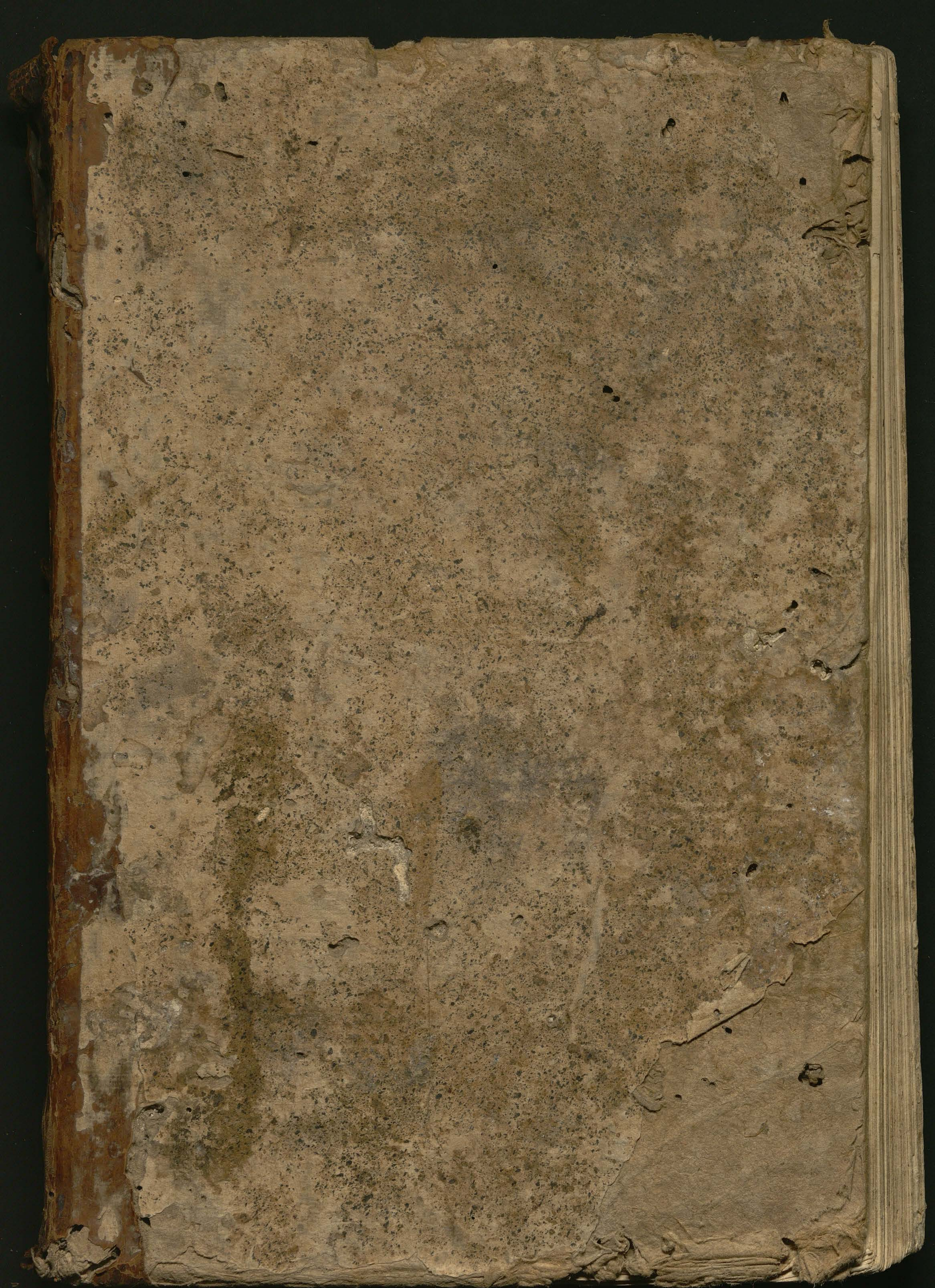
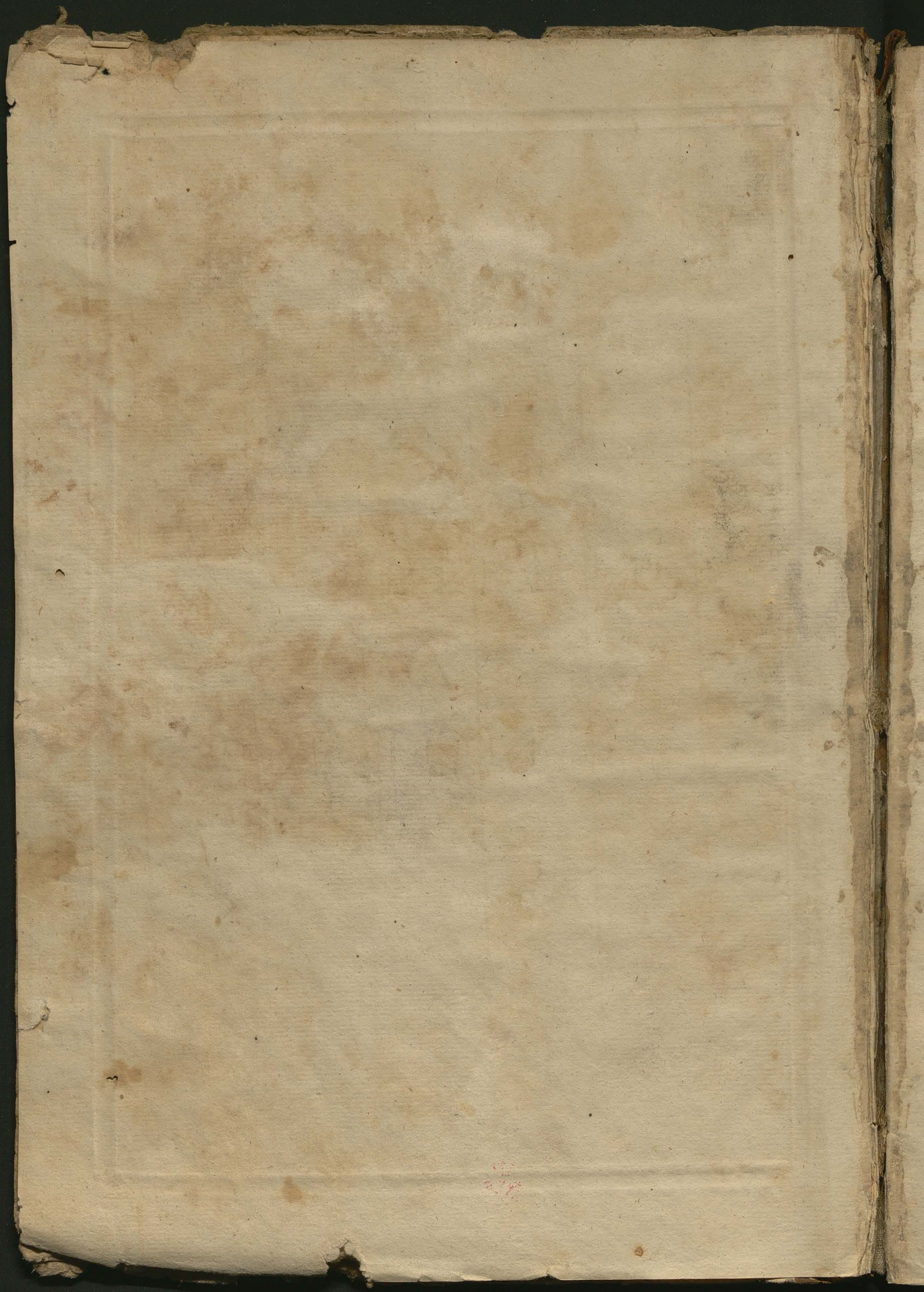

KOPIA

Manifestu JMć PP. Dyssydentow in Martio 1767 przed Konfederacyą przez niché spisaną w Toruniu uczynionego

My szlachta y obywatele Prowincyi Wielkiey y na tey Polski Dyssydenci Kalwińskiey y Lutherskiey wiary przerażeni żywym żalem więcey od półwieku nad naszą dolą niezgadzaiącą się ani z naszym urodzeniem ani z naszą kondycyą, pogrążeni od tamtego czasu w rozlicznych pogrążeniach y nieszczęśliwościach, oczekuiąc iednak dla nas pogodnieyszego czasu, słodziliśmy sobie nasze ucisky nadzieią szczęśliwey dla nas sytuacyi, ale kiedy ta cale nas omyliła, y niemamy w naszych nieszczęśliwościach żadney oczekiwać ulgi ponieważ nasze prozby y memoryały podane zgromadzonym Stanom, na trzech Seymach Konwokacyinym Elekcyinym y Koronacyinym iako y na ostatnim niedawno polepszenia nieszczęśliwego stanu naszego, ieszcze go nam nieznośnieyszym na Seymie Konwokacyinym uczyniono Uciekamy się więc do ostatniego sposobu który iest zostawiony niewinności y który sprawiedliwość sama cierpiącym pozwala. Ten więc ieden bierzemy za puklerz przeciwko gwałtom y oppressyi; protestuiemy się y manifestuiemy iako nayuroczyściey przeciwko temu wszystkiemu co się do tych czas stało przeciwko dawnym naszym prawom pozwolonym Dyssydentom przez Konstytucye 1573, 1576, 1581, 1586, 1587, 1588, 1627, 1632, 1648, 1660, 1668, 1664, Jako y przeciw niesprawiedliwości która z gruntu obala naymocnieysze rządu ustawy y wydziera nam wszystkie prerogatywy przywiązane do naszey kondycyi y urodzenia od przodków naszych krwią nabyte początkiem naszego nieszczęścia powinny były pociągnąć naród ieżeli nie do politowania, to przynaymniey do odrzucenia pomsty Boskiey którą zwyczaynie zwykły ściągać gwałt y niesprawiedliwość, ale kiedy wszystkie te uwagi nie mogły znaleść w sercach współziomków naszych y kiedy iuż nad głowami naszemi widzieliśmy burze zewsząd nas otaczaiące oppressyi y prześladowania, niepodobna więc cierpieć dłużey y zamilczyć tyle krzywd nam poczynionych ponieważ

niewaz Akta y Protokuły Sądowe są napełnione u-
żaleniem naszym, wszelka niesprawiedliwość iest nieznośna
ta iednak ktora rosciągaiąc chce panowanie swoie nad su-
mienie iest naynieznosnieysza, a takich ciosow bez liczby
odebrali Dyssydenci, pamięc sama tych występkow zakrwawia
serca y łzy z oczu wyciska. Roku 1718, Poseł obrany zgodnie
dla tego szczegulnie że był Dyssydent, ze wstydem był wypę-
dzony z Izby Poselskiey, przez co nayswiętszey wolnosci na-
szey zostały zdeptane prawa. Co się tycze dekretow Try-
bunalskich, tak się wiele znayduie ich niesprawiedliwych
nieludzkich y okrutnych. Przytoczymy z nich niektory przy-
kład, Kapitana Kechler w służbie Rzeczyp: zostaiącego
ktory w czterdziestu godzinach był zapozwany y dekre-
towany w Piotrkowie, za to tylko że w kilku słowach
odpowiedział nieiakiemu Patronowi Wendytowskiemu na
kalumnie y skargi ktoremi go okrył że był Religii prote-
stanskiey. Jnny imieniem Erbester niesprawiedliwie o-
skarżony o bluźnierstwo dekretowany na kaptywacyą
y konfiskacyą dobr niemogł inaczey obronic życia tyl-
ko ucieczką za granice. O toż samo bluźnierstwo JMCP.
Unruh będąc oskarżony y dekretowany niemogł inaczey
przeięty y złapany w Grodzie z niego oczyscić się tylko
zapłatą kilku kroc sto tysięcy. Rygor dekretu zgorszył
sam nawet Rzym y sorbonę. Kalumnia ta o bluźnier-
stwo nieprzepusciła JMCP. Rozbickiemu ktory ratuiąc
życie, za granice uciekał, stracił przez konfiskacyą cały
swoią fortunę y w ostatnim ubustwie w cudzych kra-
iach dni swoich nieszczęsliwych dokonczył. Pominiemy
wiele innych dekretow Trybunałow Koronnych, ale
niemożemy zapomnieć Historyi Torunskiey gdzie tylu
Dyssydentow exekwowanych we krwi niewinney po-
grążonych zostało. Dobr y fortun nabytych we krwi y
w pocie czoła tylu Familiy iako to JMCP. Goltzow, Mo-
raczewskich, Dzięgbowskich, Mieleckich, Potworowskich,
Boianowskich etc. Podźmy teraz do gwałtow poczynio-
nych Kosciołom naszym ktorych rachuie się wiele wy-
dartych.

dartych, te ktore trzymamy nietylko niepozwalaią nam prze
stawiać, ale nawet przystawiać zakazuią, przeszkadzaią obrząd
kow sakramentow y pogrzebow, kassuią nam śluby, y dzieci z
takich Małżeństw spłodzone za nieprawe mienią. Dowodem
iest tego przykład JMP. Nieszkowskiego, drugi JMcPani Nie
szkowskiey, pozwany od swego Plebana do Konsystorza, był
skarany na znaczny pieniężny sztroff, że niezabronił
chłopom swoim poddanym Katolikom iść za ciałem
zmarłey swoiey siostry Dyssydentki. Sprawa JMcPana Krę
skiego Katolika z JMcP. Dzięgbowskiemi Dyssydentami
dziwi świat cały oświecony, prawo o Kościoł skończyło
się przysięgą ktorą JMcPP. Dzięgbowscy z siedmią szlachty
Katolikami wykonali zaczęła znowu się sprawa pod
pretextem nieważności przysięgi wykonaney przez Dys
sydentow do tych czas nieskończona. Xięża nasi przy
Kościołach znayduiący się w dobrach Katolickich
albo bywaią odpędzeni albo dobrze y często opłacać się mu
szą. JMcPP. Kornatowscy urodzeni z Rodzicow Dyssydentow
odmieniwszy po śmierci Oyca wiarę Matki swoiey przymusze
ni byli do przyięcia wiary Katolickiey a ich Stryi że
Dyssydent odsądzony od opieki. Dzieci Dyssydentskie iedne
namawiaią do wiary Katolickiey drugich gwałtem cią
gną czego probą iest oczywisty przypadek JPP. Chlebowskich
y Wierzekuzowskich. Prawo prezentowania w wielu miey
scach bywa zakwestyonowane JMP. Leszna tak się głębo
ko miesza do interessow naszych Kościelnych że wszelki
porządek y subordynacyą psuie, żego tam społeczeństwa
czynność nasza na seymikach całe zniszczona, świeży te
go przykład mamy w Proszowicach gdzie Dyssydenci ze w
stydem y ostatnim niebespieczeństwem życia z Kościoła
są wypędzeni, krzywda rownie nieznośna y w tym iest że
Dyssydenci cudzoziemcy szczegulnie dla ich wiary niemo
gą być przypuszczeni do szlachectwa ani Indigenatu. Prze
ciwko opisom prawa Koronnego nazywaią nas Herety
kami sądzą nas z Regestru Arianismi, lubo dalecy iesteśmy
od błędow Ariusza. Duchowni nasi są łżeni przezwiskami
niegodziwemi. Te są y tym podobne nieszczęśliwości nie
sprawiedliwości, y gwałty, pod ktoremi ięczą Dyssydenci
od

od kilkudziesiąt lat przeciwko ktorym iak naypilenniey manifestuiemy się iako przeciwnym całości obrządkow wiary naszey. Protestuiemy się nad to przeciwko tym wszystkim ktorzy niszczą wolności prerogatywy y przywileie nasze cytuiąc niepraawne Konstytucye 1717, 1713, 1733, 1736 1764. Protestuiemy się przeciw gwałtowi ktory się dzieie traktatom y paktom. Konwentom poprzysiężonym przez Krolow Panow naszych Zygmunta Augusta, Henryka, Stefana, Zygmunta III y Władysława. Naostatek oswiadczamy się przed Sędzią Sędziow Bogiem swiadkiem niewinności y szczerości serc naszych, że niemamy żadney intencyi szkodzić wierze Katolickiey, ktorą przyzwoicie szanuiemy. Protestuiemy się iescze że dla zaszczytu wierności naszey ku Krolowi JMci P. N. M. miłości ku Oyczyźnie y obrony iey wolności gotowi iesteśmy, sakryfikować dobra fortuny y życie nasze aż do ostatniey krwie kropli. A dla lepszey wiary ten manifest podpisuiemy ręskami własnemi zostawuiąc sobie wolność przyczynienia umnieyszenia lub poprawienia według potrzeby.

Kopia
Manifestu Imieniem PP. Dyssydentow W. X. Litt.

Ta się zdaie być szczegulna korzyść w głęboką nieszczęśliwości przepaść pogrążonych ludzi że gdy wszystkie uśmagaiące się przeciwności wytrzymuią stosy dwie w swoich nieszczęśliwościach niemogące być odiętemi zostawione maią ucieczki cierpliwość y nadzieię. Cierpliwość od lat blisko 50 dziełem naszym była znosząc skromnie wszystkie uciemiężenia y persekucye przypisuiąc ie częścią trudnemu lamentow naszych do Tronu przyiściu się, częścią niepodobności losu naszego poprawienia dla spełzłych lub zerwanych przez lat 30 rad seymowych, za odmianą sie tak formy rządow iako rządnieyszego panowania szczęśliwie dla całey Oyczyzny nastąpioną zdało się że nadzieia niemogła pomyślnieyszego upatrzyć czasu do uyszczenia się podchlebnych nieszczęśliwym wspołobywatelom pod rownym prawem żyiącem a ustawicznie bezprawie cierpiącym obietnic iak kiedy postrzegła iedną niemal tchnących Patryotow chęcią żeby wszystkich gatunkow exorbitancye do powinnego uprowadzone były obrębu atisi tym celem zgromadzone N. Rzeczyp

stany

stany miasto weyrzenia w szczegulne ziomkow swoich nas sey
ze Oyczyzny synow krzywdy y uciemiężenia nieprzypuszczaiąc do
serca głosu ięczących pod oppressyą z Braci swoich niepamię
taiąc na poprzysiężone Przodkow swoich obowiązki niedba
iąc na zaszłe z postronnemi Potencyami Traktaty niezytowa:
nych niewysłuchanych surowszą nad przeszłe y więcey krzywemu
tłumaczeniu podległą przyięła Konstytucyą.

Kiedyśmy naostatek w swoiey Oyczyźnie nieznaleźli kom:
passyi, zdięte nią postronne narody częścią przez wspolność wy:
znania, częścią przez ludzkości Sentymenta, y przez obowiązki
traktatow publiczną za nami czynili interpozycyą ale y
ta nie tylko bez skuteczną ale w skutkach całe przeciwnych
odebrała rezolucyą.

Jakiż tedy nam sposob pozostaie żeby niewinność nasza ie:
żeli potłumiona przynaymniey całemu światu wiadoma była
Ten szczegulnie że przez publiczne żalow y lamentow naszych wy:
nurzenie ieżeli serc zmiękczyć niepotrafiemy przynaymniey
powierzchowne zmysły Oczu y uszu na nieszczęśliwą naszą Kon:
dycyą obrocimy.

Manifestuiemy się tedy solennie y protestuiemy przed
Bogiem w Troycy S. Jedynym ktorego za świadka y obroń
cę niewinności naszey bierzemy że w naszym wyznaniu ża
dnego punktu niema ktoryby iak nayściśleyszey moralney
Chrześciańskiey nauce był przeciwnym, a przeto publiczne:
mu dobru albo nieużytecznym albo szkodliwym.

Manifestuiemy się y protestuiemy przed Nayi: Krolem
P. N. M: że znamy y czuiemy ile w naszey oppressyi czuć
można słodycz Jego panowania. Oświadczamy się oraz przed
Bogiem serc naszych badaczem że tey nieposzlakowaney
wierności ktorą przodkowie nasi tegoż wyznania Krolom Pa:
nom swoim dotrzymywali, zostaią w umysłach naszych nasio
na, y nieochybnie podobnyż owoc przyniosą że przy dostoień:
stwie Maiestatu Jego życie y substancye nasze łożyć gotowi bę
dziemy.

Manifestuiemy się y protestuiemy przed Nayiaśnieyszą Rze:
czap: wspolną naszą Oyczyzną że znamy y z cierpliwości wy
pełniamy prawo Synostwa naszego znosząc choc nie ła
skawey tey matki z pokorą y uniżonością przykrość y
niesmak niesłusznego karania. Prosiemy oraz y poprzy:
sięgamy ią przez wnętrzności tegoż macierzyństwa żeby

nas

nas nieoddalata od działu wspolnosci ktory nam przeszłey
stawosi Kondycyi urodzenia naszego sprawiedliwie należy.
Manifestuiemy się oraz przed całym swiatem Chrzesci
anskim że żadnych przeciw dobremu obywatelstwu występ
kow noty w nas niemass że wszystko przyrzekamy czynić
wszystko pragniemy wypełnić, czego Oyczyzna po cnotliwych
synach czego czysty rozsądek po uczciwych ludziach wyciąg
gać powinien, byleby zostawiona była wolność naszym duszom
Temu ktory nas stworzył dać z swoich sentymentow
rachunek obiecuiemy. Odwotywamy się na ostatek na swia
dectwo na swiadectwo samey że Rzpltey, że żadney w nas wi
ny niema ktoraby do złamania lub naruszenia traktatow
naymnieyszą była okazyą owszem sami zgadnąć niemo
żemy za co częstkę teyże Rzpltey nieobwinionych niewy
słuchanych nieprzekonanych od iey własnego ciała od
cięto od urzędow y funkcyi gwałtownie odsunięto prze
śladowania y niesprawiedliwości iako częstki niezdatne
y nieużyteczne wyłkniąto y wydano.
Żebysmy tedy uroczyście tych krzywd y dolegliwosci przed
całym swiatem oswiadczyli się, ten manifest rękami wła
snemi podpisuiemy.

Jan z Konopnic Grabowski Generał Major od Kawa
leryi y Pułku JKMci mpp.
Grzegorz z Konopnic Grabowski Generał Major y Szeff
Woyska Koronn mpp.
Jan z Rayska Rayski mpp.
Władysław Zaniewski mpp.
Krzysztof z Głomnika Głinski mpp.

MOWA.

Do Nayiasnieyszego Krola JMci Stanisława Au
gusta miana w Roku 1767. D: 28 Kwietnia
przez JMci Pana Feliciana z Kalinowy Zarę
bę delegowanego z JMP. Samuelem Zaniewskim
Wołkiem Majorem JKMci od Konffederacyi
Dyssydentskiey.

Nayiasnieyszy Krolu Panie a Panie Nasz Miłościwy.

Miłey Oyczyzny Kochaney ale nie kochaiącey Matki
aż nieodrodni, wzgardzeni iednak, y odrzuceni synowie gdy w
nieznosnych dolegliwosciach spodziewanych z układnosci y po
winnosci Synowskiey wyprosić wybłagać y doczekać niemo-
gliśmy się skutkow stalismy się przymuszeni do tych
udać się srzodkow, ktore nam prawie o tym niemyślącym
użaliżywszy się stroskaney sytuacyi naszey naywyższa rzą-
dzić zaczęta opatrznosć, do tych mowię przymuszeni rzucić
się srzodkow do ktorych w teyże Oyczyznie wspołbracia nasi
w rożnych swych przypadkach dawnieyszych y naypoźnieyszych
czasow utorowaną prawami ~~praw~~ pokazali drogę. Nietrzeba mi
tu obszernym mowieniam fatygować Łaskawego ucha WKMci
P.N.M. nietrzebami się wysilać na opisywanie tych nieszczęśliwo
sci w ktorcsmy złamaniem praw stanow Rzpltey naszey sub
vinculo juramenti fide honore et conscientiis ~~nostris~~ etiam
pro successoribus in perpetuum stanowionych z pogwałceniem
solennych przysiąg N. Krolow P.N.N. z pogardą traktatow z
postronnemi potencyami zaszłych wtrąceni y pogrążeni zo
stali, pełne bowiem przez Koronę Polską y W.X.Litt. Akta
skarg żalow y lamentow naszych, ktoresmy to w poda-
nych tak Nayiasnieyszym Predecessorom iako y Nay-
iasnieyszemu Maiestatowi WKMci P.N.M. przeswietnym o-
raz Stanom Rzpltey w pokornych suplikach naszych re-
monstrowali, swiadczą rożne subsellia gdziesmy albo krzywd
naszych pomscić albo one z wielkim umieściwszy kosztem
a praecipue in Ecclesiasticis doyść sprawiedliwosci niemogli
aż iednemi y rownemi z wspołbracią naszą zaszczyceni pra
wami aż będąc wyznawcami tego Boga w Troycy S. Je-
dynego coż więc za przyczyna tey rożnosci w rownosci a to
ta szczegulnie że wolnosć sumienia nad wolnosć ciał pre-
ferujemy. Sam bowiem N. Panie wysoką mądroscią swoją
a przykładem sławnego godney pamięci Przodka swego
Krola ~~swego~~ Stefana przyznać raczysz żes iest Rex popu-
lorum non autem conscientiarum.

Ten tylko chyba z wspołbraci naszych niewidzi y niedozna
poniżenia naszego ktory albo myśl prewencyami zaprząt
nigna

ną, y serce przeciwko nam ma zaiątrzone, alboli to w iakowey zostaie ciemnosci y niesposobnosci uczynienia rożnicy między dawnemi a posledniejszemi przeciwko nam dosyc srogo y uciązliwie ferowanemi, a niedziw, bo o nas bez nas pisanemi prawami tak daley iz od Roku 1717 co raz uciąższiejszym podpadać y podlegać musiemy circumscriptiom.

Niedołęgato Kochaną Matkę naszę, ktorey się Matki w Macochy odmieniwszy passyą podoba brakować, tegoż y rownego płodu dziadkami, niechże to więc dotknie litosciwego Serca Oycowskiego W.K.Mci P.N.M. przy ktorego Nayiasnieyszym Majestacie, aiz wszczupłym slisłym y bądz Bogu dzięka dość mocnym trzech naszych iednemi prawami zaszczyconych Religiy stawamy związku wzywaiąc na swiadectwo Boga iako przeglądaiącego serca ludzkie oswiadczaiąc się przed Nayiasnieyszym Maiestatem W.K.Mci P.M. y przed zgromadzonemi Panami y radami Jego, y iz nic nad wolność sumienia y dawne nam służące prawa nieżądamy ale supplikuiemy Nayiasnieyszemu Maiestatowi W.K.Mci P.N.M. abyś powagą Oycowskiego pierwszeństwa swoiego raczył ku nam dawne Kochaney Matki naszey rekoncyliować względy a gorszącą sąsiedzkie dwory iednych nad drugich predilekcyą w rowne ku nam wszystkim iako rownie dobra Oyczyzny żądaiącym synom zamienić affekta.

Aże ku temu celowi sąsiedzką iestesmy wsparci instancyą gorszyć to nikogo niemoże ile oglądaiącego się na poprzedzaiące tych okolicznosci y na ostatnim Walnym Seymie przed zupełemi przeswietnemi Stanami Rzpltey zaszłe explikacye y na fundamencie traktatow deklaracye, gorszyć mowię niemoże uważaiącego pospolicie praktykuiącą się ukrzywdzonych dziatek do naybliższych a przyiaźnych sąsiad ucieczkę.

Wątpię gdyby się za Chrzescianskiemi zaszczycony sentymentami a bardziey dostateczną woli Bożey zaszczycony wiadomoscią chciał y smiał zey przeczyć prawdzie że nic na swiecie z trafunku ale wszystko z

rządow y dyspozycyi przeyrzenia Boskiego dzieie się. My ktorzy tomu zupełnie wierzemy, y że pewność ta artykuł wiary mamy, wychwalić godnie Naywyższego Rządcy nie możemy że gdy nad nadzieię naszę Kiernie sposoby do podźwignienia upadłey sprawy naszey, pozwala wraz wi dzieć na Tronie Polskim WKMc. P.N.M. Pana mądre go, rostropnego, y przezornego, Pana gesinfer narodu swoiego znaiącego. Pana na uszczęśliwienie Kraiu y lu du sobie powierzonego pragnącego, Pana oraz sprawie dliwego. Te bowiem wiedno zebrane przymioty, azaż nie są dostatecznym instrumentem wykonania woli y ułożenia Naywyższego rządcy, ktory też mocnym iest utwierdzić y umocnić ~~xxx~~ N. Tron WKMci PNM y do sytości lat przeciągnąć panowanie Jego a pod nim cały bez uszczerbienia wrowności uszczęśliwi narod. w ktorym gdy y my do dawnych wrocimy się prerogatyw wyrzy WKMC PNM wraz zbło gosławieństwa Boskiego wypływaiące zbawiennych na uszczęśliwienie narodu srzodkow strumienie, wy rzy WKMC PNM chętnie za N. Maiestat Jego y miłą Oyczyznę offiaruiących substancye honor zdrowie y same życie nasze. Te gdy szczeremi ratyfikuiemy serey tym bespiecznyey w oczekiwaniu pożą daney od Nayiaśnieyszego Maiestatu rezoluncyi pra gniemy bydź uszczęśliwieni łaskawym ucałowania wierzy iż słodkiey ręki WKMci PNM. pozwoleniem.

Początki dające okazyą do utrzymania Dyssy dentow y innych sekretnych proiektow w R: 1767.

Itmo Wyrobił sobie Krol JMC sekretnym sposobem list Papiewski nakazuiący wszystkim Biskupom azeby z intrat swoich płacili decimam manipularem suplementuiąc Jego niedostatek przynaymniey przez lat dziewięc. co sobie wyrobiwszy proponował Biskupom niektorym sobie nay przyiaznieyszym. Zego żadnym sposobem accepptować nie chcieli y owszem do Rzymu pisali generalnie wszyscy remonstruiąc

remonstruiące iż inni Monarchowie Polscy przy ustawicznych woiennych kosztach nietylko wydzierstwa tego nieczynili ale y owszem millionowe fundacye na chwałę Boską czynili. Lubo na ow czas sposobu niemieli tak znacznego powiększenia intrat iako teraznieyszy, ktory zwielką krzywdą całego Państwa y obywatelow kraiowych aż do setnego procentu podniosłszy intraty swoie powiększył, oczym S. Kongregaiya uwiadomiona skassowała przed dekret wyrobiony chytrze list, a dla uniknienia z tąd z tego dla siebie rozumienia u Heretykow, nakazano azeby się to nie wydało y nierozszerzało.

2do Gdy się ten proiekt nieudał pod pretextem gorliwości o chwałę Boską pałaiący co raz bardziey przez ruinę fundacyi rożnych od dawnych czasow poczynionych u formowany inny proiekt na Seymie ostatnim proponować chciano na fundamencie Moskiewskiego porządku w ten sposob 1. Aby wszyscy Biskupi na wyznaczoney Komissyi przez Seym prezentowali Erekcye fundacye pod iakimkolwiek tytułem służące czyli Arcy Biskupom czyli Biskupom czyli Duchowienstwu w każdey Dieceżyi znayduiącemu się tak Zakonom obuyga płci iako też swieckim Xięży Kapłanom Proboszczom. 2. Ta Komissya miała moc kazać instygatorowi swoiemu pozywania Duchownych iakichkolwiek godności y prerogatyw do komportowania y przysięgą stwierdzenia Regestrow wszystkich prowentow gruntowych oprocz akcydensow Kościelnych.

3tio Z tych Regestrow likwidować miała taż Kommissya wspomniona każdey Dyceczyi dobr duchownych duchą fundacyą.

4to Miała taż sama Komissya fisci Ecclesiastici w funduszach y erekcyach lustrować obligacye na iaki koniec czynione były.

5to Miała examinować prawa generalne wszystkich possessyi duchowieństwa trzymaiącego dobra Ziemskie rożnemi czasy y sposobami nabywane a ktoreby się pokazały przeciwne Konstytucyi 1717 te miały być

wszystkie

wszystkie konnotowane y na Seymie nastepuiącym przez Konstytucyą konfiskowane.

6to Dla zapobieżenia wykupowaniu przez duchowieństwo y obciążeniu dobr szlacheckich summami duchownemi, taż Konstytucya taki miała zlecić obowiązek Komissyi fori spiritualis, aby ona wziąwszy proporcyonalny intrat duchownych rachunek y wylikwidowawszy oryginalne fundacye na wiele Xięży przy ktorym Kościele lub Klasztorze poczynione były, z wylikwidowaney takowey summy ratami wypłacano A. Każdemu Biskupowi na Rok 100000 ktora to summa na wiktowanie Biskupom z Dworem wraz naznaczona, zamiast innych intrat o ktorych sami Biskupi myśląc swoim powinnościom zadosyć nieczyniąc w Dyecezyach żadnego porządku niemaią. 2. Kanonikom Katedralnym wszystkim generalnie iednakowa pensya na rok każdemu dwiema ratami po 10000 Suffraganom 12000 Officiałom Archidiakonom 12000.

7mo Kościoły zaś maiące fundacye, erekcye, wraz z dochodami tak miały bydź rozporządzone żeby w każdym dekanacie cztery Kościoły erekcye miały iuż ich Proboszczow w drugich zaś Kościołach tylko Wikaryuszowie mieszkać y curam animarum trzymać mieli Dla ktorych Komissia fisci ecclesiastici rodne sotaria dwiema ratami wypłacać miała to iest Dziekanom 3500 Proboszczom 3000 Reszta zaś intrat catkowych miała być dysponowana. Biskupi powinni byli remonstrować potrzeby podupadłych fundacyi na ktorych restauracye według dawnych erekcyi Komissya fisci Ecclesiastici tożyć powinna do Kościołow wraz z Kollatorami przykładać się gdzie tego potrzeba. Każdego Klasztoru na każdego Zakonnika wypłacać dwiema ratami po Złotych 500. Prowincyałowi 1600 respektem drogi ktore odprawiać powinien po wszystkich Klasztorach. Reszta zaś intraty generalney od Starostow rodnych zostawać się miała na gwałtowną potrzebę Rzeczypospolitey od ktorey swoy początek maią.

Pożytki z tąd wynikaiące.

1mo Duchowienstwa pohamowanie od zbytkow. 2do uwol-
nienie dobr dziedzicznych od ich uciążenia lub wcale pod pre-
textami rożnemi wydarcia. 3tio Szlachty sposobnosc lokko-
wania się w dobrach duchownych płaiąc Komissyi według
likwidacyi intrat dzierżawę. 4to utrzymanie skutkowe obo-
wiązkow włożonych Duchowienstwu od fundatorow. 5to
całość przyzwoita Swiątnic Panskich y ich należytego
porządku, a nadewszystko dostatek gwałtowney potrzeby kle-
czyp: maiąc zawsze retenta ktorey na potrzebę tey służy-
powinny. 6to Uniknienie częstey kłotni międzÿ Swieckim
y duchownym Stanem ze szkodą y zniszczeniem obywa-
telow. 7mo Rożnosc Rzeczyp: między stanami świec-
kim y duchownym. 8vo. Zabieżenie Ruinom y upad-
kom domow Szlacheckich przez fundacye millionowe.
Te są pożytki Oyczyznie gdy ten porządek przyidzie
do skutku należytego; ale w pierwszym punkcie choc
latwieyszym Duchowienstwo poradziło sobie więc dla po-
zyskania pomocy potencyi wynalazł proiekt Dyssy-
dentow od Duchowienstwa uciemiężonych pobudził aże-
by przykładem dawnych konff: Dyssydentskich skon-
federowali się. Teraz moc y katolickich potencyi dekla-
racya im dana iescze przed wstąpieniem na tron wyko-
nana była oraz y składki Dyssydentskie zbogacity aby
potym stan duchowny mogący szkodzić zamysłom na
wydarcie y zgwałcenie wolnosci Polskiey, uniżyc. Ażeby
zas przeszkadzał tym pretextem bo prawa y swobody sta-
nu Szlacheckiego ruinuiącego się a przewyższaiącego moc
Krolewską; gdyby bez tego powszechnego pozwolenia Krol
nie czynic niemoże tym umyslił sposobem z. Woyskiem
cudzoziemskim za wzor sobie nienawistnym pod preta-
tem ujęcia się za zgwałcenie praw y wolnosci dawnych
trzeba Szlachecki Stan niezmacznie y zwolna uciemię-
żac, ktorego uciemiężenia poznawac niebędzie gdy pretex
pochlebny zaslepi go. Z. wszyscy iak na lep lgnąc
będą do tego im pochlebnego pretextu ktorych sa-
mo woysko niby im sprzyiaiące a naszym zamysłom
przeciwne

przeciwne niszczyć według naszych myśli będzie, my zaś będziemy pozorem dla siebie iedynie. że wtym nie nasza wola gdyż toż samo woysko nam przeciwne szkodziło w równości iak nam samym. Tym sposobem albo dobrowolnie, albo poniewolnie stan szlachecki posłuszeństwo przyiąc będzie musiał zktore mocnieyszych albo całe wyniszczyc albo też do rozlania krwie innych do zemsty pobudzaiąc przystąpiu, albo też z Oyczyzny się ich pozbyc należy. tym sposobem albo dokażemy albo ustraszywszy ten pozorny pretext trzeba wykonać według następuiącego obrotu.

Imo. Tu w Polszcze ten się naylepiey ma y naywięcey ma że nayznacznieysze dobra dziedziczne ten ma wielu przyiaciół których za okazyą pewną szukaią a staraią się u majętnych Panków albo o zastawy albo o dzierżawy, ci zaś co nimaią swego konia albo którzy są szlachta ubodzy nie maią żadnych summ o rożne służby staraią się u tych przeciwników naszych którzy albo przeięciem summki na prowizią, albo wypuszczeniem maiętności albo przyięciem ich za dobrą zapłatą y tych staraiących się y familią ich przyiaciół kupuią sobie a przy tey chołocie na seymikach y seymach nam się sprzeciwiaią, co łatwo dokazać można, iako my w naszych zamysłach robiemy bo bez kilka wina można seym utrzymać albo zerwać dawszy kilka kur barana y iaką pieczenią. Lepiey tedy niech to woysko po kątach rostawione wszystkie kury wyduszi, barany pożrze, wino wypiie, zboże spasie, to nie będą mieli czym brzucha tey chołocie wypychać y ta też sama chołota będzie ich nieprzyiaciołami, gdy woysko zniszczy dobra to też ich od przyiaźni odstraszy tak iak y Radziwiłłowi stało się, co potym oni naywięksi przyiaciele pomagali mu do zguby, wiążąc się do nas bo się bali żeby im się to nie stało co on ucierpiał my tym sposobem z cudzego licha zrobiemy sobie przyiaźń y swego oddalimy zamiast dania żołd woysku niech się żywi u naszych nieprzyiaciół, y tak łatwo dokażemy bo oni nie

będą

będą mieć sposobu ~~do~~ ztąd sobie robić nowych przyiacioł inni
zaś staną im się nieprzyiaciełami widząc żeż zastawne albo
arędowne dobra pustoszą Moskale y z innych mieysc wyga-
niaią onych Panków radzi więc że ich odstąpią ale się im
ieszcze kłaniać będą.
2do Ci zaś co nam są ani nieprzyiaźni ani przyiaźni bę-
dą siedzieć cicho boiąc się żeby im się co niedostało, co ich
minąc niepowinno boby się inni znowu do przeciwnikow
przyłączyli naszych trzeba wszystkich uspokoić razem
a dobrze bo by się pokazała nasza robota y dorozumieliby się
czego my chcemy y co robiemy.
3tio Ale dla sekretu pozwoli Moskalom żeby y nas tro
chę skubali co na iedno nam wychodzić będzie, iak, żeby-
śmy im nadgrodzili a przecie to nieznacznie będzie y naszych
szacherkow uspokoiemy, ktorzy się od nas nadgrody spodzie
waią niemaiąc nic sami. Ci zaś co od nas niepotrzebowa
li by nam znowu brykać niechcieli kiedy, lepiey żeby
że ich zawczasu uspokoiemy y tak wszystkich póty
sękać póki im się nie sprzykrzy. Czego niedługo czekać
bo za lat siedm wszystko się to stanie.
4to Co rok nowego co według naszey woli robiąc y co
raz bardziey ich niszcząc wszystkich dokażemy tego
wszystkiego. Przez ten czas bieda im dokuczać będzie y iak
im doymiemy, to wtenczas sobie odpoczywać będą ~~będą~~ a
my swoie rzeczy zrobiemy.
5to Ale żebysmy pewni byli iak nieprzykład w Moskwie
z Carową co się stanie albo żeby się ona dla nas odmieniła
albo żeby iaki kaduk z boku nieprzypadł potrzeba nam
w potrzebie o robocie pomyśleć, tylko że szlachta trudna
na nię trzeba nam wędzidła. O to trzebaby chłopom swoim
zawczasu podchlebiać do tego nieznacznie innych zachęcać
żeby oni to poddanstwo będące porzucili czego raptem nie
będą śmieli. Ale nam też tego potrzeba żeby teraz cichey
robocie nieprzeszkadzali, aż dopiero wtenczas dosyć ich za
żyć ażeby się przeciw Panow obrocili.
6to Chłopstwo się nam niezaszkodzi bo my się żoł-
nierzami y armatami zastoniemy ktorych się chłopstwo

boi

boi ale inszym dokuczy, gdybysmy widzieli potrzeby to znowu na uspokoienie chłopstwa Moskwę sprowadziemy.
7mo Trzeba nam w Polszcze wyrobić Jagiellonską sukcessyą y ią z władzą przywrocic Krolow iako bywała. Mamy skarby y woyska w ręku ale że nam ie inaczey przerobić potrzeba dosyc że będzie na tym dla inszych że się zia: dą y podpiszą co my napiszemy. Dla tego na tym Seymie teraznieyszym przyzwyczaiać ich potrzeba przy Moskalach, na drugim Moskwa także nam potrzebna za rok na trzecim Moskwa dla swych granic będzie nam assystować na czwartym obaczemy ieżeli nam iey będzie potrzeba.
8vo Mieszczanom potrzeba podchlebiać w nich przeciw szlachcie nienawiść robić żeby na nas przeciągnąć stan ich bo oni maią pieniądze. Moskwie niby niechcęcy trzeba dotrzymać obietnicy y po rzekę Dzwinę rozgraniczyć. Za te pomoc Posłowi Moskiewskiemu Indygenat wyrobić żeby nam zawsze pomagali. Krolowi Pruskiemu Prusy Polskie Cesarzowi Starostwo Spiskie gdyż z niego żadney intraty niemamy.

Reflexye

Przeciwko zamysłom zniesienia Nuncyatury y uformowania nowego sądu Duchownego z Assessorami Swieckiemi.
1mo Czynić to bez dołożenia się Stolicy Aplskiey żadną miarą nieprzystoi Państwu Katolickiemu, Nuncyusz ma dwoiakiego Poselstwa na sobie charakter; Posłem iest iako Pana Swieckiego; Posłem iest iako Głowa Kościoła y Chrześciaństwa. Tego drugiego Poselstwa prerogatywa iest Jurisdykcya ktorą od wiekow w Narodzie naszym sprawia. Prawa narodow y społeczenstwa ludzkiego przepisuią aby Posłow obcych Dworow bez wymagaiącey tego przyczyny niekrzywdzić w ich przywileiach. Wczymże u nas ktym przewinił? w czym przewinił Poseł tego konsyderowany iako Duchowny? przez co dał słuszną pobudkę Narodowi odarcia go z przywileiu Jurisdykcyi? Naymnieyszego Dworu Minister gdyby unas zostawał w possessyi iakowego przywileiu pozwalalibysmy prawo narodow nam odbierać mu te bez przyczyny y bez dołożenia się Dworu Jego za coż Nuncyusz ma być odarty z przywileiu od wieku używanego contra praescriptum et formam Juris Gentium

2do Uczynić to bez negocyacyi synowskiey z Oycem w brew Oycu S. y Stolicy Ap. iest oczywiście oderwać się od społeczeństwa Kościoła. cóż za przyczyny mamy tego oderwania się żadne Państwo przedtym Katolickie potym od społeczności odłączone nieoderwało się z flegmy y bez przyczyny od Kościoła zawsze do tego gwałtowne były Konjunktury albo herezyi wszczętey albo zakłócenia się mocnego Monarchy z Rzymem. Przebieżmy myślą wszystkie oddzielone Państwa te dwa zrzodła odszczepienia ich gwałtowne znaydziemy. U nas przy łasce Boskiey niepowstały nowe herezye niepokłóciliśmy się z Rzymem iakże bez przyczyny z flegmą y krwią zimną krok odszczepienia naszego uczynić możemy.

3tio. Żadne Państwo Dotąd Katolickie nieznaydzie się w którymby Stolica Apska Jurisdykcyi swoiey sposobem iakim niesprawowała. W Królestwie nawet Francuskim libertatibus Gallicanis od początku prawie wiarą zaszczyconym ea interposita appellatione exercetur Jurisdykcio Sedis Aplicae z tą tylko Differencyą że in casu Appellacyi niesprawuią się strony w Rzymie ale Oyciec S. zlewa Jurisdykcyą per delegationem na osoby kraiowe tak iak się tu u nas często w Polszcze trafia że Rzym na prozbę stron Depuią delegatum Aplicum osobę kraiową do rozsądzenia założoney do Papieża Apellacyi iakże więc my przed światem międzi inszemi Państwami Katolickiemi singularyzowaić się chcemy y żadney a żadney Stolicy Apskiey w Kraiu naszym być niedopuściemy. Oświecone bardzo inne Królestwa osobliwie Francuskie bardzo skrupulacko prerogatywy Króla y Narodu względem Rzymu szacuiące utrzymuie w sobie rzeczonym sposobem iurisdykcya Rzymską znaiące iż ta do społeczności z Kościołem potrzebna a my tak nagle całe z nim spoienie przecięć mamy.

4to Narzekamy iż titulus legati nati Acia Prymasa iest absque executione a któż winien dawnieyszym Prymasom iż odebrawszy ten zaszczyt zaraz exekucyi Jego nieczynili zrefflektuymy się iż ten tytuł iest z łaski Papieżów iakże tych łaski na affront ich używać mamy czyniąc takowe

zamysły bez ich się dotarcia, iak tytuł ten dla prymasow o
trzymany iest przez prośbę o czym sama przeswiadcza bulla

N.° 8

Proiekt Traktatu względem Grekow Nieunitow y Dyssydentow.

Nayiaśnieysza Imperatorowa JMć całey Rossyi y Nay-iaśnieysi Jey alliansi na fundamencie obowiązkow swoich oswiadczywszy oswiadczywszy się być wsparciem Grekow Nieu-nitow y Dyssydentow mieszkaiących w Państwach Rzpltey ktorych prawa ustanowione przez tyże konstytucyi są ieszcze utwierdzone traktatami Oliwskim Roku 1660. y Rossyiskim 1686 z iedney a z drugiey strony Nayia-śnieyszy Krol JMć y Nayiaśnieysza Rzplta chcąc uczy-nić sprawiedliwość obywatelom swoim iako też żądaiąc swo-ie oswiadczyć względy na dopełnienie obowiązkow traktatowych y chcąc okazać chęć zostawania w dobrym porozumieniu się w przyiaźni y zgodnym sąsiedztwie z Nayiaśnieyszą Impe-ratorą JMcią całey Rossyi y potencyami z nią sprzymierzo-nemi na fundamencie wyżey wyrażonych przyczyn y dla utrzymania w zupełney mocy praw traktatowych iako między traktuiącemi y gwarantuiącemi tudzież do sprawy ni-nieyszey interessuiącemi się potencyami rzeczy nayświęto-bliwszych uczynili konwencyą y postanowienie w ten niżey opisany sposob.

1mo Stan Sztachecki Grekow Nieunitow y Dyssyden-tow oboyga wyznania Ewangelicznego skonffederowaw-szy się dla przywrocenia sobie dawnych swobod y praw tak duchownych iako też y swieckich, Nayiaśnieyszy Krol JMć y Nayi: Rzplta teraźnieyszym traktatem approbuią ich Konffederacyą w Toruniu y w Słucku podniesioną y onę za należytą y prawną uznaią, także ten że Szlachecki stan skonffederowany y ci wszyscy z ktorzy się modo accessionis do niego przyłączyli iako popie-raiący sprawiedliwość y prawa swoie za dobrych Patryo-tow y wiernych ku Maiestatowi JKMći y Rzpltey być maią poczytani obywatelow.

2do Poniewaź wszystkie dawne przywileie Konffedera-cye y Konstytucye de Annis 1563, 1568, 1573, 1667,

1676, 1632, 1648, 1667, iawnie dowodzą że Statuta y Edykta Jagiellońskie Roku 1424, y 1439, przeciwko heretykow stanowione tudzież dekretow Janusza Xcia Mazowieckiego w Roku 1525 ferowanych od ktorego Xięstwo Mazowieckie dobrowolnie odstąpiło w Roku 1576 przystępuiąc bez żadnego względem Religiy Katolickiey do praw Koronnych rzeczy. Grekowie zaś Nieunici dowodzą dawności praw swoich duchownych y Cywilnych od Roku 1340 niemogą bydź przeciwko Grekom Nieunitom y Dyssydentom w Religiy Chrześciańskiey allegowane tym mniey gdy prawa poslednieysze ktore formy Rządow udoskonaliły y pro basi rowność urodzenia załozyły one wzniosły y skassowały chcąc zatym uprzątność wszystkie obośtności wzwyż wspomnione statuta Jagiellońskie iako niesciągaiące się do Grekow Nieunitow y Dyssydentow dekret zaś Xcia Mazowieckiego iako posledniey szemi prawami zniesiony deklaruiemy. y one na zawsze abroguiemy. Rownie wszystkie Punkta przeciwko Grekom Nieunitom y Dyssydentom w Konfederacyach y Konstytucyach de Annis 1717, 1733, 1736, 1764, 1766, inserowane ze wszystkim tym coby wprawach wyżey po zaczciu woyny Szwedzkiey przez pokoy Oliwski zakonczoney oraz w paktach Konwentach N. Krola JMci szczęsliwie nam panuiącego osobą uyszczoną status et conditionis Religiy ich przeciwnego znaydować mogło tudzież wszystkie reasumowania salwy excepcye Prerogatywie rowności sub libero exercitio Religionis certum szkodzące w tychże wyższych prawach znayduiące się traktatom y naturze Rzpltey raz na zawsze ustanowionych przeciwne znosiemy y kassuiemy.

3tio Prawa fundamentalne Roku 1733 y forma przysięgi wszystkich Krolow Polskich aż do naszych czasow pokazuią właśnie że to imie Dissidentes rownie wszystkim Religiom Chrześciańskim służy przeciwko Konformuiące się do zwyczaiu od niektorego czasu wprowadzonego

wadzonego który iedynie tych którzy nie są Religii Katolickiey Rzymskiey wyznacza ustanawiamy ażeby od tego czasu niedero quige Paktom y przysięgom Nayiaśn: Krolow Polskich raz wprowadzonym które nieporuszone zostaią osoby Greków Nieunitow y Dyssydentow oboyga Ewangelickich Konfessyi sub titulo Dissidentów rozumiane y nazywane były serio saventes sub pœnis contra convulsores legum sancitis, ażeby wszelkie cujuscunq status et conditionis osoby nie Heretykami odszczepiencami Schismatykami Dysunitami albo Grekami orientalnemi lub Ewangelikami, Duchowni Grecy y Ewangelicy nie pseudo Biskupami nie pseudo Władykami, nie pseudo ministrami Predykancyuszami, Predykantami czyli Bombisami ale respective według swego urzędu Duchownemi, Xięzą, Pasterzami czyli Ministrami verbi Divini. Domy chwały Bozey tak Greków Nieunitow iako y Dyssydentow nie Katowniami nie Kryptami nie Synagogami nie Phanis ale Cerkwiami Bożemi, Kościołami, Zborami, Wiara ich nie sektą nie Herezyą ale wiarą Religią czyli Konfessyą tak w publicznych Aktach iako drukach Pismach tytułowane były.

4to Cerkwie Greckie Nieunickie y Kościoły Dyssydentow oboyga Konfessyi Ewangelickiey które się aktualnie w Wielkiey y małey Polszcze tudzież w Xięstwie Litt et in annexis Provinciis znayduią iakieykolwiek bybyty Erekcyi ich cmentarze Szkoły szpitale et omnis tituli budynki do Kościołow y Duchowieństwa ich należące pro subsistibilibus na zawsze deklaruią się z wolnością zupełną reparowania ich tak często iako się im podoba a in casu ruiny lub pożaru ogniowego wspomnionych Kościołow et omnis tituli budynkow reedyfikacyi y erekcyi nowych nieszukaiąc zwierzchności duchowney Rzymskiey Katolickiey pozwolenia aże na roznych mieyscach z okazyi tychże Kościołow Kollatorow zgromadzenia y ich ministrow w roznych Subselliach duchownych y Swieckich do prawa y proceduru pociągaią więc wszystkim Sprawom y processom tak w Koronie iako y w Wielkim Xięstwie Litt et in annexis provinciis ulte

riorel juris sissendo gressus pomienione cerkwie y Nieu-
nickie zbiory Kościoły Dyssydentskie ich Kollatorow zgro
madzenia y Ministrow in toto od spraw takowych absol
wuiemy et a quovis juris nexu et pęnalitate Traktatem
niniejszym uwalniamy.

5to. Poniewaz przez wszystkie sposoby y przez rozne wexy prze
ciwko tenorowi Pokoiu Oliwskiego wiele Kościołow Dyssydentom
oboyga Konfessyi Ewangelicznej zabrano y że oni przez skro
mność y moderacyą restytucyi ich niedomagaią się y onych
dobrowolnie odstępuią więc każdemu ma być wolno z pozwo-
leniem iednak ich konsistorzow lub synodow we wszystkich
miastach wsiach y mieyscach tak Dziedzicznych iako y
Krolewskich gdzieby tylko liczba zgromadzenia Dyssydentow
czyli liberalitas Dziedzicow na koszt budynkow ich konser-
wacyą y sufficienceyą pasterza wystarczała nowe Ko-
scioły ze wszystkiemi do nich należącemi y potrzebnemi
budynkami szkoły y szpitale erygować y budować mieć
liberum exercitium Religionis in extenso. To iest exercere
wszystkie actus pietatis do nabożeństwa należące iako to
Xięży ordynować, inwokować, Sakramenta administro-
wać, y w iakim kolwiek ięzyku kazywać śpiewać pie-
śni duchowne śluby dawać pogrzeby publiczne odpra-
wować, chorych wszędzie nawiedzać sakramentami im
usługować, dzwonow y organow używać. Wolno też ma
być tak świeckim iako y duchownym starszym
Kościoły swoie wizytować y wszystko to wykonywać
co zwyczay y obrządek oboyga Konfessyi z sobą nie-
sie bez referencyi ad Episcopum Diecezanum et
ad Parochos Catholicos Romanos y bez naymnieyszey
od nikogo przeszkody. Taż sama wolność służyć ma
y Grekom Nieunitom to iest budować cerkwie nowe,
stare restaurować z pozwoleniem y wiadomością ich Bi-
skupa czyli Konsystorza w Miastach y mieyscach
gdzie się będzie nabożeństwa Greckiego nieunickie-
go znaydaią y mieć w tych mieyscach y cerkwiach zu-
pełne in quo corpore includuntur y publiczne pro-
cessye Religii swoiey exercitium.

6to.

6to A że żadna społeczność bez subordynacyi y Dyscypliny bydź niemoże wolność więc zupełną Dyssydenci oboyga Konfessyi mieć będą ustanowić Konsystorze miewać swoie Synody bez żadney od nikogo przeszkody, tak często one zwoływać iak tego potrzebę widzieć będą y na nich sprawy reguluiące się do ich nauki, do porządku do dyscypliny do zwyczaiow y do postępkow ich Ministrow rozsądzać y stanowić. Casus dyspensy y rozwodow tamże rozsądzone y terminowane będą bez wrącenia się w to Duchowieństwa Katolickiego Rzymskiego a iako dziedzic Lesna w Wielkiey Polszcze wdaie się w ich sprawy duchowne chcąc sobie uzurpować prawo sądzenia. Ministrow y rządzenia w ich Kosciołach przeciwko zwyczaiowi statecznie zatrzymanemu, więc aby się to in futurum niedziało seria praesenti traktatu inhibetur y cała ta sprawa do inwestygowania y finalnego decydowania ad judicium mixtum remittitur.

7mo Greccy Nieunici y Dyssydenci tak duchowni iako swieccy będą zupełnie wolni od jurisdykcyi duchowney Rzymskiey Katolickiey y Unickiey tak że żaden z ich duchownych czyli swieckich niepowinien będzie bydź zapozwanym pod iakimkolwiek pretextem do Konsystorza Rzymskiego Katolickiego ani do Trybunałow compositi judicij.

8vo że się abusus wprowadziły na wielu mieyscach przez ktory duchowieństwo Katolickie Rzymskie wymaga od Dyssydentow niemaiące żadnego prawa do tego pewne płacy sub titulo jurium Stolae mimo to że oni swych własnych Ministrow utrzymywać muszą więc eiż Dyssydenci oboyga wyznania od płacenia dictorum jurium Stolae odtąd wolni pronunciantur. Duchowni Katolicko Rzymscy niebędą mogli pod żadnym pretextem wymagać żadnego datku tak od szlachty iako mieszczan y wieyskiego stanu ludzi Dyssydentow zwyczay też na wielu mieyscach wzięty kolędowania po domach Dyssydenckich dla iakowey offerencyi y abusus przymuszania Dyssydentow do brania biletow sub pozwolenia na pismie u Plebanow Katolicko Rzymskich idąc do obrządkow y powinnosci Religiy swoiey

znoszą się y annihiluią na zawsze co wszystko rozu-
mieć się ma także y o Grekach nieunitach.
9no Biskup y Biskupstwo Biało Ruskie ze wszyst-
kiemi do niego należytościami wiecznie konserwo-
wane y należące będzie Religiy Greckiey Oriental-
ney y Biskup Biskupią swoią Jurisdykcyą w tey
że swoiey Dyecezyi exercere ma rowno z Dyecezya-
mi Biskupow Rzymskich Katolickich y Uni-
tow tak że Archimandrya Słucka, Monastery
Wilenski, Pinski, Minski, Brzeski, Jabłoczyn-
ski, Bielski Drohicki y inne wszystkie tak
Monastery iako y Cerkwie do nich należące od
Metropolii Kiiowskiey dependuiące lub innego ich
starszenstwa dependowanemi bydź mogące na wiecz-
ne czasy in Ritu Graeco non unito zostawać maią.
10mo Liberum exercitium Religionis niemoże być o-
bejść bez xiąg do dewocyi potrzebnych ktore do tąd
Dyssydenci były przymuszeni każać drukować zagra-
nicą przez co wiele pieniędzy z kraiu wychodzi to
wolno im tedy będzie erygować drukarnie lub w kra-
iowych każać drukować xięgi swoie z tym je-
dnym ostrzeżeniem że w punktach kontrowersyi
tak Grekowie nieunici y Dyssydenci iako Kato-
licy Rzymscy wystrzegać się z pilnością maią
słow uszczypliwych y ostrością stylu napełnionych
sub poenis contra calumniatores na ten ko-
niec wszystkie pisma wzruszaiące masiwnie
nem Xtianismi cassantur et confiscantur.
11mo Małżeństwa między osobami rożney Religiy
to iest Katolickiey Rzymskiey, Nieunickiey Greckiey o-
boiey konfessyi niemaią być przez nikogo bronione y
przeszkodzone potomstwo ex mixto matrimonio spłodzo-
ne Synowie w Oycowskiey a Corki w Macierzyńskiey
wierze edukowane być powinny zeacepcyą umowy je-
żeliby iaka przez Kontrakt Małżenski przed Slu-
bem zawarty znaydować się miała copulatio ma pier

przez Xiędza lub Ministra tey Religiy z ktorey neosponsa a in resistentia Parochi Neosponsa Duchowny etiam Dyssydentski wolność mieć ma copulandi.
12do Wolność Religiy że iest z prawa Boskiego Grekowie Nieunici y Dyssydenci cuiuscunque status et conditionis będący do obchodzenia Swiąt w Kościele Katolickim Rzymskim przyiętych uwolnieni być maią daleko bardziey ieszcze od publicznych processyi innych ceremoniy Kościoła Katolickiego Rzymskiego lub do opłacenia się w tey mierze niepowinni być pociągani.
13tio Seminaria y szkoły do Greckie nieunickie dla edukacyi młodzi tak dawne iako y te ktore by w czasie przyszłym erigowane były a partykularnie Seminarium Mohilowskie aktualnie existens niemaią być od nikogo inkwietowane. Kapłani Grecy y ich famil. lie Klasztorni duchowni słudzy Kościelni do żadnych innych Jurisdykcyi iako przed sąd Biskupow Greckich Nieunickich y ich Konsystorzow ewokowani być niepowinni exceptis causis terrestribus według Statutu W.X.Litt. Grecy nieunici y Dyssydenci do odmienienia wiary swoiey żadnym sposobem przymuszani nie będą niemniey też Klasztory y Duchowienstwo Greckie Nieunickie y Dyssydentskie w poborach publicznych z duchowienstwem Religiy Rzymskiey Katolickiey porownani y od danin lub powinności ktore tylko od poddanych Panom należą uwolnieni bydź powinni w miastach przez Grekow Nieunitow osiadłych nadane im od Krolow przywileie a przez Konstytucye approbowane w niczym nienaruszone zostać maią. Kościoły wszystkie iako y Monastery Grekom nieunitom odebrane cum fundis do nich pertinentibus y z samemi należącemi wrocone im być powinny. Co wszystko będzie examinowano y decydowano in judicio mixto
14to Jako tranquillitas publica y bespieczenstwo osob zawisły od administracyi S. sprawiedliwości. Poniewaź Grecy Nieunici y Dyssydenci obojga Konfessyi bywali do sąd niesłusznie kłocemi y rzynowani przez

Kosztowne processa w Trybunałach y Konsystorzach Ar. 1627, 1632, 1638, 1648, więc ustanawia się odtąd Judicium mixtum z rowney liczby osob Katolików Rzymskich y Dyssydentskich złożone którego Presydentem alternative Katolik Rzymski Dyssydent y Biskup Nieunicki Białoruski, gdzie które to judicium mixtum ma moc decydować defi nitive sine ulla appellatione sententia wszystkie grawamina processa y sprawy Dyssydenckie od tra ktatu Oliwskiego de anno 1660 aż do tąd wynikłe a Greków nieunitow od traktatu anni 1686 tudzież y te wszystkie które by się w przyszłym czasie zdarzyć mogły między Katolikami Rzymskiemi Grekami nie unitami y Dyssydentami oboyga Konfessyi z okazyi ich Kościołow funduszow szkoł szpitalow dobr do nich należących, et in causis violentiarum tak ducho wnym iako y świeckim z okazyi Religiy wynikaiących Ordinacya takowa judicii mixti obszernie opisana ma być w Konstytucyi Koronney inserowana et in perpetuum nienaruszona według planty następuiącey w ten spo sob. Judicium mixtum powinno być złożone ze siedm osob wiary Rzym: kat. y z siedmiu osob wiary Greckiey nieunickiey y Dyssydentskich y każda z tych stron obiera sobie Praesesa swoiey Religiy z których ieden alternative w tymże Sądzie przez cztery mie siące prezydować powinien co się tycze czterech trzech miesięcy to judicium mixtum odprawo wać się będzie pod prezydencyą W Biskupa Biało Ruskiego Konfessyi Greckiey nieunickiey który tegoż judicium w tey części Roku będzie praeses na tus. W tym Sądzie sprawy sądzić się będą tyczące się Religi mianowicie sprawy należące ad pacem et tranquillitatem Dissidentium iako y te które Kato licy Rzymscy Duchowni y świeccy intentować będą Grekom nieunitom y Dyssydentom, et viceversa które Grecy Nieunici y Dyssydenci duchowni czyli świeccy.

Katolikom lub unitom iakiegokolwiek stanu lub kondycyi intentowai będą. Nayosobliwiey sprawy pochodzące ex odio persecutione calumnia iako tez y te, ktoreby wyniknąć mogły z gwałtow popełnionych Kosciołom Szpitalom Smentarzom domom do duchowienstwa należącym y ich osobom et in casu controversia in jure Patronatus, niemniey w nieprawnym odięciu funduszow z Koscielnych tudziez in causis w rożnych jurisdykcyach pendentibus et hucusq. non disjudicatis iako y w przyszłych czasie wyniknąć maiących. Należyć maią do tych Sądow sprawy względem Dobr y Summ odebranych wielu familiom pod pretextem Religii, lubo by takowe odebranie stało się było za processem juridicznym lub za dekretem w tey mierze otrzymanym lub ferowanym (: bo dekreta takowe żadnego waloru niemaią według Konstytucyi Annor 1627, 1632, 1638, y 1648.:) to iedy judicium mixtum sądzić będzie na zawsze y bez appellacyi wszystkie sprawy tyczące się Religii Greckiey Nieunickiey y Dyssydentow albo y ze ktore z tego wypływaią zrzodła mianowicie ktore duchowni swieccy y Rzymscy Katolicy chcieliby w tychże intentowai materyach iakoż ten Sąd będzie miał prawo rewidowania y decydowania skarg zaniesionych na niesprawiedliwosci y popełnionych w materyach wyżey wyrażonych, gwałty osobliwie co się tycze Dyssydentow od czasu Traktatu Oliwskiego y w się tyczy Grekow nieunitow od czasu traktatu Anni 1686.

15to Jus Patronatus Prerogatiwa dziedzictwa przez prawo Szlachey do szlacheckiey przywiązana posessyi nie ma y niepowinna Grekom nieunitom y Dyssydentom bydz odeymowanym maią oni zatym gaudere tą prerogatywą rownie z Katolikami Rzymskiemi w dobrach wieczystych, z tą iednak kondycyą że Grecy Nieunici y Dyssydenci prezentowai powinni na Plebanow do Kosciołow Katolickich w dobrach swoich Xięży Katolickich Rzymskich a z przeciwka Possessorowie Katolicy Rzymscy w dobrach swoich cerkwie Greckie Nieunickie y Kościoły Dyssydenckie maiący będą obowiązani dawai prezenty do cerkiew Greckich Nieunickich Duchownym

ionym teyże Religiy dobrych obyczaiow y swiadectwem przez Biskupa lub przez ich Konsystorz legitimowa nemi; do kościołow zaś greckich Dyssydenskich Mini strom teyże co y zgromadzenie Konfessyi, ktorzy to mi nistrowie według zwyczaiu y obrządku Religiy będą w przod od Zgromadzenia obrani y dobrym na pis mie Swiadectwem od ich Zwierzchności Kościelney opatrzeni excepto w Litwie, tam tylko gdzie fundato rowie zborow ustąpili swego prawa praesentandi pa rochi Synodowi ewangelickiemu. Presbytera czyli Ministra raz installowanego dziedzic niebędzie miał wtedy rugowania iego ex beneficio. Dudziez wyżey wspomniane prezenty ta maią być obostrzone. bez żadnego zysku y pienięzney dawania rekognicyi a to. dla zabieżenia depaktacyi y symonij

16to Wszystkie Klasztory y fundacye ktore po reformacyi sekularyzowane były tak w Krolestwie Polskim y iako y w W. X. Litt et in annexis provinciis powinne zostać in eodem statu czasy wiecznemi. Te zaś ktore po pokoiu O liwskim odmienione powinny się wrocić ad statum w kto rym były przed początkiem woyny przez wspomniany pokoy zakonczony.

17mo Poniewaz rowność szlachecka iest fundamentem wolności Polskiey y wsparciem naybespiecznieyszym praw Oyczystych a greky nieunici będąc in possessione tego prawa od czasu przyłączenia się ich do Rzpltey. dyssy denci zaś przeszło połtora wieku aż do Roku 1717 na fundamencie dawnych konstt. y przywileiow wiecznością stwierdzonych przez traktat Oliwski y traktata 1686 ktore ich dawne upewniaią prawa y prerogatywy deklaruiąc ich bydz capaces do wszystkich urzędow Kory y W. X. Litt. et Annexarum Provinciarum dosto ienstw Senatorskich Ministrowskich Dygnitarstw Ko ronnych y Ziemskich funkcyi Poselskich Trybunał skich Kommissarskich y wszystkich iakie bydz mo gą y innych łask ex distributiva gratia JKMci

dzierżenia Starostw grodowych y niegrodowych, Dobr Krolew-
skich y wszelkich jurisdikcyi ziemskich, słowem mowiąc
przywraca się tymże Grekom nieunitom y Dyssydentom
zupełna activitas tam in civilibus quam in militaribus
oraz społeczeństwo wszystkich korzyści ktore doskonała
rowność urodzenia daie Im prawo mieć wspolnie z Ka-
tolikami Rzymskiemi
18vo Mieszczanie y ludzie kondycyi wieyskiey Religii
Greckiey nieunickiey y Dyssydenckiey oboyga wyzna-
nia maią mieć zupełną rowność z Katolikami Rzym-
skiemi podług sposobności własney y zwyczayney ich
stanowi iako gaudere prawem mieszczaństwa społeczeń-
stwa Magistratury po miastach osiadłości dziedzicz-
nych, w nichże gdzie się podoba ktoremu osieść pro-
wadzenia handlow y kupiectwa, fundowania fabryk
y szukania wszystkich profitow. stanowi mieyskiemu
y wieyskiemu przynależytych, z zupełną wolnością z
ludźmi Religii Rzymskiey Katolickiey.
19no Religia Grecka nieunicka y Dyssydencka nie
powinna być pro obstaculo szlachcie cudzoziemskiey
otrzymania indygenatow w nadgrodę wiernych zasług
Rzpltey, dla tego Grecy nieunici y Dyssydenci oboy-
ga konfessyi będą mogli być przypuszczeni do Szley
narodu szlachectwa polskiego procz obowiązkow odmienie-
nia wiary sub salvo iednak trzech stanow konsen-
su y obserwacyi formalitatum w podobnych okazyach
to iest wywodu urodzenia szlacheckiego y poprzysiężenia
wierności Krolowi y Rzpltey. ci oraz ktorzy dawniey szym
prawem indygenaty albo nobilitacye otrzymali cho-
ciażby założoney względem wiary kondycyi niewypełni-
li zwoszgi z onych na zawsze ten obowiązek przy wszyst-
kich do ziemiaństwa służących zaszczytach niewdrużeo
nie z sukcessorami swoiemi zostawieni y zachowani
być powinni.
20mo. A iako wszystkie wyżey wyrażone punkta
gruntuią się y fundują tak na prawie natury y
publicznym iako też y przywilejach y Konstytucyach

dawnych pro basi rownosci y wolnosci Polskich sluzą-
cych, poniewaz Grecy Nieunici y Dyssydenci oboyga
Konfessyi przez dlugi przeciąg czasu in possessione
pacifica wszystkich tych prerogatyw y wolnosci zo-
stawaty y w niey przeszkody zadney niemieli az
przez niepewne iuz po pokoiu Oliwskim y traktacie
1686 pozno ferowane Konstytucye y ze Nayiasniey-
sza JMP. JMć całey Rossyi Isgiadka y Przyia-
ciotka Rzeczyp: tudziez Nayiasnieysi Krolowie Szwedz-
ki Danski Pruski Angielski interessuiące się iako
strony zgwaranci • zwysz wyrazonych traktatow
zadali przywrocenia praw y przywileiow Grekom
Nieunitom y Dyssydentom tam in spiritualibus quam
in saecularibus sluzących więc wszystkie te punkta
wyrazone w artykułach teraznieyszego traktatu ma-
ią y powinny byc prawem statym wiecznym a kto-
by ktokolwiek one naruszyc wazył się ma byc y będzie
poczytany y traktowany iako wzruszyciel pokoiu pu-
blicznego y nieprzyiaciel Oyczyzny.

Resolutio na tenze proiekt.

Assumpt meliorowac, gdzie iest na fundamencie obowiązkow
to dołozyc Traktatow takze y Rossyiskim gdzie iest w Roku
1686 to poprawic Moskiewskim.

Ad 1mum Gdzie iest stan szlachecki poprawic obywate-
le stanu Szlacheckiego 2do Gdzie iest Konfederacye za nale-
zyte y prawne, poprawiono podlug Konfederacyi Generalney
pro legatibus 3tio Gdzie iest popieraiący y sprawiedliwosc
y prawa swoie ~~popieraią~~ poprawiono popieraiący prawa
swoie y pozyskanie sprawiedliwosci

Ad 2dum Edykta Jagiellonskie 1424, 1439 przeciwko he-
retykom stanowione pro inapplicabilibus do Grekow Nie-
unitow, y Dyssydentow. Dekret zas 1525 Xcia Janusza Ma-
zowieckiego aby był podniesiony.

Ad 3tium Wyrazic ze się maią in futurum zwac to iest
Dyssydenci obyga Konfessyi albo Ewangelicy y Grecy Ori-
entalni albo Nieunici. Cerkwie etc.

Ad 4tum Gdzie było w wielkiey y małey Polszcze y W. X. Litt. meliorowano in Regno et annexis Provinciis. 2do także meliorowane Possessie aktualne zborow oboyga Konfessyi y Cerkwie Nieunitow mimo wszelkie dekreta in quovis subsellio zapadłe. 3tio Warunio się y takowe dekreta przeciwne praejudicare ich Possessyi niemaią.

Ad 5tum Gdzie iest zbory y cerkwie budowac dołożono w dobrach Krolewskich prawo consensu Regio a w ziemskich y duchownych salvo consensu haeredum. 2do liberum exercitium dla dyssydentow sine impedimento nabożenstwa Katolickiego dla czego cerkwie Nieunitow y zbory Dyssydentow ktoreby się na nowych mieyscach stawiać miały nie bliżey iak o dwiescie krokow ery gowane bydź maią także y Processye razem odprawowac się nie maią.

Ad 6tum Gdzie iest miewać swoie synody, dołożono, atiam Kongregacyi do porządku Duchownego Religiy ich sciągaiące się. 2do Bez wdawania się Duchowienstwa Katolickiego Rzymskiego y dziedzicow ktorzy directe ani indirecte w urząd Duchowny wdawać się niemogą.

Ad 7mum Dołożono do Trybunału gdzie było compositi judicii poprawiono do Trybunału Duchownego W. X. Litt.

Ad 8vum Suspendowano ad referendum et tractandum.

Ad 9num Biskup Mścisławski Orszanski Mohilowski pod tytułem Biskupa Biało Ruskiego dopiero wspomniane Katedry dzierżący ze wszystkiemi do niechże należącemi Cerkwiami Monasterami y ich funduszami tak temi ktore actu w possessyi tego Biskupa znayduią się iako y temi ktore by po Traktacie A: 1617 zawartym niesłusznie od niego zostały alienowane prawa takowey alienacyi in judicio mixto deductione wiecznie konserwowany bydzie tenże Biskup Biało Ruski w tey swoiey Diecezyi iak Biskupi Rzymscy bez żadney od nikogo przeszkody. Przy teyże Religiy orientalney wiecznemi czasy zostawać maią te monastery y cerkwie wszystkie, ktore do Metropoliy Kiiowskiey Nieunickiey, lub innego teyże Religiy starszenstwa actu jus jure coram eodem judicio mixto deducendo pokażą się bydź należącemi.

Ad 10mum Liberum exercitium etc niemoże się obeyść bez
Xiąg etc Ktore ostatniemi czasy Dyssydenci za granicą
drukowac przymuszeni byli dawniey zas takowe xięgi
tak Dyssydenci iako Nieunici w Kraiu bez przez prze
szkody drukowali więc in futurum do wolnosci druko-
wania ich dla wygody swoiey y załozenia drukarni swo
iey prawo co do miast Krolewskich JKMci consensu
restituuntur z tym iednak powszechnie dla wszystkich
w Państwach Rzpltey Drukarniow ostrzeżeniem żeby w
nich Heretyckich Xiąg nie drukowano y w punktach
Kontrowersyi względem Religiy uszczypliwych expressyi y
ostroscią stylu napełnionych pilnie unikali.
Ad 11mum Suspendowano ad conferendum et tractandum.
Ad 12mum Czeladź iednak y poddani Wiary S: K: R: w
zachowaniu Swiąt Katolickich y uczynieniu zadosyć obrzą
dkom swoiey Religiy, od Panow swoich Dyssydentow y Nie-
uniatow przeszkody mieć niemaią.
Ad 13tium Seminaria y szkoły dla osob sposobiących się
do stanu duchownego y edukacyi stanu szlacheckiego lub
mieyskiego Religiy Greckiey nieunickiey dzieci także
szkoły Parochialne dla nauki artykułow wiary orto
dzi swoiey Religiy tak dawne iako y te ktoreby w cza
sie przyszłym na mieyscu gdzie są nieunici erygo:
wane były niemaią bydź od nikogo inkwietowane 2do
Gdzie iest wolnemi bydź powinni do tey wolnosci iednak
nienależą Synowie Kapłanow non dum ordinati także y
grunta niefunduszowe, zgoła iakowe prawa maią nieu:
nici takowe maią służyć y Unitom 3tio co wszystko
podług dobrey woli Parafianow względem Cerkwie a wzglę:
dem Monasterow podług funduszow będzie examinowane.
Ad 14tum Ten punkt wzięty ad conferendum et tractan
dum tandem insuper przydano ażeby po szesciu Subdelega
tow przysięgło z Dyssydentow ad exequendos actus Com:
descensionum ktore będą naznaczone in judicio mixto.
Ad 15tum Similiter ad conferendum et tractandum
Ad 16tum Ten punt także wzięty ad conferendū et tractandum

ad 17mum Similiter ad conferendum et tractandum.
ad 18vum Gdzie iesta Mieszczanie y ludzie kondycyi wieyskiey
to wyrzucono y daley co iest osiadłosci wieyskiey niedopuszczono.
ad 19num Ten punkt wzięty ad conferendum et tractandum
ad 20mum Similiter ad conferendum et tractandum.

Proiekt JOXcia JMci Kaietana Sołtyka z Biskupa Krakowskiego do Konffederacyi Radomskiey y. 18 Julij 1767.

Nizey na podpisie wyrażony razem urzędem moim Pasterstwa w Kosciele y dostoienstwem Senatorskim w Rzeczypos: zaszczycony a z tego w naydelikatnieyszey stawiania przy całosci wiary S. y oraz nieroździelnie bronienia praw y swobod Oyczystych położony sytuacyi zapatruię się na powszechne Koronnych y WXLitt Prowincyi sprzymierzenie, zebym, gdy cały narod wielkie sobie y nieskonczoney wagi zakłada do wykonania dzieło niezostał w naganney bez czynnosci ucałaiąc z iedney strony obowiązki stanu y powołania Biskupiego z drugiey przychylaiąc się do wspolnego z całym narodem wspolney Oyczyzny ratunku w ninieyszym przez tę autentyczną tranzakcyą do Generalney Konffi przystępowaniu moim to sobie iak nayuroczystsziey warnię y ostrzegam iż co się tycze praw y swobod narodowych nieszczęsliwoscią czasow zniszczonych lub ku upadkowi nachylonych do chwalebnego powszechnosci starania y związku moie ze wszystkiemi w iednosci zniszczonego ziednoczenia wezeł sciągam podaię y tęże rece. Lecz gdzie zachodzi rospostartym obszernie rządom Dyssydentow dogodzenie, tam się skłaniać bez ostatniego upodlenia charakteru bez zgorszenia całego Chrzescianstwa bez zgwałcenia uroczystych powołania obowiązkow bez poniżenia prerogatyw panuiącey Katolickiey Rzymskiey Religiy bez wywrocenia wielorakich praw tęz Religią ubespieczaiących iako niepowinienem tak ani mogę. Jezeliby iednak żądania na samey zasadzały się sprawiedliwosci że nietylko z urzędu mego Senatorskiego lecz y z powołania mego Pasterskiego z ktorego przykład Swiatu winienem promowować y utrzymać deklaruię pełen mocney nadziei wznaiącey stan y wzgląd moy sprzymierzonych Braci moich y oraz

synow w Xtusie rozsądnosci że ani okazalszego z sobą Siedro czenia się ani dokładnieyszey nad tę do publicznego dobra powołnosci wyciągać pownie niemogą.

Iura Cardinalia

Wiara S: K: Rzymska w Panstwach Rzpltey nienaruszenie ma bydz panuiąca y przeyscia od oney do wszelkiey inney Religiy sub rigore praw zabraniamy

2. Krol y Krolowa Katolicy Rzymscy z urodzenia lub powołania bydz powinni y gdyby Krolowa niebyła Katoliczką niema bydz Koronowana, y Krola nie Katolika nikt promowować nominować y Koronować niema sub rigore praw.

3. Iako istnosć Rzpltey zawisła na trzech stanach to iest Krolewskim Senatorskim y Rycerskim a tak aby te trzy stany w swoich prerogatywach zostawały ostrzegamy

4. Ius eligendi Regis et libera onego elekcya na zawsze ma być ubespieczona.

5. Unia W.X.Litt z Koroną Polską iedno Panowanie składaiąca tudzież inkorporacye prowincyi wszystkich do Krolestwa Polskiego dotąd należące iako też w aktualney posessyi zostaiące nigdy a corpore Krolestwa avelli niemaią

6. Ius Feudorum Rzpltey incorporatorum y przez nią collatorum przy teyże Rzpltey wiecznie zostawać powinno.

7. Warunek y bespieczenstwo aby nikt capstwari ni ta honore et bonis privari niemogł nisi in legitimo judicio convictus ad mentem prawa 1433. Jagiellonskiego nienaruszenie mieć chcemy

8. Jus equalitatis między obywatelami Rzpltey stanu szlacheckiego et capacitatem honorum et bonorum ad gaudentes eodemq jure equalitatis nieprzerwanie przywięzuiemy. Tytuły zaś iakiekolwiek rownosci szlacheckiey derogare niemogą ani powinni

9. Materye ktore teraz w Kożdziele materyi stanu determinowane będą dla ucalenia liberi veto

zawsze unanimitate decidowane bydź maią, to zaś liberum veto przy prawie podług Konstytucyi 1673 extendi powinno.

10 Pacta Conventa dla Krolow teraz ułożone y niżey indorowane prawem wiecżystym y nieodmiennym maią bydź na zawsze ~~mai~~ dla wszystkich Krolow przyszłych z wolnością dla Rzpltey pro exigentia circumstantiarum przydania co będzie potrzebnego

11 Granice Panstwa Rzpltey cum vicinis Potentiis zabespieczone y w possessyi Rzpltey aktualnie zostaiące wiecznie Konserwowane bydź powinni

Ad jura statistica

1. Przyięcie Gwarancyi 2. Wypowiedzenie woyny y stanowienie pokoiu 3. Aukcya woyska 4. Ustanowienie podatkow nowych 5. Traktaty z postronnymi Cudzoziemskiemi 6. Ministeriorum y urzędow umnieyszenie albo przyczynienie także nowych urzędow Kreacya. porządek rady za Krola Zygmunta Augusta 1569 tudzież porządek Officialistow Koronnych y WXLitt. iako teraz ustanowiony gdyby na potym miał bydź odmieniony y nowych urzędow Kreacya sub unanimitatem podpadać maią 7. Odmiana pedis monetarii 8 Posełstwa wielkie 9 Indygenaty y nobilitacye 10 Opisanie Seymowania porządku na Seymach y Seymikach iak nastąpi niemoże bydź odmienione

Ad jura Oeconomica.

Gospodarstwo wewnętrzne Kraiowe rosporządzenie y exekucya sprawiedliwości in civilibus et militaribus

Akt Limity.

Stany Koronne y WXLitt ziednoczywszy się węzłem Konffederacyi Generalney dla utrzymania wolności Narodowey iako y dla naprawy Defektow et abusuum sub ulepszenia wszelkiego Ktoreby się w Oyczyźnie naszey potrzebnym pokazało, a postępek takowy patryotyczny będąc wsparty od Nayiasnieyszey Imp. Jeymći całey Rossyi szczerey Alliantki y przy

iacielki naszey ‡ bo tego wspaniałe interessowanie się ku dobru Rzeczyp: y konserwacyi wolnosci naszey dowody dałaś więc też skonfederowane stany oboyga narodow tak nieoboiętnemi przeniknione będąc przyiaźni y dobrego sąsiedztwa dowodami solennie do N. J. Jeymu wysłali Poselstwo dla oswiadczenia szczerego podziękowania y upraszania przez tychże posłow o kontynuacyą posiłkow y o wysoką N. J. JeyMci gwarancyą dla niewzruszoney y wieczney konserwacyi praw wolnosci prerogatyw każdego y legalney formy Rządow Rzpltey. Upewniły oraz skonfederowane stany N. J. JMć że Grekoniezunitow y Dyssydentow wspołbraci y wspoł obywatelom swoim będzie uczyniona sprawiedliwosć y satisfakcya ktorych podporą N. J. JMć wraz z innemi Jeyże alliantami na fundamencie traktatow były się deklarowała zaczym chcąc iesżcze od zgromadzonych na Seymie teraznieyszym stanow szczerą y przyiacielską N. J. JMci za wspaniałe Jey posiłki oswiadczyc rekognicyą tudzież wypraszaiąc sobie dalszą tych posiłkow kontynuacyą poki tego potrzeba wyciągać będzie iako y wysoką Jey J. JMci dla wieczney konserwacyi wolnosci narodowych dla praw y formy Rządow naszych wypełniamy to powtornie ninieyszym Aktem naszym, a iako wszystko przez tęż gwarancyą wieczną mieć trwałosć powinno więc cokolwiek na Seymie teraznieyszym dla wolnosci narodowey iako y dla utrzymania praw stanowić będziemy wszystko to przez wzaiemne z przyiacielką Rzpltey naszey ułożenie ‡ ktora tak dobrze y wspaniałe dla dobra naszego interessuie się ‡ czynic będziemy. Denominuie my dla tego Delegatow KK. daiąc im wszystkim wspolnie moc zupełną negocyowania konkludowania y podpisania traktatu przez ktory życzemy sobie aby wszystkie abusus według potrzeby Rzpltey naprawione były, tudzież aby prawa forma rządow y wolnosć narodowa przez wysoką N. J. JeyMci sczzerey przyiacielki y alliantki naszey gwarancyą

na zawsze utwierdzonemi były. Żądamy przytym aby się pod tąż wysoką gwarancyą Grekom, nieunitom y Dyssydentom współbraci y współobywatelom naszym wszelkiego stanu y Kondycyi zupełna stała satysfakcya według traktatów y według sprawiedliwosci onymże wiecey sine praejudicio Religiy Rzymskiey Katolickiey panuiącey ad tenorem deklaracyi N. I. autoryzuiemy za tym aktym niniejszym y moc zupełną JMciom Delegatom daiemy azeby z JOX. JMcią Repninem Posłem W. Rossyiskim lub z temi ktoryby nay: JMP. JMć do tego dostateczną plenipotencyą autoryzował (iako się wyżey powiedziało) traktowali konkludowali y podpisali przytym traktuiąc rozstrzygnąwszy y po przyiacielsku rzecz ułożywszy z Delegowanemi Konff. Toruńskiey y Słuckiey cokolwiek zaś ciż JMć Delegaci ustanowią przyrzekamy to wszystko zupełnie akceptować y ich ustanowienie skonkludowanie y podpisy w terminie na ktory się ugodzą ratyfikować in tantum in quantum według tenoru aktu tego y znayduiącego się w nim wyrażenia sobie postąpią aze by JMć delegaci z Posłem W. Ross. lub z temi ktorych do tego N. I. JMć autoryzować będzie mogli agere iako pełnomocni z strony naszey y Rzpltey więc chcemy azeby akt niniejszy był podpisany przez nas y przez Marszałkow Konff. Generalney żądamy na to azeby ciż sami Delegaci osobną mieli plenipotencyą w teyże mysli ułożoną przez nas y Ministerium nasze podpisaną pieczęciami oboyga narodow stwierdzoną ktorą tu przyłączamy dla wiadomosci na seym teraźnieyszy zgromadzonych stanow a do dla zobopolney onyże zamiany przy odbieraniu plenipotencyi N. I. JMci od Posła W. Rossyi. lub ktorzyby do zakonkludowania tegoż będą autoryzowani co takim ułożywszy sposobem sądziemy rzeczą być pożyteczną y ustanawiamy azeby dogadzaiąc czasowi do dzieła wyżey wspomnionego potrzebnemu seym teraźnieyszy był ad tempus bene visum limitowany

wszystkie dla tego cztoski seymu terazsieyszego w przyszłym czasie będą przez circulares na sześć niedziel przed reasumpcyą seymu do Grodow ztąd postane z naszey strony uwiadomione na ktory czas znowu zgromadzić się im będzie należało. Lubo przytym wypersuadowani iesteśmy o patryotyczney gorliwości Delegatow naszych że dobro publiczne celem ich będzie iednakże gdyby w punkcie iakowym rożnice się między niemi znaydowały się zdania więc aby materyą takową pluralitate zakonkludowali mieć chcemy y postanawiamy obowiązuiąc wszystkich w ogulnosci y każdego z osobna aby się pod żadnym wynalazkiem od zasiadania w umowionym mieyscu y na naznaczone godziny nieoddalał prócz te gallitatem vera infirmitatis, gdyby zas z gwałtowney potrzeby musiał kto odiechać albo oddalić się od Konferencyi ma wziąść pozwolenie od nas Krola na piśmie a na naznaczony sobie w pozwoleniu czas powracać y na naypierwszym zasiądzeniu swoim artykuły traktatu tak iak będą unanimitate y pluralitate ustanowione podpisać bez żadney wymowki a gdyby się trafiło żeby kilka osob lub kilkanaście odiechało za pozwoleniem pozostali na mieyscu w liczbie czternastu osob oprocz X. JMci Prymasa iako prezyduiącego to iest iednego Biskupa trzech senatorow iednego z ministrow y dziewięciu Posłow będą mieli zupełną moc wszystko stanowić w niebytności drugich ktorzy za powrotem swoim iako się wyżey rzekło wszystko podpiszą. Jeżeliby zas kto sobie przeciw niniejszey z absentuiących się ustawie postąpić odważył się osoba iego odsądzeniu od wszelkich urzędow y ab activitate podpadać będzie. W innych zaś sprawach ciwilnych aby Delegati we wszystkich sądach suspensa gaudere mogli do końca tego traktatu mieć chcemy.

Plenipotencya

Za ziechaniem się skonfederowanych stanow Rzpltey na dzień piąty Oktobra przez nas Seymowaniu naznaczony po odprawionych zwykłych przy takowym akcie cere

moniących na tronie naszym zasiedliśmy gdzie po podniesie niu laski Konfederackiey oraz y Seymowey iako pod Kon federacyą sprawuiącego się seymu przez J. W. Xcia Karola Ra dziwiła Marszałka nayprzod Wdztwa Podlaskiego a potym Generalney Konff Kor uczyniwszy zadosyć przyzwoitym obrzą kom załęcia seymu do mianowania osob za zgodą wszech stanow Rzpltey do traktowania z JW Xciem JMcią Miko łaiem Repninem W. y pełnomocnym Posłem N. Katarzyny II Imp. Ross: przystąpiliśmy y onych wymieniliśmy to iest N.N. N.N. Ktorym to mianowanym y umocnionym przez nas niniejszą plenipotencyą naszą daiemy zupeł ną moc y władzę z wzwyż wspomnionym Xiążęciem JMcią Posłem lub z temi ktorzy by byli nato od N. I. JMci mianowani y umocowani wchodzić w wszelkie rozmowy y u mowy przekłady y wykłady czynnosci y negocyacye tu dzież pozwalamy im układać stanowić konkludować y podpisywać to wszystko co będzie przez nich uznano być nayużyteczniejszym y nayprzyzwoitszym prawdziwym interessom nam od Boga powierzonych mianowicie zaś ocalenie y upewnienie swobod wolnosci y granic naszych tudzież uszczęśliwienie Rzpltey w swoich prawach ustawach y dostoieństwach przyzwoitych. Będą nadto mieli moc y władzę tak czynić y stanowić wszystko wspomnieni plenipotenci nasi iakbyśmy sami robili czynili lub sta nowili obiecuiąc y przyrzekaiąc słowem naszym Krolew skim za zezwoleniem wszystkich stanow y iż cokolwiek Plenipotenci nasi uczynią y postanowią to my nietylko przyiąć y ratyfikować ale też y do skutku przywieść obowiązuiemy się.

MOWA

JMci Pana Pocieia Strażnika Wielkiego W.X.Litt. Posła od skonfederowaney Rzpltey do Nayiasnieyszey JMPe ratorowey JMci całey Rossyi.

Nayiasnieysza całey Rossyi Imperatorowo.

Narod Polski y Litewski za szczęśliwym WKMci powodem y pod wysoką Jey protekcyą y ubespieczeniem skonffederowany z nayżyw szą wdzięcznoscią uznaią iż nikomu bardziey swych swobod y przy

wrocenia rownosci między wszystkiemi wspołobywatelami ktorych uszczęsliwienie trwalsze bydź niemoże, iako gdy gwarancyą praw kardynalnych łaskawie nam przez waszą JMPeratorską Mć offiarowaną na zawsze stwierdzone y ubespieczone będzie.
Upadł pottumiony duch panowania a na to mieysce powstały z ostatniego swego osłabienia obadwa narody Koronny y Wx Litt. czyiesz to dzieło? ieżeli niewielowładnego W. Imp: Mci głosu.
Słyszała go cała Europa y z zadumieniem pierwszy raz na to patrzyła iako na pierwszy dźwięk onego serca sobie zniewalaiącey wszystkie Wdztwa Ziemie y powiaty nasze wiednym dniu niemal tak się skonfederowały iż ani ieden w szlacheckim nieznalazł się stanie ktoryby inaczey do tego zwiąsku był przymuszony lub pociągniony iak tylko dobra pospolitego miłoscią y niezawodną w protekcyi W: Imp: Mci ufnoscią.
Raczże Nayia: Pani od tych dwa narodow łaskami twemi obowiązanych dobrotliwie przyiąc rzetelne y stateczne upewnienia y one w sercu twoim pomiesć iako dane w zakład warunku szczerego ku Panskiey twey osobie a oraz ku Panstwu Rossyiskiemu przywiązania nieodmiennego całego Krolestwa Polskiego y każdego w nim dobrego obywatela a na statek życzenia naszego ktorego iest celem szczęsliwosć y sława rownie samey Waszey JMP. Mci iako też chwalebnego Jey panowania.

Tradukcya Odpowiedzi

JchmMc PP. Posłom extraordynaryinym Konffederowaney Rzpltey Polskiey przez JMci P. PodKanclerzego Rossyiskiego Dnia 18 7bris 1767 Daney.

Oswiadczenie Rekognicyi z strony Nayi: Rzpltey Polskiey przez Posłow Jey wyrażone z tym wiekszą N. IMP. IMc przymuie satysfakcyą im po postępku swego teraznieyszego ku Rzpltey inszych niezna powodow tylko same zobopolnych traktatow obowiązki starania y przychylnosci sąsiedztwa dobrego tudziesz y intencye Jey od wszelkiego dalekie zysku.
Doznaie niemniey doskonałego N. IMP. JeyMc ukontentowania słysząc przez usta Posłow że Nayi: Rzplta Polska w wolnosci y rownosci obywatelskiey zrzodło szczęscia

swoiego uznaie tać to iest sama rowność ktora N. JMP. JMći y Narodu Polskiego usprawiedliwia Kroki do przywrocenia części obywatelow iednegoż z Nay: JMP. JMćiy wyznania y Dyssydentow do praw przez przodkow ich nabytych do praw w początku ich przez zgodę powszechną y iednostayną dwoch w Rzeczyp. narodow poswięconych z ktorych tylko podczas zamięszania Kraiowego przez Akty gwałtowne iedney strony cum praejudicio drugiey uczynione obrażonemi zostali.

Miłość ku szczęsciu ludzkiemu w sercu Nay: JMP. JMći obficie pałaiąca inszego powierzoney sobie od Boga mocy y władzy niedozwala zażycia tylko azeby y swego Państwa przekroczywszy granice sąsiedzkie nawet istotnie wszystkich swiata narody, ich pokoy bespieczeństwo y spokoyność utrzymywała a naostatku w rządach ich rozerwany dobry przywrociła porządek

Do Dotąd interessowania się do losu teraznieyszego Rzpltey Nay: JMP. JMći nieżaniecha dokąd y insze w rządy wprowadzone abusus niebędą poprawione dokąd fundamentalnym Kraiu prawom wigor y władza przywrocona nie będzie y dokąd każdego z obywatelow wolność ybespieczeństwo na trwałym y niewzruszonym zasadzone niebędzie fundamencie. Może być N. Rzplta Polska pewna ze wszczerey N. JMP. JMći przyiazni y Jey wspaniałości iako nayskuteczniejszą znaydzie protekcyą y wspolnie skonffederowaną Rzpltą usiłowania dla doprowadzenia do szczęsliwego dwoch tych punktow końca

Przyrzeka N. J. JMć słowem swoim Imperatorskim przyrzeka dobrą wolą y szczerą swoią intencyą ze wypełni powinności traktowey obligacyi y gwarantować będzie to wszystko co Seym przyzna za sprawiedliwe y od zyskiu daleką radą N. JMP. wspolną zgodą Jey y szczęsciem Rzpltey tak wiecznym iako y w drugim postanowi punkcie

Mowa

JO. Xcia JMći Kaietana Sołtyka Biskupa Krakowskiego ktorą miał u 13 Octob. Ao Dni 1767. Na Sessyi Prowincyonalney.

Słyszany tylko po zagaieniu seymu niniejszego aktu limi-
ty proiekt do dzisiay stanom Rzpltey ad deliberandum podwo-
łony przeraził okrutnie serca wszystkich prawowiernych
katolików y dobrych patryotów iako się z głosów przez
pierwsze dwa dni seymowania mianych oczywiście pokaza-
ło rozważony zaś z pilnością przez te dni kilka iak wszyst-
kę moc rozumu przytępił iak całą duszę w przepaść zaci-
wienia y tęgości pogrążył Któryby dał tyle wymowy, tyle
obfitości słów tyle dzielności wyrażenia abym to mógł do-
statecznie opowiedzieć. O Epoko nieszczęśliwa nayważniejszey y
ostatniey klęski naszey! O czasie w okręgu wielkości mieysca
niegodny. za co żem cię śmiercią nieuprzedził.

Nayiaśnieyszy Maiestacie w wielkości lustru twego
prawowiernością y panowaniem wolnemu Narodowi nay-
okazalszy a dzisiay Patryotycznemi zasiadaiącego przymio-
tami Imtelektem wyspanemi z wychowaniem na łonie wol-
ności wydoskonalonemi ozdobiony, Prześwietny Senacie Rze-
czeny Rycerski stanie naygruntowniejsze Rzpltey fun-
damenta Wielcy Mężowie Narodzie Prawowierny y Wol-
ny Potomkowie sławnych wiary obrońców y wolności
fundatorów takżie iak za upadłonych miani iesteśmy
iż się nas sentowaić ośmielaią abyśmy naydroższe klei-
noty wiarę y wolność niebacznemi na małą liczbę osób
spurżeniem się chaniebnie utracili. W pierwszym głosie
moim zaraz po przeczytaniu tego proiektu zabra-
nym przełożyłem iż podpisować go cum facultate de-
cidendi Bóg Oyczyzna y sumnienie zabrania.

Przyczyny są owczas wywiedzione rozważały go w
powszechności należy teraz nad każdy z osobna punktu
głęboko zastanowić się uwagą.

Przyznaie proiekt za woysko auxyliarne zagraniczne-
go żołnierza w kraiu naszym będącego ale niewiem któ-
ry rozum może tyż przekonany w tym. Woysko Auxy-
liarne tyż niemoże tylko w stanie woyny narodu któ-
remu pomaga, aby zaś auxyliarne było, potrzeba aby
albo mocą soiuszów dawniey zawartych na pomoc dane
albo od naywyższey w kraiu władzy u sąsiada wy-

proszone było, zawsze zaś pod kommendą narodu któremu poma
ga zostawało. A z którejże z tych przyczyny zagraniczny żoł
nierz może być u nas dzisiay auxyliarnym zwany? z kim
mamy woynę? kto o niego prosił? pod którą narodową kommendą?
to ostatnie nayszczegulniey narodowi wiedzieć by należało aby miał
na kim scigać tych okropnych skutków o których aż nad
to wiadomości mamy, prosić o kontynuacyą takowych posił
ków poty póki potrzebne będą? przeciwko komu tey pomo
cy potrzebujemy? któż z sąsiadów granice nasze naieżdża
kto nas gwałtownie ciska? jeżeli zaś na wewnętrzne nasze
zamieszanie obcych posiłków zaciągamy. O hańbo narodu!
nieznaydziemyż sami u siebie tyle cnoty abyśmy domo
we interessa bez nie inwolucyi niemocnego sąsiada za
spokoili y umiarkowali któż tym posiłkowym woyskom
władać potym będzie? kto tłumaczyć do iakiego cza
su potrzeba go będzie? zapewne nie kto inny tylko mo
cnieyszy a wzięło z tey nieograniczoney klauzuli mocniey
szemu podchlebney potrzeba bawienia się u nas woysk za
granicznych nigdy by się nie skończyła. Przeszłe czasy dzi
siayszych a dzisiaysze przyszłych perspektywą stynie
zwykły. Miarkuiąmyż z skutków dzisiay doświadczo
nych przyczyne z tych posiłków kraiu naszego począt
kowanie. Dzieieyszą Rzpltey naszey opłakana y poli
towania godna ostrzega nas o przyszłości. Jeżeli teraz
doświadczyliśmy iuż na innych czuiemy na sobie że
nam te posiłki sąsiadki uszczerbiaiące wolności niewo
lące nasze zdania y umysły do proiektów w oyczy
znie naszey nigdy dotąd niesłychanego naygrunto
wnieysze struktury Rzpltey naszey Wiary S. y
wolność obalaiącego, a iakimże sposobem nietylko au
toryzować wprowadzone siły y rozpisane na łonie pła
czącey Oyczyzny woysko zagraniczne ale y o kontynu
nuacyą bawienia się iego dopraszać się zdrową radą
miłością kraiu własnego y prawowiernością ku Bogu
szczerą y powinną możemy. Przypomnieymy sobie stan
nasz w którym się mierzyć w niedawno zeszłych seymach
poznaliśmy iż iest niedostarczaiący na pomnożenie podat
ków dla pomnożenia woyska narodowego y przyzwoitego
jego utrzymania a iakiez będą środki do zapłaty y sustentacyi

woyska posiłkowego? Jeżeli sąsiedzkie mocarstwa pierwszym my
słom naszym o powiększeniu woyska domowego przeszkadzały
a iakim okiem y sercem patrzyć niektóre z nich będą na
trzymane w kraiu posiłkowe y obie których nam zawarte
z niemi traktaty zabraniaią, rozważyć należy, co z iedney stro
ny za ochyda narodu naszego, tak licznego, tak dzielnego szla
chectwem w boiu y stanem Republikanckim wsławionego
tyle kraiu posiadaiącego, iż się w pokoiu bez obcych posił-
ków bez obcey piastuiącey go ręki obeyść się niemoże, z dru
giey strony za co materya suspicyi o nas sąsiedzkim Poten
cyom mocą soiuszów z nami spoionym, a z tąd iak sprawie
dliwa boiaźń zerwania ich przyiaźni y sciągnienia zemsty.
Wyznacza proiekt Pełnomocników do zawarcia traktatu
z X. Imcią Repninem Posłem Pełnomocnym Ross. Odwołuię się do
prawa Narodów mocą którego soiusze zawierać się zwykli
ieżeli nasza sytuacyia traktatu teraz z Moskwą potrzebuie
traktaty albo woynę kończą albo wzaiemnie się spiera
nie do iakiego dzieła zaciągaią. My woyny nieznamy w
pokoiu iak nam powiadaią lubo bez słodyczy Jego
zostaiemy dzieła żadnego takowey wagi przed się niebierze
my, ci na coż się traktatem sprzymierzać mamy. Zawar
cie traktatu między dwiema narodami nieskończenie in
teressuie sąsiedzkie narody a zwłaszcza dawniey z którym
sprzymierzona rodzi wnim suspicyą y za niedołożenie się
sprawiedliwą urazę. Czyliż nam więc się godzi ukuwać no
wy soiusz nieobwieściwszy dawnieyszych naszych sprzy-
mierzeńców niebędzież to naganne szacowney ich przyia
źni z strony naszey lekkie ważenie, nie będąż mieli spra-
wiedliwey przyczyny nietylko nam niedopomóc ale y
owszem natrząsać się w nieszczęściu naszym gdybyśmy
się w iakie pogrążyli, iako z ludzi nieostrożnie w sobie
zaufanych, ludzi na swoim się zdaniu zasadzaiących
ludzi praw społeczeństwa cywilnego nieznaiących, ludzi
nakoniec względ przyiaźni Sąsiedzkiey y soiuszów łamu
iących. Dopraszą się proiekt Gwarancyi N. Imp. Jmci wy
znać przed całym światem powinienem iż za nay i
stotnieysze szczęście narodu moiego sądziłbym zasłużyć
Gwarancyi tey wielkiey Monarchini. Któż bowiem niewidzi

iż ta sławy wszystkich wieków przewyższaiąca na ozdobę Tro
now Swiatu pozwolona z własnego instynktu y porasze
nia wielkosci Duszy swoiey uszczęsliwienia Narodow słu
kaiąca Pani tymby usilniey gwarancyi losy Krolestwa
naszego polepszać usiłowała. Ale iednak w dzisiayszey
naszey sytuacyi do uproszenia ołę gwarancyą rozum
moy skonwinkowany być niemoże. Uderza mię naypierwiod
w oczy Kontradykcya iak my razem y w traktat z
Moskwą wchodzić y o gwarancyą Jey dopraszać się możemy? ieżeli wchodziemy w traktat toć Moskwa iedną,
my drugą iestesmy stroną, a iakże taż sama Moskwa
gwarantką być może. Nie trzeba tego obszerniey rozbierać
Nic o tym naymnieysze nawet w materyi traktatow y
gwarancyi oswiecenie decyduie, lecz żeby y ta oczywista
Kontradykcya proiektu nieznosiła trzymam się zdania
zacnego Biskupa y Senatora JMł X Biskupa Chełmskie
go doskonałe y statystycznie Rzpltą oswiecaiącego y
ostrzegam moy narod że nie ten ieszcze iest temu czas
abyśmy zaszczytu Gwarancyi Moskiewskiey szukali, coby
to był za nieostrożny Architekt któryby strukturę bu
dynku od stawiania dachu zaczynał a ieszcze niezmierzywszy rozległosci przyszłego budynku przystosuiemy uwagę
z tego prostego podobieństwa mamyż wypraszać lub ofiarowaną akceptować gwarancyą? na rzeczy nieznane
których istoty y miary niepoymuiemy owszem których
się wszyscy obawiamy. Obiektem y materyą Gwaran
cyi takowey być maią ustawy o Wierze naszey y wolnosci decyduiące ustawy od czternastu owszem od osmiu
czternastowym osob zdania zdania zawiste? a ktoż nas
przysięgłe lub przynaymniey asekurować może iż ta
komissya nieadważy się na to wszystko co tylko ą Katolickie y Patryotyczne przerażić może serce iako to Dyssydentow y Dysunitow we wszystkim z Katolikami porownać wolnosć okrysić, swobody Narodowe podnosić, formę Rządow odmienić Maiestat ukrzywdzić tako lub nad aequi
librium zmocnić, granice Krolestwa uszkodzić w dependen
cyą w piętać wszakże to wszystko Komissya takowa owszem

ieszcze więcey mogłaby iako z proiektu y Plenipotencyi ma ięc moc stanowić konkludować y podpisować wszystko co się iey zdawać będzie w materyi Dyssydentow w materyi praw formy rządow, Granic, ustaw, y dostoienstw narodowych. Nikt z nas assekurować niemoże czyli wspomniona Komissya tak fatalnych iak się namieniło ustaw nieuknie albo do aknowania ich przymuszona niebędzie owszem przeciwnie każdy z nas wewnętrzną a rostropną boiaźnią przeięty aby takowe ustawy wsamym skutku ostatnią Oyczyźnie zgubę niesprzyniosły zgubę aczyliż w tak trwoźliwym y pełnym niebespieczeństwa stanie na samo wspomnienie gwarancyi praw przyszłych drętwieć nienależy.

Rozważmy prosze w szczegulności materye ktore Proiekt gwarancyi potencyi Moskiewskiey uwikłać pretenduie materyą naypierwey wiary czyliż przez Bog niesprzeciwiało się prawu przyrodzonemu y Narodow aby w tey naydelikatnieyszey y duszy się tykaiącey rzeczy sąsiad sąsiadowi ręce zwięzywał y wolność krępował materyą, formę rządow, y granic na szych to nie naszym tylko ale całey Europy iest interessem za tey odmianą cała waga Europy polityczna od mienić by się musiała a godziż nam się o nię z iedną tylko traktować potencyą. Materyą nakoniec praw y prerogatyw każdego gwarancyi podawać mamy a czyliżby ztąd okropne niewynikały konsekwencye izby potencyi Moskiewskiey iako gwarantce de jure realizało prawa nasze przyszłe nam niewiadome iakby się podług okoliczności podobało Humoryi we wszystkie interessa Krain wpływać y wdawać się w rekursye pretendujących się zawiązanych przyimować a niezostałoby z temi stopniami krolestwo nasze iedną dependującą od Rządow Mocarstwa Moskiewskiego prowincyą.

Znam dotrzeć drogi owoce gwarancyi na rzeczy wiadome rzeczy wprzod umiarkowane pozyskaney. Ta bowiem utrzymuie iednostayną narodow sytuacyą ta trzyma w mierze zawiasy krolestw dobro publiczne piastuie ale w dzisiayszym u nas rzeczy stanie czyli to w materyi Dysunitow y Dyssydentow czyli w materyach Patryotycznych porządkiem przyrodzonym postępuie należy wprzod domowey międzi braćią tentować zgody.

Iσtio Dyssydenci y Dysunici Kraiowcy naypierwod zwierzchności o sprawiedliwość ieżeli im nieuczyniono dopraszać się powinni do skarg ich iako aktorow et e converso do żałow przeciwko nim Katolikow iako reconvenientium uznania, rostrząsania y zweryfikowania należałoby wyznaczyć Kommissyą, ktoraby wzaiemnie przestępstwa gwałty niedotrzymania praw y traktatow y inne gravamina in jure et facto wyexaminowane y zweryfikowane Rzpltey opisała przełożyła, a taby dopiero iako Matka powszechna iako naywyższa dla każdego administruiąca gwałty uprzątneła należyte każdemu fawory przywróciła zachowanie praw y traktatow dla każdego ubespieczyła. A gdyby na ow czas sąsiedzkie potencye postrzegły iż się niedosyć ieszcze stało soiuszom w Rzpltey zawartym przez obojętne lub parcyalne ich tłumaczenie w tenczas podług przepisu traktatow Oliwskiego ktory Articulo 35 Paragrapho 2. tak stanowi. Si vero contingat unam partem ab altera vel plures a pluribus gravi aliqua injuria citra tamen vim armorum vexari. Non licet ideo laeso ad arma subito recurrere sed anti amicabiles componendarum hujusmodi controversiarum, ratio ineunda erit, videlicet ut laesus accepta injuria si immediate cum laedente convenire nequeat alios paciscentes moneat et commissio Generalis omnium paciscentium instituatur, (y daley Articulo 36) Cum Serenissimus Dnus D Ludovicus 14 Galliarum et Navarrum Rex cujus ope pax promota et mediatione ad optatum finem perducta est executionis et observationis illius inter eosdem fide jussos existet pro se ac successoribus iis Regibus Galliae spondet et appromittit, se executionem hanc Pactorum omni meliori quo fieri potest modo etiam armis amicabilia media non profuerint asserturum.

W tenczas mowię albo wysadzona od sprzymierzeńcow wspolna Kommissya albo medyator y gwarant zupełne y istotne traktatu rozporządziłyby zachowanie bez mięszania się tych potencyi ktore ani stroną w traktacie Oliwskim niebyły ani Medyacyą lub gwarancyą do niego się niezmyłożyły. W Patryotycznych także Kategoryach w ktorych między obywatelami Rzpltey sprzeczki zachodzą o prawa

nieszczęśliwe pod Konfederacyą przeszłą uknowane to w Gene
ralności to w szczegulności ciemiężenie a za pobudką niniey
szego przeswietnych stanow skonfederowania się wzięte y uspa
ne wyznaczona ante omnia bydź powinna Komissya ktora
by gravamina status rostrzygneła środki do dostateczney
między bracią zgody do przywrocenia praw dawnieyszych
z kłub swoich wypadłych obmysliła stanom Rzpltey do
niosła aby tak przy wysokiey WKMci rostropnosci przy
chwalebney stanow o swobody swoie gorliwosci rany bydź
zny doskonale uleczone prawa w swoie kluby przywroco
ne zostały. A w tenczas dopiero dla przystoyney y uleps zo
ney Rzpltey naszey sytuacyi prawami Kardynalnemi
wspartey spokoynosc korzysci, honory, reputacyą mieć mo
gącey aby się wiecznie zaszczytem utrzymywać mogła Ro
zumiałbym zdatną gwarancyą nietylko Monarchini
Ross: ale y innych sąsiadow o formie rządu naszego
Rosskluwych. Miiam wielorakie proiekta, mieysca przy
dłuższych reflexyach warte iako to wzmiankowanie
Konff: Torunskiey y Słuckiey przez aby się stany au
toryzowały iako wspomniony iuż odemnie Biskup Chełm
ski doskonale oświecił.

Miiam pełne przezacnych Patryotow mieysce w kto
rym stany obiecuią ratyfikować Agenda per Comissa
rios in tantum in quantum tenori aktu tego postąpią
sobie poniewaz z tąd nowa płynełaby kwestya czyli
tenor aktu tego zachowany ktorąby zawsze mocnieyszy
rezolwować. miiam niezwyczayną w narodzie naszym
solennosc podpisania proiektu przez Krola y Konff: Mar
szałkow. miiam iz delegatom nieprzypisana przysięga
lubo to podług praw kraiowych każdego dzieła znacznie
szego uroczystym bydź powinno zaręczeniem. Miiam Sey
mu limitę ad tempus beneuisum ktora czasu nieogra
niczność może bydź zdolna nieszczęśliwosci dla zagranicz
nego zołnierza skutku przerażaiących nas proiektow o
czekuiącego. Miiam niesłychany na odieżdzaiącey Komis
sarzy rygor y koniecznosc za powrotem uchwalonych
przez przytomnych rzeczy choćby się powracaiącego sumieniu

sprzeciwiały. Miiam inne szkodliwe rownosci proiekt napełniaiące zastanawiam się tylko uwagę y mową nad nayokropnieyszym proiektu mieyscem maiącym bydz Kommissarzom we 14 Osob owszem osiem czternastowym Komplecie iak wyzey namieniłem moc absolutną Monarchiczną wyzszey nad sa bą na ziemi nieznaiącą w materyi wiary y wolnosci decidowania finalnie pozwalaiącym

O stany Rzpltey o synowie na łonie Kosciola Prawowiernego y wolnosci wypielęgnowani. Mozecieź bez zadrzenia takiey szukać propozycyi. Wspomniycie na przodkow waszych krew y trudy ktoremi wiary S. bronili ktoremi wam swobody zyskali. Dacie im na sądzie Boskim scisły rachunek dacie y potomkom naszym iezeli wziętych od pradziadow zaszczytow dochowac dla nich nieumiecie iezeli porywczym y niebacznym na kilka osob spuszczeniem się wiarę y wolnosc zgubicie. Niepowtarzam przestrog moich w przeszłym głosie przełozonych odwołuie się tylko do kazdego sumienia okropnosc tego proiektu niezawodnie kazdemu wystawiaiącego strzeszcze się strzescie zaszczytu legislacyi y wolnosci przezacni mężowie zeby to nie ostatnie było zycie ktorymi tych gdyby scie się na ten fatalny proiekt bezwzględnie odwazyli. Przedana od nas władza mozeby was z tych obudwoch zaszczytow wyzuła. Jestescie na pewnie Niebo, Kosciol, Oyczyzna, swiat cały, y naydalsza potomnosc interess wiącym. Patrzy na was Bog iak tez sobie w iego sprawie postąpicie. Czynnosciom waszym gotuie nagrodę nieuwieczną was chwałą lub się was wstydzie na wieki. Modli się za was Kosciol y czeka od was skutku uroczystych oto iętnie od was przy chrzcie oswiadczonych. Błagąca Oyczyzna waszym synowskim poleca się affektom. Dopraszą się od was wtey ostatniey tezi dowodow powinney miłosci oczekuie swiat cały co o was powiedziec ma. czy lisiu godne Przodkow waszych plemie czyli syny wolnosci, potomnosc iak naydalsza troskliwa o was czyli imiona wasze z chwałą czyli iak naywiększą plamą y upodleniem następuiącym ma podac wiekom. Ja moie własne iuz z tego mieysca przeciwko temu proiektowi powiedziane oswiadczenia powtarzam

iż Komissyą w materyach Dyssydentow y Dyzunitow y ia[ko] y Patryotycznym potrzebną uznaią ale tylko do zwa[…] zenia rostrzygania informacyą Rzpltey opisania przełoże[…] nia z zostawieniem Rzpltey iako Pani Monarchiczną zwierz[…] chności piastuiącey zupełney mocy przyięcia approbowania decydowania coby się iey zdawało odrzucenia ukrocenia co by się prawom iey y dobru pospolitemu sprzeciwiało na żenczas proiekt o ktorym do tąd mowitem poki mam krew w żyłach poki się życiem cieszę żadną miarą pozwolić niemogę w kilku jeszcze słowach treść mowy moiey wykładam woyska auxyliarnego przyzwawać y doprasżać się nienależy bo iesteśmy w pokoiu, bo ztąd będzie kraiu ucisżenie, bo się sąsiadom traktaty znami maiącym narazimy, o gwarancyą prosić niemożemy bo nieostrożnie przed czasem, bo na ustawy nieznane boiaźnią nas przerażaiące, bo może gruntu wiary y swobody narodo we obalić maiącej Komissyi moc absolutną Legislacyi [~~…~~] y w materyi wiary y wolności dawać Bog rozum sumie nie, Oyczyzna, Prawo, y forma rządow naszych zabrania bo ten czterdziestu osob Parlament może się na nay okropnieysze wiary y wolności ustawy odważyć bo mo że do ich uknowania podeyściem być nakłoniony bo może mocą być przymuszony

Nayprzyższy stworzenia twego, y Krolestw Rządco Boże wła[…] tes w którą nasze z naydroższym wiary darem nieprzeła[…] ty mamy instynkt bronienia iey całości, włates z stąd[…] czy społeczeństwa cywilnego Prawa miłość Oyczyzny Prawo szukania iey dobra dopomożesz nam z łaski swoiey prawowiernym y wiernym Republikantom wyzwolić iak nayłepiey że dwa wielkie y istotne prawa. Prze nikasz Panie wszystkich serca widzisz w Nay: Krolu naszym prawowiernym do obrony wiary twoiey y docho wania nam swobod uroczystą przed niebem y ziemią przysięgą obowiązanym wielkie serce gorliwością o honor twoy napełnione. całość wiary Narodu twego nad Ber ło Koronę y życie samo Przenoszące. Widzisz w prze świetnym Senacie Katolickie y Patryotyczne Sentymen ta Krew y życie dla wiary y wolności sakryfikować goto

we. Widzisz w przeszłych Postach powinnę iak powstali w Domach braia sumienia ich obowiązali dla obrony tychże nayszacownieyszych Kleynotow determinacyą. Rozszerzyże serca Panie wszystkich promieniem uzbraiaiącey łaski twoiey aby obroną wiary obroną swobod uwielbili wielkie imie twoie. Konczę Prześwietne stany zagrzaniem was słowy Pisma S. Ktoremi się niegdyś prawowierni Republikanie Machabeyczykowie w nieszczęśliwych Oyczyzny swoiey czasach utwierdzali. Niech nam Bog będzie miłosierny nie pożyteczno nam byłoby odstąpić sprawy interessu Boskiego, teraz więc obstawaycie przy prawie y dayce dusze wasze za testament Oycow waszych ktoremi się wsławili w pokoleniach swoich a nabędziecie chwały wielkiey ymienia wiecznego. Propitius sit nobis Deus non est nobis utile relinquere legem et justitiam Dei. Nunc ergo emulatores estote legis et date animas vestras pro testamento Patrum vestrorum et mementote operum Patrum quæ fuerint in generationibus suis et accipietis gloriam magnam et nomen æternum.

List Oyca S. Klemensa XIII Do nayiaśnieyszego Stanisława Augusta Krola Polskiego

Naymilszy w Xtusie Synu nasz

Nie powinno bydz w podziwieniu WKMci że w tak wielkich ktoremi Religia y sprawa u was Katolicka nieszczęśliwosciach czasu do WKMci piszemy. Przyciągła nas do tego Aplski od Boga na nas włożony urząd przyciągła ku naymilszemu Narodowi osobliwa mi łość przyciągła nasza o całosc WKMci troskliwość y staranie abysmy WKMC przestrzegli w tym Kościoła nieszczęście iak ciężko w niebespieczenstwo nieszczęsne Duszy prawie wiecznego zbawienia wpadaią y iak wiele to należy do nieskazytelności chwały WKMci abys iak nayiaśnieysze osobliwie teraz dał dowody że od niezbożnych traktatow ktore z nienaruszonym wiary Katol. uszczerbkiem iuż iuż podobno nastąpić maią dalekim iesteś czegoż albowiem takowym traktatom niedostaie do tego aby niełaski Boga pobudzaiące, Kościołowi Jego S. cale przeciwne dla twego Krolestwa wcale niebespieczne, twemu poddaństwu ktorych większa daleko część

Wiary S. Kat. trzyma wielce nienawistne. Imienia Twe
go Krolewskiego niegodne y takżi iuż anas na potym
przy Arce Panskiey bałwan Dagona zasiadać będzie
Ktoż iest z Katolikow takim ktoryby naymniey ubo
lewał na to że zbliża się takowy czas w ktorym Ko
sciół S. opanuie obmierzłość spustoszenia. żaden zaiste
umysł prawowierny y niedotchnienie sumienia iego
bez okropnego żalu co się teraz dzieie że przez otwarte
wrota na Chrystusową trzodę wpadaią wilcy. A czego wspo
mnieć bez okropnego bez naywiększego strachu niemożna umi
twię abyś ty sam te nayszkodliwsze przymierza podpisał, azaś
nienależy raczey narazić się na wszystkie niebespieczeństwa y wszel
kiego rodzaiu ponosić nędze? a zaś nieprzystoi raczey tysiąc razy umrzeć
niż winnym bydź wiecznego potępienia. Nayludnieyszemu twoiemu Na
rodowi nad ktorym masz naymilszy w Chrystusie nam Synu panowanie
nie tylko życie y fortuny z azardem twoim ubespieczać powinieneś a
le cię też do tego szczegulnosci urząd twoy obowiązuie naybardziey
azebyś wszystkie prace y trudy wszystkie nawet przykrosci pono
sił dla ~~dot~~ tego azeby lud twoy w Katolickiey wierze wycho
wany y wyćwiczony a twemu rządzeniu powierzony przez
to nayszczęśliwsze Rzpltey waszey zgromadzenie nieskończenie
droższego niż te doczesne y nietrwałe y niż wszystkie przemija
iące całego Swiata dostatki wiecznego życia y nieśmiertelnych
Dobr nieutracił. Y lubo to iest na co naybardziey oglądać się
powinna WKMć według samego twego zdania nazbyt zapa
trywać się powinieneś ktora masz u siebie wielkość duszy
od niczego ci się nienależy uchylać cokolwiek by chwałę
imienia twego uczyniło niezmazaną. Niewątpię że prawdzi
wey sławy y zaszczytu żądaiąc lękać się będziesz wyrokow
o tobie potomnosci ktora Krolowaniu twoiemu iako epokę ia
ką postanowi gdy za panowania twego w iednym momencie
czasu będą zmazane te nayzbawienniejsze prawa nad ktorę
uchwałą długim wieku przeciągiem Prawowierny Narod
Polski z takim usiłowaniem pracował y gdy przez uczy
nione przymierza ktore Przodkowie twoi niezwyciężonym
umysłem zawsze odrzucali to wszystko zniszczono będzie
cokolwiek Dyssydentow utrzymywało. Zawsze my iak tylko
powstała ta nieszczęśliwa burza sądziliśmy iż to być niemoże
aby sama twoia pobożność y rozsądek temi y tym podobne

mi myslami Krolewskiego umysłu twego nieprzeyrzała. Dla tego Naymilszy w Chrystusie Synu w ktorego przytomnosci te nayniegodziwsze rady sprawuią się chcieyże uważyć iż do tego rzeczy iuż przyszły że tym ktorzy cię wiary prawdziwey trzymaią żadne spokoynie y od przeszkody wolne niezostawionie mieysce. To cię teraz albowiem robi aby Krolestwo Chrystusowe zmnieyszyć y ustawicznie w upadek przyprawić, przeciwko zaś Krolestwo Szatańskie wzmocnienie y rozszerzyć. Wszystkie tak obszernego Krolestwa twego nayniemnieysze częstki otwarte będą błędom iż żadnego w krodkim czasie niebędzie mieysca (: co iest Kiiowskiey Herezyi wynalazek w ktorym by nayzaciętszy błędow pomnażanie gory niewzięły. Przeto Naymilszy oraz w Chrystusie Synu do tego cię teraz kresu przywiodła niegodziwość czasu w ktorym iedno z dwoyga obierać sobie masz wolą albo być z Chrystusem albo bydź przeciwko Chrystusowi. Ktorego iednak nietayne ci słowa Kto nie iest ze mną przeciwko mnie iest. Krzywdę by uczynił y Religiy y Krolestwu twemi umysłow ktoby powątpiewał ci z tych dwoyga obierasz sobie WKM ieżeli nieprzełamana siła iaka y potrzeba te wszystkie uchwalowanie ktore by WKMć łożyła na odwrocenie od Kościoła tey nieszczęśliwosci. Widzi bowiem iawnie widzi Kościoł S. Kat. że niesprawiedliwe przeciwko niemu przymierza nieustraszonym WKMci umysłem potępione y one za odrzucone ogłasza y to będzie WKMci Religiy wiary y wspaniałosci nayslawnieyszym dowodem przez ktory iawnie dasz poznać że nie tak sobie poważasz ziemskie Krolestwo abyś za niego wzamian wyrzekał się niebieskiego że nie tak iestes do Krolewskiego twego Meyestatu przywiązany abyś go osiadać chciał z ochydą y nie sławą ieżeli zaby tego przezwyciężyć niemożesz aby fałszywym Religiom w tym Krolestwie przystęp był zabroniony nie chciey proszę Naymilszy w Chrystusie Synu na honorze y imieniu twoym Krolewskim tey zmazy cierpieć aby za twoią sprawą y zezwoleniem Katolicka Religia w tym Panstwie tak cięszką klęskę ponosiła. Przy tym WKMci Apostolskie Błogosławienstwo pełnym miłosci sercem nadaiemy Datt w Rzymie d. 8 Ianuarij 1768.

Respons

Nayiasnieyszego Krola Polskiego na list Papieski.

Im ojczey Oycowskie serce Waszey Swiątobliwości Nayswięt-
szy Oycze interessami naszemi zafrasowane iest tym
bardziey rozumiem że mi przystoi pocieszyć gdy y to co
się u nas stało Oycowskie twe serce zmiękczy nieco sądzę.
Większe bowiem przez ζ rónniejsze oddalać niebe=
spieczeństwa rzecz wielka iest. Jeżeli zaś nieinteressowaną
myślą uważyć zechcesz Nayswiętszy Oycze, poznasz
zaisze że na wielkiey u nas szali interess Religiy
zawist, na zdrowey maiąc uwadze Kary na odszczepień=
ce postanowione y sąsiadzki przykład walnego przyięcia
przez Niemcy między trzema róznemi Religiami. Ileż to
razy gorliwość niektorych acz bezrozumną z czego
ta nawałność ktora nas trapi powstała przypomnieć
nale żałoby było chcieć sprzeciwiać się potrzecznem
wiatrowi ktory iuż do lądu dopędza co iest iedno iako
na oczywiste narażać się rozbicie.

Uważyłem wszystkę moc y wyrażenie słow ktoremi
gromić mię podobało się W. Swiątobliwości Namiestni
kowi Xtusa mocno urażonemu. Ale ieżeli W Swiątobliwo
ści łodka Piotra S. powierzona ia też ześ Krol y Rząd
ca całey Rzpltey zapomnieć nie mogę. Ileż to razy nieszczęś
mie od niebespieczenstwa Oyczyzny oddalałem całego się
iey poswięciłem, ale też nieprzyzwoita iest aby głowa
Kraju całego bez sławy y bez pożytku spełzła. Obłą
kane owieczki na dobrą naprowadzić drogę pozwolono
iest W Swiątobliwości ktore tym szczęśliwiey związkiem
wspolney miłości pociągnąć się dadzą im bardziey mocna
y łagodna W Swiątobliwości cnota będzie im y nam przy
kładem

Z tąd tedy poznasz Nayswiętszy Oycze co cię pocieszyć może
y co przezemnie się stało z tąd ostrożnieyszy będzie każdy
rozumiał że iestem z Xtusem.

Brewe Apostolskie z Łacinskiego na Polski
ięzyk przetłumaczone.

W Bratu Gabryelowi Arcybiskupowi Gnieznienskiemu
Klemens XIII Papież zdrowiu y Apostolskie Błogosła
wienstwo.

Dowiedziawszy się od swoich Biskupow Krakowskiego Kiowskiego o strasznym przypadku twdziez wdy Krakę gdzyne Jego nayokrut nieyszym nieszczęsciu nietak załowaliśmy ich niepomyslnosci ia ko bardziey nas samych opłakiwaliśmy. Jesmy na tey nadziei zosta li zawiedzeni ktorą gdy cię na Arcybiskupstwie Gnieznienskim utwierdzali na swoim rozumie Rozsądku y mądrosci twdziez na tey ktorą cię Krol y inni mocą y bogactwy sławni zaszczycaią pokładaliśmy. Nad twoim takze wierny Bracie nieszczęsliwym ubolewaliśmy losem w naymnieyszym niemaiąc podeyrzeniu a by to miało nastąpic abyś w czasie takowey niepomyslnosci po czątki twego Prymasostwa rozpoczynał. Co tam albowiem za zal przerazić musiał gdy na pierwszym po odebraney godnosci twoiey zasiadaiąc seymie na tak okropne patrzyłeś widowisko uchyleni od publicznych obrad y na wygnanie porwani Ney mężnieysi Religiy Katolickiey y dobra publicznego obroncie li, a tak poniżona została ktora ci niedawno offiarowana iest Biskupia y Senatorska godnosc. Katolikom usta mieszy kazący postrach pozamykał widzieć się zuchwale dał bez żadnego na ciebie, na reszte Biskupow y na cały senat wzglę du Katolickiey wiary naymocnieyszy upadek. Ty zaś w tey całego Kosciola y całey Rzplitey klęsce tak wielkiey /: co wspaniałego umysłu własnosć iest/ zawsze dobrey nadziei nam piszesz y gdy codalsze czasy pogodnieysza otworzy się pora spo dziewasz się iż że przeciwnosci ktore wtyle tak okropnych y slepych nawałnosciach na całe tirał Krolestwo zwaliły się a za łaski Boskiey pomocą oddalone zostaną wcale bardzo małe wierny Bracie y wycienczone nadnadzieie pokazuiesz z tym wszystkim wątpliwa y mała nadzieia przecież od rozpa czy iest lepsza. Tego iednak zamilczeć niemogę że gdy wszy scy Biskupi częścią osobliwie iestescie złudzeni iezeli o sobie tego mniemania byli zescie mezowie mężni. y zescie za dosyc uczynili Kosciołowi y Rzplitey tym samym iż iawnie niepochwalilisćie rad Dyssydentow ale boiaźliwym milcze niem waszym co do uchwały podawano zdało się wam że dostateczne naganiacie w ktorey to się omylić kazdy sie sam pozna. Kto w sumienia swoim rostrzygnie czego by czyna czego Religia po dobrym obywateli y Chrzescian skim się mężu domaga, takowa omyłka aby od umysłu waszego daleka była wielce zadamy. tak albowiem wiernieyszemi y pilnieyszemi będziecie ku poprawie tego cotylę

było niestało że niewszystkie Duszy waszey łożyliście siły, Za-
łuycie tego mieycie tedy baczność wierny Bracie sey z Kolega-
mi twemi żeby sie iezeli się kiedy pogodnieysze pokażą czasy
na umyśle niewątleli. A gdy Bóg poda takową sposobność przez
ktorą pokaże że zechce według miłosierdzia swego kiedyż że
chce być wam na pomocy niechciieycie was prosiemy na ow-
czas upadać na sercu niechcieycie przez opieszałość, i ako
takowey opuszczać sposobności oprocz tego abyście waszego u-
mysłu roztropności y siłom nieufali ale nieustannie bła-
gali Boga aby wam podał myśl dobrą z ktorey byście po-
żyteczney dostali rady y takie nieodwłocznie odebrali sposo-
by ktoreby wam ku przywroceniu Religiy y Rzpltey swoiey
pomoc Boska nayprzyzwoitszemi być pokazała. Zebym w
krodkich słowach zamknął nay gorętszemi prozbami bła-
gaymy Boga naymiłosierniejszego azeby od tego Krolestwa
na ktore bardziey teraz niżli po wszystkie czasy zdaie się być
zagniewanym karę swoię oddalić raczył na reszcie do niewy-
mowionych mężow ktorych poimanych y w niewolą wziętych
moc nieprzyiacielska z łona Oyczyzny wydarła troskliwość
twoię wierny Bracie wielce chwalemy że Apostolskiey dla nich
zażywasz pomocy. Ale pierwey ieszcze niż na twoie pisanie
doszło pisaliśmy do naymilszych Synow naszych Kościo-
ła Katolickiego y przed ich Majestatem żaląc się na
takie okrucieństwo y rzeczy niegodziwości prosiliśmy onych
wszelkiemi Duszy naszey siłami y staraniem aby tak trzy-
kiey zmazy na imieniu Katolickim niecierpieli. Lecz
pomiędzy wszystkiemi tobie to naybardziey należy y tobie
należyi przystało abyś ku wzmocnieniu ich nayżywszych
umysłu swego sił użył y tych łask ktore mocnyiej u
Krola w działaniu ludzi wiele mogą. Tego po tobie usil-
nie y Boski honor y Kościoła ozdoba y Religiy całość y two-
ia wyciąga godność przed Krolem zostawioną ktory cię na ten
na ktorym zostaiesz wyniosły stopień zalić się możesz że nie
tak i Senatorowie iako w osobach ich cały Senat y każdy
z osobna swego lecz też Biskupi gwałt cierpią a oboygu
tych stanow godność krzywdą uciemiężona y zhańbiona zo-
stała ktorego to stanu gdy iest tak upodlona powaga tym
samym dostoieństwo te ktores od Krola odebrał iest zdeptane
dlaczego to do wielkiego umysłu y wspaniałego Jego nale-
ży aby offiarowaną tobie godność całą y nienaruszoną za-

chowat, procz tego co wnaywiększey mieć powinien uwadze f. do Jego Religiy do Jego Krolewskiego Jmienia y przed postronnemi narodami Krolewskiego iego honoru w całosci zachowanie naybardziey nalezy zeby te usiłowania y zabiegi ktorych nie wątpię że ku wybawieniu Twoich Kollegow uzywasz zanic nie były poczytane. Datt. w Rzymie podczas Audyencyi JMci X. Dyryi Nuncyusza S. Stolicy Aplskiey d. 31 Jany 1768 do rąk oddane.

2.

Protestatio nuncii Aplici ex speciali mandato summi Pontificis.

Cum Deo sic permittente calamitates Regni Poloniæ jam eo pervenerint ut teterrimum exitium et malorum omnium maximum minitentur quo nempe cultus Catholicæ Religionis imminuatur et errori latus aperiatur aditus ad impune grassandum et ad animas pretioso Jesu Xti sanguine redemptas in æternam perniciem pervertendas aut jam in et tenebris et umbra mortis sedentes a veritatis luce longius arcendas et facilius alienandas, ego Angelus Maria Dei et Aplicæ Sedis Gratia Archiepiscopus Ancyranus et Nuncius Aplicus in Regno prædicto qui licet immerito pastoralis tamen sollicitudinis SS. Domini Nri Clementis Divina Providentia Papa 13 particeps sum, notum testaturq facio ad perpetuam rei memoriam sicut omnibus in hac Civitate degentibus satis perspectum atq exploratum esse puto me ab ipsa die qua demandati mihi Aplici Ministerii exercendi causa huc perveni, omnibus quibuscunq modis hactenus potui non destitisse quin oportune et importune rogaverim obsecraverim et arguerim eos omnes ad quos spectabat ne in comitiis extra ordinem generalibus Regni ad diem quintam Octobr proxime elapsi indictis quidquam decerneretur quo Catholicæ fidei Divino cultui animarum saluti Aplicæ Sedis nec non inferiorum ecclesiarum dignitati et authoritati aut libertatis et immunitatis Ecclesiasticæ juribus derogaretur, quinimo omni studio et animi contentione quantum in me fuit curasse ut Orthodoxa natio quæ Religionis Catholicæ et Romanæ aplicæ sedis obsequentissima semper filia fuit eadem met zeli et pietatis documenta ederet quibus huiusq ad sui et Catholici nominis gloriam et præcipuum decus inclaruerat, spem sane maximam adjecerat non modo Serenissimus et Collegium Episcopale sed quam plurimi etiam ex universa natione præstantissimi viri qui se, vitam, et sanguinem pro integritate

et incolumitati Catholicæ Religionis prompte daturos verbo et scripto diserte professi fuerant stimulos præterea avitæ eorum Religioni addiderat ipsemet SS. Dominus noster qui longe ante perspiciens, quanta Ecclesiæ et populo Dei in hoc regno immineret calamitas sæpius venerabiles fratres suos Primatem et Episcopos Regni ac ipsum etiam Serenissimum Regem universos demum Reip: ordines pluribus in forma Brevis exaratis litteris serio monuerat ut se se tanquam murum opponerent pro Domo Israel neve paterentur novissimis hisce temporibus degenerem Patribus suis fieri Remp. neve Sanctam Dei Catholicam ecclesiam quam majores eorum Sanguine opibus consiliis et saluberrimis legibus fulcierant hostium ejus insultibus hoc maxime tempore expositam relinquerent sed potius conjunctis viribus animisq ea qua pollent in Senatu et Rep: authoritate pie ac strenue defenderent ac tuerentur. Attamen inspirato et prævalente humani generis inimico accidit ut quicunq ad comitia prædicta accessere tot tantisq minis oppressionibus ac violentiis territi perculsi et impediti fuerint addita etiam virorum in Rep: præclarissimorum nec non Episcopali Sacrosancto charactere præstantium illegitima detentione ac nefaria sævaq deportatione ut nec animi sui sensus explicare multoq minus votiva pro Catholica Religione desideria opere complere potuerint cumq etiam comissarii ex authoritate ejus asserta seu potius irrita constitutionis eorundem comitiorum per vim et metum nulliter extortæ xx 19 octobris proxime elapsi ad Dissidentium et Disunitorum petitiones excipiendas et dijudicandas designati nonulla impia et scelerata pacta cum iis de facto inire attentaverint quibus maxime læditur orthodoxa fides ac catholicorum instituta, leges. et privilegia minuunt et abrogantur contra verum universum Polonia Regnum ac non Magni Ducatus Litt impiis Religionibus et institutis falsisq doctrinis et opinionibus opplentur et Acatholicorum sacra fana schola vires augentur et amplificantur, quæ quidem pacta ejusmodi sunt ut quicunq Catholici nominis honore et professione glorientur quam maxime indignari debeant, talia ipsis invitis obtrudi nefas vero et piaculum ducere eadem subscribere et executioni mandare. Hinc est

quod ego qui prædicta omnia sub oculis meis in hac ipsa Ci
vitate Varsaviensi agi, decerni seu potius attentari vidi reli
cet repugnante dissentiente et reprobante et universos Deum
timentes sine intermissione exhortante, ne propter Politicas
rationem aut maiorum temporalium metum Dei causam
desererent ac potius inclytæ gentis æternam Salutem in
summum discrimen adducerent, ne ex mora et præsentia mea
in hac civitate dum hæc agerentur aut etiam nunc a-
guntur argui unquam possit præsertim apud absentes
et posteros quo favorem patientiam seu conniventiam ali
quam prædictis assertis seu potius irritis ac nullis pactis seu
tractatibus quomodocunq præstiterim, rei nec obviam iturus
quibuscunq aliis præjudiciis inde eventuris cum præsertim
Catholici quiq recte sentientes per summarie injuriam et
vim impediantur ne dissensum suum contra prædicta omnia
protestentur, ac palam profiteantur. Obsequendo etiam speci
ali S.S. Dni Nri Papæ mandato de quo per litteras in
forma Brevis ad me datas 4 Septis 1767 et actis hujus
cancellariæ insertas plane constat omnibus melioribus
modô, viâ, jure, causâ, et forma quibus pro officii mei
ratione et pro totius Polonæ Gentis orthodoxæ æterna sa
lute possum et debeo solenniter hisce declaro ac prote
sto me omnibus in hac civitate gestis et attentatis
ac præsertim assertis seu potius nullis ac irritis pactis
tractatibus articulis punctis seu quocunq alio nomi
ne nuncupentur qui a supra dictis comissariis diebus pri
ma et sequentibus decembris initi concessi et subscripti di
cunt aperte acriter repugnasse et contradixisse et omni
studio quantum in me fuit eadem impedire conatum fuis
se, quinimo omnes et singulos præfatorum tractatuum ar
ticulos quos ad effectum tantum impugnandi præsentibus
haberi volo pro expressis ac si de verbo ad verbum
insererentur eos inquantum inquantum Religioni Catholi
cæ Divino cultui animarum saluti Sedis Aplicæ et
inferiorum Ecclesiarum Authoritati seu libertati et
jurisdictioni Ecclesiasticæ atq Catholicorum juribus ad
vertantur etiam qualibet seculari authoritate fultas
quave in posterum fulciri attentarentur nunc denuo per
præsens scriptum aperte et palam nomine etiam S.S: Se
dis Aplicæ et S.S. Dni nostri Divina providentia Clementis

Papa 13. damno eosq illicitos, impios, sceleratos, irritos, ac per non habentes potestatem temere et nulliter contractos et attentatos pro nusiis nullumq. Xti fidelem salva conscientia ad eos servandos et exequendos mandandos teneri y adigi posse firmiter declaro. In quorum fidem et perpetuam praesentium et futurorum memoriam testimonium hoc patens et publicum perpraesentes litteras manu mea subscriptas ac majori meo sigillo munitas edi jussi

Varsaviae hac die 30 Januarij 1768

Angelus Archiepiscopus Ancyranus Nuncius Apostolicus. mp.

Reflexye przeciwko zamystom zniesienia Nuncyatury y uformowania nowego Sądu Duchownego z Assessorami Swieckiemi

1mo Czynic to wprzod bez dołożenia się Stolicy Apostolskiey żadną miarą nieprzystoi Państwu Katolickiemu. Nuncyusz ma dwoiakiego poselstwa na sobie charakter, postem iest iako Pana Swieckiego Postem iest iako głowa Kościoła y Chrzescianstwa, tego drugiego Poselstwa prerogatywa iest Jurisdykcya ktorą od wiekow w narodzie naszym sprawia. Prawa narodow y społeczenstwa ludzkiego przeczą aby Postow obcych Dworow bez wymagaiącey tego przyczyny niekrzywdzić w ich przywileiach. W czymże unas Krzym przewinił? wczym przewinił Pan Jego Konsyderowany iako Duchowny, przez co dał słuszną pobudkę narodowi odarcia go z przywileia Jurisdykcyi? naymnieyszego Dworu Minister gdyby unas zostawał w Possessyi iakowego przywileiu przywałaszby prawo narodow nam odbierame mu te bez przyczyny? y bez dołożenia się dworu Jego? za coż Nuncyusz ma byc odarty z przywileiu od wiekow używanego contra praescriptum et formam juris gentium.

2do Uczynic to bez negocyacyi Synowskiey z Oycem wtrew Oyca S. y Stolicy Jego iest rzywiscie oderwać się od społeczności Kościoła. Coż za przyczyny mamy tego oderwania się? żadne Panstwo przedtym Katolickie

potym od społeczności odłączone nieodzywało się z flegmą y bez przyczyny od Kościoła, zawsze do tego gwałtowne były Koniunktury albo herezyi wskrzeszey albo zakłócenia się możnego Monarchy z Rzymem. Przebieżmy myślą wszystkie odszczepione Państwa te dwa źrzodła odszczepienia ich gwałtowne znaydziemy. U nas przy łasce Boskiey niepowstały nowe herezye nie poktłocilismy się z Rzymem iakiż bez przyczyny z flegmą y krwią zimną krok odszczepienia naszego uczynić możemy.

3tio Żadne Państwo dotąd Katolickie nieznayduie się w którymby Stolica Apostolska jurisdykcyi swoiey sposobem iakim niesprawowała. W Królestwie nawet francuskim Libertatibus Gallicanis od początku prawie wiary zaszczyconym ex interposita appellatione exercetur jurisdictio Sedis Apostolica z tą tylko differencyą że in casu appellacyi nieprawuią się strony w Rzymie ale Oyciec S. zlewa jurisdykcyą per Delegationem na osoby kraiowe tak iak się to u nas często w Polszcze trafia że Rzym na prozbę stron deputuie Delegatum Apostolicum osobę kraiową do rozsądzenia założoney do Papieża Appellacyi iakże więc my przed Swiatem między innemi Państwami Katolickiemi singularizować się chcemy y żadney a żadney Stolicy Apostolskiey jurisdykcyi w kraiu naszym być niedopuściemy. Oświecone bardzo inne Królestwa osobliwie francuskie bardzo skrupulatnie prerogatywy Króla y narodu względem Rzymu strzegące utrzymuie wsobie rzeczonym sposobem jurysdykcyą Rzymską znaiąc iż to do społeczności z Kościołem potrzebna amy tak nagle całe z nim spoienie przerwać mamy.

4to Narzekamy iż titulus legati nati X. Prymasa iest bez executione a który winien dawnieyszym Prymasom ich odebrawszy ten zaszczyt zasłać exekucyi jego nieuczynili. Reflektuymy się iż ten tytuł iest z łaski Papieżow iakże tey łaski na affront ich używać mamy czyniąc takowe zamysły bez ich się dołożenia. iak tytuł ten dla Prymasów otrzymany iest przez prozbę o czym sama przeswiadcza bulla toż też dla exekucyi jego tych samych środkow używać należy zważyć y to należy że Jurisdyctio legati nati niejest

ultimâ instantia, ali tak jak Nuncyaturskie od kto-
rey do Oyca S. appellować można, iakże my pod prete-
xtem Legati nati ultimam instantiam inappellabilem u-
formowáć możemy. Potępiłby Swiat takowe non in prin-
cipiis rezonowania nasze y dziwiłby się nietylko nad
gwałtownemi krokami ale y nad naciąganym kontra
principia rezonowaniem.
5to Pobudki takowey czynności nayważnieyszey bierzemy aby
pieniądze z Kraiu niewychadziły rzecz ta większa [illegible]
w prewencyi y może niewiadomości naszey niżeli w istocie
Wiadomo wszystkim iż ani w Nuncyaturze ani tym bar-
dziey w Rzymie żadney strony na grzywny nie każą żaden
Sąd Duchowny nigdy sobie nie przysądzi. Korzystuią przeto
w Nuncyaturze tylko sami Patronowie co upewniam iż bar-
dzo mało obiektum czyni, y bardzo wątpię aby w rok
in contentiosis 1000 # z Polski do Rzymu wyszło bar-
dzo bowiem mało spraw tam idzie y ledwo z każdey
Dyecezyi co rok ze trzy tam spraw zapędzi się. Swiad-
czą to Akta Nuncyatury przed któremi prawie wszyst-
kie opieraią się sprawy iak mały z tych liczba appel-
lacyą z Nuncyatury założoną miewa y iak mało z
tych nawet których appellacya założona do Rzymu idzie
ponieważ często strony założoney odstępuią appellacyi
6to Ale gdyby wyłożone nawet reflexye godziwości
takowych kroków nie ubliżały niepoymuię iakby
ratio status nawet pozwalała nam formowanie
powego ultimae instantiae pod prezydencyą Xcia Pry-
masa wieczne rzeczy układaiące na całe Potomności
perspektywę mieć należy. Znam dobrze iż teraźnieyszy
Xże JMC Prymas pełen wszystkich sentymentów nie u-
żyłby tego prezydencyi stopnia na oppressyą ale
za przyszłych kto nas zaręczy. Prymas
tak wysoki w Narodzie tyle mogący dobrego uczynić
tyle mogący zaszkodzić będzie zawsze miał sposobność
Niezgodne sobie przydanych mu assessorów nadzieią
bojaźnią apprehensyą tą troiaką mocą nad niemi pa-
nować wszystkich do swoich wyroków przychylać a tym
sposobem wszystkie sprawy podług swoiey fantazyi y

czasem zemsty rezolwowaić, a rezolwowaić bez sposobu bez sykmienia w oppressyi: w takowymże sądzie iak w kraiowych naszych widziemy otworzyłoby się mieysce do intryg mozniceyszemu nad słabszego y zapewne Pleban ubogi z mocnym Biskupem sprawę maiący pod mocą zabiegow Biskupa musiałby succumbere. Ta dwoiaka inconvenientio ani w Nuncyaturze ani w Rzymie mieysca niema. Nuncyusze na czas krodki do Polski przybyły ani krewią ani interessami w Krain niezłączony nadziei crescendi niemaiący ota ską litigantium lub ich Protektorow niedbaiący nie może mieć żadnego przymusu względow ludzkich do administrowania in suo rigore bezpareyalnej sprawiedliwości tym więcey się to prawdzi o Sędziach Rzymskich o kilkaset mil od nas mieszkaiących.
3tio Gdyby wieczna Xcia Prymasa prezydencya na takowym sądzie była przez wyrażonych inkonweniencyi y te są iż Dyecezani iego przegrawszy w sądach Dyecezalnych niemieliby poco appellować do takowego sądu ad eundem judicem boby zapewne przegrali potym żeby byli gorszey kondycyi od inszych Dyecezyi boby tylko duas instantias to iest primam et ultimam in secunda mieli gdyby interes drugie Dyecezye miały secundam intermediam coram metropolitano
4to Myśl zaś o przydawaniu takowemu sądowi assessorow swieckich ciągnie bardzo wielorakie absurda 1mo iż w swieckim nad rzeczami pure duchownemi dać władzy nikt niemoże w zdaniu Katolickim 2. Takby mogli Assessorowie swieccy w takowym sądzie zasiadać nieumieiąc prawa duchownego. Prawo Duchowne iest wielce metodyczne bardzo obszerne do ugruntowania się w nim wielkiey pracy y czasu potrzebuiące. Do Dyecezyi zaś sądow Duchownych nie tylko to tak obszerne prawo ale też y cała potrzebna Theologia do sądzenia o Sakramentach o Herezyach o bluźnierstwach etc zksądze. Assessorow swieckich to wszystko umieiących we zmiemy na sędziow Jurisdykcyi naszych swieckich formie Palestra częstość subtelliorum potrzeba zwłasnych interessow ustawiczna praxis łatwość prawa etc na sędziego Duchownego potrzeba koniecznie aby ex professo uczył iakimkolwiek sposobem swiecey tego talentu nabędą ieżeli zaś podług prawa Polskiego w duchownym sądzie

decydowac będą to to będzie kupować wieś w Polszcze transakcyami Ziemskiemi ponieważ Duchowne y Polskie prawa bardzo od siebie są rożne.

Kończe te reflexyi przypomnieniem Definicyi prawa któremu wszyscy na świecie mędrcy iednostaynie daią iż powinno był lex honesta, justa, possibilis, secundum naturam secundum Patriæ consuetudinem loco tempori conveniens, necessaria, utilis, nullo privato commodo sed pro communi utilitate conscripta.

Manifest JO Xcia JMci Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego y 24 Octob 1767. Roku.

Stanąwszy personaliter JMcP Jozef Rownacki Dworzanin JO Xcia JMci Bisk: Krakow: przed Aktami Ziemskiemi Powiatu Grodzienskiego niniejszy manifest podał.

W momencie okropnym w momencie od wieków w Oyczyznie moiey niedosłyszanym w ktorym mnie nastane woysko Moskiewskie w niewolą zabiera y gwałtownie uwozi troskliwszy będąc o stawę y szczęście narodu mego niżeli o swey osoby moiey za nayistotnieyszą rzecz obowiązkiem sciągnąć rękę do napisania niniejszego manifestu.

Oyczyzno moia y Matko ukochana y matko wolności dzieci twoie tym naydroższym klejnotem na zazdrość swiatu zasłynaiąca płacz gorzko nad stanem zniewazenia twego gdy synow twoich wysokiemi stopniami w Kościele y Senacie ozdobionych za to iż cię nad wszystko kochaią w Bogu z łona twoiego gwałt unosi.

Nayiasnieyszy Majestacie tym w całym swiecie okaży iż narodowi wolnemu panuiący uznay w tym do kompassyi materyą że niesłychanym przykładem zagranicznego ką iednego z rad twoich niesłonienie ci podstały przepisu praw ~~wiezi~~ wiernego wiezi pod bokiem tronu twego. Kto rego protekcya bespiecznym czyniła zawsze każdego obywatela. Przeswietny senacie Przestawne Rycerstwo dwa przeważne kryteryi fundamenta zadrzycie nad tą nieszczęśliwą osobą ktora kocha y współbrata waszego za to że o powszechne dobro natężał starania swoie odrywa od słodkiego

zwami społeczeństwa.

Naymilsi Synowie wspoł namaszczeni y drogie w Xtusie o więcey wylewaycie też obfitość nad wznieconym na Kościoł prześladowaniem Pasterza wam dusze za was łożyć chcącego za bieraiącym.

O czasy nigdy dosyć nieopłakane! więc niegodził się słuchać sumie nia własnego? niegodził się wypełniać obowiązkow podeimie urzędow swoich. Zna cały narod wczym wykroczyłem, że ia ko Biskup przez powinność Charakteru zastawiałem się aby dusze Katolikow od błędow Dyssydenckich wolne były że ia ko Senator z poprzysiężony obligacyi oddalić usiłowałem natar czywosci y zdania Dyssydentow Kraiowi bardzo szkodliwe, że iako obywatel starałem się o trwałości dobra Oyczyzny moiey ktora się za przypuszczeniem pretensyi JMć PP Dyssydentow za pewnie zamięsza, za te czynności moie z krzywdą całego Kościo ła Chrzesciańskiego ia bo Biskup z krzywdą całego narodu bo senator y obywatel pod bronią y strażą żołnierza Moskiew skiego wywieziony zostaię. Wyznaię y uprzedzaię zdania powinie nem iż mniemam że moy przypadek niema części roskazu N. JMP. JMći Całey Rossyi umysł bowiem ludzki żadna miarą to rozumnie wnieść niemoże aby ta przewyższaiąca wszystkich wiekow sławę Monarchini ktora wielkością du szy swoiey swiat cały napełnia z mądrości sprawiedliwości z dobroci y wszystkich naywybornieyszych przymiotow sławne y nieśmiertelne potomności daią przykłady więzić kazała za wykonanie cnotliwe poprzysiężonych obowiązkow Biskupa y Senatora tego narodu ktory się z sąsiedztwa iey przed całą ziemią chlubi y ktoremu tak wspaniałe skutkow przyiazni swoiey oswiadczenia przez deklaracyą swoią uczynić raczyła. Same mu Xiu Repninowi Posłowi Jey takowy że mny postępek przy pisać należy tego to dzieło przez JMćPP Dyssydentow podniecone przenikam y przewidzić mogę iż ta krzywda moia a oraz y całego narodu przeymie wskroś wszystkie dusze współoby watelow y do przedsięwzięcia iakowych krokow zapalać będzie ale na miłość Oyczyzny na przywiązanie do powszechnego do bra proszę y zaklinam was przezacni Koledzy y Bracia odda laycie myśli wasze od wszelkiey gwałtowney impreszy lecz całe usiłowanie nałożaycie na obronę S. Katolickiey Wiary na oparcie się mężnie rozpostartym Dyssydentskim preten=

syom na otrzymanie praw swobod y wolnosci Narodowych tym się naywięcey za krzywdę moią y swoią uymiecie gdy się pokażecie gorliwemi Katolikami słowem gdy się pokażecie stawremi zawsze wolnością Polakami. Oto do każdego naygorliwsze z niewoli moiey wylewam prozby moie zdaleka oto do was będą ustawiczne ieczenia y ieżeli nay wyższe wyroki w tym stanie smierc mi zasłą ostatnie tchnienie moie naymolnieyszym oto samo dla was zaklęciem będzie.

Pokażcie Swiatu wielcy mężowie y iż fałszywie rozumiano iakoby moia osoba do obrony wiary y wolnosci koniecznie była potrzebna kiedy intencyą uszkodzenia obydwom gwałtem tonie uwozą. Wasze było własne dzieło obrona obudwoch moie tylko powinnosci y urzędu wypełnienie. Poźrzeżmy się Polacy otworzmy nakoniec oczy przed przepaścią zguby naszey kiedy w materyi wiary y Pogan samych y naygrubszych narodow nayswiętszey y nayistotnieyszey rzeczy dzi nam się obstawai podług obszerności obowiązku ałego się w innych materyach obawiai niemamy, ia lubo w niewoli osobą nieutracę nigdy wolnosci Ducha ani praw iako Biskupowi y Senatorowi służących. Dla tego protestuię się przed Oyczyzną moią o krzywdę obywatelowi w osobie moiey przez gwałt namnie wykonaney wyrządzoną protestuię się powtore przeciwko wszystkim czynnosciom że gdyby iakiekolwiek uszłe czynione y chwalone na teraznieyszym Seymie y kiedyżkolwiek być miały ktoreby Wierze S. Katolickiey uszczerbek czyniły y Dyssydentow żądanie przyimowały swobody ich nad prawa dotąd ustanowione rozszerzały wolnosci y prawom Kardynalnym Rzeczyp: szkodziły ktory to manifest do inserowania w akta autentyczne ktorekolwiek ręką własną podpisuię et in parata copia podaię w Warszawie d. 13 Octob. Ao. 1767.

Kaietan Soltyk Biskup Krak: Xże Siewierski.

Ktory to takowy Manifest za podaniem onego przez wyżwyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg Ziemskich powiatu Grodzinskiego przyięty y wpisany.

Karol Litawor Chreptowicz Pisarz Ziemski Powiatu Grodzinskiego.

Proces JOXcia Kajetana Sołtyka Biskupa Krak.

Kajetan Ignacy Sołtyk. etc.

Wszystkim duchownym swieckim y zakonnym etc. Od zostaiącego w aktualnym więzieniu Pasterza waszego przyimiycie naymilsi pisanie obfitość Łez wyciąga powinne za to żeśmy podług nayściśleyszych urzędu naszego obowiązkow przy Wierze S. Katolickiey y całości Jey obstawali, żeśmy się natarczywości IchMM. PP. Dyssydentow opierali żeśmy dobra powszechnego Oyczyzny naszey przestrzegali, przez woysko Moskiewskie z zdeptaniem wszystkich nayświętszych praw z upodleniem wysokich w Narodzie y Kościele dostoieństw gwałtem zabrani y więzieni iesteśmy. O czasy nie szczęśliwe! czasy mieysca w okręgu wiekności niegodne w ktorych wsprawić swoiey. Jezu Xte podług sumienia służyć nie wolno ktore Biskupa z łona Kościoła y Dyecezyi Senatora z łona Oyczyzny że powinność swoią wykonywa gwałtownie odrywaią y mocy zagraniczney oddaią ręki. Krwie nam się z żalu serce Naymilsze owieczki nie z przypadku tego dla osoby naszey, to krew wszystkę wylać dla tak wielkiego interessu pragniemy ale z tąd ~~pałać [illegible] wiary [illegible] obywatelami [illegible]~~ że zwierzenia powinną Biskupowi y Senatorowi gorliwością ktorą nigdy pałać nieprzestaniemy, wiary S. z wspołbracią y obywatelami bronić Dyssydentom opierać się niebędziemy mogli, z tąd że od was oddaleni iesteśmy, lecz co do obrony wiary niemogąc osobą nieomieszkamy iey służyć duchem w wolności będącym, będziemy wylewać y wylewamy przed tron miłosierdzia Boga co moment naygorętsze modły aby wmieszał w ten interess wszechmocną rękę swoią, burze Dyssydenckie usmierzył y zgromadzeniu wiernych swoich spokoyność przywrocił. Ufamy w nieprzebraney litości Jego iż przeymie światłem promienia swego wszelkie dusze y serca Przeswietnych stanow Rzpltey aby nieprzestały dalszey podawać potomności chwały nieśmiertelney obrońcow wiary zawsze narod Polski zaszczycaiącey. Co zaś do oddalenia się waszego od nas upewniamy was ukochani Synowie y owieczki ż iż serce nasze zawsze z wami naydaley pomknieci osobą duchem y miłością braterską zawsze z wami spoieni będziemy inney nad nami kompassyi nieżądamy od was Naymilsi prócz tylko abyście łączyli z naszemi gorące modlitwy wasze o całość wiary S. Katolickiey o rozproszenie y zawstydzenie natarczywości Dyssydenckich o utrzymanie wolności y swobod narodowych. W tym mi daie dowod miłości waszey tym mi naymilszą kondolencyą

uczynicie ieżeli iak naygoręcey ieżeli iak nayobficiey prozby takowe przed majestat Boski zanosic będziecie, to iest treść po żegnania naszego y ieżeli wtym stanie życia y Smierci Pan we zmie nas do wieczności. ta iest treść testamentu dla was Pasterskie go. Więcey pisać okropna momentu tego niepozwala sytuacya żal serca myśli przecina obfitość też pisania przeszkadza. Kon czemy przeto /oiakę to słowo kochaiącemu was sercu żadaie nam Konczemy treścią słow Doktora narodow niegdyś się z Efezu od dalaiącego oto my pod strażą żołnierza prowadzeni dokąd y co ma nas spotkać niewiemy, ale niczego się nielękamy by lesmy wypełnili powinność urzędu ktorysmy wzięli od P. Xtusa. Oświadczamy się przed Niebem iż podług sił staralismy się zadosyć czynić obowiązkom naszym anismy opuscili opo wiadać wam wyrokow Boskich. Oczycie nad sobą y wy wspoł braćia Namaszczenniey nad powierzoną wam trzodą polecamy Was Bogu y Dzielnosci Łaski Jego, ta was niech strzeże rządzi oswieca y umacnia Naymilsi. Zostawiemy Namiestnikow na szych do rządu Dyecezyi do służenia wam naz mieyscu naszym do sprawowania tego wszystkiego czego Pasterska troskliwość wyciąga. Znamy komu was powierzamy, słuchaiąc ich ia ko nas samych z ust ich głos nasz Pasterski słyszeć będziecie, A Łaska pokoy y błogosławienstwo Jezusa Xtusa niech za wsze z wami wszystkiemi będzie.

Datum w Warszawie 13 Octob 1767. Ao.

Manifest JWJMci P. Karola Littawora Chrzpstowicza Marszałka Konff. Pisarza Ziemskiego y Posła Powiatu Grodzińskiego na Seym extraordynaryiny Warszawszawski Roku 1767 25 Octobr.

Roku 1767 Miesiąca Octobra 26 stanąwszy osobiście przed actami ~~przed~~ Ziemskiemi Powiatu Grodzien. JWJMćP. Karol Littawor Chrzpstowicz Marszałek Konff. Pisarz Ziemski y Poseł Powiatu Grodzińskiego z Prowincyi WXLitt. na Seym extraordynaryiny Warszawski obrany, ktory mani fest stylem Polskim pisany y ręką iego własną pod pisany do akt podał tenoris sequentis.

Wolność nad fortunę y życie poważaiący a wiarę S. Kat: Kosciała Rzymskiego nad wolność y wszelkie względy doczesne wiernych Kosciołowi Xtusowemu y Oyczyznie Patryotow

obyczaiem przekładaiący na podpisie ręki własney niżey wyra:
żony z Prowincyi WXLitt z powiatu Grodzińs obrany na Seym ex
traordynaryiny Warszawski za Uniwersałem JKMci PNM. w
Roku 1767 na dzień piąty Octobr w mieście Stołecznym Po
seł protestuię się naypierwey przed Bogiem w Treycy S: iedynym
ktoremu Sumienie iawne potym przed całym Swiatem y Oy
czyzną moią w tym przed Stanisławem Augustem K.P.M.
y przed całą Rzeczpp: nad to przed wszystkiemi Nayi: poten
cyami osobliwie przed Nayi: Carową a protestuię się et quam
solennissime manifestuię się y uskarżam się o to iż Xże
Repnin Poseł Pełnomocny Moskiewski maiąc woysko mo
skiewskie dependuiące od woli Carowy Nayi: Monarchini
swoiey ordynansem sobie powierzone użył go nie według
czystey intencyi tey Nayi: Carowy JMci ktore ordynowane
było do Korony Polskiey y Prowincyi WXLitt ale przeciwnie
z wielkim wielkiego iey manifestu pokrzywdzeniem y tak
doswiadczonym szczerey y dobrotliwie przychylney Nai Na
rodowi Naszemu allianki, cnot nieskazytelnych ubli
żeniem, Nayi: Carowa iako pełna mądrosci y litosci Mo
narchini na narod nasz wolny respektuiąca Sąsiadka
słysząc z iedney strony od prawdziwych Patryotow wiel
ką praw fundamentalnych odmianę pewny upadek
wolnosci y panuiącey Religiy uznawaiąc zasmuconych
z drugiey strony słysząc natężone skargi Nieunitow y
Dyssydentow iakoby przeciw Oyczystym prawom y zawar
tym z Nayi: potencyami traktatom krzywdę mieli w
wolnosciach y Religiy swoich y wrownym z Katoli
kami do Oyczystych prerogatyw przystąpi. Przeto dawszy
łaskawe ucho iednych użaleniom drugie zostawiarszy u
sprawiedliwieniom według należytego praw Oyczystych pa
nuiącey Religiy poważania ukazała Nayi: Carowa zba
wienne drogi do zabieżenia złemu y utrzymania praw
kardynalnych z Rzpltą od pierwiastkow swoich przez
wolnosć narodową y panuiącą Religią utrzymuiące podała
sposoby iako szczera allianka y w positkach woyskowych
przyiazna y dla swych przyiacioł wspaniała Monarchi
ni a podała na to aby Rzeczpp: widziała wolną oyczy
stwą y gruntownie spokoyną po uspokoieniu zamiesza
nia status po administrowaney każdemu sprawiedliwosci

po wygładzeniu zupełnym roznic y nieukontentowania przez żądany seym tym tak słodkim każdemu Religię y Oyczyznę kochaiącemu Patryocie powabem. Pociągnione Rzeczyp: stany od rozpaczy do afrosci ratowania się przez generalną Konff: posiłkami Carowy JMci wspartą udały się tą samą szczerego Carowy JMci ponętą na Seym extraordynaryiny zgromadziły się będąc pewne wolnego y od wszystkich gwałtow bespiecznego publicznych obrad czynienia. Alisci o to w smutnym zadumieniu łzami zalewaiącey się wynoły wszystkie stany niewolę nieszczęśliwon y okropni potomnym czasom zamieszania przez Xcia Repnina Posła Rossyiskiego zniestychaną y nigdzie niepraktykowaną od pełnomocnych Posłow postronnych inocą. pwtzy niedne

Bo naypierwod przed następuiącym Seymem Seymiki złożone niemal powszystkich wszystkich Woiewodztwach Ziemiach powiatach woyskiem Moskiewskim zniewolił tak do obierania przeznaczonych od siebie Posłow iako do pisania proiektowania instrukcyi Poselskich według swey nie według seymikuiących woli zrzucaiąc innych obranych zaprzysiężonych na funkcyą Poselską a na to mieysce wtrącaiąc drugich sobie upodobanych. JW JMci P. Czackiego Podczaszego Kor. znaczniejszemi familiami w Polszcze zpokrewnionego ono: tą y zasługami w Oyczyznie znakomitego w domu Jego własnym pod gwałtownym uciskiem warty Woyska Moskiewskiego przytrzymać y osadzić kazał. Aby współbraci iak Seymikuiącym tak pilnym publiczne obrady sprawuiącym niemogł być ku pomocy y poradzie JMc P. Kozuchowskiego Czesnika Kaliskiego Konsyliarza Generalney Konff: Kor. za prawa y wolnosć mężnie obstawaiącego activum et agentem Civem Rzeczyp: pod bokiem JKMci P. N. M. y Konff: stanow Oboyga Narodow przed nadchodzącym blisko seymem z Sądow Konff: wyieżdżaiącego z karyty wyciągnąc y porwanego więzić kazał. Gdy zas zaczęły się publiczne obrady Seymowe Stanow Rzeczyp:

według żądania Carowy JMci chętnie zgromadzonych całe
Miasto Warszawę woyskiem Moskiewskim opasawszy nie re-
spektuiąc na narodowe prawa na Senat y Rycerstwo a co
większa na Mayest. P. N. M. Króla JMci iakby w formalnym
attaku sesie obłężonych przez wszystek czas Seymowania trzy
mał nikogo zgromadzonych stanów niewypuszczaiąc bez swo
iego biletu y potym wszystkich w tymże obłężeniu trzymać
obiecuiąc póki na wszystkie Jego propozycye prawom Wolno
ści y Religiy dość uciążliwe niepozwolą, czego niedotrzymał.
Jakim postępkiem gdy nieustraszeni Senatorowie y Posłowie
stawaiąc przy prawach wolnościach narodowych y Panu-
iącey Religiy protestowali się w mowach publicznych y
Seymowey Izbie przeciw proiektom Xcia Posła Ross. dale-
kim od intencyi Carowy JMci, za to poseł Moskiewski
nigdy od wieków niesłychaną praktyką kazał gwałto-
wnie wziąść w niewolą zbroyną ręką Moskiewskiego
woyska napadłszy w nocy z wtorku na środę to iest
dnia 13 Octobra Dwóch Duchownych trzeciego świec-
kiego Senatora a czwartego Posła Wdztwa Podolskiego
JO. Xcia JMci Siewierskiego Kajetana Sołtyka Bi-
skupa Krak. z pałacu JW JMci Pana Mniszka Mar-
szałka Nadwornego Kor. JW JMci X Józefa Załuskiego
Biskupa Kijowskiego. JW JMci Pana Wacława Rzewu-
skiego Wdy Krak. Hetmana Polnego Kor. y Syna Jego
Stę Dolińskiego Posła nierespektuiąc na harakter
y godność w Polszcze między Duchownemi Biskupa y
Senatora JOJMXcia Siewierskiego Biskupa Krak. nie
przepuszczaiąc ścisłey rewizyi iego Archiwum nie kon-
tentuiąc się surowym exekwowaniem dóbr Jego przez
woyska Moskiewskie zabraniem stada koni cugów y
iezdnych wołów y bydła różnego y innych sprzętów
y ruchomości także win węgierskich y zamorskich
podobnegoż niemaiąc względu przez Biskupiey y Senator-
skiey godności na sędziwe lata y słabość zdrowia. JW
JMci Xdza Biskupa Kijowskiego nieuważaiąc także na
godność y pierwszego w Oyczyźnie. Wdę Krak. Senatora
y Ministra belli, aetate et virtute zaszczyconego męża

a na zdrowiu wielce upadłego lekce ważąc charakter Posła
Sty Dolinskiego za to iedynie tak gwałtownie brać y wyzie-
ść ku Moskwie bez przyzwoitych stanowi y kondycyi wy-
gód bez pozwolenia nietylko sługi własnego zawia-
go ale nawet widzenia y rozmowienia się z wspoł potra-
nemi Niewoli Kollegami. za to mówię iedynie iż iako świa-
czą publiczne w druku a od wszystkich stanów na Ses-
syach Seymowych mowy Senatorowie według obowiąz-
ku Senatorskiey przysięgi Poseł zaś według powinnego
swoiey Oyczyznie y swemu Wdztwu obywatela oddaney
sobie instrukcyi nieodstępuiąc a to przykładnym męstwem
zastawiali się fundamentalnym prawom y wolnościom
Katolickiey Rzeczyp: szkodliwego bydź sądzili. Wszakże we
wszystkich mowach y czynnościach swych zawsze głębo-
kie uszanowanie iak dostoieństwa tak szczerey w po-
siłkach przyiaźni Carowy Jeymci szczerze y pokornie o-
świadczali. Świadczą mowy y listy mianowicie J.O. Xcia
Biskupa Krakg do Wdztw y powiatów na Seymiki
przedseymowe drukowany list 10 Aug: Roku 1767 w
Warszawie datowany w którym y w innych seymowych
mowach y wysoce wielbi głosi y wystawia Carowy wiel-
kie cnoty Rzeczyp: naszey nieporównanie przyiazne y po-
mocne Świadczy ostatnia przed wzięciem mowa aż do
druku dla zakrzczaiącey niewoli nieweszła. Ktorey iako
wszystkim stanom Rzeczyp: na Sessyi Dnia 12 Octoby Ao
1767 nikt sumiennie zotowac niemoże iakoby J.O. Xże
JMć Biskup Krakę tym dotknął Majestat Carowy iż
się żalił na urazy Xcia JMci Posła Moskiewskiego
gwałt Religiy y wolności narodowey czyniące y sta-
nom skonfederowanym Seymuiącey Rzeczyp: co wszyst-
kie czuły stany. O co też y ia protestuię się solennie iako
Poseł iże dopraszał się delegacyi do Posła Moskiewskiego
aby Delegatom ukazał Autentyczne iezeli ma zlecenie
tak gwałtownego postępowania? Poniewaz y deklaracya
Carowy przez samego Xcia Repnina wydana y listem Grafa
Pannina Ministra Moskiewskiego upewniona nietylko
spodziewać się ale y pomyślić o takich krokach niepo-
zwala owszem o wszelakim bespieczenstwu nienaruszo-
ney wolności Religiy panuiącey y praw Narodowych u-

pu nia żądaiąc przeźornie aby iak niedependuiącey od iakiey mocy gwałtowney tak wolnie od rady czyniąc aby uprząt nawszy przyczyny narod rozrozniaiące ona oddaliła, na skargi y Desideria Niekatolikow y Dyssydentow gruntownie odpowiadaiąc sprawiedliwosci swoie y niewinnosć sumienia wedle praw y wolnosci prawowiernego Narodu swego ukazała. Co też godni wi Duchownego y Swieckiego Stanu Patryotowie Senatorowie y Posłowie uczynić doradzali przed iednak wysławszy posłow do Carowy JMci do dworow N. Potencyi Katolickich traktaty nasze do tey rzeczy służące gwarantuiących aby wedle scisłey powinnosci naszey obwieszczeni wezwani y zaproszeni przez posły swoie sądzili wywiad szyli y wysłuchawszy obżałowaney od Niekatolikow y Dyssydentow Rzpltey decydowali co czyliśmy co przeczynili przeciwko traktatom zawartym y prawym naszym posrednictwami y gwarancyami stwierdzonym a Niekatolikom y Dyssydentom bezprawie nam zadane uczynili to doradzali baczni na Seymie Patryotowie aby przytym Niekatolicy y Dyssydenci o teraznieyszym Seymie nie mowili y tak go znosić nieusiłowali gdyby im niekumysli porządł iako mowią piszą y skarżą przed Carową JMcią y przed innemi znią złączonemi Dworami przeciw Seymowi mianowicie 1717 y 1736 a naybardziey przeciw Seymowi 1766 Chwała Bogu że y tych niedostała niewola. Ktorzy to doradzali y protestuiących się do tamtych zdania przeciw Aktowi Limity Seymu teraznieyszego wiązali się Chwała Bogu że nie są tak oszermione czyste ich iak tamtych intencye oszczerem a głębokie uszanowania czynnosci Carowy dla Rzeczypospl naszey

Lecz przeciw tak pewnym dowodom przeciw sumienia wszystkich Stanow Rzeczypl y cudzoziemskich Rezydentow y innemu nieskalanemu swiadectwu iakoż ukryć mać się może deklaracya X Repnina z drukarni Warszawy wyszła R: 1767 y 14 Octr w ktorey pokrywaiąc swe gwałty przeciw szczerym Carowy intencyom y respektuiącym cały Narod Polski ią tym bardziey w Oyczyznie et in Senatu oczyty w ktorą deklaracyą w kładą

imposturę na niewinnych Senatorow w niewolę pobranych niby za to że w swoich czynnosciach zapomnieli o godnosci Cesarowy czernięc rzetelnosc iey zbawiennych zamystow nieinteressowanych bo w prawdzie przyiaciołki dla Rzpltey w czym zawsze y przed Bogiem Sumieniem ~~swym~~ y przed Ludzmi znaydę swiadectwo niewinnosci Niemoze Oyczyzna nasza strasznych niedękać sie Konsekwencyi iezli potomnosci Posłowie zgranic woli Monarchow swoich wykraczaięc władzę tak rozposcierać będą. Niemoże takowy postępek nieinteressowac zagranicznych Dworow ~~itt~~ iże tym ktorym ~~t~~ traktato we względy y ucałenie onych w zywey być muszą pamięci. Niemogę niemieć oka czuynego na ten zwłaszcza abzolutny traktat. do ktorego czynienia z wyroną Religiy od wiekow panuięcey y wolnosci. Xzę Poseł Ross przymusił wszystkie stany skonffederowane y na seym ten zgromadzone w przerzeczonym obłężeniu scisłe trzymaięc Senatorow boiaznię podobnym raz zabranym w niewolę y prowadzenia do Syberyi przerażaięc a Posłow więzieniem iściem y męczenstwem surowie grożęc ustkrępowat czynienia manifestow przez zabieranie wszystkich Kancellaryi po całym Panstwie pod gardłem przymowania onych zakazuięc osobliwie rezolucyi swoich na pismie bez podpisu Ręki swoiey delegatom od Rzeczyp: do Konff: wyznaczonym, danych y do publicznego przed wszystkiemi Stanami czytania podanych a oraz po przeczytaniu gwałtem od JWci P. Sekretarza Seymowego odebranych surowym zakazem niepublikowania onych ani do publicznych aktow podania onych zabraniaięc. Tak mowię postępuięc, nie podobna aby wszystkich Narodow kompassya nad wolnym narodem Naszym a nad sobą samym niewzbudził chałosci. Xzę Poseł Ross iakoz tedy rozumiei mamy. Jakoz tedy rozumieć mamy aby JWW JMC Zezarzow w swych deklaracyach alliantka a potam protestowania ~~a~~Mariatius mogła to na sobie zniesć

izby iey szczere oswiadczenia y żądze widzenia Narod nasz wolnym szczęsliwym y spokoynym przy dawnym prawie y naturze rządow Polskich iak naygruntowniey utrzymanym tak gwałtownym a prawie niewolniczym tak nieszczęsliwym y wieczne zamięszania sprawuiącym sposobem podeptania wszystkich praw y wolnosci narodowych miały bydz zakonczone Pewna iest Rzeczp: nasza wielkim słow w Deklaracyi swoiey przez X Repnina Postswego w Warszawie 26 Martij 1767 ogłoszonych a niemniey ubespieczona z strony swoiey o iey Nayiasnieyszey ufnosci y niespodziewaniu się żeby Krok Jey teraznieyszy był miany za cel iakowy przez ktoryby cokolwiek przeciwnego prawu y naturze rządow Polskich autoryzowała y że żądanie Jey całe w tym załeży zabiegał aby ręce iedne na drugą nienastępowała y obywatele aby między sobą krwie nierozlewali y że wszystka swiadczonych uczynnosci pochodząca dla Nayiasn: Jmp: wewnętrzna satisfakcyą wsame wewnętrzne obrocitaby się Lecz gdyby nayminieysza uwosi miała suspicya iż pod cieniem iohbiey pozitkow zmiar przeciw rządow ałożenia Rzeczypp: znaydowałyby się zamachy dla tego dla wygładzenia aż do ostatniego niemał sladu takowey suspicyi offiaruie uwagę Rzeczyp: y żąda przez to zarzutu tak delikatney oczyscie się materyi y że usiłowania Carowy niemogą bydz uważane zamachem na religią Katolicką gdy pewnosci obywatela naroda własnosci za tuky [illegible] tnemi od Dyssydentow remonstrancyami udana w czasie generalnym chce przywrocic pacifikacyi y że Religia ktorą Krol ktorą pierwsi in Senatu ktorą częsci nayznacznieysza naroda nasladuie iest N: Jmp: JMc obiecktem uszanowanym y będzie N: JMc Religią tego charakteru między innemi umiała dystyngwowac Religiami niechce aby iakowy poniosła uszczerbek tak w swoiey władzy iako y w iednostaynosci swych obrządkow ktoryby kommunikacyą rozniących się od iey że wyniknąc mogł sentymentow y że N: JMP: JMc gdyby na te Religią naszę porwano

pierwsza do Jeyże byłaby obrony tak dalece iak Reli
gia może bydź interessem status ktorego naymniey
za odmiana całe wzruszyc może Corpus y że traktuiąc
przywrocenie Dyssydentow z inszemi punktami ktore
narod rożnic mogą a traktuiąc to wszystko tą drogą
ktorą N. Imp. proponuie iaktonia się N. Imp. do opatrze
nia wszystkiego ktore tylko rozsądek dyktowac może
ubespieczenia żeby żadna z dozwolonych Religiy w Pol
szcze z przepisanych sobie granic niewykraczała Te
własne słowa y oswiadczenia N. Imp. szczerych inten
cyi y żądania od Rzpltey wedle Jeyże krolowych
praw Sprawiedliwosci iak daleko są od postępkow
pełnomocnego Jey posła niech sama N. Imp. wzwa
rzetelnosci y sprawiedliwosci co komu iest własnego
oddaiącey w całey prawie Europie tą sławą słyną
cą niech cały swiat osądzi żadną prewencyą z
drogi prawego rozsądku nieuprowadzony.

Prawda że N. Imp. iest y to oswiadczenie iż kto
by kolwiek z nienawiści do konfess. Dyssydentow
y ku pociskom łaskawie dla niey uczynionym
ważył się na dobra Dyssydentow czyli ich osobę
targnąc takowego mieć będzie za człeka ktory
w oyczyźnie ogień woienny zapala y że z tąd
woysko Jey obowiązane ordynansem żeby nie
tylko wielkim oprzec się gwałtom ale przy
tym każdego ściągać aggressora przymuszaiąc
go do powinney wszelkich krzywd y szkod po
czynionych nadgrody tak y że tak iasne de
klaracye N. Imp. Imc iak są opacznie od
xcia Repnina okropnemi postępkami wytłuma
czone.

Niech to cały swiat osądzi ktory zna dobrze
roznosc między gwałtami poczynionemi dobrom y o
sobom a między stawaniem przy kardynalnych pra
wach ~~[illegible]~~ panuiącey w narodzie Religiy y
w wolnosciach prawosławnych między zabrania
niem uczynienia y pomaganiem dochodzenia krzywd

poczynionych na osobach lub dobrach, a między prawem
y prawo daiącym względanem w krzywdy od strony za-
mienione y załatone między opieraniem się wszelkim gwał-
tom y sięganiem aggressora prawem y sądowi poda-
głego y w kryminale poslakowanego a między posłu-
kowaniem będź całe niewinnego będź z żadney winy
usprawiedliwić się przychodzącego dopiero sprawiedli-
we wyroki o innych dać powinnego a zatym od
wszelkiey boiazni przymusu dalekie zdania swoie odnay-
muiącego. Iasniey mówiąc niech cały swiat osądzi
kto komu gwałt uczynił czyli ci Senatorowie y Po-
słowie którzy wedle przysięgi swoiey y powinnosci oy-
czyznie swoiey wiernosci stawaiąc mężnie przy pra-
wach y wolnosciach narodowych stali się celem
tak niegodziwego zabrania y więzienia od Xcia Posła
Ross. czyli też sam Xże Poseł gwałtownych zażył
srodkow przeciw gorliwym y nayprzewszym Sena-
torom kto winien nadgrody krzywd tak wielkich
y tak wiele prawami kardynalnemi ubespieczo-
nym osobom y fortunom poczynionych czyli ci godni
Senatorowie co z skont y na wolny Seym wedle u-
bespieczenia N. JMP. y żądania satysfakcyi przyiętym
usiłowaniom swoim a gruntownego usprawiedliwie-
nia praw y kroków Rzpltey dopraszali się czyli też
Poseł Ross nadto gwałtownie obroait aby mógł woysk
Ross moc y gurowanie Dyssydentom na ruinę publicz-
ney wolnosci y praw narodowych wystawić
Niech cały swiat sądzi iezeli w wolnym zwłaszcza
narodzie Polskim z takowego sposobu seymowania
bez przysięgi JOXcia Karola Radziwiłła Marsz. Seym.
bez wyzwania przysięgi Deputatow do Konstytucyi
niepostawszy w poselskiey Izbie w swiętnicy under
darum legum bez należytego powitania N. K. JMci
P. N. M. y bez ucałowania panuiącey Jego Ręki cho-
ciaż się prawa y pacta conventa przysięgą JKMci
stwierdzone tego domagaią owszem z przeciwnego pra-
wom a całe gwałtownego postępowania iezeli na-
stąpić mogły pożądane N. JMP. skutki extraordy-
naryinego Seymu dla uspokoienia zamięszania status

dla administrowania każdemu sprawiedliwości y wygładzenia różnic nieukontentowania założonego Milika prawa między wzbroionemi woyskami a Xzi Poseł to sprawił że nietylko kardynalne prawa zamilkły ale też ysami prawodawcy iedni wcale milczeć musieli z drudzy za sprawiedliwą praw y wolności obronę za otworzenie szczerych a N. Mtki respektuiącycych zawsze zdań swoich w niewolę dowięzienia ścisłego zabrani stali się potomnym wiekom przykładną Oyczyźny offiarą ale oraz y dowodem iawnym zawiedzionych y ostawionych przez Xcia Repnina Posła Rossyi szczerych intencyi y przyiaźni N. IMP. Jme. Komuż bowiem na myśl przyiść może kto za rzecz podobną ku wierzeniu podzyta żeby N. IMP ~~tak Jme~~ tak nieporownanych przymiotow Pani przyiaźne miała czynic deklaracye a przeciwne wydawać rozkazy posłowi swemu, niemożna tey myśli przyiąć bez grzechu przypuścić bez grzechu przeciw N. IMP. przeciw tak szczerym a po tylekroć doswiadczonym prawdziwey Allianckiei y przyiacielski dowodom.

Sama tedy czyli nieprzyiaźń Posła Ross: y N. IMP. stawie potrzywodzenie y Narodu naszego ze wszystkiemi prowincyami y wolnosciami przez takowe iego kroki podeptanie y zachanbienie sprawiła o to po zabraniu przerzeczonych osob po takich gwałtownosciach przeciw prawom wolnosciom y Religiy panuiącey części uskrowanych części poczynionych Xże Poseł Ross daie przeciw sobie swiadectwo gdy w deklaracyi Liebie usprawiedliwić chcącey z 14 Octobr Ao 1767 wydaney mowi niżey popisany daie o tym wiedzieć przeswietney Konff generalney złożoney Korą y WXLitt będącey pod protekcyą N. IMP Jmci z zapewnieniem solennym y istotnym z kontynuacyą tey wysokiey protekcyi iako też pomocy wsparcia carowy dla

Konff. Generalney ubespieczenia praw y wolności Pol-
skich y zabieżenia wszelkim bezprawiom które się
w formie rządow znayduią a prawom Kardynalnym
Krain są przeciwne. N. JMP. nieżąda nic więcey iako
uszczęśliwienia Rzpltey y nieprzestanie Jey dodawać
swych posiłkow dla tego celu bez żadnego interessu
y nadgrody inszey z tąd nieszukaiąc korzyści iako u-
bespieczenia uszczęśliwienia y wolności całego Naro-
du Polskiego iako to iest wyrażono iasniey w dekla-
racyi N. JMP. JMści która gwarantuie Rzpltey Jey
possessye ydawne aktualne y prawa Jey formę Rzą-
dow y prerogatyw każdego.

Niech cały świat weyrzy czy się zgadzaią postępki
Xcia Posła z tak solennemi ~~Xcia~~ y szczeremi deklaracya-
mi Carowy. Niemożna uwierzyć aby takowe myśli y
intencye N. JMP. zgadzały się z żądzą Jey. Widzieć Rzeczp.
wolną spokoyną y szczęśliwą wolności ową którą niey-
dys Dyssydenci sami sobie przez podobne teraźniey-
szym gwałty y skargi przywłaszczyli wie Rzeczp. świad-
czą historye oyczyste iakie kłutnie iakie nieszczęśliwości
iakie zamieszanie iakie wolności Kościelnych y Kraiowych u-
bliżenie przyniosło poki pod panuiącey Religiy prawo
niebyła poddana rowność urodzenia JMciów Braci szla-
chty zna mądra y sprawiedliwa Monarchini że w in-
nych kraiach niedaie Katolikom prawa do wolności tak
publicznego exercitium Religionis iako prerogatyw kraio-
wych ani uwolnienia przestępców. Nakoniec Xże Repnin
Poseł Ross: na ostatniey Sessyi Seymowey o co specialiter
protestuię się będąc obecnym czytania przez pomienionego
Sekretarza Seymowego iak podanych przez Delegaty stanow
Rzpltey punktow tak swoich absolutnych y nierespe-
ktuiących plenos ordines punktow a co większa szczerey
deklaracyi Monarchini swoiey odpowiedzi podobno wła-
sną ręką niepodpisanych y do aktow publicznych po-
dania pod gardłem zabronionych gdy wymuszony akt
limity przeczytano o zgodę nan pytał Xże Marszałek
Seymu Konff: a gdy kilku zytko faworyzuiących zgo-
dziło się a wszyscy inni tak Senatorowie iako y po-

stowie oboyga Narodow milczeli ani tez milczeniem
zezwalali bo wzdychaiąc nad gwałtem Religiy y wolno
sci Narodowey knowany oswiadczaiąc protestowali się
częscią płaczem załomowaniem rąk w tedy Xże Poseł Ross
do aktu Limity Seymowey podpisy od N. Krola Jmći
y od Marszałkow Konff. oboyga Narodow otrzymawszy czy
li by tez wedlug deklaracyi przyiaciey Carowy Jmći o-
trzymaną y nieporuszoną ważnosć maiącą ~~tey~~ przyiąć do
aktow podać kazał a wszędzie po całym Krolestwie
zabiegł aby Manifestow przeciw takim gwałtownosciom
nieczyniono. Dla czego ia ubespieczaiąc z obowiązku
charakteru mego Rzeczp: po milion razy protestu
ie się przeciw wszystkim czynnosciom krokom po-
stępkom y Konstytucyom gdyby iakiekolwiek uszłe
czynione y uchwalone y na teraznieyszym Seymie
y kiedy kolwiek być miały, ktoreby Wierze S. Ka-
tolickiey uszczerbek czyniły wolnosciom y prawom
kardynalnym ~~uszczerbek~~ szkodziły. iako Poseł mu-
siałem ~~m~~ szukał tego sposobu że powrociwszy: z
seymu do powiatu mego grodzińskiego maiąc pra
wami pozwoloną władzę y dyspozycyą y czyniąc zado
syć funkcyi Poselskiey tudzież cwinkuiąc samien
moc a stawaiąc z należytym uszanowaniem Carowy
Jmći przy iey szczerych y mocnych deklaracyach
pod ktorey zostaiąc tarczą zadnych nicobawiaiąc
cę pogrozek takowy manifest solenny Cardynali
tu zaroszę y do Stanow Rzpltey podaię ręką włą
sną podpisawszy w akta powiatu Grodzińsk zeznaię
zostawuiąc sobie wolnosć w dalszym czasie poprawie
nia y przyczynienia teraznieyszego Manifestu Datt
w Grodnie w Roku Miesiąca ut supra

Karol Littawor Chrepsowicz
Marszałek Konff. y Pisarz Ziem
ski y Poseł na Seym Extraord: War
szawy powiatu Grodzińs W. X. Litt.

mpp

Deklaracya

Posła Extraordynaryinego y Pełnomocnego Nayiaśnieyszey JMPeratorowey Całey Rossyi stanom Skonfederowanym y złączonym Korony Polskiey y W. X. Litt:

Woyska N. JMP. Pani Moiey przyiacielskiey, y sprzymierzone Skonfederowaney Rzpltey, wzięły w areszt Bisk. Krak. Biskupa Kiows. Wdę Krakows. y Stę Dolińskiego za to że w swoich Synodziach zapomnieli o godności N. JMP. JMci czernię rzetelności Jey zamysłow zbawiennych niinteressowanych y prawdziwie przyiacielskich dla Rzpltey. Niżey podpisany daię o tym wiedzieć prześwietney Konff. Generalney złączoney Korony Polskiey y W.X. Litt. będącey pod protekcyą N. JMP. zupewnieniem stałym y solennym kontynuacyi tey wysokiey protekcyi iako też pomocy y wsparcia N. JMP. JMci dla Konff. Genez. y złączoney ubespieczenia praw y wolności Polskiey y zabieżenia wszelkim bezprawiom. Ktore się w formie Rządow znayduią a + prawom Kardynalnym Kraiu są przeciwne N. JMP. JMci nigdy nie więcey iako uszczęśliwienia Rzpltey. y nie przestawać dodawać iey swoich posiłkow dla tego celu bez żadnego interessu y nagrody y owszey z tąd nieszukaiąc korzyści iako bespieczeństwa uszczęśliwienia y wolności całego Narodu Polskiego iako to iest wiasnie wyrażone w deklaracyach N. JMP. JMci ktore gwarantuią Rzpltey Jey possessye aktualne iako y prawa Jey formę Rządu ~~[illegible]~~ prerogatywy każdego

w Warszawie 14 Octob. 1767 Roku podpisano

Xiąże Mikołay Repnin.

Konffederacya Dam Polskich.

My stany y Płci bł. białogłow. ~~[illegible]~~ wolnych y niewolnych Panien wdow y mężatek zapatruiące w tych przykrych Rzpltey czasach y maiąc ~~[illegible]~~ co dziennie przed oczyma w posiedzeniach naszych ustawiczne słysząc o bezprawiach podłości oboiętny rozwiązłości mężczyzn to mężow to Kawalerow to

to synow to krewnych to przyiacioł naszych widząc się za wiedzione to na słabych obowiązkach to na nadzie- iach potomstwa naszego z krwie zacney y poczciwey Przodkow y Matek naszych pochodzącego chcąc podług sił naszych dalszym środkow zabiedz nieprawościom wziąwszy Boga oboiey płci serc rządcę na pomoc y Matkę Jego Nayswiętszą konffederuiemy się przykładem antecessorek naszych godnych sabinek szwabskich ~~godnych~~ heroinek bawarskich bohatyrek a iesscze dawnieyszych spartanek y inszych Greckich Amazonek myślą waleczną Amazonek przięte takie między sobą artykuły Konff. naszey ustanawiamy y póty w niey trwać będziemy poki iednostaynym wszyttkich odwagą męszczyzn za wiarę y wolność niespoyziemy.

1mo Łoża nasze od wszystkich takowych gnusnych rycerzow odtrącamy

2do Zadnych zalotow pieszczot ani naymnieyszych ukłonow od Kawalerow odtąd nieprzyymuiemy

3tio W zadnym posiedzeniu na takowych niewdzięcznikow zapominaiących urodzenie swoie okiem mitego nie powlecżemy.

4to Przeciwko męszczyznie taką skazę odniesionym księgi Romanse pisać będziemy.

5to Komedye na nich wyprawiać będziemy.

6to Kazdym sposobem z takich zdraycow wiary y Oyczyzny straszydła malować będziemy.

7mo Stęzom wiary niedotrzymywać synow wydziedziczać Kawalerow odrzucać za poczciwość istotną przed się bierzemy.

8vo Na tym Seymie usilnie się postaramy aby inni postami nie męszczyzni także używaiący charakteru swoiego ale białogłowy z pomiędzy nas z konff. były na funkcya żołnierskie y urzędy płci nasza odwaznieysza dzisiay y przez experyencyą y przez honor wrodzony aby wyniesiona była żądamy. Wzywamy wszytkow grzecznego y manierneg0 Narodu francuskiego y Hiszpańskiego aby pomogli na utrzymanie tego związku

sku naszego Luzytanskich Patryotow pewne będąc że że potencye niemoc y słabość naszych mężczyzn zastawią y że oni sami postrzegłszy mało serca w sobie nikczemność sentymentow zważywszy gorętszych nabierać dla Oyczyzny Rzadkiey bespieczenstwo płci naszey domow naszych strojow y klezynotow naszych przy tym wszystkim waruiemy aby y honor w Krainie y partykularne nasze satysfakcye y upodobanie w całości zostawały y na to się niżey podpisuiemy.

INSTRUKCIA

JW Posłom na Seym extrardy od stanu Panienskiego dnia 3. Pazdziernika Roku 1767 z Usiłowania ludzkiego podana.

1mo Aby JMM Panowie Kawalerowie o wielkie posagi nie pytali się ale żeby się Kontentowali piękną urodą lub na leżytym posagiem.

2do Aby JP Kawalerowie niepotrzebnemi komplementami niebawili się a ieżeli maią co czynić niechay niedowłocznie czynią bez prolongacyi gdyż z tąd gorączkę wewnętrzną cierpiemy sekretnie.

3tio aby authoritate conventus Posłowie do Oyca S. ordynowani byli żeby mięsopusty nad niedziel 12 Krodsze niebyły y żeby Oyciec S. pod klątwą zakazał Rodzicom corki dawać do Klasztoru.

4to Aby Religia do stanu Panienskiego nienależała bo nam nie z Religią mieszkać ale z przyiacielem a do tego sam P. Bog ten stan postanowił.

5to Aby nam samym męża wolno obrać było według swoiego upodobania a nie Rodzicom gdyż nie Rodzicom z nim mieszkać ale nam samym iest.

6to A że się wielkie inkonweniencye nam dzieią przeto że za starych wydaią nas Kawalerow więc ieżeli Konstytucya niezabieży temu złemu JMMPP Posłowie dobrze starać się o to maią.

7mo Aby Rodzice lub opiekuni Panny niedawali za Kawalera w służbie żołnierskiey będącego aż wprzod affektować się nam będą że zaniechaią tey służby albo przynaymniey puł roku się będą bawić w domach swoich aż poki sowitą poczet niezostawią odieżdzaiąc do woyska

8vo Jezeli ktora Panna w 24 a naydaley 28 lat nie poszła za mąż powinna połowę posagu na Rzpltą dać na co poborcy będą wyznaczeni.
9no Aby żaden wdowiec trup stary ktory to iak pien spruchniały młodey niepoymował Panny pod utratą dobr swoich.
10mo Aby Panny ktorey minie lat 30 do klasztoru wypychnąć aby nam nieprzeszkadzała swoią młodością pięknq.
11mo Aby Pannom wolno było bywać na publikacyach Seymach y trybunałach z ktąd Panny zwykły do znaiomości przychodzić z kawalerami dożywotnią zabierać przyiaźń.
12mo Azeby za pierwszey bytności Dama była kawalerowi pokazana y zeby wolno było bez woli Rodzicow dać podwiązki na dobrą noc a potym wolno było bez woli Rodzicow kawalera nawidzieć na wszygodziny przededniem.
13tio A to naywiększa aby Pannie wolno było wziąść kawalera na sprobowanie na niedziel 12 przynay mniey przed deklaracyą Rodzicow. y gdyby się niepodobał Pannie tedy dawszy mu znaczną rekompensę odprawić.
14to Aby kawaler maiący lat 20 niepoymował młodszey Panny tylko w leciech 15.
15to Aby kawalerom dyskursow obcesnych z nami nie broniono bo z tąd mamy wielką komplacencyą gdy ich dobrych y złych dochodziemy.
16to Aby Panna przy pierwszym widzeniu się z kawalerem zaraz dozgonnie przyiaźń deklarowała żadney niezażywaiąc odwłoki ani zrownaniu posagu wspominaiąc JWW P. Posłowie natężycie domowić się powinni będą u stanow Rzpltey.
17mo A to naybardziey JP Posłowie starać się maią aby Panny nieiadały Mamy y pierwszey nocy ich złotniey niebrano bo tak my iako y kawalerowie znaczny szwank na zdrowiu ponosiemy y na co my pozwolić niemożemy chociażby się y Seym zerwać miał.
Naostatek zaś JWW P. Posłowie pamiętaiąc że maią corki swoie albo ie za staraniem żon swoich mieć mogą usilnie starali się o to żeby z naszym y co

rek ich było pożytkiem. Dla lepszey wagi lubo z wielką fatygą własnemi to wszystko stwierdzamy ręka mi. Maryanna Mitowska czesnikowna przymrocka. Jo anna Sapinowska starościanka Kochanowska. Barbara Na ziemberska Podwojewodzanka Dziursnicka. Leonora Sanicka Podstolanka Wyszkierska. Katarzyna Sapinowska Komor nikowna Zachrystowska. Teressa Wniebichowska Pod komorzanka Pazdrycka. Zuzanna Przesiebierska Stolni kowna Dtugomyska. Aniela Szczechowna Czesnikowna Szczyrnicka. Scholastyka Pichnicka Podwojewodzanka Szturchnicka. Podczas publicznego naszego zgromadzenia to wszystko utożyżysmy.

Kopia Konff: niewinnego Żydostwa s Konff: przeciw Dyssydentom przym odbierającym d. 26 Marty 1767 w Lublinie uczynioney z Hebrayskiego na Polskie przettomaczoney

My szlachta Izraelska nabożnego poważnego a starozakonnego życia ludzie obywatele Prowincyi tak małey iako y wielkiey Polskiey z doswiadczenia przyiaciele y dobrze dotąd życzący Chrześcianom Katolikom y dla tego widząc takie zgadze Dyssydentskie Chrześcian natarczywości iuz od kilkunastu lat co raz bardziey wdmayenące się naybardziey na ostatnim niedawno Warszawskim Seymie domaganie się chcąc z Chrześciany Katolikami w rownosci wszelkiez po mysinosciach y honorach zostawać y te według szczęscia losu każdego bez excepcyi tak Chrześcianina Katolika iako Lutra ludziez Kalwina niemniey Schizmatyka opuściwszy y wyłączywszy nas stary zakon honory rozbierać y tych walnie niedokupować. Co my dopuscić tak przez słuszności iako y przez powinną zazdrość żadną miarą niemożemy ile na to zapatrzywszy się widząc usiluiące natarczywe a ziednoczone ktorzy za ręce y serca się wzięli a chciwe nad stan y kondycyą swoię Dyssydenstwo gorąca ostatnim sposobem ktory domyslamy się iż niemniey iako przez potencyą y woynę. Co nie im ale nam iako pierwszym niewymyslonym wiary swoiey zaszczytem zdawna urodzeniem ktorzyśmy na cały swiat słynęli y naypierwszemi byli Szlachectwo nasze dawnieyszych wiekow nayKosztownieysze było. Niedoprasamy się wprawdzie za

rzecz nieprzyzwoitą sądząc wywyższenia tego ktorego
Dyssydenci pretendują czyli rownosci z Chrzescianami
Katolikami, znaiąc do siebie niewoli iarzmo ktore
przez grzechy przodkow naszych podeymowac musie
my. Ieżeliby oni o to usiłowac mieli my za bliż
szych się sądziemy one dopraszac się niż ta nie
bamy. My bowiem według przodkow naszych z
Moyżesza prawem popisuiąc rządziemy się. Czy
taią Dyssydenci dawne konstytucye ktore niewo wol
nosci y faworu bez słuszney potrzeby im odnawia
ły, lecz niższemi a sprawiedliwszemi konstytucya
mi są zniesione y skassowane. My zas dawnieysze
y fundamentalnieysze biblie y talmuty pokładanie
na przeciw tym konstytucyom zniesionym będzie
ony widząc iż większego waloru iest nasza biblia
y talmut iak ich zaniesiona konstytucya. Toż do
piero komparuiąc względem wiary ktorzy y po
między sobą rownosci y iednosci nie trzymaią iak
się im podoba tak wierzą y sądzą y nierownaią
młodego zrzebięcia to bowiem komu się dostanie o
drodze prowadzic go przyłożyc się a zaś porzucic żal
spodziewaiąc się iż ieżeli go wilk nie zie pewny kon
z niego a usiąsc niema na co tak podobniez żal im
porzucic dla wolnosci ktorą im ich przeciemy y po
dziś dzien smiechem słynący ustawił Marcin Luter
nie zostawiwszy im doskonałego fundamentu ten
bowiem sam ich wynalazca czyli ich rzeźnik kto
ry sam siebie zabił y onych ieżeli od niewolnika
wyrznąc obiecuie ktorzy dla wolnosci od niego po
zwoloney dotąd trzymaią się. on bowiem sam dla
rozwiozłego a rozpustnego życia od Chrzescian Kato
likow oddzielił się. My chociaż zapomnieniem y
niejakim wzgardzeniem u Chrzescian Katolikow zo
staiemy przez pokorę to swoię od nich chętnie zno
siemy iże spodziewaiąc się pociesz życieta naszego z to
na Abrahamowego ktory sam być ma spuszczony

teraz widząc ten czas nastąpiony ktorego zdawna wyglą
daliśmy otworzenia nie iako dla odzyskania honoru na
szego poki obudzeni iesteśmy od Dyssydentow zaspać nie
możemy, zwłaszcza widząc młodszy narod r[illegible] konff: ktory
naprzeciw Chrześcianom Katolikom idą y z niemi wal
czyć usiłuią tak Lutrzy Kalwini etc. chcąc w re
wnosci z Chrześciany Katolikami zostawać co my
dopuscić niemożemy dla tego skonffederowaliśmy się
azebyśmy Dyssydentow od Chrześcian Katolikow odstry
chnęli, iakoż oświadczamy się nayprzod przed niebem y
światem iż niedla tego woynę wypowiadamy azeby
śmy przeciw Chrześcianom Katolikom rebellią wzru
szali lecz przeciwnie z natarczywemi niedowiarka
mi walczyli y tychże Dyssydentow zniesli z tym sie
oswiadczaiąc iż dla usługi y honoru Chrześcianskie
go Katolickiego życia y fortun naszych oszczędzać
niebędziemy. a zaś przeciw Dyssydentom w Grodzie tu
teyszym protestuiemy się y manifestuiemy że za
dnym sposobem do społeczeństwa z Chrześciany Kato
likami niedozwolemy y niedopuściemy, a zardownie
wzbraniać będziemy owszem do ostatniego ktory iest
przez woynę sposob udać się między + sobą postano
wiliśmy. Do ktorey konff: za Marszałkow koła na
szego Starozakonnego szczerych y iednostaynym obra
nych głosem nam wszytkim nienotowanych Ra
binow wyznaczyliśmy w małey Polszcze Leybasia
Pesakowicza a w wielkiey Polszcze Giersona Szłamma
teraz tylko w Grodzie tuteyszym iak nayusolenniey
protestuiemy y manifestuiemy się poraz podrugi
y potrzeci iż dorowności y honorow z Chrześciany Ka
tolikami niedozwolemy Dyssydentom, y wzbraniać do
ostatniey kropli krwie będziemy a na to się ręka
mi własnemi podpisuiemy Datt w Lublinie ut
supra.

Manifest
Skonffederowaney Izraelskiey szlachty Panstw
zagranicznych Jerozolimskiey niegdy dziedzicami.

Przed urzędem Kahału Pinczowy Prowincyi Mało Pol-
skiey stanowszy osobiście my starego zakonu Pań-
stwa Jzraelskiego szlachta zapatruiąc się na większe
co raz nieuszanowanie wzgardę y nieuważanie godności
szlacheckiey naszey które nam ieszcze od Moyżesza wo-
dza naszego od Roku ~~164~~, 165, 166, 167, 168, 169 conse-
quenter aż do Roku 243 y na ziemię naszą Egipską
na wszelkie wolności nadane były przywileie widząc
nasze zgromadzenie woyska mężnie przeciwko faraonowi
stawaiące y przez kilkadziesiąt lat w krwawych nigdy
nieustannie zostaiące utarczkach oborem na puszczy
idące się do pożywienia więcey niedostawszy prócz Manny
y przepiórek naostatek od głodu woysko w rozsypkę
iść musiało. Zważaiąc tedy przeszłe życia naszego azar-
dy y trudy chcąc do tychże ziem nam zdawna od Bo-
ga nadanych powrócić zgromadzone pospolstwo nasze
widząc się być ukrzywdzonemi y coraz nowemi obciążone-
mi podatkami w opłaceniu się w każdym mieyscu mia-
steczku y wsi nietylko z osób naszych poszanowania
nam należącego iako szlachcie naydawnieyszey Pań-
stwa Jerozolimskiego niedaiąc y owszem nie iednemu
od małego chłopięcia Chrześciańskiego nieraz kamień
około głowy przeleci do tego sposobami nas szkaluiąc
słowami zgoła żadney niewidziemy dla siebie dystynkcyi.
Umyśliliśmy tedy wprzód do Xiąg wielkiey powagi Kra-
kowę y Pinczowę kahału solenne zaniesc querimonium
a potym na wysadzenie Posłów tak z Kahałów wspo-
mnionych iako też Brodzkiego Konstantynowskiego
Poznańskiego Lubelskiego Tarnopolskiego, Sokalszew-
skiego y Przytyckiego mądre zebrawszy głowy pu-
bliczną złożyć radę, do ktorey nam będą pomocą sta-
wni w naukach wielcy Rabinowie Tykocinski, Brzeski
Litt. Rzeszowski Jaryszewski y Ozarowski y innych dobrze
prawa Talmutowe rozumieiących a naostatek zaciągnie-
my zagranicznych naymędrszey Akademiy naszey Am-
sterdamskiey Wielkiego Rabina posiłków Która to
rada uzna sprawiedliwe na przywróceniu naszego krain

y naszych dawnieyszych wolnosci naszych ktore nam od sa
mego Chrzescianskiego Boga były nadane gdzie ieszcze na
ow czas o zadney Luterskiey ani Kalwinskiey niebyło
wzmianki sekcie, gdy potym dopiero w 148 nieiaki Mar
kruß Luterus człowiek biegły w kankart oderwawszy
się od wiary Katolickiey bo samo nasze swiadecky pisma
z Hebrayskiego na Łacinski tłumacząc ięzyk zebył
w zakonie dla tego bis pica bis corvus ter fune ligatus
nazwany iuz tedy sam się przyznaie że był pomyszanego
rozumu gdy całego wiary swey pierwszey niedotrzymał
kresu lecz fabrykacyą praw S: y Kosciola Katolę przekre
cił ustawy sługa zaś Jego wierny y w nauce więcey od
niego reformował też wiarę ktora iego tyszey głowy wzięta
z Łacinska derywacyą a y ci iednak dla siebie szukaią pre
rogatyw wolnosci y innych urzędow niechzeyże tu każdy
weżmie ad trutinam komuby się wprzod należało uskarżyc
y pretendowac utraconych wolnosci powrocenia ktore za Ante
cessorow swoich mielibmy niechay każdy zważy iezeli od tyle
lat hebrayska Religia niepodobnieysza do konfirmacyi praw
swoich y przywileiow nadanie rozumiem że każdy przyzna
bo lubo familia stara nasza Panstwo swoich odstąpic musia=
ła a iednak się na tych nikt pisac niezabronił że Żyd z
Antenatow pisac się może Izraelskim szlachcicem a do tego
gdy nayprzednieysze Panstwa nasze sam sobie Bog uprodo
bał .: bo w tych poczęt się urodził y umarł/ więc my zgro
madzona rzesza zabiegaiące dalszemu ukrzywdzenia naszemu
w trzymaniu Panstw naszych przez kogo Kolwiek przypadaiącyeh
iako też y w odebraniu wolnosci w kupiectwie y faktorstwie
idąc torem wspoł z drugiemi y zapatruiąc się na preten=
dentow podobne prerogatywy dla tego wprzod stanąwszy
przed ninieyszym Kahała Pinczowskiego urzędem solennie
się manifestuiemy zostawuiąc sobie przyczynienia lub u=
mnieyszenia w tym manifescie salwę na co się rękami
własnemi podpisuiemy Działo się w Pinczowie ӯ 14
Lutego Roku 1767.

1. Leyba Zeglickiewicz marszałek Ziem Krakows swym
y całey Synagogi imieniem
2. Boruch Manasses Konsyliarz całego Zgromadzeni.

3 Zeglig Leybowicz starszy Ziem Ruskich
4 Izaak Markowicz Rabin Brodzki Swym etc
5 Abraham Leybowicz Rabin Konstantynowski starszy
Podolski swym y całego Pospolstwa imieniem.
6 Salomon Iczkowicz Rabin Tykociński y Konsyliarz
7 Szymon Aaronowicz Rabin Rzeszowski
8 Dawid Izmaylowicz Konsyliarz y Sekretarz
9 Herszko Dawidowicz Konsyliarz y Sekretarz

Liczba zgromadzoney y skonffederowaney szla
chty Izraelskiey 89/490

Proiekt Konff: chłopskiey znaleziony na Rynku w
Tarczynie po skończonym Jarmarku na S. Troycę R 1767.

My obywatele Kor: a mianowicie starostw dzierżaw
sołtystw y woytostw w tey Rzpltey w tak znaczney
liczbie będący widzę nietylko przez woysko nasze lecz
bardziey istność poddaństwa które nam nasi wspołoby
watele a z pracy rąk naszych żyiący nadali lecz nas bar
dziey dolega ta nie zgłuszawana y niewykorzeniona
pycha z naszego gminu wyniesionych do stopnia którzy
sobie przywłaszczaią szlacheckiego iż wspomnieni oby
watele nasi w tey Rzpltey mieszkaiące do tego stopnia
przyszli iż zapomniawszy prawa natury które nad
rozumem sobie iże człowieckiem żadney władzy w życiu
oprocz rodziców nienadało. Boskie prawo ~~nie~~ zanieda
bali iże w Chrześciaństwie niewolniczym sposobem
z nami ~~spos~~ sobie postępuiące gdy u Pogan siedmio
letnią pracą nietylko nasi wspołmieszkańcy cierpiący o
bywatele lecz y ci co się szlachtą zowią wyzwolenie
po czasie wyznaczonym odbieraią. My zaś od pokolenia
do pokolenia w niewoli cierpiąc zostawaliśmy iże
będąc zawoiowanym narodem iakżeby część ta nay
znacznieysza u nas pozostała przekleństwo Boskie
na nas ciągnących się, dla czego na omamienie na
sze ciągną nam procedencyą od chama lecz daymy
y to a czemuż z rodu naszego mieliśmy uwielbionych
y słodko pamiętnych znacznego gminu w tym na

rodzie Polskich Krolow w osobach Krakusa Obywatela Polskiego własnego nie z Włoch sciągnionego ale choćby y z Rzymian szedł ktoto był ten narod ieżeli nie z motłochu iakim nas podziś dzień nazywaią. Drugi Krol z między Pospolstwa obrany Przemysław z Złotnicek, trzeci Leszek piąty, czwarty Leszek szosty, piąty Syn Jego Leszek siodmy, szosty popiel pierwszy, a Piasta Panowanie zaczęło się z obywatela Kruszwicy dotąd dziś JKMci P. N. M. ktore trwało w Ziemowicie Synu Jego w Leszku osmym, wnuku Ziemomyśle prawnuku w Leszku Płoszkarzu Bolesławie chrabrym po Płoskarzu y ich Potomkach w Mieczysławie drugim Kazimirzu mnichu Bolesławie smiałym y bracie Jego Władysławie pierwszym Bolesławie Krzywoustym Władysławie II Bolesławie kędzierzawym Mieczysławie starym Kazimierzu sprawiedliwym Władysławie Laskonogim Leszku Białym Bolesławie wstydliwym Leszku czarnym y innych ktorzy żo. Monarchowie a iuż z kości naszych gdy sobie do upodobania niby starszych y podchlebnieyszych wybierali znaki im daiąc dziś herbami zwane iako to podobnieyszym duchownym Synom y ich Braci y innym zołniersko rownie służącym z nami sprawiącym Rzeczp: nadali Boycza, Borząwolę, Bożedarz, Brodzic, Krudzyn, Dębowa, Dębno, Dulicz, Hamus, Hołowin Janczyk, Jezierza, Korel, Krzywda, Lis, Lubicz, Mogiła Nieczuia, Osmiroy, Pietruia, Pilawa, Pobok, Pułhała Prusy 1, 2, 3, Radwan, Rotulf, Ręka, Trzyszal, Rozmian. Sasawa, Sieniuta, Semenowicz szelinga, Szweryck Trzymsz, Dzypot, złota wolnosci, z Krzystug y ci to są Bracia nasi przez przychylnosć Monarchow wyniesieni drudzy z pastuchow iako y ze taiemnych do szlachectwa poniesieni maią za herb Halabanda Bemta, Ciołek Denchof, Badzisz, Janosza, Kozioł, Lukosz. Mochita, Pogonia, Pułkonia, Pułkozic starykon swinka, Słon, Schombek Walbach Oienisawa, Wierasdowa Zerwikaptur. Mieligust niektorzy w budowaniu

drewnianym nadali Cieślom ich naczynia y statki drew iako to Hałdany 22, Alemena, Okrza z Okna, Ozorica Har: sza, Scholec, Szachownica Szerokomla, Zawaba. Topor, Drugim z kuźni nadawszy herby Belina, Bielina, Belty, Biały Jina, Bogorya, Cholewy, Dołęga, Drogosław, Groty, Helt Herbert, Jasienczyk, Jastrzębiec Klamry, Zdari Kościesza, Kosa Koszonia, Kroci, Krzywda, Kurcz, Kosszuba, Lada Łazanki Łaiwe, Łubicz, Mądrostki, Nieczki, Niemczyk, Niesobia Niezgoda, Rożana, Nowowiesc, Odyniec, Ogonczyk, Ostoia Pobok, Sokora, Przegonia, Radzic Rawicz, Stepowron, skała z Jeleniami, Strzemie, 4 trzykute, Tępa, Podkowa. Innym służbę y dozor lasow maiącym nadano herby Archingier 12, Amadeże, Biberszteyn, Krodwicz 12, Rebo Ałk Dąb, Działosza, Gozdzieska Gryw Gryzina, Jeż Gmigliez Kożinek, Korwin, Kot, Kromer, Lew, 1,2,3, Lewarte Łapy Mięszaniec, Napiwornia, Ostrzew, Kietyszym, Pułosta, rawicz, Rogala, 12, Zadżała, Traby 1,2,3, Topacz, Tadola, Zesty, Lekarstwa, Znaiomości ziół maiącym y ogrodnikom nadano herby Bersteyn, Bonczawa, Dołiwa, Gozdawa, Kurpodeia, Kopszach, Krujek, Lilie, 1,2,3, Mięszaniec, Oliwa, Porania, Rakat, Róż 1,2,3, Rola, Rosa, Szyliuk, spiron Wołoszek, Weyher, żetymian. Dozorcom murow y mularzom nadano herby, Kolumna, Dryża, Mur, Owada Prawda Przonka, Roch pierwszy, Roch więcey zargtia. Powroźnikom nadany herb, Kilcze, Rybakom y niedopuszczaiącym przewozu Nieprzyiaciołom nadane herby. Drużyna, Glaubicz Gołąbek, Kopaszyna, Korab, Korczak Kotwicze trzy ręki Łabędź, Łodz, Oczki, Rubicz, Sztiwicz, Siostrzeńce, Sreniawa, Wodowicz, Warnie Wikrzy. Żołnierzom nie z Rycerskiego stanu ktorym się dziś zowie ciężcz z Gminnego ludu swiatego dla herb na chwyciew nadano im iak innym wyżey wyrażonym herby, Drogomin, Geometer Grzymała 12, Hełm, Janina, Jelita, Korony Kita Kończyi Łagoda, Leliwa, Lwy Mora, Natęcz, 12, Noga Ołtowiecka, Odrowąż, Pielesz, Pelikan, Pióro, Pogonia, 4, 5, Połota, przerowa, przyiaciel, połowczyk, Ręka 1,2,3, Rawnica Samson, Szabla, Skroporod, Tarcz wesoła, Tarcza, trzaska, Twardost trzy Bukawy, Trupia głowa, zagroba, Zgonia, Złoto gołązek

trudz, zbroyny mąż. Niedla tego wam wyliczam herby o któ
rych początkach dobrze więcie choć ich dawności z planeta
mi łączycie zagranicy przez autorow nadciągaiąca lecz żeby
ście do źrzodeł początkow waszych obrociwszy się mieli
wzgląd nay bardziey pamiętnych w narodzie y nay bardziey
uciemiężonych ktorycheście wyprzedzili wprzodkach swoich
wprzod woły z pługow wyprzągłszy iako y teraz 1726,
1764, zrobione wiadome wam początkowe prawa, y przy-
wileie, ktore nam Krolowie wspolnie nadali, a gdy kto
remu rządy w dobrach Krolewskich z was dane my pierw-
szym celem waszych zawziętości y pożytkom waszym
nam wymyślone przyczyny. Daniny, Grabarki Podroże
y podwody, czynsze, y dziesięciny z Bydeł y z Pasiek
naszych nam zaś w nadgrodę dyby gąsiory, władyki,
Kiie, Rozgi, Łańcuchy, y inne katownie, a dla was
nasz Krwawy pot, zwany Panis bene merentium. Podz
myż do dobr przez Krolow y szlachtę Kościołom nada
nych a tam y tam gdzie spodziewane miłosierdzia
w Kompassyi choć nad Chrześcianami niemaiąc względu
bardziey na uciemiężeniu y nowe sposoby co raz większe y
y najnieszczęśliwsze wznawiaiąc w dobrach zaś ktore dziedzic-
twem zwane, w tych iuż ciężkie wyrażenie krzywd naszych
gdy nietylko katuią zdzieraią, daią, daruią, zaprzedaią, ży
dom w arędy puszczaią, lecz do ostatniey ruin przyprowadza
ią Rzeczp: wielo władną a dobrze rządne ktore są tak nieli
tościwe aby wspołobywatelow w nayważniejszey liczbie będą
cych tak niegodziwi zubożyli y do rospaczy nakłaniali
spoyrzymy na Hollenderską y Szwaycarską tam my sami
rządziemy bez Xiążąt Krolow y Senatu lecz że wszyd
do wspolney rady wspolni obywatele wchodzą z Powiatow
Miast wsiow Rzeczp: Wenecka, Lukieska, y Sant Maryna
y te choć maią szlachetne rodzaie ktore są pierwsze
lecz bez wielowładności nad życiem y chudobą mieyscie
tedy wzgląd nad większą liczbą wspołobywatelow a day
cie ulgę niebędźcie zakładaiącemi swoią wyniosłość na
obalinie y ruinie naszey. Gdyż słaby będzie fundament
gdy się upomniemy choć tego dziedzicznym prawem
w ręku naszych nietrzymamy. Jakże możeby dobry
poddany gruntu dziedzicznego niemaiąc, dlaczego wsie
puste gdymy tułaczami. Mamy ludzi szkolnych, biegłych

ktorych Kondycya do nauki przywiązuie niemaiąc na-
dziei delikatniey proporcyi choc w iedney Oyczyznie.
Wiadoma nam iest sprawiedliwa zawiętość Dekekarlsky
kow ktorzy Krolewstwo w absolutność wprawiwszy
sobie przy wolności Szlachte w ochydę podali
iest dowod w Dunskim Postyrku że stany porowna-
ne zostały miała y Polska nieiedną rożnicę ostatnia
Chmielnickiego a poźnieysze dwoch Starostw w Krakow-
skim teraz gdy prosiemy o częstszą wolności naszych
nieiednym pretextem tylko że gdy się starsi odmien-
ney Religii za coż uciemiężeniem my tylko prosie-
my stan Rycerski z nas żyiący obronie myśli
od woysk ktore. Sam wprowadził duchowienstwo z
nas z nas pożytki maiąc zdziera nas od obrządkow
iakbyśmy na nich pracowali niebzwazaiąc że woy-
ska żywić musiemy panom dawać a o sobie zapomni-
nać. Żydzi exekucyą w domy zsyłaiąc ostatnią lichot-
tę zabieraią, Bog znai weyrzał na swoy lud upokorzo-
ny że światłości nam daie upomnienia się choć nie
przez publiczne tranzakcye mamy nieiednego do rady
y nieiednego Valeryusza publikolę ktory ma sposoby po
iarmarkach y Parafiach tę szczęśliwą wieść rozsiewać
Bog nam dopomoże bo choć stan iak zowiecie Szlachec-
ki dostępował prawdziwey wiary Rzymskiey my iey u-
stawy trzymali ostęp y trzymać będziemy y rozi pilt-
tnuiąc niewdaiemy się w dyspucie, sądow niesądziemy
z krzywdą bliźniego woyny y pokoiu niestanowiemy Dys-
sydentow y ich adherentow nieutrzymuiemy zacoż taka
ra ma być na nas tak długo trwała kroła uzna-
iemy senat duchowny y świeckie szanuiemy Ry-
cerstwo poważamy. Niepoczytuycie tego sobie za rzecz
niegodziwą że ci w na was pracuią dopominaią się
łaski ktorey gdy nie otrzymaią nieciężko im będzie na-
trybunow Grakow y Aykaryuszow ktorzy mogą przyyść
w czasie do nayważnieyszey władzy nieopowiadamy wam
biedy naszey bo wiecie co nam wszyscy bez excepcyi
czynicie Światłość nasza y zuchwalstwo iest wam wia-
dome zbytkow iedzenia niebędziem potrzebować ziemia

zwyczayne nasze legowisko, upał słoneczny nam iest znaio
my broń w lecie kosa a zimie siekiera iest z nami a in
ney znaydziemy po dworach waszych ktorych sami pilnu
ię łatwo otworzy. przy tey liczbie w ktorey zostaiemy
po wsiach potrafiemy. Płodet niepotrzebuiemy ani mun
durow, poznamy się y tak łatwo gdy kaftem naszym
mizerya okryciem sędzą, napoiem łzy. życie w trudzie
ustawicznym y pracy choć woysko nasze dawno tu leżach
stoi. Zważcież teraz kto iest tak nielitościwy aby się
nietak iak w polszcze z swoiemi karmicielami obcho
dził gdy w iedney wierze w iednymże kraiu zostaiące iedni
ludzie ziadaią milliony na rok gdy drudzy własnego
przytulenia doprosić się niemogą y opłacać głowy swoie
y dzieci swoich muszą odbywaiąc pańszczyznę uciemię
żliwą płacić z dobytkow ogrodow sadow tylko niemaiąc wol
ności lasow wody ledwie y powietrza ktore Bog zywio
łom dzikim a przecież pozwolił. Zważcież teraz stany rzą
dzące tą Rzpltą gdyż też nas o nas podatki uchwala
ie nas nielitościwie traktuiąc, gdy przyidzie że się um
kniemy z pod waszey zwierzchności zkąd podatki kon
trybucye y żywności mieć będziecie kto wam rolą
sprawowai będzie, nie iest to pisane na żart y dla ro
zrywki waszey obieraycież sobie albo łagodność postę
powania z nami ktorą wyrażamy a gdy oney nie
dostąpiemy mamy w ręku sposob zapomnienia się
niezesłał Bog strachom w pogardzeniu nas w tak ha
niebnym poddaństwie w ktorym żyiemy. będziem mie
li posłuszeństwo w ktorą się tylko stronę udalibyśmy
lecz na coż gdy w tłumie będąc nie znamy się też
sama rozpacz a zawistna złość wasza i przekąs z tego
na, do kogo was wiedzie iezeli nie w postronne potęcy
dufacie, że gdy nas wygubią panowaniu waszemu koniec
uczynią, a nam do ostatniey zguby wyciągnąć niżeli pło
dzić dzieci nam mniże na dopełnienie ambicyi potom
kow waszych y nielitościwego obchodzenia się z ktorym
dla odszczepieńcow w narodzie nieobchodzicie się braci
prawowiernych y wszystko nam dobrze czyniącym obywa
telom, odezwiycie się z nadaniem nam dobrych praw
gdyż rozpacz iest mistrzynią upadkow wolney naszey
Rzeczyp: spodziewamy się że wzgardę ta nasza akcya nie
poydzie. Mamy do was mowę mędry y przezorny narodzie

zważcież swoie dobro uznaycież Jey pożytki ktore utraci
cie nie żydow to wykorzenienie za Filippa Krola III-ci
szpańskiego nie Kalwinow to częstka za Ludwika 14
Krola Francuskiego w ktorych Państwach Chrześcia
nie przy wierności y posłuszeństwie zostali lecz tu
ludem z wamy wspolnie mieszkanym a was żywiącym
znaycie nasze uciemiężenie niechcieycież poznać nieszczę
śliwości do ktorey was doprowadzić możemy, gdy obca na
rody z odmienną wiarą wprowadzać usiłuiecie, ieżeli z
rąk swoich krzywdzących nas niewypuścicie, gdy Kapła
now krzywdy przez opłacenia się za sakramenta ponosi=
my bez względu, Panowie sami y przez swoich dozorcow
są zboycami do rozpaczy nas przyprowadzaiącemi, niekto
rzy żydostwu iak niewolnikow zakupią nas do arędow
dobrach duchownych y swieckich święta Tamać przymu
szaią gdy sami wraz z wami żyiąc z nas przystęp łatwy
w skargach otrzymuią y że za sprawiedliwsze uznane iak
byście niebaczni sami nasiebie nietylko byli lecz y na
Religią, pamiętaycież kto waszych Oycow żywił ieżeli
nie gromady ktore poddaństwem zowiecie zkąd co ma
cie ieżeli nie z nich w kim nadzieia fortun waszym
dzieciom ieżeli nie w nas y synach naszych ktorzy
rozpustno żyiąc często przymuszacie corki nasze do
łania na łożnictwo waszych bydźcie baczni na
kray ktory zruynować możecie. spomnieycie na rodza
swoy z ktorego się pysznicie mieycie miłosierdzie nad
żonami y dziećmi waszemi ktore zgubicie mieycie
mowiemy do was baczność na Ołtarze do ktorych ka
płany przystępuiecie a zysk wasz z pracy rąk na
szych. Niesiemy do was wielmożnych Posłow bo cięż
kę naszą oppressyą opowiedzieć by im niebyło a iesz
cze przed wami narodem zchukanym ambicyą wielo=
władną zwaną szlachetną ktora za repliką smierć by
zadała tym coby o resztę życia dzpokoynieyszego do
prasszali się. Ten tedy akt nasz bez podpisu rozsy=
łamy Polskim y Greckim ięzykiem zachęcaiąc do po
dobney czynności obywatelow Krolestwa Polskiego y W
X Litt y Prowincyi do nich należących, ktorzy aby się
z nami konfederowali łączyli y sprzymierzali ktorzy to
obywatele pod pewne znaki na mieysce wyznaczone wiozą

się przez radę sekretną stawili się y łączyli. Nay: Pan Przesw:
Senat z Stanem Rycerskim złączony niech tey naszey akcyi
za zuchwalstwo y rokosz nieposzytuią gdyż przeszkami Reli
giy iako naypierwszego bronić przy wolnosci narodowey
y naszey obstawać niech ten sprobuie tych zartow ktory
niewierzy. iednak za naypierwszych Malkontentow nas u
znawaią. iak może ogniem y mieczem pustoszyć sozko
szna y zbuntowana ręka ktorą oni nazywaią chłopską
prosiemy tedy przeswietnych Stanow aby nam dziedzicz
nym prawem grunta posiedzenia naszego były nadane
lasy gdzie się znayduią część na pożytek nasz udzielili ~~dwo~~
od służb dworskich abysmy bez chęci naszych niepraktyko
wali, podroży na mil dwanascie porazy dwa nieodprawiali
stróży oproc do dworu nieodbywali. wesz od sakramentow abyś
my miuti postanowioną. zydostwa abysmy zadnym pretex
tem niebyli nadawani przeysćie z dobr do dobr aby nam wol
ne było za wiadomoscią dworow gospodarzom zostawiwszy do
umiszyzny aby nam były oparzikowe. Panszczyzny latem
y zimą po trzy dni w tydzień w całey koronie odbywali
z konia rocznego po złotych dwa daiąc pomoc przeciwko
nieprzyiaciołom wiary y Oyczyzny swoim kosztem przyrze
kamy, po iednego z każdego sta o co prosiemy gdy ten rząd
Demokratyczny Nay sprawiedliwszym być powinien a
bysmy czterech przynaymniey do rady publiczny weko
dzących obroncow mieć mogli. Czas wydzwignienia z
niewolniczego stanu iuz nam przyszedł gdy wdzieczniż
nych Monarchiach wspołbracia nasi ani w Ottoman
skiey Reku niewolniczey subiekcyi niecierpią. a ktoż
raby wieś lub siedlisko uchylało się od tey akcyi ci
naypierwszey naszey doznaią surowości, miłość y nasa
kazalsza bliźniego. Miejcie miłosierdzie nad nami
bo gdy powolnosci waszych nieuznamy wy nas uci
mięzliwszych sobie doznać będziecie musieli. Co podpi
suie poddanstwo koronne przy wierze y wolnosci skonffe
derowane.

A K T

Konffederacyi Barskiey d. 29 Febr 1768 Ogłoszoney.

My rady Dygnitarze Urzędnicy Szlachta y obywatele koro
ny Polskiey y Prowincyi Małopolskiey Ziemi Powiatow
na ratunek Oyczyzny wiary y wolnosci Praw y swobod

narodowych do upadku nachylonych podźwignienia.

Kiedy wolne y nikomu niepodległe narody Polskie teraz nieszczęśliwym w przeciągu tych lat kilka od śmierci N. Augusta III Krola y Pana dobrego y pobożnego swobodnie y mile panuiącego do smutney y okropney przyprowadzone postaci poznaią iako pierwsze lat interregni praw przestępstwa y zgwałcenia cierpliwie znoszone y dissimulowane dały pochop do tym srozszych y gwałtownych okropności ktore cały swiat podziwieniem a wszystkie narody y kraie Polskie zadumieniem y żałem napełniły duch władzy y panowania pragnący ważąc dźwoszy nayszacowniejsze dary y zaszczyty wiarę wolności y rowność przy pomocy woysk Rossyiskich iącia Rep: wprowadzonych prawa narodowe przymierza y traktaty targai y znosić odważał się cnotliwszych obywatelow y wielkich mężow w tey Rzpltey zasłużonych wiarę y wolność utrzymuiących znieważać poniżać y przesładować Hetmanow z władzy JOXcia JMci Radziwiłła Woda Wileńskiego wyżey z imienia y własnych zasług w teyże Rzpltey znakomitego zurzędu y godności senatorskiey y z fortun własnych y z honorow wyzuć y na wygnanie niewinnego destynować y woyskiem cudzoziemskim y nadworną milicyą z ~~własnych~~ z własney Oyczyzny wygnał ośmielił się a coraz głębiey y gwałtowniey na ruinach y odmianie Rzpltey cały zamysłow swoich strikturą założył ktorą wyszukanemi sposobami pod pozorem deklaracyi dworow cudzoziemskich y Rossi: poniewolnie y w wielu woiewodztwach y ziemiach mocą y siłą woysk Rossi: czynionych y wymuszonych chcąc utwierdzić naradzić wzruszył y zatrzęsał y skuteczną z dzieł y zamysłow swoich mocy tegoż woyska Rossi: y Xcia Repnina Posła z ukrzywdzeniem y niesławą Rzpltey władzy y rządom podał.

Bezał to y poznał iak iest zwiedziony y oszukany cały narod podał całemu swiatu do poznania y wiadomości Manifestem solennym in publicum wydanym postępki y gwałty w tym Krolestwie niepraktykowane

contra jura gentium et jura Regni woyskiem pomie
nionym Ross. wykonane Seymikow po Wdztwach Seymu w
Warszawie zgwałcenie godnych y Zacnych obywatelow
iako WW Czackiego Podczaszego Kor. także WW Kożuchow
skiego Czesnika Kalis. y innych obywatelow Postow Kom
syjiarzow wzięcie w areszt y pod wartą Moskiewsky y
Kozackiego Żołnierza trzymanie a podczas rady Seymowey
z Warszawy Miasta Stołecznego woyskiem pomienionym
obtoczenia y oblężenia y wtym oblężeniu zgromadzonych
na radę Seymową Senatorow y Postow w oblężeniu y
niewoli trzymanie, y po zaczętey radzie sposobem gwałtownym
y nieprzyiacielskim JO. Krakowskiego y Kiiowskiego Bisku
pow Wdy Krak. Hetmana Polnego Kor. JW Rzewuskiego
Stę Dolińskiego Posła y z pałacow y Rezydencyi powagą Sey
mową y bespieczeństwa publicznego zaszczyconych o połno
cy wzięcie y z warszawy pod aresztem y konwoiem woyska
Ross. y Kozackiego wyprowadzenie y do tego iako kry
minalistow y Niewolnikow trzymanie y nieprzyiaźliwie
traktowanie. Po ktorych wzięciu z rady Seymowey y tegoż
seymu zniszczeniu y zerwaniu przez zaszłe Konf. y po
pozytyie tego Seymu sine activitate Kro. Kiego y za
znaczeniu in favore dissidentow nieżwyczayney Kom
missyi zalimitowanie niebędących w Warszawie osob nie
ktorych na tę nową formę rady wyznaczenie y pod
konwoiem moskiewskim Żołnierzem ad clades Patriae
sprowadzenie y do podpisu traktatow nayigorszych y
nayszkodliwszych z Dyssydentami na obelgę y poni
żenie Wiary S. R. K. y Zniesienie praw starodawnych
Jagiellońskich statutow Kor. y Litt. Konstytucyi
y także X. Mazowieckiego y innych Prowincyi przy
~~się tego~~ zięgami Krolow traktatami y paktami stwier
dzonych przymuszenie całego Kraiu y dobr y Biskup
stwa Krak. y innych rożnych obywatelow, y przez
woyska Ross. niszczenie y obmierzłe pustoszenie y rabunki
także y oppressye bicia inkarceracye y zaboie szlachty y
rożney kondycyi obywatelow furażow gwałtownych wyci
skania y wodległe mieysca bez potrzeby zaprowadzenia a
potym tychże furażow y zboż na swoy pożytek zarobek
z wyciśnieniem z Kraiu znacznych summ y pieniężnych
Kapitałow z przedawania, miast stołecznych Rzplitey Lwowa
y Zamoscia także y innych przez toż Woysko Ross. oble
żenie y sum pieniężnych na chop y Kwatery destynowanie

wymaganie y inne uciski niezliczone. y gwałtowności contra
jura Divina et humana Reip: contra jura gentium zu
chwałe y złośliwie popełnione y coraz więcey y bardziey sze
rzące się ostatnią zgubą y ruiną Kraiu upadkiem wiary y
wolności grożące wzruszaią cały Narod y nas wszystkich
do obrony y tey rezolucyi ktorey sławni y mężni Przod=
kowie nasi w podobnych ~~od~~ razach y zamięszaniach
zażywać zwykli byli pobudzaią. przypominaią nam tak
liczne y szczęśliwe zwycięstwa osobliwie po Konff: tyszowie=
ckiey nastąpione wiekopomne pamiętne.
Płacząca umieraiąca Oyczyzna naszym się Synowskim
potrzeba affektom doprasza się w tey ostatniey toni wier=
ney miłości. Modli się za nas Kościoł y czeka od nas
skutkow uroczystych obietnic na Chrzcie S. oświadczonych
oczekuie Swiat cały. co o nas ma powiedzieć czyliśmy
godne naszych przodkow plemie czyli synowie wolności
potomność iak naydalsza troskliwa o nas czyli imię
na nasze z sławą czyli z hańbą y plamą następuiącym
ma podać wiekom.
Pobudzaią nas y zachęcaią chwalebne y sławne mę=
stwa odwagi y waleczności onych Polakow mężow wiel=
kich orężem y szablą Polską nieprzyiacioł gromiących tych
więc przykładami przez tak wielkie y okazałe pobudki
prawem naturalnym każdemu narodowi pozwolonym za
bieramy się do obrony wiary wolności na wzor dawniey
szey Konff: przy Wierze S. K. et circa immunitatem świątnic
Pańskich przy prawach starodawnych y swobodach na
rodowych na podźwignienie oraz uwolnienie z pod cięż=
kich y nieprzyiacielskich Aresztow wspołbraci naszych
także na zniżenie uciążliwy y nieprzystoyney straty y
okropnego woyskiem Ross: spustoszenia JO Xcia JMci Ra
dziwiłła Woię Wilenskiego Marszałka Konff: y innych
osob Konff: w Warszawie Woyskiem Ross: otoczonych
y pod strażą zbroyną tegoż woyska trzymanych Kon=
federuiemy się, Konff: dawniey zaszłe ad tenorem Konff:
Podolskich y co do punktow utrzymania wiary wolno
ści y praw narodowych podnosiemy y reassumuiemy et
in locum przeznaczonego JOX Radziwiłła Woię Wilen=
skiego na teraz intra custodiam sub militaribus copiis
Woyska Ross: w Warszawie zatrzymanego invitamus

et substituimus JW JMP Michała Korwina na Krasnym Kra
sinskiego Podkomorzego Różanskiego Marszałka Mazowiec
kiego ziemi Ciechanowskiey.
Wzywamy wszystkich obywatelow iako iedney Oyczyzny
synow do wspolnego Jey ratunku rowną cnotą y miłoscią
obowiązanegoh cujuscunq sint status et praeeminentiae di
gnitatis duchownych y swieckich, azeby się znami łą
czyli czyli personaliter osob swoich accessiwe czyli przez
deputowanych y do tego związku umowionych. takze wszyst
kich obywatelow Poselskiemi Marszałkowskiemi y Konsy
liarskiemi pod ten czas zaszczyconych y od aktow Konf
y seymu przysposobionych y zniewolonych a teraz pod
zbroyną mocą zostaiących zadney wolnosci bespieczen
stwa niemaiących et sine ulla activitate et libera po
testate będących od włozonych na nie poniewolnie obo
wiązkow uwalniamy y na to mieysce lub gdzie się
dalej Konf znaydowac będzie dla ratunku Oyczyzny
dla obrony wiary y wolnosci inwituiemy y zapraszamy wszystkie in genere et specie actus poniewolnie
pod pozorem Konf seymu nomine et colore ktore iuz
nastąpiły ktoreby czynić y stanowić odwazano się con
tra mentem Rzpltey y przeciwko iuz zaszłym Konfe
deracyom takze prawom y wolnosciom narodowym ia
ko szkodliwe bezprawne gwałtowne y poniewolne znosi
my kassuiemy y annihiluiemy kre proklamuiemy
y invalidusetnymi iako zas zas zachowanie y restabi
liowanie wszystkich praw Narodowych z ktorych
Wiara wolnosc urzędy szarze Ciwilne y woyskowe
osobliwie Władza Hetmanska wspiera się wnay
pierwszey iest wadze tak ze wszystkie prawa przywi
leie dekrety y inne wyroki y ustawy Rzpltey do
pierwszego walorn y wolnosci przywracamy JWJWMe
PP Hetmanow przy władzy y prawach secundum
leges et usum antiquum y azeby jungant wraz znami
consilia et arma wzywamy ich y zapraszamy woysko całe
utriusq authoramenti Polskiego y cudzoziemskiego za
ciągu non obstantibus quibusvis praejudiciosis consti
tutionibus et dispositionibus zadney chorągwi y regimen
tu niewyłączaiące ad corpus Confoederata Reipi: przyłączaiące
do tegoz woyska milicye ordynackie Zamoyską Ostrow
ską y Myszkowską takie wedlug dawnego zwyczaiu y komputu

procz płacy na tanową milicyą Sołtysną, azeby się
z bronią y moderunkiem należytym za naypierwszym
od Konff: wydaniem uniwersałów stawili sub pœnis
rigorosissimis naznaczamy PP. Starostów y Dzierżaw
ców aby tego dostrzegli obliguiemy a gdzie lub ci sta
rostowie lub gromady łany trzymaią obligowani będą
z każdego łanu robocznego iednego stawić pieszego lub
że trzech łanów konnego z bronią wszelkiemi potrzebami
y ĺenugiem dobrze opatrzonego a to sub rigoribus exem
plaribus et exelutione militari. Ktorzykolwiek zaś oby
watele duchowni y świeccy maią y konserwuią milicye
nadworne obliguiemy ich amore Oyczyzny et virtute pra
sentis Conffœderationis aby ludzi przy boku swoim w do
brach y garnizonach znayduiących się ad corpus woyska
przy Konff: będącego na wspólną całey Oyczyzny unitis
armis obronę oddawali. Jezeliby się tego uczynić zbra
niali nietylko in judiciis iako hostes et proditores Pa
triæ sądzić y karać ale też vi armorum zabierać de
klaruiemy. Nim zaś przyidzie do pospolitego ruszenia
które w ostatnieyszey potrzebie według praw dawnych
ostrzegamy wszystkich wzywamy zdolnych y zdatnych
do woyny aby do obrony wiary y wolności z wypra
wami porządnemi iak naypredzey być może stawili się za
naypierwszegom przez Uniwersały obwieszczeniem że zaś
wyprawy takowym wyznaczone sposobem z dobr ziemskich
szlacheckich 10 wolnych poddanych iednego pieszego
z dobr ziemskich przez szlachtę osiadłych propria
cultura gdzie chłopów niemasz ad proportionem wyż
czyli z domów 10 iednego konnego żołnierza z moderun
kiem bronią przyzwoita od summ na prowizyach
y wyderkaffach będących ad proportionem prowizyi braney
iednego konnego z dobr krolewskich y duchownych,
ponieważ wszystkiey szlachta in personis suis w czasie
gwałtów potrzeby y pospolitego ruszenia stawić się bę
dą powinni wolne przytym każdemu szlachcicowi y in
ney kondycyi ludziom ktorym tylko Oyczyzna y wia
swobodne y bespieczne życie miłe na obronę teyże Oyczyzny
wiary y wolności zostawuie się stawienie z miast wszyst=

kich Krolewskich y Dzierżawnych tak Koronnych, Litt. y Pruskich na tey wspolną obronę Artylleryi, broni y innych amunicyi y potrzeb woiennych naznacza się y ostrzega.

Od starozakonnych Zydow Woluntaryuszow Cyganow Menistow według proporcyi na potrzeby woienne za uniwersałami y rozrządzeniem Rady Konfederackiey summy pieniężne maią być wypłacone a iako z sąsiedzkiey przyiazni z Nayiaśnieyszemi Potencyami z nami zprzymierzonemi y traktatow Oliwskiego y Karłowickiego Warszawskiego y innych chcemy mieć nienaruszone zachowanie tak do tych Nay: Sąsiedzkich Potencyi Polszcze przychylnych osobliwie tych ktore nam pewną pomoc przeciwko przestępcom traktatow y gwałcicielow praw naszych y kraiu inwazorom daé deklaruią poselstwo potrzebne być uznaiemy podobnież poselstwo do Dworu Saskiego y do Nayi: Krolewicza Karola Xcia Kurland: ktoremu ten tytuł y prawo za pośrzednictwem Dworu Ross: godney pamięci Nay: JMP. Elżbiety daney pozwolone słusznie należy a oraz wzywamy go do obalenia y obrony praw y swobod Polskich także Xięstwo Kurlandzkie według obowiązkow y przysięgi przy inwestyturze na to Xięstwo Kurlandzkie uroczyście uczynioney.

Skarb publiczny kwarty y pogłowne żydowskie na potrzeby Woyska y Konff: dispensamus za radą y dispozycyą JMci P. Marszałka z przytomną radą JMci P. Konsyliarzow y żeby od locum tenentium prowentow publicznych komportowane y składane były. Deklaruiemy się dy Konff: y na nich cursum sprawiedliwosci iuxta usum et formam antiquam ostrzegamy a wszelkie inne maioris et minoris subsellii sądy takie trybunały Komissye secundum praxim antiquam et naturam Konff: usrzymuiemy y zastanawiamy, obranie Sędziow po woiewodztwach dla administrowania sprawiedliwosci y iuxta antiquam praxim za uniwersałami o JMci P. Marszałka wydanemi we wszystkich Prowincyach ziemiach y woiewodztwach y powiatach salva appellatione Marszałka Gener: Konff: ostrzegamy. Summy prowentow publicznych iak zażywane być expensowane y ieżeli nie ad privatos usus obracani były inwestygacyą y rozeznanie et criminum status takze omnium criminum Rptkey et exorbitantiarum na przyszłym z rządzie y zgromadzeniu naszym zachowuiemy sobie

zabiegaiąc przyszłemu tak wielkiey szkodzie publiczney y całego Krolestwa zniszczenie y zburzenie przez bicie y wyprowadzenie miedzianey y inney nowey monety redukcya wielorako z poniżeniem dawney złotey y srebrney monety prawem niewątpliwym a stanowioney omnes abusus redukcyi mennicznego bicia zastanowienie y zniesienie zastanowione mieć chcemy, y tyże starey monety na praw fundujący się cursum et valorem do całey Rzptey dyspozycyi zachowuiemy et in cursu et in valore iure. Kiedy do bicia nowey monety z sąsiedzkiemi dworami y postronnemi według zaszłych oto traktatow obieciwiemy znosić się.

A kiedy zachodzące okoliczności y potrzeby wyciągać będą dla wspolnego naradzenia się ziazdu y zgromadzenia uniwersalnego w każdym czasie pro exigentia et opportunitate ostrzegamy sobie za uniwersałami JWW. Marszałki. Kommunikowania sobie naradzenia się wspolnego in causa communi salvanda patria dla uwiadomienia wszystkich Prowincyi y Wdztw zalecamy JWP. Marszałek uniwersałem swoim teraznieyszego związku y Konff. publiczne y niedowodne obwieszczenie podatki nowe uciążaiące Kray y obywatelow znoszące cursum czopowego y szelężnego zastanawiamy et non attentis quibusvis sancitis. et dispositionibus, stanowi szlacheckiemu iuribus et privilegiis eius praejudiciose et antiquum usum przywracamy. soli suchedniowey za ustanowioney y praktykowaney dawniey od skarbu płacy podwyższenie noviter contra leges antiquas in praejudicium stanu szlacheckiego znosząc salarium ubespieczamy na zawsze.

Fortecę Częstochowa mieysce cudami wsławione chwale y honorowi Nayś: Krolowy Polskiey poświęcone, azeby antiquo usu et privilegio gaudere mogło y pod kommendą zakonney osoby wiarą cnotą pobożnością y experyencyą woienney wyprobowaney y doswiadczoney była non obstantibus quibusvis in contrarium dispositionibus. Całość y bespieczeństwo skarbcu y skarbu w złocie y w srebrach y rożnego gatunku y waloru kleynotach temu S: Mieyscu od pobożnych Monarchow Krolow Xiążąt y wielu godnych osob nadanych iako mila y szacowna offiarę y depozyt Nayśw: Matce Bożkiey chwale y hono

rowi poswięcony na zawsze waruiemy y dla inwentowania rewizyi y zgestrowania Komissarzow ex utroq ordine spiritualis et saecularis cum facultate inquirendi et examinandi; Jezeli iaki zły s: offiecze nienastąpił uszczerbek naznaczyć deklaruiemy.

Jnnych materyi et criminum status rozeznanie także przeswiętney prowincyi Wdztw y powiatow y Miast wszystkich desideria do przyszłego ziazdu Zgromadzenia naszego odkładamy. Datt. w Barze 29 Febr 1768 Anno.

Michał Hrabia Krasinski P. R. M. K. Rzpltey.
Jozef Puławski Pisarz N. K. Sta Warecki
Wawrzeniec Potocki Cześnik Czerniechowski
Antoni Trzemecki Konsyliarz Konff. Podol.
Antoni Dębowski Cześnik Podolski.

Punkta essentionalne Konffederacyi Barskiey ie 29 Februarij 1768 Anno.

1mo Pobudki y Przyczyny Konff. zgwałcenie praw y traktatow inwazya Krain przez woysko Rossyiskie gwałty y wielorakie szkody więzienia y rabunki dobr, extorsye, furażow szlachty Kaptywacye inkarceracye y zaboie na wielu mieyscach y wdawaniu się Ross. Posła w rady nigdy nieprzyzwoite zuchwałe postępki, zgwałcenie iuris gentium, wzięcie z rady Biskupow Wdy y Posła, trzymanie w Areszcie tak długim y ciężkim pod bronią Moskiewską JMci P. Podczaszego Kor. y innych osob niewolnie do szkodliwych traktatow y ustaw poznieszonym y zerwanym Seymie.

2do Podniesienie y poprawa zaszłych konff. ad kresem Podlaskich in solo puncto tuitionis Wiary Wolnosci y praw Narodowych.

3tio Obranie et Substitutio Marszałka in locum JO Xcia JMci Radziwiłła pod wartami zbroynemi żołnierzy Ross. zostaiącego JW JMci P. Krasinskiego P. D. K. Xięstwa Mazowieckiego Ziemi Rozanskiego y Marszałka Ziemi Ciechanowskiey Konffederacyi et consiliarum ex provinciis per 30.

4to Wezwanie wszystkich obywatelow cuiuscunq status et conditionis et praeminentia sunt y Duchowny Swieckich do Konff. na obronę Wiary y wolnosci idą sub rigoribus etc.

5to Wszystkie in genere et specie actus poniewolnie quocunq titulo nomine colore extra mentem Rzpltey przeciw Ns zaszłym Kondycyom prawom y wolnosciom Narodowym iako szkodliwe bezprawne reklamowane zniesione y skassowane.

6to Prawa wszystkie Narodowe na ktorych Wiara wolnosci y urzędu cywilne y szarze woyskowe y władza Hetmańska

wspieraią się także prawa wszystkie świątobliwe starodawne traktaty przywileie dekreta y inne ustawy Rzpltey zgodnie y legalnie nastąpione wiekami y przysięgami stwierdzone y akceptowane do pierwszego Rygoru przywrócone 7.

7mo Całe Woysko utriusq authoramenti non obstantibus quibusvis praejudiciosis commissionibus et dispositionibus ad corpus Reip Konfederata przyłączone.

8vo Na pomnożenie tegoż woyska milicye Ordynackie Zamoyska Ostroska y Myszkowska także milicye nadworne od starostw pogranicznych y od Generałów Wielko-polskiego y Małopolskiego etc Item Łanowa milicya Sołtysi ażeby zbroyni in personis iusta antiquum usum et leges stawali albo pieniądzków zgodnych do woyny stawili Item Wyprawy z dobr ogolnie wszystkich Królewskich Duchownych Ziemskich y od summ na prowizyach będących według proporcyi y porządku na radzie Konff y woyskowey ułożonego

9no Zaś iak generalnie wszystkich summy artylleryę broni y inne ammunicye ostrzeżono

10mo Od Żydow Woluntaryuszow Cyganow Manistow według proporcyi na też potrzeby y Artylleryę.

11mo. Pospolite ruszenie in casu necessitatis ostrzeżone y warowane sub rigoribus Legum y gotowość do swego ostrzeżona

Poselstwo do sąsiedzkich Potencyi.

1mo Poselstwa do wszystkich potencyi sąsiedzkich y poprzedzaiące do nich przez kuryerow y posłane expedycye na Kazano, iako to do Oyca S. y Nuncyusza expedycye do Dworow Wiedenskiego Francuskiego Berlinskiego y do innych Chrześciańskich Potencyi, Item do Dworu Drezdenskiego Saskiego y Do Xcia Kurlandzkiego Karola Item do przeswietney Porty Ottomanskiey do Nayi: Hana, do Jo Baszy Trytunego, Hocimskiego Benderskiego od których Postannikowie po dwa razy z Expedycyami do JWJMci P. Marszałka byli y pod Akty Konffederacyi przysłany posłannik Aga Sekretarz Porty subsistit, dla ktorego z rady iest napisana expedycya

2do Do przeswietnych Prowincyi y Wdztw także do JWJMc P. Kasztelana Krakg Hetmana W. K. listy publiczne y expedycye. 3tio

3tio Skarb publiczny kwarty y pogłowne Żydowskie onego szafunek rozrządzeniu z krzywdą Rzpltey bez dołożenia Wdztw y pozwolenia na to bez potrzeby y nienależycie czynione zatrzymane y zakazane. y

4to Sądy Konfederackie naznaczone a wszelkie jurisdykcye Trybunały Komissye etc zatrzymane y zakazane.
5to Summy prowentow publicznych percepty y expens wszelkich danda ratio et investigatio facienda y tego wszystkiego et aliorum status criminum cognitio ostrzeżona.
6to Zabiegaiąc wszelkiey szkodzie y krzywdzie publiczney całego Krolestwa omnis abusus redukcye y menniczney bicia zniesione y zakazane salvis juribus Reipi.
7mo Według praw y traktatow cum vicinis potentiis y z dworem Berlinskim względem szacunku kursu redukcyi pieniężney juxta leges anteriores znoszenie się seu communicatio necessario obwarowane y ostrzeżone.
8vo Nim przyidzie do podniesienia menniczney y ustanowienia kursu monety za zniesieniem się wprzod cum viciniis potentiis według zaszłych traktatow warowano y ostrzeżono ażeby dawana złota y srebrna moneta prawem niewątpliwym ustanowiono y na tymże prawie funduiąca się in antiquo valore et cursu zostawała do dalszey Rzpltey decyzyi
9no Podatki nowe uciążaiące kray y obywatelow znosząc cursum czopowego zastanawiamy non attentis quibusvis dispositionibus stanowi szlacheckiemu juribusq et privilegiis praejudiciosis ad antiquum usum przywracamy sobie subsidniowey za ustanowioną y praktykowaną do skarbu płacącą podwyższenie noviter contra leges antiquas in praejudicium stanu szlacheckiego znosząc solennie abesspieramy
10mo Forteca Częstochowska cudami wsławione mieysce chwale y honorowi naszey Krolowey Polskiey poswięcone ażeby antiquo usu et privilegio mogło gaudere y pod kommendą osoby zakonney wiarą cnotą y experyencyą woyny wyprobowanéy było non obstantibus quibusvis in contrarium emanatis dispositionibus całość y bespieczenstwo skarbu od pobożnych Krolow Xiążąt y wielu godnych osob temu swiętemu mieyscu danego iako miłą y szacowną offiarę y depozyt Matki Boskiey chwale y honorowi poswięcony na zawsze warowano.
Inne punkta materye y desideria Woiewodztw miast etc ostrzeżono y warowano.

UNIWERSAL.

Michał Hrabia na Krasnym Gilttowie y Dykowiczu Korwin Krasiński Podkomorzy Xięstwa Mazowieckiego Ziemi Rożańskiey Sta. Opinagorski Rotmistrz Pancerny Woyska Kor: Marszałek Konff: wraz z przytomną radą JO. JW. WW. JMciow Panow Konsyliarow

Wszem obec y każdemu z osobna komu o tym wiedzieć należy obowiązuie JO JW. Feldmarszałkom Generałom Komendantom Pułkownikom y wszystkim wyższey y niższey szarży Officierom także stanom y obywatelom Rossyiskim przy oświadczeniu sąsiedzkiey przyiaźni dla obiaśnienia niewinności y dla uwagi y poznania tak wielkiego ukrzywdzenia Narodow y Kraiow naszych zaszczyną powolnością y przychylnością sąsiedzką do wiadomości podaiemy. ~~Dochodziec~~

Dochodziemy y teraz iż ta na wiarę y wolności naszey barzo traktatowey sąsiedzkiey przyiaźni znieważaiąca y przestępstwo Prawa Narodu zgwałcenie praw naszych starodawnych Polskich wzgarda y wywrocenie przez Xcia Repnina Posła Rossyiskiego pełnomocnego fakcyi dyssydenckich przychylnego, iest zrzodłem zamieszania naszego y przyczyną zadziwienia całey Europie a okazyą niepotrzebną straty skarbow Woy Narodu woyska Ross: uważam y iż ta im przez Dyssydentską y fakcyą przeciwko nam zażyta iest przeciwko Interessowi własnemu całego Narodu Ross: z nami sprzymierzonego y przeciwko starodawney wierze Greckiey naszey Rzymskiey Katolickiey ta zaś wiolenciya ktora się stała y dzieie od Woyska Ross: naszemu Krolestwu nie rozumiem aby było z rady cnych y uczciwych Narodu Ross: obywatelow imienia następcow ale raczey iest w samey że Moskwie reprobowana iako ta ktora samemu Narodowi Ross: bez wątpienia w krotce przynieść może konsekwencyą stanow duchownych y swieckich y samey Wiary Nacyonalney Starodawney Greckiey wzgardę y odmianę.

Oswiadczamy się więc Woyskom Ross: y stanom Państw Ross: ~~Inff~~ Inflandzkich Kozackich y Kałmuckich iż iako nas z dawna społeczność narodu Słowianskiego sprzymierza y łączy iako wiedzieyści dyssydenckiey fakcyi przewrotna usilność y rada naszą y ich narodu sławę y wiarę poniża y ostawia y obiemu Narodowi prawa przepisać

y dawać pragnie, tak dla obrócenia tey sekty naszey Wiary R: K: y ich Greckę narodową przewrotnie y odmiennie unitującę y dla zniesienia całego ucisku y iarzma Dyssydentskiego oppo- rowemi y z niemi iako przyiaciołami Kolligami naszemi po przy- iacielsku na obronę wiary starodawney Narodowey znosić się y zupełnie sobie dopomagać będziemy y chcemy życie y fortu- ny nasze dla utrzymania tyże wiary tozyć deklaruiemy za u- znaniem wzaiemney y niewątpliwey ich dla nas przyiaźni są- sieckiey przyiacielskiey przychylności według sąsiedztwa dobro- wolnego traktatu z Kraiów naszych ustąpienia o czym że tymi przyiacielskie czyniąc upewnienia iesteśmy niewątpli- wey nadziei że y ta powolność y przychylność nasza ku na- rodom z nami sprzymierzonym będzie powodem do wzaiemney dla nas przyiaźni y rzetelności.

Co żeby do wiadomości wszystkich przyszło in publicum teraźnieysze pismo wydać roskazaliśmy. Dan w Barze 7 Marty. Roku 1768. Concordat cum originali

Josef Antoni Roza Kochański Konff
Kor: Konsyliarz Sekretarz y Pisarz Seymowy

uniwersał drugi

Michał Hrabia na Krasnym Gutowie y Zy- Morzedu Korwin Krasiński etc

Wszem obec y każdemu z osobna komu o tym wiedzieć należy JO JW. WW. PP. Senatorom Dygnitarzom urzędni- kom ziemskim grodzkim y wszystkiemu Rycerstwu Wdztw Ziem y Powiatów Korony y W: X: Litt: MMWMPP. y Braciom także trybunałom y wszystkim iurysdykcyom przy offiarowaniu usług moich y winnym uszano- waniu wszystkim respektiwe każdemu do wiadomo- ści podaię przy tak okropnym pomięszaniu Rzpltey stanie smutna y żałosna postać całego Królestwa dale poznać iż ucisk y niewaga praw Narodowych y pierwsze ich przestępstwo odmiany formy rządów poniżeniem wolności krwią sławnych przodków naszych nabytych y ostateczną zgubę y ruinę Oyczyzny naszey grożące przyprowadziły żeby narod do przyięcia sposobów w podobnych razach praktykowanych przez zęsty przy- sięgły związek konff ratowania się cnotliwość y spokoyność

cnych obywatelow w nayięszych razach y dotkliwosciach ostrożna cierpliwosc moderacya utrzymywała tę chwalebną y porządną 4 skonffederowania się rezolucyą lecz gdy deklaracyą Tysudzkich niektorych potencyi in publicum na pismach wydane y naymniey osob z Dyssydentami iedno rozumieiących do uskutkowania tych zamysłow y praktyk stosowane pod roznemi pretextami y pozorami wyperswadowały y przeprowadziły część nayznacznieyszą sub specioso nomine obrony wiary y wolnosci konfederacyi. tak namowieni obywatele mieli za cel y obowiązek utrzymywania wiary y wolnosci iako naypierwszych y naywyzszych zaszczytow swoich restabilitowania praw y prerogatyw urzędowych y to im do interessowaney wchodzącey w te rady Potencyi Ross: było deklarowane proiekt ieden eodem sensu et tenore napisany z Warszawy przysłany y do wystawienia y wykonania tego dzieła dzien ieden ne cognoscatur an est datus z zamysłu wyznaczony ocmita a czy ta obłudna y podstępne subtelnosci wyszukanemi sposobami niewinnych zwodziła obywatelow niech się teraz tego wstydzi niech widzi iak się omyliła na swoim y zawiodła mniemaniu ktorych zwiesc y hanbic usiłowała, od tych zawstydzoną y przekonaną bydz musi w początkowey bowiem zaraz robocie przezorni niektorzy obywatele tak z Wdztwa y Ziemie proiektu przysłanego, punkta szkodliwe sławę honor y bezpieczenstwo narodowe podłace inwaluiące y Dyssydentom punkt faworyzuiący esklucdowali sławę honor zaszczyt y tytuł Kray: Rzpltey obrazaiące gwarancyi od Rzpltey nieżądane y niepotrzeby uznane, odmieniono y eliminowano. Assystowało woysko Ross: ledwo nie powszystkich Wdztwach Ziemiach tym Konff: gdy przyszło w czasie umowionym zieżdżać się do Radomia nad spodziewanie zgromadzone y dwieme obozami przy miescie Radomiu postanowione Woysko Ross y załogami do tego zażytemi moc y siłę swoią rościągać y pokazywać poczęło Proiekt Generalny Konff: z Warszawy przysłany ażeby był bez odmiany y poprawy przyięty usiłował y do przyięcia multis obstantibus et contradicentibus przymusił za co się iednak

et impatudi cives przy podpisach sałos et praeasło ditive
vim libertatis et jurium maiące zdania Dyssydenckie re
klamuiące iako circa tuitionem tych nayszacownieyszych
zaszczytow swoich wiary y wolnosci że skonfederowani
manifestem że publicznym in acta Confoederationis in
serowanym ostrzygli y objasnili niektorzy zas prze
zeni zasiadaiący się w Radomiu impozycyą y gwałto
wnosią o całosci praw narodowych troskliwi y punkt
Dyssydentom faworyzuiący w Proiekt Konff. inserowa
ny reprobuiący cum reclamatione solenni totus actus
z Radomia odiechali, tego akta nieprzyięli y niepodpi
sali a gdy nad wolą y zdanie większey częsci Marszałka
y Konsyliarzow Konff. taż rada y władza Posła Ross. przy
prowadziwszy do Warszawy w małey liczbie Konff. wszyst
kę Jey moc władzę powagę z adherentami swemi zniosła
y zniewazyła na Seymiki przedSeymowe Woysko Ross.
rozesłała y mocą tegoż woyska też Seymiki sprawowała
w wielu mieyscach y Wodztwach szlachtę Seymikuiącą przy
armatach y broni Moskiewskiey w oblężeniu trzymało.
A w Ziemi Chełminskiey Posła godnego y zacnego y przy
iętego sposobem y niepraktykowanym scandalissime
innego przez szlachtę niewybranego utrzymuiąc oddaliło
y instrukcyą odmienic przymusiło, Listow publicznych
Biskupich y Senatorskich na Seymiki w materyach
status pisanych przez subordynowane osoby officierow
Woyska Ross. niedopuszczało czytać. Podprawionych ta
kowym sposobem Seymikach toż Woysko Ross. pod
Warszawę Miasto Stołeczne na Seym następuiący Xiąże
Repnin Poseł Ross. y Kommendant sprowadził y w koło
całą Warszawę obległ y w oblężeniu trzymaiąc tak Seym
iako y Konff. do przyięcia szkodliwych proiektow przymuszał.
opponuiącym się odgrażał JMć Pana Kożuchowskiego Cześni
ka y Konsyliarza Kaliskiego gorliwie obstawaiącego przy hono
rze Wdztwa Swego y Konff. na szkodliwe Oyczyznie rzepozwa
laiącego proiekta z Sessyi Konff. iadącego z Karety wywlec
do Namiotow Woyska Ross. pod pałacem swoim intra mo
nia urbis rozbitych przyprowadzić y w areszt w ciąsz y tęyze
nocy zawiązanemi oczyma wywiesć kazał po zaczętym zas Sey
mie na większą y okrutnieyszą rezolwowany gwałtownosc
z rady seymowey dwoch Biskupow Krakowa Kajetana Soł
tyka Kiiowskiego Andrzeia Załuskiego trzeciego Wdę Krak.

Hetmana Polnego Kor. Rzewuskiego y czwartego Posła Po
dolskiego JG. Dolinskiego syna Jego. Rzewuskiego że się
szkodliwym zdaniom y praicktom Dyssydenckim op
ponowali moc y uwagę traktatu Oliwskiego y po
waga N. Krola Francuskiego y innych tego trakta
tu gwarantow y tych że traktatow zachowania propono
wali y gwarancyi przez Posła Ross. pretendowaney przy
ięcie iako szkodliwey traktatowi Oliwskiemu takze Nay
wszystkim Potencyom Krolestwa naszemu przychylnym prze
ciwney opponuiących się z pałacow rezydencyonalnych o
pułnocy zbroyną ręką woyska Ross. gwałtownie wziąść z
Warszawy y pod konwoiem Moskiewskim y Kozackiego
Woyska wywieść y w scisłym Areszcie z hańbą y krzywdą
całego Narodu trzymać odważył się a przeto Jus gentium
et jura Rerump. zgwałcił a co nayszkodliwsza y nayo
krutnieysza Seym przez zabranych z rady Seymowey z War
szawy wywiezionych Senatorow y Posła zaszczony zerwa
ny według praw starodawnych do tych swiątobliwie trzy
manych y wiecznie trwałych przysięgami traktatami
stwierdzonych ustawy y proiekta nayszkodliwsze wymu
gać y formować y do podpisow przymuszać teraz Seym
zerwany teraz z limity pod bronią Moskiewską reasu
mować y konfederacyi Konff. Kor. y Litt. do rożnych ekstra
racyi Skryptow listow proiektow przymuszać Woysko Ross.
ein sua repsica w kray wprowadzone na zimowe kwa
tery po całym kraiu rozłożył y tymże woyskiem rożne
uciski szkody rabunki furażow wymuszaniu aggrawacye
zniewagi y zaboie szlachty kaptywacye inkarceracye
y inne obmierzłe występki petrige Poselstwa od Rzpltey
do Nay. Potencyi Sąsiedzkich od Rzpltey niedopuszczać
y pod pozorem y tytułem przyiacielstwa y zasłona
niby Konff. obronę Jey coraz abespieczenia co raz cięższe
Niewinney Rzpltey zadawać rany tak żeby czynić iest
aggredi Remp. libertatem ejus tollere et incitatam occupare
Też więc y inne gwałtowności y urazy a przytym
miłość Oyczyzny szacunek wiary y wolności zachowa
nie traktatow z Nay. potencyami pogranicznemi z nami
sprzymierzonemi przychylności y pomoc serio nam offia
ruiącemi poważanie. Przyprowadziło całą Rzpltą wszyst-

stany Duchowne y swieckie do podniesienia poprawy y od nowienia Konstij a woysko Kor męzow godnych gorliwych przy wierze y wolności do związku generalnego zaciągaiących się związali.my się wiedeń wzięli nierozerwaney ligi y przymierze krwie y życia y fortun własnych na obronę Wiary y wolności ustrzegaiącego.

Czyniemy o tym publiczne obwieszczenie wzywamy y zapraszamy obywatelow Krolestwa Polskiego, azeby z nami pod ten zbawienny związek y konf łączyli się y iedno czyli, nim prędkie do pospolitego ruszenia kto tym uniwersałem ostrzegamy aby do nas przybywali cum subsidio militari tak gdzie z związkiem którego znaydować się będziemy. JO JW obywatele dobr dziedzice y possessorowie którzy nadworną trzymaią milicyą także JW MWMściwi P.P. Starostowie pogranicznie azeby cum arma z nami łączyli y ludzi zbroynych do obozow przysyłali, soltysi wszystkie azeby iuxta antiquum usum lub sami in personis dobrze uzbroieni stawili się lub piechotkow takowych zgodnych do służby wieyskiey cum omni apparatu militari stawili. JW MW JP Generał Wielkopolski starosta Białocerkiewski Mniszek ex marszałek Nadworny Kor y inni według prawa milicyą maiący także przeswietne Woiewodztwa Ziemie y Powiaty, azeby ze wszystkich in genere dobr wyprawy porządne wcześnie gotowali y za poprzedzaiącym zrady Konst uniwersałem niezawodnie stawili się ex nexu prawa y Konst obligant.

Zagrzewaią y animuią słowa Pisma S. którymi się niegdy prawowierni Republikanci w nieszczęśliwych zyzmy swey czasach utwierdzali. Niech sam Bog będzie miłosierny y niepożyteczno byłoby nam odstępie interessu Boskiego teraz więc obstawaycie przy prawie y daycie dusze za testament Oycow waszych którymi ostawili w potykaniach swoich o nabożeństwie chwały wielkiey Jmienia wiecznego. Niech nas nie przerazi y niewzgardza hardość y duma nieprzyiacioł mamy moc y siłę w ręku y oyczyźnie naszey każdemu nieprzyiacielowi oprzeć się y obronić możemy. Woysko kwarciane lub w Kompanie teraz małym mamy mężow cnota

y męznością zaszczyconych, może być wprzódy pomnożone mi
licyami z ordynackich dobr y nadwornemi także wyprawa
sołtysow których Rzplta przedtym liczyła do 16000 y na
to wyprawami porządnemi z dobr ogólnie wszystkich te
wyprawa Konff. Rzpltz naznacza y mieć chce aby
z 10 Robnych poddanych ieden zdatny do woyny wy
brany był y stawiony a z dobr propria cultura zda
ziemskich z łanow 10 ieden zbroyny Żołnierz od
summ także na prowizyach będących według prowen
nieyszy prowizyi zbroyni ludzie pieszi lub Konni, ia
ko będzie przez radę Konff. y woyskową wymiarko
wano y postanowiono a iako ex natura Konff. et ex
usu antiquo ustawać powinny wszystkie jurisdykcye
sądy trybunały Komissye tak mocą Konff. Rzpltey
zastanawiamy ie y dla administrowania S. sprawie
dliwości sąd generalny Konff. ustanawiamy. Jmćiś
Konsyliarzow z prowincyi aczby ad praemium Confoede
ratae Reip. za ogłoszeniem y oznaymieniem przez
uniwersały powtornie przybywali obliguiemy Stan
duchowny do pobożnych czynnosci y przyzwoitych
czyn. pomocy ardorem krwie życia y fortun naszych
odważnie uczynionym y offiarowanym na obronę Wia
ry y Wolności zachęcamy y nieodwłocznie na woysko
subsidiam upraszamy. który uniwersał aby tym pręż
dzey do wiadomości przyszedł publikować po Grodach
parafiach y mieyscach zwyczaynych zlecamy Da
w Barze d. 29 Feb. 1768 Ro

Na Krasnym Krasiński etc. Marszałek

Uniwersał 3ci.

Michał Hrabia na Krasnym Jutowie y Ży
chowicach Krasinski etc.

Ponieważ uciemiężona y okrutnych nieszczęśliwości
podczas teraźnieyszych gwałtownych uciskow pełna była
ziemia nasza oyczysta Woyska Ross. obarczona spodziewała
się nieomylnych zamachow grożących widoczny upa
dek dla wiary S. y Wolności krwią przodkow naszych

nabytey a tyze utrapioney Oyczyznie winni iestesmy skuteczny ratunek y pomoc nayprętszą więc od władzy Stanow Rzpltey Skonfedł na mnie włożoney powierzoney daię ten ordynans JMci P. Podolskiemu Namiestnikowi Znaku pancernego Xcia JMci Sty Kowalskiego na mieysce iego kommendę trzymaiącemu azeby za odebraniem onegoz z Chorągwią y JMciami Kompaniącemi w należytym porządku rynsztunkiem y bronią zołnierską z Wierzbowca ruszywszy się dnia iutrzeyszego niezawodnie stawał w Barze w marszu wszelką skromność et disciplinam militarem zachowuiąc.

Uniwersał zaś od Chorągwie JW Hetmana Polnego Kor. z JMciami przysłany z sobą do Baru przywozic y Kancellaryi Konf. oddać serio pod animadwersyą artykułow woyskowych y sądem nieuchronnym zalecam Dan w Barze d. 29 Februarii 1768.

Michał Hrabia Krasinski
mp

Uniwersał

Jozef na Pułaziu Kostrach Grabowie Derażnicach Wielkiey Herbaczy ymatiych Kudrowcach Hołobeczu Pułaski Pisarz Nadworny Kor. Warecki Strumecki Swidnicki etc Sta Niemowiecki Krasnosielecki Czerczynski Wichracki Załużenicki etc Dożywotni Dzierżawca Towarzysz Znaku Husarskiego Krolewskiego Pułkownik Kawalerzyi Orderu S. Stanisława Krzyża Woyska Kororonnego Związkowy Marszałek

JO. JW. WW. MW. Mciwi PP. y Bracia Regimentarze Rotmistrzowie Pułkownicy Porucznicy Korpowie Namiestnicy y całe Rycerstwo Woyska Kor. Polskiego zaciągu.

Kiedy z woli y przeznaczenia Naywyższego Boga władzy y opatrzności y zwiecu pobudek wzruszenia gnących sow wielorakiemi uciskami obywatelow y zwątpiych instynktow y powinności obywatelskich, czuiąc tak wielką całego Narodu y woyska hańbę, y ukrzywdzenia przez woysko zagraniczne Ross. y iego kommendanta pełnomocnego Posła Ross. bez przestannie y zuchwałe czynione cnu prawdziwe Rycerstwo Polskie niegodrodnych sławnych y odważnych Polakow plemie na dniu dzisiayszym związek y sprzymierzenie poprzysiężone.

na obronę wiary y wolności Krwią własnych Przodkow naszych zrabytey. Przykładem Tyszowieckiego Tarnogrodzkiego y Opatowskiego y innych związkow uczyniłoby ad clipeos et scuta armorum zbiera się y szlachta Polskiey in Dei nomine dobywa więc gdy do tak zbawiennego dzieła y publiczney czynienia usługi propitio et unanimi voto iestem wezwany y Marszałkiem tego związku zgodnie obrany a przysięgą uroczystą obowiązany oddawszy się zupełnie woli y opatrzności Naywyższego Boga protekcyi y opiece Matki Jego Nayśw. Krolowy Polskiey nayposłuszniejszey y Patronow S: zaraz z całym woyskiem Krew życie y fortuny wszystkie ternuż nayżywiey zeznamy ... iedno władcy Dno exercituum na offiarę oddaiemy y ia ie ochotnie za wiarę wolność pod tym nayostrzeyszym hasłem, wiara y wolność na szanc śmiało y odważnie pokieniemy Oświadczamy się obieramy sobie co iest naychwalebnieyszym że te nayszacownieysze dary y zaszczyty śmierć uczciwą y chwalebną, a teraz y na zawsze wyrzekamy się turpem et despoticam servitutem. Niech więc będzie całemu o tym wiadomo światu iako w tak okropnym y nieszczęśliwym stanie Rzpltey zdradliwe y podstępne praktyki y usiłowania studio et consiliis improborum całe Krolestwo Polskie cnotliwych y niewinnych obywatelow in casus detestandos w Konfederacyi poniewolnej pod rożnemi pretextami pozorami y obłudnemi obietnicami stuszcie wyprowadziwszy siłą y mocą woyska zagranicznego Ross: całą formę Rzpltey rządu dotąd nienaruszenie zachowywaną y trzymaną odmienia. Prawa wszystkie świętobliwie wiekami y przysięgami utwierdzone wywraca y w nayszkodliwsze wiernemu narodowi przemienia, wiarę y wolność pomija bespieczeństwo znosi publiczne arcana et fundamenta status na ktorych się całe Krolestwo utrzymuie, niszczy y obala. Traktaty Oliwski Karłowicki Warszawski y inne przymierza z Nayj: Sąsiedzkiemi Monarchami Krolestwu naszemu przychylnemi od nas nienaruszenie zachowane targa y zniewaza iura gentium et iura Regnorum przestępuie y gwałci. Nietrzeba tego obszernym wywodzić pismem bo mnogość ich w okolicznościach y w gwałtowności ogromność. W kraiu naszym niewidziana y niepraktykowana nigdy iest teraz na widoku publicznym y wiadoma wszystkim. Doznaią jey wszystkie Narody Polskie, Doznała Rzplta na Seymikach y Ziazdach Konf: doznały osoby naygodnieysze y naypoważnieysze powagą Biskupią Senatorską Hetmańską Poselską y Konf: uzbroione y zaszczycone a przez pełnomocnego Posła y woysko Ross: zniewazone gwałt

łownie y o pułtorcy z Warszawy Miasta Stołecznego świątnicy praw y rady publiczney wzięte pod Konwoiem y strażą Moskiewskie-go y Kozackiego woyska wiezione y dotąd w areszcie y pod bro-nią nieprzyiacielską trzymane. Doznaią ią wiele innych oby-watelow Senatorow Posłow y Konff różnemi sposobami u-ciśnionych, doznaią y teraz niektorzy Senatorowie y Posłowie po zerwanym y zatamowanym Seymie z Warszawy nie wypuszczeni a drudzy lubo na Seymie nieprzytomni grożnym Posła Ross: ukazem zgromadzeni do traktatow y proiektow pod wymyślnym pozorem niby ustanowienia sub variis titu-lis et nomenclaturis novitates nocivas inducentibus nay-szkodliwszych formowania y podpisywania inscii et incon-sulti Palatinatibus przymuszeni. Doznaie całe woysko Kory do wzgardy y poniżenia gdy będąc oddalone od czynności woyskowych ponosi częste zniewagi napaści y ukrzywdzenia od woyska Ross: Napełnia to cały swiat podziwieniem a nas intra tacitos questus et gemitus w naywiększym trzy-ma żalu y umartwieniu narod cały wolny y niewinni obywatele pod takim wietorakich uciskow ciężarem planctu gemitu tremitu implent omnia. Niechże teraz tantorum enormitas malorum kruszy y przemienia twarde serca w łez obfite zdroie każdego przezacnego tey Rzpltey stanu obywatela. Niechże ten Narod Polski ktory w nie porownanym męstwie y sławie swoie Krolestwo morzami graniczył a sąsiedzkie Państwa mężnie y odważnie od u-padku bronił chwalebnych dzieł z waleczności swoiey pamiątkę wiekopomną szablą Polską y krwią zapisywał. Wzbudź się cnoto Staropolska przykładami mężnych Przodkow swoich do ratunku iak nayprętszego strapioney Oyczyzny kto się naszym Synowskim podleca affektom doprasza się w tey ostatniey toni dowodow powinney miłości pa-trzy na nas iak ony sobie iż Jeyo postąpiemy sprawca y rowną czynnościom gotuie nadgrodę. Modli się za nas Kościoł y cały stan Duchowny wszystkie zakony y zgro-madzenia pobożnych y chrześciańskich osob. Czeka ią od nas skutkow y uroczystych obietnic na chrzcie S. oświadczonych zachęcaią nas owe sławne męstwa odwa-gi y antecessorow naszych waleczności. Podźmy szczęśli-wie y walecznie do iako nayprędszych y iako nayżywszych rezolucyi: rozległość Kraiow naszych ludność y urodzenie do czynow woiennych skłonność y sposobność otwieraią dro-gę y płac skazuią marsowy do obrony wiary wolności. Niewinność

nasza y sprawiedliwość pomoc y błogosławieństwo Boskie
nieomylnie tuszy. Mamy do obrony prawa wszystkim
narodom przyzwoite znosiliśmy y znosiemy cierpliwie wie-
lorakie krzywdy zachowuiemy traktatow y soiuszow wszyst-
kie artykuły y obowiązki. Poseł Rossyiski na wzgardę naro-
du naszego y traktatow tyle razy się zuchwale przeciw-
iwiada. Ostrzegaią nas wszystkie okoliczności grożące upad-
kiem y niewolą, brać się wczas y gotować należy do ra-
tunku, iednać się po bratersku y po Chrześciańsku a spo-
sobić po obywatelsku do obrony wspolney Oyczyzny Matki
naszey wiedności y Konff. zobopolney szczerey y nieobłud-
ney. iakoż to być powinno początkiem y fundamentem
dzieła naszego. Przy tey pewne pomyślności y skuteczności
synow woyskowych z przyrzekamy, obiecuiemy wszyst-
kim znami łączyć się o co amore patriae obligiuiemy
ktokolwiek się prawdziwym Oyczyzny synem być liczy
kto wiarę S. R. K. wolność sławę y honor narodu swego
kocha niech się znami łączy y przybywa cum armis
azebyś juncti et bene armati uwolnić się mogli a
tam crudeli et despotica impositione. Wolny narod od
nikogo niedependuiący nie iest servile vulgus sed genus
inclyti Mavortis et clara propago Lechi. Staropol-
skie opponamus cnych Polakow przodkow naszych odwagę
męstwo y serce, a pokażemy całemu światu y tym kto-
rzy nas teraz przeciwko soiuszom y traktatom infestu-
ią et oczy fide fragos et corda nostras quid sotius vincere
manus. Gdy za tym woysko Kor. mężowie wiary y mi-
łości Oyczyzny gorliwością przy wierze żegnani y napełnie-
ni cives armati dla odwrocenia dalszych nieszczęśliwości
dla przywrocenia sławy y pierwszych ozdob Krolestwa dla
całości praw y miłey z gruntownym ~~cał~~ każdego obywate-
la bezpieczeństwem w wolności maiąc pro sancto et dispen-
niewinności na obronę wiary y wolności ~~p~~ bierze się do o-
ręża y szabli dobywa. azeby wszyscy w szarżach officerskich
y w służbie woyskowey będący wszyscy oraz Kor. y Litew-
skiey obywatele o tym konffederowaniu się y związku naszym
et indispensabili tuendae fidei et libertatis necessitate dla u-
wolnienia Krain od woysk exotycznych y furażow nieznośnych
kray niszczących y ubożących uwiadomieni byli y ad corpus
woyska et gremium confaederatae Reip. nieodwłocznie przy-
bywali y stawili się. Takze JW Ordynat Zamoyski Myszkow.

ski Ostrowski JWJMćP. Generał Wielkopolski Sta białocerkiew
ski y inni pograniczni Starostowie azeby cum militaribus
copiis łączyli się z nami niniejszym invitantur uniwersałem
JMćPP. Starostowie y tenutaryuszowie, azeby sołtysów wszyst
kich in personis lub od nich tamowych pachołkow cum ap=
paratu bellico stawili obligantur. Invitantur także zbroy
ni y godni waleczni mężowie na obronę wiary y wolności
sprzymierzeni Kawalerowie orderu S. Krzyża azeby cum si
gnis militaribus et apparatu bellico według ordynaciy
między sobą uczynioney ad corpus woyska iako nayprędzey
przybywali. Wszystkim in genere Polskiego zaciągu rycerzom
ex munere władzy teraz mi powierzoney zalecam y obligue
a to pod animadwersyą artykułow wszystkich. Co aby tym
prędzey do wiadomości wszystkich doszło ten uniwersał po
grodach Parafiach y mieyscach prob. zwyczaynych publi
kować zalecamy.

Rota Przysięgi Konff.

Ja N. przysięgam P. Bogu w Troycy S. Jedynemu
Nayśw. P. Maryi zawsze niepokalanie poczętey y wszyst=
kim SS. osobliwie Patronom Korony Polskiey y tobie głowo
Kościoła Chrystusowego Oycze S. Papieżu Rzymski na to iako tego
sekretu sprzysiężeni bracie na obronę Wiary S. Katolickiey Rzym
skiey zażytego osob mieysca ziazdow y wszelkich iednomyśl
ności porozumienia nikomu bądź nayprzyiaźnieyszey osobie
tak płci męskiey iako y białogłowskiey niewydam y owszem nie
wystawię aż w należytym czasie Wiary S. K. nieodstąpię
ale aż do utraty ostatniey życia mego tey bronić sercem
y orężem będę aż do zupełnego Jey w moim kraiu u=
cżenia y ugruntowania y tak się obowiązuię tą przysięgą
że mnie żaden spowiednik od tey przysięgi złamania uwol=
nic niemoże a ieżelibym co przeciwko temu sprzysiężeniu się
y podanym punktom złośliwie wykroczył Niech mię ten
Bóg w Troycy S. iedyny ktoremu przysięgam potępi y Jego
męka na ktorą przysięgam y S. Ewangelia.

Punkta czyli Ordynacya obowiązanych
przysięgą Kawalerow

1mo Wiary S. K. R. własnym życiem obligowany bronić każdy.
2do żadnych gwałtow rabunkow między katolikami żydami ani osobiście
ani przez subordynowane osoby niepowinien czynić.
3tio Kommendy każdy słuchać powinien wiernie rozkazy pełnić
choćby też z azardem życia były oraz karze za występek ściągaiącey się
podlegać tak sama kommenda surowie ma zakazać azeby w obozie
żadney kobiety niebyło.

4to Chorągiew Katolickiego sporzysiężenia iedna nayprzynayzpat: nieysza S. Jezus ukrzyżowany na taśmie złotey lub srebrney druga Matki Nayśw. Częstochowskiey na takimże dnie, insze zaś pod znakami samemi Krzyża S. być maią, na ktorych to chorągwiach osobliwie dwoma nayprzynaypatnieyszych trup na trupie padaiący z podpisem wydrzeć sobie nieprzyiaciołom Wiary S. Katolickiey niedamy
5to Hasło zaś generalne będzie Jezus y Marya.
6to Zadney korrespondencyi ani porozumienia czynić nie będą z nieprzyiacielem Wiary S. Kat: Regm: tudzież z Katolikami niesporzysiężonemi,
7mo każdy sprzysiężony rycerz niepowinien mieć więcey koni tylko parę, pistolety, pałasz dobry, y proporczyk, y pocztow ego z całym. z moderunkiem koga na niego stać będzie oraz z znak Krzyża S. na boku lewym. y czapkę y podsłey do wrego modelussu wierzch ponsowy nie pierwey iednak ona go sobie przypnie aż na Generalnym ziezdzie tak gotowe z sobą mieć powinien czapki tatarskie wysokie mundur zielony cały lub granatowy zadnego więcey Ekwipażu ani wozow oprocz Kommendantow samych.
8vo Chorągiew każda koronna ma być ze sta rycerzow samych złożona sprzysiężonych u ktorych tylko officyerow cztérech być powinno to iest Rotmistrz, Porucznik, Chorąży, y strażnik trębacz y Dobosz gdy być może. Chorągwie zas dwie pierwsze nayprzynaypatrnieysze pułtorasta Rycerzow mieć powinny będą oprocz szeregowych.
9no Płaca nasza Chrystus y opatrzność Jego Nayss. ktory zas będzie w tey sytuacyi wsparcia y dopomożenia drugiemu obligowany dopomoc onemu.
10mo Furaż naywiększy y prowiant być ma wybierany tylko gdzie Jeneralna kommenda brać każe y iak wiele.
11mo Kommendant generalny szczegulnie sercami y affektami ma być obrany a zaś inni officerowie przez toższ wyiąwszy tych ktorzyby chorągwie pod ten znak Krzyża y hasło wprowadzili z ktorych kommendantow powinien będzie każdy poprzysiądz na wierność miłość y posłuszeństwo iako też y Jeneralnemu Kommendantowi ciż Kommendanci y officyerowie każdy osobliwie podobnie poprzysięgać powinien.
12o Zadnego Lutra. Schizmatyke Wykrzty do tego sprzysiężenia przez wszystek czas czas przypuszczać niemaia tudzież tego sekretu żadney osobie nieobiawiai ~~zadnego brata~~ Ani żonie ani

matce, siostrze, zgoła żadney Kobiecie.

13tio Każdy sprzysiężony do tego związku podżac y zaciągać iest obligowany, starać się iak nayuięcey przyiaciół wiernych Katolikow y szczerych.

14to Każdy sprzysiężony w czystości sumienia żyć iak nayusilniey starać się ma błagaiąc ciągle Maiestat Boski za wszelkie kiedy kolwiek popełnione zbrodnie chroniąc się wszelkiey okazyi do upadku nakłaniaiących y pobudzaiących Boga do zemsty sprawiedliwości gniew y niebłogosławienstwo ca temu Rycerstwu Chrześciańskiemu przynoszące owszem wszelkie dzieła nasze od Boga y S. Sakramentow zaczynać y konczyć mamy.

15to Ktoby zaś z sprzysiężonych przeciwko tym artykułom złosliwie wykroczył a naybardziey zdradę uczynił śmiercią nieodwłoczną karany być ma.

16to Pieczęc sprzysiężonych na pierwiach orła S. Jezus ukrzyżowany w obydwoch szponach pałasze z napisem aut vincere aut mori propter Xtum używana będzie.

List Circularny z Kancellaryi Większey Koronney do Starostow wszystkich expedyowany.

Stanisław August z Bożey łaski Krol Polski etc.

Urodzony wiernie nam miły, powiększaiące się coraz wiadomości z Baru o rezolucyach obywatelow Krolestwa Naszego tam zgromadzonych przynoszą y to w pismach publicznych swoich cursum ordinarium justitiae po całym kraiu tamuią y zawieszaią są przyczyną do uprzeymości waszey daiemy o tym wiadomość w zupełnym zadufaniu iż Patryotyczney uprzeymości waszey umysł w słuchaniu iedynie prawa y nas okazać się naylepiey mogący niepozwoli ona przylegać do Barskich Dyspozycyi owszem do sprawowania jurisdykcyi Staroscińskiey pobudką uprzeymości waszey będzie a to na dowadzenie że w wiernych nam y Oyczyznie razem trwaie sentymentach. Czego gdy się po uprzeymości waszey spodziewamy życzemy mu od P. Boga wszystkiego dobra Datum w Warszawie d. 10 Martij 1768 Anno.

List Drugi do Sędziow Z.

Stanisław August etc.

Urodzeni wiernie nam mili. Niewątpiemy że wiernosci waszey Barski ziazd przy innych rezolucyach y te biorący żeby cursum ordynarium justitiae po całym kraiu przez pismo swoie publiczne tamować y zawieszać. Nie pomała zdumieniemi czyni nayuięcey pewnie ztąd że iako

podczas bezkrolewia obywatele Krolestwa naszego pozę
pować sobie zaczynali.
Jako zaś po sentymentach wierności waszey obiecowaliś-
bie powinniśmy że uzurpowaney władzy posłusznemi być
niezechcecie ale nasze tylko y Rzpltey panowanie
znaiąc obowiązki swoie pełnić będziecie y żadnymspo-
sobem od sprawowania Sądowey Ziemskiey jurisdykcyi w
Woiewodztwie swoim odstrzyć się niedaycie co tak wier-
nościom waszym łaskawie zalecaiąc wszystkiego od P.
Boga życzemy dobra Datt w Warszawie d. 10 Marty
1768 Anno.

Deklaracya

Z strony Jey Imperatorskiey Mći całey Rossyi J.K.Mći
Polskiey
y Rzpltey uczyniona.

Nayi: JMP. JMl z prawdziwym swego serca umartwie-
niem odebrawszy wiadomość o zgromadzeniach sięgaiących się
do rozruchu w Barze y Trembowli pod kształtem fanatyzmu
y buntu niemogła uznać tylko za wzruszycielów publicznego po-
koiu y nieprzyiacioł własney swey Oyczyzny tych ktorzy na wzgar-
dę nayświętobliwszych Rzeczyp obowiązkow, na zniewagę
praw na wzruszenie spokoyności y uszczęśliwienia Jey odważy-
li się takowy bunt podnieść niemaiąc za cel tylko własny swoy
interess ktorego szukaią w zamieszaniu powszechnym y ktore-
mu dobro całey poddaią Oyczyzny. Usiłowali zaiste pokry-
ć ten bunt płaszczykiem ozdobnych przyczyn ktorych używa-
ią na zasłonę prawdziwych swoich zamysłow, a te nieinne
są tylko ambicya pokoiu niecierpiąca chęć do zamieszania
Kraiu y zdzierstwa zaboystwa żądza zbogacenia się publiczne-
mi rabunkami y wyniesienia nad prawa, ktore gwałcą y
niszczą azeby takowym sposobem uniknąc kary należytey za
podobne przestępstwa.
Że iedynie przyczyny złożone z reklamacyi dnia 24 mie-
siąca Marca roku teraźnieyszego co resultato rady Sena-
tu ktory chcąc utrzymać prawa porządek y spokoyność
kraiową uznał rzecz potrzebną przytłumić y wniwecz obro-
cić takowe kryminalne przedsięwzięcie y uczynił odezwę
do Jey JMP. Mći iako gwarantki praw wolności y pre-
rogatyw Rzpltey azeby zażyła woyska swego przyiaciel-
skiego y sprzymierzonego, ktore się w Państwach Rzpltey

znayduie do wstrzymania y wykorzenienia tego buntu ieżeli by się bunto
wnicy niewrocili do swey powinnosci y posłuszeństwa czego że oczy
nic niemyślą pokazuie się z tąd gdy nie tylko niechcieli do tych
czas widzic się z Generałem Mokranowskim postanym do nich
z łagodnymi perswazyami ale nawet przymusili gwałtem do przy
sięgi JMP. Szuszkowskiego Porucznika od Regimentu Butawy WK
ktorego wyprawił był do nich kuryerem niechcąc go inaczey
wypuscic y przedłużaiąc rzeczy azeby mieli czas do rozlania co
raz dalcy iadu swego y do omamienia tych ktorzy niedosci
gaią szkaradnosci szkodliwych zamysłow zazywaiąc mocy
y roznych niegodziwych srzodkow dla pomnożenia liczby ad
herentow swoich. Te mowię przyczyny y obowiązki wysokiey
gwarancyi ktorą Jey JMP. MC wzięła na siebie przychylaiąc
się w tym do własnego żądania Rzpltey byłyby więcey niż do
statecznie do zażycia woyska swego na zniszczenie takowego kry
minalnego buntu y skłoniłyby ią były do tego zapewne przez
tę samę punktualnosć ktorą zwykła wypełniać obligacye razem
z Koroną przyięte, staraiąc się nieustannie o uszczęśliwienie y
spokoynosc narodu ludzkiego. Ale kiedy wspomnieni bunto
wnicy niekontentuiące się targnieniem na własną Oyczyznę
odważyli się ieszcze uraźić directe dostoieństwo osoby y Państw
Jey JMP. JMCi przez rozrzucone pisma ktoremi namawiaiąc
do buntu samychże własnych poddanych Jey JMP. MCi po
budzaiąc wspołobywatelow swoich do postąpienia z niemi iak
z nieprzyiaciołmi czego dowodem Manifest 7 Marca y Uni
wersał 16 Kwietnia datowane przez dwuch ich Pryncypałow
ogłoszone, kiedy po ogłoszeniu pierwszego uderzyli zuchwale
na woysko Jey JMP. MCi zatrzymawszy Oberztleytnanta Wol
kowa postanego dla przełożenia łagodnym sposobem aby
się wrocili do powinnosci swoiey, postępek godny ich, y kto
ry uczyniony być niemoże tylko przez swywolną buntowni
kow kupę. iuż takowe postępki niesą godne przebaczę
nia y oddalaią wszelkie względy ktorey Jey JMP. MC z lito
sciwego serca swego mieć mogła. Za powodem przeto wszyst
kich wyżey wyrażonych przyczyn woysko Jey JMP. MCi
Ma rozkaz brać się do oręża na tych buntownikow y im
podobnych y postępować z niemi iako z nieprzyiaciołmi
Jey Państwa y własney swoiey Oyczyzny y wzruszycielami
powszechnego pokoiu przesladuiąc ich y karząc iak zasłu
żyli, za takę zuchwałą y buntowniczą odwagę.
Ale przytym JMP. MCść Maiąc zawsze baczność na wypełnie
nie obowiązkow swoich pragnąc upewnić spokoynosć y uszczęśli
wienie narodu ludzkiego, y odłączaiąc dobrych od wyrodnych Oyczy
zny synow gdy rozkazała tę sprawiedliwą y potrzebną karę zakaza

rakiem z drugiey strony azeby prawdziwi Patryotowie pokoy kraiu swego kochaiący mieli pewną ucieczkę y obronę każde go czasu przez woysko Jey JMP. Mći które będzie zażyte na bespieczenie tego ich osob y maiętkow iako też ich wolności praw y prerogatyw będzie wysoka Jey JMći protekcya y do brotliwość nieograniczona dla tych ktorzy staną się Jey godnemi pełniące prawdziwie powinności dobrych Oyczyzny synow z ktorych pierwsza iest utrzymywanie spokoyności Rzpltey.

To wszystko niżey podpisany na rozkaz oświadczył imieniem Nay: JMP. JMći Pani swoiey z iak naymocnie yszym y naywyraźnieyszym upewnieniem o stałey y nieodmienney przyiaźni Jey ku Nay: Krolu JMći y Rzpltey Polskiey iako iest ugruntowana na obowiązkach Nayurz czystszych ktorym Jey JMP. Mć zadosyć czynić w całey ich obszerności nieprzestanie. Działo się w Warszawie dnia 29. Maja 1768

Subscriptum Mikołay Xże Repnin. mpp

Kopia listu Nayi: Rzpltey skonff do Nayi: JMP. JMći Ross:

Uprzykrzona y nader obmierzła W.K. Cesarskiey Mći gwarancya gdy niepotrzebnie interessa Korony Polskiey ukochaney Matki naszey niewspierać, ale mięszać przydzie wzięta z gnębionych obywatelow tylo plagami wszechmocney ręki dotkniętych wewnętrznym niepokoiem z gruntu niszczyć usiło i tak napełniwszy Kacerstwem y duchem serca niegdyś wiernych z ktorych małą liczbą z nas ducha miłości prawdziwey wiary S. y staropolskiey widziemy cnoty y ledwie na te patrzyć możemy skołatami w tym przez ciebie wznieconym zmięszaniem smiertelney Oyczyzny przewroconey praw wiary y wolności obaliwy. Patrzemy na to że niegdyś ciot y niewdzięcznych Oyczyzny wychowańcow, stawiasz na urzędy a zwłaszcza tych ktorzy nie tylko z zasług niezraniomi Oyczyznie ale wszelkiemi wypadkami truią Oyczyznę.

Dość na tym żeś cię nam stała przewrotną prawodawczyny onoszych srodkow zaszczytem krwią y życiem zaprawionych roztoyniczką żeś tym nam wolność mocą gwałtowną wydarła pod iarzmo niedrożney niewoli barki naszepodać kazała, że ty nam mocne filary na ktorych była wsparta wiara y wolność nasza obaliła z gruntu że W.K.

Cesarska Mć szkodliwsze dla nas coraz obmyslała sposoby że wszyst-
kie twoie czynnosci do tego zmierzaią celu aby narod nasz
z ostatniey wyniszczyć siły przeminić w hołdownicze y podłe
pospolstwo. My nayżarliwszym duchem wszechmocney ręki y
mocy Jey wsparci siłą naywiększego Gwaranta Umocnieni
zasępionym na Oyczyzny upadek z spoyrzawszy okiem
Kosztem przyiacielskim Wierze S. skarbow pospolite podniesli-
smy ruszenie w imie Troycy Przenaysw: z szczerey ochoty naszey
z rozkazu Stolicy Aplskiey Namiestnika Xtusowego Clemensa 13
pełniąc obrocilismy siły nasze mysli starania azardowa
lismy żoną dzieci y domy nasze mysli starania przekładaiąc
na nię całosc Wiary S. R. K: podnieslismy moc ręki naszey zło
cą wszechmocney ręki wsparci na obalenie zniszczenie posiłkow
swoich zmowiwszy się z bracią naszemi w rowney władzy z na
mi miłosci Oyczyzny y wiary maiącemi, uczynilismy pu-
bliczną protestacyą o gwałty poczynione nam przez twoią
potencyą o zgwałcenie praw naszych y inne krzywdy dała
nam wszechmocna nasza ręka nietylko niebieska ale też y ziem
ska naymocnieyszego części Europy Affryki Ameryki Cesarki
pomoc ktora iuż potrwożonych nacc otmieliła do wydania
gwałtowney protekcyi Twoiey. Ta nasza chwalebna y Bogu
miła rezolucya mocarstwu twemu y okrutnym adheren
tom twoim ciężkim grozi upadkiem. Więc albo cofniy woy
sko twoie z Kraiu tego na perswazyą skonfł. y zawziętych
na Państwo Twoie y zostaw wolnosc przyzwoitą obierania Kro
low albo cierpliwie znosić musisz tych ktorych naymilsza
zabawka mieczem y ogniem niszczyć albo dopusc Seym z
ninieyszey Konfł złożyć w czasie przyzwoitym bez assystencyi
twoiey, albo też ieżeli nie tą wszechmoćną ręką wsparci y
tarczą Krzyża S. uzbroieni rękami naszemi woysko twoie smier
telnym uczyniemy. Więc iednakże Tay W. C. Mć dobrowolna nie zmięk-
czy perswazya, to gwałtowna wszechmocnego Boga przez
nas przymusi potęga a prawodawcow szczodrobliwych czuć
kazesz, tym samym skrwawione serca nasze Miecz na Kray
twoy ostrzeć będziemy a ieżeli wszechmocnosć Boska skutkuie
zamysły nasze będziemy wzaiemnie Kraiowi twemu na
tron wstawiać Carow y Monarchow a w czasie szczęsliwosci
naszey hołdownicze w Krolestwie naszym dzwigać będziesz
iarzmo, niewątpiy W. N. C. Mć bynaymniey że słabe siły na
sze że nas do tey rezolucyi wiodąca iakowa przywiodła de:
klaracya ale Bog sam do tego pomocą iest y wszechmoc:
nym dziełem swoim mocarzow swoich wzbudził aby nam

nam pomagali miecze nasze na oparcie Sobie ostrzei w znaku krzyża S: na ciebie spuscić szkodliwie maią. Mocą tedy Boga naszego uzbroieni czekamy rezolucyi twoiey lubo wiemy że z przyzwoitoscią grubego narodu sędziesz się że aż ambit. y powaga Trona y obłudny punkt honoru zaslepic może niewątpiemy że wspaniałym umysłem twoiem obrociwszy oczy na nieuchronny upadek. Sadu twego wzgłędnie wstrzymuie te kroki z ktorych by się po tym całość musiała. Bądz tedy N. W. C: Mci pewną że ta pierwszya iak iest pierwsza y ostatnia tak nie nam szkodliwa będzie, ale tym wszystkim ktorym zuchwały uper dowierzać kazi że przyrodzenie nasze iest poruszenie.

Ktore skonff stany wyznaią że są znaynprzyzwoitszym uszanowaniem N. W. Cesarski Mci.

Kopia listu od Konff do Krolewiczow Polskich

Nayiasnieyszy Elektorze Saski Nayi: Mci Xże Kurlandzki y Semigalski, Nayi: Krolewiczowie Polski.

Smutek uniwersalny y fatalna okropność po niedozałowaney smierci nayłepszych y nayłaskawszych Krolow naszych Augustow II y III Nayi: Oyca W. Elektorskiey W. Xiążęcey, W. Krolewicowskiey Mci trwa do tąd nieukoiona w obywatelach Krolestwa Polskiego. Dobrzy y przychylni Nayi familiy Krolewskiey wolney oyczyzny synowie w żalu prawdziwym po stracie walecznych Monarchow szukaią y żądaią folgi w terazniey szey Rzplitey Konff w raz z woyskiem złączonym. y sądzie się będą na ten czas uszczęśliwionemi gdy wiara S: chytrym wynalazkiem Dyssydentow ukrzywdzona y nadwątlona pod namiestniczą zawsze stolicy Aplskiey władzą kwitnąca y Panuiąca gdy wolność krwią przodkow naszych nabyta y zapracowana do zestarzałych od wiekow nieprzerwanych wroci się skarbow Rzeczy iest y zysk naypewnieyszy naszego pospolitego Dobra ufać y nieprzełamanie polegać w rozdrożne Nayi: familiy Krolewskiey y naypotęznieysze domy dla ktorych od narodu Polskiego całe uchylonych utalbionych pierwsze ozdoby y zaszczyty naywyższe szczerze y iednomyslnie przyznawamy to z przyczyny bliskiey: spowinowacenia się z krwią Jagiellonską to dla obywatelstwa Kraiowego to dla dostoienstwa Nayi: Krolewiczow Polskich y innych wysokiey szarży

zwoyskiem Kor. y W X Litt. tu dla sytutu Xiązęcego Kurlandyi y Semigallii Nayi: Krolewicza JMci Karola y prawa do teyże Xięstwa Należącego a przez skonff. teraz zwoyskiem sprzymierzoną Rzpltą względem przywrocenia y redytuowania asekurowanego

Ci ktorzy zławiennym myslom y wrodzeniu narodowemu ~~do~~ zazdroszczą nierozmyslnie a na przeciwnych wierze y wolnosci zasadzaią się sentymentach iawnie y oczywiscie wykraczaią preciw Nayi: familiy Krolewę a mianowicie Xcia JMci Kurlandzkiego grzeszą przeciwko własney Oyczyźnie bo na wiarę y wolnosć kardynalne Rzpltey zaszczyty podnioszą bunty y obłędne składaią rady na prawa Kor. y W. X Litt. gwałtownie następuią od nas zachowuiących broniących staroźytnosci swobodnie przyiaciołmi się ogłoszeni iako zgwałcicieli traktatow z potencyami Sąsiedzkiemi uroczysie zawartych y iak Rzpltey praw Krolestwa praw Narodowych dla obiasnienia y uwiadomienia wiatkich sentymentach y przychylnosciach dla Nayi: familiy Krolewy iest cały Narod Polski. Poiechał dawniey do Saxonyi JW JMci Xiądz Krasiński Biskup Kamieniecki teraz w charakterze Posła extraordynaryinego iedzie JW JMC P. Potocki Sta Kaniowski Konsyliarz Konff. maiący zlecenie do podobnego rozmowienia się z Dworem wiedenskim, dana mu iest moc doniesć y upewnić Nayi: familią Krolewska W Elektorskiey W Xiązęcey W. Nayiasnieyszych Krolewicowskich Mci o wiernym całego Naroda Polskiego przywiązaniu życzamy wszyscy przeto w przeciwnosciach przykrych y niemiłych Bogu wierze y Wolnosci przybycia iako Nayprędzey Krolewica JMci Xięcia Karola aby się łączył z nami oczekiwamy. Jesmy rezolwowani wszystkie czynic starania z hazardem fortun krwie y życia naszego.

Upewnia szczerze y niewątpliwie cała Konff. na obronę wiary y wolnosci tudzież na wyswobodzenie Xięstwa Kurlandzkiego na wydźwignienie praw y swobod staropolskich chytremi wynalazkami zacieśnionych zwoyskiem sprzymierzoną żywiey szczegulniey y skutecznicy z potrzebami nayprędzemi posiłkami oczekiwamy rezolucyi iako z nieposzlakowaną wiernoscią y uszanowaniem Waszey Elektorskiey Waszey Xiążęcey ~~Mci~~ Waszey Krolewicowskiey Mci

Kopia Responsu od Hana Tatarskiego z arabskiego stylu przetłumaczonego odebranego w Mohylowie ẟ 28 Kwietnia 1768 Roku.

Starodawnemu Chrześciańskiemu Narodowi ludowi cnotliwemu moiemu wiernemu przyiacielowi obranemu od wszystkich Krasinskiemu ten furman posyłamy y wyrażamy co piszemy.

Donosiemy wam że przyiaźń wasza z nami nieodzowana y iedno rozumieiąca a przy wypytaniu się o pomyślności waszey y powodzeniu chcemy wasze y teraz potrzeby wiedzieć abyście byli umocnieni przeciwko nieprzyiaciołom y prożno na nich nie powetowali. Przysłaliście JMciP. Makowieckiego z oświadczeniem przyiaźni waszey przeczytawszy list wasz zrozumieliśmy potrzebę waszą w waszych dolegliwościach y nieszczęsliwym Rzpltey stanie zupełną chcieycie uczynić wiadomość a ieżeli od nas chcecie pomocy zaczynaycie y wzmacniaycie się w ludzi y tak postępuycie iak gdybyście się nikogo niebali y dopiero nam doniesiecie abyśmy y wam dopomogli co czynicie tak czyńcie abyście honor sobie a nie śmiech uczynili bo iako nam zdaie się słyszeć niedobre początki macie w woysku waszym, żeby tylko iedność nastąpiła mieycie y baczność żeby was niezdradzili podchlebuiąc wam ludzie żeby się czego dowiedzieli nieprzyiaciołom waszym niedonieśli bo u was Chrześcian znayduią się tacy ktorzy słodko y pięknie oszukuią na takowych mocną mieycie ostrożność y pilne oko co piszecie do nas uważaycie abyście sprawiedliwie y rzetelnie pisali co iż to wszystko dałey poszło. Jezeliby taka była nieprawda to y ia y wy wzdy dziś się będziemy y nieprzyiaciołom y sobie y nas daie na urągańie y pośmiewisko my pragniemy abyśmy przez przyiaźń z Rzpltą waszą przestrzegali całości y dla was dobrze uczynili y co nam Bog siły uzyczy temi wam dopomagać mogli. Niezaniedbaycie co macie czynić ale prędko zaczynaycie myśli sług waszych y sekretow nikomu nie wyiawiaycie y niezwierzaycie się. Jeżeli na was z kąd iaki nieszczę

sie ychłostą przyidzie dayci nam iak nayprędzey znać puratuiemy was, teraz pragniemy azeby wasze zędania nam opisali y co was dolega wyrazili, zebyscie nie przed nami nietaili y nic nad słusznosć niewymyslali y iezeli cała Rzplta y wszystkie stany Senatorowie y pomnieysi Szlachta maią iakową krzywde y wszyscy tę nieszczęsliwosć cierpiecie co wy piszecie donieście iak nayprędzey nam a my zaraz do Stambułu wyslemy z doniesieniem o nieszczęsliwosciach Krain Polskiego tey godziny ktorey przeczytacie ten moy forman abyscie mnie doskonałą rezolutyą dali, Posłanca waszego Makowieckiego odsyłamy do was podług punktow znami y rozgraniczenia wiekuistego wam krzywdy nie damy czynić ani kawałka ziemi wam odebrać ale wam damy pomoc przeciwko nieprzyiaciołom złe około was myslącym. wierzcie nam cokolwiek piszemy bo my wam szczerze dopomoc chcemy iako wasi prawdziwi przyiaciele y pragniemy aby wam wszystko dobrze było y zebyscie wzięli gorę nad nieprzyiaciełami waszemi, co y nas kontentować będzie gdyz iako my wasi tak wy nasi przyiaciele. Bądz zdrow y kochay

Han Tatarski. mpp

List do wszystkich Wdztw Ziem y Powiatow Kor y Litt Od dobrego obywatela napisany Ao 1768.

Pokądze gnusni-zacnych y sławnych antenatow naszych synowie w letargu zasypiać będziecie. Pokiz od niewiesciey kądzieli iedni drudzy od gotowalni niewstaniecie, pokiz zasiebie oglądać się będziecie pokiz w iedeń tańcach wszystkie Wdztwa Ziemie y powiaty iaka ż ognia na utrzymaniu Wiary S. K. od zbawiciela naszego Chrystusa ktory was krwią swoią nayclrozszą odkupił y z więzow czartowskich wyrwał wiązać się niebędziecie y czegoz iuz czekacie y czego iuz więcey wam spodziewać się trzeba kiedy tez wiare S. K. z sektami Luterską Kalwinską y schizmatycką zrownano; ktora od wiekow Mieczysława Krola to iest od Roku 964 od Narodzenia Panskiego 1768 w całym Chrzescianstwie iest zaszczepiona y do tych czas kwitnęła iuz iey u dworu teraznieyszego usurpatora Tronu niewidziec iuz nabozenstwa ustały iuz obrządki Dyssydentskie gorę wzięły iuz obyczaie Greckie y Angielskie mody stroie y maniery panować

zawzięty. iuż wasza wolność krwią Antecessorow nabyta y prawa Kardynalne od Roku 1346 fundamentalne za Panowania Kazimierza W. postanowione do Roku 1736 kontynuowane 390 lat w sobie czasu zamykaiące są zgwałcone y z wnętrzności Matki waszey Kochaney wydarte y kleszczami tyrańskiey absolutności y przewrotności Machiawelskiey wyszarpane, iuż głosy wasze wolne w Senacie y w izbie Poselskiey na Seymikach pięścią wam w gębach zatkane iuż szlachectwo wasze Elekcyą Krolow służalstwem Ormianow Neofitow Cyrulikow y pospolitego Chłopstwa Dyssydentskiego splugawione y przez nowe Nobilitacye zeszpecone poniżone y w pośmiewisko obrocone y szyderstwo podane. iuż z was nikt wolnym pod ciężarem Jarzma Moskiewskiego na karki wasze przez usurpatora Tronu włożonego nazwać się niemoże. ale nieszczęśliwym niewolnikiem od postronnych Narodow w politowaniu będącym. Już ten usurpator mocą Moskiewską na Tron wyforytowany zdarł y złupił was ze wszystkich maiątkow waszych iako to z pięknych Honorow poczciwości y cnoty nie wam nie zostało tylko iedno życie od iego dyskrecyi Moskiewskiey dependuiące ktorego przynaymniey bronić wam z prawa Boskiego Naturalnego należy ktore czy nie lepiey ze na obronę Wiary S. K. z orężem w ręku dobytym na karkach nieprzyiacioł przystępionym sakryfikować y za te sakryfikowanie laurem zwycięstwa uwieńczoną nieśmiertelną Duszę waszę przed tronem Stworcy Nieba y ziemi y całego Swiata stawić niżeli na miękkiey pościeli lub w barłogu Nieprzyiacioł Tyra waszych Tyraństwa oczekiwać y tęż nieśmiertelną Duszę przez podłość serca albo głupią Neutralność wątpliwey wieczności wyzionąć a to co zgromadziliście y zgromadzicie albo zgromadzić myślicie na roszarpanie Nieprzyiaciołom Wiary y Oyczyzny zawczasu oczy zostawić y niewinnych sukcessorow waszych onym w niewolnicze pęta y kaydany oddać. A czyliż niepamiętacie tylko przestrog na piśmie drukowanych Krola Pruskiego Roku 1756 przy zaczęciu woyny w Europie a w Roku 1763 zakończoney żebyście w żadne z Moskwą alliance niewchodzili gdyż sami dla siebie zrobicie się kowalami kaydany y łańcuchy na szyie wasze y nogi kuięcemi. Jezeliż to rozum wasz Przeswietny Senacie y Ministerium padło, N. Sto zniesć mogło zamilczeć y paraliżem boiaźni usta y ięzyk zarazić swoy własny kiedy

Kolledzy wasi Duchowni Swieccy Senatorowie pierwsi y in ordine
Krakowscy przy wierze Prawach y wolnosci podcziwie stawali
y poswięconem Bogu usty mowiąc prawdę oczy wam zara
zone slepotą otwierali czyli nienależało się głos po głosie
zabierac y nad sidło rzucone na poniżenie Kosciola Kath
y wiary Judziez na wydarcie wam wolnosci y zrujnowanie
praw zrucenie na fatalnym Seymie w formie sądzącey
ney agituiącym się wszystkim niepozwalac. Coście czynili
gdzieście na ten czas byli czy w zachwyceniu iuż nie z S. Pa
włem do trzeciego Nieba, lecz podobno z Czartem przeklętym
do naygłębszego piekła oglądac tam appartamenta wa
sze od dawna wam zgotowane; Wydaliście zdradzieckiem
Judaszowskim tychże naypierwszych Biskupa y Wdę Krak.
Senatorow a naydoskonalszych Krolestwa Polskiego Sta
tystow Judziez sakryfikowaliście za Wiarę y Kosciołem
Ktarowym Biskupa Kiiow. Załuska oraz kwiat z Młodzieży
odorem wdzięcznym Religii praw y wolnosci pachnącey
na wielkiego męża Legislatora w Oyczyznie rosc zaczy-
naiącey Posła Podolskiego, Rzewuskiego, iak drapiezny
bestyi pozorem zerwac pozwoliliscie. Czyz że się
ty sam Senacie czegos wart iezelis względow w całey Euro
pie nieobrocił ale indygnacyę na siebie? Silił się stan Ry
cerski ze łzami w oczach z wzdrygnieniem się natury samey
na dopominanie się tak wielkiey krzywdy, lecz ty samę mil
czeniem położyłes ty wstręt dobrym obywatelom uczyniłes
a z tych rozwiązłych iadem trucizny sekt rożnych zarażony
w podłosci y niegodziwosci iest utwierdziłes. Y pokiż Wo
iewodztwom Ziemiom y Powiatom do złączenia w iedno ogni
wo indissolubili foederis na utrzymanie wiary y wolnosci
przez Machiawelskie y Judaszowskie reflexye y zdrady
będziesz tamę czynił? pokądże łakomstwa swego ktore
za bostwo adorujesz nieporzucisz nasycony iuż dosyć iestes
z łupow Starostw z Wydzierstwa fortun szlacheckich lecz czy
liż cie na tym przestac periodzie. Pokiż ~~pa~~ wręczoną przy
braną postaci szeptami zwodzic będziesz y trwożyc poczciwą
szlachtę ktora zawsze bywała twierdzą wiary Praw y wolno
sci przestańże iuż więcey diabelskiey roboty myśl o sobie
siedz w domu cicho albo uchodz wcześnie za granicę niemieszay
się tam gdzie z kobietami radzą na zgubę wiary y wolnosci
bo miecz na twoy kark iuż iest dobyty? Weź oraz zagranicę
wszystkich niewiesciuchow młodzież bez czci y wiary umało

warzych y upiżmowanych z ich perfumami ktore stano
wi Rycerskiemu ruinę czynią.

Zy zaś przezacny stanie Rycerskiey z maięstnieyszey sred
niey y nayubozszey podciwey szlachty złożony trzeba żebyś
poznał Syny swoie, niezwyciężony ieśliś kiedy wiedno ogni
wo ~~[illegible]~~ przymierza nierozerwanego związany będziesz ktoż
to iest kto zaczął ten tak potrzebny y zbawienny w
krytycznym czasie na podźwignienie kościoła y wiary
katoly upadaiący związek? ktoż to iest ktory wydartą
wolność y zdeptane prawa przez uzurpatora trony y
iego adherentow tudzież posiłkowych woysk Moskiewskich
w karby swoie wprowadzić usiłuie wszakże szlachcic kra
śinski Podkomi Rozany Marsz: konff: Generalny w Barze
związaney. ktoż był Marszałkiem konff. Tarnogrodzkiey
wszak także szlachcic Ledochowski Podkomorzy krzemieniec
ki, ktoremu nieśmiertelna sława ten krotki ale wiekopo
mny napisała Panegieryk

Przed tym co wolność stracili Panowie.
Odzyskał szlachcic Pan Ledochowski

Nierozumiey żeby y krasiński niebył iuż na drodze wie
kopomney sławy y niezazdrość mu tego honoru bo wsze
go honorze twoy własny honor y sława podźwigniona za
myśla się. Niezdradzi ten podciwy obywatel nieprzeda
wiary y wolności za nic a niego Senatorskie krzesła y
Ministerium za nic starostwa y wszelkie promocye
bo być salwatorem upadaiącey wiary praw y wolności iest
więcey niż być naylepszym krolem a tym bardziey
zbytm trony usurpatorem. Wszakże wierzysz prawowier
ny stanie że iest Bog ktory cię stworzył, iest syn
Borski Bog ktory cię odkupił y krew przenaysw: za cie
bie wylał że iest Duch S: ktory cię oswiecił wszak
wierzysz w Troyce przenaysw: y niemasz tego niedowiar
stwa żeby Bog niebył zastępcow woysk twoy to
iest Pan y wodz naymocnieyszy ktory w tory na twoiey
głowie policzył ktory cię w ręku swoich piastuie
y niedocyc że więc dla ciebie ptacow o ktorych ustawicznie
mowisz y na nie się ogladasz y oczekasz chcęc pierwey
widzieć z kąd będą czyli od Cesarze Chrześciańskiego

y tureckiego albo Elektora saskiego pomoc być rozumiesz bespiecznieyszą niż Boską y natenczas dopiero wo[l]owaić przy nich determinujesz się ubez nich na to odważyć się niechcesz. O Bogdayżeby każdy takowy niedowiarek mocy Boskiey niedufaiący tylko ludzkiey nienazywał się nigdy Katolikiem y Chrześcianinem ale lepiey żeby był poganinem niżeli znaydował się w zgromadzeniu goręcego miłośnika Boga y wiary Rycerstwa które ubrojone wiarą y nadzieią w Bogu samym iest w tym stanie że gdyby takowota nieprzyiaciel w Oyczyznie znayduiąca się samych Diabłów na posiłki swoie ruszyła z bezdenności piekielnych zapewne y ci przy znaku Krzyżowym pierzchaliby. Nie baday się tedy Stanie Rycerski o posiłki kiedy stawać y wiązać się będziesz przy Boskiey sprawie, to staw to padanie podłemu w umyśle y lękliwemu Senatowi y Biskupstwom a w Imie Boskie czyń niedwutoczmie co masz czynić gdy wiesz o tym że iesteś Kościołem którego y piekielne bramy naprzeciwko itakowszy niezwyciężą. Wczym cię upraszam iako twoy nie zdradziecki ale szczery życzliwy Brat y współobywatel.

Konfederacya Dębicka bogoboynych Katolików.

My prawowierni Chrześcianie Katolicy R: narod Polski wolny y wierny Bogu Kościołowi Krolom y Kochaney Oyczyźnie y uważaiąc koniec nieszczęsliwy z tych strasznych środków gwałtownie przeciwko wszelkiemu prawu uczynionych niezmyślnie wynikaiący a przynoszący niezmyślne nadwątlenie a prawie powszechną zgubę na wiarę S. K. R. widząc oziębłość w duchowieństwie wyższym a w głowach większych świeckich obojętność tudzież w obywatelach iakiś bezwstydną boiaźń y pomięszanie, a to nayniesczęśliwsza że żadney dotkliwości nieczuiąc dobrowolnie nachylaią owe niegdyś niezwyczayne głowy wolnego narodu pod iarzmo niewolnicze Schizmatyków Lutrow y Kalwinow ktorem y kraią Krwią nayświetsza y własną nasząś kupione bespiecznie przed naradami naszemi nosiliśmy niedbaiąc na Tureckie, Tatarskie Moskiewskie Szwedow y Kozakow Szwuce ktore iak cień ieden od zaciągaiącego

słonca tak one od Znaku Krzyża S. Z nitknęty przy ke-
roicznym naszym Polskim orężu ale iest Bog w Je-
zuzalem iest ieszcze y Prorok ktory nam wszystkie
pierwszy przez wrużyy iezeli życ y umierac stac y ope-
dać przy boku y S. Katolickiey wierze będziemy. U-
mocni siły nasze wzbudzi w nas krew rycerską bę-
dzie nam sam wodzem y prowadcą zastone y potę-
gą. Niech nas utrzymnie Jego wszechmocne moc y siła
niech nas posili krew Syna przenayswiętszego, niech
nas zagrzeie Duch miłości Jego. Czyńmyż iuż więc w Imie
Troycy Przenaywysw: Boga Oca Syna y Ducha S: to sekret-
ne sprzysiężenie. osobistą y powszechną będzie nam tarczą

M. A. R. Y. A.

Punkta y obowiązki sprzysiężonych ut folio 119

AKT

Konff: Woiewodztw Wielkopolskich.

My rady dygnitarze y całe Rycerstwo Wdztwa Poznans y Kali-
skiego Prowincyi Wielkopolskiey widziawszy przeszłe rzeczy po
smierci Augusta IIIgo podczas Interregnum złe y gwałtowne pra-
wa fundamentalne y kardynalne z gruntu przewrocone y
wzruszone doznaliśmy potym gorszych na wyniszczenie wiary
S. K. R. na obalinie tychże praw y odebranie wolności krwią
przodkow nabytey nadedzonych. Doswiadczyliśmy nadstatek
skutkiem samym na ostatnim Seymie w naydziwyczay-
ney formie y od wiekow nigdy niepraktykowaney agitua-
cym się na też wiare S. K. R. prawa y wolność fatalności
Czego swiadectwem żywym iest gwałtowne wzięcie z rady sey-
mowey Senatorow duchownych y swieckiego tudzież Posła
przez woysko Ross: zatrzymanie onych do tych czas w niewoli
uciegnienie za to że przy tyczy Wierze S. R. K. przy prawach
y wolności obstawali. To się zaś wszystko stało dla wpro-
wadzenia Authoritatis arbitrarie wrządy Rzpltey Potencyi
Ross: aby tym sposobem taż potencya krolestwo nasze
Polskie y W. X. Litt pod samowładność swoię niegodziwemi spo-
sobami odgarnęła a podgarnąwszy Monarchią swoią postępu-
iąc co raz daley rozszerzyła. Wziąwszy tedy za instrument
do przedsięwziętey drogi umysłu swoiego materyą Niewinitow
y Dyssydentow przymusiła zgromadzonych na Seym Posłow
y Senatorow do podpisania traktatu gwałtownego ktorych

guarantowała authoritate arbitraria popierała przytym pod pretextem dla porządku prawa nowe dla waloru zaś cytowała wszędzie stare mieszaiące obowiązności nieskończoną aby w czasie iak iey się podobać będzie capsikowała, a zawsze Naród Polski y W. X. Litt do swoich zamysłow przymuszała, podnosiła wszystkie przeciwko Heretykom y odszczepieńcom prawa tak wiele Konstytucyiami postanowione prerogatywy duchowne y swieckie, ktore w tym Krolestwie każe nigdy im nie należały y nadzyc niepowinny a to dla poniżenia głowy Kościoła Bożego y Wiary S. K. R. zostawiwszy tey tylko tytuł prozny panuiącey. A tym sposobem odebrawszy Narodowi Polskiemu nayDelikatnieyszą y nayfundamentalnieyszą twierdzę przez ktorą in unione z W. X. Litt y prowincyami inkorporowanemi w spokoyności zostawał umyśliła wziąść go w poddaństwo swoie odebrawszy mu tak sztuczne wiarę od Mieczysława I od roku po Narodzeniu Pańskim 964 także od wieku Kazimierza W. od roku 1346 do wieku Augusta III zawsze wzmacnianą y wszelkiemi prerogatywami zaszczycaną. Uprzedzaiące zaś myśli swoich exekucyą gwałtami woysk Ross. y panowaniem w Polszcze iuż nas do poddaństwa przymusza. swiadectwem swieżym iest tu Konstytucya Seymu naydzwyczaynego ostatniego traktat y deklaracya Xcia Repnina. Także ostatnie obwieszczenie do druku podane Generała Kreczetnikowa ktory Konff. Barską y Trembowelską buntem a Konffederatow buntownikami nazywa znosić ich woyskami Ross. deklaruie się y oraz żywności dodawać zakazuie. Ktoż tedy niepozna absolutności potęgy Ross. w Krolestwie wolnym. Ktoż się od niey co dobrego spodziewa pod Kolorami nayprzyiaźnieyszego woyska szukaiącego zawoiowania Krain wolnego więc tedy nic niezostaie Narodowi Polskiemu tylko znak szlachecki broni u boku ktorą też Kupcy y Pospolstwo nosi przeciez w tey potrzebie nay bystrzeysze sama rodowita szlachta niech się dystyngwować może aby nieposzła w niewolą Moskiewską a zatym do wsparcia Konff. Barskiey y Halickiey z powiatem Trembowelskim y Kołomyiskim Konffederuiemy się y tęże broni przeciwko Nieprzyiaciołom Wiary S. K. R. praw dawnych y wolności powstaiącym przeciwko nam y brać naszych dobywamy y poty onęyże niezłożemy aż poki nieprzyiaciol z Oyczyzny niewyżeniemy wszystkich praw naszych wolnych niepowrocimy a traktatow hymerycznych cały narod oczy

księgczych z gwaranceyą szkodliwą całe niepotrzebną nie=
znieśiemy. Dla czego Marszałka WDztw naszych Wiel-
kopolskich obralismy JW. JmP. P. Woyciecha Rydzyń=
skiego Stolnika Poznan. myza walecznego y onemu
Konsyliarzow dodalismy ktory to JW. Marszałek ma ...
prowenta wszystkie Rzpltey nullis exceptis w tych Wo
iewodztwach odbierać woyska Kompatowe y nadworne mili
cye w tychże WDztwach znayduiące się ad corpus Konff.
przyciągać y onym stipendia wypłacać podatek subsidii
necessarii stanowić Komissyą skarbową nowym prawem
postanowioną do Kalkulacyi co się tycze importancyi WDztw
naszych przymusić y te importancye na utrzymanie Wia
ry S. K. praw y wolności obrocić. A poniewaz się pokazu
ią Dyssydentskie werbunki mundurami Moskiewskiemi
okryte oneż z Chefami y ich znosić Trybunałowi Bydgo
skiemu y wszelkim Jurisdykcyom milczenie nakazać
a sądy exorbitantiarum postanowić. My zaś WDztwa Poznan.
y Kaliskie tegoż JW. Marszałka naszego jure jurando
nietylko niewdstąpiemy ani żadney fakcyi skrytych obowiąz
żiemy się czynić y owszem wiary S. K. R. praw y wol
nosci do ostatniey kropli krwie bronić obliguiemy się y na
to przysięgamy. A iako powszechny interess wiedno ogniwo za
wiera się y cały Koronie y WXLitt tudzież wszystkim Prowin
cyom każe tak onych do ziednoczenia się zapraszamy ktoby się
zaś złączyć y Konff. niechciał będzie u nas podyrzany o herezyą
Inne materye status do Generalney Kongressu wszystkich
Konff. WDztw tam gdzie kędy czas y okolicznosci miejsce wy
znaczą odkładamy y one uroczyscie sobie warujemy.
Datt w Poznaniu 4 Mense Junio 1768.

Manifest

JWJMcP. Maryana z Potoka Potockiego Marsz: Konff: Zie
mi Halickiey. Roku 1768 mies: Maja 17.

Przed urzędem y Aktami niniejszemi Grodzkiemi Winnickiemi
y przedemną Janem Jedleckim Instygatorem y namiestni
kiem Burgrabią Grodz: Winn: stawiwszy się osobiscie JWJMP
Maryan z Potoka Potocki Marsz: Konff: Ziemi Halickiey
ten solenny zanosi manifest.

Bogu znaiącemu skrytosci serc Ludzkich wiadomo iest

ale niech będzie wiadomo wszystkim współobywatelom y wszem całey Europie że nieinaczey wszedłem w Konf. ostatnią tylko dla obrony Religiy Katolickiey od kilkuset lat przeciągiem w Oyczyznie moiey utwierdzoney a od lat pięciu od Dyssydentów attakowaney dla ocalenia praw swobod y wolności naszych przytłumionych y zniszczonych tudzież fortun szlacheckich y imion uciemiężonych niemniey dla rozerwania pretensyi JMP. P. Dyssydentów y uczynienia im według prawa sprawiedliwości należytey bez wzruszenia pokoiu w Oyczyznie trwaiącego dała się poznać w Radomiu moia gorliwość przy łączeniu Konf. generalney nieprzestraszona wprowadzeniem woyska Ross. do miasta uszykowaniem Jego do formalnego boiu y pogróżkami JMP. Kara pułkownika tegoż woyska, niechciałem przystąpić do niego, aż za upewnieniem że prawa nasze o Religiy S. niebędą w niczym odmienione dopiero aż za poprzedzaiącym manifestem JO Xcia JMci Radziwiłła Marsz. tey Generalney Konf. in ordine nienaruszenia praw Religią Katolicką zachowuiących uczynionym Podpis moy y prawie wszystkich JMciów współ Kollegów (wyiąwszy bardzo małą liczbę niektorych) nastąpił nieprzezwyciężona tey gorliwości we mnie y w obywatelach Ziemi Halickiey przytomność Woyska Ross. pod Kommendą Xcia Zabałow Majora Woyska Ross. względem zalecenia instrukcyi iak naymocnieyszego o całość wiary S. K. R. Patrzałem bez żadnego zamięszania iako nieprzyiaciel. skie zemsta za tę naszą ku prawowierney wierze miłość y moie iednomyślnych współobywatelów pustoszyła dobra. Jechałem na Seym w nieprzekonanym umyśle bronienia wiary S. Oyczyzny praw y swobod, wolności polskich bolałem y boleię że wszystkiemi mościwemi nad krzywdą JW. Czackiego Podczaszego Kor. w własnym domu Jego za gorliwość wiary S. wartą Moskiewską, y zniszczeniem dobr udręczonego w tym niegodziwym areszcie dotąd zostaiącego, bolałem także nad krzywdą JMci Kożuchowskiego Konsyliarza Generalnego Konf. dla teyże samey cnoty na drodze w Warszawie z karety właśnie wyciągnionego y w obozie Moskiewskim ~~wysłanego~~ więzionego pokazała się iasna we mnie powinna o całość S. Religiy troskliwość gdy życie poświęcę w obronie iey offiaruiące naymnieyszego uszczerbku czynić niedopuszczałem publicznie na sessyach wyzwolenia zacnych więźniow domagałem się ale przyszedł nieszczęśliwy moment którym zniknione dotąd drży serce moment cały świat zadziwiaiący y potomnym wiekom żałosną pamięć zostawiuący

ze Stolicy publicznego bespieczeństwa z mieysca obradom poświę-
conego Woysko Moskiewskie z woli Xcia Repnina całą War-
szawę otoczywszy y wszystkie ulice miasta napełniwszy nay-
pierwsze ozdoby Senatu Xcia JMci Kajetana Sołtyka Biskupa
Krakow. JW. JMć X. Józ. Andrzeia Załuskiego Bisk. Kiiow. JW. Rze-
wuskiego Woi. Krak. Hetmana Polnego Kor. y nieodrodnego
Syna Jego Stz. Dolin. Posła Podolskiego zaszczyt stanu Ry-
cerskiego wnocy gwałtownie z Pałacow wzięto y pierwey do
obozów a potym do Kraiu Moskiewskiego zawieziono gdzie do
tąd znaczne osoby żadney winie niepodlegaiące ani wniczym nie
przekonane za iedną obronę Wiary S. wolności praw starożyt-
nych y sprzeciwienie się proiektom pomienionego Xcia Repni-
na że zaszczyty tey Oyczyzny naszey potępiaiącym ha-
niebną cierpią niewolą niedość na tym gdy ten zuchwały
postępek Moskiewski bespieczeństwo publiczne y prawa narodow
gwałcący milczenia w nasz sprawie niemogł, czytana była pu-
blicznie w Senacie od Xcia Repnina takowa deklaracya gro-
żąca wszystkim Senatorom y ministrom y Posłom Polskim szko-
dliwemu usiłowaniu Jego dla Oyczyzny naszey sprzeciwiaiącym się
ciężkiemi karami obelgami ściśleyszym więzieniem y batożkami
a to dopiero przymusiło wszystkich do gwałtownego milczenia ale
nie na tym skończyła się złość y grubiaństwo tyranna tego
poniewoliło mię bowiem y innych wielu Posłow do dania na sie-
" bie takiego Cyrografu, Daię ten rewers na siebie Xciu Repninowi iż
" żadney konwersacyi z sprzeciwiaiącemi się punktom y proiektom tego
" Xcia Repnina do Konstytucyi podanym osobami także Senato-
" rami y ministrami iako też Posłami Cudzoziemskiemi y Pol-
" skiemi y innemi oraz niebędącemi na funkcyi a przeciwnemi
" tymże proiektom obywatelami mieć niebędę bez wiadomości y po-
" zwolenia Xcia Repnina żadnego proiektu y instrukcyi ziemi Ha-
" lickiey promowować niebędę pod rygorem utraty szlachectwa for-
" tuny y życia, tudzież pod obowiązkiem kary korporalney na co
" się podpisuię. A ~~potem~~ po wymuszeniu takowych Cyrografow odemnie
y od innych wielu posłow to wszystko stanowiono na tymże Sey-
mie co się tylko Xciu Repninowi podobało. Dopiero po rozwią-
zaniu tegoż Konff. wielom prezentowany toż y podarty został
wyznaczono mnie potym niechcącego do Delegacyi na ktorey wszyst-
ko decydował zdaniem swoim Xże Repnin, a my tylko smutnemi
nieszczęśliwych iego dla Oyczyzny wyrokow musieliśmy być świad-
kami, ponieważ sprzeciwiaiących łaiał, szkalował y słowami naynie-
przyzwoitszemi gromił a chociaż wszyscy delegowani inaczey zgodz

łismy się y decydowali, tak się iednak stało iak on sam chciał
patrzyliśmy tedy z żalem nieporownanym na punkta wiare
y wolność zacność szlachecką obalaiące wgłębokim milczeniu
albowiem wszystkie perswazye y prozby nasze ktore samym
nawet są pozwolone niewolnikom z fukaniem y łaianiem
grożnym grubą y ostatnią odrzucone były, z taką więc gwał-
townością obelgą Senatorow y Posłow odgrażaniem więzienie żeł-
zywcą y okrutnieyszego niżeli go przeżacni y wzwyż wyrażeni
więźniowie doznawać mogą przechwałeniem się dobra, pusto-
szyć, batożkami karać y większe zelżywości wyrządzać Xże
Repnin seym ten zakonczył głosow nikomu niepozwalaiąc
y wszystkim surowo milczeć przykazuiąc, przeto obowiązku su-
mienia miłości Boga y Oyczyzny przeciwko wszystkim usta-
wom nowey iednowładną y wolą Xcia Repnina Posła Rossi z
upadkiem wiary y wolności z poniżeniem Stanu Szlacheckie-
go z przymuszeniem wolnego Narodu do nieprzyzwoitey
podległości z przywłaszczoney sobie wymuszony na nas gwał-
towney a nie z naszego dzieła rady y woli postanowionym
Manifestuię się y protestuię o nieważność seymu chcąc przy
obronie wiary S: y wolności przy ocaleniu praw starodawnych
zycie łożyć y krew wylać oświadczam się

Maryan Potocki

z ktorych Xiąg y ten wypis pod pieczęcią Grodzką Winnicką
iest wydany pisany w Winnicy

Legi cum copia Stefanowicz

Correxit Jedlecki.

UNIWERSAŁ.

Piotr Alkantary z Złotego na Sędziszowie, Janowie,
Czermelicy, Szumyrowie, Turowie, Potocki Woiewodzic Wo-
łynski Gnał ior Woysk Kor skonff: Wdztwa Sendz Mar-
szałek

Wszem w obec y każdemu zosobna komu otym wiedzieć
należy osobliwie iednak JW. JM. WW. tudzież szlachetnie urodzo-
nym Senatorom, Urzędnikom Ziemianom, zgoła wszystkim
przeswietnym Wdztwa Sandomirskiego obywatelom przy o-
świadczeniu szczerych y przychylnych usług moich do wiado-
mości podaię. Iż ponieważ dzieło wszechmocności Boskiey
iednomyslnie zgromadziwszy serca prawowiernych do ścisłego
związku na obronę Wiary S. K: R. wolności y zadawnionych
praw Narodowych rowną gorliwością włożyło na mnie obo

wiązki brać iako naypręsze ~~obowiązki~~ srodki do ocalenia tych nayszacowniczych zaszczytow y ozdob przeciw natężonym siłom nieprzyiaciol ktorzy zuchwale postępuiąc miasto Krakow usiłuią dobyc y tam zgromadzonych Patryotow z rożnych Wdztw y wposrzodku tegoż zagładzić. Takowe przewidziane zamysły dumnych Nieprzyiacioł, lubo nas sciągnęły ku pomocy lecz iednak wyciągaią pomnożenia Sił iako nayprędszego, Przeto wiąż wiary dobra publicznego Oyczyzny wzywam y obliguię stawać y łączyć się nieodwłocznie z gotowością wojenną tam gdzie obozem znaydować się będziem. A że takowa impreza potrzebuie ludzi do boiu zdatnych y nervum do utrzymania onychże więc przychylaiąc się do dyspozycyi przeswietnych Powiatow Sandomirs Wislickiego y Pilznins woiewodztwie pod Jastem die 14 Julij Anni currentis uczynionych ktoremi inne przeswietne powiaty zapraszaią y wzywaią do rowney iednomyslności y dania pomocy wykraczaiący, pokazawszy modum contribuendi z domu każdego poddany taryffy po Złł 61. Obwieszczam tedy przeswietny Przeswietny Powiat Radome aby in tam urgenti necessitate ad normam poprzedzonych in spatio Niedziel dwoch a data uniwersału computuiąc raczył colligere y odesłać do Kassy Woyskowey zebrane concernens niezawodnie a to sub rigore sądow Konff: y nieuchronney ad renitentes exekucyi Zołnierskiey co aby każdemu wiadomo było ten uniwersał ad acta Grodu Radom per oblatam podać zalecam stwierdzaiąc podpisem ręki własney Datt w Krakowie die 23 Julij 1768.

Piotr z Potoka Potocki Marszałek Konff: Wdztwa Sandomirskiego
Jozef Onufry Dydynski Konsyliarz z Powiatu Pilznińskiego Sekretarz Konff: Wdztwa Sendomirskiego.

Manifest JMci Pana Dzierzanowskiego.

Przed urzędem Grodzkim Gostynskim osobiscie stanąwszy JMc P Michał Przymała Dzierżanowski na przeszły seym z Wdztwa Mazowieckiego a z ziemi Ciechanowskiey Poseł z ziemi zas wyższey wyrażony podaie Manifest

Będąc uwiadomionym o ułożonych przez kilku obywatelow proiektach nad wszystkie wieki y teraznieyszy z szaf

okropnieyszych, na zgubę Oyczyzny, a maiąc Patryotyczne Ser
ce y miłość Oneyże płaczę na to że przeciwko takim Pa
tryotom prędzey niemogłem zadosyć uczynić chęci swoich
tako też tak niesłychanym wiołencyom przez postronne
a buntownikami sprowadzone woysko zaniesienia mam
sercu y we wszystkich punktach przy Akcie Barskim
skonfederowaniu się. Niechaj mi się godzi spytać nay=
większych czytelników? gdzieby się y w ktorey Historyi po
dobne znaydować miały te przykłady, ażeby ieden Cu
dzoziemski poseł tak całym Narodem trząsł y do ostat=
niey przyprowadził desperacyi iak poseł Ross: nasz narod
niech skomparuią Epokę Jana Kazimierza z teraźniey=
szą a iestem pewien że iey zrownać niepotrafią. Bo
za iego Panowania była nietylko domowa ale y postronna
narodowi wypowiedziana woyna. Było nieszczęśliwe Pano
wanie Jana Kazimirza ale zważaiąc zego podepszyć niemogł
ani nie chcąc sobie na całe wieki nienawistnego zostawić na
rodu przez ostatni upadek wolał Koronę złożyć a Opatem
we Francyi umrzeć. Teraz zaś niemaiąc żadney woyny
woysko postronne pod pretextem przyiacielskiego kto
rego narod nigdy nieżądał a sprock kilku buntowników
ambicyą napełnionych aby się w Senacie mieścić mogli
nietylko nas prawowiernych ale nawet sobie rownych od
szczepieńców do naynieszczęśliwszey tymże woyskiem przy
prowadzili chwili. Jakoż się ci zdraycy Oyczyzny mogą
zaszczycić krzywdą. Pierwsi o bogactwach opływaią Staro=
stwa ~~prawie wszystkich rzą to probuie że zbytek iest ich~~
~~wyniosłością nas~~ intratne trzymali y trzymaią Regi=
menta niemi napełnione, Szefami prawie wszystkich
są to probuią że zbytek iest ich wyniosłością. Nawet
cudzoziemscy Dyssydenci teyże używaią prerogatywy, tak
dalece że uboga Szlachta mieysca dla siebie znaleść nie
mogła y niemoże, między Kadetami widziemy tego przy
kład gdzie tylko czysta krew Polska powinna by się
znaydować iako na Seymie był podany proiekt R: 1766
y na ktorych Stany wszystkie zgromadzone na tymże Sey=
mie z chęcią naznaczyły 600000. Jednakże mimo wzglę=
dow na obwarowanie prawa Dyssydenci y Cudzoziemscy
zaszczycaią się napierwszemi rangami y jeszcze to sobie
za krzywdę maią w liczbie będący sta przeciwko sto
tysięcy szlachty postronne wprowadzili woyska na ostat
nią ruinę krwi, czegoż ci ludzie mogą być godni z samo

do oczystu przewracaią prawa y ktorych Legislacya nam
iest odebrana przez Imperatorową Gwarantkę onychże.
Czyż bowiem godni za spalenie tylu miast y tak
wielkie mnostwo przez to osieroconych Ludzi ktore
wyią y głosy do Boga a od Boga do nas zasyły wyma
gaią. czyż mogą wżdyż pomienieni Herszťowie nik-
czemnych buntownikow nadgrodzic krzywdę całemu Na
rodowi uczynioną w osobach naypierwszych Dignitarzow
Biskupow złona rady Senatora y Posła syna iego do
Moskwy zaprowadzonych iak niewolnikow podczas dekla
rowaney woyny wziętych ale gorzey złoczyncow trakto
wanych, ktoż podpisał dekret na wyłaczenie onychże
z publiczney rady. Jezeli nie Marszałkowie Stuckí y
Torunski obydway Dyssydenci ktoż rady dodawał iezeli
nie oni, azeby Pana Kożuchowskiego Konsiliarza Konfe-
der. z poiazdu wyrzucono y w niegodziwym Areszcie woy-
sko Ross: przez długi przeciąg czasu trzymano a za to
iedynie że przy Wierze S. y wolnosci obstawał. Ktoż był
przyczyną że Xże Radziwiłł podeyściem sprowadzony. do
swego kraiu y w politycznym Areszcie przez wspomnio
ne woysko trzymany, aż do skonczonych zupełnie wymu
szonych obrad trzymany musiał gwałtowne prawa nie
zdrową ale martwą podpisywać ręką, kto iest na reszcie
zgubą tak wielu obywatelow obstawaiących przy wierze wolno
sci y dawnych prawach zabiianiu Xięży przy ołtarzach
bicia Arcybiskupa Lwowskiego y kłucia spisami Kanoni
ka Lieszkowskiego weyrzyicie na te rabunki miast klasz-
torow zwazcie obrzydliwy postępek nakoniec gwałcenia
kłucia Kasztelana Sieradzkiego spisami w podrozy wy-
więzienia iego ostatniego uźtela po długim więzieniu do
Moskwy JMci P. Czackiego Podczaszego Kor. zbuntowania
Ukrainskich schizmatykow przez Kozakow Moskiewskich
ktorzy w miastach wsiach wpień Ludzi wycinaią dzieci
małenkie na spisach noszą Xięży Panow swoich y szla
chtę wieszaią Matki brzemienne rozcinaią, czyż te wszyst
kie uciski y tyranie niewzruszą naszych serc dobrze my
slących y prawowiernych synow, czyż was niewstyd że z
powstaniem do zemsty od Boga przekładacie smierci
nad takową niedolą, czy deptanie Hostyi przez naszych
nieprzyiaciół y nieuszanowanie obrazow Matki Bożey

niebędzie waszą porętą, do tak chwalebney roboty. wspomniy
cie sobie że przodkowie wasi z grobowych deszek stanąć
y wymawiać wam będą że Matka Boża w takę ochydę
teraz u was wpadła, że przez ostatnią kommissyą z postu
mentu tego iest zdięta, aby luthrom był oddany na kto
rym iest historia Toruńska krzywdy Jey uczynioney
y kara bluźnierców wyrażona, niezapatrzyć się wolny nie
gdyś narodzie na podłych nieczułych y niemaiących sen
tymentow ktorzy urzędami rekompensą y namowami są
uwiedzeni, są to obywatele bardziey wzgardy godni y podło
wania honoru niemaiący Oyczyzny niekochaiący marności
mi swiata zaślepieni iednym słowem tacy iak postronne
narody o nich mowią niepamiętaiący na to że Bog ich życiem
y fortunami włada y że wkrotce iedno y drugie w pe
rzynę obrocić może, czyż sami osądzili nazywaiąc buntow
nikami tych ktorych wiara y miłość Oyczyzny po
budza do ratowania ostatniego Jey upadku. Jeżeli oni nie
są nikczemnemi winowaycami że na stratę wiary y
wolności niemaią żadnego względu samych siebie przeciwko
obrońcicłow Oneyże posiłkuią. Przy pomocy wszechmogą
cego Boga zapraszam was mili wspołbracie moi ko
chaiący wiarę wolność y Oyczyznę do zgromienia y
ukarania tych ktorzy są przyczyną naszey niewoli. Ma
cie Xtusa na krzyżu rozpiętego y matkę Jego Patron
kę waszą przed oczyma westchniycie do niey gardząc
wszelkiemi marnościami świata, niezażyycie przy tak pięk
ney okoliczności nikczemnego życia ktorego momentu nie
iesteście pewni przełożcie sobie przed oczy wszystkich wa
lecznych Antecessorow ktoremi historye są napełnione
niewzdrygaycie się niebędziecie ginąc Bog wam dopomo
że do wygubienia tych ktorzy na nas że chwilę spro
wadzili mieyci w nim ufność y ochocę intencyą a dawam
sposob sądzenia tych ktorzy władzę sobie przywłaszczyli
samych siebie Regimentarzami obieraią y sami na siebie
składki dawaią do zrodzenia tych ktorzy nam drogę po
kazali do nayechwalebnieyszych czynności niewątpiycie
o tym abyście niemnieli sposobu przy waszey odwadze
przyymuie ktedykolwiek ostatnie senatus consilium
do sprawienia tego przed wami że domagania się tyran-

skich posiłkow, spytacie się w swoim czasie gdzie są
ich zdania wpisane wedtug przepisanego prawa, jeżeli wam
są wiadomi ci wszyscy ktorzy na głosy na ostatnim Seymie
zezwalać niechcieli y o akt limity dopraszali się, pamię-
tacie y tych pewnie ktorzy krzyczeli zgoda na tak nie-
godziwe ułożenie czynności, będą się wam y ci exkuzować kto-
rzy na delegacyi obszerne mowy mieli a za dyssyden-
tami, spytacie się kto proiekta z delegowanych na tey
że delegacyi podawał niewiem co dla nich będzie za ex-
kuza gdyż ich do tego nikt przymusić niemogł. Zrobił
Poseł Ross gwałtowną konff: gwałtownie Seymiki na
ktorych iak wiele szlachty współbraci naszey zabia-
no bagnetami kłuto y więziono, sprowadzał Poseł Ross: iedny
gwałtem drugich uwiedzionych machiawelskiemi sztukami
Senatorow y Posłow przez niektorych zaprzedanych oney mu
do ułożenia gwałtownego y niesłychanego na Seymie pra-
wa mogł toż samo y na delegacyi zrobić y takąż tegoż
Seymu zakładać iakby mu się podobało ale swoim się do
iego zuchwałey czynności mięszać y proiekta swoie poda-
wać iest to rzecz podległa naysurowszey karze. Mogł rzę-
sto obstawać y opierać grubiańskim postępkom Posła
Ross: JMć P. Bohomolec poseł witebski y Delegat mogli
byby i y drudzy przykład z niego wziąść a osobliwie duchow-
ni. Cieszą się iuż Dyssydenci y po x cudzych krajach
z wiktoryi swoiey rozpisują listy, ale Bog wszechmogący
do tego was powołuie abyście krzywdy Jemu uczynioney
dopominali się y iedności w Oyczyźnie nie zostawili, przeto
będzie pokoy wam y dzieciom waszym ale dla Boga y
Matki Jego mała rekompensa a strata nigdy niena-
grodzona, tak wiele gorliwych synow Oyczyzny zgina-
nych lub więzionych przez woysko Ross niemacie przy-
czyny ochraniać tych ktory przeciwko wam Regimenta kom-
menderowici Dopomagaiąc naszym tyranom do wszelkich
okrucieństw, niedosyć na tym wertuią na zastawach ludzi
swoiey Religiy y utrzymuią w Toruniu w Moskiewskie mun-
dury, znać ich wszędzie po wsiach y miastach pod komen-
dą Moskiewskich Officierow nie trzeba wam powiadać iak się
sprawuią bo to dobrze znacie. Więc ieżeli was te wszystkie
okoliczności wyżej wyrażone niewzruszaią co się tycze Oyczy-

żny nieżałuycie przynaymniey tey Krwie ktorą macie
od Boga udzielić dla niego wszystki za to że zbawienie
wasze na Krzyżu rozpięty obficie wylewał. Przystępuycie
zapraszam was przezacni Synowie Oyczyzny wraz zemną
do tak szwaźebnego dzieła iest to nieporownanie większy
honor ginąć przy rzecz przyzwoitszą, a niżeli obcego naro
du kaydany nosić. Zostawicie że pamiątkę po was y dzie
ci swoich nauczycie na potomne wieki żeście wskrzesili
narod zniewieściały. Wy zaś woyskowi przezacni Rycerze kto
rych Oyczyzna trzyma na obronę swoią niesłuchaycie za
chwaycych ordynansow kilku Komissarzow woyskowych
tey Rzpltey a zbuntowanych przeciw Oyczyźnie. Bądźcie
obrońcami ktorzy wam płacą a niepodlegaycie uzurpowa
ney władzy ktorą na was zlewaią honor, poczciwość, wiarę
sami dawno utraciwszy. Wiadomo wam iest że kiedy Dys
sydenci się zbuntowali, to naowczas wzdrygali się ży
cie a teraz przykład co żadnym innym kraiu niesłycha
ny iak ten pierwszy że was ordynuią przeciwko tym kto
rzy za waszą wiarę y wolność giną. Dziwić się z nami
to iest Boska sprawa aby się na dalszy czas karze
przyzwoitey za takowy występek niepodlegali.

Kopia listu JMci P. Mokranowskiego Gnerała Leytnanta y In
spektora Kawaleryi Kor. Janowskiego do JW. JMci P. Patow
skiego Pisarza nadwornego Kor. etc. Marszałka Związko
wego Woyska Kor. pisanego Dnia 13 Aprilis 1768 z Krystynopola.

Jaśnie Wielmożny Mci Kochany Dobrodzieiu.

Nie iako Delegat od Krola y Senatu piszę do mego Dobr. ale
iak poufały y dobry przyiaciel JWMWPana nadzieię za
wsze w sercu swoim pokładaiąc. Uznaiesz mię za człeka kto
ry nadewszystko bystrzyznę swoią kocha rzetelność y stałość w
przyiaźni y te cnoty chyba z śmiercią we mnie wygasną, bespiecz
nie tedy postępować sobie ze mną można a w tak ważney o
koliczności ktora gdy poufale traktowana będzie między nami
Oyczyznę możemy uszczęśliwić miły przyprowadzić pokoy co Bog
nadgrodzi a potomność sławić będzie. Czekam tedy od moich
Dobrodzieiow naznaczenia mieysca gdzie się widzieć mamy. Ja
sobie bespieczeństwo osob JWWPanow upewniam że gdziekol
wiek znaydować się będziemy przez wszystek traktat negocya
cyi zaprzy od nikogo hostilitates nienastąpią. ia zaś sam
wszytce wasze oddaię się pełen ufności w mocie waszey a proszę

mieć że wiarę że dobro publiczne mam przed oczyma y by
nigdy nieprzestanę z winną konsyderacyą szczerym JW Kocha
nego Dobrodzieia szczerze życzliwym y nayniższym sługą
A. Mokranowski.

Respons. W Pochrebyszczach 23. Apr: 1768.

JW. Mci Dobrodzieiu.

List WWMPana do Bara miejsca publicznym aktem
Konfe: związku woyska zaszczyconego przez JWMP. Szyszkow
skiego Porucznika przywieziony y z tamtąd w rożne przestany
mieysca doszedł mnie tu na Ukrainie z woyskiem partyi tutay
szey ze mną złączonym będącego iest to moim ukontentowaniem
w tak okropnym y nieszczęśliwym stanie Rzpltey dobrych y
cnotliwych obywatelow y samego WMPana dawnego przy
iaciela przychylne odbierać oswiadczenia y gorliwą dla dobra
Oyczyzny uznawać rezolucyą. Ta zaś istna y pewnieysza szy
now naszych pomyślność trzyma gromadzących się do obrony
Wiary y Wolności nayważnieyszych darow y klaynotow mężnie
y odważnie iednoczących y sprzymierzaiących się obywatelow
y woyska Partyi tuteyszey iuż ze mną złączoney. Odezwa
WMPana y oswiadczenia przyiacielskie zadziwiaią wielu
tych naybardziey ktorym są znane sentymenta y obowiąz
ki Konfe: y przysięgą wraz ze mną stwierdzone. tych wypełnie
nie y dotrzymanie wiary zaprzysiężoney Bogu y Oyczyznie by
ło iest y będzie moim celem. Jesteś kochany Dobrodzieiu
swiadkiem czystych sentymentow y myśli moich bom ia
wyiawił w pierwszych początkach y namowach Jego do Konfe:
dałem dowody w Białymstoku y w Bransku nieprzyimuiąc
do Konfe: Podlaskiey punktow przeciwnych proiektu z War
szawy przysłanego y w Radomiu y w Warszawie opponuiąc
się przeciwnościom y gwałtom tak okrutnym. Dzieło to Konfe:
do ktorey WMP. y namowę nakłaniał miało być podźwig
nieniem y stwierdzeniem praw y swobod narodowych na znie
sienie Kommissyi nowey y szkodliwey jurisdykcyi w Rzeczyp:
niepraktykowaney y na przywrocenie porządnieyszey y inter
Majestatem et Libertatem władzy Hetmańskiey ctc
ze nad wolą y podziwienie całego narodu przeciwnie zaszło że
y cnotliwi Polacy dobrzy obywatele zostali zdradzeni y oszu
kani iest to dobrze wiadomo WMPanu teraznieysze stanow Konfe:
z Woyskiem Kor. sprzymierzeniu y włożony na mnie ciężar
urzędu Marszałkowskiego rozumiem iż w sercu y w sentymentach
WMPana ma swoie przyięcie y poważenie y w cały Euro

pie y Oyczyznie naszey nie iest disapprobowany y owszem od Nayj: Potencyi Sąsiedzkich nam przychylnych za ważny y przyiemny uznany z powinszowaniem w listach zagranicz-nych od JOJMWP. Baszy Chocimskiego mi przystanych. Spo-dziewam się po affekcie y przyiaźni WMP. zadawnioney że oswiadczenia Jego w liście wyrażone są prawdziwe y rzetelne mam nadzieię iż godnego y cnotliwego męża obowiązki wde-tegaci, Księżniczeyszy o Ktorey WMP. donosisz dobre przyiemne pokażą y przyniosą owoce y sam ich z pociechą y ukontento-waniem zażyiesz gdy w nich niebędzie zarazy y szkodliwosci Radom y Warszawskim podobnych. Czas y mieysce pokaże z Woyskiem gdzie będzie nayprzyzwoitszy za wspolną radą y zezwoleniem należących do Rady Konff: y woyskowych osob Ktore miłosc Boga y Oyczyzny dziś pomnożyła y przysięgą uroczystą stwierdziła. możesz zas pewny bydz szczerosci moiey y przyiaźni niezawodney a osoby swoiey zdawna odemnie Kochaney y poważaney rownego bezpieczenstwa oczym upe-wniam iż iestem iednostaynych Sentymentow trwały sięa JWWMPana Dobr. szczeroczytliwym bratem y nayniższym sługą

J. Puławski R. N. K. M. W. K.

Kopia listu JP Woronicza do JP Puławskiego 23 Aprilis 1768.

Spodziewam się że iest znana dobrze dawnych osob JWP Dob. moia winna rekognicya y attencya składam wszelkie myslnosc-cy powadze w ulubioney odukochanego narodu pierwszosci, Jdę z wysokim poważeniem JWP y Dob. oddaie się względnej delikat-nosci co rowno z życiem szacuię to zas oswiadczenie kończę wyznaniem wszystkich miar z uszanowaniem JWPana y Dob nayniższym sługą

J. Woronicz.

Respons ą 24 Aprilis 1768 w Pochrebyszczach dany

Obowiązki obywatelskie a oraz y woyskowe gdy WPana rowno z Ktarni Boga y Oyczyzny miłoscią wzruszony za poprzedzaiącą godnych y zacnych Kollegow swoich ludu woy-skowego iuż ze mną złączonego pobudką y przykładem wy-pełniasz skłonnosc niewątpliwą do władzy powierzoney mi Marszałky z winnym wyrażasz posłuszeństwem y uszanowa-niem przyimuię te oswiadczenia rowną przychylnoscią y po-wodnosić z życzeniem przez godnych y Kochanych Kollegow pospolitwem zasłużonych wyrażony dogadzaiąc daię ordynans y iest WMPana Kochaiącym Bratem życzliwym y uniżonym sługą

J. Puławski R. N. K. M. Z W K

Respons na list ostatni dJP Puławskiego JMl Panu Mokronowskiemu z pod Latyczewa d. 25 maji 1768.

List WPana w Marszu z woyskiem będąc pod Latyczowem odbieram z żalem y umartwieniem, z bliżytem się po częs dyjach w Ukrainę y Kiiowskie w Podole tą myślą y inten cyą, ażebym zastał WMPana y ukontentował się dziś woyska y moie widzeniem go y poznaniem delegacyi Warszaws po wierzoney mu, lecz gdy WMP. oddalasz się do Lwowa a tym listem swoim donosisz ubliżasz przeto skutkow moiego ukontentowania a przeto wyrażenia swoie trwożliwych y wątpliwych powodow y rokiczow naszych wzbudzasz y prowadzisz do tym gorliwszych y żywszych rezolucyi lud Rycerski y mężow do woyny na obronę narodową gotowych. Wiesz mi WMPan że tak wielkie y liczne gwałtowności y okru cieństwa w kraiu y narodzie wolnym wzgardy y uciemiężenia nasze iakich Polska od początkow swoich nieznała nigdy y niemiała a teraz ie losem nieszczęśliwym cierpieć y znosić musiała. Czuią poczciwi obywatele y cały Narod tak długo y przystoyną skromność y cierpliwość zachowuiąc poznał ie załośnie a poznawszy upadek wiary y wolności y ostatnią zgubę swoię przeglądaiąc postanowił do ostatniey kropli krwi bronić się odważnie, y iuż za pomocą Boga dał tego mężne dowody pod Konstantynowem Janowem Winnicą y Chmiel nikiem, a teraz świeżo między Berdyczowem y Żytomirzem a na ~~inny~~ innych mieyscach chociaż niewtakiey sile y liczbie iak teraz będąc, bo ani Partyi Ukraiń skiey ani Podolskiey woyska Komputowego. ani Konfe: Bracławskiey, Kiiowskiey, Halickiey y innych wdziele nie maiący nie trzeba się więc tak trwożliwych obawiać refle xyi y upodlać Polakow dawno przed narodami wsławionych męstwem y orężem Polskim w wieku potrzebnych y Okazyach nie tylko kraiowych rozprzestrzeniaiących y ubezpieczaiących ale też sąsiedzkim Potencyom skutecznie pomagaiących a teraz przy obronie Wiary S. K. R. na wszystkie stuły y azardy determinowanych, iako by zaś pomocy byli wsparci y iakiemi posiłkami y woyskami zasileni bydź się y turbować nienależy mamy niewinność y sprawiedliwość sprawy y dziela naszego za szczyt y tarczę mamy Błogosławieństwo y posiłkowanie deklarowane od głowy nayważszey Kościoła S. K. R. Namiestnika Chrystusowego Oyca S. Mamy sąsiedzkich

przyiacielskich potencyi z Koroną Polską sprzymierzonych ruiną y upadkiem wiary y wolności naszych przerażonych a zobowiązkow traktatu Oliwskiego y Karłowickiego y innych wielu następuiących w Europie fatalnych konsequencyi odmiany y szkodliwości do pomocy y obrony naszey nakłonionych. Mamy kraiowy sposobność y sudność mężow do woyny zgodnych ktorych za Zygmunta Augusta do proporcyi wsi y miast w teraznieyszym wieku pomnożonych do kilkukroć sto tysięcy rachowano y teraz mamy dostateczną proste y dowod tego gdy ze trzech niespełna Wdztw y ziemi Halickiey prócz wypraw dopiero kreowanych y w części tylko z niektorych dobr wyprowadzonych ludu zbroynego Partyi Komputowego Woyska dwie tuteysze prócz niektorych w Koronnen zawartych milicyi inkluduię skonff. y nadwornego takze pod znakiem Krzyża S. nowo erygowanego woyska y w kilku partyach znaczną kwotę liczemy z cudzoziemnym przybywaiących obywatelow zbroynych pomnożeniem staramy się o pomoc od Boga ktory z niczego wszystko stworzywszy iednym skinieniem y momentem wszystko zniszczyc y zetrzeć potrafi a po chrześciańsku wierzyć y trzymać należy że iż uciążonym pokornym y niewinnym Bog mocny sprawiedliwie pomaga a uciążaiących y pysznych surowo karze y często tych samych na nich zażywa ktorzy od nich wzgardzeni y ukrzywdzeni byli. Uczą nas przykłady y Historye Niemieckie, Francuskie, Polskie, y dawnych Rzymian. Troskliwość y żal WMP. tak rozumiem że pochodzi z poczciwych myśli y sentymentow Obywatelskich y że iest Jmu rzeczą do ucałenia narodowego niema fałszu y zdrady lecz gdyby mogł przeyrzeć y widzieć iakie przewrotności na WMP. y na nas iakie zastawiał sidła zdradliwy umysł Xcia Repnina iakiemi sposobami Delegacyą Jego y nas oszukać y zdradzić postanowił iakich Gnałom y Kommendantom Woyska Ross. sposobow fortelow y gwałtownosci zażywać radził y swoiemi ordynansami roskazuie iakich szpiegow y w iakie mieysca zażywał y zażywać postanowił y iakiemi pismami y Manifestami swiat y postronne potencye oszukać y zwieść usiłuie radził iakiemi hańbi y sromocie nazwiskami wolny Narod Polski y rycerski lud z Jego kraff. samego WP. delegacyę wspartą rzewliwiey byś y słuszniey zapłakał, y te Jego zuchwałą hardość złośliwe y obłudne proiekta y planty osądziłbyś że bezbożne okrutne y zdradzieckie są że wszystkie w pismach y listach Moskiewskich y Gen: łow Kreczetnikowa z Połonnego do Kiowa ordynowanych

ktore nam Kuryerowie Moskiewscy przez nasz podiazd w Kiowie przeięci y zatrzymani przywieźli y oddali. Poznałbyś WP. y swoie y nasze ukrzywdzenia, przeraziłbyś się tak bezwstydną obłudnością wzgardy y pohańbieniem narodu swoiego y porószyłby do żalu y kompassyi nad braćią swoiemi, tak poniżonemi wzgardzonemi y nazgubę dekretowanemi od bezbożney Rady Repnina przemysłow y układow sieładzkich, przymierza y wspołecznosci narodow sąsiedzkich y wiarę publiczną znoszących podstępnie. Jąłbyś się do uczciwych sposobow y mężney rezolucyi, pokazujące że ten sam naród to plemie, taż krew y męstwo w obywatelach ktore było za Zygmunta Augusta, za Stefana Batorego za Zygmunta III za Władysława y innych Krolow Polskich. Ten sam Bog w Izraelu ktory zuchwałych zdraycow y pysznych ukarać może, a niewinnym y ukrzywdzonym da moc y siłę na poniżenie y odparcie nieprzyiaciół swoich. Raczże się WP. zastanowić mysłą y uwagą nad dziełem teraznieyszym Konff. y związku woyska z iakich iest przyczyn y iakim koncem. Jest do dzieło Boskie od Naywyższey Głowy Kościoła S. K. R. namiestnika Chrystusowego przewidziane y ubłogosławione. Mamy Potencyi sąsiedzkich przyiacielską nad nami litością y przeyrzeniem własnego interessu do wsparcia nas oswiadczone Staropolską cnotą odwagą y męznością teraznieyszą y coraz ludnieyszym zgromadzeniem okazane y wstawione. Nietrzeba się za tym bardzo trwożyć ani turbowac. o nas mamy naywyższą y naypotężnieyszą samego Boga protekcyą w imie ktorego zaięliśmy obronę Wiary y Wolności y iuż iesmy to dzieło krwi niewinney wylaniem na offiarę temuż Bogu y Panu poswięcili ktory iako Dominus exercituum in castris potens et fortis in prelio mamy teraz y obronę niepokalanie poczętey N. Maryi Panny Krolowy Polskiey y SS. Patronow Rodakow naszych w wielu niebespieczeństwach doswiadczonych Naypewnieyszych obroncow Kościoła S. K. R. y Korony Polskiey w sprawie tak dobrey niewinney y sprawiedliwey żadne nie są nam straszne przeciwności. Odkrył Bog miłosierny zdrady szkodliwe y planty nieprzyiacielskie dał iuż kilkokrotne szabli Polskiey z pogromem Nieprzyiacioł zwycięstwo, pomnażaią się coraz z ochotnym obywatelow smiałosci y odwagą cnego Rycerstwa spodziewalny się iż nam Bog y daley błogosławić nieprzestanie.

O JmP. Podkomorzym Rożanym niedobra była y niepewna wiadomość iakoby miał iachać za granicę bo w w samych Oyczyzny granicach niedaleko Baru dla bespiecznieyszey

expedycyi do przeswiętney Porty y X. Hana tylerazy powtorzoney zostawał na tenczas w Mohylowie y wraz z JWW Marszałkiem Halickim y innemi zbliżony ku srodku do Dunaiowiec dla łatwieyszey z WP komunikacyi. Gdy zaś WP oddaliteś się do Lwowa y rzeteś tam żabawie zeszcie to ten JWP Marszałek wraz z innemi skonffederowanemi może się tam zbliżyć y ia z wszystkiem nie zechcę się oddalić od wspolney rady y tych srzodkow ktore zdawać się będą neypewnieysze nayprzyzwoitsze dla uszczęsliwienia publicznego ktorego wiara wolności y prawa starodawne narodowe są neypewnieyszą twierdzą. Wysłany od WP dawniey z listem do mnie przybył bespiecznie ale daley iechać dla exorbitancyi swywolnych Dunców wrocić się musiał. Oddaię się zatym zadawnioney przyiaźni y iestem nieporuszoną wiarą y chęcią WP bratem y sługą.

Mysli nieinteressowanego obywatela nad nową konffederacyą.

Serpens decepit genus humanum.

Oraz y replika na też mysli.

Crux Xti salvat genus humanum.

1. Gdyby przysztosci czasow mysli dosięgnąć można nieiednegoby obywatela trosklwego uczyniła ciekawość, co potomność powie y pisać będzie o tak upodlonych Oyczyzny interessach kogo obwini y komu przypisze teraznieyszych czynności kraiowych historyą ktora zapewne dawnych Polakow honor y sławę narodu kochaiących cnotliwe umie będzie obywatelstwo.

ad 1mum Przysztosci czasow mysłą iuż doszła każdego obywatela trosklwego wyięwszy ignarosi co potomność powie y pisać będzie a tosi w upodlonych Oyczyzny interessach y komu przypisze teraznieyszych kraiowych czynności historya ktora zapewne dawnych polakow honor y sławę narodu kochaiących cnotliwe umie będzie obywatelstwo. A ta mysl dochodząca wszystkiego przez skutki werifikowane przypisze to krolom Polakom po śmierci Jana III po extinkcyi Piastow na tron Polski wdzieraiącym się intruzorom iako było dwoch Stanisławow Leszczynski y Poniatowski pierwszy od szwedow drugi od Moskwy na tron przeciwko prawom fundamentalnym forytowani obadwa dla Polski fatalni.

2do Czyliż się zdobrą wiarą zgodzić mogą takich zelantow duchy ktore w narodzie usiłują uczynić prewencyą ze krol

latrow wprowadza, wszakzesmy sami spieszną czynili Konff: mocnieysi słabszych do podpisow przymuszali y na wszystko z chęcią pozwalali, byleby tylko te ktore naszey ambicyi y zazdrości zawiniło odmienić panowanie.
3tio Przeciwko Toruńskiey Konff: miał czas y porę pra wdziwy wiary żeluf uczynić rekonff: a przeciez o oney niebyło słychać.
Ad Secundum et tertium Preweneya doswiadczeniem stwierdzona wszystkich obywatelow że Krol z młodości wyższawszy przez edukacyą wszystkie błędy Herezye od Dyrektorow Dyssydentskich y od Graffa Kieyzersinga Posła Rossiyskiego uczył się filozofii. Wprowadził Dyssydentow w tę ambicyą azeby przeciwko prawu sciągali wszystkich prerogatyw Katolikom iedynie w tym Krolestwie służących y że był wmpten spiskow Toruńskich y słuckich ktorych spiskow gdyby był prawowiernym Katolikiem toby Herszkow Goltza y Grabowskiego kazał pozwać do woyskowey Komissyi iako Generałow Reymentarzow Szefow Herszkow y rebelizantow y sądzić według prawa kryminalnie za sedycyą podniesioną ale zniemi w te fakcyą wchodził y bronił ley lepiey było zdekapitowac dwoch Herszkow a co do sprawiedliwości według traktatu Oliwskiego dogodzić koronom interessuiącym się niżeli zamięszać wszystkie korony; ale on pragnął et in turbido piscari.
4to Niechay każdy na szali rozsądku zważy co być może za korzyść dla Krola żeby kilkunasta Dyssydentom dogodził a ten cały narod wolny zrobił sobie nienawisnym od ktorego serc affektow ziednoczonych każdą w panowaniu obiecywać sobie może pomyślność, gdy sam Krol niestarowni nic bez narodu. Gdyby wiara ktorą z mlekiem wyssał pozwoliła mu tey myśli, rozum y polityka samna w rządzeniu Krolestwem dopuścić by tego Krolowi nie mogła.
Ad 4tum każdy na szali rozsądku niech zważy że żadney Krol korzyści inney mieć niemoże ze kilkunastu Dyssydentom dogodził a cały narod na siebie oburzył, tylko łakomstwo mamony, co od nich wziął nadzieia, że kiedy go korony Katolickie nieprzyznaty żeby Dyssydenckie y Syzmatyckie na tronie utrzymały dla tego odstąpił wiary S:
5to Mowią żelani że Krol Moskwę wprowadził, ale ta nam dała dwoch Augustow a nadtym zostaliśmy spokoyni, iakeż narod wolny a pełen własnych interessow y niezgody może się bez żadnego wsparcia na obronę Krola zyo

dził, gdy tego doswiadczenie probuie że na Seymiki Deputata lub Posła iednomyslnie obrać trudno, te się rzeczy exagierowai mogą łatwo, ale nie czynił, że są y były z tego obywatelstwa a nie szczerey miłości Oyczyzny skutki.
Ad 5tum Mowią zełani że Krol Moskwę wprowadził to prawdę mowią bo będąc Stolnikiem Litt: Kreowanym naypierwey napartszy: od Krola Augusta III Posełstwa do Moskwy Marca Jey przeciwko Krolowi Pruskiemu przyspieszył przez Polskę w wmowie swoiey w Peterzburgu tego Krola szył co było Kryminałem popełnionym contra jura gentium et Regni statum z takowego Kryminału urodziła się po smierci Augusta III teraźnieyszego Krola Stanisława na ten czas Stolnika Litt pod Flintami Moskiewskiemi Konff: Litt przeciwko Xiu Radziwiłłowi potym Konwokacya elekcya z tego Stolnika Litt iako Kandydata Mosk: Koronacya y Seym potym fatalny wiary y wolnosci y wszystkie prawa z gruntu przewracaiący traktat nietylko Rzpltey ale y całey Europie po tenczas szkodliwy nie mowię zaś tego że y nam Moskwa dwoch Krolow Augustow dała bo to nieprawda ale to prawda że Cesarze nam ich dali Jozef y Karol VI Moskwa zaś Stanisława Leszczyńskiego intruzora pierwszy raz a potym dobrze obranego z Tronu zepchała y kray ogołociła y siebie zaś zbogaciła. August II sam siebie a III Cesarz Karol VI przez traktat z Krolem Francuskim o Lotaryngię y Bar zawartym.
6to Poki cnota iednomyslnosci w naszych żyła antecessorach dawalismy przedtym Moskwie Cesarzow y tak do interessow ich mieszalismy się iak oni teraz do naszych Historya Kraiowa każdego nauczyć może.
Ad 6tum Poki cnota iednomyslnosci w naszych żyła antecessorach dawalismy Carow przedtym, to prawda żeby zaś do ich interessow mieszalismy się iak oni teraz do naszych to nieprawda bo oni mieszaiąc się byli wygnani z Polski y zapędzeni w swoy Kray, kiedysmy będąc zwycięzcami pod Panowaniem wielkich Krolow zagranicznych iaki był Stefan Batory y Zygmunt III z pomocą osobistą iako aggressorom potym niewolnikom dawalismy samowładcow w Dymitrze.
7mo Konff: Barska powabnym wiary y wolnosci zaszczycona hasłem wiele zwiedzie y zdradzi obywatelow niechay tylko każdy stara się czytać list ktory Konff: pisała do Elektora Saskiego y Krolewiczow Polskich dowie się że to działo nie ma inszego celu tylko żeby Krasinski nawet ta do Tronu Polskiego

ad 7mum

ad 7mum. Konff. Barska wiary S. y wolnosci zaszczycona hasłem niezwiedzie ani zdradzi obywatelow ani list do Elektora Saskie go y Krolewiców pisany niema innego celu tylko Krzyżiznego w polityce tylko iako dobry Katolik aby dał pomoc oney gdzie idzie o wspolny interess, żeby zas Krasinska należała do tro nu Polskiego to lepiey niżli ktokolwiek ale kto ma mieć ko ronę to w ręku Boskich dzieło.

8vo Uniwersał JMl. P. Krasinskiego 7. Marca w Barze ogłoszony wzywa na pomoc woysk Moskiewskich dla o brony wiary Greckiey wraz y Katolickiey a czyli to robota ktora w Krain mnoży tak wiele nieszczęsliwych skut kow powinna być ochrzczona tak szacownym pretextem tak Swiętych y drogich tytułow nadto zażywać intencye niedosyć że ludzi ale y samego P. Boga oszukać pragną

9no Krzyż dziwna tych zażywać na pomoc ktorych ro botę publiczną nagaaniamy także maią własnego oręża na siebie zażywać tatarow wołać aby Wiary S. bronili ktorzy są nieprzyiaciołami czyli to dosyć fałszywey o wiary gorliwosci niedowodzi iawnie.

Ad 8vum et 9num. Uniwersał JP. Krasinskiego 7 Marca w Barze ogłoszony żeby wzywał na pomoc woysk Moskie wskich to nieprawda ale JMl P. Krasinski prezentuie po winnosć obrony Greckiey to iest Uniackiey, a nie Schi smatyckiey, ani ludzi ani Boga ta Konff. oszukać nie może nie pragnie y Tatarow iezeli na pomoc wzywa to nie dla obrony wiary ale dla obrony swoiey ex pane bene p merentium wydzierania sobie części co fine aby na zawołaniu Rzpltey było od aggressorow Moskiewskich więc suppozycye fałszywa na gorliwosć o wiarę iś imposturę na Konff. Barską włożona niemoże więc u nikogo zdrowego rozumu będącego żadney impressyi uczynić ale y owszem ten sam autor ktory stylem Machiawela te uwagi napisał sam siebie niech kondemnuie.

10mo Występkow przeciw Oyczyźnie y Krolowi Wiara S. nie przyimuie, nayciższy iest grzech ktoremu restytucyi uczynić trudno za tym Barska robota nie tylko za wiarę ale z wiarą nie trzyma.

11mo Czyli to się z sumieniem prawowiernych zgodzić mo że Katolikow przysięgą y słowem podciwym przyrzec wierność Krolowi a czynić iedni iawne, drudzy skryte usiłowania do detro nizacyi, Kosciół Boży tego chwalić niemoże tym ci to sposobem dla krain z naylepszey intencyi musi Krol trzymać z Mo skwą gdy narod z nim nieszczerze postępuie.

ad 10mum et 11mum zgadza się z sumieniem prawowiernych Katolików robota Barska ani występek przeciw Królowi ani Oyczyźnie czyni, y Kościół Boży nayważnieyszą głową Papież Namiestnik Chrystusów a to iak Aaron wznieśiebszy ręce w nie-bo prosi.
Co raz do wierności Królowi sięga się w zaiemna wierność za wierności y dotrzymanie przysięgi pactorum Conventorum takiego bowiem ani Poganie cnót wielkich z których my teraz wzór bierzemy nie akceptowali ani legitymowali wy-ięwszy servitia subjecta nieinteressowane albo zbojetne kto-ry Król Kandydat Moskiewski że z Moskwą nie z narodem szczerze postępuie y trzyma szczęśliwa droga bo kiedy go miłość z nią złączyła niechay go śmierć nie rozłącza.
12do Nieukontentowanie z panowania nie tego wieku w naszym się zaczęło narodzie były prywatne nienawiści y emulacye za Królów Michała, Jana II, y III Augustów y dawniey.
13tio Jest gdyby naycnotliwiey piastowane było berło dzisiey dadzą wyniosłe zazdrości niepokoy w kraiu wzniecaią a takie to są zwyczaynie naszych Królów losy że znaywspanialszy do panowania duszą y przymiotem iednym wa-kansem iednego ukontentuie kilku niespokoynych uczyni am-bieyi sam los szafunek nieukontentowanych przymno-ży a częstokroć y niewdzięcznych. To iedno tylko Król mieć może ukontentowanie które sama cnota daie iest zdolne z wewnętrznego dobrych dzieł y intencyi uczucia
ad 12dum et 13tium Nieukontentowanie z panowania nie tylko tego się zaczęło wieku były prywatne w na-rodzie nienawiści y emulacye za Królów Michała Jana Augusta II y III, wiele tu do historyi należy bo Michałowi Prymas Prażmowski wszystko psował y w przepaść go zaprowadził na ostatek iak Historya niesie y otruł, iezeliby tak było to niegodnieyszy znaynie godnieyszych zaboycą cui nec parcere sepulto licet, iże ten Król nie był intruzor, ale do tronu ręką Boską a nie Moskiew-ską dany.
Jan III zwycięzca pod Chocimem obrany za Pana pod Wiedniem tak zwycięstwa Salwator Chrześciaństwa w starości swoiey uwodził się takomstwem za wakansu, y to mu zrobiło nienawiść gdy Kaznodzieia Krasicki moralizuiąc na kazaniu w swerze malował słońce y wiatry y przypisał lemma nad słońcem sol nad wiatrami venti y dołożył dabitur.
August II od Prymasa Radziejowskiego wprowadzony w woynę szwedzką y zdradliwie tronu Polskiego na czas pozbył y Państwo dziedziczne złupione zobaczył co świadczy traktat

altransaczki czemu bo moc Moskiewska była skutkiem
nieszczęsliwym tysiąc krotnie razy od Krola opłakana.
August III doznał przyiazni Moskiewskiey ktora w ser
ce Syna Jego Krolewica Polskiego Karola W. X. Kurlandz-
kiego bagnety wymierzyła y z Kurlandyi wygnała niech
tedy Krol Kandydat Moskiewski niewolnik pomiarkuie
czego się ma spodziewać kiedy wolni augustowie niede-
pendiący od niey takowe odebrali
14to Jest wprawdzie na co sarknąć w teraznieyszych oko
licznosciach nayłepszemu obywatelowi ale nigdy ten narod
niebył straszny w odporze sąsiadom gdy nim podłosc pry
watnych rządziła nienawisci w tenczas był dzielny kiedy
narod z Krolem a Krol z narodem wiarę wolnosc honor
y sławę za cel szczerego mieli usiłowania y wspolne na
to łożyli azardy. Moglibysmy do tego wrocić się iescze
stanu gdyby szczesliwa o wiarę y wolnosc gorliwosc
niebyła z podłoscią prywatney z towarzyszona ambicyi
Ad 14tum Jest nad czym sarknąć w teraznieyszych okolicz
nosciach nayłepszemu obywatelowi to prawda ale żeby ten
niebył straszny sąsiadom w odporze to nieprawda, żeby był
straszny z Krolem trzymaiąc a Krol z nim to prawda
ale nie z takim Krolem bo iest niewolnikiem przez chci
wosc Dyssydentskim y Moskiewskim. Możemy y teraz zrzu-
cić iarzmo niewoli gdy żyie Bog y my z nim ktory nad
wszystkimi Bogi naymocnieyszy a ten wszystkim y mo
carzami władnie.
15to co do teraznieyszey sytuacyi przyszłymi na myśl
dwa wiersze Kronikarza Stryikowskiego dosyć proste ale
szczere.

Byli nasi Polacy grozni Moskwie kiedyś
Ale coż to iest potym kiedy to iuż nie dziś.

Ad 15tum co do teraznieyszey sytuacyi na myśl dwoch wier
szów Kronikarza Stryikowskiego teraz niesłuszney przy
czytany respons a niewzgardzay narodu Polskiego ktore
go iesteś albo niedorodkiem albo wyrodkiem

Byli nasi Polacy grozni Moskwie kiedyś
Już niegrozni ale ich wszędzie biią y dziś
Tak aggressorow powinien bić każdy
Niedać się zawoiować y wyganiać zawdy.

Czytay koniec Konf. tarnogurskiey y początek Bar
skiey ktora była y iest dziełem Ręki Boskiey

Konkluzya.

Nie na to myśl na tronie być powinna człeka
Ktorego wieczność zawsze za złe dzieła czeka
Żyć podciwie zachować wiarę dla narodu
Nie zdzierać tak Krolestwa do nędzy y głodu
Z takim nie być nigdy nie dufać w swey zdradzie
Mieć Boga a nie diabła zawsze w swoiey radzie
Głupi każdy co się go tak szalenie chwyta
Rzecz widoczna dla wszystkich wiary znamienita
Przedtym wolność swą byli stracili Panowie
Odzyskał ią Pan szlachcic Pan na Ledniczowie
Teraz także Krasiński poniżoną wiarę
Dźwiga z upadku wraz y prawa stare.

Rezolucya

Od Senatu dworu Petersburskiego na podane przez Imć Pana Psarskiego Rezydenta Polskiego o uwolnienie aresztowanych Senatorow y Posła pro memoria d. 15 Kwietnia 1768 dana.

Potrzeba aresztowania Bisk: Krak: y trzech innych Rzpltey poddanych na tak dobrym zostaie fundamencie iż ministerium Ross: za rzecz zbyteczną osądziło by ią powtornie rostrzygać miało, żadney więc na pro memoria ktore JMć P. Rezydent świeżo podał dla uwolnienia onych dać nie myśli odpowiedzi na tym tylko przestaiąc oświadczeniu iż wcale niepodobna w teraźnieyszey okoliczności aby temu mogł pomoc dwor Ross: Wszakże pokazały się nowe w Polszcze zamieszania ktore nie są tylko korzyścią ducha buntowniczego y fanatyzmu Bisk: Krak: y iego adherentow nadchnionego y sfomentowanego. Zbyteczna w tym cierpliwość zbyteczne skrupuły zaszkodziły do dostatecznego zamysłow ich przyięcia. Rostropność tym bardziey niedozwala aby ich wypuszczać na poparcie exekucyi ktorą ich Partyzanci świeżo przedsięwzięli. Ministerium Ross: upewnia że JMć P. Imć słuszności swoiey y dobroci nie uchroni skoro tylko starania Jey nieinteressowane ktore są ustanowieniu porządku y spokoyności w Rzpltey skutek swoy odbiorą

Datt. w Petersburgu d. 15 Aprilis 1768

Panin.
mpp

Manifest

N. IMć P. JMći Ross: w Warszawie circa 10 Augusti 1768 publikowany.

Z Bożey Łaski my Katarzyna II JMPer: y samodzierżyca całey Rossyi.

Oznaymuiemy wszystkim naszym Grekom wschodniego prawowiernego wyznania iednowiernym obywatelom w Państwach N. Rzpltey Polskiey w Wdztwach Podolskim Kiowskim Wołyniu y drugich mieyscach do ktorych to nasze obiawienie rowno może należyc.

Gdysmy sobie obiecowali w krodce obaczyc skuteczne owoce naszych usiłowan y naszych powodzen na pozytek prawowierney Greko Ross: cerkwie w ziemiach y dzierzeniach Rzpltey Polskiey a osobliwie po rozgromieniu na przeciw niey y własney Oyczyzny powstałych w Barze mcicielow y nieprzyiaciół w ten sam czas przymuszeni my teraz przy dotkliwym naszym umartwieniu słyszec że iednowierni nasi zamiast tego azeby oddaiąc Naywyższemu godny chwałę spokoynie zaczynali pozytkowac udzieloną dla nich w Oyczyznie rownoscią wszystkich obywatelskich praw y prerogatyw zaczynaią sami nieskosztowawszy ieszcze onych wprowadzac nowe nieporządki y że naybardziey wiesniacy odrzociwszy powinne zwierzchnosci y Panom swoim posłuszenstwo wszczęli na roznych mieyscach zaboystwa y inne Bogu przeciwne gwałty. Wiadomo nam że powstawszy po większey częsci przykładem Barskiego zamięszania naprzeciw prawney zwierzchnosci grzeczą oni y iakie wiadomosci ieszcze oszukani y zwiedzeni od rozboyniczey gromadki ktora pod imieniem iakoby kommenderowaney z roskazu naszego częsci wiernego naszego Nizowskiego Zaporowskiego woyska po roznych mieyscach nietylko sama przez się wszędzie grabienia pustoszenia y zaboystwa czyni ale przyprowadziła ieszcze wszczęcie swoie tych niewinnych ze wsiow obywatelow przez pokazowanie fałszywych ukazow iakoby pod naszym Imieniem. Lecz iż tak tey rozboyniczey gromadki zuchwałosc sama przez się większego y przykładnego godna ukarania tym wyrazniey roskazalismy wszystkim naszym ynagranicy woyskowym Kommendantom azeby iż zażyli wszystkich sposobow do nayprędszego łapania y wykorzenienia rozboynikow y społecznikow ich aby oni nayspraw[i]edliwszemu ukaraniu oddani bydz mogli. Niechcąc iednak rownaiąc w iedney karze samych pierszencow z tymi ktorzy od nich

sfalszowanemi ukazami naszemi zwiedzeni zostali Lub ktorzy
przez poniesione swiezo y dawniey krzywdy od obywatelow
tam panuiącey Religiy pobudzeni byli dozwalamy przed
wykonaniem ostatnich z niemi surowosci oznaymieniem
dla ich oswiadczenia y ratowania od nieuchronney zguby
gdyby się w uporney stawili zaciętosci

1mo Że cale nikt niebyt od nas posyłany do Polski dla
pobuntowania iednowiernych naszych przeciw wspołbraci ich
innych wiar.

2do Ze wedlug tego ci ktorzy się nazywaią wysłanemi od nas
z wiernego naszego Nizowskiego zaporowskiego woyska nie
są nic innego tylko sami rozboynicy złodzieie y [illegible]
narodowey spokoynosci.

3tio Że takowi rozboynicy od woyskowych naszych Kommend
wszędzie do końca przesladowani a złapani sądowey Naywyż
szey swoiey władzy do zasłużonego ukarania oddawani będą.

4to Że ci ktorzy przystali do społeczenstwa ich przez oszu
kanie albo tez przez zemstę mogą ieszcze odpuszczenia
dostąpic y zapomnienia wszystkiego przeszłego ieżeli spo
koynie powracaiące do domow y mieysc swoich popr ze
staną nieodwłocznie dalszych swoich nierządow y bez
prawia nawrocą się do powinnosci powołania swego y
na zupełne posłuszeństwo Dziedzicow swoich y Rzpltey
iako od Boga ustanowioney nad niemi nayzwyższey władzy.

5to. Że y ci ktorzy sami iuż w zaboystwach y tym podobnych
gwałtach zupełne uczestnictwo mieli mogą takze ie
szcze dostąpic odpuszczenia ieżeli załuią swego występ
ku sami pomogą do połapania herszłow y przystawie
nia ich do bliższych Kommend woysk naszych.

6to Jezeli pobuntowani wiesniacy nieprzestaną swych
nierządow zaraz po publikacyi tego manifestu w takim
zdarzeniu przeciw woli y skłonnosci naszey sciągną oni na
siebie wszystek cięzki skutek nieukontentowania naszego
Ponieważ iak my z iedney strony za powinnosc y satys
fakcyą sobie mielismy y zawsze mieć będziemy iedno
wiernych naszych zastępować y zaszczycać w Oyczyznie ich
przy dostarczoney im teraz prawney rownosci z obywa
telami panuiącey Religiy ~~z~~ tak z drugiey oddawszy
wierze y obowiązkom Korony naszey wszystko to co im by
lismy winni przedtem wzielismy y zarowno oddawać zawsze
sprawiedliwą powinnosc y Rzpltey z ktorą złączeni ie
stesmy związkami nayscislejszey przyiazni y wieczney z na
szey strony przestki za formę Jey Rządu spokoynosc y całość.

ustanowionych na ostatnim Warszawskim Seymie praw Ktorych y same naymnieysze naruszenie będziemy każdego czasu rachować za naydotkliwszą Krzywdę powierzonego nam od Boga Państwa.

Zaczym po wdzięczności y z rozeznaniu iednowiernych z nami w Polszcze obywatelow oczekuiemy bez wątpienia iż oni według tego naszego do sprawiedliwych pożytkow y uszczęśliwienia skłaniaiącego się manifestu ochotnie postępowac będą y tym samym pokazuiące się szczeremi y pokornemi synami prawowierney cerkwie uczynią się ieszcze y godnemi w czasy przyszłe przedłużaiącey się naszey dla nich protekcyi. Dan z w Peterhowie 9na Julij od narodzenia Xtusowego 1768 a Panowania naszego siodmego roku.

Originał podpisany własną Jey Imperatorskiey wieliczeństwą ręką

Katarzyna.

(L. S.)

Deklaracya.

z strony N. Krola JMci Pruskiego do N. Krola JMci Polskiego y Rzpltey Polskiey 9 Julij 1768.

Krol JMć Pan moy dowiedziawszy się z nieukontentowaniem że rozne ostrzegania przyiacielskie ktore kazał czynić w Polszcze radząc każdemu trzymać się drogi umiarkowania y pokoiu żadnego niewzięły skutku ale że malkontenci maią raczey upodobanie karmić się chimerami y ogłaszać że one approbuie y nawet utrzymuie sekretnie. JKMć osądził rzeczą potrzebną użyć nayprzyzwoitszych sposobow do zniesienia takowey obłudy ażeby publicum z niey wyprowadzone było. Z tey przyczyny niżey podpisany minister Krola JMci Pruskiego za wyraźnym rozkazem ma honor deklarować JKMci y Rzpltey Polskiey że Krol JMć Pan Jego daleki od takowego sposobu myślenia iakie mu złe intencyowani albo złe informowani przypisuią trwa nieodmiennie w ułożeniu ktore umowił z JMPeratą JMcią Ross: względem interessow Polskich y ktore dał poznać tak często y tak publicznie przez uroczyste y powtorzone deklaracye swoie. JKMć przeświadczony że wiara katolicka y rownie wolność polska nigdy lepiey utwierdzone niebyły iak seymem ostatnim niemoże przestać tylko za nieprzyiacielow pokoiu powszechnego tych ktorzy usiłuią zniszczyć konstytucye seymu ostatniego

y pod fałszywym pozorem wiary y wolnosci podaią bez pożytku Oyczyznę swoię w naywiększe nieszczęsliwosci tym bardziey że żadnego posiłku niemaią się spodziewać od obcych potencyi. Radzi tedy JKMć wszystkim y każdemu osobliwie z przezacnego narodu Polskiego zaniechać takowe przedsięwzięcia rowno niesprawiedliwe y nierostropne a słuchać raczey rozumu stosuiąc się do tego co było postanowione y przyięte od nay przezornieyszey części narodu. Miło się spodziewać Krolowi JMci P. moiemu że JKMć y Rzplita Polska przyymą tę deklaracyą za nowy dowod niewątpliwy przyiaźni iego stateczney y nieodmienney dla Krolestwa Polskiego że przyznaią żey okazyi wszelką sprawiedliwość czystym iego rzetelnym sentymentom. w Warszawie 9 Julij 1768

G. de Benoit. mpp

Nota JMci P. Rezydenta Pruskiego

Fałszywe powieści rozsiane w tym Krolestwie y ktore nieprzyiaciele spokoynosci publiczney nieprzestaią coraz bardziey rozgłaszać iakoby dwory Pruski y Rossi chciały pożytkować z teraznieyszych okoliczności na oderwanie części Polskiey lub Litwy ze ułożenie między temi dwoma dworami sięga się iedynie do takowego zysku z uszczerbkiem Rzpltey iako są bez żadnego podobieństwa y fundamentu dla tak daty pochop niżey podpisanemu Rezydentowi Krola JMci Pruskiego przy N. Rzpltey N. Polskiey podać tym czasem do wiadomosci przez teraznieyszą notę że ta ścisła przyiaźń y dobra harmonia trwaiące szczęśliwie między wspomnionemi Krolem JMcią Pruskim y JMP. JMcią Ross. tak są mocno na samey sprawiedliwosci y słusznosci ugruntowane, że niemożna nawet pomyslić aby kiedy wzmianka o nich była o podobnym przedsięwzięciu owszem dalekim będzie od takich zamysłow JKMć P. moy stara się y starać się będzie statecznie o utrzymanie stanow w Rzpltey w zupełney ich całosci y o zachowaniu praw y wolnosci narodu Polsk.

JMP. JMci Ross. tenże sam cel sobie założywszy nie inszym koncem JKMć P. moy umowił się z tą Monarchinią. Tak zbawienne myśli będą im powodem, nie trzeba bynaymniey wątpić że złączenie tych dwoch potencyi przyniesie Polszcze bespieczeństwo zupełne y spokoynosć. A iako z przyczyny bliskiego sąsiedztwa y dobrey harmonii dłuższym niż całego swiata przeciągiem trwaiącym między Państwami Krola JMci Pruskiego y N. Rzpltey JKMć powinien się naturalnie mocno interessować do tego wszystkiego cokolwiek zbawienne dla Polski być może. niżey.

podpisany niemoże zaniechać z okoliczności teraźnieyszego in
temegnum publiczne uczynić oswiadczenie że Krol JMć P. Jego
nieupatruie większego dla Rzpltey pożytku na ten ażeby ze
życia tey sposobności do obrania sobie Krola ktoryby był z po:
śrzod Narodu Polsk: pochodzący przez Oyca y Matkę z krwi
rodowitych szlachty Polskiey iako to JWW. JMć Ross: oswiad
czyła przez swoię deklaracyę w tey samey myśli uczynioną
w ysteraźnieysze nota. Sława Rzpltey pod Panowaniem
Krolow Piastow dosyć pokazuie przykładow szczęśliwości
ktorą sobie na potym Narod Polski obiecywać może ieżeli
w przyszłey elekcyi obroci wzgląd swoy na przodkow swo
ich. JWW. JMć Ross: tegoż samego będąc zdania y uważa
iąc zarowno dobro narodu ktore z takiego odbierze po
stępku niemniey chwalebnego iako też zgadzaiącego się
z pięknemi przywileiami ktoremi się zaszczyca łatwo
każdy obywatel przeniknie że niemogło nic pomyślnie
szego przytrafić się dla Polski w teraźnieyszych okolicz:
nościach iak takowe zupełne porozumienie y w tey mie
rze między temi sąsiedzkiemi potencyami.

Obszernieysze y dostatecznieysze tego wszystkiego co kol=
wiek tu wyżey wyrażono deklaracya ktora niedawno
nie uczyniona będzie poda ostatnią w pospolitości konwikcya
że te szczere prawdziwe JKMci sentymenta ktore niżey
podpisany sądził się bydź obligowanym do ogłoszenia przez
teraźnieyszą notę poprzedzaiącą. w Warszawie 27 Grudnia
1763. Benoit.

MOWA

Xcia Posła Pruskiego in Campo Electorali do Stanow Rzpltey R.
1764 miana.

Nic zgoła takiego Nays: Rzpltey Polskiey zdarzać się nie
może do czego by się szczerze Nayposężnieyszy Krol Pruski P.
moy miłościwy nie przykładał. Teraźnieysze nayprzod bez kro
lestwie taka iest czasu chwila ktora przyiaźnie pokrzepia
y przyzywa usiłowanie Krola sąsiada y przyiaciela żeby
w żadney rzeczy JKMć nieubliżył uczynności. Te dwie wła
sności obligowały go że mnie Posła swego nadzwyczay
nego do Rzpltey waszey ~~w~~ tak na Seym przedelekcyny
y na teraźnieyszy Elekcyiny zgromadzony wysłał a kreden
cyałami opatrzył ktore dzisieysze wyroki Prymasu
tobie oddaie sprawiedliwie oraz cieszę się że potrzebny zen
dostaiemi się powod w tym iasnym posiedzeniu złączoney
całey Rzpltey wyborneyo mego sprawowania urzędu y prawdzi

wey y szczerey myśli Nay: Krola JMci Prusk: N. Rzpltey Pol-
skiey otwarcia tu ogłoszenia. Przymierza wieczne przyiazni
tylu wiekow sąsiedztwo tylu dzielne sprawy zgoła iedne takie
są y tey dzielności ognıewa ktore Krolewski Dom Prusko bran-
deburski z Nay: Rzpltą Polską przyiaznią y na wieczystość
przyiazni będą
Obrządnie y ustawicznie na to pamiętny N. Krol moy na
pierwszym zapewne mieyscu kładł y kładzie przyiazn
Krolestwa Polsk. y między pierwszemi swemi szczęsnkami
mieści zachowanie całości y szczęśliwosci Krolestwa waszego
szczerze więc z tąd ubolewał N. Pan moy nad smiercią
Krola cnotami dobrze licznemi okazałego ziakiemi nie
dawno utraciła Rzplta wasza. Gdy zatym nayggorętsze czy
ni usiłowania azeby godny zastępca y dobry wam Krol
zdarzył się życzy. z prawdziwemi Rzpltey waszey przy
iacielami. azeby Krol od was obrany był z macierzysty
Krwie wasz Rodak ktorego by urodzenia zacność wiek
do pracy zdolny życie y obchodzenia się dzielność biegłość
w radach rostropność wczynieniu rzeczy miłość Oyczyzny
wolności y pokoiu y inne cnoty ktore dobrego Krola składaią
zalecały, pozytki rownie iak y ozdoby narodu waszego
wyciągać zdaią się, azebyscie przeliczyli zkąsen do dawnego wro
cili sposobu obierania Krola ktoryby tylko Polskę miał
za Oyczyznę ktoryby do waszych interessow nieprzynoszą-
szywał obcych ktoryby sławę Jagiellonow y Sobieskich
ożywił.
Niebywa wam na piastach y godnych niesmiertel-
nego tego imienia nastepcach. Pośrodku między temi
JW Stanisław Poniatowski Stolnik WXLitt w ktorym
wszystkie wyżey wyrażone przymioty y cnoty umieszczone
być nieoboiętnie pokazuią się.
Tego Krol P. moy wam nad innych zaleca rozumieiące
że niełatwo lepszego obrać moglibyście Krola y spo-
dziewaiące się razem że życzenie to nieprzeciwne rzecz iako
z przyiaznego y szczerego ku wam umysłu pochodzące przy-
imiecie.
Obiecuie sobie Krol P. moy po rostropności y miło
ści waszey Oyczyzny y wolności ktore mocno narod wasz
wstawiaią że w tey okazyi naylepiey osobie zaradzicie y że
wszelkieysszym obrania Krola interessie całości Oyczyzny
y dobro publiczne u was więcey ważyc będą niż przeciwo
nie się prywatne gniewy y wewnętrzne rozroznienia
To iest z roskazu na mnie włożonego Krola JMci Pruskiego
wam otdyczone stany przełożyć winien byłem

Winszuię sobie y między nayszczęśliwszemi życia mego dzisiay szy dzień policzę w którym mi zdarzyło się tłumaczem y sprawcą bydź takich Królewskich roskazów, które niczinaczey tylko przyiemne wam bydź mogę a mnie z moiemi usilnosciami wam zalecam.

Respons

N. JMP. Rossi na list JO. Xcia JMci Prymasa w którym doniesioney o Elekcyi N. Króla Stanisława Aug.
Lubienskiego.

Mci Xże Prymasie

Sprawiedliwość sama wyciągała abym z wielkim moim ukontentowaniem odbierała wiadomość o zaszłey wolney zgodnie iak iednomyślney Elekcyi na Tron Polski Hrabi Poniat. iako listem 7. Września pisanym iest mi od W. X. Mci doniesiono. To dzieło tak wielkie iest naypomyślnieysze dla waszey Oyczyzny którego tym szczerzey y W.X.Mci winszuię iż nikt go gorliwszym w obmyśleniu Jey dobra nieznam czego dowodem są nieustanne W.X.Mci starania y stateczne przyłożenie się do wsparcia zamysłów moich za cel maiących ochronę tey Oyczyzny waszey od wszelkiey burzy podczas bezkrólewia y wyniesienie przez Elekcyę na Tron Polski Piasta. Ten ieden tylko wskrzesić wasze ustawy może tudzież wagi y mocy przydać prawom a oraz zupełnie ubespieczyć wolność y równość obywatelów. Tak chwalebne usiłowania pozyskały na zawsze W.X.Mci u nas szacunek y sprzyianie moie. Przytym Boga aby W.X.Mci w swoiey miał opiece. W stolicy Peterburgu Dnia 30 Września 1764. W. X. Mci

naprzychylnieysza
Katarzyna.

Respons

od JO.X. JMci Biskupa Krasz na list JMci P. Goltza Sty Grudziondzkiego 1767.

Wielmożny Mci P. Sto Grudziondzki Mnie WMP. y Bracie

Powinna o prawowierną Katolicką Wiarę żarliwość iako w sprawiedliwey Przodków moich obronie była nieustanna tak y we mnie gdy nieustanna do podobnych robienia kroków znaydnie się gotowość y przedsięwzięcie mam honor na list WMPana

odpowiadaiąc złym się istotney rzetelnosci wyznaniem oswiad
czyć że cokolwiek do ruiny y uszczerbku panuiącey w Oyczy
znie wiary zmierzai będzie przez swięty sumienia obowiązek
y przez należyty wzgląd na zachowanie Kardynalnych praw
przeciw religiy WMPanow na zawsze ustanowionych umyst
moy chęci do tego nakłania iż trudno żebym w granicach spo
koynego milczenia mogł zostawai, wszak zdanie wszystkich pra
wie Statystow na Religiy zdrową politykę gruntuiących to
było powszechnie y od narodow przyięte że w iednym Pań
stwie roznosć wiar roznosć umysłow sprawuie y rozdwo
ionych serc pewną ustawicznego niepokoiu offiarę zwykła
odbierai, ani żadnemi nawet nayszurowszemi opisami
upragniona w narodzie spokoynosć przy roznych Religiach
ubespieczona nigdy być niemoże.
Dały to poznai oczywiscie dawne okropne w Polszcze przy
kłady kiedy Religie WMPP. przeciwko statutom Jagiełłon
skim y edyktom do urzędow y senatu ciągnąc się wzbu
dziły domowe niepokoie krwawe wzniecały, potyczki do gwałt
townych długo trwaiących niezgod nayważnieyszy y nieprzestan
ną podały okazyę tak iż z dawnych nastąpionych dowo
dow doswiadczeniem samym stwierdzonych sprawiedliwie wno
sić przynależy tą niezbitą prawdę ~~Senatu~~ że pozwalai teraz
wstępu innym Religiom przeciwko prawom Oyczystym
do rad sądow y senatu iest znowu woyny domowe Oczywiscie
iak przedtym były zapalai, iest szyszysi wieczney bramę mię
dzy Religiami otworzyć.
A zatym WMPP. iako się zaszczycacie być współobywatela
mi naszemi wiarą się rozniące tak przez wrodzoną miłosć Oy
czysty przez powinne do powszechnego dobra y pokoiu przy
wiązanie albo do iednosci dawney prawdziwey Katolk. Religiy
raczcie powrocić y przystąpić albo też w dawnym odrębie spokoy
nosci ich Religiom prawem przepisaney zostawai postanowcie
ile że y nam Katolicy w postronnych Akatolickich narodach
lubo nawet w czasach dawnieyszych mieli swoią panuiącą
wiarę Rzymską a iednak tak mocnym okryci zostali pra
wem że lubo w łyczki swoich narodach są rownie obywate
lami a iednak do żadnych urzędow że Katolicy należyć nie
mogą. Toż narodowi Polskiemu iż w tym punkcie za przykła
dem Państw pogranicznych dobrze się rządzących idzie a
jeszcze na fundamencie dawnych y teraźnieyszych praw
swoich przez sprawiedliwe nawet samego honoru terminy
nieprzynależało by szaganiai y wrodzoną przy wierze dobrey
y prawach Oyczystych żarliwosć opacznie stumaczyi iakowymś
fanatyzmem zuchwale nazywai

to zaś do ich pokrzywdzenia o których WMP. w liście swoim wyrażasz ieżeli dowiedzione będą osobliwie iakowe uchylenie y przestępstwo prawa pokoy y bespieczeństwo dla ich Religii opisującego ieżeli się pokaże upewnic mogę że zgromadzona Rzplta przedsięwziętym teraźnieyszy ich postępek Konstytuciom Roku 1699. fol: 16 Vol: 6 Tit: O marszałku związkowym y Traktaciu Lidinkowskiego 1717 fol: 244 Art: 2 Vol: 6 wyraźnie sprzeciwiaiący się rostrzygnąć wszy co sprawiedliwości każdemu w ad ministracyi należąca wyciągai będzie uczyni y niezawodnie postanowi. to w samey istotney prawdzie wyrażiwszy ~~wys~~ zostaię z wszytkim uszanowaniem etc

PROGNOSTYK

Na Rok 1768 z Niemieckiego na Polski Język przetłumaczony.

Januarius.

Z Francyi dochodzą wiadomości niebespieczne. kto pokoy za myśla wszaszai tego ręka Boska pobiie, do zwady y woyny nieieden rady y pomocy doda

Februarius.

Coś nowego ziawi się co ieszcze niebywało na co wielkie iest narzekanie wiele strasznych chmur pokaże się które ciągnąc na Septemtrioni bardzo iest pobudzona

Martius

Piłat z Herodem znowu się poprzyiaźnić od Septemtryonu wieie ostry wiatr coś nowego przypędza wiele zdrady y wiarołomstwa pokaże się gra niebespieczna zaczęła się słychać o nowym Allianse każdy się miey na ostrożności Mars zawotywa na Synow swoich w pole Panowie sędziowie będzie barzni

Aprilis.

Moskwo! Moskwo! niedowierzay nazbyt patrz komu dufai y wierzyi miey pilne oko

Majus.

Proiekta dobre są promowowane zdrady y oszukania nie dadzą się y odkrywaią. autor z tego iest niezawstydzony pozyzane nieiest odebrane nowy teraz ieden Monarcha W. co się od iego Państwa oderwało bądź mało bądź wiele nazad chce oderwać przez moc według prawa polityki.

Junius.

Marsowe nieszczęście zbiere w momencie pewnego Monarche

Julius

Nowosci niesą trwałe. Poddani się buntuią. Pewny mocarz wielki mocno będzie załowany o którego dzielach swiat cały słynie

Augustus

Orzeł się coraz wyżey wzbije Państwo jego we wszystko to kwitnie, handel y commercia coraz w górę idą na morzu y lądzie pewny Kray niemieckim porządkiem zażywa się rządzi. Orła głos wszędzie wydaie się pospolstwo się kupi y zgromadza przeciw temu pewny naród pobudzaią y cudzoziemski wen obyczai wprowadzaią. Rebellie bunty zaboystwa gwałty ogień nieieden Kray teraz zrujnuie

September.

Fortuna miłym okiem pogląda na austryą nad czym obywatele bogacі y ubodzy cieszą się wszędzie tryumfalne okrzyki słyszeć się dadzą od pewnego Monarchy mąż ieden do wielkiego dzieła będzie zażyty y rządy Państwa temu będą powierzone.

October.

Niebespieczenstwo ruina niezgoda starodawnemu domowi gotuią się, na Septemtryonie coś nowego ziawi się Mars ordy rozsypuie surowa exekucya na rebellizantow niebierze skutku. Mądra rada y proiekt ktore z trudnością wynalezione. Woyna cokolwiek folguie iednak Dubius jey eventus.

November.

Gallus czyli kogut mocno iest kontent fortuna się do niego obrociła. Kto pod w pazury dostanie się z tym bardzo źle się dzieie. Ordy nazbyt sobie źle postępuią y pewne Państwo całe ruinuią

December.

Przez żal y zemstę poddany iest pobudzony, gdy tyrannią y okrucieństwem iest pogrzebionym.

Prognostyk Drugi.

Duo Imperia peribunt et Monarcha Juvenis morietur, plorabit mulier et gladiorum tela eam cooperient Invenientur viri fortes in gente contempta et exultabunt eum Domino tunc temporis approbabunt injustitiam Sacerdotibus perfidos interficient et imponent finem Sceleratorum

List

od przyiaciela do przyiaciela pisany.

Monsieur.

Co krotki czas utraci to wieki nigdy nienadgrodzą kochany przyiacielu, powiem ci nowinę, przechodząc się po Warszawie w Rynku miasta spodkałem dziwney urody pannę mogę mowić iż śliczniejsza nad wszystkie stworzenia ale bardzo obszar

pana zatem zdięty pytałem się iey o iey imie, y co tu ią bawi. odpowiedziała ą imie moie fides a po Polsku Katolicka Wiara mowię daley a coż cię z tak daleko zagnało, rzekła iam się urodziła w Jeruzalem wychowałam się w Antyochiy Konstantyn W: zaprosił mię do Krymu, potym chodzęc od wschodu do zachodu wszędzim narod potomstwa imienia mego zapełniła, daley Mieczysław tu mię wezwał do Polski potym do Litwy gdzie rozgospodarowawszy się z JMC Panną Cmulatyą żwawie ramnie natarli chcęc abym była ochrzczona bierzmowana y pracowana iam rzekła że wprzod niż wasze obrzydliwe swiętosci znane były iam gdzie ochrzczona y bierzmowana wtych obiey strony umowiwszy wzięto mnie aż do Radomia gdzie Focius Biskup Carogrodzki y Antyochiński bierzmował mnie ale tak niedyskretnie że iak wgębe mnie uderzył wybił mi dwa zęby koronny y Litt: Ah Moia damo niemiałaś żes kogo żeby się w tych okolicznosciach ratować odpowiedziała nikogo mam wprawdzie dwie siostry ie dney imie nadzieia ale ta iest w ręku Boskich drugiey mi łosć ale ta po Polszcze y Litwie tak mi się zabłą Katoli żadney wiadomosci o niey wzięść niemogę mam zyszko iedne otuchę w protekcyi Stanisława ktory prawdziwym będąc Mieczysława Sukcessorem obiecał mi wybite zęby mocno wprawić y mam unięgo w obietnicy bogatę sukienkę Teraz za duszę Konff: Radę prosze o Zdrowaś Maria.

Gazety osobliwe

Z warszawy dnia 30 Marca 1768.

Oiawione w Barze na Podolu fanatyzma daie takie tuteyszym Epikureyczykom spekulacye iż iedni nazywaią go spiskiem drudzy buntem trzeci rokoszem niektorzy Konff: inni poparciem dawney Konff: Spirito di Folleto inni na ostatku Koniecznę Dwor się zas z tego smieie bo teraz filozofowai en Democrite ieat a la mode z tym wszystkim rada Senatu złożona y sztaffety po Senatorow assidovanych porozsyłano z ktorych czy będą wszyscy Democrytami czy Heraklitami rzecz ciekawa. Xiężeta starszy y Xże Marszałek W: iuż się oswiadczyli że wotow swoich niedadzę tylko na pismie y to przez Algebrę arabską poniewaz o intrygę orientalną rzecz idzie. Xże Radziwił ex Marszałek mowię gęsto że niechęcy się wrocić do Warszawy

miał prosto do Benderu pobieżeć y tamże w aktach metryki tamteyszey zaniesł solenny contra totum actum Roboty swoiey manifest. Xże Prymas także został niechciał w Warszawie spiesząc się do Łowicza na wielki Tydzień maiący sam spiewać Psalm Miserere w wielki Piątek.

Konstytucyi traktatowey że dotąd niewidno w druku ta przyczyna iż to dzieło chcąc ozdobne posteritati zostawić posłali go aż do drukarni Kolońskiey żeby iak nayozdobnieyszym charakterem z pod prasy wyszło

Konff: mniemana w Barze odebrała list od Hana bardzo grzeczny manierą wcale francuską pisany a stylem Króla Pruskiego wiele iednak niemieckich terminow iest w nim akcentem Saskim.

Z Warszawy miano posłać do Hana iedne z Dam faworytek do traktowania aby odwieść Hana od teyże limeiaty a na swoie stronę przyciągnąć ale mowią że podobna przemowi ią w drodze Basza Chocimski ktory ma być cale galantnym był przed rokiem incognito w Warszawie.

Moskwa w Wielkiey Polszcze będąca ma się sciągać pod Gdańsk perswadować Gdańszczanom przysposobianie amunicyi ktorą dwor nakazał na tę expedycyą rozproszenia rokoszu iak go nazywaią. Mowią drudzy że bardziey tam się zbliża dla konwoiowania Posłow pełnomocnych, iednego do Genui drugiego do Hamburga sam chcąc zawrzeć traktat oswiętą oliwę żeby Polskę dochodziła a na drugim mieysce o swieże śledzie bo Polacy choć Dyssydentow w rowności przyięli iednakże Posty scisłe zachować chcą iak w Greckim Kościele.

Imp: JMc: niemogąc lepiey zawdzięczyć kosztu y fatygi Konffederatow zeszłych ma każdego z Marszałkow y Konsyliarzow obesłać tym co ma w kraiu swoim dla zdrowia ludzkiego nayszacownieysze to iest dla każdego po kilka funtow Rabarbarum to bowiem lekarstwo affekcyi obstrukcyi wewnętrznych z ktorych wielu niewyszło a wielu cruda popożywszy dotąd strawić niemoże lekkim purganiem wyprowadzi

Kamieniec Konffederaci (mowią) oblegli gdzie się Regimentarz z kilkunastu Chorągwiami Polskiemi reyterował ale mowią że nic niewskuraią bo tenże Regimentarz JMc Dzieduszycki iako ten in arte tactica biegły rezolwowany iest dęby na nich ciskać doswiadczoney swoiey inwencyi

Sterburtowskiey Ktorych doswiadczyt w zaiazdach przy grani cach. Kassa ukrainska skarbu Koz w Berdyczowie będąca po życzyła Konffederatom też żadney prowizyi 200000 ad tempus bene visum mowią że y w drugich Kassach tego kredytu potęż niq. Dyssydenci Manifest czyni maią wyrzekaiąc się iako tego y tyle niechcieli co dla nich traktat opisat czyło mo destyą czyni affektowana czyst wiara w predestynaciy, Ma warszawa postai po rezolucyą w tey bio mierze do Konsy storza Wittemberskiego do Saxoniy.

Biskup Kamieniecki w Karlsbacie zażywaiąc wod zimo wych iakby złożył tam radę medykow iakby przez sympa tyą brat Jego Podkomorzy mogł byc leczony poniewaz mu Warszawska rada ... zadac

Kasztelanowa Kamińska wziąwszy urlop y paszport od ... Repnina zamiast do Petersburga wybiera się do Krymu sup ponuią że swatać ex ... Kaniowskiego z Naystarszą corką Hana w rekompensę danych Millionow na Kruciatę Łowczy Brzezky Koz mowią że sekretnie poprzedził ią y sam chce u Łowie tę partyą maiąc instancyą ... za sobą od całego Septen tryonu ale mowią że mu cięzko dokazac bo Hetman W. K. niechce instancyowac za nim choc to iedno z Imie y Da my Warszawy oczernity go zadawszy iakąs niezdolnosc.

Xzę Gnrał Podolski zakazał Grodowi Kamienieckiemu przyimowac Manifestu wszelkiego od Kommendanta tam tęyszego oraz areszt imienicom swoim połozyć kazał na całym ardenate tamteyszym azeby się Konff: brać go nie ważyli poki on z drugiemi Konff: z Wdztwa niepodiedzie

W Mało Polskich Wdztwach to iest Krakow Sandomirskim y Lubelskim ma byc Marszałkiem Konff: Xzę Lubomirski, ... W: a potym o Generalną ... się starać bo mowią ze muszą Kłopot Gospodarstwa Marszałkowskie go naprzykrzył.

Litwa iuz zaczęta przez ... puszczać Dyssydentow zaczęwszy tego drabanta z iednym pułkownikiem.

Mażedury Wielkopolskie pobięgły wszystkie do sie bie z Warszawy utrzymuiąc grę Hassanki z azardem iakoz wrożą że wygraią byleby kto od granicy w rekontr niewpadł przyznać zaś trzeba ze Graicze.

List

Pewnego Pana z Poznania d. 13 Junij 1768 pisany.

W Woiewodztwie naszym począł się nieszczęsny spisek po
dobny Barskiemu y toż samo bez respektu czynić zaczy
na. Przyiacioł naszych a N. Gwarantki sług za naypier
wszym się powstaniem mocno pod Pyzdrami poraził tak
że aż nieszczęsnie pozostałych na Polach y Borach szesna
ście wozow do Poznania ranionych Moskalow d. 12 przes iak
niewinnych barankow przywieziono a zuchwałych buntowni
kow szesciu tylko y to nieprzy spisku ieszcze ale dopiero tam
iadących spodkawszy poimali w czasie ktorego poimania
13 Huszarow Moskiewskich o nich się skaliczyło. Między temi
zabranemi iest niejaki Poniatowski y Potocki a ten znacz:
nie raniony, chodzi ieszcze za tym spiskiem Moskiewska pie
chota y ozabrane łupy im się prosi ale się bać należy aby
ich nie złupili, bo to lud zuchwały tak się zbuntował że
tylko w Jezus y Maryą dała. Xże Wodi Smoleński siedzą
cy w Poznaniu y ten na starość coś przypuścił do głowy
że musi tak zuchwały spisek upodobał kiedy aby im
się szczęściło pewną Jałmużnę na msze dać rozkazał. Panie
obroń że zaraz się na Warszawę albo ią tam prędzey potężna
ręka N. Pana uskromi y przykładnie ukarać potrafi Gar:
nizon Poznański ma ordynans ruszać pod Warszawę y za
pewne 17 przy wynidzie prędzeyby był wyszedł, tylko że swoich
ludzi JMC P. Kommendant doczekować się niemoże co noc
po szesciu po piętnastu brakuie z Officerskiemi koniami nigdzie
ich nieznayduią tylko w spisku tam nawet y Moskale ucho
dzą z tak wielkim łączyc się szaleństwem chociaż to lud
tak mądry.

Wiadomości przed Seymowe y poseymowe z Warszawy.

Był tu w Warszawie iarmark ktory się agitował aż do dnia
6. Marca dostać tu można było naywprzednieyszych towarow nie
tylko za gotowe pieniądze ale y na zamiany przedawano tu
na nim dla prywatnego zysku wiarę naypierwod narodową zaś wy
mieniano złotą wolność za niewolę podłość y inszą za złoto
Prawa staropolskie Syczyste zagraniczney mocy złotnicy
Stolarze Kartarze Snycerzi pieczętarze przedawali tu wielkie
Buław, Senatorskich Krzeseł, Lasek, gwiazd, orderow, pieczęci, Insyał.

a co naywiększa y naydziwnieysza że tu otworzono sklep ieden pargaminowy z ktorego iakowes wykładano pargaminy autentyczne z czerwonemi w blaszanych puszkach pieczęciami małemi y większemi na sznurkach iedwabnych wiszącemi patrzyli na to widowisko niektorzy bogacze z napełnionemi workami złotem tam wchodzili a wychodzili z pomienionemi pargaminami pytaiąc się dobr dziedzicznych. Zalecenie tu było wszystkim stanom ~~publiczne~~ publiczne ludzi do tych czynienia y tym podobnych frymarkow. Niektorzy iednak obruszyli się przeciwko tym frymarkom za co Pan tego Jarmarku postał ich do moskwy po sprawę dla Marcina Lutra. Zmordowani tą szkodliwą narodowi fatygą naypręzdnieysi handlarze szukali w złotym potoku ochłody ale tam zasilaiącą się Matkę pożytecznych pszczołek wzgardą nadeptawszy do tey przyprowadzili niecierpliwości że uksiswszy ciecka w trodzie wybiła się z potomstwem swoim w gorę złączywszy się z innemi roiami w padli szukać po dzikich za roślinach nayszkodliwszych żądeł nad tym plugawym bydłem ktore złoty chciało oszukać potok tey ukochaney powierszney pszczołce, do tych czas ieszcze niewiemy co to robactwo zrobi. Pełno tu iednak wieści że złe podcinie pszczołki opuściwszy ule swoie znacznie się kupią grożąc temu bydłu nie tylko iadem żądeł swoich ale y tatarską nahayką. Niektorzy zaręczą pewną twierdzą że tatarski nahay te niechęci y zamieszania ma uspokoić y że ten iarmark zniesiony będzie nam deklaruią po S. Michale Kontriarmark na ktorym wół z baranem pod się ogon maią schować czartow zaś y herszktow tey roboty krzyżem exorcizmować y zaklinać maią a tak naprawią popsute rzeczy y wszelka odmiana tych handlow nastąpi. Zmocnienie tego robactwa to nam obiecuie że JMc X Młodzieiowski ma wymieniać pieczęć za wielką Moskiewską po tę z dokumentem ma iachać do Moskwy. Repninowi Konff. dała assignacyą na 300 Nahaiow do Tatarow ale się wymawia dla swoich interessow że niemoże długo czekać na ten procent. I to tu mocno twierdzą że chcąc się uspokoić wołek iednak maią mu poprzycinać rogow y pułogona więc. Ogienskiemu Luterscy wieszczkowie prorokuią że z nieostrozności ma sobie buławą oko wybić. A Kalwinscy Mathematycy datowali Krolowi JMci Perspektywę ktora wielkie rzeczy małemi reprezentuie przez ktorą do perspektywy przystawiwszy na wołka z obciętemi rogami

y ogniem wpuszczonym rozumiecie że to zaiąc do ktorego
przedtym zmierzał Radziwił y chybił aż się Swiat zadziwił
JMći X Krasickiemu darowano na wiązanie Szpadę Ostrogi
Kapelusz ze złotym galonem y damy przysłały mu zęka:
wili z piora Kanarkowego y podwiązki haftowane ktore nosić
będzie przy Kapeluszu. JMći P. Podkomorzemu Kor. dał Xiąże Pry
mas absolucyą przystawania poufałego bez skrupułu z Drze:
wiecką y Oginską. Ta absolucya poty ma trwać poki ciotek
z rogami chodzić będzie, za co JMP. JMć przysłała mu szub
dwie z osmykow zaięczych y gardełek bobrowych. JMć X Mło
dzieiowski po sakrę na Biskupstwo Poznańskie do Petersburga
ma iechać bo z Rzymu oney się niespodziewa pod ktorą Kondy
cyą Deklarowano mu Archimandryą intratną. JMć P. Branickie
go wzięła powiadaią chętka znieść Konfederacyą ale gdy go upewnio
no że nayliche szy Konfederat lepiey strzela od P. Kazanowy
dał sobie wyperswadować. Galtemberg wygnaniec Saski miał
podać proiekt w gabinecie nowego oszukania Kraiu w biciu
monety ktory przez wybranie dobrey monety w Kraiu Polskim
ma przynieść zysku do skarbu Krolowi 300 Millionow.

Mowa

JO Xcia JMći Kaietana Sołtyka Bisk: Krak. na Seymie
Coronationis Krola JMći Stanisława Augusta Dnia 7
Miesiąca Grudnia R.P. 1764 miana.

Pierwszy głos na uczczenie maiestatu WKMći P. M. M. za
bieraiąc mam za cel naygłębsze uszanowanie Tronu Jego
lustrem naywyższych przymiotow napełnionego.

Nayprawiedliwszy natury instynkt azeby rządy na
rodow naydoskonalszey cnocie y naycnotliwszey doskonałosci
powierzane były iest dowodem tak rzetelnego wypełnie
nia kiedy oczami naszemi oglądamy na wysokości maiesta
tu tego na ktorym WKMć naywyższa doskonałość oso
dziła azebyś pierwszym był w narodzie władaniem y go
dnoscią ktoryś był pierwszy doskonałością

Z mędrcow starozytnosci nayuczeńszey płatto nayszczęśliw
sze na ow czas imaginował sobie Państwa _Si aut Phi
losophi essent Reges aut Reges philosopharentur._

Tak iest Nay. Panie z wielkosci przymiotow twoich kro
lewskich bierzemy miarę nadziei uszczęśliwienia nasze
go bo opatrzność nieskończona nigdy nie prożno niezy
nięca daiąc cię swiatu z przeznaczeniem do panowania

y ozdobionego taką wielością darow sadząc na Tronie wy znaczyła za cel rozporządzenia swego chwałę zaszczyt y szczę scie narodu Polskiego iako niegdyś udzielaiąc Salomo nowi obfitey mądrości tymże samym udzieleniem do nay wyższego wyniosła stopnia, blask sławę bogactwa y uszczę śliwienie Krain pod jego mądremu iego iedynowładztwu oddanych

Też są nawzieu te ufania całey Oyczyzny za mocny fun dament wielkości duszy y przymiotow WKMci maiąc za czynasz utrzymasz iako z Krolow prawowierny w nay lepszym stanie nayswiętszą Religią na ktorey wszyst kich Krolestwo gruntuie się szczęśliwość iako się przodkowa WKMci w tylu Kardynalskich wyeksplikowali prawach utrzymasz Kościoła y duchownych swobody ktorych zaszczycai protekcyą za powinność y ozdobę maiesta tow nayslawnieyszych Swiata osądzili monarchowie. Utrzy masz w naypięknieyszey porze Rzeczyp. wolności y naro dowe przywileie dla ktorych Krolewskie WKMci dosto ieństwo nad trony swiata całego iest sławnieysze bo wol ney nacyi panuiące

Przy tych zas powszechnych nadzieiach partykularne moie są życzenia azeby Krol Krolow y Pan panują cych drogie WKMci zdrowie w iak naydłuższe lata czerstwe y nienaruszone zachowywał rządy zaś Jego tak szczęśliwe tak chwalebne tak słodkie sprawował zebyś WK Mci sławą dziel y władania swego przy nierozdzielnym tytule Oyca dobrocy powszechnego Monarchow naywiększy uwielbiaiącym nieśmiertelne naylepszych Krolow przewyż szył czyny y wszystkie potomne napełnił wieki pretendowano alternata od przeswietney prowincyi wielkopol skiey nie ma za sobą wyraźnego prawa tylko do czynie nia kwestyi y nadciągnienia podobieństwo ktore tubo y na przeszłych niektorych seymach czynione były a draki reprezentacyami zawsze ułatwione zostały przy pierwszeństwie od wiekow zachowanym prowincyi Ma łopolskiey wdztwa Krakowskiego że iako y na teraźnie szym wolnym Seymie dały dowod justitia et agnani mitate distyngwuiące się zawsze przeswietne wdztwa Wiel kopolskie tak spodziewam się iż na przyszłe czasy nie zechcą więcey tą kwestyą zatrudniać obrad Rzpltey

alternata bowiem międzywdami Poznan y Krakę niemo:
źe y niepowinna szkodzić Prowincyi y pierwszenstwu w
Senacie Biskupa y Kasztelana Krakę. Pro futuro iednak
aby na potym więcey kwestye wrzucane niebyły dopra:
szam się WKMci P. MM. y stanow Rzpltey aby toż pier=
wszeństwo Wdztwa Krakę nową Konstytucyą utwierdzone zo
stało iako też y alternata co do Seymow ktorą gdy gau
det Prowincya Wielkopolska y Prowincya WXLitt
nic sprawiedliwszego iako żeby y Prowincya Małopol:
ska trzecią Kadencyą Seymow zaszczycona była iako wiednym
że Krolestwie w rownesci praw swobod y ciężarow zo
staiąca Akademie Krakowska y Zamoyska tylo dawne
mi prawami w ktorych się niedowodzę abym czasu nie
zabierał y ostatnią Seymu Convocationis Konstytucyą u
gruntowane aby żadney od nikogo ~~pred~~ prepedycyi niemia
ły gdy iednak y po ostatniey Konstytucyi ~~JMC~~ JchMC
Xięża Jezuici (aliunde viri docti et ad instruendam ju
ventutem habiles) rożnemi skrypstałmi et exercitio functio
num samym Akademiom competentium impugnant
y dawne y świeże prawo więc ad tollenda quaevis dubia
upraszam WKMci P. MM. y stanow Rzpltey aby na
teraźnieyszym Seymie stanęła Konstytucya wyraźnie
usum aut potius abusum praerogativarum universitatum
wznieconey Akademiy Lwowskiey tollendo cassando et derogando
Miasto Krakow stolica Monarchow Polskich y do ko
ronacyi Onychże tylo dawnemi prawami wyznaczone
w rożnych swoich dolegliwosciach miało honor podać
supplikę do WKMci P. M.M. y do stanow Rzpltey wy=
drukowane desideria swoie ktore y ia naysilniey reko
menduie
W.pomniawszy pierwszenstwo Wdztwa Krakę prerogatywy
universitatum prozby miasta Krakowa przepomnieć mi nie
należy Kollegi y pierwszego w Woiewodztwie moim y w
Oyczyźnie Senatora Swieckiego JWJMC P. Kasztelana Krakę
Hetmana WK: a iże w swieżey maiąc pamięci wypadły na
dnia onegdayszym decyzyą WKMci P. MM. y stanow
Rzpltey dla wielkiego y potrzego zastąg ministra JMC P.
Marszałka WK wprzywroconey mu Jurisdykcyi Marszał:
kowskiey. Teyże sprawiedliwosci y wspaniałosci serca
WKMci y stanow Rzeczyp: wzywam z wszelką uniżo
noscią y dla JMci P. Kasztelana Krakę Het: WK

~~to~~ w krotkich słowach bo za nim y urzędem jego mo
wią obszernie dawne prawa, zacność urodzenia zaszczy
tnieyszego z WKMcią z pokrewnienia wierności nieskazy
telna ku monarchom y oyczyznie y wielkości zasług jego
Niechay więc po zapełnym już Rzeczyp: uspokoieniu po
ugruntowanym już przez wolną Elekcyą y Koronacyą pano
wania WKMci przy ukontentowaniu y uszczęśliwieniu
nas wszystkich Krolestwa WKMci obywatelow z ongdre:
go przekornego y łaskawego WKMci P. M: M: panowa-
nia y ten godny Senator y minister do rownego z nami
przypuszczony będzie uszczęśliwienia y ukontentowania przez
przywrocenie mu władzy Hetmańskiey nad woyskiem
ktorego urzędu prerogatywy iak są wielce dystyngwowane
przez dawne prawa tak przez też samo y surową przy:
sięgą abusus tey władzy mocno obostrzone a przeto mo
żesz WKMć y stany Rzeczyp: utrumq sanare. Niechay
władza Hetmanow przy prerogatywach swoich w dawnych
praw obrębie zostaie a na wychodzących z obrębow obo:
strzenia y przysięgi niechay będzie nową konstytucyą wy
naleziona y ustanowiona niezawodna y nieodwłoczna rygo
row exekucya.

W rozdanych pieczęciach Koronnych y Litt pokazałeś
WKMć widocznie justitiam distributivam konferowawszy
onez godnym z imion cnot y zasług osobom do teyz
ze sprawiedliwości udaie się przychylaiąc się do zdania
Xiążęcia JMci Prymasa upraszaiąc o potwierdzenie
na tymże Seymie dawnych praw o alternacie między
duchownym y Swieckim pieczętarzem do wielkiey piecz:
ci. O podobnez dopraszam się potwierdzenie nową Konsty
tucyą dawnych praw y zwyczaiow aby in futurum
Koronacye Nay: Krolow w Krakowie odprawione były
iże będzie czas przy długim WKMci według życzenia
Narodu pożyciu do wyreparowania Zamku Krakgo.

Niewchodzę y nieszyrzę się w przyczynach ktore mieli
przodkowie nasi stanowić prawa aby swoi podczas obrad nie
zażywać owszem bardziey tego iestem zdania aby dla
krotkości czasu y potrzeby zażywać y tego oswiecenia bo
co można w iednym dniu zrobić dla dobra publicznego na aż
na dwa lub na trzy dni roskładać y dla innych materyi
czas skracać gdy iednak znayduię się in votamine legum

Konstytucye mianowicie 1678 Fol: 347 Titt: o Seymach deklaracya tudziez Konstytucya 1690. Fol 763 Titt: obiasnienie Konstytucyi dawnieyszych o porządku seymowania zbraniaiąc całe swie. Ostatnia zaś Seymu Convocationis Constytucya lubo pozwala uzycia swie ale limitate bo tylko do elekcyi Marszałka, więc abysmy wolni byli od skrupułu sprawiedliwego ktory mamy w obowiązku zachowania dawnych praw poki te innym prawem odmienione lub obiasnione nie będą zdaie mi się aby sny loty ante omnia w tey materyi prawo postanowili ut simus tuti in conscientia.
Wyszła deklaracya aby pacta conventa na tym Seymie iako extraordynaryinym czytane niebyły. Niedopominam się czytania onychże kiedy ie w swiężey mamy pamięci bo dopiero od trzech miesięcy przez N. Pana poprzysiężone y żey nieomylney iestem ufności iż nam sat sacrosancte dotrzymane będą gdy iednak in hisce pactis conventis N: Pana czytam iż na każdym Seymie czytane bydź powinny in praesentia omnium ordinum więc non excluduntur Seymy extraordynaryine owszem complectuntur przez wyrażenie na każdym Seymie tac y ordynaryinym y extraordynaryinym czynię więc prekustodyeyę a na przyszłych Seymach etiam extraordynaryinych czytane były.
Jak będą proiekta podane do approbacyi rożnych fundacyi zachowuię sobie przymawienie się do niektorych w moiey Dyecezyi. Teraz tylko potrzebną wielce Kraiowi fundacyą szkoły Rzemiesnniczey w Opolu XXMM XX Schol: Piar: do approbacyi WKMci y stanow Rzpltey z usilną prozbą oddaię.
Do zupełnego Kraiu uszczęsliwienia pod słodkim WKMci P. M.M. panowaniem ieszcze restat unicum sed maxime necessarium ewakuacya z Krolestwa woysk zagranicznych ktora aby iak nayprędzey nastąpiła racz miłosciwy Panie powagą swoią y usilną interpozycyą u N: Im: Ker: Ross: tę ulgę dla Krolestwa swego skutecznie efficere.
Dystyngwował się zawsze narod nasz z zazdroscią dla innych wiernoscią przywiązaniem y uszanowaniem dla Monarchow swoich. Jestem pewien iż y teraznieyszy wiek na podobney zostaie gorliwosci y rekognicyi dla S. P. wielkiego Krola N. Augusta III. winna więc pamięć dla Krola swego powinna rekognicya za iego słodkie łaskawe y spokoyne trzydziestoletnie panowanie obowiązana wdzięcznosc za łaski y dobrodziejstwa tego Pana z ktoremi każdy obywatel Krolestwa tego przez tak długi przeciąg panowania zaszczycie

się może. A przeto upraszam o ułożenie na tym Seymie
sprowadzenia ciał z Saxoniy do Krakowa ad Sepulchrum
Patrum et Regum nostrorum ciał S. P. N. Króla JMci
Augusta III y Nayi: Królowey Małżonki Jego z sporządze
niem wspaniałego y przyzwoitego godności tych wielkich
Monarchów pogrzebu z wyznaczeniem oraz z Senatu et
ex equestri ordine do przyięcia na granicy tychże ciał y
odprowadzenia do Krakowa do którey to usługi przez wdzięcz
ność każdego zdobięcę ex Senatorio spirituali ordine sam
siebie chętnie offiaruię. Ta moia dla zmarłego pana pamięć
wdzięczności y rekognicya supplikuię aby była miarą z
którey WKMć brać będziesz utwierdzenie moiey dla sie-
bie nieskażytelney wierności respektuiącego przywiązania y
szczerego życzenia szczęśliwego y iak naydłuższego nad nami
panowania

List

Pewnego przyiaciela do swego Konfidenta

Zaniedbaną tanto traktu z WMPan Korrespondencyą że
teraz odnawiam zdało mi się pro congruo kiedy nowa
post dolenda fata N. Augusta III Króla naszego otwie
ra się materya

Zwykłem zawsze w szczerych z WP. oświadczać się Sentymen-
tach y wzaiemne od niego odbierać. Przyimiesz y teraz pectore gra
to tę podufałą odezwę moię et reciproce sensum suum raczysz
mi exponere

Straciliśmy Króla lat nam trzydzieści panuiącego nowe
go przyidzie obierać o iakim myśli y iakiego życzyć każdy
w naypierwszey mieć powinien uwadze. Zdarzało mi się słyszeć
dawniey że in Similibus dissertationes iedni excludowali Pia
sta a życzyli extraneum drudzy e contra praeferowali Pia
stigenam a nieprzyimowali cudzoziemca na obydwie strony
pro illo tempore pozorne zdawały się raciocinationes.
Podobno kto komu życzył za tym pisał.

Ja bez wszelkiego interessu iedyną Oyczyzny miłość przed
sobą maiący co sądzę z tego się wynurzam iako przyiacie
lowi poufałemu prosząc abyś wzaiemnie in omni can
dore swoie mi zdanie wyraził

Zapamiętam ieszcze trochę panowanie Augusta II ale
czytałem od początków iego iakich Oyczyzna doznała
nieszczęśliwości recensere wszystkie długiego trzeba by czasu

dosyc że ad Ad Annum 1717 w ustawicznych byliśmy
kłopotach y dolegliwościach w prawdzie od tego czasu y
po obwarowanym mocno na wszystko traktacie miłego za
żywaliśmy pokoiu przecież przez ten czas nie bywało tak
wielkiego praw niezachowywania. Do samey śmierci pano
wał dosyć łagodnie słuchał postaremu polskich mini
strow rady znał zasługi emeritorum umiał ie dystry
gwowac, veralitate ulla nie chodziły wakancie. Dawał
dowody miłości swoiey dla oyczyzny naszey kiedy
nawet y osobe Graffa Moritza ulubionego sobie względem
Xiestwa Kurlandzkiego sakryfikował że go tak równą kon
stytucyą opisac pozwolił, y inne tego Pana były oy
ny chwalebne iednakowoż żeby był extraneus że ministe
ria exotica choć nie tak bardzo iak teraz mięszały
się w rzędy Rzeplitey iak nas to dotkliwie było to
swiadkiem iest po iego śmierci exclusya cudzoziem
ca tak mocna bo generalnie przysięgami stwierdzo
na gdyześmy też y na ten czas doświadczali A pra
senti baruals na dalsze czasy że nam cudzoziemiec
nigdy dobrze y pożytecznie panować niemoże. Y tak po
nastąpioney tego Pana śmierci wzięliśmy się wszyscy jura
to nexu et foedere ad exclusionem extranei, że się inaczey
stało Boga wszechmocnego per quem Reges regnant była
w tym wola y zrządzenie chcącego podobno y tym samym
pokazać nam swoią łaskę y miłosierdzie abyśmy per
hoc interstitium z oczywistego doświadczenia doskonaley
poznawać mogli iak potym y na zawsze szkodliwe
nam tiest y bydź może exoticum dominium.

Miiaiąc obranie żesłego Krola utrzymanie się na
tronie bo to było permissione divina na dalszą prze
strogę naszę wspomniony y na stąd y panowanie
iego in generali bo in particulari wszystko
wyrażać byłoby per infinitum ale dosyć będzie
powiedzieć że ani żadne prawo ani naymniey
szy punkt pactorum conventorum niemiało swo
iey exekucyi y owszem działo się wszystko contra
rie.

Winować samego w tym Krola /: Labo qui per a
lium facit per se facere videtur/ nie iest myśl
moia bo był Pan bogobojny y sumienny prosz
że od wszystkiego uczynił się dalekim o niczym

myślić niechciał a przez to zaniedbywał powinnego Monarchom interessowania się do spraw Państwa swoiego y nie dziw bo iako monarcha exoticus niemogł wiedzieć statum o wolnego narodu Jego praw y zwyczaiow. Na iednego spuściwszy się człowieka y tego extraneum wszystko powierzał y Jego mocy y rezolwowaniu y to to zaś iest co u nas przez cudzoziemskie dziecię zawsze panowanie bo Krol takowy będąc sam ignarus prawa naszego czyli może widzieć w czym ma go zachować naturalnie zaś bez faworyta kraiu swego z dawna sobie poufałego obeyść się niemoże a ci zawsze nayspr[a]wiedliwsze Patryotycznych Konsyliarzow rady potrafią mięszać et evertere częste się tego przykłady że aż przez prawa wyraźne zabiegać temu musiała Rzplta dać certum praescribere numerum Monarchom chowania przy dworze swoim cudzoziemcow lubo to nigdy niepomagało a zatym y z tąd iawno widzieć co za pożytek extraneum mieć principem.

Ale dawnieyszych nie zważaiąc czasow wszak recentissima experientia doznaliśmy iako ieden zagraniczny faworyt generalne całego Państwa obiąwszy rządy czynił wszystko despotice y bezprawnie iuż wszędzie po dobrach Krolewskich ekonomicznych y dzierżawnych niemiecki et akatolika powsadzał subiecta iuż wszystkie Ministrow Koronnych y Litt. zabierał na siebie officia nieważyły ani powinne od pieczętarzow Krolowi emeritorum rekommendacye ani od Senatorow distyngwowanych po władzach ludzi zalecenia szło wszystko plus offerentia albo wycieraniem takich ad munia ozob ktorzyby serviliter woli faworyta zawsze się akkomodować musieli iuż po trybunałach creabantur osoby Dworowi samemu faventes często etiam militari assistentia przeciwko prawu utrzymane iuż do Krola nikt akcessu y audyencyi mieć niemogł iemu się niezapowiedziawszy iuż by naylepsze iezeli kiedy trafić się mogło explikować co Krolowi adoramus ... nycynatnych Panow remonstracye prevenione Jego

et sinistra interpretatione odzucane y niesłuchane bywały zgoła nie się siedziało coby pro libitu swo ryta swego Krol prawie uczynić niemiał.
Miiam w prawdzie kurs złey zagraniczney monety kto ra całemu Kraiowi niepowetowaną przyniosła szkodę y inne podobne tysiączne przykłady dosyć tym a rzetelnie zakończyć że we wszystkim generalnie iuż do ostatniego oyczyzna przychodziła upadku będzie czas inszy patetice wszystkiego dowodzić te raz tylko złey się racyi pramissa namieniaią aże by oczywiście poznawać można iako par extra neus statum Państwa nieznaiący nigdy nam do brze panować niemoże.
Proż tego iako przykro Polakom ktorzy cudzo ziemskich nieumieią ięzykow niemodz się domo wić oswoie zasługi albo capsikować co się dzieie przeciwko prawu mowic in publico Krol nierozumi po worst chciby rozumiał powie placentive albo sinistre capsikować będzie y naywiększą prawdę uda pro crimi ne laesa Maj. wszystko to z cudzoziemskiego pocho dzi panowania. dla większego wstydu niechce eka gierować quanta ignominia dla samego narodu s tiero/ quaerere Regem iakby w Polszcze nieznała tyle godnych y zgodnych do rządzenia Panstwem a zaś naturali dla Oyczyzny swoiey w ktorey się po rodzili ducti amore chcąc ią securam posteri tati w dobrym zostawić rządzić niemogliby naz tylko przyzecznie y sprawiedliwie panować a gdyby y ktory chciał co wykraczać przeciwko prawu słyszałby y rozumiał głosy mowiących in pu blico niemogłby repudiare consilia senatorow y mi nistrow ani ważyłby się zbronić do siebie akcesu y dania audyencyi bo bysię obawiał żeby deptta no cui aspergat przeciwko niemu niemaiąc zaś swego zagranicznego Panstwa ani z niego nici mogąc woysko auxyliarae niemogłby mieć tyle sił ad danda repressalia całey Oyczyznie.
Mamy iuż odezwę do Korony z Xcia JMci Ste Ktora daskiego ale ta z wszelkich okoliczności każdego

terrere powinna. Mogą te bydź obszerniey w dalszym czasie wyexplikowane niżli tantisper na dwoch dosyć będzie Pierwsza boiaźń naturalna że sama Xiężna Jeymć Elektorowa będąc wielkiego rozumu y niemnieyszych zabiegow Pani ktorey y sam Xiąże JMć zdaie się zupełnie poddawać mogłaby wielowładać całego Państwa przeiąc na siebie rządy a takowe in similibus po tyle razy iak miałaby być szkodliwe Oyczyznie rząd można miarkować kiedy Rzplta aż prawo około te go stanowić musiała azeby się Krolowe w rządy y interessa iey bynaymniey niemięszały. Druga iestże ważnieysza że nastąpienie tegoż Pana na Tron rzyż iuż oczywiście non saperet successionem a naszą wolną Krolow elekcyą ostatnie odbierałaby Vale.

Moim zdaniem ze wszystkich racyi y okoliczności nadewszystko z miłości Oyczyzny y zachowania ieszcze tey miłey ~~[illegible]~~ wolnosci naszey życzyłbym per omnia obierać Indigenam nietrudno będzie o subiectum cum omnibus qualitatibus nieuraziemy postronnych potencyi nieczyniąc preferencyi iednego nad drugich. Narodowi swoiemu uczynimy gloriam znać się wzaiemnie będziemy, y my Pana y nas Pan a przeto nie zawodney dla Oyczyzny szczęśliwosci bydź pewni możemy.

Przeciez przestałbym tego Satami nieżyczyłbym obierać bo iak są szkodliwe dla nas interregna Kłoś tego niezna? Ja w tych kraiach będąc y u niversale słyszę pypuli votum na polaka, prawdziwie w tey okolicy abominabile nomen cudzoziemca y sprawiedliwie. słychać tu że y JMPaniż JMć Ross y Krol Pruski także Polaka czyią iezeli te dwie potencyi tego pragną a iako powiadaią bez wszelkiego swego interessu a naszey naymnieyszey krzywdy pewnieby go utrzymać potrafili y nam per omnia nie inszego tylko rodaka obierać należy a takiego ktoryby y umiał panować y mogł pracować około dobra publicznego.

W dalszym trakcie naszey Korrespondencyi pomiarkowawszy iakiey ta moia pierwsza odezwa u dobrze myślących y u samego WPana będzie akceptacyi remonstrować będę quia nos fata manent gdybyśmy

po dwuch Andżoziemskich panowaniach Nieszczęsne na stąpionych lat blisko 70 trwaiących takiegoż ieszcze zyczyć mieli sobie
Zrozumiesz tedy WMP z tego listu że życzę Piasta y niestarego o wyrażenie Jego zdania clare et expresse bardzo upraszam y o dalszą Korrespondencyą.
Bydź może że kto tego listu mego dostanie iezeli równo ze mną życzy dobra Oyczyznie będzie approbowat secus odpisze pewnie y na tym otworzyć się o każą dalszego do siebie pisywania. A teraz Kochany przyiacielu Vale et me ama.

List

Krolewicza JMCi Polskiego Fryderyka Elektora Saskiego do Xcia JMCi Bisk: Krak: y 6 Paźdz: 1763 z Drezna pisany

Nawiedził nas Bog dnia wczoraiszego nieszczęściem nie mniey strasznym jako y niespodziewanym to iest powołał do siebie Krola Oyca mego przez śmierć lekką wprawdzie dla zmarłego ale okrutną dla mnie że nawet niemiałem czasu na to się przygotować. Spodziewam się y obiecuię sobie JMci Xże Biskupie że według pobożnego zwyczaiu S. wiary naszey będziesz chciał nakazać wswoiey Dyecezyi Nabożeństwo za Duszę tego Krola ktory się zawsze zaszczycał gruntowną pobożnością y prawdziwie Chrześciańską. Że modlitwy ludu przychylnego będą mi wielką ulgą w moim utrapieniu
A chociaż boleść ktorą iestem ściśniony iest wielka y sprawiedliwa przecież w niey zostaiąc niemogę zapomnieć o tym Krolestwie ktore tak bardzo kochał Oyciec y Dziad moy a ni o wiernych sługach ktorzy im dali rzeczywiste dowody prawdziwego do nich przywiązania. Czuię mocno tę zdradę ktorą ponosicie y miałbym sobie za wielką y drogą pociechę gdybym ią mogł lżey się uczynić y zrał z niey pochodzący ukoić. Mam intencyą y przedsięwzięcie offiarować Rzpltey wszystkie moie starania y pomoc iaką tylko będę iey mogł dać ieżeli chcą y zamysła dawszy mi Koronę powierzyć rządow swoich. Jakoż mogę się spodziewać pewnie że ieżeli narod Polski iest dysponowany do oswiadczenia mi tego dowodu przychylności swoiey, wszystkie potencye pograniczne z zupełnym ukontentowaniem swoim na to zapałay

wać się będą. Dałeś WMci Xże Biskupie zmarłemu Krolowi a Oycu memu tak wiele dowodow stałecznego swego przywiązania że sobie nieochybnie obiecuię po- dobnąż Jego ku mnie życzliwość. Wiem dobrze iak wiele możesz pomoc do dziedziania mi tey satisfakcyi o ktorą się staram żebym mogł rządzić narodem tak sta- rym y zacnym y ktory się zawsze zaszczycał niepo- szlakowaną wiernością y przywiązaniem ku Krolom swoim. Bądź mocno WMci Xże Biskupie wyperswadowany iż rekognicya tey usługi mnie wyswiadczoney będzie pro- porcyonalna do wielkości zasługi. I niemożesz o tym bynaymniey wątpić ieżeli tylko prawdziwie wierzysz że tym samym teraz duchem, ktorym y Przodkowie moi. Proszę mocno Boga żeby kierował zamysły Rzpltey y żeby ciebie WMci Xże Biskupie Krakł partykularnie miał w swoiey swiętey pieczy y iestem nayszczerszym przyiacielem.

Fryderyk

Respons.

Xcia JMci Biskupa Krakł na tenże list dnia 18 Pazd Roku 1763 z Krakowa odpisany.

Dopiero dnia dzisiayszego dochodzi mnie przez pocztę ordynaryinę łaskawy list ją od pręz pisany ktorym WK y Elekt: Mć uczcić mię raczyłeś. Gdyby serce moie tą nowiną wskroś przebodzione y umysł moy tym nie- szczęsciem fatalnym y nigdy dosyć nieopłakanym w życiu ktore mi odbiera nayłaskawszego Krola y nay ukochańszego Pana pomięszany mieć łaskę dla siebie zot- eh tedy że tylko oswiadczenia y expressye WK y Elekt: Mci niogłyby mię pocieszyć y ukoić. Sentymen- ta pobożności y utwierdzenie w wierze naszey tudzież przymioty chwalebne ktore zawsze były fundamentem charakteru WK y Elekt: Mci niech mu będą pociechą w tym iego smutku. Jakoż y ia z tey tylko czerpam nieiaką ulgę w moim ciężkim żalu y siłę czuię ktora mię utrzymuie w rozpaczy po tak wielkiego Monar chy stracie.

O! co za strata dla Oyczyzny naszey osierociałey a prawie w ręku niektorych pogranicznych potencyi zostaiącey. Niech Bog dobrotliwy ze wszystkie zsied ocz... raczy iako WK y Elekt: Mć tego mi życzy spo

dziwai Xażę żeby wszystkie razem wspierać chcia-
ty intencye y zamysły WK y Elekt: Mci Ktorzyby tyl-
ko sam potrafił otrzyć Łzy z oczu naszych y utu-
lić niewymowny żal y smutek w ktorym teraz
cały narod nasz iest pogrążony. Jakoż niewątpię
żeby niemoggę zapomnieć o szczęściu swoim ktorego
pod słodkim y chwalebnym rządem Sp: JKMci Au-
gusta II Dziada y Augusta III Oyca WK: y Elektor-
skiey Mci zażywał umiał się zgodzić na upewni-
czenie sobie tegoż samego szczęścia przez panowanie
y rząd WK. y Elekt: Mci. Co iezeli nastąpi y ia chcę mo-
ią Łączyć będę z chęciami całego narodu na utrzy-
manie na Tronie naszym WK y Elekt Mci. Mo-
ia gorliwość Moia życzliwość y rekognicya tak
wielkich dobrodzieystw ktore namnie JKMC s.p.
Oyciec Jego zlać raczył są mi za nieprzełomane w
tey mierze prawo y to prawo na sprawiedliwości
ufundowane tym bardziey może upewnić o tym
WK Mci y Elekt: Mc że iestem tego usiebie zdania
iż pod rządem tak pobożnego y mądrego Pana
iaki WK y Elekt. Mc iesteś całyby narod nasz tego
Pokoiu y szczęśliwości zażywał ktoremi się pod Jego
Antecessorami cieszył.

Z więc gorliwością pobudzony przez całe zawsze
życie w sercu moim osobę JKMci. s.p: Oyca WK: y
Elekt: Mci chować będę y tego samego momentu kto-
rego mnie zatrwożna o śmierci Jego doszła nowina na-
kazałem w całey Dyecezyi moiey publiczne modły za
duszę Jego y sam codziennie nieprzepominam zaleceć
Jey Bogu w prywatnych modlitwach y niegodnych
offiarach.

Supplikuię naostatek WK: Mci y Elekt: Mci aże
by był wyperswadowany o moim nayglębszym
respekcie y naystateczniejszym przywiązaniu z
ktorym mam honor pisać się etc etc etc

Mowa

JW. JMci P. Kożuchowskiego Cześnika y Konsyliarza
Wdztwa Kaliskiego w Radomiu pod czas Konff. Gene-
ralney Kor. miana R. P. 1767.

Przyrodzenia gdyby czas, niepokazywał się odmieniać a
doswiadczenie wydoskonalać y bez przestannie rzeczy przemia:
ny przypadkiem rozrządzone sądziłbym. Ale że skutek zdarzeń
od iednomyslney przezornosci być zawisły postrzegam, ten aby
naszemu sprzyiał zamięszaniu poprzysiężenie strzegąc mowić
zaczynam iak czy przeszłe okolicznosci wnosić z siebie każą
przyszłe do czego zmierzać zdawaią się teraznieysze iakie
są y iakie być powinny. zbytek ufnosci, ubespieczenie rozpro
szy y siebie zapomnieniem iak przeciwne własciwoscią rze-
czy tak rowny za sobą skutek pociągaią. Ubolewać nale
ży nad naykochańszą Oyczyzną w ktorey powszechny wi
dzimy Kraiu uciśk okropne Kardynalnych praw zgwał:
cenie postrach wypływaiącego Jedynowładztwa nieochybnych
przypadkow odparcie Gorliwych o Wiarę y wolnosć Duchow
na to sprowadziły mieysce gdzie Swiętym się wspolne:
mu ratunkowi skrępowanych przyimuią węztem. Czemuż
tez czynięm czasu wycięczeniem pozostałych w Domach
wspołbraci boiazni nieprzyiaciołom naszym wsparcie y
ufnosci przyczyniamy. Niedawnosciny rozpaczali że nam
y sarkngć niewolno było iuż wspaniałosci Ducha pytk-
iuż podległosci powinnoscią posłuszeństwo przyzwoito
się wolą niektorym prawem ogulnym roskazuiący
na obarczoney srzrodu rownosci wyniostosci gniezdzić
zezwalamy. Że sarkania nasze dobrotliwe Kray: JMsc
JMC Konff: złonity serce do zażywania tey władzy
ktorą na wsparciu uciążonych Bog tey sprawiedliwie po
wierzył. Niezwyciężoną tey N. Monarchini p wsparty
poręką zaszczycony protekcyą to się mowić odważam
comi podciwosć każe a Deklaraciya N. Dworu Peters:
burskiego radzi czego list Graffa Pannina dopomi:
nać się pokaznie. Protestuię się naypierwod że Konff:
stanom niedozwalaią tey zażywać władzy ktora ust
powinna naywyższą. Powrociła Konff: Litt JO Xciu JMci
Marszałkowi Ekonomią Szabelską przez wyrok swoy
przymuszona powroci ią Krolowi pod pretextem że
Konff niema mocy znosić prawa. To Konff Litt prze:
szła niegwałciła prawa gwałtem wszystkie dobra od
bieraiąc osobę Jego scigaiąc, niezgwałciła wypędzaiąc
z dobr bez prawnie bez Dekretow bez konwikcyi po

dług praw naszych za samym tylko własnym swo
im dekretem a teraźnieysza Konff. pod protekcyą N.
Jmć Jmli niema władzy odebrać. Protestuię się po
wtore że Akt Konff. naszey poniewolnie przysto
sowany do aktu Konff. Litt. przeciw Deklaracyi tey
N. Monarchini która się oświadcza nie z listów
ale życzliwości brać miarę przychylności narodu
naszego ku satisfakcyi nieodżałowanym Jey żą
daniom. A tu Akt Konff. bez potrzebnie stany szla
checki Mieyski Chłopski aż nazbyt energizuią
cy strachu baczną o rządów odmianę troskliwości peł
nieyszey w oboiętności tym wątpliwszey wspołbrać wro
żący skutek. protestuię się potrzecie że nad zwyczay
narodu iuż szesin śniedziet czas stanowiony żadnych
samyton nieuczyniliśmy ani żądania wodzów żadnych
w Konff. niekładziemy co nas Konff. postawia celem
zemsty narodu mniemaiący Konff. naszą nie dla przy
wrocenia swobod ale dla utwierdzenia związku To
ruńskiego y Słuckiego iedynie czyniona. Protestuię
się million krotnie że nam stanowić ani wkładać
instrukcyi żadnych w Izbie niewolno tylko na
które poniewolnie zezwalać zostaie list Xi Repnina
w ięzyku Ross pisany co iest przeciwko soiuszom
gdzie transakcye wszystkie między Rossyą y Polską
że ięzykiem Polskim być maią pisane raz na zawsze
postanowiono czyż może być większy między temi na
rodami przyiaźni dowod iak transakcye Konff. na
szey sądzieć y nas posłów u Dworu Ross w protekcyą
przyięcie. Ja zaś im bardziey znam władzę Konff. ale
że iey dotąd niewidzę pytać mnie samego należy
w to żem nasz za środek ratowania się Konff.
ieżeli nie ziednoczenie się do bronienia wiary y wol
ności. Niema mocy znosić prawa przyczyniaiące ale
że ma władzę ~~przy~~ za stanawiaiące ~~ale~~ kto przyczyn może
y tym to końcem zastanowiaią się iurisdykcye. Była
za Konff. za Krola Michała wszak też przy dosto
ieństwie Maiestatu przeciw Seym pacificationis
ostrzegaiące przywrocenie wszelakich iurisdykcyi sądo
wych

wych zostawił szłady że ich zastanowienie poprzedzi To
laskawamy Komissye zazalamy prawa gruntuiące ich
a w instrukcyach pozwalamy Podskarbiemu czynie
to co nakazały Konstytucye to to są za contradictoria
y absolutismy? zastanawiać exekucyą praw wykonywać
to iest gardzić nayważszą zwierzchnością a podlegać nay
niższym. Lekarstwo nad chorobę gorsze iest Chcieć żyć
a zabiiać się lecząc smierć przyspieszaiące. Wszystkie uni
wersały na Seymiki przedseymowe Naprzod dopra:
szam się uniwersału zaszczymuiącego Seymiki albo
ad ultimas Decem albo ad primas Janu. Powtóre
niemasz czasu Kiedy się Seym skończy powi
nien czy dwu czy cztero czy szeci niedzielny dla
bespieczeństwa Narodu mowię, trzeba mu czas skon:
czenia się naznaczyć. Bierzmy deklaracyą N. JMP.
List Graffa Pannina za prawidło czynności naszych
Widziemy swiątobliwe Jey żądania więc inaczey iak
ich czcić niemożemy tylko wykonaniem onych do
pierok Kiedy staranniu o ugruntowaniu tak solennie
przyrzekła Kiedy więc uszczęśliwienie nasz iest Jey
świętą wolą a niewypowiedziana łaską naszą Połmysl:
noś dokonywaymy myśli Jey mamy reguły przyszłych
czynności co do całkności wolności Kraiowy y ma
tym polityki rządow stanowić maią bo do par:
tykularnych głosow naszych żądań wszystko nam
uchwalić wolno co samych Kraiow interessuie we
wnętrzności bo iakiej wolności się domagamy sami
w podłą wdaiąc się podległość, Nienależy czynić złey
Nadzieią obrocenia w dobre ani Kogo słuchaymy
na sobie się znaymy bo nieumieć na dobre zażyć pro
lekcyi pory y czasu iest iedno co nieś Jey się stać
niegodnemi bo to wzgardy (: co grzechem iest wymowić :)
albo nieumieiętności pożytkowania oznaka, przystoi
u urzędu sprawowania pokazuie człowieka być godnym
Jego. Więc czyńmy zadosyć poprzysiężonym obowiąz
kom bo usprawiedliwienie się za nie Bogu Oyczy
znie wspoł Braci y potomności winniśmy.

List Pewny

Podczas wyżey wspomnioney Konff: Radomy d. 24 Lipca R. P. 1767 z Radomia pisany

Jeżeli to umartwienie ktore przyszłych szczęśliwości niepewności spodziewaną żal w Oyczyznie naszey upadku wiary y wolności żałosną postać w umyśle obywatelskim sprawiło z pierwszego listu mego oyczyzny WPan iż było wielkie zamięszanie. Coż dopiero są dziś będziesz y w takim umartwieniu sam zostaniesz kiedy to obiecane dotąd uszczęśliwienie Oyczyzny lub zguby oney troskliwą w myśli stawiło odnogę. Dziś w obojętności umysł uwolniwszy w nieszczęśliwych jeszcze się przyczyna skutkach a serca dobrych Oyczyzny synow okropnym napasa zatem tak iest przeglądamy to iasnie cośmy dotąd w trwożliwey niepewności żałosnie sobie obiecywać mogli, iuż się widoczniey pokazuie iż celem czynienia naszego iest złamanie Boga wiary a czegoż więc dobrego spodziewać się mamy stwierdzeni iesteśmy w podobienstwie na tych sto dyczy łapanych ptaszęt ktore zamiast spodziewanego pożytku na ostęp idąc śmierć znayduią podobnym y my sposobem oszukania w ratowaniu Oyczyzny zgubę Jey y upadek ostatni przyspieszamy wolności nadwątlenie czego wzmocnić staiemy się sami niewolnikami a wiarę S. ocalaiąc niszczemy się y do ostatnich nieszczęśliwości iesteśmy powodem wolności y własne chcenia się nam odięte przymuszeni iesteśmy roskazy nayniechętniey z nayusilniey z pełni ochotą a co nayniegodniejsza taka podłość w nas wszystkich panuie iż lubo widziemy iasnie że wszystkie czynienia nasze są nieomylną nas wszystkich w powszechności zgubą niemamy śmiałości zamienić ie w lepsze y owszem otrzydziwym sposobem do niewolnictwa przyzwyczaiać się niewstydziemy. zaczynaiąc tyż zaś do ostatniey szych czynności stawiano nam przed oczy zmnieyszaiąc do absolutnych rządow w Koronie moc y władzę tego przez postanowienie Kommissyi Skarbowey wolności

ostabioną przekładano odebraniem władzy Hetman=
skiey. w naynie bespiecznieyszych Oyczyzny razach
nader pełsteczną naganiano prawa nowe trwie znaw
narodowi wolnemu szkodliwą być mieniono do ratun=
ku skwapliwie udać się radzono y pomoc według ży=
dań naszych dać nam obiecano Tym nas zdradzie=
ko utudziosły mimo deklaracye JK. JmP. JmP. Moskie
uroczyście uczynione proiekta przeciwne afirmować
przysięgę jurisdykcye naganne y komissye tak skarbo=
wą iako y woyskową w istocie ich potwierdzić wol=
ności ostabić prawa nowe umocnić a co większa Wiarę
S: y Jey pierwszeństwo z rożnemi sektami y herezyami
porownać kazano. Niebyło odwagi w nas y męstwa
azebyśmy iednomyslnym miłości Boga y Oyczyzny spoie=
ni węzłem nieporuszoną umysłu stałością szkodliwe ulo=
żenia odrzucali y nad zgubę Oyczyzny stratę dobrego imie=
nia y własnego życia przekładali, nikczemną daliśmy się
uwieść boiaznią y w takowey osnowie podpisaliśmy Konff
jeden tylko Kasztelan Czerski na odgłos publiczny pierwo=
mi zachęcony wiadomościami dla wspolnego Oyczyzny ra=
tunku z iechawszy do nas a niemaiąc dostarczaiących
sposobow do odprawadzenia wszystkich od widocznego iuż
dzieła odrzucił mężnie podłą boiaźń ktora w sercach naszych
panowała nieprzysiągł y niepodpisawszy Konff: odiechał
chwalić wszyscy ten jego postępek umieliśmy ale nasla=
dować z nas nikt niepotrafił przez te nieszczęśliwe po=
czątkowych czynności pierwiastki stawszy się pośmiewiskiem
u świata byliśmy powodem iż iuż bespiecznie roskazy=
wać nam mogli y to tylko mowić, to pisać to czynić
wolno nam było co z Warszawy codziennie przywoziły szta=
ffety. Z tych rosskazania wysłaliśmy z między siebie do Jo
Krakę H: W. K. delegatow JW. Wdę Kiow y innych dla
odebrania akcessu y przysięgi na Konff według in=
strukcyi na to danej. Po wykonaney zaś przy=
siędze aby iechał do Warszawy y Kommissarzow
Kommissyi Woyskowey podobney wysztukawszy przysię=
gi teyże Kommissyi prezydował zleciliśmy. Da instrukcyi
miała poprawić uniwersału władzę Hetmańską utwierdzić
y rząd woyska Hetmanowi przywrocić takie wszystkich nas
proiż niektorych osob było żdanie, Lecz War

szawskie uzitowania przemieniły y proiektami przeciwne
mi napełniły instrukcyą pomienioną. Zmartwiło y
zasmuciło to Hetmana ale umysł iego wielki y
wspaniały niedopuscił tey podłości do ktorey go zaku-
cano odrzucił, mienie obłudną obietnie nadzieię, niedał
się nastraszyć szczegulnemi osoby swoiey niedzczęściami sta-
tego iego przedsięwzięcia naywymyslnieysze wynalazki ostał-
bie niepostrasiły. Powiedział, nie osoba swoia na wszyst
kie wystawiona będzie przeciwności niech dobra moie Biały
stok wpierzynie będą obrócone y ia sam w tym ogniu
zgorecie tey iednak podłości nieuczynię, żebym w takich
instrukcyi opisach przysięgał y został tak iako y inni
oszukani. Zasłużył tym na nieśmiertelną ten wiel-
ki mąż sławę z zazdrością wszyscy nawet nieprzyia-
ciele wielbić go wewnętrznie powinni. Zemu zas Bog
niech pozwoli w pożne wieki korzystać z tey wdzięczno-
ści na ktorą słusznie u całego zasłużył narodu. Wprzo-
d doniesiono nam z węgrowa o tym, y lubo ta wiado-
mość powszechną w nas sprawiła radość wbrew iednak
naszych żądań przystany proiekt przeciwny władzy Het-
manskiey starano się aby był przyięty y podpisany. Od
dalił przecie Bog w tym czasie tę boiazń ktorą ułz
serca nasze były napoione. Stanęlismy prawie wszy-
scy na podpisanie przeciwnego proiektu niepozwalaiąc
JmP. Kożuchowski wielkopolski y Ostrofski Brasław
ski konsyliarze z Pułkownikiem Karo do przykrey
y żywey przyszli rozmowy. JmP. Kożuchowski w zabra
nym głosie odkrył na iaki koniec zmierzaią y iż wol
ność w publicznym czynieniu odięta że się wszystko dzie
ie przeciwko deklaracyom N. JmP. Jmci Ross wia-
łobliwie uczynionym zamiast ratunku czynności nasze
zgubę bystrzyznie przynoszą. Niepodobało się Pułkownikowi
Moskiewskiemu Karo ktory obrociwszy do JmP. Kożu-
chowskiego powiedział iż doniesie o tym Xcia Repni
nowi niecomieszkaie na co JmP. Kożuchowski odpowie
dział proszę WPana azebyś razem y moy list po
słać raczył to samo co mowiłem napisać w nim
iestem gotow. Gdy tedy podpisania tego proiektu wy
musić znaś niemogli solwowali Sessyą limitując ią
do dnia 30 Sierpnia przeniesieniu Konff. na ów czas do
Warszawy. Masz tedy WP. o wszystkich czynnościach

naszych. wieczną wiadomość rozumiem iż równie ze mną
ubolewać będziesz nad tą nieszczęśliwością która w ostat-
niey pogrąży Oyczyznę naszą zgubie ieżeli Bóg z opatrz-
ności o nasz starania ratować iey niebędzie. Mowę JMP.
Kożuchowskiego Wielkopolskiego Konsyliarza dla dostatecz
nieyszego uwiadomienia przyłączam. Iże Marszałek Konff
zabiera się w podróż ku Warszawie Uniwersały naszey
miki y listy do JW JMP. Senatorów, Marszałków Konff
y innych gotuie inwituiąc y zapraszaiąc do Warszawy
gdyby się ziechali wszyscy y przykładem teraźnieyszey
choć w małey liczbie JMWP. Konsyliarzów rezo
luciey zażyli równey y mężnie się oparli natarczywym
przeciwnościom maiąc iuż przewidziane niezbędne
tene cognitas do czas artes mogli by to naprawić y zgła-
dzić co w początkowym dziele wymogła na niewiado
mych zbroyna y przewrotna perswazya za radą y po
mocą od niedobrych Oyczyzny synów. Co się dziać bę-
dzie w Warszawie zgadnąć niepodobna. Mamy nadzie
ię a w Bogu że nas nieopuści iak w tak wielkiey y
dobrey naszey sprawie wiary y wolności etc etc

MOWA

JWJmci X. Stadnickiego Kanonika Katedralnego Krakow

N. K. P. a Panie N. M.

Delegowani od namiestniczey władzy Trybunału Kor W.
K.M. P.N.M. stawamy przed N. Maiestatem y z uszanowaniem
wielowładney Ręki Pańskiey chęci nasze a że wdzięczności
pełne oświadczamy Komunikowanie S. sprawiedliwości ad-
ministracya zgromadzeniu naszemu od źrzódła swoiego nay wyn
ioślnieyszey części stanów Rzpltey WK.M. P.N.M. tey natury
porządek na dniu dzisieyszym zachowuiąc że się wraca z głębokim
uszanowaniem do swego dawcy y początku na znak powinney re-
kognicyi. Całemu to światu wiadomo iako Oyczyzna nasza
zostaiąc od kilku lat wpośrod woiennych upałów sąsiedz
kich nietylko nieusycha w nadzieiach nieustaiącego swe
go uszczęśliwienia ale owszem kwitnie pomyślnie z udzielo-
ney od N. Maiestatu stanowi naszemu y rycerskiemu pre
rogatywy Naywyższych Trybunału Kor sądów y doyrza
łe ku wdzięczney nieustaiącey opiece praw byczystych
zbiera pożytki. Takowa pomyślność całey Rzpltey stać zy
y Komuniey, sprawiedliwiey po Bogu Rządey naywyższym
przypadku powinna, ieżeli nie WKM. P. N. M. który przez

cały przeciąg słodkiego nam panowania na to życie zdrowie y fortunę włożyć, azebyś iako Oyciec Rządzący Oyczyzne Synow wolności w bespieczeństwie fortun honoru y życia zupełnym zachował. Jako wielowładny Monarcha maiąc wzgląd na wszelkie okoliczności sytuacyi naszey wiernych swoich pod danych z łaskawego niespuścił oka. Y toć to Serce Oycow skie, ta powszechna opatrzność WKMci P. N. M. o dobru naszym pospolitym pociąga umysły nasze do głębokiego po szanowania WKMciPN. M. Nakłaniam wolę każdego z osobna do miłości y boiaźni Synowskiey tak daleće że krew praw dziwa w nas Polakach nieinnym zdaie się być czyniona duchem, tylko duchem nieskończoney wdzięczności WKMciPN.M. y N. Familiy ktorą kochai ktorey słuchai y ktorey być powolnemi iedno niećo iest co życie uszczęśliwione pro wadzi cieszyć nam się tedy iedynie przynależy że Bog z szczegulney swoiey swoiey opatrzności nad nami takiego nam dał Pana takiego Konserwuie Monarchę ktoremu iako na Tronie Krolewskiey nieschodzi cnocie tak wnie zamierzone lata co raz to do doskonalszego niech przybywa zdrowia z przyzwoitą Monarchom pomyślnością a pano wania Jego w Synach Synow niech niebędzie końca iedno stayny życzemy sercem, oddaiąc nas y obadwa Collegia Trybunału dzisiayszego Pańskiey protekcyi pamięci y dobroci.

Mowa
JWJMci X Karskiego

JO Mci Xże Dobrodzieiu

Bynaymniey o tym niewątpie że na trybunał teraźnieyszy Koły z pomyślnego S. sprawiedliwości dozorcow pomnoże nia po wszystkich Oyczyzny granicach powszechna rozeszła się radość y że sa tę sere Sędzikich iedności następuie Bogu nay wyższemu dały się słyszeć dziękczynienia. Dosyć że na tym przestać? bynaymniey za rzecz nayspráwiedliwszą Zegożby bunału tak duchowne iako y swieckie zgromadzenie sędzi ktobyśmy za zgodną braci y Kollegow umową wybrani z Trybunału Koły postowie za Oycowskie starania o Koło dobra publicznego pieczołowania pełnym wdzięczno ści sercem powinną w osobach naszych złożyć rekogni cyą samego Boga namiestnikiem laszdycieremu godnozią JO WXMci Dobrze iako ręki Boskiey instrumentow

stwierdzaią toż samo przychylne WXMMi Nieba kiedy od dawszy serce P. N. M. w ręce Jego cor Regis in manu Dni wolą y chęcią wszystkich stanow rządzić y powodować pozwoliły a przeto kiedy za tak słodkim spozględzeniem Boskim JO P. bespiecznieysze sobie na swoim Tonie Oyczyzna cała złota wolnośći y wszystkich stanow uszczęśliwienia y swobody obrały spoczynek. Niechayże na tym to nie samym mieszkaią się Braia y Kolledzy moi o coięż usilnie dopraszaią wszelkiego dalszego uszczęśliwienia nadzieią urzędu swoiego pomyślności na pasterskiey benedykcyi sędziow doskonałośći na Senatorskiey WXMMi Dobrodzieia radzie zakładaiąc za te zaś tak wielkie dla siebie oswiadczenia przy niezamieszkaney wdzięczności to u Maiestatu Boskiego nieustannych serc życzliwych westchnieniem wyiednywać będą, azeby szacunku niemaiące zdrowie y życie WXMMi Dobr które iako iest wszystkich swobod y uszczęśliwienia Oyczyzny naszey niezawodnym utwierdzeniem tak w nayposnieysze wieki P. Pana Oyczyznę całą wszystkie stany WXMMi D. przychylne ciszyć na ostatek ta się prezentuiących uszczęśliwić mogłoszyć Ecclesia sydus Antestes Clarus impleat Pastor et Orbis poloni vota.

Actum in Curia Regia Varsaviensi Feria 4ta post Festum S. Francisci proxima Anno Dni 1760

Ad officium et acta praesentia Castrensia Capitanealia Varsavien personaliter veniens Illris Mcus Franciscus de Lezenice Lezenski Venator Palatinatus Podoliae et ex eodem Palatinatu pro Comitiis Regni Generalibus Varsaviensi electus Nuntius eidem officio et actis praesentibus manifestationem Polonico Idiomate Scriptam manuq ejusdem propria subscriptam tenoris sequentis.

Przezorność Przodkow naszych krwią ich nabyte wolnośći y swobody gruntuiące, tym samym prawem ktorym czas ordynaryinych Seymow y publicznych Konsultacyi naznaczyła y wolnego głosu zaraz cum libero veto iako źrenicy złotey wolnośći bespieczeństwo ustanowiła daiąc bene sentientibus sposob prospiciendi Patriae y do zerwania na

tężonych ambicyi na miłą Oyczyznę sideł y dla tegoż Seym teraź
nieyszy ad mentem prawa lub też bez wątpienia w sprawie
dłuższych N. K. J. M. M. intencyach celem uszczęśliwienia powszech
nego złożony kiedy iednak w otworzoney sąsiedzkiey woyny
pożarze y napełniony cudzoziemskiemi woyskami Oyczy
zna inter clangores et strepitus armorum liberis consi
liis mieysca bydź niemoże bo inter arma silent leges y
owszem malevoli tych okoliczności pod płaszczykiem pu
blicznych obrad y uszczęśliwienia Oyczyzny ad satisfactio
nem niepohamowaney ~~Oyczyzny~~ ambicyi y ukontentowa
nych milleni voluerio na zgubę naszą proiektów zatyc
hsituią a kochaną Oyczyznę w szkodliwe uwikłać y wplą
tać inwolucye a iakkolwiek iescze trwaiący pokóy
w Oyczyznie w oczywiste przemienić nieszczęście y zgwał
cone circa authoritatem juris gentium wolnego y za
chowującego exactam neutralitatem narodów powszech
ne bespieczeństwo osób dworów y dóbr szlacheckich
immunitatem powagą y mocą Seymu na którym in
ter arma securitas sentiendi bydź niemoże pokryć y
zagładzić pragną a tak cił malevoli gdyby cudzo
ziemską mocą y siłą wsparci ogarnąć rządy umy
słoną wykonać zemstę y nienasyconą ambicyą wy
pełnić etiam per calcata jura mogli, iakoż y teraź
stałe oppositione wolnego głosu który został oppres
syą swobód y prerogatyw szlacheckich swawolnym
nazwać zuchwale ważyli się nieprzystoynym podey
sciem inter locutorie mowią zaczęwszy głos in ordi
ne ad turnum zakończyć chcieli więc aby grożące
ultima clade dobru publicznemu y wolności usiłowania
nieprzyszły do skutku y nieprzyniosły medicinam mor
bo protestuię się y quam solennissime manifestuię
przeciwko wszelkim dalszym Seymu teraźnieyszego
progressom przed tym Bogiem który iest infallibi
lis scrutator serc ludzkich y skrytości, przed miłą
Oyczyzną y całym światem oświadczam się że to
non alio motivo czynię tylko zabiegaiąc szkodliwym
na tęż kochaną matkę naszą Oyczyznę prawa iey y
wolności zamachom szkodliwym a nieuchronnym y gdy
by tam z kąd się spodziewała malorum medelam
nienalazła fatalem periodum maiące nadzieię in virtute
dextra altissimi że nas do szczęśliwych kiedy czasów
zachować et conteret arma inimicorum et comburet igni

Ktorą to manifestacyą moię aby ad universorum noti tiam przyszła ręką moią podpisawszy w Aktach grodu tuteyszego zeznaię. Datt. w Warszawie R: 1760 Miesiąca Października 8 dnia Franciszek de Leżenice Leżeński Poseł z Wdztwa Podolskiego.

Wyrażenie powodow N. JMP. JMli Ross. Katarzyny II w Kurlandzkim interessie ktore JW. 4. Jany 1763 JP. Kayserling Poseł Mos: rozdał Panom w Warszawie przy tomnym.

Wstępuiąc na Tron N. JMP. JMl nayistotnieyszemi dowodami chęci swoich do zachowania przyiaznego sąsiedztwa z Krolem JMlią y Rzpltą Polską bydz sądziła wracać wolnosci tym za ktoremi się o to Krol. y Senat tyle kroć y tak usilnie u JMPiatorowy Elżbiety interessowały.

Z tych to względow JMP. JMl uwolniła Xcia Ernesta Jana Kurlandzkiego y oraz włożyła się za nim u N. Krola Polskiego aby przerzeczonego Xcia przywrocić raczył do Xięstwa Jego, y oddać mu dobra ktorych część sam był wykupił a część mu była od Sławney pamięci JMP. Anny ustąpiona.

Im bardziey ta rekwizycya gruntowała się na prawie y słuszności tym mniey spodziewała się JMP. JMl y spodziewać się mogła aby podpadać miała takiey explikacyi według responsu Krolewskiego de JW. 5. Septe Roku przeszłego iakoby JMP. w prawa Supremi dominii Krola y Rzpltey mięszała się.

Ale iak w kwizenie takowe zadawać temu ktory w zachodzą cym interessie wdać się własnie ad supremum dominium y iak można tak nieprzyiaźnie tłomaczyć tak sprawiedliwą Rossyi rekwisycyą.

Każdemu wiadoma Konstytucya 1736 communi consensu wszech stanow Rzpltey postanowiła iż po wygasłey Ketlerowskiey familiy feudum Kurlandzkie miało być konferowane rowemu Xciu na niego y potomkow Jego męskich mediante Diplomate usitato po umowionych Kondycyiach nadanego feudi. Co wszystko też według pomienioney Konstytucyi tak wykonano było. Xże Ernest Jan odebrał Krolewskie diploma Komissarze od Rzpltey mianowani umowili się o kondycyach feudi inwestyowany był podług zwyczaiu y diploma investitura było mu solennie expedyowane pod obiema pieczęciami Kor: y Litt. robiętnica Feudatariuszowi, iż go Rzplta y potomkow Jego w Xięstwach Kurlandyi y Semigallii przeciwko każdemu bronić y zastawiać będzie przez co tenże Xże na siebie y męskich potomkow swoich nabył do tych Xięstw zupełne y niewątpliwe prawo.

A kiedy żaden feudataryusz niepopełniwszy Criminen Felonie

niemoże byc słusznie wyzuty z swego feudum legalnie naby tego iakim że prawem może byc przezuzony Xże Ernest obrado ny z swoich Xięstw bez sprawy bez sądow bez wagi przeciwko Kro lowi y Rzpltey.

Jeżeli w tym czasie gdy mu odbierać że Xięstwa umyslono znaydowały się raczey status trzymać go od nich oddało nym są tym ważnieysze teraz przywrocenia mu onych gdyż reddere unicuiq suum iest ze wszystkich naypierw sze y nayceslnieysze prawo

Jak zas iest juris naturæ et bonæ vicinitatis wspierać y zastawiać przyciśnionych sąsiadow przeciw niesprawiedliwey mu y JMP. MM przywłaszczenie utrzymuie X. Xcia y stany Kurlan dzkie przy ich prawach przywileiach y prerogatywach.

Wiadomo iest MMPa. JMci iż Xięstwo Kurlandzkie y Semigali są to feudum całey Rzpltey Polskiey a nie iedynie Krono Polskiego secundum tenorem diplomatis incorporacyi 1569 y Konstytucyi za zgodą trzech stanow Rzpltey in Anno 1736 zaszłey.

Więc JMP. MM niechce y niemoże nigdy zezwolić aby to co iest przez całą Rzplta ustanowione było przez część teyże Rzpltey wzruszone ani aby przynależyte całości Rzpltey prawa były złamane.

Ni tylko tedyż JMP. MM niewkracza w prawa Rzpltey lecz uznaiąc y przyznaiąc doskonale supremum dominium Rzpltey nad Xięstwami Kurlandyi y Semigallij mocno y stale iest rezol wowana utrzymać ie w dependencyi ich feudalney od Rzpltey Polskiey y nieuznawać y nieuznawać nigdy niebędzie nikogo in nego za prawego Xsięcia Kurlandzkiego y Semigallij iako Xcia Ernesta Jana prawnie inwestyowanego za dozwoleniem całey Rzpltey.

JMPa. MM czyniąc zadosyć sprawiedliwosci y dobrego som siedztwa obowiązkom idzie oraz za Konstytucyami y prawem całey Rzpltey Polskiey y za przykładem wszystkich potencyi Europeyskich ktore na fundamencie tych Konstytucyi Er nesta Jana uznały za prawego Xcia Kurlandzkiego.

Kopia Listu JW JMci Xiędza Massalskiego Biskupa Wileńskiego do JOXcia JMci Prymasa z Wilna d 29 Febr 1764 pisanego.

Jako powagi powołania y urzędu mego utrzymywać tak gdy ią co z uymą Jey stanie publicznie się żalić y JOWXMci Dobr donieść mam za obowiązek y przyzwoitą powinność. Niestychan nym nigdzie przykładem stało się bardzo żwawe y nieznośne nastąpienie na dostoieństwo moie. Dnia albowiem wczorayszego JOXż JMć Woda Wileński wzebraney Kompaniy do wszelkich zbrod ni przyzwyczaioney y w wielkszey liczbie prawem iuż przekonany z bronią y milicyą swoią do Akcyi gotową kiedy uczynione w tych dniach

do przyiazni między nami kroki, a bardziey ieszcze publiczne
bespieczeństwo tylo w osobie moiey przywileiami powiększone
niczego mi się bać niekazały, uż nocną porą na moy Sztum
rownie niespodziewanie iako gwałtownie naiechał, ponieważ
ten naiazd zaczął od przymuszenia Szyldwacha z zmierzonym
do niego pistoletem aby zamkniętą wspomnionym czasie
otworzył Bramę a tak wiechawszy na srodek dziedzińca
pałacu mego y uszykowawszy w nim y przy dwoch
w ieznych bramach żołnierzy swoich z tey Kompanii
na wszystko rezolwowaną wszedł do moich pokoiow nakto[...]
iz opuszcze (podłey duszy w mowie okazane sentymenta
oswiadczał się że mną Stanisławem a siebie uczyni Bolesła-
wem akkomodował przyzwoite temu zdaniu miny, Bratatom
przy mnie będącym sromotnym groził biciem y nadto za
występki exkommuniką skaranych a z sobą przyprowadzonych
mnie ukazując z tey duchowney kary tak szydził zuchwale
iż się tam więcey Rzymowi a więcey S. dostało wierze. Z tego
Krodkiego rzuty namknienia może JOWXca Mość Dobrodziey
domyślić w iakim wczoray zostawałem stanie y w iakim
dziś iestem gdy życia mego bronić sam muszę gdzie mi
Kościoł y Oyczyzna naywiększą dała władzę. Jakoż gdy to
piszę, pałac moy przyiaciołami y żołnierzami Komputo-
wemi y nadwornemi dniem y nocą mnie pilnuiącemi
iest napełniony y ustawione armaty powtornego strze-
gą naiazdu do ktorego iuż pokazał ochotę y porywczość
lecz wstrzymany oswiadczonym odemnie przez usta JMP
Kasztelana Nowogrodzkiego azardem bronienia się do
ostatku. Zadziwiwszy nad tak dzikim Xcia JMci Mlodego
postępkiem racz WXMciDobr dać mi radę co mam
czynić y łaskawą w czynieniu pomoc. Nick Tadem
żadnych nad tym excessem uwag zgwałcone Boskie
y ludzkie prawa mowią więcey nad to wszystko co
by się wyrazić mogło. Powszechny zatym wiary y ca-
ley Oyczyzny iest interess. Oddaię zdaniu JOWXciMci
Dobr. ktorego przymuiące dostoieństwo nad obiema
temi naydroższemi rzeczami naypierwszym uczyniło
strożem a to tym chętniey im mi bardziey gorli-
wość iego w takich okolicznosciach iest znaioma,
w tęsknieyszym na rezolucią JOWXcyMciDobr oczeki-
waniu mam honor w nayczystym zostawać poszanowaniu.

Kopia Listu JMci Xcia Wisniowskiego J. P. do JO
Xcia Czartoryiskiego Wdy Ruskiego d. 26 Xbris
1763tio pisanego.

Monseigneur

Rozrywni w osobnosci bawiąc się tu dla rozrywki Xiązkami befunkiem na dwa w życiach Cesarzów Rzymskich napadłem fragmenta które mi wiele do myśli y do serca przypadły.

Czytam naprzód in Vopisio opisującym historię Tacita Augusta iż Senat y lud Rzymski tegoż Cesarza do Rzymskiego Tronu temi słowy wzywał. Auguste Dii te servent, te diligimus te Principem facimus Tibi curam Reip: orbisq mandamus suscipe imperium ex Senatus populiq Romani Authoritate. Tuae virtutis Tui sanguinis Tuae vitae tuaeq mentis est quod mereris. Scis quemadmodum debeas Imperare qui alios Principes pertulisti qui aliis principibus consilio administratoq fuisti. Gdy się zaś wiekiem podeszłym z tego urzędu y dostojeństwa wymawiał wołali wszyscy. et Trajanus ad imperium senex venit et Adrianus ad imperium senex venit et Antoninus ad imperium senex venit et quis melius quam senex imperat. Imperatorem te non militem facimus Tu jube milites pugnent habes prudentiam et bonum filium caput Imperat non pedes et Corpus tuum vix a juvenilibus discrepent Auguste Dii te servent

Czytam także in Lampridio iż tenże Senat y lud Rzymski Alexandra Severa temi do Korony wynaszał okrzykami Alexander voce publica Imperator Dii te servent tali principe in pessimo tunc Reip: statu opus habemus Dii te nobis dederunt Dii conservent Dii perpetuent felices nos futuros Imperio tuo felicem Remp:

Komu zaś przyzwoiciey y właśniey okrzyki te y życzenia Augustowi y Alexandrowi czynione niegdyś w niniejszych Oyczyzny naszey okolicznościach od szczerze ją kochających synów stosowane być powinny. Jako Jego Xciu Augustowi Alexandrowi. Pozwolisz więc łaskawie W. X. Mci Dob. że ich zacnego winszując mu roku zażyć od ważam się nie z żadnego podchlebstwa ale z nieskończonego przywiązania, które zawsze do nieporownaney W. X. Mci Dob. miałem y mam osoby.

Te były y są codzienne żądze moie o to Króla Państw y czasów wszystkich w niegodnych upraszam modlitwach zawdzięczaiąc tym osobliwszą na mnie łaskę y Protekcyą W. X. Mci Dob. której się usilnie z iak nayglębszym uszanowaniem polecać nieprzestanę etc etc

Kopia Listu JWJMCi X. Kajetana Sołtyka Biskupa y Ko-
adjutora Kiowskiego pisanego do JW JMCi P. Sołtyka Ka-
sztelana Wislickiego z Zytomirza 8 Maji 1753. Anno.

Te ktore in primitiva Ecclesia Paweł S. y inni Apłowie
cierpieli dolegliwosci y utrapienia wracaią się widzę y praktyku-
ią wieku teraznieyszego na nas ich Sukcessorach. Pominąwszy
inne okolicznosci dobrze JWWP. wiadome quæ practicantur z
Xciem JMcią Prymasem z Nuncyaturą z Warszawskim y
Pułtuskim officiatami w moiey tu dyecezyi niezbywa mi na
roznych coraz inakszych kłotach. Nayprzod bowiem w hay-
damackim kraiu zbuntowanych Karmalitow usmierzać mu-
siałem. Powtorną bytnoscią przybyło mi spraw tam in spi-
rituali quam in salutari foro zbrykaiącą owieczką JMP
Wdą Rawskim teraz zas quæ mihi acciderunt ex insidiis
Judæorum mam honor doniesc. W wielki piątek w dobrach XMci
Wdy Lubelskiego żydzi złapawszy dziecię szlacheckie w czwar-
tym roku trzymali ie przez sobotę dopiero po szabasie ponie-
waż y im wraz z naszemi tego roku przypadały swię-
ta podług starego zakonu Peysach z zieżdżawszy się z ro-
żnych miast Miasteczek JMci P. Hetmana WK Xcia JMci
Podstolego Litt y innych JMciow zaczęli morderstwo nad
tymże dziecięciem, ktore nayprzod Rabin scyzorykiem w lewy
bok przebił potym na xiążkach czytał y inni żydzi czwiecz-
kami y wielkiemi szpilkami kłuli y ze wszystkich żył
krew niewinną wyciskali na miskę ktorą potym Rabin
przytomnych dzielił w flaszeczki y inne naczynia im rozda-
waiąc. Jeszcze przed zaczęciem tego morderstwa na probę za-
wiązali dziecięciu oczy na srzodku izby go postawiwszy kazali mu
isc gdzie trafi y gdy prosto na drzwi poszło zaczęli desperować że
im się to nieuda y że będą wydani: Seniores iednak Scribæ
et Pharisæi dodawali im serca: mowiąc: nieuważaycie nic gar-
towa to będzie sprawa ale workowo w tym męczenstwie dzie-
cię szło dobrą godzinę ktore obmywszy kazali wywiesc w krza-
ki gdzie odwożiwszy rzuciwszy w małey krzewinie całą noc w
niey błądzili, ledwie z niey wyiechali y przyiechawszy do to-
cum delicti po uczynioney relacyi kazali im się znowu wrocić
y lepiey gdzie w gęstwinę to dziecię wrzucić, lecz iuż do tego
mieysca trafić niemogli. Nazaiutrz to iest w niedzielę wie-
lkanocną Oyciec stroskany y szukaiący tego dziecięcia
udał się do Kosciola y na tę intencyą przed obrazem
N. Panny cudowney przez mszą krzyżem leżał, miał
natchnienie aby do tey krzewiny poszedł, ktoremu ex-
zeło przeszło sto ludzi szlachty innych poszło dopo-
magać ale niedługo szukaiąc znaleźli na krzakach
leżące to dziecię, na innych zas krzakach każda rzecz

Obraz ktorego Oryginał iest w Rękach I.O. Mikołaia Ignacego WYZYCKIEGO Arcy Biſkupa Me-
tropol: Lwow: przysłany z Zytomirza, Dziecięcia pułczwarta lat maiącego Stefana Studzieńskiego,
Syna urodzonych Adama y Ewy z Wychowskich Studzieńskich, w Wielki piątek zchwytanego à
w sobotę poszabasie okrutnie nieſłychanym sposobem od Zydow zamordowanego, z ktorych iedenastu
paſy darto, y cwiertowano, trzynastu zaś Chrzest Sty otrzymali. Ano Dñi 1753. Die 26 Maj.

I. Filipowicz Sc. Leopoli.

osobno wisiała sukienka, koszula, pasek, y czapeczka, wziąwszy Dzieci nieśli do cerkwi y przechodząc koło tey karczmy w ktorey wyrżnione było krew się z boku lewego zawsze nayprzod pierwszey rany puściła y tak z tego iako y z innych na żydow suspicyi zaraz w tey wsi wzięto dwoch żydow karczmarzow y ich żony ktorzy się do wszystkiego przyznali y innych powołali. Tegoż dnia bo tylko o 6 mil stąd dano mi zaraz znać et tanquam in causa fidei et honoris Dei udać się z wszelką usilnością nieomieszkałem wydawszy inhibicye y pozwy pro stabilitione. Lecz gdy nie ktorych JMciow dyspozytorow bojaźń Panow swoich uczyniła w aresztowaniu y wydaniu trudność musiałem sam wszędzie po tych dobrach iezdzić perswadować JMciom y a resztować, iakoż mi potym z wszelką łatwością omnes complices powydawali ktorych iuż mam tu w Kaydanach 31 y żydowek dwie między ktoremi naycelnieysi y naybogatsi w tych kraiach znayduią się Arendarze. Dnia wczorayszego zacząłem wyprowadzać inkwizycye po ktorych wyprowadzono nych tanquam causam criminalem odeszlę do Grodu tuteczego. In populo był taki zelus że chcieli w pień wycinać żydow było co do czynienia dla uśmierzenia dwoch tylko żydow cum complicibus mocno zbili koło ktorych każe mieć pilne staranie bo się potrzebni do inquisycyi. To dziecię zmęczone kazałem tu zwieść do obdukcyi po ktorey złożyć w Kościele iuż przeszło niedziel dwie a iest incorruptum nie nie smierdzi owszem iakiś zapach od niego czuią.

Dopiero po skonczonych inkwizycyach wprowadzę cum omni solemnitate to święte ciało Innocentis martyris do Katedry dla ktorego Epitaphium ad perpetuam rei memoriam kazałem przygotować. Jak mieli ciało tu wnieść wzięli je z cerkwi do dworu tym czasem le żało w izbie do ktorey gdy przyprowadzono żydow obwinionych prawie, że wszystkich ran krew się puściła na co mam iuż ze sześćdziesiąt na ten czas tam przyięto mney wywiedzione inkwizycye.

Kopia listu rozrzuconego ad si do JWJMci P. Wessla Podskarbiego WK pisanego 1762 Anno.

J. W. MciP. Podskarbi W. K.

Weselic się przy Wesslu ubogim ziemianom skwierczonym ludziom. Przyyrzeć się było od Roku 1250 w zaczęciu Redukcyi do Roku 1717 to prawda że nie przez Podskarbich tym przeciągiem wiekow 12 Redukcyi stanęło ale trzy stany na to mocno wczasie y mieyscu zwyczaynym pracowały nieumnieyszaiąc

wewnętrznego waloru monecie. Wszak Jana Kazimierza reduko
wany tynf choć y 30 Gr. niewart był in Ao: 1717. doczytały
się JW Podskarbi w wydaney Xiążeczce pod tytułem Summa
ryusz redukowania monety Folio 122 iuż to po tey Konsty
tucyi ktorą sobie przywłaszczyłeś moc redukowania monety
błahowazney szesć redukcyi czyniły trefordines ale nie Pod
skarbiowie od Ao: 1717 zacoż tak niebyli wszkwapliwi Pre
decessorowie JWWMPana? znać że wemaono ładnymo podchleb
stwu niesmakowali iako teraz nasz przywiązanie do przy
ietnego podchlebstwa zaktorych radą uniosłeś się. Zwaz kzy
de ubogich zwaz uboższych. Naprzykład miał według swoiey
Kondycyi zebraną kwotę z ktorey zebrał tynfow tysiąc wyredku
wałeś mu Jego pracy na Zł 300 zebrał uboższy tynfow
sto wyprzątnołeś mu z worka 76 Zł Gr. 20 niemowiąc żeś
wyciągnął ale żeś wydarł gdzież repetycya? u ciebie niemasz
bo y przedtym mniey bywało nie na opressyę te ubogich
ludzi Krolewicz Łowa JeyMe zostawione. sobie skarby zbiera
ła zaktoreś się dokupił podskarbstwa abyś przez doku
pienie się tą redukcyą zniszczył ubogich ludzi. Doczytali
śmy się w Dedykowaniu ci Kalendarzyka in Ao 1756 An
tecessorow twoich z Węgierskiego Państwa tu do Oyczyzny na
szey przybytych wiele się cnot wnich znayduiących ale
zaćmiłeś tę przysadą iasność onych cnot z dopuszczenia
twego za teraźnieyszą krzywdę przez wykrętne prawo Ko
ronnych tłumaczenie dobrawszy sobie tłumacza wkto
rego takie obroty nietrudno wykrętnego. Ci przewrotni
w ciasności mistrzeniem zasiedli a WPan swemi uniwer
sałami nieustaiesz mocy swoią ktorey od nikogo nie
masz boś sługą JKMci y Rzpltey iakiż sługa może mieć
moc sługa znaczy się niewolnictwo to niewolnik
trzema Stanami pozwolić sobie niemoże przywłaszczać
rządzenia w wolnym narodzie. Albo żeś to JKMci P.N.M. tak
obrzydliwą wprowadził monetę albo Senatorius albo Equestris
Ordo ktorych WPan trzęsasz substancyami y ubogich
przymnażasz uboższych zaś iuż wygubił żydow kup
cow handlarzow zbogacasz bo iuż zbogaciłeś.
W ostatnim uniwersale doczytuiemy się że tylko te
tynfy Wrocławskie ktoreś rozesłał po miastach y ko
morach celniczych na blasze pieczętowane maią mieć
walor dwuszostakowy a te tynfy ktoreś rozesłał przez
Żyda naybliższego Sekretarza swego po miastach wy
daiąc ie w dwuch szostakach teraz na pułtora
redukuiesz a wszak to prawda co sam żyd schwytany
w dobrach JWMPana Wdy Kiow a zatym WPana z sekreta

przed całym narodem wydał. Jakże to my Ziemianie w
wolnym narodzie mamy podpadać pod mieyskich woytów
y szukać takowych tynfów po swiecie y iako to rozumieć
ten uniwersał wydałby a wykrętny. Nastała in Anno 1761
in 7bri niepoczciwa redukcya straciło ubodzy stali się ubo-
szemi z nowu niby meliorowana a die 19 8bris iuż nie zbo-
gaciłeś ubogich ale możnieyszych. Z osoby WPana przez wa-
żę twoię redukowania pokazuie się Crimen laesae Mtis
boś ważył czynić to co trzy stany czynią zwyczayny a ktoż
pierwszy ordo iako JKMC JKMC szczęsliwie nam panuią-
cy była to wola y zdanie JKMci iesteśmy pewni że
to niezwolą JKMci a nie iest że to Crimen laesae Mtis a
JMP. Instygator zasnął na twoie niegodziwe dzieła nie
powinien że cię pozwać do zwyczaynego sądu według
swoiey attencyi ktorą miał z iednym Ziemianinem przed
kilku laty znać że ieszcze niepoznał się albo iest przykład
kiem twoiey niegodziwey roboty przez wykrętne prawa
tłumaczenie. Zaszczycasz się WPan że się przychyliły trybu-
nały Piotrkowski y Lubelski, toiest prawodawce omamie-
nie twoie. Wyrażasz w Uniwersale że stanęły dekreta
a czemuż Essentiam tychże dekretów niewyrażasz wszak
co to Trybunały ieżeli nie seymy a kto im correctury po-
stanawia ieżeli nie tesz ordines a kto ich fundnie ie-
żeli nie trzy stany. Jakże tedy miały moc y władzę
ponieważ same zostaią pod władzą approbować two-
ią niegodziwą robotę insza w tych dekretach Essentia
nie tak iak sam sobie tłumaczysz. Ponieważ dobra ro-
bota WPana za coż się starałeś o approbatę teyże nie-
godziwey roboty a co większa u Trybunałów o try-
bunały same dla siebie potrzebuią poprawy. Jak ta
moneta iuż od 8 lat nastała miał dla siebie każdy
przez przeciąg tychże lat z niey satysfakcyą miał Pan,
miał Duchowny, miał Żołnierz, miał Gospodarz, miał
sługa, miał Naiemnik, miał y ubogi. Pierwszy redukcyą
zrobili kupcy bo we troynasób każdy towar musieli-
smy przepłacać a teraz wszesciornasób płaciemy. Trze-
ba było że robotą od kupców y Handlarzów zrzędzi tyl-
ko że iey składkę 200000 wziętych od Żydów przeszko-
dził. Skarżamy wszyscy na twoie przypadek redukuiesz
czerw: na 18 złł u nas Ziemianów a czemuż twoiey
zwierzchności nieapprehenduią Gdanszczanie wszakże do Pol-
ski należą. Życzę przeczytać sobie Konstytucyą 1620 Anni
tytułu moneta y iest rygor w niey dołożony. Bernuż

niepopieraß władzę swoią podobno Holendrami załtumili y WP. w milczeniu zostaiesz chcicy to WP. usmierzyć, a nam tey krzywdy nieczynić gdyż my po tynfow 20 nosiemy brać a kto wie czy teraz niewyżey podnieść zechce i WP. powagą swoią ktorąś sobie rozszerzył po Oyczyznie są zguby fortun szlacheckich niewcy wczyrz a nieiest że to oczywista krzywda że za nasz towar z krwawego potu pracowity tam mamy brać w Gdansku wyzey a tu krwawą pracę redukuiesz na złł 18 A spodziewasz że się błogosławieństwa Boskiego to nam wydzierać czegoś sam niedał bobyś nam wszystkim nie wystarczył. Chcesz nas uboższemi przez ołtudne wykozty mieć czyż potrzebna Redukcya, wyrażasz WP. w swoich uniwersałach że ta moneta niema waloru: coż było to za nierozsądny był człowiek brać zły pieniądz tak ten co przedaie musi sobie wybierać co dobrego iako y ten co kupuie musiał się starać aby miał za co kupić. Wiadomo to WPanu bardzo dobrze zkąd te blachowatne pieniądze przychodzą do Polski niemnicy do Warszawy. Ministerium to iest wnetrana powinienes tego przestrzegać y niedopuszczać sprowadzenia tym ktorzy cię podchlebstwem łudzą. Niewytrzeć tego urzędu twego nikt czym cię JKMł P. N. M. udarował. Żyieś w szczęściu iak Polikrates, żyiesz zludzmi iak Dyoklecian ulubiłeś ich sobie iak Nero mieyże przed oczyma śmierć Antyocha masz od żywych y umarłych wiekopomne złorzeczenie naostatek broń cię Boże od wiecznego potępienia. To ci szczerością serc naszych wyrażamy iako prawdziwi ziemianie

Melchior Prawdzicki
Custachius Rzetelnicki

Datt. w wolnym narodzie.

Gazeta drukowana Warszawska sub Nro 105 ۞ 31 Xbris 1763.

Według zwyczaiu podczas Interregnum że Prymasowie ad beneficia minora to iest Plebanie Prelatury y Kanonie in Ecclesiis collegiatis Juris patronatus Regii po wszystkich Dyecezyach prezentowali plebanie w Kramsku y Henrichswaldzie do Krolewskiey Kollacyi należące JW. X. JMć Prymas oddał dobrze zasłużonym Kapłanom etc.

Excerpt z listu JW. X. JMći Biskupa Krakę do Xcia JMći Prymasa pisanego z Kielc ۞ 7 Januarij 1764.

W Gazecie drukowaney Warszawy przeszłey poczty ig 31 Xbris sub Nro 105 wydrukowano iakoby WXMC według zwyczaiu podczas interregnum miał moc conferendi Plebanie kanonie y Prælatury in Ecclesiis collegiatis Juris Patronatus Regij po wszystkich dyecezyach iako nam doskonałość WXMci y surową praw obserwancyą tak nie inaczey sądzę tylko że mimo wolą y wiadomość WXMci wydrukowano ten Artykuł ktory gdy niechybnie obraższy wszystkich JMCXX Biskupow Kollegow mogł iakowy skutek iuż we mnie uczynić tak upraszam abyś WXMC obviando tey inkonweniencyi kazał to zganić drukarzowi y rewokować tę gazetę. Przepraszam WXMC iż ex zelo pro juribus meis et Collegij Episcoporum obligowany byłem inkommodować WXMC w tey materyi, w każdey okoliczności pragnę dawać dowody rzetelne iako iestem z winnym uszanowaniem.

Ks. K. Sołtyk B.K.

Excerpt z Responsu X. JMci Prymasa ig 14 Janu 1764 z Warszawy

Drukarnia w Gazecie Warszawskiey sub Nro 105 rzecz prawdziwą do prerogatyw Prymasowskich według zwyczaiow przywiązaną wspomniała iako WXMC z Metryki Koron informować się kazać możesz co było przez to była za krzywda JMCXX Biskupom y samemu WXMC nie poymuię kiedy ich zapewne pretendować niebędziecie. Beneficiis Juris patronatus Regii sub tempus interregni dysponować chyba żeby JMCX Biskupi po swoich dyecezyach mieli po sobie podobne prerogatywy y zwyczaie iako maią Prymasowie w całym Krolestwie. Do tego obchodzić było nie powinno JMCXX Biskupow obligować owszem miało iż Prymas Confrater Jest ordine pierwszy a z osoby niewiedny Sukcessorowi godności tascczytow przestrzega y one pomnaża tudzież że kościoły sine Rectoribus et Personis servitio Ipsarum addictis ob fata Regia zostawać długo niebędą.

Respons Xcia JMci Biskupa Krak na tenże list z Kielc de ig 17 Janu 1764

W liście WXMci ig 14 currentis wyczytuię iż Gazetę Warszaw drukowaną nietylko nienaganiasz lecz utrzymujesz prawo zwyczaiow nietylko służące Prymasom do prezentowania pod interregna na beneficia juris Patronatus Regii po wszystkich Dyecezyach. W czym pro informatione odsyłasz mnie WXMC do metryki Koro oraz dalsze causales żeby to JMCXX Biskupow powinno kontentować iako nie maiących prawa ad conferenda takie beneficia juris Patronatus Regii że ieden ex collegio coram ordine pierwszy Confrater oraz Konfert y że Kościoły sine Rectoribus et Personis servitio ipsarum addictis

ob fata Regia zostawać długo nie będą.

Z którey okoliczności tuendo jurisdictionem moiam y Konfratrów moich iako Biskup avertendo mala y nociva juri Majestatico derogantia iako przysięgły Senator sądzę za obowiązek znieść się z WXMcią z obszernieyszą explikacyą tego interessu.

Protestuię się przed Bogiem, że non animo przygarniania WXMci y zmnieyszania prerogatyw tak dystyngwowanych y tylo prawami obwarowanych Prymasowskich ale szczególnie z przyczyn niżey y wyżey wyrażonych y przezzdzenia monstruosarum sequelarum żebym duchem prawy WXMć mogł reflectować super intentis.

Metryka Kor. niewiem w czymby mię mogła informować gdy to in interregno in passivitate zostaie w takowych okolicznościach a chociażby się ante trafił iaki status podobnego prezentowania to takowy iako abussivus tolli a nie imitari powinien.

Ukontentowanie JMć XX. Biskupow byłoby istotne wtenczas gdyby absq. laesione juris Majestatici sami mogli w swoich dyecezyach de omnibus beneficiis providere iak w początkach było a nie ieden we wszystkich dyecezyach żeby prezentował, bo co za korzyść że się kto inny rządzi w dyecezyi obcey. Kościoły sine Rectoribus niemogą zostawać kiedy każdy Biskup w swoiey dyecezyi ad tempus prezentationis futuri Regnantis doc interstitio providere mozi Ecclesiarum Rectores per commendam.

Monstruosae zas sequelae byłyby te: Dawsz WXMć prezentę sub ratihabitione futuri Deo dante Regis iak mnie uczyniła niedawno wyszła z Kancellaryi Jego prezenta ad Ecclesiam Prachem Vasiensem in Comitatu Scepusiensi, ktorą znosi WXMć 1mo Prezentę wyszłą od S. p. N. Krola Augusta III favore X. Prokopowicza pro jure et authoritate niemogę poiąć. 2do Dawszy jus incertum kiedy kondycionatum sub ratihabitione futuri Regis JMć X. Bochusz siostrzeńcowi atale omnia kładę pro regula indubitabili in jure Ecclesiastico że institutio powinna bydź koniecznie conformis prezentationi więc vigore prezent od WXMci pro ratihabitione danych musi koniecznie nastąpić institutio sub ratihabitione to żadną miarą inną nastąpić nie może.

Gdyby tedy ktorykolwiek taką prezentą od WXMci zaszczycony instituciyą taką wziął pytam się czyli się będzie mogł wziąć na takowe beneficium tanquam pro titulo Canonico przyznać niemoże chyba totam jus Canonicum evertendo, ale ex tunc casu quo takowy institutus oswiecony będzie gdy potym

o bydz może przyszły Krol nizechce ratihabere prezenty Jego ale da innemu ktory koniecznie będzie musiał bydz instytuowany. Więc on Kleryk święcony zostanie abo titulo Canonico suspensus a y ordinatori Jego dostanie się ie ko poenalitas iako wiadomo WXMci że abo indubitabili titulo ordynować. Similiter gdy za takową prezentą sub ratihabitione Stąd dimisso priori beneficio poydzie na to kto re go WXMć prezentuiesz gdy pierwsze inny weźmie, drugie zaś inny y tak in infinitum a przyszły Krol prezenty Jego ratihabere niezechce więc zostanie abo beneficio vagus et per consequens suspensus. A gdy ktory iedno maiący beneficium drugie za prezentą WXMci weźmie y na obydwa w Rzymie otrzyma bo inaczey non faceret fructus suos a Krol potym kogo innego prezentować będzie i wat WXMć co tu się urodzi między Krolem prawa swego broniącym y Rzymem pewnie prerogatywam oppositionis manus Papae utrzymuiącym.

Denig proszę zważyć quod est maximum że z prezent WXMci invaliditas nawet Sacramentorum pullulabit. Wiadomo że curatus per institutionem ordinariam ad assistendum matrimoniis ad absolvendos a peccatis parochianos do czego approbacyi de jure niepowinien otrzymować. Taki tedy Pleban sub ratihabitione institutus pytam się czyli valide assistet matrimoniis nec ne? czyli valide absolvet nec ne? wszakże on nie iest aktualnym plebanem bo może removeri ex subsecuta ratihabitione. Praemissis będąc u siebie plurimam convictus, oświadczam się prezencie WXMci że gdyby od niego ad similem collationem 100 prezent wyszło na żadną ani u mnie ani w żadnym konsystorzu moim instytucyi nienastąpi. A przeto zważyć możesz iż co czynię, to czynię nie dla mego partykularnego interessu lecz pro tuitione iurium nostrorum et juris Majestatici y dla uniknienia wszelkich inkonweniencyi.

Tłumaczenie manifestu służącego do wypowiedzenia woyny przeciwko Rossyi publikowanego od Porty ottomanskiey 1768. Roku.

Kondycyje pokoiu zawartego między Dworem Rossi y wysoką Portą zupełnie zachowane były z strony Porty Ottomanskiey ale widocznie iest to dowiedzione że dotrzymane

nie są ode dworu Ross. wtym przeciwko prawom przyiaźni
y podległe od rozmaitych fortec które tenże Dwor wy
stawił nieprzerwanie żadnym momentem w sąsiedztwie
y bliskości Granic że ie uzbroił woyskiem y opatrzył
amunicjami A po smierci Augusta III Króla Polskiego
w nastąpioney Elekcyi Króla dział się maiący przez
Rzptą według ustaw Wolności Polskiey wsunął osobę
mało sposobną do Panowania która nigdy niemiała
Królów wswoiey familiy czyniąc kroki swoie przeciw
ko intencyi Rzptey Polskiey y mięszaiąc się gwał
townie w Jey sprawy Rezydent Dworu Ross. będąc
oto pytany odpowiedział że Rzpta Polska dla utrzy
mania ustaw wolności swoiey prosiła o cząstkę woy
ska tak dalece że więcey niewyznaczono gdy to bez ar
mat y żadney amunicyi prócz iak tylko 6000 Kawa
leryi y 1000 Kozaków to iest ze wszystkim 7000
ludzi nad któremi władza y kommenda Rzptey Pol
skiey pozwolona była, oprócz tey liczby ieden nad
to żołnierz Ross. znaydować się niemiał wcałym
Królestwie Polskim. Tenże Rezydent był pytany dlaczego
wyznaczonemu dla Polski woysku pomnożono liczbę
żołnierzy y przez co użyto gwałtu kreniąc Królem sy
na iednego z Magnatów imieniem Poniatowskiego Rezy
dent nato dawszy swoie upewnienie własną przy przy
ciśnieniu pieczęci podpisawszy ręką odpowiedział że
Dwor Ross. wcale się za nikim niewdawał ani żadney
używał gwałtowności w domaganiu się aby ten albo ow
obrany był Królem przecież dostatecznie zkądinąd wia
domo było na potym że wyznaczonego Woyska do Pol
ski coraz pomnożenie następowało wraz z Artyleryą
y Ammunicyą ~~Nadworną~~ Woienną y że to Woysko było pod
Kommendą Rossyi Generała że ustawy swobod Polskich
zgruntu są wywrócone że używano Gwałtów do podda
nia temu Królowi, którego oni obrali y który niebył
Królewskiey Krwi że mordowano na śmierć tych co się
poddać niechcieli y że dobra y ruchomości złupiono

y że nakoniec odważono się rzucić do podobnych czynności
przeciwko manifestowi który był publikowany postępki
takowe mogące zamięszać dobry porządek w pograniczu wy
sokiey Porty dano do wyrozumienia rezydentowi zalecaiąc
aby stosuiąc się do świętobliwych obowiązków Kapitula
cyi Cesarskiey dawnych y świeżych koniecznie potrzebne
iest wyciągnienie Woyska Ross z Polski na co on dawał wiele
memoryałow podpisanych y przypieczętowanych upewniaiąc
że w Miesiącu Lutym R. 1768 drugi raz że w tym lub
w owym czasie zupełnie wszystko woysko ustąpi z Pol
ski iednakże nastąpiły pewne wiadomości że Woyska
Ross: coraz przybywało z większą liczbą y armatami
y wszelkim orężem wpadły w miasto nazwane Balta
w Granicach Ottomańskich leżące a tam z nienacka
attakuiąc Machometanow zabili więcey iak 1000 ludzi
Kobiet y dzieci w tym się domagano prawnie obiaśnie
nia u Dworu Rossyi tak imieniem wysokiey Porty ia
ko też z strony wspaniałego y walecznego Hana Kommen
danta y Pana Krymskiego odpowiedział Dwor tenże z
nieprzyzwoitością zapieraiąc się uczynku iawnie wykona
nego w Bomby y Armat a tak przeciwnego pokoiowi
y dobrey Armonii y tym się zasłaniał pretextem że
Haydamacy sami przez się są przyczyną szkod niekto
rych za ktore będą ukarani w tym wezwano do Porty
Rezydenta ktorego Rossya trzyma w Stambule y ktory
w memoryałach pieczętowanych y podpisanych w trakcie
mieszkania tam swego podawał y ukwalifikował się
z charakterem Konsiliarza y Plenipotenciaryusza Dwo
ru swego. Pytano go więc ponieważ ta rzecz całemu świa
tu iawna iest że Haydamacy niechodzą nigdy z Bom
bami ani z armatami, co były za pobudki y przyczy
ny ~~prze~~ postępku tak przeciwnego Pokoiowi y Dobrey
Armonii dodaiąc mu y to że niewyciągnienie z Pol
ski woyska Ross: w przeciągu 3 lub 4 lat byłoby
postępkiem przeciwnym wszystko artykułom w Roku
1733. ale nawet w tymże Roku 1752 zawartym w
ktorych rzetelnie wyrażono iż gdyby trafiła się rzecz

iaka mogąca zaktucić pokoy wieczno trwały to w tym
że momencie zniesiona y uttumiona być powinna, py
tano go iescze dlaczego się zapierano krzywdy y szkod po
czynionych w Balcie czemu ci ktorzy gwałtow tych
przyczyną byli zaraz publicznie ukarani niebyli y
z iakiey przyczyny z pogardą Artykułow pokoiu nie
wyciągnono Woyska Moskiewskiego z Polski wspo
mniony Rezydent niemogąc dać odpowiedzi a milc
czenie Jego będąc poczytane za zerwanie pokoiu z stro
ny Rossyi, pytano go iescze czemu niewychodzi z
Polski woysko Ross. na owczas odpowiedział z
oswiadczeniem iż niekaże Moskwie popuły wyniść
z Polski poki niepodbiie Polakow Krolowi na
koniec będąc ostatnie pytany ieżeli w mocy swię
tobliwych Kapitulacyi cesarskich dawnieyszych
y swieżych Dwor Ross. odstąpi gwarancyi y
nowych w Polszcze ustaw y przestanie wdawać
się w interessa Polskie y narodu tego spokoyności
odpowiedział na to Plenipotencya moia iest pe
wnemi okryslona granicami a sam dwor moy iest
o tym szczegulnie wiadomy trwaiąc tedy w przerze
czoney odpowiedzi a tym sposobem iawniey daiąc
poznać iż się Rossya determinowała iuż na bez
wstydne zerwanie pokoiu naypierwszy zaś w pra
wach narodu dawszy Republikę na piśmie to
wnie wymowną iako y gruntownie nazwaną ta
fettfa iż wyciąga tego prawo y wymaga aby prze
ciwko Moskwie podniesć Cesarską woynę, alboż
by raczy posłano do Siedmiu wierzk Zamku we
dług dawnego wysokiey porty zwyczaiu a zatym
otynisię iawno y obwieszcza niniieyszym Manifestem
aby był wszystkim Potencyom wiadomy iż z
strony odtąd niebyło naruszenia swiątobliwych
obowiązkow Kapitulacyi Cesarskiey ani żadney rze
czy sprzeciwiaiącey się dobrey przyiaźni także

sama sprawa będzie dyssymulowana y zprzewle
czong od trzech lat blisko do Dworu Rossi ktory
postąpił przeciwko pokoiowi i dobrey Armonii y
jemu samemu iedynie nabydz przyznanie okka-
ii zerwania.

Kopia listu Wezyra do ~~Porty~~ Rzpltey Polskiey dato
wany 27. Pazdziernika 1768. Roku.

Zacnym Panom nauji chrzescianskiey ucieszce wielkich lu
dzi między Nazareyczykami Rzpltey Polskiey naszym przy
iaciołom ktorych to koniec niech będzie nayszczęśliwszy.

Podlug tresci Papierow ktore przed 6. lub 7. Miesiącami przy
stalicie do N. Porty przez Baszew Bendery y chocime
ktorychescie informowali że po smierci Augusta III Kro
la Polsg gdy Rzplta zabawiła się Elekcyą Krola Moskale
weszli w waszą ziemie dobrowolnie y mieszali się do
Waszey Elekcyi przeciw Naszym wolnosci Polskiey y że
Moskwa niekontentuiąc się wymusiła że elekcyą na oso
bę tego za ktorym się interessowała nadto pod pozorami
pogodzenia wprowadziła do Polski znaczną liczbę woyska
mocą ktorego woyska popełniła wielkie kiertędy y
excessa wszelkiego rodzaiu wywracając dawne prawa
Krolestwa że na sprzeciwiaiących się im zażywała ostat
nich sposobow to przez zabiianie ich osob to przez
rabunek ich dobr y dostatkow to przez względ sąsiedz
twa Rzpltey przełożywszy N. Porcie upraszaliscie N.
Cesarza Jmci aby przez wspaniałość duszy swoiey zawa
mi się interessował y abyscie Nodzich Protekcyi Jego
skutkow doznać mogli na uwolnienie was od tyle nie
szczescia ktorym podległi iestescie. Niepotrzebna rzecz
iest stawiać wam przed oczy słodkie owoce pokoiu kto
rych od Traktatu Karłowickiego szlachetnie zażywał
Narod Polski a to przez sentymenta wspaniałosci y
przyiazni ktoremi N. Porta tchnęła zawsze ku Pola
kom y dla ktorych ani woyska tureckie ani na
wet Hana Tatarskiego tam blizkiego y przyległego nay
mnieyszey krzywdy nieuczyniły kraiowi Polskiemu tak in

preliminaribus iako y w artykułach traktatu pokoiu y przyiazni zawartego między N. Portą y Dworem Rossii 1133 było przyrzeczone y ułożone że woyska Moskiewskie nigdy nie będą w Krolestwie Polskim y że ieżeliby z wyciągaiącego przypadku iakiego weszło do Polski iakie woysko Moskiewskie tedy starałoby się iak nay prędzey zakończyć swoy interes y że zarazby wyszło z każdym sposobem y nakoniec nie zakłucałoby Polakow w zażywaniu ich przywileiu y wolności y na tym ci to fundamencie Roku 1152 w traktacie pokoiu y przyiazni zawartym między N. Portą y Rossyą artykuły wzwyż wyrażone przez wzgląd ich dawności zostały in statu quo a zatym N. Porta uważaiąc że Mos: skale niemogliby prowadziwszy znaczną liczbę woyska długo ich utrzymywać zupełnie przekonana była u siebie że Rzplta Polska y iey Obywatele wolni od wszelkiey niespokoyności wątpliwości zostawali poko im. Tym czasem na Roskaz N. Cesarza JMci były przez JW Wezyra pisane dwa listy przyiacielskie do Rzpltey natenczas rozdwoioney w ktorych stosując się do elekcyi nastąpiney na tron Polski w ktorego z Ziomkow Rzpltey zachęcano do iedności y iedney Porozumienia aby Polacy iednostayną zgodą z pomiędzy ku siebie obrali krola dodaiąc y że iż ocaliliby dali wola swoie na cudzoziemca byłaby to otworzyłaby wrota woyskom cudzoziemskim ktoreby zrujnowały Rzpltą zgwałciłyby a podobno zniszczyłyby iey wolności. A przez to fundamenta ich Państwa przewrociliby. Nietrzeba rozumieć Polacy że N. Porta daiąc radę aby się strzegli wprowadzać woyska cudzoziemskie, to miała w myśli aby ich zasłonić od inwazyi Moskiewskiey y że iey intencya była dać protekcyą Rzpltey przez skutek zastąpienia Polska została w swoim rozdwoieniu anibyby po zwalaiąc na kilkakrotnie powtorzone wniesie woyska Moskiewy azawsze pod pokrywką pogodzenia ściągnęli na siebie wszystkie nieszczęścia ktore przez ich asekuracyą na niezgody pomnożyły się a teraz doznaią nieszczęść

sławych skutków któremi znaczyło weyście woyska Moskiewskiego w Polszcze ieżeli tak długie bawienie się w Polszcze woyska Moskiewskie przeciwne iest przyiaźni wieczney zawartey w traktatach dawnieyszych y poźnieyszych = między N. Portą y Rossyą co za niebezpieczne pociągnąc niemiało konsekwencyą kiedy wzruszaiąc spokoyność w granicach Ottomanskich nakoniec było przyczyną nieprzyiacielstwa popełnionego w Bałcie przeciw tego w konkluzyi traktatów wzmiankowanych zawarte iest że ieżeliby w stanach N. Porty tak iako w stanach Moskiewskich przytrafić się miał iaki przypadek szkodliwy iednemu z tych stanów iż na tych = miast wzięte będą wszystkie srodki potrzebne do zapobieżenia temu po przyiacielsku. Na fundamencie tego ułożenia N. Porta przełożyła Rezydentowi Moskiewskiemu konsekwencyie szkodliwe tego zamieszania y obowiązała go pisać o tym do swego Dworu a cierpiąc przez kilka lat tę dyssymulacyą gdy pokilkakrotnie wymuszała aby Moskale opuścili Polskę Rezydent odpowiedział iż niema w Polszcze nad 6000 Kawaleryi 1000 Kozaków bez Artylleryi y amonicyi że to woysko zostawało pod ordynansem Rzpltey y na iey prozbę na fundamencie gwarancyi Dworu Ross. y że to wszystko wkrótce wyiść miało a te Deklaracyą potwierdzał Rezydent na piśmie podał nakoniec Rezydent Deklaracyie przez które raz upewniał że w takim a takim czasie drugi raz iż po takich a takich umowach Polska będzie opuszczona od woyska Ross. a za to upewniał mocno z zupełney władzy daney sobie zażywaiąc nayggodnieyszych wiary tytułów na utwierdzenie assekuracyi Dworu swego. Lecz gdy postępek woyska Moskiewsk. w Polszcze niezgadzał się z temi przyrzeczeniami N. Porta niemogła im wierzyć ieżeli iednak temperyzować zdawała się przez przyiaźń dawała iednak oczywiście poznać Moskwie iże się niedała uwodzić dalszym ich Deklaracyom natenczas koniec N. Porta nieposłała do Polski Ministra Ottomańskiego na wzaiemność temu który był przyiechał do Konstantynopolu od swego

Krola Polskiego katenkoniec tenże tam minister był zabawiony przez rok na granicy dla dania poznać że N. Porta niezgodziła godną osobę Tronu taka która z familiy niebyła rowney swemu Przodkowi która niemogła iść w paragon z Krolem Saskim nakoniec ta osoba która w istocie tylko była urzędnikiem woyskowym Dwor Rossyi niepoznał celu takiego postępku y nie przeyrzał onego skutkow a edynie zabawny swemi proiektami niemiał sobie za skrupuł łamać otwarcie traktaty które utrzymywały przymierze y przyiaźń z N. Portą lubo zaś to przełomanie było niewątpliwe przez nieprzyiacielstwa popełnione w Baltie z tym wszystkim N. Porta raznaczyła się rozmowie z Rezydentem y pytał ciego ieżeliby podobny postępek Jego Dworowi niebył przyczyny Kapitulacya y czyliło niebyło formalnym przełomaniem traktatow, niemogł sie nato odpowiedzieć a milczeniem swoim potwierdził że Moskwa traktat złamała przydał potym że poki Moskwa nieułoży w Polszcze porządku który pretenduie ułożyć to iest że poki niezniszczy wolnosci Polskiey poty woysk swoich niewyprowadzi z niey. na tym fundamencie Rezydent z Pryncypalnemi swemi Domowcemi według dawnego zwyczaiu praktykowanego N. Porty zabył zaprowadzony na mieysce nazwane 7. Wierz przyczyny tacy się do S. Tellja iako ydo zdania iednostaiących Panow N. Porty nayuspaniałszych z Cesarzow zawsze możny przyiazny stapłiwy y potężny Monarcha moy Dobrodziey y Pan tak interessuiący iako Daryusz waleczny iak Aleksander determinuiący się na Woynę przeciw Moskalom wysznaczyć całe mnostwo niezliczone Woysk swoich a ufnosć swoią całą założywszy w Assystencyi Boskiey iezoldował się w prostocie y rzetelnosci intencyi swoich dać Oswiadczyć moskalom y ieżeli się Bogu podobał na przyszłą woynę sprawiedliwą lecz za występek ich

Ktorzy od kilku lat trzymali przeciw traktatom y za
złamanie ktorym samych siebie skazili. A tak wy
częsci y członki iakiekolwiek bądz Rzpltey Polskiey kto
rzy istotnie naszemi dobremi przyiaciełami y dobremi
sąsiadami dla uwolnienia swobod waszych y waszych
obywatelow dobra wasze y honor wasz z pod tyranniy
Moskiewsk pod ktorą iczyciu kilka lat przez gwałty woysk
cudzoziemskich teraz przystoi wam w gorliwosci odwa
dze y męstwie zniesc ią przez zupełne wygnanie woysk
Moskiews przez zniszczenie iak wiarołomnych proiektow
przywrocic nakoniec dawny lustr y szczęscie oyczyznie
przez obranie iednostayne nowego krola. Teraz zdiąwszy
zasłonę z oczow powinniscie wnioc wrozeznanie rzeczy postępowac
sobie zwiadomoscią rzeczy za radą przyiacielską N. Porty zacho
wuiąc korrespondencyą punktualnie z N. Chanem Krym
skim Baszą Seraskier Benderu y chocimia Kommendanta
mi y urzędnikami naszych granic y xięcia Mołdawskiego
y częste wiadomosci wasi przysyłaiące do N. Porty ato
abyscie pokazali chęc y gorliwosc wasze na przywrocenie
dawney mocy y szczęscia krolestwu waszemu. Tym kon
cem napisalismy wam ten list przyiacielski ktory doy
dzie was przez XXXXXXXXXX ktory szczęsliwie odebraw
szy wy nasi wzwysz wyrażeni wzmiankowani przyia
ciele zważywszy tak nieszczęsliwe skutki ktorychescie
doswiadczyli Moskiews proiektow z drugiey strony zwa
żywszy w istocie samey ich gwałty zadane a położyw
szy ie na szali z usilnoscią y interessowaniem sie
prawdziwie przyiacielskim ktore iak nieoboętne dowody
dała wam N. Porta tak przez dawnieysze rady iako y
przez wziętą teraz przed się rezolucyą data N. Porta iz
niemniey uznaie prostotę y szczerosc przychylney ku wam
intencyi iako o czarnosc zamysłow intencyi niegodziwych
ktore na przeciw wam za prawidło swe moskwa y
za usilnosc wyrwac z rąk nieprzyiacioł oyczyzny twa
rzę zażyiecie na ten koniec gorliwosci y męstwa ktore azbu
dzic w was powinny zbawienne N. Porty rady. Ufa nakoniec
że według wyciągaiącey potrzeby naypunktualnieyszą zacho
wacie korrespondencyą z N. Chanem y Iego Seraskerami wszyst
kiemi kommendantami naszych granic y N. Porty.

DYSKURS.

Polityczny JJP. Kadetá Szkoły Rycerskiey z JP. Konwiktorem ex Collegio Schol: Piarum o maxymach Politycznych Interessow szczycących się w Rzpltey Polskiey na dowód Korzystania wyborney nowych Funduszow edukacyi w Zamku Warszawskim Ro: 1768. d. 20 Augusti.

JP. Konwiktor. Powitanie się zospolne z wytłuszczeniem nowych Funduszow Edukacyi.

Jest to iedna z nayszczęśliwszych dla mnie satisfakcya Jego na tym mieyscu powitać osobę, Osobę tę ktorą z młodości dziecinney wieku mego wpierwszym poszanowaniu swiatełka rozumu naturalnego Rzeczy miałem obiekt zewnętrznego sympatyi natchnienia z przywiązaniem ulubić na ułożoną w niey pięknych manier zapatrywać się postać z wieku nabytych mądrości brać do nauk zachęcenie z publiczney na theatrach renomy wydoskonałonych

Przymiotow rzywości wesołości osiągnienia pamięcią wszystkich Forystycerskich małym uczestnictwa naśladowania pracowite usiłowanie słowem mowiąc była osoba WMP. prawidłem dla mnie narodowey Polakieryi wyglądania a co umysł oczy y społeczności Republikantow z ukontentowaniem zabawić może jego wszystkiego chociaż w pomnieyszych od swego częściach pozyskania w porze tych doskonałości dla posiadania coraz większych scyencyi z Konwiktu do Szkoły Rycerskiey Kadetow przeniosłszy się WMP. iuż sektow mustry wielorakiey Jndzinieryi Geometryi Architektury Zołnierskiey y Cywilney a nadewszystko filozofiy experymentalney rozdzielenie co do użyteczności szlachetnego na swiecie życia wyłączywszy okropny inny sposob życia y kusanie niesmiertelności Duszy z naszymi z powszechnym uznaniem nad innych gdyż WMP. użytkował obcowania codziennego, z niem wemnie się wzbudzała ód Dam plauzy swiadczoney grzeczności Jego zmiłych a pieszczotliwych z niemi zabawek to z nowych Jnwentowanych do ułagodzenia uszu Romansow historyek to wmowienie ozdobnego Kontr Menueta tancach to wesołych igrzysk Pląsach to w poufałych bez subtelnegi grymasow y fochow obyczaynościach adamitow

serce moiem z zalem przerazały że o tym opedał tylko sły
szeć a przeistoczyć się w obecność z napasieniem wzroku mego
niemogłem. Trzechletni czasu mego przeciąg w tym mnie
więził umartwieniu, O iak szczęsliwy ten iest moment u mnie
iż z Konwiktorskiey chociaz łagodney uwalnia zwierzchności
y pod ukochanego mego przyiaciela poddaie władnienia tak
bowiem na cały życie chęć moie z nim wypełnić powita
nie nierozdzielnie nigdy przebywaiąc, y gdy od niego wszyst
ko wiedzieć y umieć pragnę, to sobie wytęczam bogdaybym
nigdy z WMP. niemiał pożegnania

Kadet Radość ktora obeymuie serce moie z powitania oso
by WMP. przetwarza we mnie z zadumiałością postać widzę
osobę zdawna odemnie ukochaną a w tey ią widzę porze kto
reyem życzył a nadzieie moie nieustanny skutek ziściły,
O radość serdeczna oddech w piersiach tłumi słowa w u
stach słowa a ucałowaniem serdecznym przywiązanie szcze
ry przyiaciela miłosci zyda pauzy. Obydwa staneliśmy
w iednym Edukacyi szlachetności naszey kresie, Rodzice
nasi po nas większey potrzebować niemogli doskonałości
smiele sobie obiecywać możemy że forysztyerow ktorzy po
zagranicznych kraiach wiazowali zazdrość na siebie sciągniemy
Republikantom cielkawości oko, Nauczycielom naszym sprawie
my zaszczyt, nayczulnieysze przy dworze rezyduiące Damy
przysyłam nam będą przymiłonym wzrokiem swoie umizgi
do zwabienia nas w domy swe do miłosnych zabawek Dwor
nawet Krolewski kolledztwa swego nam nieodmowi a sam N. Pan
rządny od szlacheckiey młodzi korzystania takowey ~~Edu~~ Edu
kacyi z szafunku łask swoich omyśli dostarczaiące srzodki
do uzyteczności kraiowey na rozmaitych funkcyach srod
ków zakosztowania owocu doteraznieyszych naszym appli
kacyi naszey. Ale gdybym y naymnieyszey skazy podeyrze
nia nieufałości do WMP. niedał cobyby to nadwerężeniem
szczerey przyiazni, oswiadczone WMP. we mnie nad Jego do
skonałości w iakiey są rozdzielności iestestwie dokładnie
uwiadomiam. Fundamenta wszystkich nauk ktores WMP.
wyliczył w onich ia profituię są iedne iak w konwiktach
u XX. Piarow tak w szkole Rycerskiey u kadetow naprzod co
do Filozofiy Dogmata Recentiorum Philosophorum są u nich
iednakowe z tą tylko rożnicą że oni cokolwiek o nieśmier
telności duszy o wieczności dla przypodobania się Xiężatow

Polakiery zboiazni aby ci Fanatykowie na Skassowanie fundu-
szow Konwiktorskich nienastawali że traktaty dyktuiąc zasępia
ią umysł młodziezy przecież że niedaią zbytecżney tym trakta
tom explikacyi ani też szkolne sabatissowy znich składaią tę po
cześci Impressyę uczynioną y zakwaszenie umysłu tego WMPan
w muszkietach swoich wyglądzisz przez czytanie zależe
maiącey od naypierwszych w oyczyznie osob Xiążki wolte
ra w tym tylko ostrzegam że zakazana przez Żeletypia
Papieżow zaczym gdyby cię grymas wziął zgdania spo
wiedzi to czyniz przed Stwolskim lub Konarskim pierwszy
znich swobodnego zdania drugi Polityk y statysta ci
inni toby WMP. uwikłali w niepotrzebne zawiłości melancho
liy wszczegulności strzeż się Jezuitow życzę. Druga potym
następuie scienczya w fekty y musztra wieloraka iednako
wy iest sposob tey nauki iako w Konwiktcie u XX. Piarow
czymże wyobrażeniem w Rycerskiey szkole tylko iż dłuż
sza bywa Exercytacya Fektow y Musztry y pewnego nau-
czę Sekretu aby bydź można tak walecznym żołnierzem
iako iest wsławiony Dzielnością zacny Artyllerii Litt Gene
rał proszę zachować wskrytości oiciecram sekret ktory mi
moy Metr Angielczyk rodem powierzył, upewniając my
śli konieczne potrzeba owiecznosci ani wswoiey zatko
wywaźć Pamięci że Dusza iest nieśmiertelna bez względu
gania się zapalczywości swoiey, a sam śmiercią po-
gardzaiąc przez to samo odwagą uzbroiony nad prze
ciwnikiem swoim pewnym. zostaniesz zwycięzcą.
W porządku dalszym położone są scyencye Inżynierii Geo
metryi Architektury w niczym nieprzewyższaią w szkole Rycer
skiey Konwiktorskich nauk tylo ustawną praktyka to iest w
szczegulności nie szacowna w szkole Rycerskiey swobodności
czytania wszelkich y we wszystkich materyach bez
żadnego wyłączenia Xiąg y co w Konwiktach przez zaz
drość Professorowie aby tyle Dysceypuł nienabrał wiado:
mości co y Professor od zakazanych czytania Xiąg
tamuią Młodzieży ciekawości to wszkole Rycerskiey Metro
wie do swobodnego życia y umysłu chęć przyiaczyć
naysktytszych y Zagranicznych sam dodaią do czyta
nia uważania y przypodobania Authorow y przez to ka
deci na wydystyngwanych swiata tego wychodzą Politykow

wolnosci maiąc sumienia a do swey straży iedyną podaną regułę nie na przyszłe tylko na teraźnieysze pomniy życie y wszelkim azardem szczęścia swego wyrzucać losy. Uprzątnąwszy z uwiadomieniem wzmiankowane od WMP. nauki iakie w tych dwoch szkołach Konwiktorskiey y Rycerskiey Kadetow maią roznicę lekcyę do nayszczegulnieyszey a nay milszey wpieszczotliwosci ukontentowania z Damami zabawy należy mi przystąpić Reguł wczym WMP. mniemasz się bydź pokrzywdzonym w Konwikcie ia mniemam pierwiastkowe w Konwikcie umieiętnosci uskutkowaniem Planu sobie teraz nabytego od Dam nayznakomitszych wtym stołecznym miescie Warszawie zamieszkanych.

Czylis bowiem nieiest rzeczywistoscią że Opera y Komedye opracowuiące się w Konwiktach a wnich ułożone sceny prezentuią Kawalerow Damom zależy to dla skorzystania Maryażu de Conscience to dla przełamania poślubioney mężowi wiary to wprzygodach nierownosci uwodzeniem Partyi dla dożywotniego przyiacielstwa bądź dla pozbycia się uprzykrzonego Panienstwa lub dla przewyższaiącey własney Żony piękności y z innych wiela przyczyn iak okolicznosci wszystkey na Operę Komedye lub Trayedye Historyi rzecz ukazuie Młodzież szlachetna Konwiktorow gdy dobrze przyucza się udawać takowe sceny ma złąd aktor naywysmienitszy do nasladowania exemplarz. y często się przydarzy że tychże sensow modele zgdzy swey przeistoczy w uczyteczność, coż mowić o Korsczyańskich Tańcach, są to ponawnieysze do złudzenia ciekawego oka Dam na Kontr Tancu y przyuczona wszybkosc noga snadniey potym w rzeczy od naywysmienitszego przeymie Tanemistrza ułudzony bowiem Kwitnącey młodzi Dam wzrok iskierki miłosci w nayskrytszych zakomorkach utaią serca a za sądą miłego czasu powiewem Fawoniusza płonie purpurą dziecinney niewinnosci.

<u>Konwiktor.</u> Odbieram pierwszy dowod niezapomnianey przyiaźni y affektow WMP. dla siebie żeś mnie dostatecznie uwiadomił o istocie nauk w Szkole Rycerskiey ale tak dla miłego y WMP. Koleżstwa iako też tychże scieneyi wszystkich ktorem sobie w Konwikcie będąc zagruntował a od WMP. o zdatnosci ich mam upewnienie codziennie mogł praktykować, upraszam o podanie mi sposobu przez iaką Rekommendacyą y też rekommendacyą iak mam dla siebie zjednać. Żebym został policzony w Regestrze Kadetow.

Kadet Zgodność wszelka WMP. iako mnie zawsze interessował
będzie tym bardziey żebyśmy z sobą w Koledżtwie zostawali
z ukontentowaniem y tacny podałbym sposob być zaleco:
nym do Kadetow iedna wizyta do Madame Lulie y nieco
udzielenia naszych dla niey grzecznych umizgow ziściłaby
intencyi skutek ale czas krytyczny czas wielki na Poli:
tykow o Bogdayby tylko na nas ale y na cały dwor Kro
lewski podobnie srogi w tak nieszczliwe wdał Sytuacyi ter
mina że y szkoły Rycerskiey Kadetow rozpuszczono y dwor
Krolewski umnieyszono y przez połowę Sztaffy uszło, Ja swoim
teraz obchodzę się kosztem w sperańsach zyski sukcessu za
kładaiąc y WMP. życzę tu się z tego mieysca nieoddalać na
tym bardzo kosztem tychże samych metrow ktorzy byli do
szkoły Rycerskiey dla Kadetow użyci do praktyki codzienney
powolnych WMP. mieć dla siebie możesz my zaś ze Pańskie
pokoie tak ogołocone z Senatu y Dygnitarzow osob aby pustey
odludności zwyciężały pozor codziennie na nich bawić się
będziemy przytym żebysmy czas z profitem naszym trawili
ciekawą z sobą wznieciemy rozmowę a to w tych kwe:
styach Politycznych ktore ia mam w Pulliaresie zakon
notowane y WMP. ie przepisz żebysmy mogli do ich rozwa
żania tak się gotować iak na kontrowersye. Ja dyktować
będę. Pisz WMPan.

Kwestya. 1. Czy iest dobrze dla Oyczyzny kiedy się Krol z Naro
dem złączy

2. Czyli Krol może złączywszy się z narodem być mocy
mocom Moskiewskim przeciwny.

3 Gdyby się Krol z Narodem złączył z Xięciem Repninem coby
czynić czyli mu wydać roskaz wyiachania z Polski lub
Areszt Osobie Jego uczynić.

4. Co w tym razie Krol ma na ostatek czynić czy się nie
rozerwanie z Moskwą trzymać lub dla spokoyności swoiey
a uszczęśliwienia narodu Korony abdykować.

5. Co są za trudności do abdykowania Korony Krolowi
y iakie są srzodki do ułatwienia tych trudności.

6 Co za koniec y cel powinien być skonfederowanego narodu.

7. Jaką obyczainoscią terminalnością, Konst. narodowa in
materiis status ma sobie postąpić aby intencye swoie
realiter et terminaliter juxta jura Gentium et jura status
Reip: mogła felici coronare eventu.

Gotuyżi się WMP. na te Kwestyą gdyż ia od nieiakiego cza su rozważam ie sobie. Adieu Mon trere.
Konwiktor. O iak wielkie zabieram obowiązki wdzięcznośi za te łaski WMP. dla mnie swiadczone metrow d[?] Cis[?]. ża[?] z kapitulnię dla siebie a każdy poranek na rozpostarcie tych kwestyi w żywych dowcipu mysłach od[?] Adieu Mr.
Solwowanie Kwestyi pierwszey czy iest dobrze dla Oyczyzny kiedy się Krol z Narodem złączy.
Kadet Coż WPan na tę Kwestyą pierwszą mniemasz?
Konwiktor Nic przyzwoitszego nic właściwszego nad to żeby Krol z Narodem swoim zawsze się łączył a Narod z Krolem y tey maxy my dwa są Jestestwa.
Pierwsze że Narod wolny na to iedynie obiera Krola aby we wszyst kich y we wszelkich okolicznosciach zawsze dobra powszechnego Rzpltey przestrzegał a Krol na wzaiem bardziey Oycem niż Pa nem podeymuie się być narodowi kiedy mu za przysięga tym celem pacta Conventa aby nad ~~Nad~~ i Narodem Krol nad Kro lem prawo nad prawami panował Bog.
Drugie iest Jestestwo że Krol z Narodem łączyć się powi nien bo honor y szczęscie Narodu iest honorem y szczęsciem Krola y iaki ma wymiar między Monarchami powagi swoiey w swiecie Krol iakie Jego Państwo y w nim mieszkań ce bądź przez obfitość bogactw lub walecznosć żołnierska albo też przez słynącą mądrość zarobili zdawna u swia ta całego potencyi sławy swoiey szacownosć niemniey Krol z Narodem wolnym kiedy się szczerze z Narodem swoim z powolnoscią łączy od swoiey maxymy dla maxymy naro du odstępuie iest y wtym przeznaczenie Boskie żeSo Bog niew dla prywatnego tylko samego siebie stworzył życia lecz aby ludowi panuiąc Boskiego o nich powołania dopełnił instynktu, albowiem głos ludzi głos Boski iest y większość potrzeby okazuie Narodu dopełniać żądania iak Krolewskie a to z tey nieomylney prawdy że kto do dźwigania iaki nabiera na barki swoie ciężar aby wydołał znosić bardziey ostrzegać się powinien iak wy wymierzaiący nakładem przez swoie zwierzchność Krol z przywary Rodzaiu Ludzkiego nie iest wyłączonym

naganne w nim namiętnosci panować mogą, a Zelotypiá tak go oslepi że y siebie y Narod nieszczęsliwym na zawsze uczy nić może. Jeden ten iest do doskonałosci Krolom ogzenia sposob powolnym umysłem łączyć się zawsze z Narodem a Narod w mnostwie ostrożnosci y rozsądku nie iednym y nieiedną na wszyst ko przezieraiąc perspektywą nadal okiem wydoskonalać czynnosci Krola będzie, tę tedy uznawaiąc Krola prawdziwą powinnosć łą czyć się z Narodem nie mniemam aby się Krol inszym miał łączyć celem dla swoiey dopełnienia namiętnosci lecz dla u szczęsliwienia Narodu, a przeto łączenie się Krola z Narodem iest szczęsciem Państwa od Boga Jemu powierzoney Rzeptey ile y te uważane okolicznosci umysł moy zwyciężaią że Krol iest Rodakiem z młodosci przywiązony do Oycżystych praw, Mat y my Narodowey szczęsliwosci z Macierzystych wyssał piersi a Krew Oycowska z zacnego z uboższey familiy szlacheckie natora do Patryotycznego ducha zarliwosci na funkcyach So ieckich wieloraką praktyką z Plauzem Stanu Rycerskiego przeciwko przeszłego Krola Maiestatowi młodziestwo Jego spo sobiła y podżegała Powinowactwo Jego w wielu familiach domow Polskich naturalnym przywiązaniem bardziey do powszechnego iak prywatnego inklinaiyi dobra ciągnie pod nietą miłosci. Te Imaginacyi moiey zwierciadło daie po znać ułatwienia tey Kwestyi że dobrze iest dla Oyczyzny kiedy się Krol z Narodem złączy.

Kadet. Uznaię y ia fundamenta doskonałey wiadomosci WmP. że te są srzodki między Krolem a Narodem do zobopolney szczęsliwosci spokoynego Panowania w wyrażonym iestestwie z Narodem Krola, Narodu z Krolem łączenia się ale wstępowa nie na dostoieństwo Krolewskie nie iedną ma utraconą drogę. Jezeli powszechne życie ludzkie okrywamy być pielgrzym ującą zważ że WmP. w Anielskiey swietney naturze zaczepra y Michała w przeznaczoney spokoynie posiadania kondycyi szczęsliwosci z dowcipney wyniosłosci nad granice stworzenia w przywłaszczeniu nieprzyzwoitym być rownym Naywyższe mu chociaż zwyrodlałkow bystrego rozumu udzielane pretesta daty nieco pozor do złudzenia wielu częsci Aniołow na zelwo lenie, wprędkim iednak czasie wszczęta na siebie woyna iesz kim zamięszaniem a skrytych Boskich wyrokow dopełnie niem w obrębie właszczycielstwa zostaiącego wywyższyła Mich

ta a dumny punkt honoru Lucypera w podziemne Xięstwo
ciemnosci zapędziła w lochy, niechto WWPP będzie wyobrażeniem
że Krol nasz wszystkich Politykow maxymy maiąc w sobie wy
doskonalone w szczegulnosci Tacyta zdanie dla wspaniałosci
życia swego usiłował wypełnić ktorego co do słowa ta iest sen
tencya. Pulchrius si ad Imperium electus veneris quam
per ambitum et natalium adoptionem irrepseris. Ten
zamysł iak wiele miał trudnosci zważyć potrzeba wszyst
kie naycelnieysze Polskich familiy domy nawet nay
bliższy powinowactwem krwi spoioney, podobno zwyczaynym
podług praw Polskich elekcyi sposobem nemine contradicen
te eligatur Rex, y iednego nam do obrania za Krola nie
dałyby głosu, tak dla niewieku w Oyczyznie zasług młodosci
wieku y szczupłey fortuny a wiela z familiy swoiey do zbo
gacenia maiąc potrzebnych osob niemniey zazdroscią oba
wiaiąc się w nim z Anglii obyczaynosci a wszelkich fo
rystyerstwa maxym co y mowić o cudzoziemskich sy
siedzkich Dworach iaką by mu byli pewną do tego prze
szkodą musiał hazardem imaginowaney od siebie
szukać fortuny a gdy mu Venus w nadgrodę przyzwoite
złote obiecała Jabłko Ministerium Rossii iako chytry
wąż Rayski do złamania praw oyczystych przykazań po
dał kondycye ktore zaassekurował ręką własną musiał
aby się berłem Polskim władnął. Temi srzodkami po gwał
townym Seymu Konwokacyinego udzielaniu wymuszona Ross
woyskiem elekcya przez pacta conventa misternie uło
żone zasłabiła tak nad narodem panowanie iak wymu
szone strachem y ostrą perswazyą bez upodobania y
zezwolenia małżenstwa, ktore gdy powinnosć swoią pełni
nyszcza w niey z miłoscią a wzaiemnym niedowiarstwie
dyka się cienia przyspieszenia dla nadziei wolnosci ktory
z nich osobie smierci.

Tey odemnie założoney prawdy seym Koronacyiny dowodził zaczął
na ktorym pomiiam y inne materye dyssidenckiey wolnosci z Mayestatem wzniecaiące dosyć iest ow proiekt dla Dyssydentow od Łu
binskiego Prymasa podawany wyznaczenie Kommissyi do rozgrani
czenia z Moskwą wydane Credentiales JW. Rzewuskiemu Pisarzowi Pol. Kor.
do zawarcia nowego Traktatu z Moskwą wzmiankował nierozerwa
nym potym ogniwem daley się łańcuch ktory w officynie Polityki zaczął

ktory scisle w alliansie zyciem całym Krola z Moskwą wiąże
a Stan Rzpltey w Kardynalnych wszystkich prawach odmie
niaiąc wolnosc narodu na zaboy kupuie y w niewolnicze
Moskwie pod tytułem Gwarancyi oddaie posłuszenstwo at-
bowiem traktat insia Rep. przez Rzewuskiego 1765 za
warty otworzysty teraz roboty założonym został fundamentem
Konstytucya Seymu 1766 Narodowi za interessowaniem się
Moskwy niby abespieczyła wiarę y wolnosc Konff. pier:
wiastkową rozwiązała aby przychęciła Narod Polski do
siebie ktorem się od gwałtownosciom Majestatu prawnie za
częł opierac do zrobienia nowey inszey y inszą formą Kon
federacyi w ktorey arcana wszystkie swoie tak w wy
promowaniu Dyssydentom publici liberi exercitii wszyst=
kich Religii utwierdzenie na tronie od siebie osadzonego
y na zawsze ustanowienie jurisdykcyi swoiey nad Rzpltą
mogłaby dopełnic iak się skutkuie Krol na to wszyst=
ko sam podał model w zakładzie maiąc w sobie na
dał z czasem Barklawinsza zdanie non minus glorio=
sum Regnum nancisci quam Regem nasci y lubo że
Krol dessenie swoie w subtelney zachował ostroznosci
tecz y miałkiego zdania dzieci w iedne niezwykli wpa=
dał samołowkę a tym bardziey walczęca ktory Krola
Passya kilkoletnie duszenie skrytosci w iednym z siebie
wybuchnęła momencie iże tak znaczne dla narodu
czynione od Moskwy gwałty nietylko że nie ustruszyły
ale widocznie cieszyły Krola zważże WMP. teraz
nayprzod z strony krolewskiey czyli istotnie y rzetelnie
może w tym czasie moskiewskiey odstąpić Allianscyi, wi
nien będąc Moskiewskiey potencyi wyniesienia siebie na
tron y wszelkich ktore ma szczęsliwosci, zaiste gdyby się
ktokolwiek przychylnoscią swoią zaczął od Moskwy oddalac pe
wnie by Moskwa rozżarzona gniewem przed narodem Pol=
skim wszelkie taiemnie knowane podstępy nieżyczliwosci
in publicum wydała owe srogie na zniszczenie narodu y
spustoszenie ogniem mieczem furazami y wszystkich ma
iątkow skonfiskowaniem ordynanse do Petersburskiego dworu
skommatyczne. opisywanie narodu Polskiego deklaracye por
ty Ottomanskiey iakoby Posłowi Moskiewskiemu w Konstanty

sopołu wydaney w Gazetach (: wiadomo WMPu) zmyślenia deklaracyi Króla Pruskiego w drugą przeistoczenie (znaczną sensów dla postrachu Narodu odmianą. na ostatek buntów chłopskich podniesienie y wszystkich dworów usilne starania się wyrobienia neutralitatem w Polskich interessach rzecz wcale podobieństwa niema kogo wdzięczność użyteczność przemożnych y nieprzełomny postrach w ścisłą sprzymierza y iednoczy ligę aby go powierzchowne powabem cnoty iuż w świecie sprowadziłać rządów narodu pozory z przedsięwziętego rozstrzygnąć mogły soiuszu a chociaż by też co do potocznosci dla przyśpieszenia skutków Król zamysłów swoich iaką mu zdatnie chciał powolność łączenia się narodowi oświadczyć że są nieuchronne do tego przeszkodą szkopuły w tym iak teraz iest burzliwym stanie chcąc się Król z nim łączyć uznać by musiał uczyniony Barską Konff. za legalną y sprawiedliwą a związanemi oczyma bez przejrzaney mety w kółko fortuny swoiey puścić a w zapęd hazardu wszystkie szczęścia swoie rozgniewanego narodu podaiąc dyskrecyi. albowiem kiedy się naród przy wierze y wolności konfederuie bez wzmianki Króla na ten czas Rplta w związku staie się Panią wielowładney iurisdykcyi nad Prawami y Maiestatem Oyczyzny swoiey. sądzi dekretuie y stanowi w uczynku y prawności aby co kolwiek z klubu dobra powszechnego zniszczenie wyprysło to wiąk nayleps(z)e warownictwoci wprawić mogła obrzęby trzeba też mieć wzgląd Królowi y na wyiednane od JMKcesarzowey Ross. wielorakim gatunkiem deklaracye w których się oświadcza włożonych niegdyś praw nowych naymniey dla Rzpltey zgodności ustępnę że niechce aby ie w nieskazitelney zachować powadze przeto ściasnie wnidźcie WMP. że podług Staropolskiego przysłowia prostą drogą Bożym o prawdę Król z Narodem łączyć się niemoże ale y to ieszcze ustwo niemyślne że Królowi z Narodem łączenie się usilna okazuie potrzeba albowiem im bardziey iątrzy się naród w wielorakich y na wielorakich Prowincyi swoiey mieyscach wszystych Konff. potęgi Moskiewskiey z woli Króla gwałtownosciami przytłumionych dowodzi się rzecz przed wszystkim świata Dworów gabinetami że Król z potęgą Ross. tym usilniey wolny niewinnie chce zawoiować

y uciemiężyć Narod aby się mocnieyszym y strasznieyszym z czasem w absolutnym rządzie z ścisłey na zawsze z Moskwą lidze całemu groził światu a przeto nieuchybney konsekwencyi impressya kiedy Krol z Narodem nie złą czy się ale po nieprzyiacielsku iak wypowiedzianey woynie ręka daley go będzie zapewne Sąsiedzkie Potencye ulitowałyby się nad Narodem Polskim y wsparłyby go swoiemi posiłkami coż z tym teraz czynić bierz WMP. opcyą? azali z WMP. nie chwycisz sposobu powszechnego odgłosu aby Krol uczynił rekonffederacyą to iest nay przod przeciwko statystyczney terminatoryi bronienie tych słow rekonffederacyi albowiem ta nigdy niebywała y właściwie być niemoże tylko iedne przy wierze, prawach, y wolnosci Rzpltey druga Konff. w naturze swoiey przy dostoieństwie Krola ale y w tym ieszcze zachodzi trudność iak być może przy dostoieństwie Krola formowana Konff. kiedy niemasz walczącey przeciwko Krola Konff. albowiem Barska oppozycya z strony Rzpltey per resultatum Senatus Consilii musem wyrobione nie iest przyznana za Konff. ale za bunt spisek prywatnych osob poczytana z tych miar pewnie zapłakanym w myślach iesteś WMPan że Krol bez sposobu w tym razie co ma z sobą czynić nigdy temu Panu niezbywa na nowych a dowcipnych inwencyach iłowie daley zadane liczyć ciosy y od gniewow furyi swoiey na nieprzyiaciela w zemstę zaiadłe rzucać pociski oto patrz a uważay WMP. w gabinecie iak w tym sedeli neowaną czynność ieżeli Narod nieschamowany do legli wościami dłużey bez przestanku cierdzi się będzie Seym ordynaryiny ważny następuie na ktory posłowie chociaż nie wszędzie to w większey liczbie Woiewodztw postaią y iuż tak akceptacye iako posłuszeństwa Maiestatowi anie Konff dopełnią potym całą winę w czczych oświadczeniach Krol JMć y gabinet Petersburski o parcialne interessow Polskich uwarodomienie y siła sobie nad układy pozwalanie na Xcia Repnina Posła Pełnomocnego zwalą za to iego z Kraiu Polskiego ocze gować będą a natychmiast Kayserlinga rownie zdatnego y przyiaznego w charakterze Poselskim osadzą a dalcyi z nie listo wszelkich w narodzie rozruchow y mącicielow dla cłu-

cidaniy y notifikacyi nowych praw y traktatow przy dostoienstwie Krolewskim wczasie agituiącego się Sey mu we trzech stanach podług opisu nowego prawa pod Gwarancyą Moskiewską nastąpionego Konst. zrobić y zpraktyku ią przez nie Krola z Narodem złączenie Gwarancyi Impe ratorowey w powadze utrzymanie.

Amnestyą szkod y krzyw poczynionych rygoru postano wienia y onegoż oczekiwaną na porywczość obywatelską nowego z inwentowanych podatkow na mieysce upadłych intrat pogłownego Zydowskiego y sprawiedliwey kwarty Starostw zdezolowanych ustanowienie niemniey tego wszystkiego do pełnienie co iest zawieszono nowym prawem do przy szłego seymu wytłuszczywszy pewną prawdą dla zupełnego uwiadomienia WMP. kładz na szali uwagi Jego te kwestye. Czy iest dobrze dla Oyczyzny kiedy się Krol z Narodem złączy sam będąc w zupełney perswazyi że Krola z Narodem teraz złączenie względem Krola szczęśliwości względem Narodu nieszczęśliwości iest ostatecznym Periodem. Ustaliwszy że pierwszą Kwestyą o drugiey dnia iutrzeyszego mowić zso bą będziem

Kwestya Druga.

Czyli może Krol złączywszy się z Narodem bydz Maxymom Moskiewskim przeciwny?

Kadet. Proszę WMP. następuiącą tę drugą solwować Kwestyą

Konwiktor Obiasnieniem zupełnym rzeczy w pierwszey Kwestyi dałeś mi WMP. poznać y przekonałeś zdanie że Krol y z Narodem złączy wszy się nigdy niemoże być Maxymom Moskiewskim przeciwny w tak scisłą z Moskwą zabrnąwszy ligę.

Kadet W dowod przyiazni mojey z osobą WMP. żebym nic w zdaniu moim niezatrzymał utaionego co rozumiem tę Kwestyą w po dział trzech części rozdzielić muszę. W Pierwszey części że Krol złączony z Narodem tym Maxymom Moskiewskim nie może być przeciwnym ktore tylko Possessyą Tronu Jego u bespieczaią. W drugiey części ktore Maxymy moskiewskie Krola od Insultow Sąsiedzkich Potęzney bronić mogą. W trze ciey częsci od tych Maxym w szczegulności oddalonym bydz niemoże w ktorych korzystanie dziedzictwa Krolestwa Polskiego wraz z wzmocnieniem się y zbogaceniem ziszczą.

Co do pierwszey części że Krol złączywszy się z Narodem tym Maxymom Moskiewskim niemoże bydz przeciwny ktore tylko Possessyą Tronu Jego ubespieczaią.

Naysnadniey rzecz zewnętrznie poznawać możemy przez podo-
bieństwa y z małey do większey przystosowania proporcyi, Kto z
kim odobra w iakie wchodzi Kontrakty im rzetelniey dopełnia
ułożonych Kondycyi Które zawsze w tey kriminalności zawar
te być muszą do ut des facio ut facias tym pewniey w pos-
sessyi swoiey gruntuie się a kiedy są umawiane Kondycye prze
żiraią aby z obopolnie obydwom stronom przynosiły Korzyść Wa
rowana iest do pełnienia od Moskwy Kondycya przez Zatmia
kowanie w pierwszey Kwestyi assekuracye Królewskie y Traktat
Roku 1765 przez Rzewuskiego w Petersburgu zawarty dla
Dyssydentow publici liberi exercitij Religiy wszystkich z
obudwom stronom Moskwie y Krolowi przynosi Korzyść
Nayprzod w do Moskwy. Moskwa przez osiadłość Ludzi zero
cow naywięcey Religiy Dyssydentskiey przez Akademie w
Petersburgu tychże Dyssydentow Nauczycielow formowa-
ne iako też przez forystyerstwo Młodzieży. Naybogatszey Mo
skiewskiey familiy tak w że co Anglickysta w Luterskiey y
Kalwinskiey sekcie że iak nayprędzey życzyłaby sobie z Sena
tu swego wchodzących do Rady wyrzucić Archireiow Na ten
Koniec ścisły z Anglią Hollandyą Danią Szwecyą y Krolem
Pruskim zawarta Allians pragnie oraz tak Moskwa
absolutnego Monarchicznego rządu zrzucić z siebie despotyzm
na wzor Rzymskiego Cesarstwa w Elektoratach Greckie wschoi
nie w rowney powadze mocy y Rządności prawach uformo
wać Imperium. Jest tedy Korzyści interess Dyssydentow dla
Moskwy że kiedy Dyssydenci w Polszcze gorę wezmą podobnym
sposobem y w Moskwie to zrobić będzie można a bardzey do interes
sow swoich y iedno rozumienia Dyssydentska Potencyi zobligować
y iednowiernemi stawszy się wywyższy władzy swoią nad wła
dzą Cesarza Rzymskiego, a tak z despotyzmu absolutnego do
Stycznego prawnego, przyiść Rządu, to względem Moskwy zupeł
na ta iest Korzyść iakaż względem Krola ma być? Krol
promowuiąc w Polszcze Dyssydentow sposobem wdzięczności w
Każdym swoim interessie zyskuie Popleczniectwo. od Potencyi
Dyssydentskiey y Moskwy sobie na zawsze nieodstępstwo iednąc
zamysłow swoich zakładaiąc metę w Narodzie swoim Polskim.
zawsze pewnym się stanie mazym swoich utrzymania bo Dyss
sydenci będąc z łaski Jego do wszystkich prerogatyw przypu-

szczeni wraz z Panowaniem Jego swoie zakładaią szczęscie prze
to slepym posłuszeństwem to wszysto podniesieni do prerogatyw
Szlacheckich wykonywać będą co zamysł Krola każe a z
dobr duchownych z czasem znaczna do skarbu Krolewskiego
przybydz może intrata niemniey trzymaiąc się z Dyssydenta
mi łkać się niebędzie Austryackiego Domu więc iako Maxy
ma Moskiewska utrzymania w Polszcze Interessu Dyssy
denckiego w nowo zawartym traktacie gruntuie Krolowi Tro
nu Possessyą tak teyże Maxymy Moskiewskiey Krol złą
czywszy się z Narodem nigdy odstąpić niemoże.
Druga część tey Kwestyi że tey Maxymy Moskiewskiey Krol
z Narodem odstąpić niemoże Ktora Krola od insultow sąsiedz
kich zawsze bronić będzie.
Y w tym dla poznania prawdy Jestestwa daię WPanu takie
podobienstwo iezeli Kto niesprawiedliwym a dowcipnym
prawa wynalazkiem przez wymuszone donacye lub doży
wocia nabywa dobr z pogardą tey rzeczywistey Kondycyi pra
wem Boskim obwarowaney ut sit ataś valetudo et discre
tio co rozumieć się powinno w tey mierze ataś z wiekiem
przez stopnie honoru postępowanie tak iak Krol Jan Va
letudo wolność zdatność cnotliwość z osoby przymiotow dla
dobra powszechnego dyskrecia zasług znakomitość w bydzy
znie przez ktory wypłat z wolnych chęci głosow donatywą
Tron Polski posiadać może zakwestyonowanga z czasem od
Jurisdatorow będąc Possessor w parcialnym sądzie mocą prote
kcyi gdy niesłusznie wygrywa possessyę a zatiż takowey swoiey
tey protekcyi Ktorą wygrał odstąpić może owszem usilnie się
ieszcze stara wiąk naywiększą zawrzeć z interessem swoim
protektora tiąg azeby Jurisdatorowie do wywindykowania swoiey
własnosci nigdy podnieść niemogli głowy. Oto to iest Gwaran
cya Maxymy Moskiewskiey Ktorey Krol z Narodem złączywszy
się odstąpić niemoże z Historyi Francuskiey poparcie tey prawdy
będzieśz WMP. miał sobie okazane. Krol Francuski Filip
maiąc w domu swoim Burgundzką rewolucyą Porty Ot
tomańskiey Cesarza na to wiecznym Krolestwa Francuskie
go przyznał opiekunem aby zawsze siłę Tureckie mogł
mieć dla siebie Allianczy y protekcyą podobnym sposobem
y wynalazkiem takzi Krol nasz Gwarancyą Moskiewską
zafundował azeby wszystkie insze sąsiedzkich potencyi do Pol
ski interessowania mogł na zawsze odstrychnąć maiąc przez to

kiedy potrzeba y na co potrzeba ubespieczenie na pogotowiu Woy
ska Moskiewskiego posiłki.

Trzecia część na ostatek tey kwestyi że od tych Maxym
Moskiewskich Krol oddalony y z narodem złączywszy się
być niemoże w których korzystanie dziedzictwa Krolestwa
Polskiego wraz z wzmocnieniem się y zbogaceniem ziszczy
Tey trzeciey części kwestyi mniemam że iest naywiększa WM.
Pana ciekawość które to są maxymy Moskiewskie co Krolowi
zbogaceniem y zmocnieniem się dziedzictwo Krolestwa Polskie
go zyskać może.

Przeto niechcąc martwić ciekawości Jego wyliczam że te są
Nakład uciążliwych podatków przysposobienie mnostwa z po
dłey kondycyi Dyssydentów szlachty, wprowadzenie terminat:
ności seymów wolnych y niewolnych Rozdział Materyi
które pluralitate a które nemine contradicente konkludo
wane na Seymach być maią postanowienie nowych iury
dykcyi Kommissyi woyskowey y skarbowey sądów assessorskich
y Marszałkowskich z uprzywileiowanemi assessorami trybu
nału nowego Compositi Judicij względem Religiy przymno
żenie Senatorij dignitarstw y urzędów na suppressyą aequa
litatis Xiąstw tytułów wielu domom nadanie Korrekta
na wszystkich praw dawnych które nemine contradicente
były stanowione odmienność ich pluralite konkludowa
nia że iest omącone na ostatek rozgraniczenie Krolestwa
Polskiego z Moskwą nowym traktatem w nie też znaczney
części Polskich prowincyi do Moskwy z odpadnieniem ne
stąpić musiałoby niemniey warunek aby konfederacye
we trzech stanach czynione były stante vita Regis co
iest ostatniego sposobu ratunku Oyczyzny obywatelom
odebranie tudzież rygor założony na sprzeciwiaiących
się tym nowym ustawom że za nieprzyiaciół Oyczyzny
być maią y z Krolestwa Polskiego wygnani z kąd pocho
dzi podpicie Narodu zgnębienie obywatelów patryotyczne
go ducha zniszczenie y zruynowanie Krain Polskiego
woyskiem Rossyi tym okropniey im potym będzie łacniey
obrocić toż Krolestwo Pol. w dziedziczne Krolowi y
uformować Elektorat z niego do Cesarstwa Wschodniego
Moskiews. iak tedy masz WMP. uspokoiony ciekawość kto
re to są maxymy Moskiew. co Krolo zbogaceniem się y

wzmocnieniem dziedzicem Krolestwa Pols uczynić mogą y kiedy ie zgruntu poznaiesz bez szczeriaszy z czagy ztaczą uznać musiesz że y złączywszy się Krol z Narodem Tych maxym Moskiewsk odstąpić niemoże atak o tey kwestyi gdy mowić przestałem gotuiący się aby iutro dostatecznie trzecią rozważyć

Kwestya 3cia.

Gdyby się Krol z Narodem złączył z Xiężem Repninem coby czynić czyli mu wydać roskaz wyiachania z Polski lub areszt osobie Jego uczynić.

Kadet. Zgadzam zdania WMP. w tey solwowaniu kwestyi

Konwiktor. W tey kwestyi niemam wcale naczym głowy łamać albo wiem nayprzod to uważaiąc co iest za wina w Xiężu Repninie czyli do dania roskazu wyiachania z Polski lub aresztu osoby tego wszak żi dowiodłeś WMP. w solwowaniu dwoch kwestyi że te maxymy Moskiewskie ktore usilnie utrzymywał Xże Repnin z uszczęśliwieniem y wspolnym wynalazkiem są Krola, bardziey nadgrody iak umartwienia pociągaiące się od Krola Xiężu Repninowi względem zaś narodu żeby Krol z niego zażartował złudzeniem kiedy się złączy dowcipnie y ~~rzetelnie~~ Konkludowałeś WMP. że iak we trzech stanach podług prawa nowego w czasie seymu ~~tez~~ przyszłego czynić przy dostoienstwie swoim będzie Konst. wszystkę winę natychmiast na Xięcia Repnina zwaliwszy a siebie niewinnym przed Narodem okazawszy z piękną rekommendaryą awansowania na wyższy stopień honoru wyszle go do Moskwy a Kayserlinga młodego do skutkowania y utrzymania rownie Maxym Moskiewskich iak swoich obłokiem

Kadet. Nic nad to iest pewnieyszego w prawdzie a iakby się na tym naród miał poznać a czyliż tak Krol z Narodem złączywszy się powinien by czynić prostym szczerosci postępuiąc duchem żebyś żedy WMP. polityki obrotę poznał otworzyć zdanie moie muszę Krol z narodem szczerze się łącząc y gdyby sam Xże Repnin obwinionym ~~ob~~ o Biskupow Senatora Swieckiego y Posła w czasie agituiącego się seymu z miejsca obrad bespieczeństwa pod bokiem Krolewskim z wzgardą powagi y złamaniem praw narodowych w niewolę wzięcie y za granice wywiezienie JMP.# Podczaszego Kor. sekwestrowanie narodu całego ogniem y mieczem pustoszenie furażami y konfiskatą maiątkow intrat prześladowanie osob duchownych Kosciołow zeszenie y złupienie należałoby Krolowi gdyby go dotykało y przerażało w scisły a polityczny Xięcia Repnina wziąść areszt przed wszystkiemi swiata potencyami uroczyste wyprawiwszy poselstwa w iakiejs

\# Czackiego

o zgwałcenie praw Narodu wszystkie gwałtem stanowione pra
wa w rozeznaniu ich aż do ewakuacyi uniwersałami swemi
woysk Moskiewsk żadnego Posła Ross: do dworu swego nie przyi
mować na w Kraiu zamieszkanie, poty poki więzniowie Rzpltey
do wnętrzności Oyczyzny swoiey nie będą przywróceni starać się
o allianse z potencyą Turecką y Cesarza Chrześciańskiego do
prowadzenia woyny z Moskwą z Narodem wraz wszystkie o:
stateczne siły wywierać na oswobodzenie Kraiu Polskiego z
Moskiewskiey armiy żadney kondycyi pokoiu inney nieprzyi
muiąc tylko naypierwod aby się Moskwa nigdy w Polskie niewdа
wała interessa aby żadnym pretextem ani przechodniczym w
granice Rzpltey Polskiey z przyłączonemi Prowincyami woyska
swego niewprowadzała alliansow z Rzpltą żadnych nigdy nie
pretendowała więzniow niesłusznie zabranych z honorami przy
wróciła y wszystkie szkody Rzpltey nadgrodziła a na uzna
nie szkod mediatorskich potencyi aby byli cum finali et
decisiva jurisdictionis potestate wyznaczeni Kommissarze
w ten czas by się pokazał Krol gdyby tak postąpił praw
dziwie sercem y chęcią Rzeczywistości z narodem złączonym
to wszystko dla swoiey tylko zachować wiadomości
Czwartey Kwestyi solwowanie roztrząsać zaczniemy.

Kwestya Czwarta.

Co w tym razie Krol ma naostatek czynić czy się nie rozerwa
nie z Moskwą trzymać lub dla spokoyności swoiey a uszczę
śliwienia Narodu Korony abdykować.

Kadet. Poprzedzaiące Kwestye którесmy ułatwili w iakich oko
liczności ach Krol zostaie dały WMP: poznać dostatecznie co ma
więc czynić z tey Kwestyi chciey WMP: wynaleść uwagę przezor
ną.

Konwiktor. U mnie ma ważność ta perswazya żeby kto lubi zbyt
nie niebespieczeństwo w nim szczęście swoie coraz bardziey pogrą
ża gruntu zapędu niedostawszy ginąć musi wielkomyślność Kró
lewską przeszłych czynności odryssowała mu mappę a azard
dał mu siłą profitować kiedy z równości fortelem tron osiadł
ostrożnie pieszczotliwey fortuny unosić potrzeba fawory żeby
mała iskierka spadszy odmiany swey nie dała uczyć
srogości Architektura w świecie zawsze iest odmienna czas
śmierć upodobanie y korzyść naywiększey struktury samie
machiny y przeźto stałego niemasz nic pod słońcem. Może
JMPerat. Ross: umrzeć Rewolucya w Moskwie nastąpić in

szy Senat insze Ministerium Rossi insze uformuie planty dorosnie udzielny Xzi Moskiewy despotyczny absolutny rządu uzywać będą sąsiedzkie cudzoziemskie potencye inaczey cyrkłować wzmiankowaną Krolewską po mappie będą. Ile iak my z podłey Kondycyi do szlachectwa tak z stanu Szlacheckiego nad rownosc do Krolewskiego monarchowie podniesionego cierpieć niemogą człowka. Mamy tego Hieroglifik w Sztuk cesarach Jana III a zatym staropolskiego chwycić się przyjmą. Lepsza iest tyczana zgoda iak wzemienne prawo z narodem się pogodzić przez abdykacyą Korony i że że to z zadnym dla Krola niebędzie dishonorem kiedy Antecessorow Krolow Polskim Henryka Walezyusza Jana Kazimirza y Stanisława pierwszego poprzedzały praktyki przez to Dom Krolewski w bespieczenstwie zostanie a oyczyzna ostatniey niepomiesce ruiny

Kadet. Uznaię y ia tę prawdę zbo trudno rzeczywistym być sprzecznym dowodom że lepiey iest dla Krola abdykować Koronę ale trzeba abyś WPan poznał humor Krolewski a z tąd wniosł czyli może takiee Krol to uczynić zadufany albowiem ten Pan w szczęsciu swoim ktoremu nieodmiennie służy azardowi y rozumowi porzucił wszystkie losy szczęscia swego tey będąc perswazyi że azard y dowcip wszystkę srogość niepomyslnosci przezwyciężyć może maiąc radę y obrot w nieodstępnych towarzystwach y zawzietosci nieprzełamana iego co zamysli dokazać przez wszelkie niebespieczenstwa usiłuie a passya zemsty nad nieprzyiacielem iest mu zawsze do tego ostrogą może to czasem nastąpić że abdykować Koronę będzie ale w ten czas kiedy ze wszystkich swoich wynalazkow sposobu ratunkow wyexpensowanym zostanie y tak pogarda smierci na Maiestacie Polskim podtey publicznego oswiadczenia w zgłozyi swoiey ostygnie y w niepamieci poydzie słowem mowiąc w tenczas Koronę abdykować będzie kiedy go skryte wyroki gwałtownie przymuszą ale że z tey Kwestyi wypada piąta ciekawa kwestya o tey dniąc iutrzeyszego mowienia ukontentowanie mieć będziem.

Kwestya piąta

Co za trudnosci do abdykacyi Krolowi Korony y iakie są srodki do ułatwienia tych trudnosci.

Kadet Spodziewam się żeś WMP. cały poranek strawił na roztrząsanie tey Kwestyi zaczym upraszam WMPana abyś wszystkie ktore być mogą trudnosci do abdykacyi Korony wyliczył a ia podanie sposobow ułatwiaiących te trudnosci biorę na siebie Prowincyą.

Konwiktor. Dopełniam w tym posłuszeństwa woli rozrządzenia WMP. ale wielkie upatruię do abdykacyi Korony Polskiey przeszkody. Imo Z kim w tey negocyacyi Krol ma traktować, ieżeli żechce dla dobra powszechnego abdykować Koronę ieżeli z Konfed. a iak wiele tych iest Konfed. w rożnych mieyscach, ieszcze Narodowa Konfed. nie iest in plena activitate sama z siebie bo się w prowincyach swoich niezłączyła bo Senat Duchowny y świetki do niey nieprzystąpił, od potencyi sąsiedzkich nieiest legalnie przyznana a zatym ieżeliby ktory człowek narodowey Konfed. na kondycye in ordine abdykacyi zezwolił drugie członki narodowe dotrzymać by niechciały. 2do Narod iest tak rozgniewany że iakby się Krol z abdykacyą odezwał ogłosiłby zaraz interregnum y żadney nieuczyniwszy powolnosci w podanych kondycyach do abdykacyi Korony, tey perswazyi będąc że co musi to czyni, ale nie z przyiaznego dla Oyczyzny umysłu w iednym momencie z Maiestatu chciałby gwałtownie zepchnąć. 3tio. Gdyby się Krol do Domu saskiego z tym odezwał że in favorem Jego chce abdykować Koronę, byleby mu były dopełnione na ten koniec kondycye podane mogłby z pogardą otrzymać odpowiedz że bez ułatwienia tych trudnych kondycyi z łaski y affektu Narodu mieć Koronę Polską y w gwałtowney detronizacyi dom saski będzie. 4to. do abdykacyi Korony tych usilnie warownictwa trzeba kondycyi, obmyslenie funduszu przyzwoitego do smierci Krolowi darowanie wszystkich krzywd y szkod Rzpltey poczynionych, obwarowanie familiy Krolewskiey przy dobrach y honorach wypłacenie wszystkich zagranicą poczynionych summ, a przez całą familią affekurowanych, mortifikacya y uwolnienie Krola z alliancyi Moskiewskiey zdawszych obowiązkow czynnosci. 5to Retinentia tytułu Krolewskiego aż do smierci żeby była uznana przez wszystkie swiatła potencye aby oco z wszystkiemi traktować gabinetami. Te pięć punktow do abdykacyi Korony Krolowi nayciężnieyszę y naytrudnieysze być uznaię proszę tedy WMP. wynaleść na nie posrodki.

Kadet. Dobrześ WMP. zebrał y okryslił te z trudnosci wszystkie Krolowi do abdykacyi Korony a na te trudnosci do ułatwienia ten podaię WMP. wynalazek. Postać trzeba Krolowi gdyby tego szczerze chciał y poki po temu czas iest Credenza

les na osobę Xcia Generała Brata do pełnomocnego trakto
wania z Dworem Wiedeńskim o te wszystkie Kondycye
a zapewne by ich zyskał takowym sposobem Dwor albo:
wiem Wiedeński chcąc z iedney strony popsuć Dessenie Moskiewy
aequilibrium potencyą swoią w Europie łamiące z drugiey
strony Dom Saski w pretensyach traktatow Sanctionis
Pragmaticae zupełnie uspokoić niemniey y zawiesić powod
aby Oyca świętego przez ratowanie wiary Katol: Rzym:
w Polszcze chętnieby Krola do abdykacyi Korony przyiął
propozycye y wszystkie dopełnił Kondycye.

Dałby mu Miastwo Jakie pomnieysze w Austryi dożywociem
do Polakow należące Kondycye przyobiecałby mu wyrobić co
by taini przyszło dłużej ze skarbu swego Ratałby wypła
cić y z Moskiewskich Krola rąk twierdzałby snadnie y # alliancy
oswobodził, iak prędko bowiem rzeczby na papierze była skon
kludowana z Dworem Wiedeńskim przez Xcia Generała Krol
by za granicę do Wiednia umknął Cesarz żądaney od Pola
kow dałby woyskowe znaczne posiłki Konff: przeciwko
Moskwie do rugowania z Kraiu, abdykacya y interregnum
ogłoszone Seym Konwokacyiny sprawiłyby na ktorym se
curitas honorum et bonorum Familiy Krolewskiey y
wszystkich krzywd pretensyi amnestya nastąpiłaby
tudzież forma Regiminis Reip: ad pristinum statum
in integritate fidei et libertatis przyiść by mogła a
retinentia tituli Krolewskiego dla Krola iako korono
wanego ostrzeżona zostałaby tak Rzplta od Ruiny nie
szczęścia dalszego Morderstw Gwałtow buntow chłopskich
y Krwie rozlania szlacheckiey oswobodzona zostałaby, był
by zatym ten pewny sposob do ułatwienia wszystkich
przeszkod do abdykacyi korony byle w Krolu chęć do do
brey myśli była szczera, a zatym iuż tey dawszy po
koy pomyślmy o szostey Kwestyi iak ią decydować mamy.

Kwestya Szosta.

Co za cel y koniec być powinien skonff: Narodu.

Kadet. Z tey Konfidencyi ktorą mi WMP. oświadczasz
zdążę mieć poprzedzaiące zdanie WMP. w tey kwestyi
a tym uważył ośmam przydać # lub więcey dowodow
prawdy dla zupełnieyszego w tym mu dania światła
Konwiktor Coraz mnie bardziey obligniesz WMP. swoią

przyiaznią kiedy z szkolnych do Statystycznych maxym nachwieiących się sentymentow nogach podaniem swey ręki do doyscia zupełnego swiatła rozumu powoduieysz iako to wdzięcznym to przyimuiesz sercem, tak powolnie dopełniam rozkaz na zapytanie co za cel y Konice powinna bydź Konff: narodu? odpowiadam że nie inny tylko wiarę S: Katol: podług ostatecznych Konstytucyi Annor. 1717, 1736, 1764, 1766, ubespieczyć, a gdyby można żeby więcey Rzeczyp: nie przeszali podług założonego rygoru w traktacie Oliwskim iako wiarołomców y wzruszycielów publicznego pokoiu Lutrow y Kalwinow z Państwa Rzpltey wygnać wolność zas abrogowawszy wszystkie nowe prawa uciążliwie postanowione w dawnym rządzie Rzpltey nieco ieszcze lepszego przydawszy, to iest distributivam Gratiam oddąc Krolowi w rozdaniu urzędow starostw dignitarstw Ministerii belli et Pacis krzeseł Senatorskich y Biskupstw aby sobie po dawnemu Kapituły obierali te wolność iako nayuroczyściey ubespieczyć co się zmagaią dyskursa aby Krola Konff: miała detronizować, z tych przyczyn ktore niżey wyrażę niezdaią mi się. Primo Na co cię przyda Narodowi wszczęte panowanie odmieniać detronizacya iest to wielkiey wagi y Konsekwencyi obszerna y długa czynność iak insi mowią niepraktykowana, a gdyby ią y można dopiąć to nowa Konwokacya Elekcya Koronacya siłaby wewnętrznego uczyniła zamieszania zniszczenia Kraiu y kosztu Rzpltey. 2do Krol inny niewiadomy może bydź gorszy iak ten może że wszystkie nowe utrzymywać zechce prawa ile Dom Saski dopomagaiąc do Detronizacyi teraznieyszego Krola chciałby pretendować sukcessyi tronu y Saskie Ministerium podobieństwem owego Bruhla uciążliwości by kraiowi czyniła wszędzie. 3tio Sława Narodu w tym iest zaszczycie, że Krol Polak zapewne gdyby był inszy byłby Cudzoziemiec praw Polskich niewiadomy familiy y zasług Polakow nieznaiący, ani też ięzyka Polskiego umieiący siedziałby iak vanum simulacrum na Tronie nierozumieiąc naymniey mow

Senatorskich y Poselskich ale iakby go podchlebnicy na
lechtali toby wszystko czynił. Alo Gdyby Krol teraznieyszy quo fato został detronizowanym, toby Rzplita zawsze
w niebespieczenstwie zostawała, bo iakby w iakiey przyczynie Krol przyszły z sąsiedzkią potencyą zawadził się,
laiby sąsiedzka potencya przesładuiąc przyszłego nowego
Krola detronizowanego Krola na tron prowadziła, zamięszanie przez fakcye Kolligacyi czyniła y do ostatniey ruiny Rzplitą przyprowadziłaby y przywiodła
3tio Jaką prawnością Konff. Krola detronizowaiby mogła wszakże ta Konff. Barska przyłączaiąc się do Konff.
Radomy we wszystkich punktach y aktach oprocz
punktu wiary, a Konff. ~~przez~~ Radomy przy Krolu była
robiona toć y Barska przy Krolu, a ieżeli przyKrolu
iakżi Krola detronizować może. Te wszystkie iakie
mam wsobie uwagi adlibram rozeznania WPana podaię.
Kadet. Okazałeś y dowcipnie zamierzyłeś WMP cel y
Koniec Konff. Barskiey musiałeś się obszernie nasłuchał
rezonuiących o tym Republikantow naszych ale te wszystkie maxymy są superficiales a sublato fundamento
tollitur superficies trzeba nam in filo trzymać się rzetelności wewnętrzney zdania a iak posieci kłębka doydziemy
pewney prawdy pytam się naypzrod WMP. Konff. Narodowa ieżeli Krola z Moskwą może rostrzygnąc Sięgaie
żeli mi WMP. odpowiesz że ieżeli Krol iednosci z Narodem bez żadney diffidencyi będzie ~~bz~~ pewien to się rostrychnie
z Allianssyi z Moskwą a szczerze się trzymać z Narodem
to iest filuteria Pseudo Polityki bo iużem WMP. dowiodł
w pierwszych Kwestyach że y Krol Moskiewy y Moskwa
Krolewy nigdy na wzaiem niemogą odstąpić Ligi y okazałem z tąd oraz nadal wychodzące defensie wspolny Moskwy z Krolem Korzysci, a pewney y nieuchybney dla narodu nieszczęsliwosci możesz mi WMP powtorną uwagi
oppozycyą że się temu wszystkiemu zabieży kiedy
Konff. narodowa uroczyscie ostrzeże sobie teraz wiary y wolnosci weźmiy WMP. oswiecenie niedawnych dzieiow na
cos oczyma swemi patrzał azali dla ucięcia narodu
Moskwa niedozwoliła uroczyscie obwarować wiary y wol-

nosci podczas Konwokacyi a zaliz in Pactis Conventis Ktore Krol zaprzysiągł nieobwarowana wiara y wolność na ostatek czyliż Moskwa na Seymie Roku 1766 sama z siebie warownictwa nieuczyniła wiary Katolickiey y Wolności a to iak w przeszłym czasie ta wszystka świetność została od Krola y Moskwy przełamana wszystkie nowe prawa od Konwokacyi tak są iak w sklepie żelaznym coraz nowe co raz odmienne insze on y inszą formą a przez to iedynie że Graeci mercantur fide a iakże się teraz WMP możesz na tym zasadzić, że Konff narodowa iak ubespieczy wiarę y Wolność iaż Rpsta in tranquillitate szczęśliwości swoiey zostanie.

Odwołuię się z Protestacyą na ostateczny sąd Boski że niezostanie, ale naywięcey że Rok cały krol wytrzymawszy fortior ab ictu przezornieyszemi ieszcze fortelami fortowai będzie z Moskwą zamysły do skutku tym gruntowniey z im gruntownieyszym będzie na Tronie ani narod sam z siebie w ten czas ani spodziewaney sąsiedzkiey potencyi pomocy będzie się mogł oprzeć nullla fieri potest ut est infor no redemptio na te raz permowencye Ktores WMP zanumerowane położył bez parcyalności odpowiadam ad 1mum Na co się przyda Narodowi wszczęte Panowanie odmieniać? na to podobnie iako tonącemu wyratować, Niewolnikowi z niewoli być oswobodzonym y schorzałemu iuż z niebespieczeństwa śmierci wyśliznąć się ieżeli detronizacya iest wielkiey y konsekwencyi obszerna y długa czynności azaliż nie teraz dum tempus habemus operemur bonum czyliż dla uhardowanego ratunku opuściwszy ręce lepiey iest niewinne pod miecz poddawać szyie y że insi wrożą za niepraktykowaną rzecz być detronizacya Krola? Pytam się od stworzenia swiata mogła następować druga praktyka pro bez poprzedzaiącey pierwszey a kiedy we wszystkich rzeczach zdarzyła się pierwsza praktyka niosłą

dano się na drugą y owszem większą miała snaiowność że była pierwszą a dobrą albowiem Dies Diei eructat Verbum et nox nocti indicat scientiam, ale w detronizacyi Krolow insza była praktyka na Maxymilianie, Bolesławie Smiałym ktory iednego Biskupa Krakę S. Stanisława zabić kazał ten dwoch Krakowę y Kiowę w niewolą tyran skę za granicę oddał y wiarę Katolicką w całym Krolestwie chce wyrzucić. Naostatek praktyka wieku naszego Detronizacyi na Krolu Stanisławie Leszczyńskim że zaś po detronizacyi Krola Konwokacya elekcya koronacya była by wewnętrznego uczyniła zamięszania zniszczenia kraiu y kosztu Rzpltey, coż WMP. mniey z tego z gorszego chcesz obrać, czyli to dopiero wzmiankowane czyli też wiary y wolności upadek przez ustawne uciążliwych podatkow nakłady kraiu zubożenie a woyska Ross: w ustawicznym zaciąganiu Krolestwa Polskiego z niszczenie y spustoszenie Ad 2dum że Krol niewiadomy może być gorszy iak ten odpowiadam że gorszy być nigdy niemoże bo ten zrowności in superlativo gradu aby zaś wszystkie z złe nowe chciał Krol przyszły utrzymywać prawa to temu taenie zabieżna Konwokacya co elekcyą poprzedzać będzie y pacta conventa ad hunc casum uformowane naostatek z przykładnego teraźnieyszego Krola ukarania przez detronizacyą dla przyszłego byłby Phris melior plagis aże dom Saski (iak się domyslam) dopomagaiąc do detronizacyi teraźnieyszego Krola mogłby pretendować sukcessyi. Tronu niey przod w tym czasie inter incudem et malleum żadną gwałtownością niemoże pretendować sukcessyi iezeliby też amicabiliter dopraszał się salvis salvandis conditi oribus wiedząc otym dobrze że poki dom Jagiellonski udzielnych Xiążąt Litt podobnie iak Saskich bo nie naszych Polakow gdyż podtenczas Litwa do nas nienależąca successive na tron Polski następował poty kwitnącą wiarę y wolność w Oyczyznie naszey mielismy, gdybymy na to y teraz zezwolili niebylibyśmy że szkoda uniknąwszy periculum interregni y w miłosci tak by nas niemogła celować Saxonia, pewnie na tym iest że my nad Sasami nie Sasi nad nami gurowaliby. Ad 3tium Zeby zaś

wtym się zawierać miała sława narodu żeby był Krol Polak zaś e converso trzymam że bardziey iest niesława a to z tey probaciy poty Polski narod narod u swiata kwitnął ostawie poty się cudzoziemskich Monarchow z familie dla iednego punktu honoru być krolami Polskiemi nad inne honory usilnie starali iako mamy dowody Ludwik Krol Węgierski, Henryk Walezyusz z Dest[?] pin Krolestwa Francuskiego, Batory Xiąże ~~troi~~ Siedmiogrodzki Zygmunt III Krol Szwedzki, iak zaś calamitate temporum spodlała Rzplta ad illam ruditatem przyszła że iak predtym Piasta tak to tylko że na żelaznym z lemiessa iadł stole obierać za krola poczęła dla oboczerniey[?] szych dowodow ktory iest lepszy za krola czy Polak czy cudzoziemiec odsyłam WWMP do odpisu tego inter gravamina status Konff. Radomy a o tym upewniać mogę że dom saski zna familie y zasługi Polakow iest dobrze umieiętnym ięzyku Polskiego. Ad 4tum Jak krol teraznieyszy zostałby detronizowanym to krol przyszły iak by się z sąsiedzką potencyą zwadził nieprzyiaciela z detronizowanym krolem sprowadziłby do Oyczyzny y z tąd wielka nastąpiłaby Krolestwa Polskiego ruina. Odpowiadam nato nayprzod gdzieby iękolwiek teraznieyszy Krol detronizowanym zostawszy dostał w protekcyą potencyi albo do Moskwy albo do Angliy a Xże Saski został Krolem poty rewolucya niemogłaby być zakonczona aliansem z zwiąnzanemi potencyami z domem Austryackim pokiby uroczyscie wszystkich pretensyi do Korony Polskiey niezrzekłby się Krol teraznieyszy y poki to zrzeczenie przez traktaty ze wszystkiemi potencyami na ten koniec nienastąpiłyby do utwierdzenia y nieostrzegły warownictwa przez moc ną ktorą potencyą; powtore żadnego nietrzeba się bać Polakom zwasnienia z sąsiadzką potencyą bo Polska obwarować się powinna między wszystkiemi Monarchami swiata aby w nieprzerwanym pokoiu in neutralitate tak zostawała zawsze iak Rzplta Wenecka, po trzecie Krolem Polskim iezeli będzie Xże Saski skolligowany ze wszyst-

kiemi Europy Monarchami przez Kolligacyą w ich mi
nistrach zupełną y wspaniałą baczność mieć będzie
aby Polska w spokoyności zostawała tudzież iezeli domo
wi Saskiemu Sukcessya Tronu przyznana będzie, iuż te
raznieyszy Krol przyszłemu Krolowi non aequiparebit in
jure bo teraznieyszy zaszczycać się będzie dożywotnim Ko
rony Prawem a przyszły Krol sukcessyonalnym lub ten
nym na ostatek naturalnie wiemy że pomyślność po
wodzenia dodaie czerstwości Zdrowia a umartwienie y
wewnętrzna zgryzota skraca życie. W tey teraznieyszey
Krol zostaiąc sytuacyi w nadgrobku że zupełnie ustawi
permowencye. Ad quintum Jako prawność Konff: na
rodowa detronizować by mogła Krola kiedy Konff: Bar
ska stosuie się do Konff: Radom: iest zrobiona a Radom:
przy Krolu następowała obiaśniam WMP. iako miewia
domecko tey prawności tenor Konff: Radom: zeznany
uszanowanie Maiestatu aże Krolowi czyni Rekognicye
iako tylko ukoronowanemu głowi niechcąc sobie despotyzmem
postępować lecz ciwilną Polityką pierwey odrędzić a po
tym z Tronu strącić. Jasnie to zaś iest w Konff: Radom:
wytłuszczono że Krol teraznieyszy iest intruzorem do Tro
nu kiedy te są słowa że dach panowania chciwy wszyst
kie prawa Oyczyste zaczęwszy od Konwokacyi potargał
że kamien węgielny wolności to iest wolne Krolow Elekcye
chcemy zagruntować y ubespieczyć y wiele innych ter
minow takich przez ktore Elekcyą Krola teraznieyszego
inwaliduią y znoszą tym więcey w sobie gravamina status
Konff: Radom: opiewaią. Barska zaś Konff: co przeciwko
Krola iest w Radomskiey wszystko to Legalizuie a Kro
lowi zadney Rekognicyi ani wzmianki nieczyni y owszym
na przyszłym ziezdzie za złączeniem się do prowincyi
wszystkie crimina status sądzić et abusus znosić deter
minuie się. Toć ma formę Jurisdykcyi do Detronizowa
nia Krola a siła iest na to prawności dowodow że zła
była elekcya y koronacya Krola pod Konff: y z oppozycyami
bronią Woyska Ross: wymuszona od Narodu a na ostatek
że y pacta Conventa Krol ze szczętem potamał. Z tych zatyn

wszystkim dowodow ktorem WMR wyliczył ten a nie inny cel y konici Konff: Narodowey bydz powinien aby Krola determinowac wiarę y wolnosc y ubespieczyc bo iedno bez drugiego bydz pewnie y zaszczęśliwieniem Narodu nie może. Siodmą naostatek kwestyą rostrząsniemy y decydowac będziemy.

Kwestya siodma.

Jaką obszernoscią y terminalnoscią Konff: narodowa in materiis status ma sobie postąpic: aby intencye swoie realiter et terminaliter iuxta iura Gentium et iura status Reip: mogło felici coronare eventu.

Kadet. Ta kwestya iako iest naydowcipnieysza y nay watnieysza zasięgnieniem siła wiadomosci tak wsoltowaniu iey versatio et vexatio dabit intellectum. WMPe więc proszę abyś swoie wniey rospostart zdanie.

Konwiktor. Z szkolney nauki nie takiego zasięgnąc nie mogłem zebym tę kwestyą zewnętrznie y wewnętrznie dostatecznie poznac y solwowac mogł. premiiaiących x obiiaiących się o uszy z światem brzmienia słow nasłuchałem się u XX Piarow wiem że dzwonią ale niewiem gdzie w ktore dzwonki iakiego materyi metallu albowiem siła iest takowych dyskursow że Konff: Narodowa nigdy nieprzyidzie do sprawy y wniey pierwsze osoby przez zasadzeniu się zbyteczne na swoim rozumieniu, Emulacya o Kommendę, niestuchz subordynacyi żołnierskiey, niejednosc, pospolizycya młodszych zdan chociaz umieiętnych przekupowanie honorami Starostwami od preswiętney Jmprezy odciągnienie, boiazliwosc własnego cienia niecierpliwosc utrzymania Sekretu, pianstwo zagęszczone zniewiesciałosci od bogatych głow skąpstwo, niepotrzebne Expensa, braknieniu pieniędzy nasilnie potrzebne sumpta wydatkow ochronienie od dezolacyi dobr przyczenie się do trzymania obojętnosci y za swiecącym słoncem iak słonecznik kierowanie się musząc zawsze et in confuso zostawac Konff: przymuszą. 2do że nietylko potencya Moskiewska Konff: zgnębi ale y Krola Pruskiego y że nakoniec iuz woyska pruskie w granice Krolestwa Polskiego wkroczyli głoszą. A że Cesar: Chrzescianski żadney pomocy nieda oswiadczywszy się przed Ministrem Pruskim w

Wiedniu za doniesieniem iakowey z obowiązku allianceyi
z Moskwą woyska Pruskie w Kray Polski wkroczyli
wdaney na to odpowiedzi że się do Polskich niechce mię
szać interessow. 3tio Że Litwa cała bez ktorey # z Koroną
Polsky nic czynić niemożna w spokoyności bez żadney czy
nienia Konff. y z temu dostatecznie zabieżono że zostawać będzie
4to Że częsi Konff. narodowey na Warszawę napaści y ex
pellere perturbare lub hostiliter postąpić z Krolem niemo
że bo by się o to urazili Krolowie wszyscy o niebespieczeń
stwo dostoyności Krolewskiey wzdrygaiąc dla siebie z tey praktyki
y a zatym okazaliby zemstę nad Narodem za to. 5to Obyczay
nosi uważaiąc naypierwszą Konff. narodowey że powinna
złączyć się we wszystkich prowincyach na iedno w Kro
lestwie mieysce, tam dopiero iednego obierać Marszałka
Stanu Rycerskiego a drugiego z całego woyska związkowego
bo Krasinski Barskiey Konff. iest substitutem Radziwiłła
gdyż taki tenor Konff. że na mieysce X[ię]cia Radziwiłła obie
ramy Krasińskiego a Puławskiego Związek Marsz. tylo
dwie partye woyska Podolska y Ukraińska obrali a dru
gie dwie Partye WielkoPolska y MałoPolska wrowney pre
rogatywie będąc iescze nieobierali, zaczym na ktorekolwiek
mieysce in meditullio Rzpltey iak się Prowincye ziezdżać
będą snadnie wtenczas Moskiewskim y Pruskim woyskiem ca
łe narodowe w złączonych Prowincyach Konff. ogarnąwszy
cało roczne dzieło wkilku dniach zniszczyć będzie mo
żna. 6to Konff. Narodowa kiedy się wiąże na Krola koniecz
nie być powinna ze dwoch stanow Rzpltey udziełana z
Rycerskiego y Senatorskiego cum ministerio belli et pa
cis. a tu dotąd do Konff. Narodowey żaden ani z Senatu a
ni ex Ministerio akcessu nieuczynił, iakże co czynić może
Konff. narodowa kiedy nie iest in plena activitate iak być
powinna 7mo Sam WMP. pierwszey kwestyi determino
wałeś że Seym przyszły (: na ktory iuż uniwersały Kro
lewskie y expedycyi bez zamienioney propozycyi wyszły :)
wszystkie planty Konff. Narodowey zepsuie y zniszczy
przez pociągnienie Rzpltey kugnieyszy posłuszeństwa Maie
statowi a odciągnienie od Konff. y lubo Radomska Konff.
w Roku przeszłym dosyć zdradliwie z manki od Krola
była zażyta wtey iednak postrzegła się prerogatywie swego
władnienia że nieuważaiąc na Krolewski Uniwersał

\# na fundamencie praw wszystkich incorporationis et unionis

na Seym extraordynaryiny zalecita Xciu Marszałkowi Konfl. Generalney wydać powtórny Uniwersał bo akceptować musiała Seym gdyż w akcie swoim żądała Seymu extraordynaryinego, teraz widząc ten Seym nienależyty kiedy Rzplta cała wzruszona wnętrznym niepokoiem y odłączona od ciągłiwego meze stanu zwyczego stanu zosta-ła przez Narodowe Konfl. a P. Krasinski Marsz. Konfl. substitut Xcia Radziwiłła in ordine zatamowania ta-kowego Seymu y nieobierania posłow od Konfl. swe-go dotęd do władzy niewydał uniwersału do zniszczenia Krolewskiego. 3tio mamy też y te powieści że ułożone y zakonkludowane są punkta do zgody i naypierwsza y znayważnieysza Konfl. Barska y iuż maią być posła-ne do traktowania przez które tak się naród zwo-dzie że z żałaniem przyidzie nam owe powtarzać słowo Parturiunt ~~na~~ montes nascetur ridiculus mus. 4to Kiedy się nie dadzą zwieść y wzgardzą podanemi Kondycyami do zgody. Jakże ~~się~~ przeyść będą mogli z Zagranicy Zarzeczy ad meditullium Regni oprocz oppozycyi Moskiewskiey wszyst-ki bunt chłopski wszędzie Konfl. Barską ~~te~~ persekwidować będzie nigdzie noclegu ani popasu bezpiecznego mieć nie mogą, sufficyencyi żadney utarczki momentalne a ta hostili-tas chłopska wraz z Konfl. Barską postępować y szerzyć się będzie, bo Moskwa sama przez zemstę chłopstwo do buntu na Podolu Wołyniu w Woiewodztwie całym Ruskim Bełzkim Podlaskim nieprzestannie podżygać y oczywiście Moskale chłopstwu dawać będą pomoc z tych wszystkich pod liczbą przyczyn niewiem do iakiey y ziaky oby-czaynoscią terminalnoscią Konfl. Narodowey in materiis status przyiść może czynności aby intencyi swoie reali-ter et terminaliter iuxta iura gentium et iura status Reip. mogła felici coronare eventu.

Kadet. Dość WMP. profitowałeś wszalowney pamięci swoiey kiedy ten szum wdzięku dzwoniących republikan-tow naszych iak na gwałt dzwonienia wyswobowanych oppozy-cyach podobnie naśladuiąc Anielską naturę per species com-municativas w powitałeś w mózguty swoie y to i echo obiaią-ce się daie y mnie poznawać nacom winien odpowiedzieć w sołwowaniu tey siodmey kwestyi.

Ad 1mum Punktum Że w Konfl. siła iest osob nagannie ma

ique przywary które dobre intercyje Konfi: odwodzą y nie
szaią. Ludzkiey natury ta iest ułomność że ani sobą obie
gywać po ludziach tak siła możemy aby w znaczonym zgro
madzeniu cnotliwi wszyscy y poczciwi z byli na tym po
przestać była trzeba że multi vocati pauci electi w ka
zdey świata negocyacyi być muszą y iak w probierskim
piecu wszystkie się metalle distilluią tak podobnie w
ogniu woiennym e nativo pretio każdy większą szacowność
cnoty swoiey zyskuie albowiem złoto na tygiskim kamieniu
a cnota in lapide offensionis swoią bierze probę y złych
miar oportet ut sint scandala sed vaeilli per quem scan-
dala fiunt złąd urosło niepłonne axioma felix quem faciunt
aliena pericula cautum ale niemożna przez to wnosić tey
Konkluzyi że Konfi: przez złych ludzi w zamięszaniu będąc
nigdy do sprawy nieprzyidzie bo et in Collegio Aktor był
Judasz Iscariota a między uczniami Chrystusowemi było si
ła Faryzeuszów że y w zbawienney robocie też przy boku mur
murabant Farisaei siła wiara prawowierna katolicka
przez Apostatów poniosła uszczerbku y zamięszania
aż przyszła do sprawy ottumiła błędy kacerskie y na
uki, bo Kościół katolicki na skale zbudowany y bramy
piekielne nieprzełamuią dopuści Bóg czartu iak Joba spra
wiedliwego prześladować iuż w ostatnim upadku y gnoiu po
da rękę robak samienia przykładem za występek kara stwier
dzenie spełnione cuda że Konfi: narodowa Boską o wiarę na
sprawę y Ducha S. instynkta zagrzeią obywatelów w iedności
więcie cnotliwe imprezy do szczere operowania z Konfi: naro
dową a tak do przyzwoitey niechybnie przyidą sprawy.
Ad 2dum. że woyska Moskiewskie y króla pruskiego zgnębia
y Cesarz Chrześciański niechce się mięszać w Polskie Interessa
nibyłem w prawdzie w cudzoziemskich gabinetach ani iestem
uczestnikiem ich sekretów ale mnie Geografiia y Historia
po rozmaitych woynach zawartych traktatów pewną uczy
formować konsekwencyą czy narodowa Polska Konfi: cudzo-
ziemską mieć będzie pomoc lub niemoc a że pomoc dowo
dzę WMP. pewnych myśli moich. Moskwa z królem który
niszczy narodowe Konfi: odkryłem WMP że ma zamiar
od siebie zamierzony aby wschodnie nowe Cesarstwo zafun
dować y do niego elektoraty z Polski Xięstwa Kiowskiego
Halickiego Kurlandyi Semigallii y Biało Rusi uczynić teraz

wszystkich gabinetow potencyi ministeria są tak wy doskonalone że iedna przed drugą żadną miarą nie potra fi zamysłow swoich ukryć ale Moskwy z Krolem za mysły roztrzyśniey WWMP że całego swiata potencyom są szkodliwe bo im upadkiem całego grożą Panowania są przeciwne Cesarzowi Chrzescianskiemu bo swoy Tron z nowego ufirmowac się mającego Cesarstwa wschodniego chcą przewyższyć nad Tron Chrzescianskiego Cesarza w mocy władzieniu y prawnosci czyniąc go srodziemnikiem są szko dliwe Krolowi Pruskiemu Francuskiemu Hiszpanskie mu y wszystkim swiata Krolom bo aequilibrium poten cyi podzielonych swiata chcąc złamać w potencyi swo iey iedynowładney. Jesli dotąd w mnieyszych iesżcze siłach wszędzie się w Europeyskie wdzierali interessa swoią alli ansią y interessowaniem się aequilibrium między Mo narchami łamali żadney kiedyi danego przyrzeczenia niedotrzymali na te y owe strone wojenne woysk swoich posiłki ~~oprawni~~ offiaruiąc do żywego Cesarzo wi Chrzescianskiemu Krolowi Francuskiemu Angiel skiemu Pruskiemu szwedzkiemu Dunskiemu zaskarżyli bezprzestannie rozszerzaiąc Panstw swoich granice w cudzoziemskie lezli odebrawszy od Porty Tartarya Buł garyą od Persow Astrachanią od Chin obszerną prowin cyą do Syberyi od Szweyi Jngria Jnflanty a od Polski całą teraz łowiącą się Małą Rossyą cobyż Rossi Cesarstwo gdyby przywiodła do skutku zamysły swoie z całym swiatem potym nieczyniła pewniby impressya żachwa tości w niey była ale iak Bog Nabuchodonozora w cielca za mienił szybki pomięszawszy chardości chcenia tego swiata być Panem skrocił. tak rownie spodziewać się ~~tego~~ teraz trzeba że się to y z Moskwą spełni głosna ta iest wiadomość że iuż Turczyn wydał wydał woynę Moskwie że Krol Pruski z Cesarzem się pogodził że Francya z Oycem S. Głową Kościoła Katolickiego ktoremu siła na tym należy aby wiara S. Katolicka w Polszcze niemiała uszczerbku w negocyacyi zgody zostaie że cały dom Burgunski alliansę z sobą zawarł że Mi nister Francuski w tym czasie ma przybyć do Gdanska że Konfi: Narodowa gotowy Magazyn Cesarski w Krako wie zastała, Nawstatek że ziazd dawno w swiecie prak

tykowany Monarchow, to cesarza Chrzescianskiego, To kro-
la Pruskiego y Dunskiego in Septembri w Dreznie przy
wstąpieniu na Elektorat młodego Xcia Saskiego, iest
determinowany pewnie że nie prożnie ale dla negocyacyi
tak wielkiego interessu w swiecie aby hardosci moskwy
skrócić y Jęysię podzielic panstwami, iłe rze są y że
wiadomosci że Cesarz Chrzescianski zawarł allians y trak-
tat z Portą Ottomanską. Nietrzeba się tedy lękać Pruskich
woysk wkroczenia boby JMMcIa Imperatorowa Ross. przez ambit swoy
ktorem swiatu prezentuie wstydziła się audyiarnych
woysk do pomocy swoim na zgnębienie Narodowey Pol-
skiey. Konf. ad 3tium Że Litwa cała bez ktorey nie czy-
nić niemożna wspokoynosci zostać y iakoby zostawać
będzie pewna to iest prawda że te dwa narody Kory y Litt
sancta unione juncti ieden bez drugiego nic stałego czy-
nić niemogą ale też wnosić niepodobna aby ten narod Xięstwa
Litt tak sławny wzelożył swoiey przy wierze y wolnosci
z czwankiem honoru swego nigdy nienadgrodzonym miał
dłużey rzecz opusciwszy do obrony wiary y wolnosci w
sromotney zostawać spokoynosci Krakow długo iękał wci
chorci przyszedł tenczas że westchnął co go boli y zasłonął
za to wię do tego się y w Xięstwie Litt zacney familiy
obywatele maiący szczerą o wiarę y wolnosć zelożya
że ich moskwa wielce obarczyła niemogą się razem z
Koroną wziąć do broni ale im kto dłużey gniew u-siebie
dusi tym sroższym impetem daie zemsty offiarę, iak
im cokolwiek sprzyiać będzie sąsiedzka potencya Pruska czcze-
go się spodziewać należy pewnie zdatnego nieomieszkaią cza-
su albowiem tempus tantum valet quantum Deus. ad
quartum że Konff. Narodowa gdyby hostiliter z Krolem
w Warszawie co postąpiła żeby to wzruszyło przeciwko
Narodowi Monarchow wszystkich lubo niewiadomy iestem
zamysłow Konff. ani doradzać ani odradzać im niemam
sposobnosci ale iak się wrobi rzecz ma dla gruntowney
determinowania prawdy odpowiadam że nayważksze fatal
nosci na Krola naszego od Polakow niewznuszyłyby lu
dzwziemskich racyi ale urągowisko sprawią że on zrowności
szkarowemi skrzydłami sublatus in altum ut casu
graviori ruat albowiem Narod z Narodowym człowiekiem

gdy co czyni nigdy się cudzoziemski narod w to mięszać niezwykł mamy wielorakie praktyki na cudzoziemskich chociaż absolutnych Krolach, ktorzy sorte a Deo nascendi wstępuią na Tron a kiedy ich prywatna chociaż z prywatney racyi zabiia osoba żadnego się do zemsty cudzoziemska nieumięsza potencya u Polakow Elector Populus Krola ma zakon prawa podług zakonu swych praw sądzi melius est ut unus moriatur pro populo ktoż o to immiscere falcem in alienam messem, ile że wszystkie narody wiedzą o uciążliwościach Narodu Polskiego ktore od Krola własnego ponosi rodaka, a zas Krol sam z siebie familiy swoiey żadneyby nad narodem nie potrafił uczynić zemsty bo nulla post mortem voluptas. Ad quintum. że podług powinney obyczayności Konff. narodowa iakby się na iedno in meditullio regni ściągła mieysce y to czyniła iak WMP. przedtym punktem sprawiedliwie przepowiedziałeś że Krolowi z Moskwą snadnieyteż całą Konff. narodową zno się będzie można odpowiadam że iuż wtenczas żadney sposobności Krol y Moskwa do zniesienia Konff. całey narodowey mieć niemoże bo kiedy Konff. Barska wsparta posiłkami Tureckiemi iak otym pewną mamy wiadomość rozproszy Moskwę et diversionem armorum zrobi Litwa Ruskie woysko muszą w posiłkach s Konff. zostanie. Konff. Krakowska austryackiemi chociaż nieznacznie posiłkami wsparta będzie, iuż ziazdu Drezdenskiego przyidzie resultatum wszystkie się iak żuła ruszą przeszłoty wtenczas to będzie sanitus campum, podiakdy Konff. attakować Warszawę w koło powinny a corpus Konff. wszystkich między Wisłą, Wieprzem, y Bugiem rzekami portowemi iak w fortecy iakiey oblokowawszy się wpaść w obroty Nieprzyiaciela może y w tenczas co będzie należało do nich w sprawności y obyczayności to wszystko czynić niezaniedbaią. Ad 6tum że Konff. Narodowa Koniecznie ze dwoch stanow być powinna złaczona ex equestri et Senatorio ordine cum ministerio a że iescze nieprzystąpił ani Senat ani Ministerium iak być może Legalna Konff. Narodowa odpowiadam na ten punkt Przyznaię to WMP. że niemoże być bez Senatu ale niekoniecznie aby cały Senat bo poczciwi Senatorowie groźbą kary parcyalnych pociągnąć mogą Ministrowie zas iako słudzy Reip: tak ad obsequium suum mocen pociągniowani być mogą ile teraz iak przedtym bardziey z każdego punktu

anagramma Minister mentiris patryotycznego Ducha Se-
natorowie iak tylko będą obwieszczeni o łączeniu się Prowincyi
Konff: Narodowey wiendząs zaraz akcessa officiose czynić
y ad corpus Konff: ziezdżać się będą. ad 2mum W któ-
rym WMP: determinuiesz że P. Krasinski Marszałek
Konff: Barskiey in locum Xcia Radziwiłła obrany po-
winien wydać uniwersał niszczące Krolewski Uniwer-
sał y zatrzcaiące aby Posłow wszystkie Wdztwa nieobierały
odpowiadaiąc WMP: ten cały punkt twierdzę za wielce spra-
wiedliwy y że tylko upatruie racyę dla czego dotąd swego
Krasinski niewydał Uniwersału żebył za granicą ale iak
prędko powroci do Oyczyzny powinien go koniecznie wy-
dać. ad 3tium. że iest negocyacya do zgody z Konff: Barską
odpowiadam na ten punkt że kiedy Konff: Barska do tak
dobrego przyszła stanu że ma mocną Turecką pomoc w
inszych terminach zgody przyiąc niemoże tylko żeby le-
galna Konff: była przyznana żeby ewakuacya Woysk
Moskiewskich nastąpiła żeby w całym narodzie nie by-
ły przeszkadzane Konff: żeby złączenie się Prowincyi
niebyło tamowane, subsellia wszystkie aby były zata-
mowane odtąd a naywyższa iurisdykcya przez Konff:
a tak in plena activitte Konff: zostanie na ten czas
z nią iako Panią praw y rządow w effencyalnych mate-
ryach status traktować będzie Krolowi JMCi wolno in-
ney komplanacyi przez zdrowy rozum zabespieczeniem osob
swoich przyiąc niepowinna. ad 4tum Że moskwa bardziey
szerzyć będzie bunt chłopski odpowiadam kiedy Turecka
pewna iest pomoc Konff: y Turcy Moskwie wydali woynę
Tatary z Woiewodztwa Bracławs. Kiows. wezmą chłopstwo w
Jasser postrach na wszystkich padnie chłopow do Konff: z
Turkiem mocno y obiessowo szlachta kupić się będzie y gdzie
kolwiek na Wołłyniu lub Woiewodztwie Ruskim bunt chłop-
ski pokaże się tam zaraz podiazdy ze szlachty ~~przez~~ Konff:
formować y do pogromienia posyłać zapewne że wspokoynosci
tak choć spustoszały kray zostanie y to niebędzie prze-
szkody Konff: Barskiey do przyiscia ad meditullium Regni
na te wszystkie policzone zarzuty odpowiedziawszy WMP:
effencyonalną czynność w obyczaynosci y terminatności Konff:
in materiis status iak ma sobie postąpić per sinopsim
zbiorę y opowiem.

1mo Usilna iest potrzeba aby Krasiński Marsz: Konff. Barskiey a substitut Xcia Radziwilla Marszałka Generalnego wydał uniwersał do Woiewodztw tamuiąc seymiki Poselskie niszcząc uniwersał Krolewski iako inserta Reip: Conffoederata wydany ktora będąc in motu belli et agendi de basis status iest domina jurium suorum in sancitis suis legislatrix.

2do Usilna iest potrzeba aby się iuż Litwa skonff. y Generalnego Marszałka swego obrała. to zaś Litt Konff mieć powinna fixum locum w Wdztwie Trockim aby się in casu infelicis mogła reyterować w granice Pruskie y prze szedłszy Państwem Pruskim łączyć się z Konff: Krakow

3tio Dla uspokoienia buntu chłopskiego trzeba Tatarom passer pozwolić od granic Moskiewy w Wdztwie Bracław y Kiow y trzeba aby Woyska Tureckie zasłoniły grani a Moskiewską tychże Wdztw a Konff. Barska żeby dwoma ad meditullium Regni szła traktami na Woiewodz twa Wołynskie y Ruskie we Lwowie Trybunał zalimitowała y wszędzie gdzie do tych niemogły dla Moskwy postawać Konff: porobiła po Wdztwach y ziemiach.

4to aby obrała do złączenia się Prowincyi in Meditullio Regni locum fixum Lublin nad brzegami portowych rzek Bugu, wieprzu, wisły, woyska rozstasowała w dobrych dyspozycyach na obroty nieprzyiacielskie tam snadniey się będzie Litwie od Wdztwa Brzeskiego Litt: Krakow od Sandomirskiego w Wielkiey Polszcze y Podlaskiego[mu] od Mazowieckiego łączyć y nawet prie chotę od Pruss Litwy Krakowa rzekami portowemi na lekkich statkach transportować z ammunicyą

5to Do tego złączenia Prowincyi iak przychodzić będzie trzeba aby wszyscy poczciwi Senatorowie Duchowni y Swieccy officioze w Grodach pobliższych akcessa czynili y ziezdzali się ad fixum locum, w Hetmana WK. iako pierwszego Senatora y Ministra belli aby mocny postali Konwoy et vi armorum uczynili perswazyą następuiąc Konff. Tarnogurską Ledachow z Ktorey do skazu Potocki Wda Wołynski Szaniawskiego Het: WK: oraz Kaszt: Krak wzięty gwałtem we Lwowie Hetman zaś Polny Litt spodziewam się że dobrowolnie sam przystąpi A z Ogińskim suo loco powiem co zrobić iako y z innemi Mini

nistrami. 6to Woysko Konff: żeby niewakowało ile kiedy go będzie znaczna liczba trzeba żeby hostiliter w dwoch sob attakowało Warszawę ile z Krakowa Konff maiące tamę przeprawę Wisły do Warszawy y że stron wszystkich razem ogarnąć potrzeba.
7mo Aby Generalnego Marszałka ze wszystkich Prowincyi oprocz Prowincyonalnych iednego ze stanu Rycerskiego obrali tak iak Konff: Gołębiowska Zborowskiego podobnie iż iednego Marszałka Związkowego ale nie rozdzielnie Kor: a rozdzielnie Litt woyska, bo Rzeczplta utriusq gentis pod iednym Marszałkiem seymować a co woyska Narodowe Korona y Litwa pod osobliwemi wodzami zostawać powinny.
8vo Uczyniwszy Konff Generalna cały Rzepltey figuram judiciariam supremae potestatis powinna wszystkie Crimina status zebrać dowody Elekcyi y Koronacyi złey iak są ... inter gravamina status Konff Radomskiey wyliczone Złamanie pactorum Conventorum et formam decretandi ze wszystkiemi tezy, dowodami. Krola a dignitate Electionis Ministros et Senatores periuros et fautores Stemp: odsądzić podobnie iak Konff: Prymasa Kanclerza Kor: y inszych była odsądziła, aż za układaniem y przeprosinami wraz z Krolem Michałem relaxowała dekret swiadczy o tym Legnich.
Po takowym prawnym odsądzeniu do potencyi sąsiedzkich Cesarza Chrzescianskiego y Tureckiego Krola Pruskiego Francuskiego Hiszpańskiego z remonstracyą sprawiedliwosci dekretu swoiego oraz na fundamencie traktatu Karłowickiego Oliwskiego y założonego wnich warownictwa o pomoc go Attianae z dopraszaniem się przeciwko potencyi Moskiewskiey żądzieć z oswiadczeniem że Tron Polski pro vacanti iest podany y że zarekommendowanie Kandydatow do niego od przyiacielskich potencyi w konsyderacyi mieć będą z Moskwą zaś że od tey ligi wszelkiey zrzekaią się ale y owszem z iako nay głownieyszym nieprzyiacielem Narodu swego łączyć w krzywdach swoich woynę usituią y prawnie należące rekuperować avulsa ~~zaś~~ wszystkie zaś krzywdy y szkody przez Krola familią Krolewską y Moskwę poczynione Seorsive praevia investigatione indagatione inquisitione ac comprobatione juratoria zlikwidować w pisanych y podpisanych

memoryałach przez Rostow Ciedzoziemskim Potencyom do wiadomości podać, dobro zaś dziedziczne Krolewskie Familiy tudzież wiarołomnych Senatorow y ministrow odsądzonych in fiscum Reip: ad satisfactionem poczy nionych krzywd y szkod podać, tudzież starostwa i meritis erga Patriam prawa wszystkie od Konwokacyi pod bronią nieprzyiacielską gwałtownie stanowione, ztych kaiące się statum Reipi obowiązne zasuspendować a nad werżaiące Wiarę y Wolności abrogować osobom zasłużo nym w teraźnieyszey awanturze ad ministeria do krze set starostw promocyi Rekommendacyi ostrzec aby to przyszłemu Krolowi in Pactis Conventis było dołożo no ostrzec bo siła nato przykładow w bezkrolewiu in volumine legum doczytać się można na ostatek uroczystą przysięgą przez całą Rzpltą wykonana sta tuta sancitorum actorum Generalney Konff: ubespieczyć że poty się nierozwiąże poki sancita swoie we wszyst kich punktach do skutku nieprzywiedzie.
9no kiedy będzie odsądzony Prymas iakby należało przez zlecenie Konff: y wraz z Konf: arcibiskup Lwow ski uniwersały obwieszczaiące interregnum y Konwoku iące całą Rzpltą na Seym z pospolitym Ruszeniem ieżeli tego ieszcze wyciągać będzie potrzeba wydać po winien a tak iuata iura Gentium et iura status ze wszelką obyczaynoscią y terminalnoscią Konff: Narodo wa na Seymie Konwokacyinym Elekcyinym y Koro nacyiinym mogłaby intencye swoie felici coronare eventu.
Konwiktor. Dałeś mi WMP zupełne światło rozumu statystycznych wsolwowaniu tych siedmiu kwestyi ale oprocz wiary wolnosci ktore są cardines Reip: chciał bym wiedzieć co abrogować z nowych praw a co utrzymy wać et in iure civili coby też przydać do dobrego rządu y sytuacyi Rzpltey.
Kadet. Wiadoma Sytuacya moia WMP. że de proprio żyć muszę y nie nie mam wsparcia z Oyczyzny y to iest wiadomo WMP. zokazyi teraźnieyszey Rewolucyi zaś ney większey iak mam ieszcze szkodowałt własności powto rzyć mi Przebendowskiego Podskarbiego W. L. należy stowa ktore że są iak ia mam myslec o dobru Oyczyzny kie dy Oyczyzna o sposobie moim w Oyczyźnie do życia nie

myśli Jngratus labor quem praemia nulla sequunt
Po wszystkich zakonach osoba dla prowincyi pranuięca
na victum et amictum z funduszu swego a to da
wnie przystoi niesie Polskie Xiędz z Ołtarza Pisarz
z Kałamarza. Obaczy teraźnieyszey moiey pracy szacowność
a iak pozyskam fundusz przyzwoity kondycyi moiey
od Oyczyzny, upewniam że pracy moiey oszczędzać dla
dobra powszechnego Oyczyzny nie będę.

Głos od Pewnego obywatela do Krola JMci.

y Pokiż więc na złe zażywać będziesz Krolu bezbożny cierpliwości
naszey? iak długo nami twa obłuda łudzić będzie? na iaki
koniec wyuzdana twoia wzmagać się będzie zuchwałość? nie
cię straszney przysięgi obowiązek? nie ścisłey powinności wzgląd
nosć! nie poprzysiężona Oyczyznie miłość? nie winna poddanym
wdzięczność nie upadaiącey wiary bezprawność? nie podeptaney
wolności uszczerbek? nie skropne starganych praw rozwaliny?
nic tych przytomność y obecność nieporuszy? Co czynisz na
co zakrawasz, gdzie twoie niegodziwe wymierzasz kroki rozu
miesz iż z nas nikt niewie o twoich skrycie uknowanych za
mysłach na zdradę Boga wiary y wolności, mylisz zaiste
każdy albowiem iakoby przez szpary na twoie bezwstydne za
patruie się czynności dziwi się y trwoży, dotych czas czystość
nayświętszey Religiy nieskażona, nay~~świętszey~~ droższey wolności kley
not ~~ścigraś~~ nieuszczerbiony prawa w swoich klubach
zachowane teraz wprzeciągu ach krotkich panowania twego
skażone zniszczone y obalone widziemy. o prawdziwy krwie
Jagiellonskiey odrodku gdzież twoie do poddanych przy
wiązanie, gdzie niegdy synowska a teraz oycowska ku Oy
czyznie miłość! gdzie wraz z mlekiem ~~m~~ z piersi macierzynskich
wyssana prawowierność gdzie te prawdziwe krolewskie zasty
marczyłeś przymioty. Wynieślismy cię na pierwszą z kraiowych
godności dostoyność, posadzilismy cię na tronie uwieńczylismy
cię szczęśliwościami a iakże odwdzięczasz niegdy wspołbraciom
a teraz poddanym twoim okazaną życzliwość? Oto wyzuwszy
się z wrodzoney ku nam przychylności iak drugi Nero
albo Domicyan okrutnie y absolutnie iak z niewolnikami
postępuiesz z nami sobie. Wiarę nam S. Rzymską Kat.
upodlił wolność odebrał prawa stargał, woyskiem wycień
czył. pożar w Oyczyznie wzniecił Zastępcow wiary wolności

Biskupią y Senatorską zaszczyconych godnością z stoli
cy Seymowey obrad contra jura gentium w nocy wywiozł
y do niewiadomego wtrącił więzienia z zadziwieniem ca=
łego Chrześciaństwa.
Ci prawda naymilszą z siebie uczynili bogu offiarę
ale ży za targnienie Swiętokradzkich rąk swoich na po
mazańców rąk Boskich lękayią się straszney sprawiedliwego
Boga zemsty ktora nad tobą iako miecz obosieczny na cien
kim zawieszona włosie. Nakłon uszow tylko a przysłuchay
się iak wiele tysięcy poddanych twoich niewinnie po
krzywdzonych y uciemiężonych załośliwe ku Niebu wylewa
ią ięczenia. Płaczą iedni na gwałtowne od woyska Rossi
uciśnienia, narzekaią drudzy na rabunki łupiestwa swiąt
nic Panskich bolejią inni na wyuzdaną woyska Rossi
swawolą, narzekaią inni że nie są bespieczni domow swoich
że nie są pewni żon dzieci y maiątkow swoich wreszcie
czasu by niestało gdybym chciał niemowie wszystkie ale
przynaymniey niektore wyliczać nas poddanych nieszczęśliwości
Zadziwia mię naγokrutnieyszy Królu /: ktory na okrycie
iadu swego przybrałeś ~~twoi~~ sobie za tłumacza spraw
twoich ~~swoich~~ bezbożnych Xcia Repnina /. ten płacz kto
rym lichie zalewaią się zakąty nasze ta troikliwość kto
rey ciemnym y głuchym powierzamy mieszkaniom, ten
pożar ktory się po całym rozszerza Kraiu że dotąd
y umysłu y serca twego niezmiękczyły. Hey niesteteż
sprzysięgły wiary y wolności zawistniku nadpusto
szyłeś kray zubożyłeś poddanych iednych drugich bez
wstydnie omamiłeś boiaźnią osłabiłeś skarby kościel
ne zdarłeś z ołtarzow sprzęty kosztowne, skaziłeś
obrządki swięte targnąłeś rękę na kapłanow z ktorych
wielu zabiłeś wielu zraniłeś wielu trupem położy
łeś więzisz innych obywatelow ciężysz niewinną szlachtę
a na nieprzeliczone a sromotne rozpasałeś się bezprawia
a cieszyłeś więc tak wielkiemu okrucieństwu Twoiemu
niezamierzysz granic.
Przeboq nieużyway czasu od Boga pozwolonego do upamię
tania na szkaradne ktorych mnie nawet wstyd wspomnieć

wszetecznosci, czas ten zle uzyty. Kto wie iezeli niebędzie dopeł nieniem miarki Grzechow twoich a za tym sprzysiężeniem wiź: szey nad tobą Kary Boskiey. Lękay się aby ta ziemia na Ktorey tyle działasz zbrodni nierozstąpiła się kiedy a cie: bie iako wiarołomcę y Gwałciciela nayswiętszych obowiąz Kow w swoie bezdenne niepochłonęła wnętrznosci. Strzeż się azeby wiszące nad tobą obłoki dłużey niemogące scierpieć obmierzłego Bogu y ludziom hipokryty ognistych na ciebie niezruciły piorunow. Zyiesz wszystkim iak Polikra tes zyiesz znami iak Nero, polubiłeś nas sobie iak Dyo Klecyan mieyże przed oczyma smierć Antyocha.

Eustachi Prawdomowski.

Kopia listu Xcia Biskupa Krak: z niewoli do prześw. Senatu y Ministerium pisanego.

Kiedy powszechnie y szczegulnie wszystkich Państw obroty są wszech rzeczy sprawcy, kiedy za iednym iego skinieniem naymocnieysze walą się Kro lestwa a Monarchowie Krolowie nayswyższych Tronow w naywiększe wpadaią przepasci y w onych między rozwalinami Krolestwa swe go częstokroć wspaniałosci Krolewskie ozdoby niezliczonych lat zbiory y samo nawet panowanie swoie wniepamięc grzebią y zako pują dziwić się więc niepowinnaś Naymilsza Matko Oyczyzno nasza ulubiony Polakow Narodzie że y temu pismu naszemu przez zagraniczne przedrzeć się pozwoliła sciany. To iest nay wyższego Pana opatrzne dobroci ż nam o was wspołbraci Waszych wiedzieć daie to iego dla nas miłosierdzie, że was serdecznie pozdrawiaiąc o sobie donieść żesmy zupełnie zdrowi rzetelnie oznaymić y że naydzielnieyszą pomocą Boską zasileni przy kre nasze znosiemy losy y istotnie upewnić pozwala. Nadził w długim czasie nieszczęscie nasze Bog tym szczegulnym rozpa: miętywaniem żesmy dopełnili powinnosci Katolikow y wol- nego Narodu obywatelow zostawiliśmy po sobie przykład dla was abyscie wzaiem takiemi dla stanu Rycerskiego stali się y onym do zastawienia piersiami waszemi wiary Xtusowey y swobod Narodowych przewodnikami byli. Ale Ah iak w iednym momencie zniszczone są nadzieie nasze. Niewiemy iak w tarasach tego grubego Narodu zasłać niepowiesaliśmy Kiedysmy się z hańbą Imienia Polskiego zustawicznym nas samych szydzeniem doczekali, że na ostatnim prawie przez nas senatorow y dwoch Postow zerwanym a bezprawnie z limity rozpoczętym seymie więcey u was słyszeć było wymownych

Ciceronow odważnych Pompeiuszow a niżeli gorliwych o
wiarę y wolność Katolikow więcey było cczych odgłosow
obłudnych dla Stanu Rycerskiego a w samey rzeczy fałsz
zawieraiących na nieprzyiacioł wiary pogrożek, wiemy od
samychże waszych y naszych nieprzyiacioł iż ci nawet
Ktorym od przodkow zostawione milliony porządnych Zoł-
nierzy na nogach postawili raczey onych ku prożney
chlubie niżeli ku obronie wiary y wolności używaią
więcey takich u was słyszemy Rycerzow aniżeli na mo
ście Tybru nieustraszonych poznaiemy Koklesow. O wiaro
o Oyczyzno! o wolności zbyt droga gdzież się owi prawdo
mowcy Stanisławowie Uchańscy Biskupi gdzie Szromi
ciłowie Pogan Janowie Krolowie? gdzie oni sławni Hod-
kiewiczowie Wisniowieccy, Lubomirscy Radziwiłłowie na
Szwedow y Moskwę za wiarę y wolność bitni bohatyrowie
myśl ich wprawdzie iuż w nieśmiertelności zostaiących
czuiemy ale wy naygodnieyszych przodkow plemie wy
w nich iesteście wy się na nich zapatruycie a dopełniaiące
obowiązku wiary y wolności urzędow waszych nieście świa
dectwo do nich iż onych niebyliście odrodkami wesprzyicie
Stan Rycerski aby za waszą radą y pośrzednictwem był
razem z wami w uczestnictwie wiekopomney chwały y sławy.

Uniwersał JmPana Bierzynskiego
do Wdztwa Sand.

Iozef na Bierzynie Bierzynski Podstoli Nowogrodz
ki Konf. Wdztwa Sieradzkiego Marszałek przeświet
nych sprzymierzonych y w iedno ogniwo złączonych Wdztw
Księstw y Ziem Generalny Marszałek.
Wiadomo czynię JO. JW. W. JMciom Panom obywa
telom Wdztwa Sand. rycerskiego y Duchownego sta
nu iż stosuiąc się tak do Uniwersału JW przeswietnego
Wdztwa Sand. Marszałka iako też odemnie w
czasie iuż dawnym wydaney y do akt grodow
Sand. per oblatam podanego zalecam y pod o
strością woienną nakazuię ażeby wyprawy żołnier
skie uniwersałami przeszłemi opisane z dobr wszyst
kich

kich tak: Rzpltey Duchownych y Ziemskich w go
towosci były y za przyisciem moim z woyskiem sprzy
mierzonym do obozu gdzie się znaydować będzie
sprowadzone y do moiey Kommendy za odebrane
mi uniwersałami oddawane co aby indilate na
stąpiło surowo a surowo obostrzam. To moie
uwiadomienie o przysciu woysk sprzymierzonych
aby każdemu obywatelowi przeswietnego Wdztwa
Sandz przyszło do pewnosci zalecam pod ammin
uniwersyą sądow Konff y woyskowym rygorem
miastom miasteczkom Dworom woytom sołty
som y gromadom Dobr Jeneralnie wszystkich
Wdztwa Sandz: aby ten uniwersał via Currenti
od miasta do miasta od wsi do wsi odsyła
ny był y gdzie są parochialne kosciały tamże
po miastach tak grodowych iako y party
kularnych publikowany aby się każde miasto
Dwor y wsie do ktorych to obwieszczenie przy
dzie podpisało y iedno do drugiego za rewer
sami odsyłało, ktoren to moy uniwersał dla
zupełnieyszego waloru przy wycisnieniu pieczęci
konff: ręką moią własną podpisuię Działo się
w obozie pod Pułtawami d 12. Miesiąca Czerwca
R: P: 1769.

Jozef Bierzynski M. W. S. R. J.

Uniwersał obwieszczaiący Wdztwo Sandz aby
według przeszłych uniwersałow stawiało wypra
wy do obozu sprzymierzonego woyska.

Z woli y Dyspozycyi przez uniwersał od JW. JMP.
Joz: na Bierz: Bierzyni przeswietnego Wdztwa Sie
radz Konff Marszałka Generalnego sprzymierzonych
y O. Konff: Wdztw Ziestw y Ziem ~~Marszałka~~ Regi
mentarza nakazane wyżey wyrażone obwieszczenie
aby w parafiy każdey był ten instrument

Dworowi Parochialnemu kommunikowany Iże go zas Dworu odewsi do wsi czyli dworów w tey że Parochiy będących odsyłamy y z rękami wła snemi wwypmcKanow obywatelów parochiy całey podpisany do drugieyże parochiy podobnym sposobem przesłany indilate być powinien Kto re to Parochie Rewersa tego uniwersatu do Grodu Opoczyńskiego odsyłać są obowiązani, na co się Ręką moią własną podpisuię Datt w Opoczni ę 20. Mensis Junij 1769 Anno.

Stanisław Kostka Wyszyński suscepstant Grodu Opoczyńskiego.

B. Buchowski Ej.

Pozew JW. Bierzyńskiego Reymentarza skonff. Wdztwo. y Sieradzkiego Marszałka do obywatelow prześwietnego Wdztwa Sand.

Jozef na Bierzynie Bierzyński Podstoli nowogrodzki, Konff. prześwietnego Wdztwa Sieradzkiego y Związku woyska Kor. Marszałek tudzież prześwietnych sprzymierzonych y wiedno ogniwo złączonych Wdztw. Ziem y Ziem Generalny G. Reymentarz z całym Rycerstwem woyska z skonff. y związkowego tudzież Konsyliarzami wam JO. JW. WW. Jmć P. Senatorom dygnitarzom y urzędnikom stanu Rycerskiego Wdztwa Sand. obywatelom tudzież przewielebnym wielebnym JmćKsiężom Duchownym utriusq ritûs także sławetnym miast miasteczek burmistrzom pracowitym wo woytom y gromadom ziemniey woytom sołtysom y wybrańcom w dobrach Krolews y Duchownych znaydu iącym się wszczegulności wszystkim z osob dobr waszych ogołem wszystkich mocą y władzą Konff. y związku naszego nakazuiemy abyście przed nami, y sądem naszym Konffederackim razem y związkowym złączonym w obozie pod wiścią. lub gdzie się znaydować będziemy od daty niniejszego pozwu za tydzień osobiscie y nieodwłocznie stawili się a to na instancyą y prawne poparcie urodzonego Instygatora naszego woyskowego Zowoda ktory was pozywa o to iż wy

nieuważaiące na wyszłe kilka razy uniwersały od JWJMP. Hrabi Tarnowskiego Marszałka wyższego sędziów Regimentar skie mniey ważąc wypraw wojennych y z lenungami wyznaczonemi uniwersałami opisanych na obronę wiary S. K. R. wolnosci narodowey gwałtownie potrzebnych do tych czas sie oddaiecie y oddawać niestaracie się ale w brew uniwersałom y Dyspozycyom Konff. idąc we wszyst kim czynicie podeyrzane opoźnienie. Zaczym pozwani iestescie do widzenia y usłyszenia was za takowe nieposłuszeństwo y opieranie się w wydawaniu wypraw wojennych y z lenungami, skarać, nieodwłocznie stawienie się do obozu tychże wypraw wojennych y z lenungami nakazać y do tego co tylko się sądowi naszemu zdawać będzie przymusić y pociągnąc. Jestescie tedy zapozwani, bądź na przyszły termin do odpowiedzi gotowi. Działo się w obozie pod Koprzywnicą Dnia 20. Miesiąca Czerwca 1769 Roku.

Uniwersał JWJMP. Hrabi Tarnowskiego Marsz. Wdztwa Sand. do tegoż Wdztwa.

Rafał Amor Hrabia z Tarnowa Tarnowski Generał Major Woysk Rzpltey Konff. Wdztwa Sandomirskiego y Ziemi Stezyckiey Marszałek wraz z złączonemi Marszałkami y Konsyliarzami.

Pierwszym uniwersałem ogłosiwszy przeciąg dwoch niedziel wyrażony abysmy prawowierni Katolicy Ziemianie Szlachta ktorych stan iest cel iedyny Wiary S. R. K. y wolnosci przez Przodkow nam zostawioney bronienie natężyli mysli nasze o sposobach nieuwemiężaiących mocnienia się przeciw nieprzyiacielowi wiarę y wolność nam wydzieraiącemu ponowilismy, y drugim czas dziesięciodniowy dawszy a tu iuż miesiąc cały upłynął my sami życia y fortuny nasze Kosciołowi y Oyczyznie offiary uczyniwszy od zrodła niewidziemy się garnąc się strumieni Wdztw Xięstw y Ziem Zaduszani bylismy że miłosć wiary tyle nam sprowadzi skwapliwych że sama gorliwość przy wierze S. y miłosć przy wolnosci sprawi postrach nieprzyiaciołom atoli niewidziemy obywatelow na offiarę Boga życie posłuszne offiaruiących y tych S. składki czymbysmy byli zdolni od-

por dać pomnażaiącym się nieprzyiaciołom Kościoła na
szego S. y Oyczyzny. Więc gdy ręka ręki niechwyta, przy
muszony iestem swą rościągnąć nakazuię wszystkim
dobrom tak Krolewskim Swieckim iako y duchownym
w Wdztwie Sand: leżącym aby do nas Marszałkow
w Muszynie w obozie stoiących, wszystkie podatki po
głowne, Duchowne y z dobr dziedzicznych a digni
tatibus Hyberny pogłowne Żydowskie Kwarty in du
plo ratami oddawane były sub animadversione
iż żołnierz Konfff: sine solutione będący pożywo
wić sobie musiałby ktora rata pierwsza wy:
płacona ma bydź ultima Maji zaczynaiąca się
Kwity zaś ostatnie z sobą przywieść obwieszczam
aby dupsikaty z samich dworow obwieszczam
iż żądamy a to iest na mundury broni y
ammunicyą ktoby zaś przystał wyprawę konną
z bronią y na mundur. Złł Pol: 80. Lenungu na
pół Roku na tydzień po Złł 3. to z podatku dla każ
nego każdemu potrąci się y na ten czas wszystko a
wszystko. Każdemu płacono będzie przez Zołnierza Konff:
ani żadnych paletow na Prowianty wydawać się niebę
dzie a iako narodowy podatek tylko in duplo dla każde
mu widocznych potrzeb wyznaczywszy, z każdego zaś mia
sta większego żądamy ludzi pieszych na piechotę żołnie
rzy po dziesięciu a z mnieyszego po pięciu. A że wsiow Kro
lewczyzn maią stawać woyci z przysięgłemi z inwentarzami
osady dla ułożenia po czemu ktora wieś może ludzi na pie
chotę wydać, cokolwiek zaś Wdztwo Sandom: tak pienię
dzy iako y ludzi doda to wszystko ad acta podać roska
żuiemy, y expens rękami nas Marszałkow podpisany o:
blatowany dla uwiadomienia brać na co się co obraca podamy
Gdyby zaś ktory z nas Marszałkow tego Wdztwa nieznay
dował się w obozie gdy podatek od kogo przywieziony
byłby tedy Marszałkow znayduiących się złączonych
kwit ieden wiarę y walor mieć będzie iakby przyto:
mny tego Wdztwa podpisał się Marszałek. Dla wiado:
mości wszystkich ten uniwersał do Akt Grodzkich poda
iemy Drugi zaś z Kancellaryi naszey pod pieczęcią Konff:
Fara Farze Miasto Miastu via cursoria Nieodwłocznie
odsyłać ma na ktory to uniwersał przy wyraźnie:

niu pieczęci Konff. rękami naszemi podpisuiemy. Działo się w obozie pod Muszynką Dnia 14. miesiąca Maja 1769. Roku.

Joachim Szwarcemberg Czerny. Chorąży Zatorski y Oświęcimski Generał Maior Marsz. Wdztwa Krak.
Rafał Amor Hrabia Tarnowski Generał Maior Marsz. Wdztwa Sand. y Ziemi Stężyckiey
Michał Grzymała Dzierzanoski Marsz. Ziemi Gostyńskiey
Ignacy Potocki Sta Kaniowski Marsz. Ziemi Sanockiey
Antoni Pierzchała z Kasiełna Błasecki Konsz. W. Krak.
Józef z Łupniewa Uiejski Konsyl. Wdztwa Sand.
Tadeusz Chrosiewski Konsyl. Ziemi wieluńs.

Manifest JW. Kraiowskiego Pułkownika Kawateryi Krzyża S. od Prowincyi Małopolskiey Konff. do Prowincyi Wielkopolskiey Posła Xięstwa Mazowieckiego Konff. Ziemi wizkiey Marszałka uczyniony w Grodzie Rożańskim w Wigilię S. Antoniego z Padwy R. 1769 wypisany de verbo ad verbum.

Przed urzędem y aktami niniejszemi grodzkiemi Rożańskiemi stanąwszy osobiście JW Jmć ~~Kraiowski~~ Kazimierz na wysocie Kraiowski Pułkownik Kawateryi Krzyża S. od Prześwietney Konff. Prowincyi Małopolskiey do Prowincyi Wielkopolskiey Poseł Xięstwa Mazowieckiego Skonffederowanego Ziemi wizkiey Marszałek naprzeciw JO. Xiążęciu Repninowi Posłowi Rossyiskiemu tudzież woysku pod Jego Kommendą zostaiącemu także przeciwko wszystkim osobom czyli Kraiu Polskiego iakieykolwiek Kondycyi obywatelom niżey specyfikowanym z wspomnionym Xiążęciem Repninem albo z woyskiem Ross. wszystkimkolwiek na upadek Wiary S. Katolickiey R. z dawna panuiącey y zdradę oyczyzny tam directe quam indirecte iedność trzymaiącym manifestuie się y protestuie solennie o to. Iż wspomniony Xżę Repnin y woysko Ross pod Jego Kommendą zostaiące nie-

iako wolnemu narodowi od wiekow początkowych żadne-
go absolutyzmu nigdy nieznaiącemu na podobieństwo inn
Krain Polskiego zupełnego zawoiowania od zaczęcia se-
raźnieyszego panowania wymowić y opisać trudno
przez Senatorow Wodza Posłow dygnitarzow y różnych
zacnych Patryotow Polskich nieźwyczayne sekwestro-
wanie różney także godności gorliwych mężow spra-
wiedliwie bo dla utrzymania w dawnych obrę-
bach y istocie Wiary S. K. R. bez ktorey nikt zba-
wieniem duszy uszczęśliwić się niemoże oraz praw
Kardynalnych za nowych wymysleniem z gruntu
przewroconych skonfederowanych rożnemi tyran-
skiemi sposobami przez zaboystwo w Krain żad-
ney dependencyi ani gwarancyi nie nieznaią-
cym ani chcącym poczyniwszy gwałty gdy wol-
ny narod na zapobieżenie dalszym niezanośnym
nieszczęśliwościom przyzwoitych przez skonfederowa-
wanie się po wszystkich Woiewodach Ziemiach y
Powiatach w Oyczyźnie własney chwycił się spo-
sobow, zaraz nieodwłocznie chwycili się po dro-
gach rożnych mieyscach domach własnych oby-
watelskich naieżdżać zabierać grassować osoby
bez względu na zasłużyły tyransko więzać bić
więzić zabiiać akta iedne przez wydzieranie tran-
sakcyi drugie przez zabieranie z Kancellaryi
uchwał stanow skonff. mianowicie Xięstwa Ma-
zowieckiego Ziemi Wizkiey Zakroczymskiey Nur-
skiey y innych gwałcićważyli się Zaś wy-
żey nadmienieni obywatele bez względu na Boga
Pana nad Pany Krola wszechgusności nad Krole
stworcy y Zbawiciela świata ktory życie fortunę
honor Koronę y zbawienie dać y odebrać może oraz
Oyczyznę matkę ktora z miłością w uszczęśliwieniu od wszyst-
kich narodow postronnych na swym łonie w nadziei poz-
skania wdzięczności każdego z nas wypielęgnowała z obwi-
nionym Xciem Repninem y woyskiem Ross. zdradliwe
dla Oyczyzny rady praw nowych wymyslenia podatkow
niepraktykowanych stanowienia poczciwych Zelantow Spic

gowania, onych wydawania, Jurisdykcyi nowych oraz y wszelkich podczas Konff. ninieyszey attentowania sposobow na zgubę Kraiu y własnego narodu dodawania wdawać ięczyć y znosić się usiłowali y rożne crimi na status popełniali mianowicie Xże JMć Szymas przysięgą y prawem obowiązany azeby postrzegł czy w czymkolwiek paktow konwentow nadwerężenie przepisanych sobie prawem chwycił się sposobow ktorym powinności swoiey niedopełnić y niesta-nował Xiążęta Czartoryscy Kanclerz Lit. y Wda Ru-ski niedosyć że subtelną czynnością swoią w czasie poznieyszym wielkiemi dowodami dowieść się maią- ca iakoż nigdy niesłychane y od narodu Polskie- go ile wolnego nieżądane gwarancyę wystarali się a przeto ruiną całey Oyczyzny stali się ale nawet bez względu na własne urodzenie słysząc y widząc bezprzestanne wspołbraci swoich gorliwych za wiarę S. K. R. tak niepraktykowaną srogość niestarali się y owszem są instrumentem. Xże JMć Podkomo-rzy Kor. niedosyć że z wyżey obwinionemi we wszystkie wchodził czynności zapomniawszy przy rzeczenia N. Krola JMci Polskiego y te słowa na sey mie narodowi oswiadczone. Non plenitebit vos me fecisse Regem przeciwko temuż Narodowi Wiarę S. K. R. y Oyczyznę sprawiedliwie przez skonffederowanie się y przez nieprzyiacioł wymuszone azardy do ostat-niego upadku ordynans na wylanie krwi wspoł-braci JP. Branickiemu Łowczemu Kor. podpisać wa-żył się JO. JWW. Biskupi y inni Senatorowie et in ministerium wchodzący prawem z dawna y Jura-mentem dobrze dla Oyczyzny radzić upadku Wiary S. K. R. y teyże Oyczyzny bronić obowiązani niedo-syć że wpozor rad publicznych wielkich senato-row Posłow y Delegatow w niepraktykowany areszt wzięli y sekwestrować woysku Koff. dopuścili lecz nawet y dla prywatnego zysku doczesnego sposobow do dalszey ruiny dodawać nieprzestali JP. Branicki

Stępkowski Obożny Polny Kor. niepoznawszy w tym swoiey powinności iż przynaymniey rownie z Konff. stanami Bogu y Oyczyźnie winni gorliwość y ratunek niepraktykowany Ordynans na zniesienie Braci swoich zbawienną myślą rządzących się odebrać y odebranemi z pohańbieniem Kosciołow stolic Boskich stanu niewinnego ruiną Krainy z pilną exekucyą zadosyć czynic ważyli się JO. Xże Radziwiłł Woda Wileński Marszałek Generalny Konff. przeszłey Kor. z innemi w czynności z nim wchodzącemi JW. Marszałkami ale y Konstytucyą Ostatniego Seymu na zgubę Oyczyzny Wiary S. podpisać ważyli się JW. Komissarze iako Xże JMć Podoski Prymas Ostrowski Biskup Kuiawski oraz takze wszyscy Komissarze W. X. Litt. do układania nowo myślnych ucisku narod niewolnicze obowiązuiących praw wyznaczeni przyiąwszy teraz Komissyą traktatową dzieło tey Komissyi Traktatowey Wiary S. K. R. y prawa Kardynalne z gruntu przewracaiące podpisać smieli y ważyli się. Tudziez wszyscy ciążącą denominationis ac tituli JPanowie Posłowie że sub tempus Confaederationis moderne funkcye Poselskie przyiąć y onym zadosyć czynić ważyli się oraz JPanowie quorumvis nominum deputaci Sędziowie Podsędkowie Pisarze y Regenci zapomniawszy obowiązkow swoich dawnemi prawami obwarowanych podczas Konfederacyi dotąd z obserwowaniem nowych ACtu Praw rożne Iurisdykcye a nawet niepraktykowane iako to Iudicii mixti Sądy składać y dopełniać ważą się także ci ktorzy dosyć oczywistą a całego swiata nigdy nienadgrodzoną przez gwałcenie wyżey wspomnione Kosciołow niewinnych stanom y Piękne krwi braci rozlanie widząc stratę, dotąd w zuchwałey tłumiąc zapamiętałości podobney innym tak znacznie zapomniącym się na uratowanie Wiary S. K. R. y Oyczyzny nic niebiorą przed się zbawienney rezolucyi, niech się sam taki każdy osądzi ieżeli może

wiernym Katolikiem albo wdzięcznym synem y prawdziwym nazwać się Patryota a przeto tak naprzeciwko xięciu Repninowi y woysku Ross: o postępowanie sobie w wolnym narodzie absolutnie iako też przeciwko nie wdzięcznym Bogu y Oyczyznie obywatelom wyżey specyfikowanym manifestuie się.

Nota

Dla JMci P. Psarskiego Rezydenta Krola JMci Polskiego Przy dworze Rossyskim.

Poniewaź to pro memoria ktore JMć P. Rezydent d. 28. 8bris 1767. podał y Imieniem Krola y Rzeczypsltey na wolny Seym Zgromadzony za cel ma uwolnienie czterech obywatelow ktorych woysko Rossyiskie w Polszcze będące na żądanie y dla utrzymania Rzpltey z Rossyi z Roskazu Posła Ross: aresztowało ministerium więc Jey Cesarskiey JeyMci one zważywszy y wszystkie okoliczności z sameyże rzeczy wynikaiące rosstrzygnąwszy niemniey się na powinność wtym swoię iako też y na prozby zaniesione obeyrzało. nietrzeba go było zagniewać aby zdanie Nay: JMPer: w tym utrzymało czego po niey razem schodzące okoliczności rownie dotkliwe iako też y przyiaźni Jey ku Rzpltey przywiązie wyciągaią. Idzie tu o to aby się na moment przypodobać Krolowi JMci y Rzpltey, ale oraz y o to idzie aby się zrzekła N: JMPeratorowa JM. tey chęci ktorą ma oboygom iak nayrzetelnieyszą y naytrwalszą uczynić. A możnaż rozumieć o tey Pani aby się namyślać miała coby miała z oboygą obierać. Odpowiedź ktore w tey mierze ministerium obowiązane iest udzielić JMćPanu Rezydentowi taka iest iakiey się nalezało spodziewać po postępku na dalsze patrzącym y na gruntownych prawidłach osadzonym. Narod polski żąda pokoiu y porządku a w swoym rządzie. JMPeratorowa JMć potrzebuie tego aby ziednała niewinności y sprawiedliwości zwycięstwo obowiązaną y chętliwą będąc do wsparcia zamysłow Rzpltey. Uznaie zuchwałości tych ktorzy że są oczywistemi Jey y własney oyczyzny Nieprzyiaciołami po niey tego się domagaią aby dla dobra pospolitego offiary nie czyniła.

Nieznałby zaiste ten JMPeratorowey JeyMci ktoryby sonial

powątpiwać o tym że remonstracye Ministerium Jey podane wrażenie na Jey umyśle uczyniły. Należy do Króla czuiącego się do swoich powinności y o wypełnie nie onych gorliwego chcieć y szukać dobra poddanych swych, rościągać na każdego z osobna starania swey oy cowskiey przezorności, wzruszać się litością nad nay mnieyszą onych szkodą; wszakże znayduią się ludzie kto rych uporczywość wszystkie usiłowania płonne czyni, lu dzie, którzy już to z upodobania iuż z przymiotu iuż też z zwyczaienia się spokoynosci nienawidzą takowy sobie ro dzay szczęśliwości zakładaią który że z dobrym istotnym szczęściem walczy od Króla też wsparty być niemoże iakoby być niebez pobłędu pokazali się owi czterech których Poseł Ross: kazał aresztować nietak onych od powinności Senatorskiey odrywaiąc iako raczey chęć o czywistą działania przeciw powinnościom swym w nich tłumiąc z własnicza podczas walney rady na którey tak wielkiey iest rzecz wagi. Ani boiaźń ani iakowa korzyść niebyła JMPeratorowy JMci powodem aby sobie iakie sta szydła stawiała z któremi by wałożyła niepomieści się to ani z przymiotami ani z polityką JMPeratorowy JMci aby miała chcieć y szukać winowayców. Od tego czasu iak N. JMPeratorowa JMć na Tronie zasiadła wszystkim swey łagodności y pomiarkowania swego dała dowody. Nietylko że niescierpiała tego aby zawziętość osobista przyćmiła blask Panowania Jey ale owszem często Jey łaskawość uchyliła pra widet owych które w takowym są u postronnych szacunku, iże że są środkiem nieochybnym do ukrócenia odrodnych ziomków których przeciez JMPeratorowa JMć nieużyła nie chcąc wstęp który ma do równości nawet sprawiedliwey w osobie przekonać zapatrywał się naród Polski owszem cała Europa. Że poglądała na takowe postępki JMPerato rowy JMci wszyscy uyrzeli że ludzkość iest źrzódłem y celem każdego Jey dzieła że przez nią iedna y dla niey rządzi a ieżeli iż w rzędzeniu kraiów swych własnych z których nikomu krom Boga sprawy dać niewinna. nigdy od tego prawidła postępków nieodstąpiła ieżeli nieprostrze na nigdy aby miała przestępce prawo tak głęboko na ser-

ci Jey. wyryte a iakimże sposobem miała się od tego pra
widła odbalić. względem narodu wolnego y niepodległego
sobie w sprawie ktorą się nietylko iako przyiaciołka y
sprzymierzona wdaie. Ma w tym takt narod ktory posił-
kami Jey wsparty iest iako y lud swoy własny za
swiadkow ktorzy zeznaią iż nieużywa żadney powagi osobi
stey ale tylko żąda aby nie wzniecita w umysłach to
zaufanie do ktorego Jey cnoty drogę scieszą. A ktoż tu nie
uzna z tych samych uwag słuszności pobudek ktore przy
wiodły Posła Jey to Monarchini do tego do użył wła-
dzy ktorey skład w ręku swych piastuie y ktorą mu
narod pozwolił u ktorego przemieszkiwa. Lecz nieprzestaie
ieszcze na tym delikatnosć JMPeratorowy JMci że tak
sprawiedliwe przyczyny po stronie Posła swego widzi ale chcąc
onego postępki pochwalić chce oraz aby wszyscy ci ktorzy
bez uprzedzenia sądzą byli oczywiscie przekonani że ten
srzodek ktorego użył był rownie potrzebny iako y spra-
wiedliwy że się zaim bynaymniey nienagłił że w tedy do
piero do niego przystąpił gdy uyrzał że mu się wymyka
pożytek, ktorego się ministerium spodziewa z takowego prze
swiadczenia nie tylko ten iest aby schańbić owe mowy kto
re postępek Poselski w pismie na ktore się tu odpowiada, za
gwałtowny udaią. Nieby JMPeratorowa JMć nieodpowie
działa na owe prozne wrzaski ktore od nieumieiętnosci
uprzedzenia chciwosci nadewszystko zaś od tey nienawisci po
chodzą ktorey każde sprawa ktoła opisaniom że iest wy
wyższony podlega aniby się inaczey nad niemi niemsci
ła ieno trwaiąc w przedsięwzięciu swey dobroczynnosci. Lecz
wtym się znayduie rzecz, taka ktora trapi y boli JMPe
ratorowę JMć powziedaią y głoszą o iakimsi pomieszza=
niu sprawionym w narodzie przez wzięcie czterech oby
watelow Rzpltey na ktorą iedną wzgląd iest miany w
postępku ktorego potrzeba wyciągała. Jezeli boiaźń zatrwo
żenia zwyczayne iest w ludziach zawsze źle uwiadomio
nych zawsze za pozorem uganiaiących się tedy przynaymniey
po szlachetnie urodzonych JMPeratorowa JMć spodziewa się
że podobnemu wmazeniu mieysca nieda że gdy się na

postępki Biskupa Krak. y Jego nasladowcow z iedney stro-
giey zaś strony na owe zapatrywać się będzie sposoby
ktorych poseł uzywał aby dowoźć tak zły radkto-
ry ich czekał przeciwnie zaś spoyrzy na owe stopnie surowo-
ści ktoremi go do takowego postępienia zniewoliły.

Coż kolwiek bądź JMPeratorowa JMć przedsięwzięta obia-
śnić każdego z osobna Polaka istotney prawdy wykładem chwa-
ła Jey tego wyciąga aby na mieysce boiazni całe niegruntownych
p.ieżeli mogła dać przyczynę do nich ta Pani temu narodo-
wi ktorego całość w naypierwszym iest u niey szacunku uprosić
naygruntownieysza iak nayskuteczniey ziednana nastąpiła,
tak Jey iako y Rzpltey interes na to się zgadzaią aby na-
rod zwrociwszy oczy od przypadku oczywistego czterych swych
obywatelow żalu Jego niegodnych wielkim owym obiektem
się bawił ktory ma przed sobą tym umystem y za wyraź-
nym roskazem JMPeratorowy JMći przy oswiadczeniu iako
nayuroczystszym że Poseł Ross. nie uczynił coby się zgadzało
nie z wolą Jey y zamysłem chwalebnym niezgadzało że to
wszystko co uczynił wprzod iawnie w Deklaracyach JMPerato-
rowy JMći było oznaymiono. Ministerium Ross. przyjmuie
y ponawia iak nayuroczystszym sposobem imieniem swey Mo-
narchini Deklaracyą uczynioną przez Posła z okazyi y po wzięciu
ostrzegaiąc y upewniaiąc iak nayrzetelniey y naydokładniey
że JMPeratorowa JMć niescierpi aby obietnice y nadzieie
narodu były prożne wtęt że wolność y niepodległość Rzpltey
są y będą zawsze w osobliwszym u niey względzie tak iako
żąda aby był ziednany y pewny wzgląd na prawa y zaszczy-
ty każdego z osobna obywatela.

Ale coż za wagę będą mieć takowe upewnienia kiedy
doswiadczenie pięcioletnie każdego w tym przekonywaiące
że JMPeratorowa JMć samego tylko dobra Polski szuka
i z nayweiększym usiłowaniem nieszczęsciom y niepokoiom
drogę zamkniąc starała się przecież do tych czas narodu całe-
go nieprzywiodło że iako wszelakich pomyslności po przy-
iaźni JMPeratorowy JMći ku sobie spodziewać się ma tak
przeciwnie ałbiey takowey obawiać się nie ma
Bądz że to może aby umysły Polakow prawdą tak czystą
y tak iasnie wywiedzioną y samym skutkiem stwierdzo-
ny przeswiadczyć się niedały. Niemoże tego rozumieć o
N. JMPer. rownie iako y tego aby Rzplta niemiała

zważyi iako z soby w tych okolicznosciach JMP Cerat.
JeyMe ważzy iako wszystko to sobie przed oczy stawia
do czego ią obowiązki na się przyięte y przyrzeczenie do:
pomagania Rzpltey skończ. do poprawienia z kluby
wypadłych praw y przywrocenia pierwiastkowego stanu
powabiaiącey zniewalaią. Tak iest stawia sobie Dwor Ross.
wszystkie okolicznosci ktore mu do tych związkow y obowiąz
kow powodem było z niewoleniem JMP Ceratorowy JMci
ktora iest Przyiacielką sosiadką y z przymierzoną Rzpltą
iest mocą uroczystych traktatow Gwarantką. z dawna Praw
części obywatelow. ~~Temu~~ tego narodu że prawa są naruszone
ten obowiązek złączony z ludzkością przywodzi JMP Cerato
wą JMe do tego aby się wstawiła za Dyssydentami to
prawo iest iasnie dowiedzione wszakże JMP Ceratorowa
JMe iest daleka od tego aby go żatywała, nieużywa
ła innych do tych czas srzodkow tylko przyiacielskich
namow rad napomknienia nalegania y przestrog dalsze
z odwłoki tey sprawy wynikać mogące niebespieczeństwa
ukazuiących przez pięć lat nieprzerwanie Ministrowie
około tego pracowali aby tę rzecz do przyiacielskiey u
gody przyprowadzili a burze ztąd wzrastaiące usmierzyli
a lubo y prawo y moc ma do tego aby się skutecznie do
magała z cierpliwoscią iednak do tych czas czekała aby na
rod uspokoił sprawiedliwe utyskowania tych ktorych
ona pod obronę swoią wzięła. Nieżażyła swey władzy
gdy kłom tego że iest daleka od tego wszystkiego coby ia
kie rożrożnienie czynic mogło między nią y Rzpltą sama
Jey chwała tego broniła, iże żeby naysprawiedliwsza
rzecz, tym samym u niey iest w podeyrzeniu, że iest zmu
szona, litosc wszystkie Jey kroki kieruie troskliwosc
o utrzymanie sławy podaie do umysłu y utrzymuie wniem
pomiarkowanie. Jakiegoż tedy nieszczęsnego przyczynie przy
pisać należy to sprzeciwienie się uporczywe, z iakim
się stawia przeciw postępkom tak sposobnym y zgodnym
do zachęcenia y przygotowania rozumu spokoynego aby
przywrocenie Dyssydentow za słuszne uznał. Niemożna
tego mowić aby narod tak przetartey niewidział niespra:
wiedliwosci.

wiedliwosci tak srogicy iaka się dzieie gdy się owa swoboda y ro
wnosc zaszczytow na ktorych osada rządow Jego stoi nie wszyst-
kim udziela ani tego można rozumieć aby nadzieia że sobie
Imperatorowa Jey Mć na koniec wsparciu rzeczy żadney korzyści
dla niey nieprzynoszącey sprzykrzy umysły Polakow uwa
dzie miała gdyż maią w beskrolewiu swieży przykład
wszak wolne obranie ktore mimo tylu przeszkod do
skutku iest przyprowadzone nierowniey trudne było aiakiey
korzysc z niego miała Rossya, ~~ona~~ ani tego mniemać nie
podobna że Rossya swym siłom nieufa y że onych nie bez
boiazni y ostrożnosci zażywać będzie nikt Jey iesżcze tey
podłosci niewymawiał a postępki Jey od tego czasu iak
Jey interess z interessem Europeyskim skoiarzony był
poczęst nic u siebie niema podobnego. Daremnie się wy
silać będziesz w domniemaniu się prawdziwych przyczyn
tych postępkow iakowe Rzplta względem JmPi Mści w sprawie
Dyssydentow okazała ieżeli onych tłumaczenia względem
zdrożnosci rządu wnętrznego szukać zaniechasz w tłumie
tak rozciągnych fakcyi rozum nayprzezornieyszy ustąpić
czasem musi zuchwalszemu większa liczba by dobrze była
po stronie sprawiedliwosci rostropnosci y rozumu nie
przecież tam niewskora gdzie iednomyslnosc zawsze iest
potrzebna gdzie liczba wprawdzie ale pewna korzysc
tego ktory żąda z tego iest ta że przeszkadza dobremu
nie komu innemu iedno owemu nierządowi od ~~tego~~ ty
sięcznych na własny zysk patrzących pochodzącemu
owym to burzliwym a zawsze niespokoynym a zawsze
nad gorę chcącym umysłom ktore się zawsze wsrod
Rzpltey znayduią kierować one według woli swoiey
chcą, poczytać należy to gwałtowne zamieszanie
wszystkich stanow y to wzburzenie w iakim się po
dziś dzień znayduie dla sprawy tak iasney w
początkach swych.

Ten to duch niespokoyny do tych czas walczył z sprawie
dliwoscią urągał źle przez czas niemały z pomiar
kowania Monarchini odrzucał wszystkie srodki do ugody
w rzeczach ktorych nawet słusznosci uważyć niechciał

y bardziey ieszcze przez okolicznosci wzbraniał się niż przez sąmę zbrojność, z JMPer: Mli naygrawał się.
Jakiż będzie moment ten tak istotny dla okazania Jey chwały? iakie będą w tey mierze postępki JMd. Jmli? czy się uda zaraz do zemsty iako srodka iedynego ktory iey zostawuię? y ktorego żądać się zdaią? czyli też przez podle opuszczenie sprawy Dyssydentskiey, w Jey własną prze mieni? już to dla obrony tak iawney, y skutecznej, kto re im przyrzekła, iuż też dla obowiązku utrzymania ich, ktory się na się przyięła? Da po sobie poznać że spra wiedliwość niczego się od niey spodziewać niema? za tym gwałtowność z niey się bezkarnie rostrzygać może? przyidzie li do tego że przyiaźń wszelką stargawszy zbroyną ręką tego domagać się będzie czego łagodnemi sposobami ziednać niemogła? Tenci iest sposob ostatni do użycia ktorego Pa nią te zniewala ktora tak często y tak ciawnie przyiaciel ką się pokoiu pokazała ale przeciwko komu tego zażyie sposobu czy przeciwko Krolowi w ktorego obraniu obiawiła Rzeczyp: przychylność swą przychylność porządku swego nieszukaiącą czyli przeciwko narodowi ktory wyrwała z niebespieczeństwa oczywistego woyny domowey gdy tak w umy śle JMP. Jmli żąda chwały istotnie w tę sprawę wdaney z owym wstrętem ktory w sobie czuie do nieszczęśliwości nad dwoma narodami przyiaźnemi wiszącey władzy żyzny w wy nalazku Jey dowcipu postrzega sposob zdolny może do uspo koienia ułożenia wszystkiego nie przystępuiąc do otwartey mo cy widzi że trzeba męstwo z przyiaźnią, władzę z wolnością ufanie złączyć z powagą a natychmiast duch narod rostrzygaiący ustąpi w Rzpltey, sprawiedliwość y ro stropność zakwitnie, przepaść pod nogami otwarta za pomocą obywatelstwa ożywionego y obiaśnionego a przez przyiaźń y wspaniałość otrzymanego zawrze się Takowe były zemsty, to było ułożenie seymu wspar tego postępkami JMP. Jmli, podaie ona tenże srodek z ową pewnością iako umysł szczery wdzięcz od wszel kiey intrygi wolny, ukazuie co ieszcze podobnego być widzi, ieżeli by się Jey rady trzymano sama zas

do wykonania rzetelnej pomocy obiecuie, ledwo się z tym odezwała skoro Jey zamysł był zrozumiany, zaraz narod cały pozbawiony owego pomieszania w ktore go wprawiły tak ciężkie razy wolności Jego od fakcyi rządy mieszaiących żądane, iednostayny odgłos zaiu wydał wszyscy zaraźem o przemianę powszechną wołali ktora kray w niebespieczeństwie osadziła przywracaiące y ubespieczaiące ustawy głowniejsze ktoraby przy obronie y gwarancyi JmP. JmMi ułożenie Rzpltey nieodmienne uczyniła naostatek raz na zawsze Rzpltę przeciw gwałtownym skołataniom upadkiem Jey strony wyuzdanych namiętności grożącym ubespieczyła; na takowe rozwagi od JmP. JmMi uczynione na upewnienie o pomocy Jey narod cały z osobliwszą gorliwością z pospiechem y ochotą (: iakowych przykładow w dzieiach Rzpltey niemasz :) przyłożyła usiłowania rowne tę chtego iako powszechnego w wszystkich częściach Krolestwa, na przywrocenie praw swoich, a przy takowym przywroceniu na zadosyć uczynienie obrażoney JmP. JmMi uyrzeli, że Seym pod związkiem Konfed: powszechney y wspartey od tey Monarchini iedynym iest lekarstwem dla uleczenia Kraiu Gwarancya zaś iedynym srodkiem utwierdzenia y ubespieczenia dzieła tego.

Już tedy nie iest w mocy JmP. JmMi zerwać związek ktory ią do piastowania losu Rzpltey przywodzi owe deklaracye w ktorych wyłożone były Jey żądania troskliwe o całość Rzpltey ow zaś obowiązek ktory ią do tego zniewala aby zażyła prawa do tych czas tak wzgardzonego, iasno był wytłumaczony. Owe Jey żądze ktoremi się unosi aby odmieniła stan zamieszany niniejszy w ktorym Rzplta zostaie bez ktorey odmiany utrzymać by się niemogł pokoy między temi dwoma narodami iuż nachylony, owe z strony narodu odgłosy nagłe y iednostayne żądania Jey dogadzaiące, owa ochota z ktorą się zabiera do tego wszystkiego coby tak zamysły Jego iako tez JP. JmP. do skutku przywieść mogło. Owe natężenie wotowania powszechnego ku iednemu koncowi dążącego owe Seymiki zgromadzone y kierowane wszystkie powszechney odmiany owe posiłki JmP. JmMi tam wszędzie gdzie zbaczaiące przeciwienie miłość Oyczystney zasłoniło. Wszystko to z osobna dodaie wagi pierwiast:

Kowym obowiązkom. Sprawiła to potrzeba zobopolna, y ufność a wdzięczność ktora to bardziey ieszcze ukoiarzy zupełnie potwierdza y powiąże, gdy się wszystkie Konfed. osobno w iedną przeistoczyły powszechną, naypierwszy krok Rzpltey iest ten aby oswiadczenie szczere y iawne swey wdzięczności Nay. Monarchini dała ktorey pomoc one tak skuteczne swey wolności wspiera: poselstwo uroczyste liczne y wybrane między naypierwszemi w narodzie imionami tłumaczem iest zdania jego, list zas kredencyalny w ktorym Rzplta sama przez się mowi iest tylko wyrazeniem zaufania ktore ma w pomocy y gwarancyi JMci JMci ktora o nie prosi od niey szczegulniez y z niey pomocy spodziewa się że pokoy y szczęśliwość zasadzaiąca się na wolności y swobodach wszystkich praw obywatelstwa służących używania na zawsze dla Rzpltey utwierdzone będą. Na pomocy JMci JMci zasadzaią się wszyscy obywatele ziednoczeni, ona sama początkiem iest wszystkich zamysłow ponowili tę prozbę wysłani od Rzpltey Posłowie, JMci zas JMci ponawiaiąc swe obietnice obowiązki te swe na nowo stwierdziła. Tak to JMci JMci tuszy sobie po tey ufności, ktorey do tych czas nieodmieniła. Że N. JMci JMci iest gwarantką seymu y przez nią y dla niey zgromadzonego, nayMnieysze ociąganie się naymnieysze zaniedbanie Posła Jey kieruiącego posiłkami od N. Rzpltey uzyczonemi byłoby naruszeniem obowiązku naypoważnieyszego ktory Monarchini na się przyięła.

A iaki to ma bydz seym iakiez rzeczy maią bydź roztrząsane na nim nie iest zwyczaynym trybem y zwyczaiem rządow zwołany na ktorym spor z większym lub mnieyszym pożytkiem z iakowey rzeczy wynikaiącym zaostrzy się y rozstrzygnienie bez niebespieczeństwa sprawić może. Część cała narodu wtrysnuce na to że nayLepsze oney prawo obalone a na to mieysce inne wolności jey przeciwne ustanowione. Część zaś narodu wyzuta z swobod swoich domaga się przywrocenia onych przez te sposoby ktorych do tego używała, w iakowym stanie

osadzona, że woynę wieść z temi którzy iey się pretensyom sprzeciwiaią obowiązana będzie Monarchini to pod ktorey zaszczytem y obroną wszystko stanowione bydź ma; ile że tey wolney obradzie los ziednoczenia y przyiaźni między dwoma tak rozległemi Państwy w ręce oddała.

Co za wyobrażenie sobie stanowi Cudzoziemiec umysłem wypogodzonym na rzecz takiey wagi poglądaiący dla ktorey się narod Polski zgromadził, ktoż z obywatelow imienia tego będzie godzien ieżeli skutku nayponyślnieyszego zamysłowi temu nieżyczy, ktoryż prawdziwy syn Oyczyzny nie zadrży, gdy postrzeże iż ieżeli te usiłowanie y ta żądza iakiey do tak wielkiego dzieła narod przynosi, nadaremnie będą nieochybnie iarzmo niewolnicze Oyczyzny Jego czeka, do iakiegoż więc ludzi rodzaiu będą należeć, ktorzy niedosyć maią na tym, że zrywaią wszystkie związki ktore onych z narodem iednoczą, a z oboiętnością na nieszczęśliwości Jego poglądaią. Do tey złości przychodzą iżby chcieli ukrócić te nieszczęsne skutki ktore za sobą zerwanie Seymu w tym razie tak zbawiennego pociąga, takowe ułożenie postrzeżone po Biskupie Krakę. y Jego naśladowcach, ktorzy widząc to iż gdy zamysły Saroda skutek swoy wezmą duch rozroznienia żywiołow nieszczęsny. Ktorym tchną na zawsze potłumiony będzie, widzą że pokoy tak miły y tak chwalebny dla dobrych Oyczyzny synow w niepamięc zagrzebie wszystkie owe tłumy z intryg razem z ich wynalazcami a to widząc tym się samym pobudzaią do przeszkodzenia usyłkowaniom iednostaynym narodu niedosyć im na tym że się o to starali aby wszelakim sposobem ułożenie tak zbawienne zniszczyli kiedy na Seymikach obieraniu Posłow ieżeli kiedy żądy na ten raz iak naysumienniey szych nayoswiecieńszych y potrzebę narodu dobrze przenikaiące przeszkodzili. ale wstydząc się tego że nie dosyć prędko zamieszanie y niespokoyność, ktore słowami swemi y pismami buntowniczemi rozsiewali, wszędy naiście się widzieli, oczywiscie po sobie pokazali że ile zamieszania tyle im zuchwałości przybywało, przybyli na seym z tak wypogodzonym czołem iakoby też do dobra narodu przyłożyć się chcieli gdy tym czasem umysł ich nieustraszony i zuchwały niedożnych zamysłow nieprzestał, ale nagaiał roskazywał groził y iarzmo na karki wszystkich układał. Ani widok ogromny narodu zgromadzonego posiłkami w gotowości na ukaranie nieprzyiacioł będącemi zuchwałości onych ukrócić niepostrafił.

będąc zapaleni nienawiścią wkorzenioną rownie oczy na wy obrażenie dobra Oyczyzny iako y niebespieczeństwa ich własne go zamykaią widzą że giną ale chcą napaść się pomstą o krutną aby nieinaczey tylko w ostatnią nieszczęśliwość Oyczy zne wprawiwszy zgineli.

Niedlaczego innego zasiadali na tych krzesłach godnych poszanowania gdy na nich gorliwość o Dobro Oyczyzny y po bożność zasiada, więcey zaś niebespiecznych gdy na nich namiętnosci siedzące z tym większą zaiadłością obruszaią się ix bezkarnie czynią, niedlaczego innego mowię zasiadali, ieno by się sprzeciwili y zgruntu obalili dzieło ziednoczenia całe go narodu. Wszakże sie tu koniec, niedość że buntowniczego du cha przeciwko powadze prawnie zgromadzoney y skonfederowaney osnowę ułożoną zuchwale y z pogardą przerywali srodki do niey użyte nieskutecznemi czynić usiłowali odkryli nad to złość zamysłow swoich gdy się ważyli targnąc na Po sła Pełnomocnego tey Monarchini ktora się tak łaska wa ku narodowi być pokazała gdy wszelką nadzie ię do pokoiu przez targnienie się iawnie na reprezentu iącego osobę Pani wielowładney odięli gdy nakoniec dzie ło narodu całego JMPeratorowey JMci zepsować Oyczy znę zaś na wszystkie nieszczęśliwosci woyny domowey y obcey narazić chcieli.

Niemasz takowego sądu ani kształtu sądzenia kto ryby dla postępku tak występnego y tak niemowię mi łosci ale nawet wszelkiey litosci nad Oyczyzną przeciwne go tego ktory się go dopuscił z liczby obywatelow wyłą czywszy tym samym pod karę prawa nieoddał niech by to zaś prawa ani surowszego ani wyraźnieyszego ia ko to ktore obowiązywało Posła aby przestrzegał bespie czeństwa ziazdu wolnego na ktory się narod zgroma dził ieżeliby opuścił powinnosci swoiey skutki nie szczęsne ktoreby za opieszałoscią iego nastąpiły iuzby nieuniknione były chodziło o rzecz taką ktorey nigdy niebespieczeństwa przed oczami ludzi mniey oświeconych stawić niemożna szło o to aby aby prze wrocić do stanu obywatelow ludzi inney religii od tey do ktorey się większa część narodu przyznaie obszerni

to przyznam się pole iest dla Biskupa niespokoynego
do zażywania broni wszystkiego swego fanatyzmu, to
straszydło które zwykło zwycięstwo nad wszystkiemi wła
dzą odnosić które nayobrzydliwszym środkiem po
zor świątobliwości daie wszędy się rozpościera a gdy
się żadnym namowom użyć niedo y nayspokoynieysze
umysły widokiem zamięszania które za sobą ciągnie
strachem przeraża; stawić ku sobie można Oyczyznę na
gzął iednego człowieka z słabości ludu korzystaią
cego ogniem niezgody podźwignionego zewsząd sły
chać wrzask żądaiący całości Religii gdy tym cza
sem o interesa cywilne obywatelów w zapomnieniu
idą wszystkie zapomnienia JMP. JMci o utrzyma
nie Religiy Panuiącey oraz wszystkie ostrożno
ści na ten koniec od narodu użyte, nakoniec
zburzenie powszechne wszystkie ułożenia obywatelów
na prawdziwe y[illegible] nad niemi nieszczęśliwości
zamknięte trzymać będzie oczy tyle obywatelów przez sa
mo zjednoczenie gorliwości swey y usilności, legnie pod
zamachem fanatyzmu a czas ten tak pożądany do przy
wrócenia Polszcze pokoiu y wolności stanie się porą tę
mot od którey się tak wielkiego dobrodzieystwa spodziewa
ła w oczywistą nieprzyiaźń ku sobie wprawiaiącą te
to są okoliczności ten to iest moment w którym Po
seł kazał poiąć czterey osoby iawnie bunt podnoszące
Niebyło środka którego by iuż był użył, trzeba było albo
zażyć powagi sprawiedliwey y nieuitronney, albo też wszyst
ko niezgodom y zamięszaniu w ręce podać. Poymał więc
buntowniki, pomścić się zniewagi uczynioney samey
JMP. JMCi samo więc prawo do takowego postępku o
nego zniewoliło. Biskup albowiem Krakowski który wło
żył zamysł tak zdrożny, miał tyle roztropności że
sobie obiecywał dokazać swego z pogardą obrony
narodowi od JMP. JMci ~~[illegible]~~ przyrzeczoney
przywiązał się do słów poważnych Jey Deklara
cyi powiązał się, całe inne rozumienie onych lu
dowi pokazywać rozsiewać podeyrzenie o szczerości Jey
zamysłów

zamysłow, aby przerwać tę doskonałą zgodę ktora się między u-
fnością Narodu Polskiego a wspaniałością duszy JMP. JMći Ko-
iarzyła, tę ostatnią uwagę podaiemy abyśmy przekonali u-
mysły nieuprzedzone o sprawiedliwości postępkow Posła JMP.
JMći. Niech nikt nierozumie aby albo Monarchini albo
Ministerium z usilnością przypodobać Jey się staraiące
miała to z nienawiści osobistey uczynić takowa podłość
mieścić się w Jey umyśle niemoże ani wielkość rzeczy kto-
remi się że iedynie bawi bynaymniey nieprzystoi. Wy-
wiodszy tedy przez ten wykład wierny że iedyny wzgląd
na dobro Rzpltey zniewolił Posła Rossy. do poymania
czterech tych osob o ktorych uwolnienie JMć P. Rezy-
dent ma zlecenie prosić Ministerium Jey Cesarskiey
Mći nieinaczey sądzi iedno, że dla teyże przyczyny
samey zatrzymać ich ieszcze należy, nietylko bowiem nie
uznaliby dobrodzieystwa wypuszczenia onych, ale były sobie
poczytali swe uwolnienie za zwycięstwo przyzwoite sa-
memu względowi na ich osoby, zatym ieszcze większą zu-
chwałością sobie poczynaiąc bez ochyby do innych pobudek
ktorych iuż na wzburzenie użyli, dodaliby ieszcze y to
u słabych rozumow tak poważne imie ofiary iakoby
się za wolność lub wiarę mienili obstawaiący, żaden
by za tym seym niebył bespieczny, żadneyby niezosta-
wało nadziei, aby kiedy w Narodzie pokoy był przywro-
cony. Było było naród podać w ich ręce, gdyby onych
narodowi przywracano. Sądzi więc Ministerium Ross.
że przez takowy postępek JMP. JMć istotną przysługę
Krolowi y Rzpltey uczyni, gdy obronę da obywatelom godnym
imienia Synow Oyczyzny niżeli gdy szkodliwą powol-
nością uwiedziona użyć się da do prozby nad ludźmi oney
niegodnemi zaniesioną.

Tym bardziey ieszcze Ministerium przerzeczone u-
pewnia że im więcey JMP. JMć trudności w wykonaniu
niezmiernego dzieła przedsięwziętego znaydzie tym więcey rostro-
pności dzielności y ostrożności zażyie w kierowaniu posiłkow
ktore gdy będą wsparte od woli dobrey całego narodu na ktorey się
zasadza niewątpi że w krotce narod cały zupełnie wolny szczę-
śliwy y spokoyny uyźrzy że do tego iednego celu wszystkie Jey zmie-
rzaią żądania do ktorych żaden interes osobisty niewchodzi że prze-
szkodą do tego wszystkiego iest co się zjednoczeniu obuyga narodow
sprzeciwi że to ziednoczenie ktore poczyta sobie za powszechną y istot-
ną osnowę mocą tey gwarancyi ktora tym nieposrzedniey szczęśliwości
Rossyi z szczęśliwością Polski spolną uczyni za ktore wszystkie trudy
swe y pracę JMP. JMći samę sławę y chwałę ztąd wynikaiącą
sobie w nadgrodę zostawuie

W Moskwie d. 23. Nov. 1767. Hrabia Mikołay Panin

X. Alexander
Gallizyn.

Głos JMci P. Rzewuskiego Wdzica Krak. Sty Dolinskiego Posła Podolskiego na seymie Extraordynaryinym warszawskim d. 6. Pazdziernika 1767.

N. Krolu P. M. M. Przeswietne Skonfederowane Stany

Rok czwarty mija odtąd iak Rzplta Polska nową formę rządow swoich brać poczęła, przyniosł Jey ledwie nie każdy rok co nowego; uiął Jey każdy seym z Jey Praw starych, nadał każdy nowe y inne całe odmienne całe starym prawom przeciwne, iuż też teraz poznać na tym seymie snadno w dziełach y czynach swoich Rzpltę. Zostawił był ieszcze Seym Konwokacyiny Izbie Poselskiey ~~[illegible]~~ Praw stanowienia powagę (albo tego poźnieysze Seymy nie dotrzymały). Zalecił był Seym Elekcyiny czytanie pactorum conventorum na każdym seymie, przywrocił był in materiis status głos wolny wyrok seymu ostatniego ordynaryinego a w tych prawach zabytek ieszcze nieiaki widzieliśmy Rzpltey. Teraz wyjęta z władzy Prawodawstwa Izba Poselska w ktorey Marszałek Koła Rycerskiego y nie postał, uchylenie czytania pactorum conventorum y niedopuszczany głos wolny in materia status bo in materia Religionis zatrzany smutne wywroconey z gruntu Rzpltey wystawiły nam na dniu wczorayszym widowisko. Głosem że łzami zmięszanym mowić nam iuż przychodzi, parietes modo urbis stant et manent Remvero publicam penitus amisimus. W tym tedy przynaymniey gdy inne pogwałciliśmy prawa żądosyć niech się stanie Rzpltey aby proiekt wyznaczenia Kommissyi na dniu wczorayszym czytany (a na ktorem oswiadczam się że nigdy nie pozwolę, ieżeli z niego decisiva JWW PP. Kommissarzom do traktowania o wierze y wolności spływać będzie potestas) był według przepisu prawa Seymu Ostatniego wydrukowany nayprzod a potym stanom ad deliberandum na dwa dni podany wszak gdy o tak wielką rzecz idzie, ociągać się nam nie godzi, dni kilka poświęcić wierze za ktorą krew wylać wzdrygać się nigdy niepowinniśmy.

Mowa JMP. Gołciowskiego Posła Podolskiego na Seymie Extra ordynaryinym Warszawskim Roku 1768 dnia 11. Lutego miana.

Moc panowania trwałość Rzpltey, twierdza praw kardynalnych na niczym się szczegulniey Nayiaśnieyszy Miłościwy Krolu niefunduie iako na doskonałey radzie y nieobłądnym tam gdzie potrzeba wyciągu przełożeniu. Niewiem co ci mam rokowaić prześwietny zgromadzony Narodzie kiedyś tych utracił mężow ktorym cnota w życiu prawidłem nieplamność zdania szalunkiem nieskazitelność wiary naywiększym była zaszczytem. Ci to są mężowie, ktorzy za wiarę y wolność bez względu na stan Biskupow Senatorow y Posła bez respektu na przytomność Twoią N. M. Krolu wzięci z porządku wszystkich trzech Rzpltey Stanow y uwięzieni w niewiadomym mieyscu.

Wyznaię owszem mam czego Oyczyznie swoiey powinszowaić że nie na wszystkim przez utracenie tych zacnych y dystyngwowanych osob szkoduie maiąc rownymi zaszczyconych przymiotami krzesła Senatu y mieysca posłow zasiadaiących ale też y tego taiać niemogę że ieżeli tey cnoty tey wspaniałości umysłu tey doskonałey rady waszey przezacni mężowie, na wydźwignienie z ochydzaiącego cały narod więzienia Senatorow y posła użyć starać się niebędzie gasnące wszystkie muszą przy tych cnocie ktorzy dla was y szczegulnego Oyczyzny uszczęśliwienia w nieszczęśliwe dla siebie poszli więzienie. Uczyniłeś N. M. Panie do czego ci wrodzona dobroć y szczegulna ku Poddanym przychylność była powodem. Raczyłeś łaskawie za temi nieśmiertelney sławy mężami do Nay. JMPeratorowy całey Rossyi zanieść interessowanie, ale ci dotych prożne ich widziemy mieysca ponawiamy prożby nasze. Łokaić się nam Krolu Nay. Panem miłościwym Panem tey Oyczyzny ktorey Synowie za bracią swoią prosić się nieprzestaią.

Mowa JW. Zagurskiego Chorążego y Posła Wdztwa Wołyńskiego Pułkownika Buławy W. Korony na Seymie Extraord. Warsz: z 16 8bris miana 1768

N. Krolu Z. M. M.

Co Pliniusz do Traiana to ia do WWMMPanow słusznie dziśiay rzec mogę naylepszy ten z Panuiących z ktorym kazdy obywatel o prawa swoie umowić się może; pod Seym szczęśliwey Koronaciy WKMći na wnieśienia moie, ieden z ostatnich nietylko z Tronu odpowiedźią uczczony, ale tez y na urząd pierwszy WWdztwa mego dobrotliwie pomknięty zostałem. Ktoz z słuchaiących niewyzna, że do miary w Tobie doskonałości y dobroci, Panuię te oraz wielkie przymioty ktore każą się kochać. Ja w zadumieniu onych miarkuię y doznaię, że wdzięczniejszym ten w uszach Krolewskich staie się, ktory myśl czystą y szczerą iak ten ktory przemyślną piodnkę przed Tronem Pańskim niesie. Ośmielony podnoszę głos /: wiem że ostatni/ do Maiestatu, do Senatu y do stanu Rycerskiego, gorycz ubolewania y płacz tylko rzewliwy dostał się nam w puściznie z wolności naszych, kiedy nietylko mowić co myślemy, ale y myśleć co chcemy w kryminał za czasow naszych obraca się. Smutnym y przykrym doświadczeniem doznaie dziś tegoż Xże JMć Biskup Krak. JW. Kiiowski, tudzież JW. Wda Krak. y syn Jego Ziemny poseł, doczytać że się kto kiedy w Historyi Polskiey, azeby za zdanie w radzie dane kto kiedy więzionym został? był że przykład takowy, iakowy dziś podpada pod oczy nasze, po wiele kroć razy powstawać p[rzeciw] mądrość praw y ustaw naszych lecz mocy y przewadze ustępować musi. To własny Krol y Pan prawem przekonanego dopiero imać, karać może, a tu bez sądu bez prawa bez dowodow wzięci y uwięzieni święte one y wspaniałe duchy, mężowie cnoty, mężowie rady, rycerzowie przy wierze Rodowitey y wolności zastawaiący.

Mowię w szczegulności o JW. Wdzie Krak. o owym Fabrycjuszu ktorego od sprawiedliwości y przeciwności, podobnie iak słońce od osi swoiey odwrocić trudno o tym prawidle cnot zasług y doskonałości, ktory skromny w postępkach, umartwiony w słowach, pokorny aż nazbyt dla każdego, mogłże kiedy chcieć myśleć ięzy-

szyi przeciwko tak wielkiey w Swiecie Monarchini, y cienia podobienstwa do urazy niedat nikomu, chyba tym że prawdziwy z mitosnik Oyczyzny swoiey, chyba tym że poprzysiężonym obowiązkom Senatorskiey godnosci dosyć czynił. Jedna nam iuz tylko rozpaczaiącym zosta ie po Bogu w Krolu nadzieia, iako Panie Miłosciwym że od nieszczęsliwosci takowych narod nasz przez staranie swoie uwolnic skutecznie raczysz, a radę ubespieczyc ubytą przywrocić bedzie ig ptacz głos iednostayny sa do twego niech się zagrzeie N. Krolu, o wstawienie się za poddanemi twemi. Wszakże poddanych twaro nek Monarchy iest warunek prosemy a to pokor nie za wiarę y wolnosć gotowi isć ochotnie quo prius Aeneas et Anchises.

Zdanie

Rownego Polaka troszczącego się nad interregnum 1763.

Co tylko ięklliwy o smierci Nay: Krola naszego Augusta III ogłos o bliskie tu Karpackie obił się gory, taki żal y o kropna przeraziła mnie troskliwość, że się dotąd w trapiących uspokoić niemogę myslach. Żal mi wprawdzie Krola dobrego, swiątobliwego, spokoynego ktoremu ieżeli co nienawidz y wol na po smierci przypisać mogła krytyka, to tylko, iż nadto był dobry. Ale niemniey mi owak zal w osierociałym tym sta nie ślerządney y niezgodney Oyczyzny naszey, bodaybył albo Krol nieumarł albo umieraiąc bodaybyś w lepszym narod nasz zostawił rządzie.

Gdy bowiem przeszte na myśl mi przychodzą interregna zdaie mi się iż woiennym zapaloną ogniem widzę Polskę widzę zagraniczne kray cały uciemiężaiące woysko widzę niezgodnych Oyczyzny tey synow na własną krew na stępuiących y srożących się, miasta wszystkie y wsie cały narod w ostatniey słyszę ięczących nędzy. A co nay gorsza y nayniebespieczniejsza iż dla wewnętrznego nierzą du y niezgody będąc bez własnych sił y positkow, taki nam podobno na tron y karki nasze wsadzony będzie nie iakiego iednostaynie będziemy chcieli, lecz iakiego nam cudzoziemskie z nierządu y niezgody naszey korzystaiące

narzucą Potencye. Niechbym o tym wrożył. Uchoway Boże y owszem żeby do tego nieprzyszło gorliwym usilnie wzdychám sercem, y że Bog nas od tego ostatniego zachowa złego mocną y stałą mam ufność, bez słuszney z tym wszystkim przezornosci y bez troskliwey w takowych okolicznosciach być nienależy boiaźni. Quae licet si [?] mawiał Seneka; posse fieri non putas, metuas tamen.

W Boskiey zgoła opatrznosci tudzież w sprawiedliwosci y rozsądku ludzkim cała nadzieia, że strasżney tey nad głowami naszemi wiszącey unikniemy burzy. Opatrznosć Boska, sprawiedliwosć dworow cudzoziemskich, urodzony ziomkow naszych rozsądek aże sprawią, iż od nieszczęsliwych zwyczaynych po smierci Królów naszych rosterkow y klęskow wolni, takiego przyszłego miec będziemy Krola, ktory starodawną w Polakach przy wierze Swiętey przy chwale narodu swego wskrzesi gorliwosć, wypadłe skluby rządzi prawa, zapamiętałą ktorą nawyklismy wolnoscią mianować, uskromi y ukroci swawolą, waleczny niegdyś wzbudzi umysł, wszystkie nam słowem dawne swobody y powszechne kraiu całego uszczęsliwienie przywroci.

Nizeli przeto do zwykłey nowego Krola przyidziemy elekcyi trzeba nam nayprzod Krola Krolow, y Pana Panuiących przez gorące modły, y złych poprawę obyczaiow wezwać na pomoc trzeba nam przytym o spokoyney Dworow postronnych przyiazni o wiernym poprzysięgłych od nich przymierzow upewnić się dotrzymaniu, trzeba nam nakoniec wszelkie na stronę prywatne odłozywszy niesnaski wzaiemnie się pogodzić y umiarkować. Bez tego biada Polszcze! to gdy do skutku przyprowadziemy, w miłym odrodziemy się pokoiu, słodkim y dzielnym przyszłego Krola Panowaniem zaniedbaną w nierządzie y w ochydzie podźwigniemy y uszczęsliwiemy Oyczyznę.

1mo Co się Boskiey nayprzod tycze opatrznosci y pomocy obawiać by się wprawdzie potrzeba, azeby Bog per quem Reges regnant et potentes decernunt justitiam. za przestępstwa y nieprawosci nasze w krytycznych teraznieyszych nieporzucił nas okolicznosciach, azeby one Ozeasza niezisciło się na nas Proroctwo: Ponieważ zrodziła się u was coreczka Ktorey imie absq misericordia bez miłosierdzia, za Syna

porodzi, ktoren nazwany będzie non populus meus nie moy lud, to iest poniewaź źadnego, iak w źadnym na Swiecie Kraiu nad ubogiemi niemamy miłosierdzia, bez miłosierdzia wiarą, y Swiętemi Jey gardziemy taiemnicami, bez miłosierdzia za nic sobie Duchownych y Kosciofy waźemy. Boskie y Koscielne za nic sobie waźemy przykazania, y bez miłosierdzia przestępuiemy, absq misericordia, dla tego sprawiedliwie by nam Bog mogł powiedzieć Wyrzekam się was. Vos non populus meus et ego non ero vester. Wy niejestescie ludem moim ani ia niebędę waszym y na słuszną między inszemi w tym zyciu na ktorą sobie zasłuzyliscie karę Dabo vobis Regem in furore meo. dam wam Krola w gniewie y zapalczywosci moiey.

Obawiać by się mowię słusznie potrzeba aby za rozmaite a te powszechne występki to się z Oyczyzną naszą niestało co z niewdzięczną niegdyś Jerozoliną. Facta est quasi vidua Domina Gentium, Princeps Provinciarum, facta est sub tributo non est qui consoletur eam ex omnibus charis ejus Omnes amici ejus spreverunt eam et facti sunt ei inimici Azeby się Boskie owe niesprawdziły na nas pogrozki Non dominabitur super vos filius meus, sed dominabitur vobis Dominus. Niebędzie panować nad wami Syn moy, ale będzie wam panował Pan absolutny. Regnum de Gente in Gentem transferetur propter injustitias. Krolestwo od Narodu do Narodu przeniesione będzie dla niesprawiedliwosci. Quia non custoditis praecepta mea a quae mandavi vobis dirrumpens scindam Regnum vestrum. Poniewaź niezachowaliscie Przykazań moich, ktore wam podałem, rozrywaiąc podzielę Krolestwo Wasze.

Atoli poniewaź większe iest nieskonczenie miłosierdzie Boskie, a nizeli bezprawia y zbrodnie nasze mieyną w Bogu z całym Panstwem y wszystkiemi rządzącym Panstwami poweźmy ufnosc pokornie go błagaiąc aby nas w ninieyszych nieopuszczał nieszczęsliwosciach, aby nas przy dawnych swobodach y wolnosciach zachował, aby nam takiego ktory by był podług serca Jego dał obrać Krola. Niech się prawdzi w rzeczy samey co tam ktos spytany iaki by był Rząd w Polszcze? czy Monarchia? czy Arystokracya? czy Demokracya? odpowiedział: Theokracya, Nie Krol Polską, ani mia-

nowicie temi czasy Panowie ani szlachta lub pospolstwo
lecz Bog sam rządzi, że się bowiem dotąd bez rady bez
rządu, bez woyska bez należytych porządków, cudem tuż
utrzymuie Krolestwo, swiętey to Jego szczegulnie iest wła=
dzy, y Opatrznosci wszechmocnym więc Jego poddaymy
się ~~wyrokom~~ zupełnie we wszystkim Rządom, wszelkie ro=
skazy Jego y prawa iako Naywyższego Monarchy nasze=
go z wiernieyszym odtąd y ochotnieyszym pełniymy postu=
szenstwem.

Ieżeli u Pogan naywiększy był dar Bogow Krol dobry
Maximum Deorum munus/: są słowa Platona/ est Rex
bonus, iakże y my przyzwoitemi offiarami o ten dar nay
większy do Boga zastępow niepowinnismy żebrai? iak się
przed Maiestatem Jego niemamy upokarzai, ażeby serca
y umysły nasze natchnąt, abysmy takim da Bog cieszyi
się mogli y zaszczyiai Krolem, iaki był naprzykład u
Rzymian dawnych August albo Traian, w Niemczech
Karol W. w Hiszpaniy Ferdynand I w Francyi Ludwik
14. w Szwecyi Gustaw Waza w Moskwie Piotr I, iaki
był między wielo innemi w Polszcze Zygmunt I Bato=
ry y Sobieski, takim ktoryby namiestniczą Boską Jego
na ziemi godnie sprawował władzę, z właszcza, że ten
nieuchybnie mimo fakcye cudzoziemskie y nasze rządzić
nami będzie, ktorego Bog z sprawiedliwych a oraz łaska=
wych sądow swoich naznaczył y wybrał co rozsądzie
nam nasz przełożył Sarbiewski. Futuri Regis inutiles
omitte curas Rex est Polonis, quem potenti Rex Supe=
rum jubet esse voto.

2do Na tym tedy Opatrznosci y pomocy Boskiey fundamen=
cie ufai nam należy zagranicznych Panow przyiazni, spra=
wiedliwosci y stałemu przymierzow zachowaniu, przyia=
źni że iako my się niemięszamy w ich, tak y oni się
w nasze mięszać niebędą rządy; sprawiedliwosci że coby
im nie było miło, y czego by sami niecierpieli, tego nam
gwałtem niezechcą czynić; stałemu przymierzow zacho
waniu, bo ieżeli te żadney niemaią mieć wagi, y mocy, ko=
muż w ostatku wierzyi będzie można? ktore Panstwa spo=
koynym cieszyi się będą mogły bespieczenstwem? czym
się zgromadzenia ludzkie co do swych własnosci od stada
dzikich rozniic będą zwierząt? zwłaszcza iż następuiące

[: ze dawnieyszych nie wspomnę] Dworów cudzoziemskich co do wolney Królow Polskich Elekcyi, przymierza są swieże, dobro wolne, solenne, y tak iasne, że żadnemu opacznemu podpadać niemogą tłumaczeniu.
Król Francuski przez Traktat Wersalski ij 18. Septis 1735 swoim y sukcessorow swoich imieniem obowiązał się iż wolnosci Rzpltey Polskiey [: mianowicie zaś artykułem trzecim:] Prawa wolnego Królów obierania bronić zawsze będzie, y do utrzymania tego wszelkich, kiedy, y ile będzie potrzeba zażyie sposobow.
Dwor Austryacki Artykułem I. Præliminarium ij 3. Octis 1735. tudzież Artykułem 6. Tractatus definitivi Vienensis ij 8. 9bris 1738. przyobiecuie na zawsze wszelkie praw wolnosci Rzpltey Polskiey bespieczeństwo osobliwie że Jey nigdy na potym w wolney Krolow przeszkadzać niebędzie elekcyi.
Dwor Petersburski wraz z tym Dworem actibus accessionis ad præliminaria 1735ti subscriptis ij 15 Maij 1736. toż samo wyraznie y solennie przyrzekły które to actus ingrossowane są z Gwarancyą w Traktat Widenski 1738. Articulo 6to.
Porta Ottomańska tudzież Han Tatarski obowiązali się traktatem w Zorawnie zawartym ij 15 8bris 1676 Art. 6. Traktatem Karłowickim ij 26. Janij 1699 Traktatem Pruskim ij 21. July 1711 Art: 3tio osobliwie zaś traktatem konstantynopolitańskim ij 16 Apr: 1712. Art: 1. et 3. iako nigdy niedozwolą aby iaka potencya mianowicie Moskwa gwałtem w wolną Krolow Polskich mięszała się potencyą, iakoż dotrzymuiąc Porta tych obowiązkow w Roku 1733 dozwoliła Tatarom wtarcżyc w ukrainę Moskiewską ponieważ Dwor Petersburski gwałt Polakom czynił względem wolney Krola ich elekcyi która woyna niezakończyła się aż za medyacyą Francyi Traktatem Bielgradzkim ij 9 Octobris 1739.
Dwor Berliński obowiązany iest także traktatem Welawskim ij 17 7bris 1657 Art: 9. et 12mo utrzymywać prawa y wolnosci Rzpltey Polskiey naywiększa zaś Jey wolnosć zawisła na wolnym Królow obieraniu, y lubo o zachowaniu publiczney tey wiary wątpić niepowinnismy wysłani iednak od Xięcia JMci Prymasa z doniesieniem o nieodżałowaney nowo zmarłego Krola smierci do tychże dworow Posłowie tey solennie utwierdzoney dopomnieć się obietnicy,

A że każda z postronnych potencyi miłą y przyiacielską sobie osobę na Polskim radyby widzieć Tronie, godzi się do tego upewnić że da Bog łaskawego obierzemy Krola ktory sąsiedzkiey z nikim nieodstąpi przyiazni powszechne Państwa swego dobro za iedyny cel powierzonych sobie maiąc rządow. Niewiem przeto czegoby nam z strony Dworow Zagranicznych więcey potrzeba nad te ich Autentyczne obowiązki y publiczne oswiadczenia. Bylesmy my tylko sami/ pokornie złożone do Nieba wznoszę głos/ bylesmy my sami nachoway Boże pobudkę im niebyli do wspomnionych złamania przymierzow na poparcie nienawisci lub wyniostosci naszey niegodziwych używaiąc posiłkow bylesmy mowię my sami przez wyrodne od iedności Rzptey oderwanie się na zniszczenie wolney Elekcyi y na powszechną Oyczyzny zgubę woysk cudzoziemskich samochcąc wkray niewprowadzali zapomniawszy co Salustyusz rostropnie powiedział non in ejusdem potestate initium est belli et finis incipere cuilibet licet etiam ignaro finire autem cum victores velint. Nieiednegoż iest mocy początek woyny y koniec zaczęc każdy nawet nikczemny może, skończyć zas gdy zwycięzcy zechcą co y nasz Stanisław Lubomirski M[arsza]ł W[ielki] K[oronny] rodzimnie wyznał. Seditiones, bella plerumq[ue] initio sunt lata, at progressu dura eventu vero dubia et semper nociva.

Azebysmy więc naywiększey tey w ninieyszych nieszczęsliwosci okolicznosciach uniknęli nieszczęsliwosci nadewszystko same miłosc y dobro Oyczyzny w sercach y umysłach maiąc nadewszystko pogodzić nam się ziednoczyć ~~pogodzić~~ umowić y pomiarkować należy. Nie nienawiść nie wyniostosci lub ambicya nie prywatny żaden interes ale zdrowy rządzić nami powinien rozsądek

Ktoż z nas niewie iako naymożnieysze y naystawnieysze Rzplte iakie były Grecka, Ateńska, Sparthańska, Thebańska y inne iaka była Rzymska Pani Swiata całego nie przez co inszego tylko przez nienawiśna wyniosłych y niesfornych obywatelow zginęły niezgody. Panstwo Chinskie, ktore od Pospolstwa czyniło się wolnemi Rządami z 22 rożnych familiy 236 liczące Krolow w wieku przeszłym około roku 1650 niepowetowaną odniosło klęskę gdy iedna do mowey woyny Partya na ponizenie drugiey Chana Tatarow Neucheyskich y Bogdeyskich wezwała na pomoc tak ą im pomogł, że się y Dom swoy absolutnym na zawsze całego Kraiu uczynił Panem Lecz niechodzące tak daleko samsiedzkie wolne niegdyś Państwa oczywistemi nam są przykładami.

Węgierskie Krolestwo tak iak nasze dotąd było wolne od Roku 1301 to iest od smierci Krola Andrzeia 3. bez potomnego wolno sobie iakich chciało z rożnych nacyi obierało Krolow Po zabitym od Turkow w bataliy pod Mochacz młodym Krolu Ludwiku w Roku 1526, iedni z Panow węgierskich obrali sobie za Krola Ferdynanda Austryaka Brata Karola V. Cesarza drudzy Jana Zapolskiego Woda Siedmiogrodzkiego Ten posiłkowany od Turkow przy większej Węgier utrzymał się Ferdynand zaś w mnieyszey Krolestwa części został Panem, y obiezna traktatem w Roku 1535 Tytuł Krola Węgierskiego był przyznany. Niezgodna ta początkiem była Elekcya że długie krwawe niepomogły woyny aby się węgrzy Austryackiego za czasem pozbyc mogli panowania, poki w Roku 1687 Leopold Cesarz nieprzywiodł stany węgierskie w Presburgu zgromadzone do uznania dziedzicznego Krolestwa tego obojga płci Domu Austryackiego usiłowali ieszcze na początku wieku tego to iest Roku 1707 starodawną swą Węgrzy odzyskać wolność obrawszy sobie za Wodza Xcia Franciszka Rakoczego ale

darmo gwałtem musieli w Roku 1711 a wyraźniey w Roku 1715 to potwierdzili co poniewolnie w Roku 1687 tak iż zamiast złotey owey dawney, porłocistą tylko teraz a w samey rzeczy żelazną zaszczycaią się wolnością. Felix Panowie Polacy Felix quem faciunt aliena pericula cautum.
Czeskie Krolestwo niemoniey od początku swego było wolne od Roku 1458 to iest po zmarłym bezpotomnie Krolu Władysławie wolno iak my obierało sobie Krolow w wieku 16 pięciu iednego po drugim z domu Austryackiego maiąc Krolow gdy w Roku 1629 iedni przy Ferdynandzie II Cesarzu obstawali drudzy na przeciw Fryderyka 5. Elektora Palatyna Rheni obrali sobie za Krola, zbiwszy pod pragą y 8 9bris Roku 1620. woysko ich Ferdynand tych ktorzy mu przeciwni byli iako obmierzłych buntownikow sromotnie skarał mocnieyszym Panom dobra pokonfiskował wielom głowy kazał posciniać prawa wszystkich przywileie y wolności popalił y wiecznie dziedziczne w domu swoim y absolutne też uczynił Krolestwo. Coż my na to wolnego narodu Obywatele. Jezeli kiedy to teraz w wczesney mieymy pamięci, iak Felix quicunq dolore Alterius discit posse carere suo.
Duńskie Krolestwo także zdawna było wolne swolnych narodow wolno obierało sobie Krolow w Roku 1448 weszwało do korony Krystyana pierwszego Syna Theodoryka Hrabi de Holszteyn Holdeynbourg, po kilku pokoleniach wolno obieranych wolno panuiących Krol Fryderyk 3ci widząc niesfornych y niezgodnych obywatelow w Roku 1660 dziedziczne toż Państwo w swoym Oldenburskim ogłosił Domu uięwszy sobie za serce iedną Partyą to iest Duchowienstwo y Mieszczan Kopenhagenskich y inne Krolestwa stany w Roku 1662 przymusił do uczynienia Go y następcow Jego za absolutnych Krolow y Panow. Zadney mi tu nieprzystoi czynić applikacyi łatwo ią sobie ylepiey każdy rozsądny wniesie y uczyni niemniem więcey iak ieszcze powtorzyć Felicior

is sapit qui alieno periculo sapit.
Ani dopieroz moia rzecz iest podawać tu iakiego by nam przystało y przynależało obrać Krola. Praecipere qualis esse debeat Princeps (: twierdzi Pliniusz) pulchrum quidem & onerosum ac prope superbum est. Przełożyć iakim być powinien Monarcha piękna wprawdzie lecz cięzka y nie w dumna rzecz iest. Ze dotąd słyszeć się daie Konkurentow lub Kandydatow, coż mam mowić? tylko iż rownie wszyscy zgodni y godni są tego dostoieństwa; Tak dalece iż według Justyna Trudną Elekcyą rownosc sprawuie Difficilem Electionem aequalitas facit. Prywatnym więc zdaniem moim niech kto chce y kto może panuie nad nami, czy to Cudzoziemiec czy to Piast lub Naszyniec byle tylko zgodnie był y iednostaynie od wszystkich obranym mnieysza inż o to iakiego ma być rodu byleby był dobrym, a niezawodnie zaś dobrym a y wybornym będzie gdy się cały, rozsądny y przezorny niemaiąc żadnego na prywatne zalety cudzoziemskie względu zgodzi na niego y przystanie Narod. Imperaturus omnibus eligi debet ab omnibus.
Czegobym atoli usilnie po przyszłym życzył Krolu są dwie rzeczy aby nam powagą swoią do poprawy rad y rządow publicznych dopomogł abysmy to do pomyślnego przywiedli skutku co nam salvo salubriori consilio X. Stanisław Konarski S.P. w czterech swych ostatnich przełożył Księgach. Dzieło to czy się podług niego co stanie czy nieszczęśliwie będzie zaniedbane procz znakomitych Autora swego iak w uczoney tak obywatelskiey Rzpltey. Z zasług wiecznie go chwalić y wielbić nie przestanie. Trzeba nam koniecznie niech mowią nierozsądni co chcą wiadomą pupillam libertatis czy prędzey czy poźniey wyłupić sposobnieyszego iednakże nad teraźnieyszy niesądząc czasu lepiey nam będzie choć podług nich slepemi bydź a prawdziwie wolnemi y szczęśliwemi a niżeli widzieć się w obmierzłym niesządzie w ostatniey ochydzie Trzeba nam

iedno i dwoyga albo w niepomiarkowaney tey podo:
bać sobie swywoli albo nieładługo zniszczyć upaść
y w nieszczęśliwą dostać się niewolę. Półtorna żądza
moia iest, ażeby przyszły iednostaynie obrany Król
mógł z nami nieprzestannie w Połszcze mięszkać
tym sposobem znałby sam przez się wszystkich swych
poddanych co iest według Marcyalisa naywiększą Mo
narchy cnotą Principis est virtus maxima nosse suos.
samby publiczne narodu poznawał potrzeby y onym
by przyzwoite obmyślał srzodki samby rozmaite rodu
Oyczyzny tey synow widział zasługi y oneby według
podziełaiącey nadgradzał sprawiedliwości ani we wszyst:
kim na obcięgtnych niespuszczałby się ministrow bar:
dziey by był kochany od nas (: iako nasz napisał Zawadz:
ki :) bardziey by nas przytomny kochał.) Non visus
Princeps fit invisus ut solis ita et Regis praesen
tia mores et amores civium serenant
Cała zgoła w ninieyszych troskliwościach moia y
szczerze Oyczyznę tę kochaiących synow iest pocie:
cha w opatrzności y pomocy Boskiey w sprawiedliwo
ści y wierności Dworow Audżoziemskich przymie
rzach rozsądku y iednostayney ziomkow naszych zgo
dzie koniecznie nam mianowicie w tym czasie
należy błagać pokornie Boga, bez tego bowiem nie
o wiernych postronnych Monarchow upewnić
się przyiaźni nad to nic przyzwoitszego y stu
szniejszego wzaiemnie się pogodzić y rozsądnie
~~y~~ umiarkować to iak naybardziey iest nadewszyst:
ko potrzebna. Na tych trzech punktach niniey:
sze moie fundnie się żądanie od tych iedynie
przyszłe strapioney Oyczyzny zawisło uszczęśliwienie
nie.

Kopia listu JWJMciP. Wessla Podskarbiego W. Kor. do JOXJMci Sołtyka Biskupa Krak. de die 23. July 1766 z Warszawy

Stanąwszy w Warszawie doszły mię niektore wiadomości ktore radbym JOWXcey Mości iak nayprędzey kommunikowac a że listownie do-nieść nie iest rzecz pewna więc upraszam JOWXcey Mci Dobrodzieia abyś kogo z doswiadczonych przyiacioł swoich zesłać tu raczył na mieysce, ktoremu bym myśl moię otworzyć mogł y Jey bespiecznie powierzyć upewniam JOWXceyMći że wspomnione ciekawosci wielkiey są konsyderacyi własnych Jego interessow tyczące się dla tego umyslnie te czynię do JOWXMci Dobr. kroki chcąc widoczznie pokazać z iaką iestem dla niego attencyą. Oddaię mię oraz JOWXMci D. łasce y iestem z należytym uszanowaniem. Teodor. Wessel.

Po odebranym tym liscie wysłał zaraz XJMć Biskup Krak affidowanego JMciX Ćwiertniewskiego S. Piar: Teologa y spowiednika swego ktory stanąwszy w Warszawie d. 27 July zaraz był u JWJMciP. Podskarbiego Kor. ten naznaczył mu 28 ejusdem to iest nazaiutrz audiencyą po południu o godzinie piątey na ktory czas naznaczony przyszedłszy JMćX Teolog zastał u JW Podskarbiego Xcia JMci Repnina Posła Ross. y JMćP. Godzkiego Woie. Podlaskiego przytomnych. Co sam. Acz JMć Repnin mowił niżey z korrespondencyi pokaże się powrociwszy JMć X Teolog z Warszawy przywiozł JOXciu JMci Biskupowi Krak. list od JW Podskarbiego Kor.

Kopia listu JWPana Podskarbiego Kor. do JOXcia JMci Biskupa Krak. d. 28 July 1766.

Lepiey JMć X Teolog cały interes JOWXceyMci D. opowiedzieć potrafi iak ia opisać. tu iey WXlaMć wierzyć że ten krok szczegulnie koncem przysługi Jego uczyniłem

abym mogł kontynuacyę łaski JWWJMci D. pozyskać wszelkiemi dowodami usług moich y na tym fundamencie śmiem upraszać, abyś z cierpliwością y iak naywiększą flegmą w zachodzących okolicznościach sobie postąpić raczył. Pardonnez Monseigneur cette liberté en faveur de sentimens d'un inviolable respect avec le quelle je ne cesserai d'etre.

P.S. JMcX. Teologa w dalszych okolicznościach tych zyszę zażywać bo w nim znayduię sposobność.

Po odebranym tym liście wysłał JOXże JMć umyślnego z niżey wyrażonemi listami.

Kopia listu JOXcia JMci Bisk: Krak: do JMci Xcia Młodziejowskiego Podkanclerzego Koronnego 2. Aug. 1766.

Zuchwały ze mną proceder Xcia JMci Repnina Ambassadora Ross: dał mi okazyę inkommodowania listem Kray: Pana który według mego zwyczaiu na Ręce JWWPana posyłam upraszaiąc aby nie odwłocznie był oddany y oprędkę rezolucyę także dopraszam się kopii nieprzyłączam, gdyż znaioma mi iest konfidencya Kray: Pana którą JWWMPan zaszczyca przeto iestem pewien że mu oryginał kommunikowany będzie iestem z winnym uszanowaniem.

Kopia listu JO. Xcia JMci Bisk: Krak: do Króla JMci Stanisława Augusta z Borzęcina 12. Aug: 1766.

Znam przez poprzysiężone Tronowi Oyczyznie obowiązki powinność moią że WKMci P. m Mił: które go wszechmocność Ogłem Oyczyzny uczyniła winien iestem zwierzać się wszystkich taiemnic ~~które~~ do wiadomości moiey przychodzących a do interessu Rzpltey ściągaiących się JMćP. Podskarbi WK. stanąwszy w Warszawie napisał mi przez swoie dla mnie przyiaźń że ma w okolicznościach wielkiey wagi przestrzec mię lecz niemoże powierzyć listowi żądaiąc abym

racżey przysłał kogo z wiernych do sekretu osob ktore
mu mogło było bydź odkryte a przez niego mnie posła
Tem tedy X Teologa mego ktory wezwany przez tegoż
JMć P. Podskarbiego WK. zastał u niego Xcia JMći Repni
na Posła Ross. y JMć P. Woy. Podlaskiego. tam Xże
JMć Repnin od łaskawego zaczął imieniem Monar-
chini swoiey dla mnie y domu mego oswiadczenia
y kontynuował że iest w mocy moiey ziednać so
bie y dla familiy moiey skutki łask tak wielkiey
Monarchini byłem tylko niebył przeciwny interes-
sowaniu się teyże Nayi: Imperatorowy o wolne Re-
ligiy Dyssydenskich w tymże Krolestwie exercitium
ktorego usilnie pragnie y żąda aby się to stało z
dołożeniem że się to koniecznie stać musi inaczey
byłoby w Rzpltey zamięszanie na ktore oboiętnie
patrzać by niemogła będąc protektorką praw y wol-
nosci Polskiey, daremnie tedy sprzeciwiałbym się
(słowa są Xcia JMći Repnina) Xże Biskup Krakowski
sam ieden temu na co wszyscy zezwalaią życząc aby
się koniecznie przychylił do tego proiektu, y gdyby się
zasadził sprzeciwiać temu oswiadczła mu że to co się
dawniey stać miało teraz by swym uporem na sie
bie sciągnął że zaraz nieodwłocznie iak tylko za-
sięgnąłby Xże JMć Repnin wiadomość o wdawaniu
się o wdawaniu się Xcia JMći Biskupa Krak. po
seymikach przez listy y przyiaciół swych przeciwko
żądaniom Dyssydentow tak zaraz woysko Ross. wkraczy
y sekwestrować wszystkie dobra y intratty nietylko
Biskupstwa Krak. ale też całey Jego familiy będ
dzie dołożył także że o osobie Xcia JMći Biskupa
pomyślemy, Gdy się potym X Teolog pytał WJMP.
Podskarbiego pytał cobyznaczyła ta ostatnia pogrożka
dostateczniey temi przełożył że iako Monarchia

Rossyiska niektorych Biskupow Polskich y tak
zacnego iakim był ~~przy~~ Prymasa Potockiego miała w
detencyi toż by się stało y z Xcięm Biskupem Tego wszyst-
kiego wiernie się od postanego dowiedziawszy pierwsze-
mu WKMci: iako Panu y Krolowi memu obroncy
praw y wolnosci, swobod y osob naszych zwie-
rzam się cały tey taiemnicy, pełen nieskończonego
zadziwienia, że wposrod słodkiego pokoiu ktorym się
pod szczęsliwym Jego rządem cieszemy w posrod Oyczy-
zny moiey zagraniczne zasięgaią, y tak okropne po-
strachy bynaymniey w cudzych Państw interessa nie
wdaiącego się ale rządow powierzoney sobie owczarni
pilnuiącego Niewątpię wcale że WKMC P. MMgo o
szczęscie Narodu swego gorliwego y bespieczeństwo
kazdego y osob upatruiącego zadziwi niemniemnie to
moie doniesienie ktore z tą przed tron Jego zanoszę
ufnoscią że iako iesteś przysięgą obowiązany bronić
Koscioła y wiary przodkow swoich y dałeś tego ia-
wne dowody woczach cały Europy odrzucaiąc chwale-
bnie na Seymie szczęsliwey swey Koronacyi zbytnie
Dyssydentow żądania daieśz y swieżo w Uniwersałach
przedsymowych zachęcaiących narod do gorliwego Reli-
gi katolickiey utrzymywania tak raczysz dać zaszczyt
twey protekcyi ku gorliwosci moiey o całość wiary
ktorey bronić przy niey obstawać Dyssydentom rozsze-
rzenia wszelką mocą y siłą bronic z offiarą wszystkiego
winienem y gotow iestem iako WKMciPMM nie
skazytelną wiernosć y nayglębsze uszanowanie
z ktorym wyznawam się bydź.

Kopia listu Tego XcaJMci Bisk: Krak do P. Podskar
biego W.K. de eadem data

W tych dniach powrocił z Warszawy JMX Teolog
moy oddał mi list od JWMPana y ustnie opowiedział

cokolwick w domu Jego z ust Xcia JMci Repnina Posła Ross y od samego JWWMcPana w okolicznosciach tyczą cych się mnie usłyszał przyznam się WWMPanu żem się domyslał materyi ktora mi miała bydz propono wana, alem się nigdy niespodziewał azebym tak gru be gwałtowne pogrozek pobudki miały pochodzić od Posła Cudzoziemskiego dla Senatora w posrod swey Oy czyzny prawem y wolnoscią zaszczyconego y w niczym przeciwko swey Oyczyznie nieobwinionego ani przeko nanego, upewniam JWWMPana a przez niego Xcia JMci Repnina że te wszystkie postrachy bynaymniey nie zmieszaią owszem owszem ieżeli można pomnożą gor liwość moią w utrzymywaniu wiary przodkow naszych w sprzeciwianiu Ządaniu Dyssydentow ani mię wciągną w tą obojętność względem tego punktu ktoraby mi nie zmazaną przed Bogiem y Oyczyzną przyniosła notę Ale poniewaz tak niespodziewane oswiadczenie nie tylko mnie w Partykularnosci ale każdego w wolnym narodzie urodzonego ~~m~~ zblizka dotyka mam honor donieść że dzisiayszą pocztą piszę y to wszystko dono szę N. Panu iako pierwszemu praw y osob naszych obroncy, O familiey moiey tu umnie przytomney z osobliwszym ukontentowaniem y zbudowaniem sie upewniam że rownych iest ze mną sentymentow spodzie wam się że JWWMP raczysz mi tak na Seymikach iak na Seymie następuiącym dla sławy przed Kosciołem y Oyczyzną tak chwalebnych mysli y czynno sci skutecznie dopomagać o co uczesnie iak nayg… rzey upraszaiący wyznawam się bydz.

P.S. Gdybym nieznał Pisma JWWMPana y nieufał X. Teologowi memu tobym tey relacyi niewierzył miał bym za sen lub bayke, poiąc zas niemogę iak JWWMPan z JW. Woiewodą Podlaskim rownie ze mną w wolnym

narodzie urodzeni nieodwrocilisie od tych gwałtownych Po:
sła Cudzoziemskiego niepotrzebnych expressyi.

Kopia Responsu JMCi Podkanclerzego Kor: do JMCi
JMCi Biskupa Krak: z 5 Aug: 1766.

Zatrzymałem Posłańca JOWXMCi Dob: do dziś dnia
bo N. Pan zadumiany nad oznaymieniem Jego a na
relacyi iedney funduiącym się chciał dochodzić pra:
wdy y osobna każdego z JWW. Senatora y Ministra
znayduiących się w kompanii wyrozumieć iakoż oba:
dwa byli wezwani od Maiestatem y na charakter ich
obligowani zeznali iak się rzecz miała. Mam za:
tym roska Nay: Pana upewnić JOWXMCi że rzeczo:
na relacya niezgadza się w okolicznosciach z własciwym
rzeczonego Ministra dyskurskiem y w takę troskliwość
ani w żąpęd mysli wprowadzać JOWXMCi niepowinna
iakoż mnie samemu trzeba wierzyć nieraz z tyscze ię
dostało że nie tylko rospomniony Minister ale y od in:
szych Dworow tu przytomni iednym Duchem tchną
y na przyszłym Seymie o polepszenie Kondycyi
Dyssydentskich wstawiać się zlecenie maią. nie
dzy niemi będąc ten w pierwszey godnosci na ktorego
się to JOWXMCi D. zalisz naypilniey mysli o petrow
nie woli swoiey Monarchini więc otwarcie co ma
in comissis komu się zdarzy oznaymuie. a zatym
gdy w domu JOWMMP. Podskarbiego poznał JMCi X
Teologa y JOWXMCi przez niego iemu swoie życzliwość
y szacunek oswiadczał żeby żądania Pani Jego był przy
iacielem żeby zaś dał do poznania potrzebę tey po:
wolnosci powiedział że czego N. Monarchini Jego y
po Sąsiadach swoich pragnie nieodstępnie y o wszyst:
kiemi sobie od Boga powierzonemi srodkami utrzymy
wać to iest rezolwowana, o sekwestrze iednak Bisku:
stwa a dopieroż o zemscie na Familiy y na WXMCi
wzmianki żadney niebyło, Osobistey także przegrożki.

z przytoczonym przykładem wspomniony Poseł y womy
śli niemiał, Przyiacielska chyba przestroga JMKX
Teologowi chyba napomkngła. To tedy iest wszystko cze
go JKMci P.NM pilnie dorozumiewaiąc doszedł y
co WXcyMci zapałai sub do oznaymowania komuż
kolwiek niepowinno pobudzai, bo wzięte według na
mienionego dyskursu y JWMP. y Ministra zeznanie nie
ma wsobie nic złego co JOWXcyMl obchodzi y to nay
pewnieysza iest że JMcX Teolog musiał się przesły-
szeć natężenie słuchaiąc co mowiono albo też iezeli
ięzyka Francuskiego dobrze nierozumi łatwo dał in
szy sens całey rozmowy osnowie, Ja tym czasem re
spons N. Pana odsyłam y oddaiąc mnie nieustanney
łaskawości zostaię z zupełnym uszanowaniem.

Kopia Responsu Krola JMci do Xcia JMci
Biskupa Krakę sub eadem data.

Przewielebny w Bogu nam uprzeymie miły.

List uprzeymosci Waszey de die 11. praesenty do Nas
pisany tym sercem odebralismy ktorym przyimowac
się każe Kochaiącemu Oycu z poufałe Syna użalenie
Uczulismy doskonale iak dotkliwe być musiało uprzey
mosci Waszey doniesienie Teologa świeżo z Warsza-
wy do Boku uprzeymosci Waszey na powrot przybyłego.
Obywatela, Senatora, dystyngwowanego Biskupa
Sentymenta uznalismy wczesnieyszych, z ktorych okazyi do
nas zazytych od uprzeymosci Waszey y dawnieysze
względy nasze dla osoby y przymiotow swoich sub
niepospolite powiększytes uprzeymosc Wasza przez
okazaną tak sprawiedliwie gorliwość im żywiey zaś
widzielismy słuszny ~~żal~~ żal uprzeymosci Waszey tym
pilniey doyść prawdy w tak delikatney mate
ryi staralismy się iako obszerniey opisze z roka
zu naszego Wielebny X Podkanclerzy Koronny y

upewnić możemy że nietak się rzeczy znayduią iak były doniesione uprzeymosci waszey. Więc znacznie ~~o~~ umnieyszyr nam przychodzi powzięto w umysle uprzeymosci Waszey niespokoynośc. To iest prawda że intense Dwor Ross: soiusnikami swemi od samego początku Panowania naszego nalegał na nas nieprzestał o to że mienige być uciękonemi Dyssydentow w Polszcze chciał by ich sytuacyą widzieć solide ubespieczoną y znacznie polepszoną. Niemasz tey reprezentacyi, ani sposobu ktoregobyśmy niezażywali na uniknienie wszystkich tey materyi krokow ktoreby prawowiernych umysły sprawiedliwie zasmucić mogły, Niemasz też tych srodkow w ktorychby zażycia rady y pomocy y życzliwey z nami iednoczynnosci Uprzeymosci waszey w procederze tey materyi osobliwie na seymie nieżyczylismy y nieobiecowali. Teraz zaś wzniosszy mysli y serce do Boga aby raczył z swoiey S. woli y przezornosci tak dalsze iak bliższe kierować okolicznosci aby sława domu Jego y winna Jemu cześć nayzupełniey u nas dochowaną została nadzieię Tęcząc z modlitwą zostawamy w tey ufnosci że co sam Bog aedificavit super petram toż samo y utrzyma y ocali Jemu więc Was y uprzeymosc Waszą polecivszy o zupełney ku osobie Jego życzliwosci naszey upewniamy Datt w Warszawie.

Kopia responsu JWJMP. Podskarbiego Kor. do JMX Cwiertniewskiego Teologa d. 12. Aug. 1766 przez sztaffete

Rostargniona myśl rożnoscią interessow nawalnie sciągaiących się niepozwala mi przypomnieć sobie okolicznosci Konwersacyi moiey z WMPanem na fundamencie zachowania sekretu sub sigillo Confessionis na ktory ~~eapo~~ przyiacielsku explicative non ministerialiter repliko

watem na illacye suppositiwe wniesione co wyraźniey
zprawdziwym zostaie, szacunkiem

Kopia responsu JMP. X Podskarbiego Kor. do JMX Bisk: Krak. sub eadem data.

Przepraszam uniżenie, że dla ustawicznego zatrudnienia mego nieprzyszło mi niodwłocznie JOWXięcy Mci Dob. odpisać na fundamencie upewnienia WX Mci Dob. listem de 26 July że wyprobowanemu JMX X. Teologowi sub sigillo Confessionis dla zachowania sekretu obowiązanemu y ex probata fide w sekretnych interessach podczas interregnum do Ministrow cudzoziemskich od WXMci zażywanemu y doswiadczonemu bespiecznie konfidować można communicanda ktore dla wiadomosci WXMci sądziłbym za pożyteczne uczyniłem ten krok szczegulnie abym obowiązki przywiązania mego wypełnił y pozyskał kontynuacyą łaski WXMci ktorey mnie polecywszy zostaię etc.

Respons Xcia Biskupa Krak. 16 Aug 1766 na tenże Respons.

Znaiąc doskonale charakter JWMPana y rzetelność Jego nie innego byłem rozumienia tylko że w teraźnieyszey okolicznosci onyżże dasz dowod. Jakoż zupełnę z responsu JWMP. z 12 curr. odbieram satisfakcyą utwierdzenia prawdziwego rapportu mi uczynionego przez X Teologa mego zuchwałego dyskursu Xcia Repnina Posła Ross: Co się zaś tycze impositi odemnie secreti sub sigillo Confessionis temuż JMX Teologowi y iako Biskup znaiący to lepiey od swieckiego, explikuie JWMPanu. To pewna co JWMPanu własnie de 12 elapsi wyraziłem iż ten sekret injunai onemuż to iest aby co usłyszy nikomu procz mnie niepowiedział y bądź JWMPan pewien że tego sacrosancte dotrzymał

lecz ia nieobowiązałem się JWMPanu sub eodem sigillo do
trzymywać sekretu y co więcey żeś ani mnie oniego JW
WMPan obligował listami swemi de 26 et 28 elapsi ani
X Teologa JWMPan lub Xże Repnin a chociaż by były y
te obowiązki ktore nie są toby ustały kiedy w Warszawie
zostały ogłoszone gdyż przez Korrespondencye y przyby
waiących z tamtąd do mnie dowiaduie się że o niczym
w Warszawie tak niedyszkuruią iako o tey historyi.
Po trzecie będąc ia przysięgą Senatorską obowiązany, quid
quid nocivi sciero avertere et deferre Krolowi nam
panuiącemu donieść nieomieszkałem, bo czyliż może być
quid nocivius dla mnie y dla każdego w wolnym na
rodzie obywatela iak takowe od iednego Posła cudzo-
ziemskiego grube y gwałtowne postrachy, spodziewam
się że JWMPan przez swoię doskonałość zupełnie bę
dziesz convictus sigilli Confessionis iako też y owy-
znaniu moim żem iest z winnym uszanowaniem etc.

Kopia listu JOXcia JMci Biskupa Krak: do JMX
Podkanclerzego Kor: ę 23 Aug: 1766 z Borzęcina.

Odebrany Respons od JWWMP. ę 5 Curr: na moy list
de 4ma pisany wyciąga iesżcze pisania mego ktore za
trzymałem był do odebrania responsu od JW Podskar-
biego W Kor:

Przymuszony iestem wyrazić iż JWWMP. list ostat-
ni właśnie po Ministrowsku napisany obwiniaiący w
bawełnę zuchwałe pogrozki Xcia JMCi Repnina Posła
Ross: wiednych sensach affirmatiwam w drugich
negatiwam daiąc conclusionem, ia zaś podług mego
zwyczaiu iasno czysto ad literam rzeczy biorąc y
tłumacząc pamiętny oraz na przysięgę senatorską
na list ten JWWPana przydaiąc zam glosse

PS. Wyrażasz także JWMPan że wszyscy Ministrowie iednym
duchem dechna czemu łatwo wierzę a przez to nam daią
przykład abyśmy y my generalnie wszyscy iednymże duchem
tchnęli dla utrzymania Religionis Dominantis.

Glossa na list JMCX Podkanclerzego Kor. de 9. Aug. ktory list trzeba przeczytać. Nro 325

a. Niemogło bydź więcey relacyi iak od iedney osoby kiedy JMP. Podskarbi W.K. niepisał o przystanie dziesięci osob ale iedney y iednego też X Teologa posłał Xże Biskup Krak.

b. Sam JMP Podskarbi utwierdza punctum quaestionis bo kiedy Xże JMl Repnin każdemu komu się zdarzy otwarcie mowi więc y X Teologowi bez ogrodki.

c Ta expressya nader mocna wszystko co tylko bydź może naymocnieyszego wsobie zawieraiąca utwierdza że gwałtowne kroki Xcia JMli Repnina przyznaie się moc y wielka potęga Imperatorowy JMli lecz dobry Chrześcianin y katolik większą moc Boską wyznać powinien a przeto mieć niepłonną w opatrznosci Jego ufność iż na tioni vere orthodoxa zachowa dobrą wiarę, prawa wolnosci y swobody oneyże, a ieżeli Xże JMl Repnin z swego domysłu te pogrozki czynił zgani mu to Pani Jego iako Pani sprawiedliwa y gwarantka swobod naszych.

d. to wyraźnie contradictorium pierwszemu

e Jak by to więcey było sekwestrowac dobra Familiy niżeli Biskupstwa

f. Simile contradictorium iak sub litera d.

g. To iest znowu potwierdzenie całey mowy Xięcia JMli Repnina y JMP. Podskarbiego Kor.

h. Takowe postrachy y gwałty gdy nietylko Xięcia JMli Biskupa ale cały narod dotykaią według przerzeczenia JMlX Biskupa Wilen. w mowie na seymie coronationis, gdy się cedry walą co się z chrustami dziać będzie sprawiedliwie zapalać y Xcia Bisk: Krak. y każdego obywatela dobrze oyczyznie życzącego a o całeniu praw y wolnosci myślącego powinno. Oznaymowanie zas komu kolwiek wstrzymać dotąd JMlX Biskup ne diminuat zelum na przyszłych Seymikach ad tuendam veram Religionem lubo w Warszawie y ta Korrespondencya y ta okolicznosc wała ogłoszona po Seymikach zas odprawionych nietylko

wszystkim kommunikowaċ będzie ale może y drukowaċ każe aby narod był uwiadomiony y miał się na ostrożnosci

i. Zdaie się że im kto z większą attencyą y natężeniem słucha tym ie lepiey poymuie

k. Po Francusku dobrze rozumi X. Teolog bo y Książki tłumaczy po Polsku też zrozumiał co mowił JW Podskarbi Kor.

List K. Pana Stan: Aug: do Ministra Ross. de Panin

Nie zapieram się tych obligacyi ktore winien iestem N. JMPer. Ross. za sposoby ktory Panu Bogu użyċ się podobało w wyniesieniu mię na tron Krolewski ale wstępuiąc nan przyrzekłem wiernie zachowanie Religiy moiey we wszystkich Prowincyach Krolestwa Mego gdybym miał bydź tak słaby żebym ią opuścił życie moie y Tron moy podałbym pod sprawiedliwe oburzenie narodu mego grozisz mi WMP. że użyiesz mocy na dopięcie proiektow swoich iest to drugi Termin ktory niemniey dla mnie stałby się fatalnym widzę iawne Niebespieczeństwa w rezolucyach ktorękolwiek mam brać przed siebie wolę iednak wydaċ się na azard ktorą mi powinność moia y honor obieraċ każe y teraz łączę się znarodem moim na obronę Religiy naszey.

List JMl P. Panina do Xcia JMli Repnina.

Okoliczności w ktorym seym ostatni Polskę zostawił przywodzą N. JMPerat. JMl do tego ażeby Sentymenta swoie Rzpltey nad tym Niebespieczeństwie ktore Jey grozi oswiadczyła Proiekt do zniesienia aequilibrii w rządach na ktorych wolność spoczywa przez ducho Panowaniem tchnącego uformowany wydał się dosyċ iawnie tak że od każdego dobrze myślącego mogł bydź doscigniony Polaka. Juz podczas przeszłego bez Krolewia do żego fundamenta założone były osobliwie przez ustawienie komissyi skarbowey y woyskowey kształtnego do

tegoż zażywszy pretextu ograniczenia mianowicie Autho ritatis iedney osoby wczterech naywaznieyszych urzędach status gdyby to olickstum wswoim zostawało było obrębie prawdziwi Patryotowie niewdruszaliby się byli nad gatunkiem takowey praw fundamentalnych od miany teraz proponuię pluralitatem wdwoch punktach ktore naybardziey Rzplitę od panowania Monarchicznego dystyngwaią pod zasłoną wolnomyślnego przez Komissyę praw wykładania ośmielono się przełożyć Narodowi znaczne wzruszenie rządow iako rzecz na ktorą iuż Narod iakoby pozwolił. Jeżeli ambicya w tak oczywistym na prawa się targnieniu cały pod chtebiałta sobie uwieść narod czegoż y przyszłych czasiech spodziewać się trzeba. Pomięszał prawda szczery interes oyczyzny y ważność iego takowe chęci y usiłowania chociaż na Seymie mniey do odporu składnym, lecz taż sama ambicya zagnieździła się iednak szczęśliwie w materyi Seymikow y krok sobie do władzy swey podwyższenia zostawiła wprowadziwszy pluralitatem w elekcyą Komissarzow y Posłow

Nowości takowey konsekwencye sprawiedliwie zasmucaią przy wolności swey y independencyi gorliwy Narod. Już N. WMP. WMć wiadomo iest nieukontestowania wiele dystyngwowanych w oyczyznie członkow ktore prawda ciężkością zatamowania strumienia tego ale od proiektow wolności grożące dalekie Niechay tego nikt nierozumie żeby tym kto rzy gorować pragnę materya Dyssydentow przykrą była, zażywano Jey owszem iako nayskładnieyszego sposobu do zabawienia ongi Narodu y obrocenia całey Jego na punkt tey baczności a przytym dla wprowadzenia wszelkich w spokoyną na swoie zamachy obojętność. Że zaś okoliczność Dyssydentow qua temporalis przedsięwzięciu temu aby mianowicie rządy y władze iako naymnieyszą zawarte były osob liczbę cale iest przeciwne dla tego materia ta qua spiritualis

tak reprezentowana była że całe zniey w oczach pospolstwa materyę Kościoła y Religiy uczyniono. Niechay się iednak nikt nieda uwodzić. Przywrócenie całości Dyssydentom iest podobno samym Katolikom nad własne ich rozumienie potrzebnieyszym dla odżywienia równości która nieodzownie zgaśnie ieżeli się duch ten, który na ostatnim gurował Seymie nieźniszczy y ieżeli na wszystkie zamachy wolności istotna niewystawi się zasłona. A dostąpienia że go iżyliż naturalnieyszy y bespiecznieyszy może być sposób nad Seym takowy iaki N. JMP. JMć przez deklaracyę swoię proponuie którą tak Królowi JMći iako y całemu Narodowi masz WXM. rozkaz publikowania, w tey deklaracyi N. JMP. JMć wyraża myśli swoie a do wyrażenia onych ma prawo. Przewiduie nieszczęścia których może y każdy Patryota doscigo y iest Autoryzowana przez całą Rzpltą aby ztemu temu zabiegała. Ambicya Nie będzie się fanatyzmem wspierała Krzesząc usiłowania N. JMP. JMći zamachem na Religię Katolicką gdy pewney części narodu własność obywatela wczasie generalney chce przywrócić Pacyfikacyi, Religia którą Król którą pierwsi in statu którą części naywznacznieysza Narodu wyznaie iest dla N. JMP. JMći obiektem uszanowanym y będzie N. JMP. JMć Religiy tego charakteru między inszemi umiała dystyngwować Religiami. Niechcąc ażeby iakowy ponosiła uszczerbek tak w swoiey władzy iako y w iednostayności swych obrządków któryby przez Kommunikacyę różniących się od iedney[?] mogł wyniknąć Sentymentów więc

N. JMP. JML gdyby na nie następowano pierwszą do
Jeyże byłaby obrony tak dalece iak Religia interes=
sem może bydź status ktorego naymnieysza odmia
na całe może wzruszyć corpus. Traktuiąc przywro
cenie Dyssydentow wraz z inszemi punktami, kto
re narod rożnić mogą a traktaiąc to wszystko
tą drogą ktorą N. JMP. JML do opatrzenia wszel=
kiego ktore tylko rozsądek dyktować może uber=
pieczenia, azeby żadna z dozwolonych Religiy w
Polszcze przepisanych sobie niewykraczała gra
nic. Obrządki te ktore między sobą Dyssydenci za
chowuią naturalnie dla Rzpltey bydź powinny
obojętnemi, ale te prerogatywy ktore z kondycyi
rownego wynikaią obywatela mogą bydź dla Du
chow ambicyą napełnionych niesmacznemi
dla ktorych rowność urodzenia iest ciężkim do
znoszenia iarzmem. Ta nawet przytoczona zniknie
konsyderacya kto tylko zważy że proporcya według
liczby obywatelow rożniących się Religiy wzglę=
dem Posłow Narod reprezentuiących ułożona żad=
ney in statum Politicum mieć niemoże instan
cyi, in materia zaś urzędow iako Krol konfe=
rowania onychże ma władzę tak supponować
nienależy azeby w dystrybucyi łask swoich miał
cum praejudicio dla osob swey postępować Religiy.
N. JMP. JML mowi o przywroceniu Dyssydentow
iako o punkcie ktorego szczegulnie traktaty
między nią y Rzplitą wyciągaią lecz przytym
y to uznaie iak wielka znayduie się potrzeba
do zachowania Rzpltey od nagle zbliżaiącego się
przewrocenia Jey ułożenia y konstytucyi widzi

potrzeby do ustanowienia iedności między obywatelami nawet między temi ktorzy nadzieię swoię w nowościach przez siebie utrzymywanych zakładaią a tymi ktorzy się im iako gorliwi opieraią patryotowie mocy iednak do utrzymania swych sentymentow nie maią. Przyczyna rozrożnienia tego iuż się wsamym znayduie bez krolewiu. Były iuż natenczas N. JMP. JMłi materie RP. in omni forma zalecone ktore też do szczęśliwego obowiązała się doprowadzić skutku obietnica Jey iest związkiem ktorego żadna rozwiązać niemoże. Konsyderacya y z ktorego powinność czynić sobie będzie tak dalece dokąd cała Rzplta uspokoiwszy się internie nieutwierdzi N. JMP. JMłi przez szczęście y pokoy swoy między wszystkiemi obywatelami iako iuż daley nic nie pozostaie czegoby RP. od ~~punktu~~ positku N. JMP. JMłi żądać miała ustyszawszy iż RP. istotnie wszytkie z tych usług pochodzące dla N. JMP. JMłi satisfakcya wsamne obrociłaby się zatem gdyby nayminiey sza uwość miała supposycya iż pod cieniem Jey positkow y śmiałe przeciwko rządom y ułożenia Rzpltey układa planty y Zgoda przez to z zarzuta w tak delikatney odzyscić się materyi do rostrzygnienia żeby wszystkich tych punktow proponuie N. JMP. JMł narodowi Polskiemu Seym Pacificationis a iezeli ambicya tak daleko wzięta gorę żeby wiarzdowi takowemu perspektywom Jey przeciwnemu oprzeć się y być na zawadzie potrafiła więc N. JMP. JMł każdego całość swey wolności kochaiącego wokuie szlachcica do złączenia się znią przez związek wktorym zelus Patryotyczny y przywiązanie do praw fundamentalnych mogą proć żadney dependencyi obmyślić y ułożyć

sposoby do zabieżenia tak teraźnieyszemu iako y przy-
szłemu w bydżytnie złemu. N. IMP. IMl dozwala
całemu Narodowi bydz sędzią intencyi swoich tego
będąc pewną że Duch niezgody miłości tak dalece
nieprzetamie oywżyżony azeby kroki Jey sinistre
wykładane były. do RP. to należy azeby poka-
zała czy swoie poważa prawo y żeby uznała co
dla niey bespiecznieyszego czy ambicyi podlegać
zamachom czy też udać się z ufnością do sposobow
oparcia się onymże do czego drogę pokazuie Mo-
narchini y przyiazna y w positkach swoych dla przy-
iaciół wspaniała.
To wszystko będziesz WKM raczył oswiadczyć y
opowiedzieć wszystkim ktorzy partykularnie o sen-
tymentach y krokach N. IMP. IMli pragną bydź
informowani a gdyby tego okoliczności wyciągały
dozwala WXMli abyś list niniejszy we wszyst-
kich Jego publikował kontentach zupełnie tego będąc
pewnym że postępek N. IMP. IMli ani sensu ani
żadnego wyrażenia listu tego nie uchyli
w Petersburgu dnia 3. Lutego 1767.

Kopia listu Xcia Repnina do JMP. Brzostowskiego
Marszałka Gnlney Konff. Litt.

Dla dostatecznego WMMP. Dz pokazania iak się oto sta-
ram mocno żeby była Gnlna Konff. Litt. pod Jego dy-
rekcyą była poważana winną y należytą oddać te-
mu nayprzewaźnieyszemu Zgromadzeniu mieć mo-
gła ktore od N. IMP. IMli Pani moiey żąda protekcyi po-
mocy y gwarancyi Praw Narodowych mam ho-
nor donieść WMPanu że odebrawszy de data 30 Junij
od niego list pomiarkowałem iak mocno Trybunał
Wileński się zapomniał zaklucaiąc z pomiędzy De

putatow ktorzy podpisali Konff. to WMPana oswiad
czam ze ieżeli we dwa dni po odebranym tym li
scie Trybunał sie wyszle solenney do Konff. Jeneral
ney delegacyi przepraszaiące iak nayspokorniey stany
za nienależyty postępek swoy y zapraszaiące wszyst
kich solennie ktorzy się podpisali na Konff. Deputa
tow do obięcia Mieysca swego w Trybunale, y odekwo
wania y sprawowania przywiązaney ich urzędowi po
winnosci ieżeli tedy Deputacya ta w czasie dwoch
dni po odebranym liscie odprawiona niebędzie
możesz WMP. zaraz 3go dnia przez dekret Konff.
Trybunał skassowac oraz mu wszelkiey czynnosci
y sądow zabronić na koniec do Konff. sądow tych
wszystkich zapozwać z ktorych Trybunał się for
mował iako też y Marszałka samego tego dnia kie
dy uszczerbek Konff. honoru stał się. Przez tę
samę okazyę piszę list do Grta Numersa żeby się
z WMPanem znosił w przyprowadzeniu do skutku we
wszystkim wspomnionego Konff. Dekretu in quantum
by Trybunał WMPana przymusił do tego przez
swoy upor. Zostaię etc.

Ordynacya dobrego porządku w Sessyach sądach
Publicznych Audyencyach Konferencyach Kan
cellaryi mieyscu obrad publicznych y w inszych
okolicznosciach do Generalney Stanow Rzpltey
zgromadzoney Konfederacyi należących in Con
clavi teyże Generalney Konffederacyi za zgo
dą wszystkich zasiadaiących umowiona y u
stanowiona.

Iako na porządku y pilnosci sprawowania każdego

Urzędu siła należy tak naypierwod Komplet zasiadaiących przysięgłych przy JO Xcia JMci Marszałku Generalnym JWWJMciPP. Konsyliarzow wliczbie osob z każdey prowincyi Szesciu tak aby było JMć PP. Konsyliarzow 18 determinuiemy w ktory liczbe JO JWWSenatorowie y JWJMciPP. Marszałkowie Konfederowanych Wdztw ỹziem niewchodzą. Jako oprocz wyżey wyrazonego Kompletu pierwsza zobowiąz kow swoich destynowana rada. Gdyby zaś z tych dwunastu JW Konsiliarzow Kompletu strzeż Boże ktory zachorował y na sessyi przytomny bydz niemogł tedy JO Xże JMć Marszałek etiam w 10 Osob a nawet 8 Komplecie aby rowna parzysta JW Konsyliarzow liczba była może zasiadać et in negotiis urgentibus decyzye sancita y Deklaracye dawać, a tym czasem JW Konsyliarzow Generalnych absentes do iak nayprędszego ad locum Consiliorum przybycia listami swemi obwiescić. Dla pewnieyszego zatym utrzymania JWJMciPP. Konsyliarzow Kompletu każdy z JW JMciPP. Marszałkow y Konsyliarzow maiąc pilną y gwałtowną potrzebę do oddalenia się a loco Consiliorum Konff. naszey Generalney ma się starać u ~~JW~~ JO Xcia JMci Marszałka Generalnego o pozwolenie in scriptis cum praefixione długiego czasu odiechania swego a Kancellarya nasza Konff. każdego odieżdżaiącego y przyieżdżaiącego czas y dzień zapisywać powinna.

Sessye Generalney Konff. Naszey w dni powszednie o godzinie 8 maią się pracice z rana zaczynać y maią trwać do godziny pierwszey popołudniu chybaby iaka potrzeba dłuższego nad wyżey wyrażoną godzinę wyciągała na sessyi zabawienia się a to zawsze pod laską JO Xcia JMci Marszałka Generalnego naszego Konff. chyba strzeż Boże

przy słabości nieoszacowanego zdrowia swego JO. Xże JMć Marszałek JWJMPanu Marszałkowi WXLtwa y Ziem Konff: ex turno przytomnemu na czas krodki laski powierzył który trzymaiący laskę żadnym sposobem pretextem y wynalazkiem przywłaszczać sobie Marszałkostwa Generalnego Konfederackiego niebędzie mogł et in contra facientem gravissimâ pænâ cavendi debent. Na tychże sessyach tak JW Senatorowie porządkiem zasiadania swego w Senacie iako też JW Marszałkowie y Konsyliarze do wspolney rady JOXcia JMci Marszałka Generalnego przydani ordine WXLtwa swoich zasiadać y wotować maią. Zarwnesz po trzy kroc wotowania nie ma bydź denegowany to iest dwa razy publica voce a trzeci raz per vota secreta piszęc na karteczkach pro et contra sentencye swoie też karteczkę w puszkę zapieczętowaną wpuszczaiąc a potym z otworzoney pluralitas sententiarum rachowane bydź ma y ten sposob non aliunde petito exęplo ale z własnego swego wynalazku Konff: nasza ustanawia.

Conclave na ustępach poty ma trwać poki rzecz decydowana w protokoł wpisana niebędzie In casu zas Paritatis votorum sam JO. Xże Marsz: przez Drugą krystkę też paritatem rezolwować może Gdy się zdarzy od kogo do Konff: G: poselstwo tedy przyięcie Posłow justa dignitatem legationis bydź ma przez deputowanych z koła koła Konff: z od JO. X. JMci Konfferencye ex ordine przez deputowane od JOXcia JMci ex conclavi osoby odprawione bydź maią w przytomności WJMciP. Sekretarza Konff: ieżeliby tego wyciągała potrzeba.

Co do Kancellaryi Konff: naszey Generalney JMćP. Sekretarz mieć powinien acta Konff: porządne

to iest oprocz Originałow aktow pryncypalnych ia-
ko to Akta Konff: naszey gorney z Originalnemi
podpisami Sędziow uniwersałow y tym podobnych
skryptow Xięga aktow tychze na czysto przepisana
bydź powinna, druga Xięga protokułow Sessyi Konff: y
na nich agitowanych lub decydowanych materyach
Trzecia Xięga decretorum Sancitor et declarationum
publicar y Item regestra do wpisowania spraw
w Sądach Konff: przypadaiących ktore cztery bydź po-
winny iakoto Regestr spraw publicznych statum
Konff: naszey tykaiących w ktorym gravamina
status ex desideriis Wdztw Ziem publice Inscribe
miescić się maią Drugi Regestr compulsionum et
aliar causar facti ab Actu Konff. Wdztw Ziem y
Powiatow perpetratar Trzeci Regestr violati man-
dati violatae securitatis dobr y osob JW Senatorow
Marszałkow y Konsyliarzow Konff: a czwarty incarcera-
torum. Dochody zas Kancellaryi Naszey y skrzynki są-
dowey maią bydź takie iakie są w Trybunałach Kor per
Const: 1726ti opisane y na osobliwey karcie maią bydź
ręką JOXcia JMci Marszałka podpisane w Kancella-
ryi na scianie przybite. Aze od roku wyrazoney Konsty-
tucyi wszystkie pretia rerum są podwyzszone zaczym
od kazdego złotego czwartą część solutionum przydaie
my to iest od kazdego złotego po pułosma grosza iako
na karcie wyrazoney wyzey expresse iest wyrazono
Zeby zadnych niechęci przymowek a tym bardziey
kłotni iakiey między dyssydentami y naszemi Ka-
tolikami niebyło sub securitate Naywyzszey Gnrey Konff:
jurisdykcyi naszey Instygator teyze Konff: naszey
pilnie ex munere suo przestrzegać ma.
Azeby kazdy mieszkaniec lub obywatel Miasta Rado-
mia ktokolwiek przyiedzie spytawszy sie go z kąd po co

y kto przyiechał choć na godzinę Instygatorowi Rzeczonemu nieodwłocznie znać dawać, toż samo y przy odieździe każdego zachowane punktualnie być ma. Czego instygatorowie konff naszey do pilnowania wszelkiey cichości y skromności rzadzeni przestrzegać mają.

Mowa
JWJMP. Wielhorskiego Kuchmistrza WXLitt Posła Wołyńskiego na Seymie Ordynaryinym warszawskim miana Roku 1766 30 Października

N. Krolu P. M. M. Przeswietne zgromadzone Stany Nasi wielce Mościwi PP. Bracia y Dobrodzieie

Chciałem na kilka mow zdanie moie materyi Ekonomicznych tyczące się podzielić ale kiedy dopraszaiącemu się po kilka krotnie głos mi niebył pozwolony upraszam WKMci y przeswietnych zgromadzonych Stanow aby się tego co bydź miało podzielone wraz teraz złączone przynaymniey cz turno łaskawie y cierpliwie wysłuchać raczyli.

Ta Rzplita według sławnego Autora zdania naymocnieysza sądzić się może w ktorey prawa nie przez boiazń ani przez względy lecz przez miłość wrodzoną y gorliwość iak w Rzymie y w Lacedemonij są utrzymane

Wszystkie Państwa y absolutnych niewyłączaiąc maią pewne rząd gruntuiące prawa ktorych naywielowładnieysza moc wzruszać y łamać nigdy nie odważa się.

Senat w Moskwie Parlamenta we Francyi swoie maią prerogatywy Miasta w Flandryi y Alsacyi pod Absolutnym panowaniem są dotąd nienaruszenie w swoich zachowane przywileiach. Coż do-

piero mowić o wolnosciey rządzących się narodach gdzie w każdym iak magna harta w Angliy jura Cardinalia żadney niepodległe odmianie nayduią się. Rex Catholicus esto neminem captivabimus nisi jure victum wolne krolow obieranie, y liberum veto przy prawie, tego są unas rodzaiu, ktore nietylko większością głosow, ale y iednomyslnoscią nawet tym tylko chyba znosić się godzi prawem ktorym utomnosć ludzka Boskie przestępuie przykazania Materye albo rationes status nietylko dla tego tak się nazywaią, że są zawsze zgromadzonym Rzpltey stanom lecz wzupełney wolnosci według potrzeby rozważania odmianie y poprawie podległe ale toż że ciągną za sobą prawo kardynalne liberi veto żadnemu iakom namienił zniesieniu niepodpadaiące. Przyznał to wielkim y do naśladowania godnym zdaniem JWP. Podskarbi nadworny Litt że podatkowanie iest materya status, a gdy tak iest czemu nikt pewnie nie sprzeczy iakże ią pod Ekonomikę podciągać możemy Jezeli mocą prawa 1764 ktore nakazuie Komissyi Skarbowey podać desideria y proiekta skarbowe ku pozytkowi Rzpltey z iakiey kolwiek okolicznosci sciągaiące się, toć tym tłumaczeniem nietylko każda materya status ale nawet jura cardynalissima podpadałyby pluralitati. Cóż albowiem rozum ludzki niewymysli coby ku pozytkowi Rzpltey nadciągnione być niemogło. Wolne Krolow obieranie przez bojazń rewolucyi wstrzymuie zawsze obywatelow od dobrego gospodarstwa, broni im wspaniałemi kray zdobić pałacami, Bezkrolewia o-

bywatelow niszczą y Kray pustoszą. liberum veto ty-
lekroć razy niecnateszycie naiggane dobremu Oyczy
zny przeszkadza rządowi y † co przedtym gruntem
y niewzruszoney wolnosci było Kamieniem tego
wieku iest tylko zawadą do zamierzoney doysciazne
ty, więcey powiem co za przodkow naszych powszech-
nym było zwyczaiem, to iest iednomyslnosc teraz
cudem przezwana
Wszystkie te racye bardzo się zdaią na pozor mocne
coż potym kiedy nam zupełną rządow grożą odmianą.
Małą poprawę nieprzyzwoitosci ktorych długie a nie
zbyt szkodliwe ukazuie doswiadczenie z zachowaniem
dawnych praw dobry obywatel przekładac powiniem
nad zupełną tychże rządow odmianę z ktorey zdarzo-
nych wczasie a Kraiowi niebespiecznych okolicżno
sci naybystrzeyszy rozum ludzki nigdy przeyrzec
y przeniknąc niepotrafi.
Kilkudziesiątletni u nas nierząd sprawił, spokoynosc
w Kraiu, w żywnosci obfitosc y szlacheckich dochodow
pomnożenie. Coż nam lepszego nowosc przyniosła, ob=
fitosc w niedostatek a przymnażaiące się co raz do=
chody szlacheckie więcey iak w trzecią częsc straty
zamieniła.
Nie iestem ia tak zaslepiony fanatyk abym
przy nierządney upierał się zostac wolnosci ale tez
y nie tak podłego umysłu aby mi iakiekolwiek
względy myslic co czuię, mowic co myslę zabroniły.
Dwa są tylko do zniesienia prawa sposoby albo
go wyraznie nowym a przeciwnym przepisem odmie
nic albo też nowo wprowadzonym zwyczaiem uchy
lic y w zaniedbanie puscic. Głębokiey należy nam
tu zażyc uwagi.

Juz to trzeci Seym NNMPP iak liberum veto lu bo przy prawie zadney niema konsyderacyi. Wy raźne iest prawo 1718 iako głos wolny funduiący się in jure vetandi iest naydroższy Kleynot wolnego narodu tey Rpltey tak manutentionem onego na Sey= miach Seymikach y wszystkich publicznych ziazdach in perpetuum konserwować przyrzekamy. Te są słowa Prawa

Coz ziazdy publiczne znaczą ieżeli nie Konfederacye? Przed tym prawem które iest tylko dawnieyszych utwierdzeniem y obiaśnieniem Konstj: 1696 zupeł= nie liberum veto iak iuz zacni przedemną sami nili Posłowie w całości zachowała.

Niemowię N. Krola y przeswietne Zgromadzone sta= ny o przeszłych czynach ktore nam pełnego mą= drości y starała około dobra powszechnego Krola na Tronie osadziły zaco Nayważszemu Bogu czynić dzię ki iestesmy obowiązani. Ale każdego z nas rozumiem iest powinnoscią dostatecznie wszystkich rostrząsać pra wa y myśl naszę szczegulnie do tego przywiązywać abysmy ciemne obiasniali szkodliwe odmieniali a teraźnieysze tak rozważnie opisywali ustawy żebysmy ich sami w Rok albo dwa przestępować albo łamać niebyli przymuszeni. Sprawiedliwa y doskonała JMP Chełmińskiego godnego y zacnego Posła reflexya że ta naypierwsza każdego prawodawcy myśl być powin na, ażeby tym sposobem tym celem tym usiłowaniem wszystkie stanowił Prawa iak gdyby wiecznie trwać miały.

Podatkowanie lubo oczywista materia status Lda ü się przecie iuz być pod ekonomikę podciągnione

Kiedy między materyami Ekonomicznemi y proiektami przez Kommissyą skarbową podanemi mieści się.
Wszak te podatki na komplet woyska y przyczyny nie zołdu pozyc maią. Trzebaby więc azeby wprzod Kommissya Woyskowa podała statum woyska opisała potrzebne y nieuchronne dla niego expensa a dopiero gdy widzieć będziemy wiele summy potrzeba wyciąga po dostatecznym przez JMM Delegatow do Rachunkow skarbowych obiasnieniu po ułożeniu expens ordynaryinych y extraordynaryinych obaczemy wiele summy do podanego przez Kommissyą woyskową proiektu niebędzie wystarczać. Nie masz pewnie tak nieszczerego Oyczyźnie swoiey obywatela aby z własnego maiątku do istotnego Jey niechciał się przyłożyć dobra.
N. Krola P. zgromadzone stany, nie zgrzeszę rozumiem gdy powiem, miłoby to dobremu było obywatelowi y swemu ukontentowaniu y swoiey nawet uięte potrzebie, gdyby był dostatecznie wiadomym na iaki się Oyczyzny pozytek uszczerbek Jego własny obroci. Cieszyłby się każdy przynaymniey wewnętrzną a pewną nadzieią że z możności swoiey przydał srzodkow do uszczęśliwienia Oyczyzny.
Wielki to iest wiernosci y ufnosci z obywatelow dla Krola dowod kiedy nieuważaiąc na powszechną politykow maxymę ktora rownie na potrzebę Rpltey y potrzeby obywatelow wzgląd mieć każe po tylu Kraiowych Nieszczęsliwosciach y wszczegulnosci każdego dotykaiących po znacznych kilkokrotnych y niespodzianych nawet redukcyach stracie iuż zadney o uchwaleniu podatkow nieczynią sprzeczki ale tylko o sposobie wynalezienia onych radzą y gło=

bokie do WKMłi y zgromadzonych stanow Rzpltey zanoszę prozby, aby podatki iedna znaywalniey=szych materiy status pod ekonomicznemi inte resami niebyła rozważana ten albowiem y in ne poprzedzaiące przykłady mogłyby się na za wsze wciągnąc sub pluralitatem a gdyby tym spo sobem ex materia status w ekonomiczną za mieniła się iuż by y komissya skarbowa bez naymnieyszego praw przestępstwa mogła w niey decydowac y co chciec stanowic.

Sprawiedliwe są niektorych zacnych postow uwagi że gdyby te podatki a pluralitate wytężyc zadneybysmy iuż niemieli nadziei zniesienia onych iednomyslnoscią, y tak iak pogłownego y podymnego to ciągnąc bysmy zawsze musieli iarzmo. Tak na to zdaniem moim podaiąc go rostrzygnieniu Prze swietnym Rzpltey Stanom odpowiadam.

Teraznieyszy uchwalic się maiący podatek będzie dopiero początkiem zmocnienia sił Rzpltey ktora gdy się wraz bardziey będzie wzmagac iako nieomylną pod przezornym WKMłi panowaniem mamy nadzieię myslec nawet niepodobna aby Jey po trzeb ubywało. Jezeliby zas iakim przypadkiem o czym sądzic nienależy że podatki nie na woysko obrocone były można zniesienie onych za a mienną kondycyą poddac pluralitati.

Niesest to albowiem iedno uymowac co dodawac ciężaru. Pierwsze iest miłe każdemu złych za so bą nieciągnie skutkow, drugie zniszczeniem kraiowi grozi. Uczynili tę roznicę zacni y przezorni 1764 konstytucyi prawodawcy kiedy wiednym mieyscu in materiis status komissyi skarbowey wdawac się

zakazali w drugim zaś zniesienie pogłownego y po dymnego zalecili.

Taż Konstytucya 1764 wyznaie że Wdztwa Ziemie y powiaty są podatkami obładowane y dla tego do allewiacyi onych nakazała Komissyi Skarbowey podać Proiekta. Na dzień dzisiayszym dopiero przez podanie proiektu zniesienia pogłownego y podymnego temu prawu zadosyć się stało, ale potrzeba by to odłączyć proiekt zniesienia pogłownego y podymnego od proicktu czopowego y szeleżnego, albowiem pierwszy iest z mocy prawa drugi zaś z nieprzyzwoitego przywłaszczenia, bo iest Nayprzyncypalnieysza Materya status.

Nie iest to dosyć przyczynić skarbowi dochodow niedosyć iest woyska przymnożyć ale na tym naybardziey wysilać umysły nasze powinnibyśmy, aby tak dostoieństwo tronu Polskiego iako też y rząd nasz wolny od wzmagaiącey się w czasie tychże Komissyi mocy y od większosci głosow y utwierdzić y ubespieczyć.

Gdyby nam N. Panie w twoiey Osobie w ktorey mądrosc y przezorrosc zamięszkała wszechmanocc Boska ieżeli nie Niesmiertelnosć to przynaymniey przeciąg tysięcznych lat osadziła nikt by rozumiem ani o dostoieństwo Trona ani o wolnosci upadek niepożądał, bo wrodzone w Tobie N. Krolu do wolnosci przywiązanie wpoiona z wychowania y tylekroć razy ukazana przy Wierze y Swobodach naszych gorliwosć ziednywa wszystkich obywatelow zupełne w Tobie zaufanie. Ale że wiesz N. Krolu co przymuszony iestem wyiawić

iż rownie Łaskami bez ktorych mało się kto w Oy czyźnie od Maiestatu Obeydzie iako też y nieła skami ktorych się każdy obawia większość gło sow zawsze sprawić można.

Twoy N. Krolu day Boze po iak naydłuższym Pa nowaniu Twoim następca mogłby pokazanym sladem a raczey wdrożonym iuż torem Oyczyznę naszę przywieść do upadku Kommissya zaś skar bowa gdyby sama iako iest w przedostatnim punkcie proiektu czopowego y szelężnego woy sko płacić miała niezliczone za sobą ciągnie nie przyzwoitosci. Pierwsza przywozić z Woztw do Kommissyi pieniądze a potym ie znowu na Re gimenta y chorągwie po odległych mieyscach rozstawione odsyłać przyniosłoby albo spoznienie się w wypłacie Woyska albo wybieranie przed ter minem podatkow po Woztwach. Powtore umnieyszyłoby się co Rok po Woztwach pieniędzy gdy byłe w skarbie Kommissyi Woyskowey leżały lub na inne potrzeby w okolicy tylko Kommissyi zażywane były z ktąd oczywiste obywatelow wy niknełoby zniszczenie. Potrzecie co iest nayniebespiecznieysza że te Kommissye mogłyby kie dyzkolwiek do zuchwałey przyiść myśli tak przeciwko Maiestatowi iako y swoiey Oyczy znie na ow czas niepłacąc przeciwnym chęci ich Regimentom lub chorągwiom wszystkoby naył atwiey do skutku przywiodły.

Powtarzam Zdanie Moie że ubespieczenie do mow Szlacheckich ucałenie ich maiątku a zatym y uszczęsliwienie każdego wszczegol

nosci a na tym naybardziey zawisło aby moc y władza tych dwoch Komissyi dostatecznie opisana y ograniczona była. Co się tyczy podanego proiektu kiedy iuz nie do rozwazenia ale do odrzucenia albo przyięcia wcałosci iest pod decyzyą Stanow Rzpltey podany. Niby mi iuz mowic niestało przecie iako iedzgi z Kollegi memi zaszczycony instrukcyą zbym bardziey milczeniem do zgorszenia niedał przyczyny zdanie moie zupełnie do Kollegi mego łącze.

Recess od Regencyi judicii miasti JMP. Mickiewicza in Curia Regia Varsaviensi Sabbato post festum OO. SS. 1768.

Składaiąc Regencyą sądu wspolnego biorę za fundament konst. R. 1662. Vol. 2. Folio 616 ktora mieć chce azeby urzędy sądowe state et intelligentia bene Vigentibus były rozdawane. Ma to na tym przystąpnie iescze do początkowego prawa ktore Stworca wyrył na Sercach naszych. To każe upatrywać pozytku a chronic się nieszczescia między temi przeciwnemi sobie mocami trudny srodek trudnieyszy iescze przedział. Uczy codziennie doswiadczenie że tak sama Rzecz ktora uszczęsliwia w iednym czasie w iednym mieyscu szkodzi w innym położeniu u innych okolicznosciach. Nie wprzod można swoli-myslnym cieszyć się szczęsciem dokąd niepoznamy tych przymiotow prawa natury przez ktore dochodziemy powinnosci naszych względem Boga y względem ludzi Niemożna zachować tych przynależytych obowiązkow dokąd niezważamy istoty y Stanu naszego. Spostrzegam się dopiero że młody wiek niesposobnym mię czyni do dźwigania na siebie przyiętego ciężaru

Sprawiedliwe polityczne prawo niema względu tylko na wiek mierny to iest na wiek srodkuiący między niedołężną młodością y spracowaną pię-dziesiątością. Młodość niedochodzi przyszłych rzeczy tylko się teraźnieyszym zakrząta, Starość nudzi się teraźnieyszemi tylko upłynionych żałuie Mierność dawne zważaiące kombinuiące z tera-źnieyszemi przenika następuiące. Przyrodzone Polityczne nakoniec prawo mowi za mną lecz raczey rzetelnie mowi przeciwko mnie. Słuchać powi-nienem prawa przyrodzonego iako człowiek Polityczne-go iako obywatel Narodowego iako Polak. Nie-wiadomość niepodpada karze, lecz się chwyciłem błędu, chwycić się powinna rownie y popraw y Niebyłem do tych czas wiadomy prawa tu wyżey wytchniętego Młodym osobom podeymowac się urzędow sądowych zabraniaiącego Moy błąd w prawdzie dobrowolny lecz czyli dla tego powinien bydź dłu-go trwały. Niemam lat zdatnych do pełnienia powinności przyiętego urzędu. Przyznaię się do winy na-ganiam moią śmiałość w samym zawstydzeniu odbie-ram karę. Publicznie wykonałem przysięgę rozpo-czynaiąc publicznie ~~raz~~ recessum konczę przyię-tą Regencyą. Lecz coż mowię? rozpoczynaiąc? Wszak moia funkcya ma koniec niemaiąc początku nieprzy-szła na mnie kadencya y właściwey urzędowey nie rozpoczynałem powinności. Przyszedł czas, y usilney wewnętrznego obowiązku dopełniam chęci. Cieszy się gospodarz schodzący z Pola żołnierz powracaiący z Placu niech się cieszy y Regent wysuwaiący się z Funcyi. Przystąpiłem do gotowego dzieła do prze-pisanych prawideł cudzą przędzę zwiiać pasmo nowo

się nitki ustępnie. Pracownik. Ignacy Mickiewicz
In parata Copia porrexit manu sua sub=
=scripsit Legit Staniszewski Correxit Pichata

Manifest Konfederacyi Barskiey

My Marszałkowie status y Konsyliarze Konff. Koro
Rady Dygnitarze Urzędnicy Officyalistowie y całe Ry
cerstwo Korony Pols. wspołbraci naszych przytomnych
y nieprzytomnych imieniem czyniący zanosiemy
solenny, uroczysty y publiczny Manifest w ten ni
zey opisany sposob.

Nie dosyć na tym że w Narodzie Polskim od Po
tencyi Moskiewskiey Wiara S. K. R. od starodawnych
wiekow nieprzerwanie panuiąca przez sprowadze=
nie Dyssydentow w właściwych iest ukrzywdzona y
zniekształcona ustawach co iest nayżałośniey=
szym Krolestwa Polskiego gruntem. Niedosyć że
od Smierci N. Aug. III K. Pol. nieodżałowanego wszyst
kie obrady publiczne Seymiki Seymy Trybunały
Ziemstwa grody Assessorye y inne sądowe juris
dykcye pod orężem Mosk. z poniżeniem żanie
sionych protestacyi są stanowione Niedosyć że
Prawa y swobody Narodowe przez seym ostatni pod
tymże orężem Mosk. z poniżeniem głosow ~~Po~~ Po=
selskich odprawiony są zchańbione y z gruntu prze
wrocone. Niedosyć że podczas tego ostatniego Seymu
Senatorowie w Niewolą Mosk. Biskupi y Het=
man są zabrani y do tych czas ~~są~~ zostaią w nie
woli niedosyć że przez tenże Seym czyli traktat
Warsz. Xże JMC Repnin N. Monarchini Ross.
Mianował JMPana Herasforową Grecką Państwo wschod
nich y Xięstwo Kurlandzkie od Rzpltey gwał
townie odebrał, Niedosyć że Gwarancyi od Rzpltey
w spokoyności zostaiącey utwierdzenia domagał się

ktora to Gwarancya szczegulnie między potencyami wo
iującemi zażywana bydź zwykła, my zaś międzi
skonczonemi Traktatami obwarowani y ostrzeżeni za
dnemu Narodowi naymnieyszey nieuczynilismy za
czepki. Niedosyć na tym że Konffed. przesztoroczna
Radomska obietnicą poprawy praw y Rządow
bez uszczerbku Wiary S. K. przez zdradę Moskiewską
iest zwiedziona y oszukana, ktora usczyna ostat
nim wynalazkiem Xcia Imsci Repnina do tey wy
gurowała nadgłosci że nam wolnym Polakom
zabroniona iest zadawniona z sąsiedzkiemi poten
cyami przyiazń y Konfidencya, tak dalece iż
nikomu więcey tylko Potencyi Moskiewskiey według
sentymentow sekretnych w Artykule drugim
traktatowym subtelnie okrytonych a Porcie Oto
manskiey y Narodowi Polskiemu szkodliwych
mamy bydź obowiązani y do nieprzyiazney iedno
myślnosci przyciśnieni, a przeto do złamania trakta
tu Oliwskiego Warszawskiego Pruskiego Karłowickie
go ktorego N. Porta bydz Warunkiem offiaro
wała się y innych zastarzałych soiuszow przy
muszeni ktore do ostatniey kropli krwie utrzy
mywać y bronić winni iestesmy. Niedosyć nam
iż od kilku lat Moskwa kray nasz pustoszy rabuie
Fortece koscioły dwory Maiętnosci zabieraniem ammu
nicyi bogactw sprzętow ruchomych y nieruchomych
niszczy y do własnego wywozi Państwa. Niedosyć że
kilkunastu Wdztwa Kiiowskiego obywatelow godnych
y zacnych powziętym nieprzyiacielskim sposobem w Mie
scie Barze taż Potencya Rossi za absolutnemi ukaza
mi X. Repnina zwinnych, przez tyche expedycyi nam
wiadomemi zagodziła. Niedosyć że w Wdztwach Ukrainskich
własne nasze dziedziczne chłopstwo zbuntowała y z tymże
chłopstwem złączywszy się na kilkodziesiąt tysięcy ludzi

(nieprzepuszczaiąc niewinnigtkom) wyrznęta y wyssa cita. Niedosyć że JW. Mączyńskiego Kasztelana Sieradz godnego y Zasłużonego w Oycżyźnie Senatora w właśnych dobrach po kilka krotnie zrabowała, z niegwaycz obelgi bicia rąbania spisami kłucia Radzcemu do Grodu Sieradzkiego w miesiącu Czerwcu popełniła na honor Jego y życie Nastęnuiąc z Oyczyzny za granice wypędziła ale ieszcze Xże JMć Repnin pod imieniem N. JMć wydał deklaracyą w Petersburgu na dniu 11 ~~Marca~~ Sierpnia w Roku teraźnieyszym datowaną a w Warszawie drukowaną aczeby Woysko Moskiewskie zamiast wrócenia się do Swego Kraiu w Polszcze bawiła y Gwarancyą niepretendowaną pod pretextem spokoyności publiczney utrzymywała My więc Skonff. Rzpltey stany przed Bogiem y całym Swiatem stosuiąc się do dawnieyszych Naszych Manifestow publicznych o całość wiary Wolności praw y swobod naszych oyczystych o trwałość niewtruszoną Traktatow Soiuszow y wszelkiego z narodami zawartego przymierza, o całość Prawa wyboru Wolney Krolow Naszych bez Oręża Moskiewsk Elekcyi o całość o całość Wewnętrznego y Zewnętrznego Pokoiu (ktorego wzruszać niechcieliśmy ani Myśleli) Niespuszczaiąc się na żadne deklaracye Moskiewskie o zrabowanie Swiątnic Boskich fortun Szlacheckich Miast y dobr naszych, o zbuntowanie chłopstwa zapobiegaiąc dalszym dla innych Narodow y naszego Polskiego niebespieczeństwom oczywistym oraz na zawoiowanie całey Europy zamachom na fundamencie wyżey rzeczonych Traktatow uroczyście zawartych solennie Manifestuiemy się y protestuiemy Działosię w Dankowicach ę 12. Pazdzier 1768. Roku.

Michał Hieronim Krasiński Podk. Koz. Mars. Konff. Gener. Kor.

Jan Mączyński Kasztelan Sieradz
J. Potocki Podczaszy Litt.
A.H. Puławski Starosta Warecki
Woyciech Rydzyński Stolnik Podnarz
Konstanty Zołtuchowski Konsyliarz
A Mrozewski Konsyliarz
J Xavery Puławski Konsyliar
D. J. Kochański Konsyliarz
W. Potocki Konsyliarz

(L.S.) Ex Actis Confoederationis Grlis Regni extraditt.

Hiacinthus Ignatius Kochański Confoederationis Grlis Regni Secretarius.

Reliquae subscriptiones Permultae Illi Concivium reperiuntur in Manifestatione Grli.

Mowa JWllia Lubomirskiego Marszałka W.Kor. na Radzie Senatu 24 Marca 1768

Gdy WKMP. M.M. radę senatu dobrotliwie składać raczysz na podane od Tronu Pańskiego propozycye z powinności przysiężoney Ministra Wierności a wrodzoney obywatela powinności to wyrażam zdanie.

Ad 1mum. Powszechne wiadomości, partykularny korrespondencye Rapporta do Komissyi woyskowey przysłane per copiam Manifestu wątpić niekażą o aktualney exystencyi na Podolu. W tak smutnym uwiadomieniu w tak trwożącey nas wszystkich ~~[illegible]~~ sytuacyi Oycowskiey WKMci należy polecić około dobra naszego staranności a supplikować abyś zwykłą swoią przezornością wybrał z pomiędzy obywatelów Państwo swoich cnotą rozsądkiem wiernością y doskonałością Panu y Narodowi zaufanych a polecił onym iak nayprędzey na mieysce znayduiącey się konff. iechać y tam gruntowne powziąć uwiadomienie z iakich iest czyniona powodów iakie w sobie zawiera opisy y granice do czego zmierza y dąży iaki zbior ludzi y Narodu ią formuie czym iest wzmocniona y ieżeli na iakiey mocy y Potencyi gruntuie się Ktorym być powinny instrukcye in agendis z Kancellaryi Kor. y listy od JMM.PP. Kanclerzów ad primores tam znayduiących się z zachęceniem JchMciów do zgody iedności y spokoyności y wyrozumienier z iakich

powodow, y do iakich końcow zmierzaią swoie czynnosci w czym doskonałość wielkich Ministrow potrafi umoderować expedycyą, iż będzie zgadzaiąca się z honorem Tronu z Powagą Ministeriy y okolicznosciami wynikaiącemi są to sposoby N. Krola iuż używane przez Wielkich Antecessorow WKMci Tron Polski osiadaiących, a tym okażesz WKMć całemu Narodowi iż iako Oyciec Oyczyzny dobrocią y łaskawoscią chcesz zwyciężać y Panować a tak N. Panie gdy WKMć gruntownie uwiadomiony będziesz gdy wszystkie puncta JKMcior authentice WKMci prezentowane będą ku potrzebie dalszych czynnosci głębokie do Tronu WKMci zanoszę prozby, abyś w tak delikatney materyi sposobem przez WKMć użytym walną radę Senatu przez Cyrkularne uwiadomienie dobrotliwie złożyć raczył innych zaś sposobow użycia założone granice Radzie Senatu tak wielorakiemi prawami swieżo ponowionymi przedsiębrać nie pozwalaią.

Ad 2dum. Codzienny wydatek Komissyi Woyskowey żądania Fortecy Kamienca Podolskiego wyciągaią prawdziwych WKMci y wierney rady Jego względow, w czym Oycowska WKMci doskonałość de quantitate decydować będzie z umiarkowaniem nieuchronney potrzeby a niedostatku y szczupłosci skarbu Kor.

Ad 3tium Żądanie JMcPP. Sędziow pogranicznych by dawnym zwyczaiem akta Sędziow Pogranicznych w Berdyczowie ulokowane były z wielu konsyderaciy słusznie powinno odebrać skutek z dokładem iednak aby łatwość wszelka była wydawania w każdym czasie, zachowuiąc y na tamtym mieyscu Resultatum Rady Senatu z 10 Maji 1766 co do prezenty JMcPP. Sędziow na każdey kadencyi y do produkowania oney Komissyi Skarbu Koronney.

Ad 4tum. W wszelkich negocyacyach N. Krola nie wysokość charakteru lecz doskonałość w traktowaniu sprawuie skutek y pomyślność Ucharakteryzowanie więc nie Wie-

lebnego Antycy tytut charge d'affaire. od WKMci y Rzpltey w Rzymie dotąd maiącego woli Jego Pańskiey oddaie byle tylko za poprzedniętwem danego raz sobie wyższego urzędu na utrzymywanie narodowego honoru od tego Z W. Antycy do szczupłego skarbu Kor. niebyło nader naprzykrenie.

Ad 5tum et 6tum. Ustanowienie Ministra w Genui a Rezydenta w Hamburgu wzorem innych Państw y dworow nierozumiałbym N. Panie rzeczą dla nas być przynaglaiącą albowiem konnexye nasze z Rzpltą Genueńską y z Miastem Anzeatyckim Hamburgiem niesą rownaiące się konnexyom innych Dworow, ile że żadnego handlu perdirecte z niemi niemamy bardziey bym sądził N. Krolu potrzebę podobnych Rezydentow w Anglii Hollandyi z ktoremi Państwami naywiększe Rzplta prowadzi handle a rownie de chargés d'affaire. albo konsulow w Mieście Rydze y Krolewcu dla dania Protekcyi obywatelom Xięstwa naszego naysnaczniey handel z temi miastami prowadzącym. Do tych zaś Urzędow y tym podobnych supplikowałbym WKMci abyś z pomiędzy obywatelow starodawnych osoby zdolne wybierać raczył gdyż w nich cały Narod swoie zadufanie bardziey gruntować będzie niżeli w osobach świeżo obywatelstwem nastym zaszczyconych a ieszcze possessyi Kraiowey niemaiących. Zaszczepiosz WKMl tym naukę w stanie Rycerskim wystawisz Narodową szkołę z ktorych do większych Negocyacyi zdolne wybierać będziesz subiekta. Lecz N. P. gdy zapatruię się na ciężkości podatkowania nieopisanych w expensowaniu upatruię potrzebę iak nayściśleyszego skarbu Kor. menażowania a zatym pomienione expedycye y nominacyą do dalszego życzyłbym odłożyć czasu.

Ad 7mum. Naznaczone WMP. Barskiemu przez WKM 1200 # rocznie gdy nie są dostarczaiące rozumiałbym mu dodać rocznie 600 # a to z zwykłey proporcyi 400 z skarbu Kor. a 200 z WXLitt. z tym iednak ostrzeżeniem aby ten addament roczny wypłacał się titulo Donatywy nie Pensyi albowiem Następcy Jego na tym urzędzie mogliby sobie za powinność podobney dopominać się pensyi.

Deklaracya Dworu JMP. Ross do Wszystkich Dworow Europy z przyczyny aresztowania Ministra Rezydenta swego w Stambule (: B. bez daty iednak y podpisu) z Gazet Warss: drukowanych d. 3 Xbris 1768. wypisana.

N. JMP. wdaiąc się do interessow Polskich tak z powodem miłosci Narodu ludzkiego iako y z obowiązkow Korony swoiey starała się niemniey troskliwie ochraniać delikatnosć sąsiada zazdrosnego y mocnego.

Wszystkie Jey kroki były publiczne a co większe miała szczegulne względy w kommunikowaniu podufałe Porcie Ottomanskiey swych rezolucyi na każdą przypadłą czynnosć y oraz dalszych srodkow ktorych użyć miała, pokiby w tym Krolestwie pokoy y spokoynosć zupełnie przywrocone niebyły. z tym wszystkim Nieprzyiaciele Pokoiu obuyga Panstw niezapomnieli oczerniać przed Portą sprawy N. JMP. y wrzucać nasienia niezgody przez nayfałszywsze posądzenia. Porta znaiąca doznane otwarte dla siebie postępki Dworu Ross. niedawała ucha potwarzy tylko z przezornoscią weyrzenie rozważne w Interessa Rossyiskie y nie parcyalne rozsądzenie czynnosci Rossyiskich porownane z oswiadczeniem od Dworu Ross. Porcie uchybiły wszelkie Podeyrzenia a spokoynosć publiczna niezdawała się podpadać naymnieyszey odmianie. Atoli nieprzyiaciele powszechni powstawszy z większą smiałoscią y zapalczywoscią zwiedli podstępnie łatwowierny lud Turecki pociągnęli do szemrania godnego uwagi od Zwierzchnosci y utorowali sobie drogę aż do Seralu. Odmiana Ministrow u Porty wy

muszona okolicznosciami sprawiła prędko rewolucyą w ułożeniu do pokoiu rownie miłego obiema Narodom Wezyr nowy ledwo co na swoy urząd installowany przywoławszy do siebie dnia 4 Pazdziernika Pana Obreskowa Ministra Rezydenta N. JMP. u Porty y roskazawszy czytać w obecnosci Jego Deklaracyą pełną posądzenia krzywdzącego Dwor Ross. ktore po części iuż zniesione przez oswiecenie przyiacielskie, po części ani w istocie było ani wzmianee naglił go aby w tym momencie a to pod gwarancyą Pani Swoiey podpisał przykre kondycye o ktorych zadney nigdy propozycyi nieczyniono w traktacie wszystkich interessow Polskich. Do tych kondycyi uwłaczaiących stawie Monarchy przyzwyczaionego do nieprzyimowania Prawa podanych sposobem y formą sprzeciwiaiącą się wolnosci Negocyacyi przypuszczoney u wszystkich potencyi przydana alternata blisko następuiącego zerwania pokoiu wieczystego między obiema Państwy Minister Ross. zadufany w Rzetelnosci intencyi Dworu swego y w poczciwosci własney, z ktorey nieskazytelnie wykonywał przez długi czas wszystkie powinnosci urzędu swego nie mogł podać w obchydę Dworu swego y oraz charakteru ministrowskiego przez obowiązanie się tak podłe ktoreby przewyższało pełną moc wszelkiego Ministra chociażby była iakokolwiek nayrozciągleysza Odmowienie zupełne iaki mu dyktował honor z podciwoscią było odpowiedzią Jego. Rezolucya zaś Dywanu taka zaraz nastąpiła aby go aresztować z częścią do Poselstwa należących y zaprowadzić do Zamku o Siedmiu wieżach zwanego Zbyteczna była rzecz Dworowi JMPeratorskiemu Ross. zastanawiać się

nad rostrzygnieniem takowego postępku. Uczynek sam mowi, a sława y godnosc własciwa N. Imperatorowy konsyderacya Panstw Jey przepisuią oney co czynic [illegible] przystoi, zadufana o sprawiedliwosci swey sprawy czyni uwiadomienie wszystkim Dworom Chrzescianskim o stanie w ktorym się znayduie na przeciw powszechnemu Nieprzyiacielowi Imienia Chrzescianskiego w tym będąc przeswiadczeniu że postępek Jey rownie od kazdego z nich approbowany będzie y że przyidzie Jey widziec ta czącą się do opieki Boskiey słuszną pomoc przyiaciol swoich y życzenia Chrzescianstwa całego.

Tłumaczenie Memoryału do Wypowiedziancy woyny przeciwko Moskwie publikowanego przez Portę z Tureckiego na Francuski a z tego na Polski ięzyk wytłomaczone d. 13 xbris 1768 a wydane d. 10 9bris w tymże Roku.

Kondycye zawartego między Dworem Ross. a Prześw. Portą są wieczysto trwałe y zupełnie zachowane z strony Przesw: Porty ale widocznie iest dowiedziono że nie są dotrzymane z strony Dwora Ross. w tym że przeciwko Prawom Przyiazni y niepodległosci wystawiał Fortece nieprzestaiąc na ieden moment roboty w sąsiedztwie y bliskosci granic y one uzbroił woyskiem y opatrzył amonicyami po smierci zas Augusta III K. P. na Rok 1763 przypadłey w Elekcyi Krola odprawiac się maiącey według ustaw wolnosci Polskiey podał osobę mało sposobną do Panowania y nigdy Krolow w Rodzie w swoim niemaiącą, czyniąc kroki przeciw umysłowi Rzpltey wdzieraiąc się gwałtownie w interessa Polskie. Rezydent Dwora Ross.

gdy pytany o to oswiadczył imieniem Pani swoiey że Rzplita Polska dla zachowania ustaw wolnosci swo iey prosiła o część woyska które też dla niey wyznaczone było ale bez Armat y ammunicyi woienney 6000 Kawaleryi y 1000 Kozaków to iest ze wszystkim 7000 ludzi nad którymi Kommenda nawet porucżona iest Rzpltey y przyrzekł tenże Rezydent będąc potym pytany że co wyznaczono do Polski większą liczbę tegoż Woyska ludzi uzbroionych y dla czego użyto gwałtu stanowić Królem Syna iednego z Panów nazwiskiem Poniatowski. Rezydent dawszy wprzód upewnienie na pismie ręką swoią podpisanym odpowiedział że Dwór Ross: żadnym niewdawał się sposobem za nikim ani gwałtu nayrmnieyszego używał domagaiąc się aby ten albo ow Królem był obrany. Przecież Nay wyższa Porta dowiedziawszy się że coraz woyska pomnożenie do Polski następowało z Artylleryą y wszelką Ammunicyą y że te woyska były pod absolutną swoich Generałów Kommendą, y że ustawy swobod Polskich z gruntu są wywrocone że używano gwałtownosci do poddania Polaków temu którego oni wolnie nie obrali y który niepochodził z krwie Królewskiey, że Mordowano y zabiiano tych którzy się iemu poddać niechcieli że dobra ich y ruchomosci złupione zostały y że na koniec odważono się na szkaradne czynnosci przeciwne Manifestowi który był publikowany.

Postępki takowe ponieważ mogły zamięszać porzą
dek dobry w Pograniczu Naywyższey Porty dano
do wyrozumienia Rezydentowi zalecaiąc mu aby sto
suiąc się do swiątobliwych obowiązkow Kapitulacyi
Cesarskich dawnych y nowych Koniecznie było po
trzeba wyciągnąć woyska Ross: z Polski, na co
tenże Rezydent rożne podawał memoryały pod
pisem y pieczęcią stwierdzone przyrzekaiąc imieniem
Monarchini Swoiey że w Miesiącu Lutym drugi
raz że w Miesiącu Maiu na ostatek w ten y
ow czas wszystkie woyska z granic Polskich
wyciągnione będą. Jednakże maiąc Porta doklad
ną wiadomość że woyska Ross: postane z Armatą
y wszelkim oręzem w Mieście Balta nazwanym
w graniciach Ottomańskich leżącym znagła attako
wawszy Machometanow zabili więcey tysiąca mę
szczyzn Niewiast y dzieci. Domagano się w tym pa
wnie obiaśnienia u Dworu Ross: tak imieniem
N. Porty z iako też z strony walecznego y wspa
niałego Kommendanta Hana Krymskiego ktory
nieprzyzwoicie odpowiedział na to zapieraiąc się
uczynku iawnie wykonanego przy bombach y Ar
matach a tak przeciwnego pokoiowi dobrey Har
monii zastaniaiąc się pretextem że iakoby sami
Haydamacy będąc przyczyną niektorych szkod zostaną
za to ukarani. W tym wezwano do Porty Rezydenta
ktorego Rossya utrzymuie w Stambule y ktory w
memoryałach swoich pieczęcią y podpisem ręki wła
sney stwierdzonych y podawanych uwierifikował się
charakterem Konsyliarza y Plenipotencyariusza Dworu
swego. Pytano go więc / ponieważ ta rzecz wiadoma iest
całemu swiatu że Haydamacy bomb y armat w u-

zywaniu niemaią co za pobudka y przyczyna bydz mo-
gła postępku tak przeciwnego pokoiowi y dobrey Har-
monii, przydaiąc mu y to że niewyciągnienie z gra-
nic Polskich woyska Ross w przeciągu lat trzech
lub 4 sprzeciwia się artykułom pokoiu w Roku
1733. uczynionego, ale Bawet y konfirmowanym
1752 R. gdzie wyraźnie iest obwarowano, że ieżeli
by się trafiła okolicznosć mogąca zamięszać pokoy
wieczne traktaty, to zaraz nieodwłocznie ma bydz
zniesiona y przytłumiona. Pytano go ieszcze dla cze-
go się zapłato z krzywdy y szkod poczynionych w
Bałcie? czemu ci co byli ich przyczyną niebyli zaraz
karani dla iakiey przyczyny z pogardą artyku-
łow pokoiu niewyciągnięto woyska z Moskiewskiego
z Polski? Wspomniony Rezydent niemogąc dać
żadney na to odpowiedzi, zamilkł a milczenie
Jego będąc poczytane za zerwanie Pokoiu z Strony
Rossyi. Nieprzestano go ieszcze raz pytać dla czego
niewyprowadzaią dotąd z Polski Moskwy, Dopie-
ro na to odpowiedział z oswiadczeniem, że dotąd
Moskwa z Polski niewynidzie poki niepodbiie
Polakow Krolowi, będąc zaś na reszcie ostatnie py-
tany ieżeli w mocy swiątobliwych obowiązkow
kapitulacyi Cesarskich dawnych y swieżych Dwor
Rossi odstąpi pretendować gwarancyi nowych w
Polszcze ułożeń y czy przestanie wdawać w to co
do samych tylko należy Polakow to iest w Jch
spokoyności y rządy. Na to odpowiedział Plenipo-
tencya moia iest pewnymi opisana granicami
a sam tylko Dwor moy doskonałą mieć może wia-
domość; Trwaiąc w tey odpowiedzi tym samym po-
kazał się y oswiadczył że Moskwa determinowana
iest na bezwstydne pokoiu zerwanie. Nayprzeglęyi Zas

w prawach Narodow dawszy na piśmie replikę równie wymowną iako y gruntownie nazwaną Fetwa. Że Woyna Cesarska przeciwko Moskwie prawnie y sprawiedliwie iest potrzebna albo raczey że ta woyna będąc iuż decydowana iednomyślną zgodą, przystało żądząc Rezydenta. Jakoż w samey rzeczy zaraz go do Siedmiu wież wprowadzono podług dawnego Porty Zwyczaiu. Zatym czyni się iawno y oświadcza Niniey szym Manifestem aby to całemu było wiadomo Swia tu że Porta dotąd naymniey swiątobliwych obowiązków Kapitulacyi Cesarskich ani żadney uczyniła Rzeczy przeciwney pokoiowi dobrey harmonii y Przyiaźni. Ta sama nawet sprawa dyssymulowana y przewłoczoną będąc blisko trzech lat u Dworu Rossyi który postąpił przeciw pokoiowi y dobrey Harmonii o Jemu szczególnie zerwanie pokoiu ma być poczytane.

Deklaracya Woysku Tureckiemu względem wolnego przeyścia przez Kray Polski.

N. Porta Ottomańska gdy nam obiecuie pomoc y woienne posiłki y N. Han Tatarski swoie przyłącza siły na poskromienie Moskalow wspolnych naszych nieprzyiacioł y gdy nam iest przełożona potrzeba przeyścia tegoż Woyska końcem przez Kray Polski żądał po nas N. Han abyśmy dali mu Kommissarze dla przeprowadzenia Woyska Jego y dla obmyślenia Zywności. Niemogliśmy inaczey woli Jego tłumaczyć tylko za prawdziwy dowod szczerey przyiaźni przez ktorą dobrze poznaiemy iż powagą wysoką chce też woyska swoie mieć w osobliwey karności. Dla czego nieubliżamy pozwolenia tegoż przechodu y zywności podług możności kraiu. Wykonywaiąc przeto to usiłowanie Wyznaczamy y wysyłamy JmćP. Stanisława Woynę Orańskiego Stolnika Czerne

ktory według danego sobie od nas załecenia y powierzoney zupełney mocy o wszystko cokolwiek potrzeba dla woyska starał się niezaniedba Datt w Dankowicach d. 16 Xbris 1768. Joachim Potocki P.W.X Litt Marsz. y Regimentarz

Deklaracyja N. Krym Giereja Krymskiego, Budziackiego Nuhayskiego Czerkiesz etc Woysk Tureckich Hana z oryginału wypisana y do Xiąg Grodzkich kaliskich d. 15 Lutego 1769 Roku podana

Xiążąt Chrześciańskich przykładzie Narodow Messyasza cześczących podporo teraznieyszey Rzpltey Polskiey W. Hetmanie Przyiacielu nasz nayzacnieyszy Braniecki wszyscy zgoła Przeważni Senatorowie Polsky y Stanie Rycerski.

Po oswiadczeniu serdecznego podług praw sąsiedzkich szczerego pozdrowienia naysłodsze wyrażaiąc przyiazni oswiadczenia y o wszystkich was zdrowie po przyiacielsku spytawszy się wszystkiem wam donosiemy y oswiadczamy. że chociaż w traktatach ktoresmy wzaiemnie zawarli taka była kondycya aby Moskale w granice wasze chciwą y gwałtowną niesięgali ręką y azeby dawney nienaruszoney zazywaliscie wolnosci. w tych iednak czasach iż sami Moskale wzgardziwszy traktatow obowiązkami w krolestwie waszym krzywdy y szkody nieskończone czynić Prawa wasze fundamentalne znosić y wywracać, wszystko według woli swoiey wzruszać y kierować Oyczyznę waszę zniszczyć y zupełnie zgubić was samych rosproszyć y wykorzenić usiłowali. To wszystko przed Przesw. Portą Ottomańską utaiono być niemogło, ale od niey pochwalono y owszem nad nieszczęśliwym stanem wa-

szym uzalona wolnosc wasze dawna aby do pierwszey swietnosci przywrociła y ugruntowała stałe wziełą przedsięwzięcie nam w tych rzeczy okolicznosciach do wkroczenia w granice Moskiewskie z woyskiem tu przytomnym isc kazała, dopuki w naste pniący blizkey wiosnie woyska Cesarskie za Boską pomocą z spodziewaną pomyslnoscią wyść maiące y wielką dać wam pomoc do pozyskania pierwszey spokoynosci y uspokoienia waszego z wielką przytęczam się usilnoscią. o czym to wszystkim dawniey troche tak od tey Rzpltey iako y od nas samych iasne y obszerne przyrzeczenia dane wam były tego szczęsliwego y zwycięstwa okazuiącego dla dopełnienia Maiestatu Cesarskiego rozpoczętą szczegulnie myslą żeby w Moskiewskie kraie woyne y zniszczenie wprowadzilismy, do Miasta Balta nazwanego przyslismy a gdy nasze do mieysc sobie założonych y wyznaczonych odeyscie iest pewne wątpić nietrzeba że y wam wielce należy abyscie się w iedno zgromadzili y konfederowali a w tey mierze z Prezacnym przyiacielem naszym z domu Potockim Pod: Lit: ktory teraz z nami razem znaydnie się często rozmawiać nie zaniedbali. Y tak się spodziewamy że dobrze zważywszy że za utwierdzoną Generalną waszą Konff. wszystkie wasze interessa za Boską pomocą y wsparciem Cesarskiego Maiestatu podług żądania waszego y żądania wolnego pomyslnie poydą tak aby ci ktorzy z was moskalom niepodlegaią y dawną z Portą Ottomańską zawartą przyiazn y prawa sąsiedzkie zachowuią O innych zaś ktorzy się z wami złączyć do konff: nie będą y Moskalom sprzyiać starali się nam donieść żądamy. Te są teraznieyszego z przyiacielskim obowiązkiem listu pobudki ktore aby do was doszły Prezacnych JMciow Potockiego y Krasinskiego za Posrednikow uzywamy interessu umowienie ze oznaymieniem pomi

nionych przyiacioł naszych będzie wam wiadomo
że o Konff: waszey złączeniu z przyzwoitą czynnoscią
pomyślnoscią co do okolicznosci czasu stosowaną
wielkie uważ. sprawi ukontentowanie. Bądźcie Zdrowi etc

List N. Krym Giercia Hana Tatarskiego przez
JMP. de Totte Konsula Francuzkiego y przez
Posłow Tatarskiego do Konff: Barskiey pisa-
ny w Xbri 1768. Anno.

1. Na sam przod użyczam Zdrowia przyiaciołom moim
dobrego 2. Jest wiadomo wszystkim Narodom y N. y
naypotezniejszy Dwor Cesarza Tureckiego, zawsze zwykł
z Rzpltą żyć w przyiaźni y czynić względy obserwu-
ięc wieczyście pacta Karłowickie ktorych to teraz
Dwor Ross. niedotrzymuie y wprowadziwszy siły w
Ziemie Rzpltey z strony swoiey nigdy niepodobną
osobę na krolestwo osadził przez co Rzpltey stare
prawa połamał odbieraniem Ziemi rozlaniem krwie
zabiciem niewinnych Dusz Ziemie zruynował y dla
wszystkich przyiacioł waszych niewypowiedziane
poczynił krzywdy tak dobrze że iuż podobnie myślał
tenże Dwor ziemie Polską podbić pod siebie 3. Przeto
N. y naypot: Monarcha Turecki zważaiąc Rzpltey
krzywdy wcale dla wasz przyiacioł naszych podno-
si przeciw Moskalowi woynę tracąc nieskończone
skarby dla tak niezliczonego woyska swego 4. Ten
interes zaczęty iest iuż prawie całemu Swiatu wia-
domy y wam przez Wielkiego Wezyra z wielkim
y szczerym wyrażeniem przed kilkunastą dni
iest wam doniesiony 5. a gdy w tych Dniach N.
y Nayp. Cesarz Turecki za osobliwszego sobie
Mnie obrawszy uczynił Hanem Krymskim daiąc
mi we wszystkim moc, a co większa że w Stam
bule przy widzeniu się onoim z Nayiaśnieyszym
Moim Monarchą sam mi ustnie zalecił abym iako nay-

prędzey miał o was przyiaciołach naszych staranie
do uwolnienia ich za łaską Naywyższego z Rąk
nieprzyiacielskich. Przybyłe więc tu na naznaczone
mieysce do Katuszan ię 1 Xbris gdzie niemałą
kwotę Woyska zgromadziwszy spodziewam się że
tego Miesiąca Xbra dnia 25 z całym Woyskiem
stanę koło Balty o czym sprawiedliwie przyiaciołom
naszym donoszę iako iuż iest dawniey Wam Przy
iaciołom od Porty Ottomańskiey wyrażono. 6. Jed-
ność tylko y zgodę pomiędzy sobą zrobić należy
a ziednoczywszy się cała Rzplita niech ma przy-
wiązanie y serce dobre do Porty Ottomanskiey. Nie-
będąc w niczym przeciwnemi, owszem starać się
o to aby osadzonego na Tronie z ramienia Ross. Kro
la z Trona zrucić a dawną wolność Rzpltey utrzy
mać y godnego Familiy Krola za zgodą cały Rzpltey
postanowić, Moskwę zaś co do iednego człowieka z
granic Polskich wypędzić y ziemię swoią wszelkiemi
pożytkami ugruntowawszy Nieprzyiaciołom przy zgo
dzie y iedności oddać za swoie należycie 7. Wszakże
Niech będzie przyiaciołom naszym wiadomo że my
z wielką potęgą zbieramy się na Woynę szczegul-
nie za wasz przyiacioł naszych abyśmy was obronili
iako nayprędzey od Nieprzyiacioł Moskiewskich
na naznaczone przeto mieysce niezawodnie pospie
szyć z kąd spodziewam się że przez Polskę do Mo
skiewskiey granicy Maszerować muszę 8. A ponie-
waż przez wiele czasow JchMM. P.P. Polacy do Moska-
łow byli przywiązani więc ta im wina niech będzie
kondonowana ieżeli teraz odmienią serce swoie y Mo
skałow odstąpią a wziąwszy ze mną iedność za pomo
cą Boską nieprzyiaciołowi oddamy za swoie. 9 Potrze
ba szczegulnie aby gdy ia wnidę do Granicy Polskiey
dla mniey y Woyska mego wygotowane były furaże.
10. A ieżeliby niektorzy z JchMc. P. Polakow do te

ważnieyszego czasu trzymali z Moskwą niechay będą upewnieni że takowi Polacy za Moskalów poczy- tani przed wszystkiemi zniesieni będą po których y nie- siemy do granic Moskiewskich wkroczemy. 11. To zaś podaię do deliberacyi wszystkim przyiacielom na- szym y szczerze powtarzam aby zgodę y iedność trzymać znami iako nayprędzey na naznaczone mieysce pospieszać dla czego abym od was przy- iaciół naszych iako nayprędzey był uwiadomio- ny domagam się. 12. A ktorzyby JMćPP. Polacy do Moskwy byli przywiązani takowiż gdzie są y iak się zowią y iakiey są dystynkcyi sądzie gdzie maią swoie mieszkanie iako nayprędzey o wszystkim donieść. 13. Wszakże przez umyślnego godnego Posła Francuskiego posyłam to pisa- nie z którym wyrażonym JMP. Konsulem Fran- cuskim o wszystkim doskonale rozmowicie się y do mnie iako nayprędzey wyraźnie wszystko opiszecie po przyiacielsku czego oczekuię życząc iak- nayleps̄zego zdrowia przyiaciołom moim y wyra- żam zem iest. etc. etc. etc.

Manifest Xcia JMci Alexandra Galliczyna Generała y Kommendanta en chef woysk Nayiaśnieyszey JMPeratorowy JMci całey Rossyi

Wszystkim komuby o tym wiedzieć należało od Dwo- ru mego publikowanych Aktow znaiome są dosta- tecznie całey Europie osobliwie też N. Rzpltey Polskiey przyczyny przednieysze dla których JMP. JMć P. M. M. uięła się o interessa wewnętrzne teyże Rzpltey.

Gdy interregnum przypadło ktore zawsze niebespieczne Rzpltey być zwykło część nayużytecznieysza y nay rostropnieysza Narodu przez to pobudzona była do wy iednania sobie pomocy od Państwa Ross. dla ubespieczenia

wolney Elekcyi pogrążoney oczywiście przez zamachy cudzoziemskie.

Chcąc uczynic zadosyć żądaniom Narodu Polskiego JMP. JMć służyła onemu w tey krytyczney porze bez nadziei własnego zysku y z takową życzliwoscią ktora powinna narodowi służyć za fundament wieczny dufania swego w sprawiedliwość JMP. JMći iakoż niemniey w trwałosci allianson z tymże Dworem obranego iednomyślnie Krola Piasta y przywrocane do swego pierwszego y istotnego wigoru punkt ten fundamentalny Rzpltey to iest unanimitatem a to nawet w tym czasie kiedy się zdało że do gruntu miała bydź zniszczona.

Za tyż akklamacyą naygorliwszych nayroztropnieyszych y naypowaznieyszych Patryotow Rzpltey JMP. JMć gwarantować raczyła Konstytucye ułożone na ostatnim Seymie dla poprawy nieporządku rozmaitego w Materyach publicznych przeciwko ktoremu powstał był Narod cały. Rzecz nieuchronnie potrzebna ieżeli zabiec mi no zamysłom cudzoziemskim y żadnego niemasz obywatela rozeznanego y nieparcyalnego ktoryby w tym niebył przeswiadczony.

Z drugiey strony JMP. JMć to czyniła czego sie sudkość od niey upominała: staraiąc się na tym samym Seymie o restytucyą iedney części obywatelow niesłusznie zagnębionych y ogołoconych ze wszystkich praw sobie należących przez gwałt przez zawziętość y fanatyzm płaszczem wiary sie pokrywaiący. Wypełniła tylko przez to powinność Narodowey Gwarancyi Państwa swego przez ktorą obowiązana iest do obrony tey części obywatelow. Tychże Protekcya niemniey zlecona iest przez traktaty uroczyste wszystkim Dworom Protestanckim ktorzy y doznali przez intercessyą naymocnieyszą y przez to iawnie się Dwory pomienione złączyły z JMP. JMcią aby im wszelkie stała sprawiedliwość:

N. Rzplita utwierdzaiąc przez akt takowy rownie legalny y potrzebny scisłą przyiazń swoią z Panstwem Ross: wykorzeniaiąc wszelką przyczynę między obywatelami poprawiaiąc wszelki defekt administracyi y funduiąc na gruntach stałych y niewzruszonych Konstytucyą swoią spodziewała się zbierać owoc mądrosci y sprawiedliwosci swoiey w pokoiu trwałym tak wewnętrznym tako y zewnętrznym a sobi z Tosi tych ktorzy zazdroszczą Polszcze swoiey szczęsliwosci y JMP. JMci sławy Iey prozną wnet takową uczyniła nadzieię.
Ledwo bowiem zakonczył był Seym Dzieło swoie wielce pożyteczne atysci Kupa buntownikow zwiedzionych przez swoią własną zaiwzytosć y przez cudzoziemską Korrupcyą bunt wszczęła przeciwko Naywyższey władzy ktora sama tylko ma moc stanowienia prawa y dopiero tak chwalebnie tey była mocy zażywała, lecz tym się niekontentuiąc że się przeciwko naywyższey buntowała mocy nieprzyiacielami się swoiey stali Oyczyzny. Smiałosć ich y intryga nieszczęsna ktorey się zaprzedali y zaslepili tak daleu że się deklarowali iawnie Nieprzyiacielami Panstwa całey Rossyi nacieraiąc zbroyną ręką na woysko Ausyliarne ktore Rzpltey z przyiazni szczegulnie dla własnego bespieczeństwa było użyczone, postępuiąc co raz daley w nieprzystoynosci y zuchwałosci swoiey usitowali nawet iadem buntu swego zarazić wiernych obywatelow Państwa Rossyiskiego.
Poznali oni wprawdzie w krodkim czasie że sił im niestaie przyprowadzenia do skutku zamysłow tak bezrozumnych aż niewidząc żadnego innego sposobu, iakby się ratować mieli chyba zgubą tego kraiu ktorego są obywatelami, y nielknaiąc iuż ani ~~ar~~ wstydu Oyczyzny ani wiary tak się przeniewierzyli że nawet Nieprzyiacielowi wiecznemu imienia Chrzescianskiego offiarowali udzielenie z Państwo Rzpltey ktorych obrona tyle krwie kosztowała

wała Polszcze y całemu swiatu Chrzescianskiemu, chcąc onego pobudzić do tego, sprawe ich za swoią przyiąt y wypowiedziawszy woynę Państwu Rossi w Kraiu ich zaczęt toczyć. Jeszcze ieni zagrywaią przed oczyma wspot obywatelow swoich targ ten niegodziwy odważaiąc się nawet ozdobić imieniem obrony wiary Chrzescianskiey woynę ktorą z niemi ma toczyć burzyciel wiary kto rego sukcess chimeryczny musiał bydz opłaconą sromotną niewolą tylu tysięcy Chrzescian y wolnych obywatelow. moc iednak fanatyzmu tak wielka pretext zdradliwy y stuszny wiary lubo fałsz onego własnemi Mazyami dosyć pokazał iak zaraził iako iad w Rozum słaby Pospolstwa ~~doszedł się~~ tak się głęboko wkorzenił że niebespieczeństwo ostzywiste każdego obywatela y całego niemoże go żadnym sposobem wykorzenić.

Skłonnosć do Rozboiow żywi ustawicznie takowe dyspozycye pospolstwa, y niemi się żywi wzaiemnie tą się skłonnoscią uzbraiaiąc y biorąc za przewodnika nacie raią po wszystkich stronach Polskiego Kraiu, za to żadney nieuznaią kary na życie dobra, honor obywatelow, prawa mocy niemaią do opierania się ich zawzietosci, handel wszystkich zniszczony, wszelkie bespieczenstwo upadło, wszystko w dyskrecyi kupy wywłaczonych ktorych cała szczęsliwosć y całe życie w rabowaniu y w rozboiach.

W tych żałosnych tak wewnętrznych iako zewnętrznych Polskich interessow sytuacyi N. Imć. Imc roskazała woysku swemu sięgnąc się w Prowincye Rzpltey graniczące z Państwem Tureckim y raczyła mi nad tym że woyskiem kommendę powierzyć z tym zaleceniem aby zażył tey mocy na zniszczenie przedsięwzięcia Jego swego y całego Chrzescianstwa dawnego Nieprzyiaciela iako też przeciwko tym buntownikom ktorzy sobie takowy niegodziwy związek z tym Nieprzyiacielem tak wysoko ceznią.

Kiedy tedy Woyska Ross: mnie powierzone pod zaszczytem Boskiey opatrzności swoie zaczynaią operacye ktora swo-ią mocą zastania Niewinność sprawiedliwości y całość Chrześciaństwa, więc powinności urzędu mego wypełnić sądziłem być rzeczą potrzebną napomnienie maiącego wszel: kich cnotliwych y Oyczyznę Kochaiących obywatelow aby swoią zachcieli przyczynić się pomocą do tego przedsięwzięcia od ktorego dobro Rzpltey oczywiście zawisło.

Czyny woyska pod moią kommendą zostaiącego nietylko na utrzymanie interessow Państw całey Rossyi ale tez rownie sciągaią się do bespieczeństwa Polskiego Narodu y dobbrony wolności y Possessyi Jego. Tedy wszech Polski Na-rodu obywatelow wzywam na pomoc do ustanowienia moich operacyi a to czynię ku własnemu ich Oyczyzny y osob pożytkowi. Wyglądam z ufnością pożądanego skutku tak sprawiedliwego Napomnienia ale tez z drugiey strony na fundamencie tak obowiązkow moich iako y pra-wo po sobie maiącego z tym się oswiadczyć muszę y iż ktokolwiek by szedł przeciwną takowemu Napomnie-niu drogą, z takowym woysko N. IMP. P.M.M. bez wszel: kiey dystynkcyi inaczeyby sobie niepostępowało tylko iak z nieprzyiacielem Chrześciaństwa y z temi buntownikami wraz z niemi trzymaiącemi przeciwko ktorym to woysko iest wyprawione. Jak prędkoby tylko kto postrzezonym był iż usiłuie moim operacyom directe albo indirecte przeszkodzić nieprzyiacielowi zas directe albo indirecte swiadczyć swoie nieszczęście własney przypisać nierostro-pności zuchwałości y niewierności powinien. Y nikt nie miałby racyi mojego ganić postępku gdyż iedynym iest sposobem do pomyslnego moich operacyi skutku ma-ię wtym przez pozycyą woyska mnie powierzonego prze-pisaną sobie regułę ktorey się trzymaiąc puściłbym na azard wykonania skuteczne intencyi N. IMP. P.M.M. kto: rey intencya zamierza na dotrzymanie skontraktowaney gwa-rancyi całości Possessyi N. Rzpltey ktorych rozerwanie iest Nieprzyiacielowi obiecane. Datt: w kwaterze Sztabu Naszey w Kiowie 14 Marca 1769 Xiąże Alexander Galiczyn.

Remanifest czyli odpis na ten wyzszy napisany manifest Bassy Seraskiera Benderskiego datowany według naszego Kalendarza d. 20. Maji 1769no. w obozie pod Kauszanami.

Achmet Selim Aga Pasza Benderski y Silistryjski y całey Bessarabij Seraskier trzytulny y Kommendant wysoko ogromny mnogiego y niezwyciężonego woyska zacnych Muzułmanow N. Porty Ottomańskiey na pomoc dobrym Sąsiadom y Przyiaciołom Konfederatom Polskim na przeciw gwałcicielom wiary prawey oraz wolnosci Polskiey nikomu niepodległey dany ktorego kray szczęsliwszy koniec niech bydzie od Boga ubłogosławiony od Prorokow uczczony.

Jak prędko stało mi się doniesienie od wiernych Terdzimanow naszych iz nieiakis manifest niby w kwaterze ruskiey iescze 14. Marca datowany a w Warszawie drukowany po Polszcze lata od Kniazia Gallicyna Jenerała w Państwach wolnych Rzplitey Polskiey Woyska Moskiewz od początku Roku kommęduiącego ktory się dopiero na widok pokazał izi takowy pełen fałszu Manifest dostał się w ręce wyszcze zacnych y poczciwych Panow Konff: Barskich przy nas się dotąd dla ucisków swoich bawiących, a ci przełożyli y styl y sens tak kłamliwego pisma y uszczypliwey potwarzy naszym wiernym Terdzimanom. Ci też nam pogotowiu przetłumaczyli y zapisali ich prawdy y rzetelnosci iak się rzecz istotnie ma, na każdy punkt nieprzyiaciel: skiego wyrażenia tak też nato poczulismy się z powinnosci ten Manifest ogłosić kazawszy go swoim Pismem Ottomanskim napisać a potym po Polsku przełożyć, zeby szlachetnym Obywatelom Poll: y Litt mogł bydz wiadomy, rownie y moskalom do zrozumienia ktorzy się dobrze na chlebie Polskim ięzyka tego nauczyli a tak punkt na punkt według zasięgnienia

od rodowicie szlachetnych Polakow rzetelney informacyi rzecz iest sprawiedliwa y podoba nam się wedtug nay wspanialszego y naypotęznieyszego umystu naszego W. Sułtana Padyszy odpisać, ktory iako z mądroscią mocą y sprawiedliwoscią trzy częsci swiata naychwalebniey rządzi tak niech wszystkie karki ku czci y btogosławienstwu Jego sktaniaią się.
Niech dziwno nikomu niebędzie że narod Ross. w kłamstwie wycwiczony gdy nayuroczystszego przymierza nikomu niedotrzymywał pogotowiu też y z N. Portą Ottomańską zławanego ana Rzpltą Polską sa me wysilit fałsze żeby wolnosć Jey przytłumić y pod swoie podgarnąć iednowładztwo. O co też y woyna od nas musiała bydź wypowiedziana ktorey przyczyny całemu swiatu nietayne, bo nay. Porta niebawi się szalbierstwami, ale co komu publicznie przyrzecze zawsze dotrzyma bo tak nam swiątobliwa proroka naszego religia Machometańska nakazuie aby każdemu co się slubno obiecnie dotrzymać wi doczńie y bezwstydnie przed catym swiatem niektamać y taką prawdę zawsze na pismie podawać iaka iest w swoiey istocie. Narod zas tych Giaurow Moskalow nie dosyć że zawarte z nami traktaty nadprudzki y Belgradzki srometnie tamie osobliwie co się tycze wolnosci Rzpltey Pols. aleteż y z drugiemi zaszte co się ma rozumieć o wolney Krolow Pols. elekcyi y niemięszania się w prawa y rządy tegoż narodu swobodnego oczywiscie ważyt się przestępować. Zaczym dobyty oręż Muzułmański natak bezwstydney wiary publiczney przestępcow niech wszechmocny Bog sprawiedliwoscią swoią na ukaranie ich zaostrzy.
Interregnum w Stanach Rzpltey Polskiey tak iak nigdy niebyło spokoyne od natarczywosci cudzoziemskich iże gdy wprzodce pomarł ten potomek Krwie zeszłego Krola mile y spokoynie panuiącego ktorego byt

sobie narod przez szacunek obrać życzył, to choćby byli mieli Polacy iakie wewnętrzne wobieraniu Krola Zamięszanie, nie godziło się Moskalom mięszać do tego y elekcyi wolney woyskiem przymuszać, bo to postępek przeciwko wyraźnym Traktatom, a dopiero gdy im nikt niektuesił. Wprowadzone woyska Moskiewskie zaraz Konwokacyą y Seymiki ich z adherentami swemi niezwyczaynie pogwałcili pod bronią Seymikować y Seymować kazały co nie godnie y nie po sprządku czynione iest. a zaś rostropnieysza część Narodu ktora to wzywała bez prawney pomocy żeby siebie gwałtem na tron wysadził, będzie my radzi wiedzieć y nauczyć się od tych mędrkow z kąd im to prawo przyszło?

Wdrugim punkcie zasłania się Moskwa żądaniem iakoby Narodu Poll takowych Posiłkow nie powiada zaś z ktorego to seymu wynikneło, gdyż wiemy iż ta Rzplta nic prywatnie czynić niemoże tylko władnością Seymu y wiednosci nierozdzielona. Ze bez nadziei własnego Zysku weszła Moskwa w Polskę forto z gruby bo przez te lat kilka woyska Moskiewskie w Polszcze przemięszkiwanie Kraie Polskie zniszczyło a Moskala spasli się iak Brytany na cudzym chlebie y grzbiety ozdobnie pookrywali y trzosamo boki poobładowywali oczym to osobliwiey pisał do Starszych Moskda Berdyczowski

Allians między Moskwą y Polską wspomniony nie ma fundamentu będący bez gwarancyi y ratyfikacyi ale do ostatniey Konwokacyi ktora dopiero pod flintami Moskiewskiemi odprawiona iak nic niewarta taky Ratyfikacya oneyże tylez a oraz że Polacy powiadek się nie mieć wniczym wiadomości z Traktatow Grzymułtowskiego y Działeńskiego więc też y obowiąz.

ku niemaią. Piasta Krola lubo ich przymusiła Moskwa obierać lecz y to Kłamstwo bo ~~nasi~~ sami Polacy y nasi Herdzimami twierdzą że Piast niebył szlachcic ale Mieszczanin z Kruswicy ten zaś co obrany miał się zawsze za Szlachcica a zgoda iednomyslna y w Konwokacyi y w Elekcyi tak przystoyna była że większa Połowa Senatorow y Posłow przeciw niewidanym dotąd gwałtom Manifestowała się a z nayzgodnieyszych większa część aż za granice uciekać musiała wszak nam to sami Węgrowie dobrzy sąsiedzi nasi oznaymili.

Co do punktu o swiezey Gwarancyi na ostatnim mniemanym Seymie nad explikacyą tego nie będę się turbował bo o taką rzecz nietylko się sama Ordynka Turecka dopyta czyli to godziwe było wkładać gwałtownie na wolny y nikomu niepodległy Narod przymus Gwarancyi, ale też y drudzy Potentaci Spytaią się iakim Prawem stało się, Ale tu tylko fałsz nam pokazać należy że nikt z Zacnych y Poczciwych Polakow o to nieprosił chyba przez przymusy, armaty flinty y bagnety w Radomiu, na Seymikach, y w Warszawie a złudzeniem nad Konff. a ieżeli też ktory z Polakow o taką gwarancyą prosić zechciał to musiał być wyrodek niełnaiący się na swoiey wolnosci y niepodległosci a za lada błyskotkę oddaiący się raczey w poddaństwo Despotyzmu Moskiewsk dla ktorych to tak rostropnych Patryotow poszukanie przyszliśmy Konff. Barskim dać skuteczne positki

Nierząd y wywrocenie z gruntu Konstytucyi Rzpltey wszak wprowadzone nayistotniey od interregnum ostatniego pod bronią Moskiewską przez władnących na owczas wszystkich samychże ich faworytow, a ktądże

urosło? że cały narod nato się skarzył? y potym żeby sa: mi co budowali wywracali z podeyściem aż do szczętu wszyst: kich węgłow w tey Rzpltey. Już też to grube łgarstwo bo niemasz obywatela choćby też y nieprzyiaciela poczciwego żeby nato niepłakał.

Daley na ludzkość tak chwalebną Carowy szkoda y ież: by psuć na odpowiedź, bo same niezbożne skutki dowodzą brać zateb (piękna ludzkość) wolny niewinny narod po naszemu Mostych a powaszemu Biskupow Hetma na y Posła z pod boku Krola w czasie Seymu z znie wagą Traktatu ~~w czasie Seymu~~ w niewolą odsyłać na Seymikach Armaty do Medzetow Jch załaczać też gwałcić łapać krwawić odzierać rownie iak y szlachtę tę po domach tyle tysięcy Dusz pomordo wać. A co nayżromotnieysza własnych poddanych przeciw Panom zbuntować że to na sto tysięcy ludzi y szlachty okrutnie w ukrainie zgładzili. Ogniem y mieczem kray przyiacielski burzyć poczciwych obywatelow co ich czułość do wiary y wolności za tunku wrodzonego (choć byłby człowiek iak Robak) poba dza buntownikami po całym swiecie okrzyczać, a potym też same rus mową swą zbuntowane na rzeź wydawać y nam naypierwey ogień wystawiać oraz własne woyska gubić. Hana Syny Syktyn U nas Dziardziki w Puszczach Syryiskich co Mahome ta niezna ieszcze nic podobnego nieuczynił y z taką niepostąpił obłudą.

Wsprzeć się w cudzy interes za Lutrami y Kal: winami Sąsiedzki kray z tey przyczyny burzyć a nie będąc Greckiego wyznawania zastępować niby innych Potentatow żądania ktorzy iakoby w traktat wcho: dzili przecież go niepodpisali, ani go chcą Autoryzować Niezwyczayna durność y postępek cudzych traktatow nicowania nader zuchwały.

Gwarancyi starodawney czyli soiuszu sobie przywła
szczenie. tylo wźiąść może Moskwa ile Traktat Grzy
multowskiego ktorym się zaszczyca iest od innych
Potencyi Gwarancyą y ratyfikacyą ztwierdzony a że
tego obowiązga niebyło zaczym Rzplta nigdy wigo
re tego traktatu niemięszała się przez wzaiemność
w interessa Panstwa Moskiewg choć tam nieraz
bunty były przeciw ~~...~~ Carom swym absolutnym
gruntowniejszy ma traktat Rzplta z N. Portą nie
żą Karłowicki bo przez tak zacnych między wie
rzącemi w Messyasza Monarchow gwarantowany
a przecie nie na Rzpltę nieuzurpuie owszem
swiątobliwie y nienaruszenie pokoiu nietylko
dotrzymuie ale też y woynę za całość Rzpltey wy
powiedziała kraż.

Mowi ten daley Manifest o owocach mądrości
zakonczonego mniemanego traktatu ktory niewie
dzieć z kim bez woyny y pretensyi niewiedzieć na
co y poco nastąpił. Piękny pretext wykorzenienia
Niezgody wolny narod w iarzmo despotyczne so
swoiemu zaprzęgały y defekta w Administracyi
Konstytucyiney tak przenicowawszy że Krol z pier
wszego stanu Rzpltey stał się iedynowładzcą a
Moskiewskim własnie iakoby Bazarem. O zapewne
sława tak wielkiey roboty będzie brzmiała w po
tomne wieki.

Bezwstydne nazwanie Poczciwych Polakow gorli
wych Patryotow buntownikami ktorych inni Po
sentencia za dobrych Konff: uznaią że się wzięli y
wzruszyli na taki gwałt im uczyniony y nastą
pienie zuchwałą nogą na ich karki niepodległe
niewarto znaszey strony tylko tyle że gdyby sami Mo
skale znali się więcey rzeczy mogą co to iest wolność

y swoboda, będący zdawna swoich Carow Niewolnikami: umieliby inaczey w Polakach ten umysł zacny szacować że choć z sił obnażeni przez Moskwę Poprzedni Ka Piotra Alexiewicza a traktatu Warszaw. 1717. Ann Posrednika przecież czule porwali się do broni na tych co im na Wiarę y wolnosć nastąpuią. My choć Giaurow przez Swiętość Alkoranu naszego nienawidziemy przecież u nas ieszcze się nietrafiło Zebysmy Zawoiowanemu Narodowi Wiarę odbierali gwałtem. A ztąd naszemu orężowi że się dobył na takich sromotnikow. Smieią mowić że Konff. na Krola Swego zbuntowali się, co fałsz iest bo nigdzie ani w pismach swoich tego niemaią, choćby to y słusznie uczynili, gdy intruz y slubow zawartych przez pacta Conventa z Rzplitą niedotrzymuie, a na skruszenie wiary y wolnosci Narodowey jedynowładztwo swoie wystawuie lecz rzetelnie mowią Konff. że ten istny buntownik iest Ktory na naywyższym stopniu postawiony choć obcym bez zasług wtrąceniemważył się własney matki Rzpltey wnętrznosci bez boiazni szarpać. Panstwa Moskiewskiego Obywatelow że namawiali Barscy w swoich Pismach do rownego poznania Krzywdy y dolegliwosci przez widoczną Bdfereneyę protestantow nad Nich ieżeli maią rozum za złe tego mieć Polakom samiż Moskale niepowinni ale się poczuwać do ucalenia Siebie samych y raczey takich sąsiadow przeciwko wspolnemu. Despotyzmowi posiłkować a poznać się na tym na iaką narodu klęskę y zgubę y Kraiu ich zniszczenie Panuiąca kobieta Miłosniczke częsciey wszystkich Rusinow, y usadzenie się aby płocho wystawić kilkunastu lutrow na dostoynosciach w Polszcze y honorach, tyle tysięcy głow Moskiewskich kosztuie y ieszcze w krotce więcey onych kosztować

mozi. Woyskiem auxyliarnym w Blaszce iakim ty tułem iakim czołem nazywać się może Moskale kiedy Rzplita żadney z nikim niemiała woyny. Cel widoczny wyniosłości Moskiewz żeby kray y narod wolny zamięszawszy wewnętrznie naprowadzonym woyskiem do dependencyi swoiey przymusić lub krola swoiey kreacyi despotem nad niemi wystawić taki mowię cel auxiliarnym woyskiem daie na zwisko. Przeto też większym prawem N. Porta Otto mańska iako gruntownieyszemi przymierzami dotrzymuiąca przyiaźni Rzpltey Poll. da niezawod nie do wyrugowania z Polski takich naiezdnikow pod postacią przyiacioł do szczętu kray iey niszczą cych y wniewolę wciągaiących.
Smiem daley wyrzucać ten pełen potwarzy Manifest że Konff. Barscy choc niedzwią się na własnych siłach woynę wszczęli y udali się do nas o posiłki co przed całym swiatem iest im na chwałę za rabiaiąca, albowiem niedobry ten Pachołek co przez moc słabszego gnębi tak iak Moskwa w Europie całey zaczęła zuchwale robić ale ten ktory choc słabszy bez sprawiedliwosci krzywdy sobie czyniącej porywa się do wrodzoney sobie obrony, a do tego iezeli Potęgi naszey Rayi y naypot. Porty żądali wsparcia ktora iest zawsze ucieczką ukrzywdzonych y obroną sprawiedliwosci szukaiących a udali się iako do dobrey sąsiadki y sprzymierzoney Przyiaciołki, coz przyzwoitszego? Lecz niedziwno że Moskwa tak słuszny gani postępek ktory się przez nasz zastęp nieda do konać niesprawiedliwosci nad Rzpltą Polską bo y wilk gdy mu kto owce zgardła wydziera wtedy naydzliwszy bywa że zas chrzescianinami się mianuie a nieprzyludzku nad rownemi sobie chrzescianinami postępuia

bez wstydu wiary gdy konff. Poll buntownikami mianuią na odsiecz oppreffyi zażyli sami ureyzmierze wstydu na czele pozbyli gdy obronę każdego naturalną y prawną chanbą wiary nazywaią którą iuż sami tylekroć przed światem skazili a teraz reszty dokonali.
Zarzucaią potym kłamliwie że tym końcem iesteśmy wezwani abyśmy w Kraiu Polskim woynę z niemi toczyli lecz sam skutek ten fałsz dowiedzie, albowiem przynęklszy my w Kraiu Moskiewę szukać sprawie dliwości żemsty Polskiey ruiny dotąd ochraniamy y poki tylko możnosci według danego słowa ochraniać będziemy, albowiem gdyby tego przyrzeczenia niebyło dla ucalenia Polski wartey od nas względnosci sąsiedzkiey dawnoby iuż y iednego Moskala w Polszcze niestało. Wyrzucaią dawniey iadowitym dobrych Patryotow oczernieniem iakoby oni pod pretextem Wiary na zburzycielow tyże wiary w Messyasze Wierzący na pogrążenie oney zażyli. Lecz myli się wielce zuchwała złośliwość bo my nikomu wiary tak iak Moskwa czyni nieodeymowali ieno gwałtownikow Jey y wolnosci sąsiedzkiey mscicielami byli y teraz za pomocą sprawiedliwego Boga będziemy a ieżeli też Dusze Giaurow Moskiewę dostaną się znacznie w niewolę naszę, Prawo woyny tak każe a nie tak iak Moskiewska zuchwałość, co Przyiacielskiey Rzpltey Senatorow Posłow Rodowitą szlachtę w srumotną niewolę brać ważyta się. Moc fanatyzmu ~~grabi~~ w naszym ięzyku y Religiy nieżna na więc od nas nietłumaczona, na tych spadać powinna którzy niemaią prawa y słusznosci do rzeczy ślepo się nadstawiaią w dokazaniu opiniy żarliwości a to y w Polszcze uznani są teraz Dyssydenci y Schyzmatycy którzy okrucieństwem samym usiłu

ią czynic dowody wiary swoiey fundamentu rosposie
rania Jey w Polszcze bynaymniey nie maiące, tak nam
to iest pod poczciwym słowem upewniono od PP. Pola
kow y my też iako nieposzlakowanym w słowie wie
rzemy. Wyuzdana napaśnego oręża dumność ważyła
się rozboynikami nazywać Konff. Poll. że ci od Mo
skalow y od własnego Krola y od bezbożnych Par
tyzantow Jego słego więcey do niego iak do całości Oy
czyzny przywiązanych ucisnieni gromieni y zdradze
ni iak mogą biedni garną się do obrony y niedostat
ki swoie taią; brzchno więc złosliwe niewarto od
powiedzi tylko na koncu Demeszki. Azi handel w
Polszcze zniszczony sprawiedliwość sądowa spełznia
na bespieczenstwo publiczne nadwerężone, Ktoż ieże
li nie Moskale y ich adherenci winni, że byli przy
czyną przez niegodziwość swoię do powstania Konff.
Kray od niewoli broniących a choćby też w kupie
takiey znalazł się Kto na rabunek wyuzdany pre
dzey mu wybaczyć trzeba niż Regularnemu woysku
Moskalow z umysłu Kray Polski niszczących y o
bożących po przyiacielsku. Wypuszcza naostatek
Manifest Galiczynowski trzy Krokodylowe nad naro
dem Polskim ktoremi go dobić y dognębić umy
slił gdy mowi że Carowa użaliwszy się Polakow
kazała mu się w krain Polskim rospostrzeć a tak
Poddaństwo Polskie iednych gwałtem na rekruty
zabierać drugiemi w potrzebie zasławiać się innych
z maiątkow y dobytkow obnażać. Stara Syny Syktyn
Zkąd to Prawo pokażemy? Lepiey uczynkiem nie słowy
iak prawa narodow zachowuiemy iak sąsiadow
dobrych bronić umiemy a oraz nauczemy Moskalow
z ich podszczuwaczami Kto to iest w Polszcze buntownik?

naucremy oraz sprawiedliwego pacierza tych zuchwalcow co to imie y moc Boską nadaremnie poniewieraią obłudnie czyniąc ze wolą y opatrznoscią Boską smieią się zastawiać.

A gdy ciągnąc iednostayną bezwstydnosć imie ten Gryf czyli ktożkolwiek kto zamiast niego pisał wzywać kochaiących Oyczyznę Polakow aby się do niego chcęcią y pomocą swoią przeciw nam łączyli, ia wzaiemnie mowię y napominam większym Prawem bo prawem Przyiacielskiego obrońcy aby wszyscy zacni Polacy łączyli się z poczciwemi Konff: y znaszym umysłem nierodzielni byli, pozwaląc iednak kto sie więcey w iarzmie Moskiewskim niż w swoiey wolnosci zakochał aby ten z niemi y trzymał. Niedbaią znami sprzymierzeni obywatele Polscy o takich wyrodkow gdyż my ich w tłumie nieprzyiacielskim znaydziemy y namacamy staraiąc się zgadu takiego zacny Narod Polski oczyscić. Niech nikt y temu kłamstwu niewierzy zeby Barscy Sprzymierzeni mieli N. Porcie za oswiadczoną pomoc deklarować iakiego Kraiu ustąpienie bo tego ani ona nieżąda maiąc za punkt wspaniałosci sąsiedzkie Państwo wspierać y od nieprzyiaciela bronić a ni też w konwencyi zaszłey między niemi a N. Portą za wiadomoscią N. w Chrzescianstwie Padyszy Krola Francuskiego bynaymniey się to nieznayduie owszem szczerze ostrzeżono iest, albowiem nam dosyć korzysci będzie gdy Polskę w wolnosciach y granicach starodawnych ocalemy a Moskalow naiezdnikow wykroiemy. Niech prożna y ta przestroga ich będzie że ktoby woyskom Ottomańskim był pomocą stanie się wspolnym Moskwy nieprzyiacielem albowiem my wszelkiey pomocy obeydziemy sie. Niech więc każdy Polak z Braią się Konff: dtrzyma niech nie burzdi

y niezdradźi bo my się tak cudzemi ludźmi podpo
szywać niechcemy iak Moskale czynią, gdyż ony za
chwało sieią swoią nikogo nie zaciągnęli Pozwalamy
nawet Obywatelom Polskim aby byli Przewodni
kami Woyskom Moskiewy do wprowadzenia ich
w naszy Kray powtornego mianowicie ne Wołoszczy
zny a przeto się ich z Polski pozbycie gdyż wie
dzą iak na pierwszym wstępie pod Chocimem
przywitani Zostali. Iak zaś Sułtan Gierey pię
knie gościł w ukrainie ich Nakoniec fałsz Kłam
stwo y niewstyd udania Niech samo w sobie
niszczeie a prawda prawowierna poswięcona W.
Prorokowi Machometowi niech zwycięża y panu
ie na Ziemi ktory to swięty prawodawca Nayogrom
nieyszego na Swiecie ludu niech naywięcey za
to będzie uwielbiony ze kobietom Panować Za
kazał y żaden wierny Muzułman niema im
czynić posłuszeństwa gdyż męstwo sprawiedliwośi
y niewinnośi naywięcey przez nie Zwykły zniewagi
ponosić. Chata Kumkimen Chata Działo się
w Obozie pod Kauszanami z pozwoleniem Tłuma
czenia y Druku Polskiego dla wiadomości po
wszechney. E 20 Maji 1769.

Kopia Manifestu uczynionego w Grodzie Winnickim
przez Kozakow ukrainskich

Postanowiwszy się osobiście wojenni Kozacy z Dobr y Wdztw
Bracławz y Kiowz ten solenny Za naszą Manifest w
niżey opisany sposob y oto. Iz iako od Roku 1768 to
iest w początku Barskiego szlacheckiego wzruszenia
ponosiemy wielkie uiski w utracenia własney naszey
substancyi y w zabieraniu gwałtem niektorey części Ko
zakow na usłużenie suple Barskiey konff tak wszystko
to znosiliśmy cierpliwie. Cię wzwyż wyrażenia Burzyciele

iako to wszystkim wiadomo wyszedlszy z tąd w Granice
Porty Ottomańskiey złączywszy się z Woyskiem Tureckim
y Tatarskim oraz niedawnego z częscią woyska tegoż z tam
tąd tu nazad do Polski powrociwszy rozłokowali się w
Krutych Czerniku y Berszadzie gdzie bez zadney Kom
miżeracyi wydzierali nam ostatnie pożywienie iako też
y Kozakow niechcących do służby swoiey niechcących gwał
tem zabierali, zaden albowiem Chrzescianin uczestnikiem
niechce bydz Mahometanowi. Na reszcie niekontentuiąc
się tym dla większego nieszczęscia naszego, Han Tatar:
ski z całym swoim Woyskiem z Nowo Serbiy wkroczy:
wszy w Smilańszczyznę, powracaiąc przez Polskę wzdłuż
Granic Rossi ku Bauraniu y Batce wsi wiele po:
palił y tym bardziey niema oczym wątpić że y
Chrzesciańskich Cerkwie podług obrządkow Religiy na:
szey nieszanował owszem że z wielką usilnoscią sta:
rał się ruynowaé y pokazywał wielkie swoie okrucieństwo
nad wspołbracią y krewnemi naszemi. Tudziez zabiera
iąc ze wszystkich mieysć gdzie z Woyskiem pomie
niony Han przechodził z młodych utriusq generis sexus
potius sexus ludzi do granic swoich przeprowadził
a podczas przeszłych Zządzich młodzow niemało zabra:
nych niewinniątek pomrozili, skonczyli zaś swe okru:
cieństwo na tym że w niektorych Leciech obojga ro
dzaiu ludzi bez excepcyi wszystkich zabierali y za
pieraiąc po 50 ludzi do chałupy zapalali. Na to tedy
my z niewypowiedzianym umartwieniem w rozpaczy
patrząc musielismy się złączyć z Woyskiem
N. Imp. Mci całey Rossyi niedlaczego inszego, ie
dynie dla własnego osob naszych ucalenia by też w przy
szłych napadkach wspołbraci naszych y krewnych
zasłzycać y za wylaną od Tyrannow niewinną wspoł:
braci naszych krew oraz za zabranych w niewolę zem:
scię uczynić nad Nieprzyiacielem całego Narodu Chrze

sciańskiego mogliśmy, dla czego y żądamy bez żadnego przymuszenia własną swoią ochotą łączyć się y znaydować przy woysku N. JMP. JMći.
Setnik Pierwszenny, Andrey Niemierowski, comparentes niemieiący pisać kładą znak krzyża S. Wasyl Fedory atamań Tulczynski Setnik Bractawski Matwiey Suchayło Ustymi Bobil setnik Tulczynski Fedor Popowicz Atamań Siemki z Humańszczyzny Klim Baran Ataman Niemirowski Chreor Dubrowa Ataman Chwastkowski z Humańszczyzny Pawło czeretny Ataman Bractawy Ostap Trawa Kozak
Die 25 Februarij 1769 suscepit Jan Bal. Miedźwiedzki MgBW. Correctum gratis et traditum ex actis Vinnicensibus de Verbo ad Verbum.

List JMP. Rosi Kochanskiego Sekretarza y Konsyliarza Konff. Barskiey z obozu Tureckiego 29 Junij 1769 do Obywatelow Krolestwa Poll. y W.X. Litt Skonff. pisany

Niewysławiona Boga y Oyczyzny miłość kiedy tak komitą w sercach y umysłach WMP. wzbudziła żarliwość y do tych chwalebnych zachęciła rezolucyi kiedy nietylko dobra y maiętnosci na okrutny łup pożądze nieprzyiacielskiey zwiliście ale też dla obrony Prawowierney Wiary S.R.K. dla wolnosci Oyczyzny ratunku życie nawet własne nieustraszonym męstwem ochotnie łożycie y poswięcacie wam tedy godne Wiary y wolnosci offiary nieoszacowane plemie owych dawnych sławnych Polakow honor smiesci dla utrzymania Wiary y wolnosci nadziei zawsze ponoszących, wam mowię Oyczyzna niesmierteluą wdzięcznosć mieć powinna wam obowiązana iako prawdziwie zasłużonym synom pierwsze godnosci dostoieństwa pierwsze wakanse dostawać, wam sprawiedliwie wspaniały Traianowe Obeliszki wystawiać przynależy. Was własciwie iedynie

Oyczyzny obywatelami prawdziwemi Wiary y wolnosci obroncami Rycerski stanie sama slusznosc y sprawiedliwosc kazą na-zywać ktory dla ubespieczenia dobra pospolitego w Oczywi ste niebespieczeństwa y dla uszczęśliwienia Oyczyzny iinni z smiertelnego wyzuwaie się życia, inni wokrutną y prawdziwie Tyrańską idźcie niewolę. Cobyto był za wstyd sromota y hańba dla Narodu Polskiego, co za ostatnia umystu podłość? co za nieczułość w żadnym kraiu y wieku dotąd niepraktykowana? gdyby przy tak gwałtownym wiary y wolnosci naydroższych kley notow wydzieraniu Narod milczał, zasypiał y do oręża się niepoywał. Poszedłby upewniam y spra-wiedliwie na ostatnią ensarę pośmiewisko y ochydę Narodowi Izraelskiemu przyzwoitą gdyby w tak bezbo żney y sromotney zasypiał nieczułosci. Aniby się mogł usprawiedliwić y wiscie Bogu y swiata osobliwie potomnym że większa była obrona Nieprzyiacielska niż potęga Narodowa. Bo proszę gdzie zachodzi wiary y wolnosci urodzony ratunek ktoryż nieprzyiaciel być powinien straszny ktoraż siła zatrzyma rękę do dobycia Oręża y dopomnienia się o tak ciężką zadaną krzywdę ktora potęga przeszkodzi. Gdzie komu o wzięcie pry-watnego punktu honoru żadna moc Duchowna y swiec-ka zakazaney prawem Poll. czynienia przez poiedynek zemsty zatrzymać niepotrafi, a kiedy idźie o Dobro pu-bliczne o wiary y wolnosci obronę ukrywszy rożnemi pretextami szczerą boiaźni podłosc swoią istotną poka-żuią, inni perswaduią sobie w tak licznym obszernym kraiu niezwyciężoną Nieprzyiaciela siłę zrewiwszy niepo-mnie ten swięty dla każdego obowiązek że iako bez bra-ku zażywamy wiary y wolnosci tak wszyscy bez bra-ku bronić iey powinnismy. Ale precz na strony takowi ostatni odrodkowie a nie synowie prawdziwi Oyczy-zny. Bogdayby was nigdy Oyczyzna nieznała y na tak wysokich fortuny y godnosci stopniach nigdy niewi-działa załować y boleć zawsze powinna, że w tak krytycz nym czasie ~~ale~~ na wiele bogatych y dostoynych ale w tym

charakterze y gruncie poczciwym na ostatnich Mizera
kow y rydzarzow przysstałym interessem y dobrem całe
zaslepionych przyszli nieszczęsliwa. Do was tedy Stanie
Rycerski Skonff godni y wiecey mężowie wiary y
wolnosci wiecey Obrony a przez szafunek Krwie dla
obrony Oyczyzny prawdziwi Synowie y nieustraszeni O
bywatele do was nową z poprzedzaiącey wspaniałych dzieł
rekogniciją y życzliwych moich chęci wynurzeniem
z woli y Dyspozycyi JW. Krasinskiego P. K. M. Gen. y
Potockiego P. Litt. K. Gen. nadgłaszam się y tę następu
iącą przestrogę moię z przyłączoną zanoszę przestrogą aby
JPP. Komissarze ktorzy na ostatnim Seymie delegowa
nymi będąc do Konstytucyi Prawa na zgubę Wiary y
wolnosci podpisali iako ipsô factô de criminibus
status obwinieni do żadnych rad y związkow teraźniey
szych nienależeli poniewaz tych wszystkich iako
perduelles et hostes Patriæ Skonff. stany sądzić
zamyslaią dla dania przykładu, iakową surowoscią ci
bydz karani powinni ktorzy na ruinę wolnosci y wiary
niegodziwe podpisywali wyroki y Prawa stanowili. Ani
przymuszenia iezeli innym były mocno grożące żadnego
z JMcPP. Delegatow usprawiedliwić y uwolnić od kary
niemogą poniewaz na fundamencie praw Boskich
Praw ludzkich swietnych w okolicznosciach tako
wych bądz iakiegożkolwiek rodzaiu przymuszenia
od sprawiedliwey nieuwalniaią animadwersyi kary.
Z spraw pr. Boskich boz czyli niewszystkie do tego
celu w swoich zakazach zmierzaią aby przy iakich kol-
wiek przymuszenia żadnego niewinnego niepotępiać nie
zabiiać żadnych niesprawiedliwych Dekretow niesta
nowić lub też inne iakiekolwiek popełniać krymi
naty, poniewaz człowiek pierwey rezolwowany bydz
powinien niewolę ponieść życie stracić niżeli Kroła
Stworcy Pana swego łamać przykazania a tamiże one
go obrażać. Prawda że niekażde przymuszenie obwiniać

może ktore nieiest zkwdą 3go lecz kiedy oczywista krzywda 3go wypada na tenczas gwałci się prawo Boskie y bliźniego y zostaie stworey obraże. Naprzykład, dla obiasnienia tylko namieniaiąc, gdyby kto syna przymusiał grożąc mu niewolą lub smiercią azeby Matkę lub Oyca zabił, zabiwszy byłżeby ten Syn wolny na sumnieniu, bynaymniey podlegałby sprawiedliwey winie y karze, wszakże y Sędzia Piłat zdięty większą Cesarza boiaźnią unikaiąc ciężkiego prześladowania przymuszony podpisał dekret na Xsa y został zaboycą. Zabiłeś Mu P. Delegacie Oyczyznę Matkę, zabiłeś kiedy na zgubę wiary y wolnosci podpisałeś się a podpisawszy dałeś przyczynę do zabicia tyla swoich braci y krwie rozlania ktorzy chcąc z siebie zrzucić to uciążliwe iarzmo y zmazać niegodziwe prawa do broni y zwiążku rzucić się musieli. Że zaś y z praw Cywilnych sądu Politycznego od sprawiedliwey nieuwalnia kary przymuszenię tak dowodzę Niewspominam tu teraz że gdyby iezeli niewszyscy JWWP. Delegaci przynaymniey większa ich część do podpisu ręki niesciągnęła pewnie bez prześladowania ułożone proiekta upadaćby musiały milczę y o tym prawnym postępku że sługa lubo Poddany przymuszony od Pana swego grozbą do pełnienia kryminałow w każdym sądzie powinną na osobie odbiera karę ani deputata lub innego sędziego boiazń dla ssażenia dotr po funkcyi zakonczoney od sprawiedliwey kreski niewyiustifikuie tak iak gdyby kto przy przymuszony Boga się zapierał wiary Katolickiey się wyrzekał prawdy odstępował dla przyczyny przymuszenia od zbrodni y karania wolnym byc niemoże. Ten tylko dowod na politycznym sprawiedliwym prawie fundujący się dla przekonania przywodzę że miłości Oyczyzny y praw Oyczystych iest to cnota tak potrzebna Rzeplitey iak dusza do ożywienia ciała kto na każdemu obywatelowi te naturalną wraża powinność aby obywatel koniecznie zdobywał się na wszelką zdatność do służenia Oyczyźnie y na iey obronę Maiątek

zdrowie y samo nawet poswięcat zycie. Ten iest nieźby-
ty y nieuchroniony dla kazdego obywatela obowiązek. Je-
zeli tedy kazdego obywatela ta iest powinnosć z wielu
sprawiedliwosci źrodeł wynikaiąca dobra y zycie łożyć
dla Oyczyzny y gdyby kto tego niewypełniał grzeszył
by przeciwko Miłosci Oyczyzny y sprawiedliwosci po-
wszechney. Tym bardziey ten obywatel choć przymuszo-
ny popełnił szkaradne dzieło godne osobliwey kary
ktory tylko ze niebroni zycia niehazarduie ale na
zgubę Oyczyzny fatalne podpisuie wyroki ani przy-
muszaiącym y gwałtownym interessom Rzpltey, czy-
li racyie status ekskuzować się to przynależy bo kazdy
rozumny y mędry obywatel, dobrze wiedzieć powinien
ze iako gwałtowna potrzeba tak głowny Panstwa in-
teress ma własne swoie prawa ktorym wszystkie in-
ne ustępuią nigdy iednak nie wolno umkngwszy
się od sprawiedliwosci srodkow się chwytać niesprawie-
dliwych. Poniewaz zadne Panstwo nawet absolutne
zadna Rzplta ani ratowana ani wcałosci utrzymywa-
na być niemoże chyba przez sprawiedliwosć. Hoc veris-
simum sine summa justitia Resp: regi non posse. Cicero.
Zkąd się dałey wnosić moze ze iezeli w naglących potrzebach
dla dobra pospolitego srodkow niesprawiedliwych chwy-
tać się niegodzi tym bardziey na zgubę tego dobra powszech-
nego a iezcze na zniesienie wiary y wolnosci przy nay-
większych przymuszeniach niegodzi się praw niesprawie-
dliwych stanowić lub ie podpisować więc y z racyi sta-
tystycznych konkludować przynależy ze JJWW Delegaci
iak perduelles sądzeni y kriminalnie karani być powin-
ni Wszak według Konst: 1588 Vol: II Crimen perduellio-
nis rozumieć się ma gdy kto takowy występek popeł-
nił ktoryby własnie był contra Resp: A czyż moze być
szkaradnieyszy y zuchwalszy występek iak na wykorze-
nienie wiary y wolnosci niegodziwe podpisać ustawy
a coż żeby przynaymniey w powszechnosci mowić o XX
Biskupach wypada z rąk pioro, myśl zadumana poiąć niemoze

że XX Biskupi te niegodziwe y fatalne Wierze podpisali prawa ci ktorzy z obowiązku prawa z przysięgi Senatorskiey /quid quid nocivum videro avertam/ z harakteru wysokiego Biskupiego z urzędu przysięgą obowiązanego pierwsi powinni nietylko żarliwym y niewyczerpanym staraniem Wiary S. R. K. bronić ale y życie łożyć ponieważ ich urząd Biskupi tego po nich wyciąga to im czynić każe. Bonus Pastor dat animam suam pro ovibus suis. Do tego Boskie go przychylaią się wyroku S. Woyciech Prymas pierwszy Prus Apostoł dusze swoie położył za owieczki swoie S. Stanisław Biskup Krakowski grzechom Krolewskim y zgorszeniom do krwie się sprzeciwił dalekoby bardziey to czynił przeciwko Heretykom gdyby na ich napadł czasy. S. Jozefat ArcyBiskup Połocki przeciwko złości Schyzmatyckiey własną się założył głową. Ow sławny Solikowski ArcyBiskup Lwowski prozbą y grozbą do podpisu Konfederacyi Dyss: po smierci Zygmunta Augusta przymuszany po długim wzbranianiu się po długim wzbranianiu się Miecz zmacawszy y pierwsi obnażaiąc szyie odkrywaiąc i takowąsię oderwał rezolucyą że prędzey ArcyBiskupstwa y samego gotow był postradać życia aniżeli na Artykuł Dyssydencki przeciwko Wierze Bogu y Prawom Oyczystym spisany podpisał. Mielismy swieże przykłady w W. Oyczyzny męzach W. Obroncach Biskupach Senatorach Hetmanach y męzach żadnym językiem niewysławionych, ktorzy woleli w okrutną przyjść niewolą aniżeli na zgubę Wiary y wolnosci pozwolić a JMC Delegaci Biskupi na obronę wiary y wsenacie przytak wielkich intratach osadzeni iakim prawem y sumnieniem ważyli się rękę sięgnąc do podpisania ustaw wiarę y wolnosć gubiących. Wszak prawa y przykazania Kosciała Rzymsk na ktore JMC Biskupi przysięgali wyraznie zakazuią aby żadnym sposobem niegodziło się sprzyiać Heretykom albowiem ktorzy sprzyiaią grzeszą y podpadaią Klątwie Wieczerzy Pańskiey. Lecz podpisywać prawa sprzyiaiące Heretykom iest sprzyiać Heretykom toć podpisuiąc prawa takowe zgrzeszyli y podpadli

kościelney Klątwie ani naywiększe przymuszenia sprawie dliwie wymowić mogę dla przyczyn y racyi wyżey namie nionych. Bog sam stworca y Sędzia Naywyższy ogromnie piorunuie Ezechiel 39. w te słowa Hae dicit Dnus Deus Ve pastoribus Israël qui pascebant semetipsos, nonne Greges a Pastoribus pascunt dispersa sunt oves meæ et factæ sunt in devorationem bestiarum agri, et dispersi ħ erraverunt greges mei et ñ erat qui requireret. Propterea Pastores audite Verbum Dñi. Vivo ego dicit Dnus. Ecce ego ipse super Pastores requiram gregem meum de manu eor et cessare faciam ut ultra non pascant gregem. Na fundamencie tego dekretu Boskiego chwalebnie uczynia kiedy JJMMciow XX Biskupow delegowanych pro Vacanti podawszy Skonff: stany uczynią rekurs do mocnego Manifestu przychylaiącey się przeszłego Klemensa XIII. też prawa wprzod przed podpisem potępiaiącego y dopraszać się będą o sprawiedliwą y przykładną karę ne posteri similia audeant. Naostatek wszystkie wzywam jurisdykcye duchowne y swieckie które ieżeli prał powinne sprawiedliwości administrowanie prywatne wy stępki kryminały czyli lęsa Majestatis czyli przeciwko osobom na funkcyi sądowey zostaiącym sądzą y karzą sprawiedliwie a crimina contra Remp: criminia wiary y wolności zabiaiące zostaną bez kary maiąc niedawny przykład o seymie szwedzkim senatorow od krzeseł oddalaiącym. Zgoła Salustyusza y Cycerona słowy list ten kończę Quid enim Regna sine justitia publice qm magna latrocinia dum malis Civibus ignoscimus bonos perdimus nunqm tolleranda sunt crimina contra Remp: bo wszystko z staropolskiey rzetelności z przestrogą wy raziwszy mam honor upraszać azebyście WWMMPP. Dzieło swoie na obronę Wiary S. K. praw y wolności chwalebnie zaczęte znaywiększą gorliwością kontynuowac raczyli z tym ~~rest~~ [inserted above: ide] oswiadczaiąc zem iest z naywyższym dla każdego uszanowaniem etc.

Kopia listu od pewnego niepodpisanego do JMP Połkańskiego Podk. Sand. 28 Jany 1769. Monsieur

Wszystkie niemogę azeby serce WMP. niebyło napełnione

smutkiem y Kompassyą nadstrasioną Oyczyznę. Z iedney strony widziż okrucienstwa exorbitancye woyska Ross. z drugiey stabi męstwo obywatelow niosących Życie na offiarę. Z tych dwoch okolicznosci wynika nieomylny koniec że gdy męzow zabraknie do obrony niestanie Tyranią Moskiewską wstrzymuiące w niewolą się poddać y iakoni Niewoli rządu Moskiewskiego przyiąć będzie należało Opieka Boska wzbudziła wszędzie naszym przeciwnosci na wyniosłe Potencyi Moskiewskiey zamysły, iuż się to nieodmieni że między Portą a Rossyą iest woyna wypowiedziana y to iest niezawodna. Prawda że Francya deklarowała nam swoie Positkowanie. W takiey pozycyi interessow oględź WMP. co czynić y iak się rządzić powinniśmy. Ieżeli opuściemy ręce staniemy się podley-szemi od Korsykanow albo tak nikczemni iak teraz Kozacy Siczowi ktorzy bez wystrzelenia poddali się Tatarom Czyliż Turcy wolnosci naszey y wiary bronić się przeko-rzeni. Niechay o tym zdrowy rozum sądzi Bóg się iedni oczemuż niewszyscy wiążki kiedy iednym iest miła Wolność czemuż nie wszystkim? Mała garsztka broni się iuż rok cały potędze Moskiewskiey Niechayże się każdy nad tym zastanowi coby z tego było gdyby się wszyscy razem bronili. Znam ia Sentymenta WMP. y wiem kredyt Iego w Woiewodztwie swoim, ktore iak prędko by się do broni porwało widziałoby zaraz z sobą łączące Woiewodztwo sąsiedzkie, wiem także doskonałość przymiotow WMP. y wielką rostropność Iego. Nieśmiem więcey pisać do obywatela zacnego pełnego męstwa Rozumu y miłosci Oyczyzny ale o to tylko proszę abyś to uczynił co ci obowiązek Twoy radzić będzie. Ia zaś Zostaię WMP. dobry przyiaciel y sługa. NB. ten list supponitur być pisany od JMX Krasinskiego Biskupa Kamienieckiego.

Memoriał Graffowi Paninowi Ministrowi Ross. imieniem Xcia Podoskiego Prymasa Kor. Pol. przetłumaczony z Kopiy Francuskiy przysłany z Petersburga

Xiążę Prymas niebędąc w żadney z tych Potencyi ktore teraz sprawują zamięszanie y są okazyą ostatniey ruiny Poll. rozumie bydz obowiązkiem swoim ażeby zyskuiąc z ła skawego pozwolenia N. JMP. całey Ross. na pismie dane go mogł odkrydz swoie zdanie sposobami nayprzyzwoit szemi do oddalenia tych nieszczęsliwosci osmielony także listem WMP. y radą Xcia Repnina Posła zkeił mi do niesć WMP. że dawno znayduie się uczytelnym swoiey Oyczyznie y trwałym interessom Dworu Jego co w dzisiay szym memoryale ma honor wyrazić

Jako iest przyncypalnym celem N. JMP. JMCi utrzy mywać w całosci Traktat Dyssydentow y prawa Kardy nalne razem z gwarancyą obydwoch tych punktow tak też powinno bydz pierwszym tego Dworu usiłowaniem przeswiadczenie całego Narodu Polskiego że ten Traktat y prawa kardynalne y z gwarancyą swoią nie tylko są szkodliwe inszym prawom swobodom y niepodle głosci tegoż Narodu ale owszem owe tym więcey ubez pieczaią y czynią mocnieyszym y trwalszym. Zdaie się bydz w zamięszaniu teraznieyszym iuż tak daleko zapędzonym trudna iest rzecz a prawie niepodobna od zyskać w Narodzie Poll. ufnosć z ktorą przedtym pole gał na przyiazni JMP. JMCi iako dobrey sąsiadki swo iey sobie sprzymierzoney.

Pierwsza do tego zawada iest Krol teraznieyszy przeciw ko ktoremu bardziey niż przeciwko inszym punktom cały powstał narod sikt Narodowi niesdaymie tey perswazyi że krol miał chęć nayprzod uczynić się mo cnieyszym potym samowładnym a podobno y Sąsiom y tey potencyi strasznym ktora go na Tronie osa dziła, czego dał dowod dosyć iasny na Seymie w Roku 1766 kiedy dla przypodobania się narodowi niechciał przyiąc propozycyi ~~dozgodzianey~~ nayumiarkowańszych od Dworu Jey oraz y Berlinskiego oswiadczonych przez Xcia JMCi Prymasa a nawczas Referendarza koronnego ktore nie tylko że odrzucił ale nadgły fałszywym Hero izmem publicznie przyrzekł Krol y życia swego offiarę

przy wierze y wolnosci

Narod oszukany powodzeniem ostatniego Seymu cale przeciwnie Deklaracyom immediate przed Konff: Genery uczy nym poznaie to dobrze y nikomu innemu Nieprzypisuie tego tylko Krolowi że on nietylko szukał zawsze sposobow dla swego własnego zysku do zerwania przyiazni trwaiącey między Rossyą y narodem Poll: iako dwiema sąsiadami ale ieszcze go bardziey obmierził tey potencyi

Da się widzieć swego czasu że nawet w dzisiayszych Konff Krol Polski y Familia mieli per indirectum swoią influencyą. Było to samo Krolowi rzec sobie przy właszczywszy skarb woysko y sprawiedliwość. Nad te rzeczy żaden z Monarchow Nayabsolutnieyszych niema nie więcey w Krainie swoiem.

Dla tych y innych przyczyn wiele nieszczęsliwych Dwor Rossyi niepotrafi nigdy odzyskać tey Konfidencyi, ktorą zawsze miał w Polszcze poki będzie ten Krol na Tronie.

Xże Prymas będąc winnym tyle Dobrodzieystw N. IMP. Mu y pociągniony łaskawym Jey roskazem do otwarcia bez ogrodki mysli swoich sądziłby się bydź niegodnym zaufania tego ktorego ta W. Monarchini raczyła w nim użyć gdy nieodkrył co czuie bydź zbawiennym Oyczyznie swoiey y Interessom Dworu Jey.

Dwa tylko więc znayduie sposoby do uskutkowania wyżey wspomnionych N. IMP. Mci intencyi. A te sposoby na tym zawisły Krola odrzucenie y dawnych praw odnowienie a iedno bez drugiego bydź niemoże

Uwagi cyfrowane dadzą to iasniey poznać

Uwagi nad stanem interessow Rossyi w Polszcze

Powiązane okolicznosci do tego przywiodły Rossyą stopnie że przy potędze przeważaiącey w Europie zamięszanie w Polszcze przydaie Jey musi zatrudnienia. Widzi się Rossya pewną bliskiey woyny kosztowney ktorey iakikolwiek będzie skutek niemoże obiecywać sobie gruntownego postanowienia prawdziwych swoich interessow w Polszcze aby miała Krolem Poll Pana od Narodu kochanego a Przyiaciela Rossyi wiecznego ktoryby ograniczaiąc ambicyą swoią figurowania między Krolami niemyslał nigdy stać się nie

bespiecznym tey Potencyi przez odmianę Formy Rządow Rplltey a gdy Krol będzie poszanowany gdy bać się y kochać go będą tym samym Rossya mogła by prowadzić narod podług swoich myśli tylko delikatnie przez saiemną z Krolem umowę.

Wszystkie pożytki upadły dla Rossyi tak daleće że żadney niemasz nadziei odzyskania onych za Panowania Dzisiayszego Krola

Bydź prawdziwie może, iest nawet podobieństwo, można mowić y pewność mieć że Woyska N. JMP. JMci zwycięzkie przeciwko Turkom dadzą prawa Polszcze, ale od tego momentu Narod czuć się będzie podbitym a obie Potencye tym bardziey się postrachaią y niespokoyność powszechną przyniosą N. JMP. JMci Zamysłom ktorych nigdy niemiała. Pomyślne czynow Jey powodzenie powiększy iesz bez zazdrosnych a Zmnieyszy podobno przyiaciol. Jest nawet do podobieństwa że dla przyczyn Politycznych przywiedziona będzie zezwolić na znaczne ulżenie zrobionego w Polszcze dzieła tak względem Gwarancyi iako co się tycze Traktatu Dyssydentow. Ale rzecze kto Rossya będzie utrzymywać na Tronie Stan: Aug: tak to iest będzie go utrzymywać lecz czyniąc gwałt Narodowi, z uymą kredytu Swego y słodkiey owey powagi przedtym w Polszcze mianey, do kierowania Zawsze przeciwnie iezeli rzeczy będą przywrocone do dawnego stopnia, iakiż więc pozytek odniesie Rossya z teraznieyszego Krola. Skoro tylko obaczy krol osobiste bespieczeństwo przed inne Potencye, niemaiąc się iuż tego obawiać z strony Rossyi wszystka Jego dla niey powolność albo będzie bardzo słaba albo wcale ustanie, a w przypadku nieszczęścia niemiałby nieprzyiaciela niebespiecznieyszego iak w tym ktorego tak wspaniale na Tron wyniosła. Seym R. 1766 dosyć iest przeswiadczaiącym do tego przykładu. Rzućmy z drugiey strony oczy na postępki Dworu Saskiego względem N. JMP. JMci Zaniedbany że nieszczęście opuszczony od

397

Dworu ~~Saskiego~~ Petersburskiego, daleki od wszelkiego
resentymentu wprzód nawet umartwienia swego
uprzedzał żądze dawney Przyiaciołki y Allianki swo
iey zawsze otwarty zawsze szczery idąc za przykładem
Antecessorow swoich ktorzy przez lat 70 Panowania
Swego w Polszcze zadnego nieuczynili kroku prze-
ciwko interessom Dworu Ross: nie tak iak im wy
dzieli w R. 1766 gdzie do tego tylko zmierzano aże
by wypsaciwszy się niewdzięcznoscią N. IMP. sztucznie
postawił się na stopniu być strasznym Katarzynie II.
Dwor Saski łatwo by się dał powodowac do wszyst-
kiego coby tylko bydz mogło przyzwoitego N. IMP. na
przykład przez Traktat sekretny możnaby obowiązo
wac że 15 lub 30000 Woyska Saskiego będzie za-
wsze w służbie IMP. w niemczech przez co przybyło
by N. IMP. allians w Niemczech powaznej z sił
swoich z kredytu z związku krwie ze wszystkiemi
Dworami Europeyskiemi y influencyą ktorą ma
w Kraiu tym gdzie gotowy zawsze utrzymac sławę
N. IMP. IMci. Przywiodła by do tego Dwor Saski
y Polityka widząc że Ani Dwor Wiedeński ani Fran
cuski dla swoich Politycznych interessow by[ł]o in
gdy nieprzyniosą zysku ile Dwor Ross mogł by mu
sprawic. Jawno iest z drugiey strony gdyby N. IMP.
IMć postanowiła na Tronie osadzic Elektora Saskie
go umknęłaby woyny z Turkiem odięłaby przecał
wszystkim Potencyom czynienia więcey intryg ktore
ze przesa czynili przez zazdrosc mocy Iey y sa
czynic więcey gotowe. Albo ~~niemożno~~ upewnic że
Elektor Saski mogł by dopiąc mnostwem pieniędzy
y Przyiacioł przyięcia Gwarancyi y Traktatu
Dyssydentskiego y praw Kardynalnych, przeciwnie wi
doczna iest że nierownie więcey uczyniłby Narod
dla Elektora Saskiego niżeli teraz y że Gwarancya

lubo umiarkowana miałaby swoy skutek przez sekretne warunki dla Rossyi umowione z Elektorem Saskim który uczyniwszy swoich Przyiaciół między Katolikami z swych reprezentacyi y worka w Krolestwie mógł y tam y tu do skutku przywieść Traktat Dyssydentski. Elektor Saski zagrzany wdzięcznością poruszałby sprężyn dla utrzymania dzieła, do których teraźnieyszy Król niesmie się nawet y dotknąć.

Propozycye na radę Senatu d. 30 7bris 1769 zło[żo]ną z woli JKMci ad deliberandum podane

1mo Ponieważ Manifest Porty Ottomańskiey Dnia 21 Juny Roku teraźnieyszego w Obozie wszystkim ogłoszony y Tłumaczem Dworow Cudzoziemskich tamże a Ministra tychże Dworow w Stambule podany, iż Rzplta złamała Traktat karłowicki y inne o złamanie Traktatu przytyczone w kopii tegoż Manifestu wyrażone czyni zarzuty. JKMć troskliwym będąc o zachowanie przyiaźni y y spokoyności z Portą Ottomańską żąda Senatu rady iakby z takowego mniemania Porta Ottomańska wyprowadzona bydź mogła y wiedzieć nietylko o prawdziwych intencyach Rzpltey do zachowania tego Traktatu ale też że go Aktualnie dotrzymała y dotrzymuie.

2do Gdy Seym ordynaryiny z opisu prawa w Roku przeszłym przypadaiący, niemógł bez zgromadzonych stanow radzić o widocznych Rzpltey w tych czasach fatalnościach, ktore coraz bardziey szerzą się w biegu swoim nieustaiąc. JKMć prагnie wiedzieć Senatu zdanie iakieby sposoby przedsięwzięte bydź mogły do pożądanego Rzpltey uspokoienia z ocaleniem wiary y wolności Narodowych.

3tio Że wszelkie JKMci u Dworu Peterburskiego starania czynione, ażeby Biskupi Senatorowie y Poseł w czasie zgromadzonych stanow Rzpltey gwał-

towne przez woysko Rossi wzięci uwolnieni byli, dotąd pożą-
danego niesprawiły skutku. JKMć zasięga rady przytomne-
go Senatu przytomnego Senatu, coby ieszcze czynić azeby to
uwolnienie nastąpić mogło iako tez żeby urodzony Czacki
Podcza: Koz y inni z Aresztu uwolnieni zostali.
4to Garnizon fortecy Kamienieckiey znayduiący się
w niedostatku płacy a na utrzymaniu tey fortecy wie-
le Rzpltey należy y z garnizonem Lwowskim także po-
trzebnym toż samo się dzieie. Chce więc JKMć wiedzieć
iakieby quantum dla tych dwoch Garnizonow z skar-
bu Koz wyznaczyć.

Odpowiedź in scripto na te puncta JKMci do rady Senatus Consilij podane Xcia Prymasa po-
niewaz Xże JMć Prymas dla słabosci zdrowia
bydz niemogł na radzie Senatu więc in scripto
dał odpowiedz na Punkta propozycyi.

Ad 1mum Xże JMć Prymas nieżyczy y nieradzi wy-
słania Posła do Porty Ottomanskiey z rady Senatus Con-
silij gdyż Deklaracya Turecka ieżeli iest prawdziwa
samemu że tylko Krolowi woynę wypowiada y Jego
adherentom tak Tronu iak Moskwy nie całey Rzpltey
a na coż tu wdawać Senat do wysłania Posła chyba
chcęc wprowadzić w tęż samą łapkę Rzpltę w ktorey
Krol y adherenci Jego zostaią.

Ad 2dum Przypomina w przod Maiestatowi Xże JMć że
w początkach wszczętey Konff. Barskiey było Senatus
Consilium złożone na ktorym uchwalono wysłać z ra-
dy Senatus et Consilij maiącego Kredyt u obywatelow
do traktowania z niemi czego pretenduią. Jakoż wyie-
chał JMćP. Mokrakowski Sta Janow Generał a gdy
się zbliżył pod Barską Konff. wysłany z rady Sena-
tus Consilij doniosł Marszałkowi o przybyciu swoim y
o żądaniach Izby Senatorskiey. wyznaczono mu mieys-
ce y czas do Traktowania z nim za naradzeniem y
umowieniem się w przod z swemi Konsyliarzami

o ktorey łatwosci gdy q doniost wysłany z Rady Senatus Consilij Cofnął JKMĆ własną wolą y wysłanemu powrocic kazał, iaką zaś mocą mogł sam dopiętorie bez rady Senatus nierozumie y nieponznac Xże JOMĆ A do tego z kim teraz o to traktowac trzeba wprzod dopuscic wolne obranie Generalnego Marsz: kiedy Słucka y Torunska Dyss: konffederaiye uznane były za prawdziwe y ważne od JKMĆi y miały przystęp do Dworu gdzie oswiadczyły żądania w Czasie a kiedy teraznieysze Konff: za bundy są poczytane ktore każą gwałtownie rozpędzac y w nich zostaiących Tyransko mordowac więzic o smierc przyprawiac y dobra onych we wszystkich intratach y dobytkach pustoszyc y rabowac.

ad 3tium Wysłania Posła od JMP. JMći o wypuszczenie Aresztantow niezdaie się Xsiu JMći. Gdyż więcey ma kredytu JKMĆ u Imperatorowey JMći niż Rzplita cała y ktoby był przyczyną do wsadzenia ich w tę niewolę niech się ten sam stara o uwolnienie onych.

Ad 4tum Obmyslenie płacenia garnizonom Kamienieckiemu y Lwowskiemu że maią iuż uchwaloną płacę raz na zawsze dla siebie. A iezeli wola JKMći im przyczynic Niechże JKMĆ z wziętych pieniędzy ze Skarbu Kor: dla siebie udzieli im na ich potrzeby.

Mowa JW Chodkiewicza Sty Zmudzkiego na tymże Senatus Consilium miana 9. Octob. 1769

N. Krolu P. M. Mi:

Nadchodzi czas że głosy sprawiedliwosci y prawdy daią się słyszec y Kraiowi poznawac że prawa dawne narodu Naszego czyniące filar wolnosci mocnosci nabywaią za walecznoscią wspołbraci naszych krew łoynie leiących.

Niech mi się godzi wspomniec Aktiwe postępki Przesw.

Senatu Tron N. M. Krola zdobiące grono ktore radą gwałto wnosci Seymu Ostatniego Kraiowi niebyło użyteczne ale raczey powodem większego nieszczęscia za ochoczym to mimo woli y intencyi całego Narodu, to Traktatu szkodliwego przez Delegatow podpisaniem się y tego wszystkiego wykonywaniem, co rzadko praktykowana gwałtowność przymuszać zwykła obcych narodow bez woyny wypowiedzianey zostaiących.

Zapomniey my od dziś dnia zaław, biiałni żełżywości y ustaw zniszczenia za powodem przymusu Posła przeszłego sąsiedzkiego a niemniey zbyteczną powolność Senatu a oraz y o osobach używanych do tracenia Kleynotu własney wolności na ostatnim Ziezdzie (seym zwanym) choć pod orężem może Oyczyzna pociągać do sprawienia się za Konwentykuł JMPP. Dyssydentow przyięcie Deklaracyi za uznanie ich za Konff: legalnych bez sprzeciwienia się naymnieyszego, lubo Prawo dość obszernie broni a poprzysiężona wierność Senatu nie zdawała się użynić swoią radą przestrogę ktorą powinna.

Teraz Bog zastępow umnieyszyć przeciwności pozwala za odważnym zapędem cnych ziomkow naszych, ci bowiem złamali ogniwo niewoli, w ktorym Narod stękał, nieszukano sposobu ratunku, ale raczey pomnażano zgubę y uczyniono krzywdę JMPP. Konff: nieuważaiąc na tak wielkie zasługi Oyczyste czego dowodem Resultatum ostatnie gdzie ich oskarżono y osądzono za burzycielow pokoiu mniemanego nie zaś istotnego. Użyto oręża cudzoziemskiego y nad to ieszcze Oyczystego pod Barem, że to pierwsze kroki zniszczyły posłuszeństwo porządek y szczęscie kraiu, zniszczyły wolność stanu Rycerskiego dla drugich dwoch przodkuiących a nim pogardzaiących, z tego to zrzodła wynika troskliwość teraznieysza Rzeczy wyższego od Porty Manifestu do Woyny: Była zniewaga ustaw starodawnych na ostatnim Ziezdzie przez absolutność postępkow woysk zagranicznych.

Porwania Senatorow y Posta przecie byliśmy Do-
browolną Zezwolenia offiarą, gwałtow naywiększych
maiąc skutki przecież znaydował się umysł natężony
utrzymywania się w niewolniczey postaci wolnemu
Narodowi nieznaiomey ymienależącey. Czego teraz u
walniaiąc się potencyom postronnym potrzeba uczy-
nić uwiadomienie. Sposob w Kraiu naszym iest uży
ty to iest Konff.

Twoie N. K. P. M. M. staranie twoie ninieysze
Przedsięwzięte srodki poczynaią szczęśliwie nadzieie
Narodu Pomyslną że zabieżysz skutkiem okrutnym
wyrokom częscią iuż spełnionym. Twoie wspaniałe
serce doda odwagi pomnoży miłość dla ludu ktory wier
noscią ku Tronu pomiędzy innemi Europeyskiemi
zaszczyca się Naybardziey cały Narod pod orężem
stawać będzie za powodem Twoim Mcill Panie tie
dy własnego dobyć zechcesz dla obrony wiary Wolnosci
y ten Narod Tron Twoy ocalić obowiązany będzie.

Wszystkie przewagi ktore są w wiernosci tych nad
ktorym panuiesz Nasz Mcill Panie byłyby podłe gdy
by zaniedbywali szczęśliwosci, y słusznosci do utrzy-
mywania wiernosci Kraiowey rodząc Naypierwszy obo-
wiązek dobrego obywatela.

Znam że iest prawdziwa wolność ta ktora zostaie
w granicach prawa y sprawiedliwosci wiem że Nay
pierwszy skutek tego mowić co słusznosć każe y obo-
wiązek urzędu Oyczyznie poprzysiężonego maiąc włożo
ną powinność pytania czeli zadosyć się stało pactom
Conventom od N. WKMci P. M. M. poprzysiężonym gdzie
między innemi punktami wzmiankowana ewakuacya
woysk zagranicznych a dotąd niewykonana o ktorą
chciey N. Panie ponowić starania, gdyż zostaiąc pod
bronią żadna Narodowa Rada skuteczna nie będzie
lecz za gwałt od wszystkich potencyi poczyta się
Wyznać należy że przeszłe resultatum Senatus Consilij

zgrzeszyło contra statum dobrowolnie iż pomimo naro
dowey potrzeby te woyska zagraniczne osądziło pod-
chlebnie za zdatne do tego, iescze przekładaiąc Rządze
Dworowi Peterbg dalszego tegoż woyska w kraiu zatrzy-
mania, więc iakiż mamy wynaleść sposob odmie
nienia prozby tylko ten że do przeszłey część naymniey
sza Narodu przykładała się przeciw własnemu Interessowi
a przeto w niniеyszych remonstracyach Dworowi Peters
burskiemu ta za doskonałą a racżey za nayprawdziwszą
uyść może dla czego Posła wyprawić należy te w in-
strukcyi wyrażaiąc okoliczności. Za ustąpieniem zaś
woysk Zagranicznych pod haslem wiary y wolności
W. K. P. M. gdy zebrać zechcesz naród na Seym w wię-
zle ninieyszey Konff. zostaiącey ktora skład nayistotniey
szy czyni narodu naszego, dasz meysce do rady grun-
towney y legislacyi pożyteczney tak w traktowaniu
z Portą Ottomańską nam zawsze pożyteczną iako też
wszelkim potrzebom Oyczystych interessow. Tym cza-
sem życzę wyprawić Posłow do Krola Angiel. y Rzeczy
Hollenderey iako Gwarantow Pokoiu Karłowickiego
że naymnieyszego od Nas niemasz postępku do zer-
wania przyiaźni z Portą, lecz że chcemy uroczy-
scie y wiernie zachować przyiaźń wzaiemną. Nie-
mniey użytecznym sposobem sądzę aby wysłać Posła
do Krola Francuskiego w naylepszym porozumie
niu z Portą będącego, to dowodząc że w Naszym Naro
dzie poruszanie pochodzi z przytomnosci obcego woyska
Załosne skutki pod gwałtownością zakładu ostatniego
rozumiem iż zmiękczą nayw spaniałszy umysł N.
JMP. Ross. iż każe uwolnić kollegow naszych y Po
sła bo ich dłuższe więzienie żadney Jey interessom
nieprzyniesie korzyści prócz załosnych odgłosow Naro
da Poll. do czego łaskawe iako Oyca Oyczyzny starani
~~po~~ WKMci pożyteczne być może

co się zaś tycze JP. Czackiego Podczaszego Kor: uwolnienia
to sądzę niesłuszne, poniewaz Xzi JMc Wołkonski W.
Poseł Ross. y pełen zdań wysokich roskazał onoże u-
wolnić, poznawaiąc iż w Rządzym Narodzie Obywate
la wziąć niemożemy chyba z winy praw Narodowych

Mowa na Radzie Senatu JW. Lipskiego Ka-
sztelana Łęczyckiego d. 4. 8bris 1769 w Warszawie

Gdy nas na obradę dobra powszechnego wzywasz
N. P. sposobność nam do wypełnienia słodkiey powin
ności podaiesz iakoż życzyć wszystkim zabieram się
z mey strony nic wżyciu pożądańszego niemaiąc
iak żebym wedle miary uprzeymey ku Oyczyźnie
moiey życzliwości do ocalenia Jey dopomagał. Wszakże
nim do naradzenia się względem podanych od WKMci
pytan przystąpię niech mi się godzi wprzód moie
przełożyć pytanie, czyli niniejsza rada pożyteczna
a nieraczey szkodliwa dla nas y dla WKMci będzie.
Radzić mamy iakby Rzplta przed Portą Ottoman
ską o zgwałcenie Traktatu Karłowickiego obwinio
na z tak zawistnego oskarżenia oczyścić się mo
gła. Dość iuż ten rozjątrzony y w nieopłakanym
zadwoieniu zakłócony a większey części powierz
chowni wewnętrzne zas prawie wszystkich s. związ
kiem uprzykrzony zostaie niedawnyż mu przy
czyny do tym większego odrażenia y obruszenia
przez wstrzymanie w to co bez dołożenia się Jego
rostrzygać się nam według wszelkich praw niegodzi.
Ad 1mum Żądać tego pewnie należy aby ta są-
siedzka potęga iako nayprawdziwsze o naszych w
zachowaniu Soiuszow wierności rozumienie miała
przez to iednak usprawiedliwienie się od teraźniey
szey rady uczynione nie tylko nie wyexplikuiemy
się ale owszem o podeyrzenie niecnotnego z nią

obchodzenia się przyniedziemy

Ad 2dum. W drugim też zapytaniu Senat lubo przysięgą obowiązany wiernie y szczerze radzić choćby mogł niepo: trafi Uspokoienie bowiem powszechne od zgromadze: nia Stanow obydwoch Narodow od wspolney z niemi rady zawisło a gdy są przeszkody w kraiu zostania o: nychże do rady zabraniaiące wprzod te uprzątnąc: rące należy a wtenczas y Senat gromadniey przez teraz zebrany bez boiazni czyli odmiany większosci gło: sow czyli osob swych umnieyszenia. Toco mysli wyiawi. A Stan Rycerski to co do ugruntowania Szczęsliwosci y pomyslney spokoynosci niedostaie po stanowi.

Ad 3tium. Ani w trzecim pytaniu radzić nam przy stoi całego bowiem Narodu naszego, nietylko Se: natu razem z prawem powszechnym Narodu swo: body w osobach Senatorskich y Posła gwałtownie z łona Oyczyzny zabranych są gwałtcone, całemu więc Narodowi o krzywdę swoią mowić należy się.

Ad 4tum. Co do ostatniego maią przeswietne Komis: sye nader wiele sposobow aby potrzebom tak służącej ludzi garstki zapobiegły. Y też są uwagi ktore gdy nad podanemi do rostrząsania pytaniami czynić po: zwalasz mi WKMć abym niniejszą radę nietylko za niepożyteczną ale całe za niebespieczną y szkodliwą uważ

Resultatum Senatus Consilij na propozycye od JKMci ad deliberandum podane.

Rada Senatu przez JKMć na dzien 30 Wrzesnia 1769 w Warszawie złożona a dnia 6. tego Paździerrnika R. tego publikowana obecnosci WW w Bogu Xięży Ostrowskiego Kuiaw. Szeptyckiego Płoc. Gedroica Inflant. Biskupow WW. Twardowskiego Kalis. Chodkiewicza Sty Zmudzkiego Moszczynskiego Inowrocławskiego, Xcia Czartoryskiego Rusk Podlaskiego Płoc. Sołłohuba Witeb. Fleminga Pomor. Wdow Morskiego Lubel. Lipskiego Łęczyc. Burzynskiego Smoleń

mościńskiego Lubel, Karasia Wisky, Popiela Sieradz Wykowskiego Wyszogr. Kasztelanów WW Lubomirskiego Marsz. WK. Młodzieiowskiego Bisk. Pozn. Kancl. K. Mia Czartoryskiego Litt. Borchta Kor. Przezdzieckiego Litt. Podkanclerzów Gurowskiego Marszałka Nadw. Litt.

Ad 1mum JKMci P. N. M. od początku teraznieyszych nieszczęśliwości Kraiowych ś które osobę Jego wszystkich w ogulnosci obywatelów y Państwa Rzpltey niemniej nie uiskaią ś ciężkim iest przerażony żalem, ale nie mniey boleię nad powziętą z Porty Ottomańskiej manifestu w 22. Czerwca Anni Curr. w obozie weżyrowskim publikowanego o Wstambule przez kopie Ministrom Cudzoziemskim podanego wiadomoscią, iż ta porta iest w rozumieniu iakoby z strony Rzpltey Traktat Karłowicki wieczystego pokoiu był naruszony. Co iako w żadnym kroku JKMci y Rzpltey Doswiadczonym bydz niemoże a tak dla wyprowadzenia Porty z takowego rozumienia y dla upewnienia o Oczywistych Rzpltey intencyach że traktat Karłowicki wieczystego pokoiu chciała mieć scisle zachowany y chce, za przyzwoitą rzecz JKMci uznaie Posła do Krola Angiel. y stanów Konfederati Belgij iako Medyatorów Traktatu Karłowickiego wysłanie ktoryby tymże Dworom przełożył że Rzplta Poll. zawsze z Portą Ottomańską ten wieczysty Traktat nienaruszenie zachowała y są tego dowodem nietylko Seymowe w R. 1764 przy ratyfikacyi Traktatów z Państwem Ross. zaszłych y za Panowania JKMci na Seymie Koronacyi a nawet y na ostatniej Delegacyi wyrażone warunki ale też poselstwo Urodzonego Alexandrowicza z oswiadczeniem utrzymania wieczystego Pokoiu przy denuncyacyi obranego Krola do Porty Ottomańskiej expedyowane y od niey przyiaźnie akceptowane iako swiadczą responsa od Sułtana y wezyra do JKMci y Rzpltey przez wspomnionego urodzonego Posła 1766.

na końcu Lipca pisane. A zatym żeby Poseł starał się teraz u Rzeczonych Potencyi o wyprowadzenie Porty Ottomańskiey z przeciwnego rozumienia o JKMci y narodzie Poll: oraz żeby informował żeby w żadnym punkcie Traktat Karłowicki z strony Rzpltey nie iest naruszony y że ta Rzplta dotrzymuie go trwale a przeto pragnie ażeby poczynione Obywatelom u pogranicza Poll: szkody nadgrodzone y grożąca daleysza ruiną Krainie przeciwko obywatelom Jey kroki utrzymane były. Wybranie do tey funcyi osoby JKMć sobie zachowuie a Expedycyą dla urodzonego Posła Kancellaryi Kommissarzom zas obóyga Narodów Zł 3000 Temus Postowi to iest od Ktory dwiechczęsci od Litt trzeciey wyliczenie zaleca.

Ad 2dum. Gdy ziedney strony wspomniona deklaracya Porty Ottomanskiey szkod swoich y nieukontentowania do Naroda Poll przyczyny zasadza na bawieniu się Woysk Ross: w Polszcze. Zdrugiey strony troskliwosci o ktorą swoię Obywatele Rzpltey w pismach y czynach pokazywać nieprzestaią y do uchwał Seymu extraordynaryinego w R. 1767 5. 8bris zaczętego a w R. 1768 5. Martij zakończonego y wsamym nawet przeciągu Jego o przymus oskarżonego przystąpić niechcą nie znaiąc ich za legalne y iuż tey statey swoiey rezolucyi dali dowody przez uchylenie się stanu Rycerskiego od ziazdu na Seymiki przedseymowe uniwersałami od JKMci do obrania Postow na Seym Ordynaryiny w R. 1768 przypadaiący naznaczone y przez wstrzymania się od przybycia na Seym Postow na niektorych tylko Seymikach obranych. Przeto JKMć będąc przeswiadczonym że /: tak co Seym przez delegacyą przymusem JXcia Repnina Posła Ross: ustanowił iako też co sobie narod ma za krzywdę :/ ustatwić się niemoże bez uroczystego do JMP. Posła ktoryby przyswiadczeniu y upewnieniu o szczerych intencyach JKMci y Rzpltey do utrzymania y ugruntowania naytrwalszey

przyiazni z IMP. Imią zaufanie na sprawiedliwosci wspaniałosci y Dobrocey Tron Jey doskonałosci tu dzieie mniemanie powszechne że uczynionych Rzpltey krzywd przez posta na owczas pełnomocnego chciei niemogła wyrazić, y odnaymić, tudzież wszystkie sposoby postępowania tegoż Posta z Rzpltą iako to sposob Seymowania w Roku 1767 z krzywdą powszechną prywatny zaszłego.. Stan teraźnieyszy Rzpltey y co do tego było y iest przyczyną y inne ucalenia się dokładniey przełożył a oraz o uczynieniu gwałtownych dział tegoż Xcia Posta dla ocalenia Wiary y wolnosci i wyprowadzenie z Kraiow Rzpltey woysk Ross. z nadgrodą szkod przez też Woysko poczynionych, a przy tym aby żalący się obywatele przez też woyska prześladowani niebyli dopraszał się, (co obszernicy w instrukcyi od JKMci y Rzpltey temuż Postowi wyrażono bydzie) podobnież wyprawieni poselstwa do Moskwy potrzebne być sądzi JKMć wybranie zaś osoby JKMć sobie zostawuie a wygotowanie expedycyi dla niego Kancellaryi a na drogę 3000 # wyliczenie. Niemnieyąc patrzac JKMć potrzeby wysłania Postow do inszych Dworow azeby według Traktatu Oliw. do uspokoienia Rzpltey przykładać się chciały. Wyznaczenie zych Postow wszystkich zawsze JKMć zostawuie.

ad 3. Niewole trzech Senatorow y Posła z Stolicy Krolestwa y w czasie stanow zgromadzonych gwałtownie zabranych iako też urodzonego Czackiego Podcz. kor. w Kraiu dotąd więzienie z tego co y cała robota Seymu extraordynaryinego 1767 wynikaią źrzodła gdy wszystkie JKMci y Ministerij starania u Dworu Ross. o ich uwolnienie skuteczne niebyły przeto JKMć zlecа Kancellaryi aby w instrukcyi urodzonemu Postowi do tegoż Dworu dołożono było żeby przez nineysze wszystkie interessowanie się o wolnosc rzeczonym

senatorom y Posłowi tudzież urodzonemu Osakiewiczowi Podskar[bi] y innym iak nayprędzey u Dworu Ross. starać się
ad 4tum Wiele na tym należy Rzpltey y JKMci azeby Forteca Kamieniecka y Lwowska w dobrym stanie utrzymane były, więc wynika ztąd potrzeba, aby garnizony tamteczne były płatne, a tak JKMć obmyślenie onym z Skarbu Kor. supplementa za sprawiedliwe uznawać azeby Kommissye Skarb. Kor. z dochodow Rzpltey na garnizony Kamieniecki y Lwowski summę 100000 Zł Polskich do zmiarkowania przez Kommissyę woyskową za kwitem tęyże wypłaciła zaleca.

Instrukcya Urodzonemu Posłowi z rady Senatu R. 1769 do Dworu Petersb. dana.

1mo Poseł niezabawnie wybierać się będzie w naznaczoną sobie podroż zeby tym prędzey mogł przyspieszyć zamierzony skutek swego Poselstwa.

2do Przed wyiazdem swoim z Warszawy nadgłosi się do urodzonego Carskiego Ministra Rezydenta naszego y Rzpltey u Dworu Ross. będącego ktoremu znoszenie się y pomoc we wszystkim dla urodzonego Posła przez Ministrow naszych y Rzpltey zalecone będą azeby ten podług zwyczaiu dotąd zachowanego z posłami Cudzoziemskiemi przyięcie Jego y wszystkie względy zamowił ułożył y obmyślił oraz zeby mu o tym wszystkim na mieyscu ktore mu urodzony Poseł w liscie swoim przepisze donosił. A ten urodzony Poseł pamiętać będzie wszystkie Ceremoniały Poselstwa swego dokładnie opisane ad Archivum laski W. K. z podpisem ręki swoiey oddać

3tio Urodzony Poseł bacznym zawsze na to być powinien aby żadnym krokiem czyli to z Jego strony czyli z strony Dworu Petersby powadze naszey ani Rzpltey ublizenia niebyło

4to Stanąwszy w Peterby Urodzony Poseł naradzi się z Urodzonym ~~Posłem~~ Carskim względem bytnosci u Ministra do spraw Cudzoziemskich należącego ktoremu odda Copiam Credentialium y Audyencyi JMP. JMci żądać będzie

5to Na dzień y godzinę wyznaczoną do Audyencyi przygotowie się Poseł żeby ią z zupełną przyzwoitością odprawił w mowie swoiey do JMP. JMci w oświadczeniu Czci Jey przyzwoitey upewni o szczerych chęciach naszych y Rzpltey zotrzymania y ugruntowania iak naytrwalszey przyiaźni z JMP. JMcią. Dotchnie oraz że z honoru Poselstwa do JMP. JMci włożonego na niego przyczyną iest troskliwość naszą y Senatu rady żeby Rzpltę wyprowadzić z teraźnieyszego nieszczęśliwego położenia; koniec zaś iest wynikaiąca zadafania w dobrotliwym sercu y duszy wspaniałey sprawiedliwością samą tchnącey Jeyże JMP. JMci nadzieia.

6to Po Audyencyi odprawioney iako od Tronu JMP. JMci respons odbierze natych miast da wiadomość o tym do Ministrów naszych y Rzpltey a potym o konferencyi cum Ministerio JMP. JMci aby mu były w dniach y godzinach swoich naznaczone starać się będzie y na nich przełoży sequentia.

1mo Nayprzod że iesteśmy z Rzpltą w tym mniemaniu że JMP. JMć niezupełnie musi bydź uwiadomiona co się y iak w Polszcze działo od czasow wszczętych konff. Toruńskiey y Słuckiey. Sądziemy albowiem za rzecz niepodobną żeby gwałtowności przez Xcia Repnina na ow czas W. Posła poczynione z woli JMP. JMci nastąpić miały co sama w deklaracyach swoich y Pismach publicznych uznawała. co w rzeczy samey iest niewątpliwa że Rzplta iest wolną y niedependuiącą przeto przymusom niepodległą.

2do Że zaś w tym czasie właśnie gdy głośne bardzo bydź poczęły skutki roboty Xcia Repnina, My Krol ustawiczne przełożenia krzywd y nieszczęśliwości Państw y obywatelow Rzpltey JMP. JMci czynili. Teraźnieyszy W. Poseł Xże Wołkoński na Poselstwo do nas był wyznaczony a Xże Repnin miał bydź rewokowany wspomnione nasze mniemanie potwierdzone zostało.

9no Chociaż tedy bardzo sobie przykrzył Kray cały w niezliczonych z nim Xcia Repnina y woysk Ross. postępkach przecież żądano się czekać cierpliwie na przybycie nowego Posła w nadziei że ten rezolucye pomyślne na rozmaite skargi Kraiowe przywiezie y dostateczną instrukcyą do uleczenia ran Rzpltey przez Xcia Repnina zadanych opatrzony będzie

10mo Za przybyciem Xcia Wołkońskiego na Poselstwo gdy oczekiwanie powszechne niebyło potrzebne osądziliśmy z radą senatu żeby nasze Krolewskie o tym co się działo w Państwach Rzpltey za poselstwa Xcia Repnina skrupienie JMP. JMci uroczyście przez urodzonego Posła było przełożone.

11mo Dla tego Urodzony Poseł żeby się niedawał gotowościę o wszystkim mowić będzie sobie miał dane z Kancellaryi naszych y Rzpltey zgromadzone dowody y argumenta Konwikcyi ~~dość~~ przydatne

12mo Obracai tedy na to starania swoie będzie urodzony Poseł żeby in ordine do ucalenia Wiary S. Katolickiey pamięcy y wolności narodowych actis Seymu extraordynaryinego 1767 tak traktatowe iako też do ustaw Narodowych sięgaiące się byłę uchylone iako gwałtownie z krzywdą powszechną et privatorum wymożone y od naroda reklamowane Woyska JMP. JMci aby z Państw Rzpltey wyszły a ieżeli wyidą ażeby zaięcy się obywatele niebyli od niego z prześladowani wszak tego starania iakiero potrzeba pochodzi, nietylko z powszechnego starania Narodu ale też z okkazyi Traktatu ostatniego przez Xcia Repnina wymuszonego y bawienia się Woysk Ross. w Państwach Rzpltey ktore będą okkazyą do wkroczenia Woysk Tureckich y Tatarskich w Granice Polskie niemniey są przyczyną wielkich szkod przez tychże Turkow y Tatarow licznym obywatelom Rzpltey poczynionych.

13tio Ieżeliby resultatum Senatus Consilij 1768 emanatum przez ktore zachodziła rekwizycya zabawy w Polszcze tychże Woysk za przyczyną że niewyszły

y niewychodzą Klasć chciano, to urodzony Poseł może upewnić że to resultatum rownie gwałtownym sposobem iako y insze Xcia Repnina roboty wymuszone były.

14to Doniesie urodzony Poseł gwałtowne zabranie z Warszawy trzech Senatorow y Posła przez Woysko Ross. y dotąd za granicą trzymanie tudzież urodzonego Czackiego Podczaszego Kor. był y innych Areszt a prze to okaże srogość postępkow Xcia Repnina, ci albowiem Senatorowie y Poseł pod Bokiem naszym podczas Seymu zabrani. Nic powadze JMP. JMći nieubliży li, mowy ich w Senacie miane okazuią. Urodzony Zaś Czacki Podczaszy Kor. był wzięty na Seymik przedsey mowy 1767 iadący żadnym krokiem JMP. JMći nie urażiwszy, ale gdyby też y byli winnymi tedy iako obywatele Rzplitey Poll. władzy y sądom Narodu własnego będąc podległemi. Senatorow y Posła tak y za granice wyprowadzać, urodzonego Czackiego w arešt wziąść y dotychczas trzymać nienależało lecz wszyscy w przyzwoitym tylko Narodowym są dzie konwokowani bydź mogli. Ma tedy starać się Urodzony Poseł ażeby wyrażeni Senatorowie y Poseł iako y Urodzony Czacki y inni w detencyi Ross. zostaiący byli iak nayprędzey uwolnieni y żeby poczynione im szkody nadgrodzono.

15to Starać się także będzie Urodz. Poseł ażeby w Krzywdach w Państwach Rzpltey poczynionych przez Woyska JMP. JMći mimo Jey deklaracyą nietylko skromność za lecaiącą, ale też żeby za pieniądze też Woysko żyto rozgłaszaiącą wyznaczone była Kommissya obostronna do Korony y Litwy do dochodzenia y weryfikowania ich oraz do nadgrodzenia sprawiedliwey ~~uczynionych~~ ukrzywdzonym nietylko w tych czasach ale też podczas przechodow Woysk JMP. przez Polskę do Szląska i też Kommissye w Toruniu y Grodnie zaczęte za przeszłego Panowania dokończone niebyły.

Dekret na JMCi P. Bierzyńskiego Marszałka Sieradzkiego. Roku 1770. dnia 1. Marca w Generalnośći ferowany.

Rzplta wszystkich Kraiu swego obywatelow poważnym Synow Oyczyzny imieniem ieżeli kiedy od ogolnośći Ciała swoiego część iaką odeinać znayduie się przymuszona niczym tylko czuciem żalem y zasmuceniem znosi cierpliwie y długo postrzeżenia się czas daie y nieskłania się do kary chyba w ten czas, gdy zapamiętałego y wgłęb złosci brnącego utrzymać niemoże Poświęca iednego iżby schroniła wszystkich, odeina część zarażoną iżby całość zdrowia ciała oszczędziła.

Parcit malis ne bonis noceat. Stawa na celu sprawiedliwych sprzymie rzoney Rzpltey wyrokow JW. JMCP. Bierzyński Wdztwa Sieradzkiego Marszałek ktorego postępki ac demerita nietylko gorliwych swoiego Woiewodztwa obywatelow zawiodły oczekiwania, nietylko iuż w samych początkach przysięgłych razem sobie Kollegow ale poźniey sprzymierzoney Generalnie Rzpltey zdradziły nadzieie, naostatek zagranicznych Panstw złudziły opinie y mniemania wkrytycznych Oyczyzny czasiech gdzie Religia gdzie wolność gdzie prawa nieodwłocżney potrzebowały pomocy, gdzie Exotyczny nieprzyiaciel kray niszczące w nieznośne w przeciągu iarzmo gdzie obywatel nieprzewidzianym zaskoczony nieszczęściem wołał ratunku.

JW. JMCP. Bierzyński pod tytułem Marszałka Sieradzkiego wiary y Oyczyzny swoiey obronę poprzysiągł y ktożby z spieszących na wspolny ratunek na takie niegromadził się hasło, ktożby sił własnych nietęczył w iedno, ktożby y samą suspicyą zaszłęy

by się niemogł, iż temu dotrzymana niebędzie wiara, ktory y same skrytości serc, myśli intencyi ludzkich nieżawodnie przeziera y widzi czas nayskutecznieyszy iest to rzeczy przyszłych świadek, postępki y dzieła są to nay pewnieysi cudzych akcyi Humaile. Pozno lecz nieomylnie charakter y zdradę JP. Bierzyńskiego odkryły. Pycha y wyniosłość były mu do pierwszych akcyi pobudką Chciwość y prywata w dalszych ~~nie~~ odstępach postępowania towarzystwem. Niebył kupiec w swoiey drodze bespiecznym, y ażeby zdradziecko y okrutnie stracił życie dosyć było izby był znaleziony przynim pieniężny nie iaki znacznieyszy zapas. Swiadkiem tego iest JWJMP. Winnickiego Manifest albo niezawarł ukarania kryminał własną wolą bez poprzedzenia Znikim znieśienia się wspomiągłane z sąsiedzkim narodem wstargnąć granice, zkąd mimo te ktore nastąpiły, tysiąc przykrzeyszych daleko mogło nastąpić skutkow a to iedynie dla prywatnego zbogacenia się z poborow y zdzierstwa. Swiadkiem są tego Miasta Spiskie.

Ktoż ~~prz~~ krzywoprzysięstwo zbiedy, złączyli się na ten czas pod Muszynką, niektorzy o Oyczyste dobro gorliwi Marszałkowie, iednomyślnośći wiarą wypadłym per pluralitatem dekretem y Ordynansem posłuszeństwo święte zaprzysięgli, tym obowiązkiem zaufani wszystkie swoie skupioszy dywizyie w iedną pod JMP. Bierzyńskiego komendę oddali. Dzień żaden nieminął niena znaczony skargą wyraźny y zuchwalsze coraz odtąd wydanym roskazem nieposłuszeństwa Swiadkiem są tego zaniesione iedne przez JW. JMP. Potockiego Stę Kaniowskiego Marszałka Ruskiego na dniu 5. Julij drugie przez dalszych JW. Marszałkow na dniu 6. tegoż Miesiąca Roku 1769. obszerniey in Suis expressionibus zaniesione Manifesta, odtąd wyniosłość JMP. Bierzyńskiego

skiego iuż dalszych niecierpiała granic. Nienasycony tego ze wszech miar łakomości Kray cały podany Tu pem przechodził z iednego Woiewodztwa do drugiego Zie dney Ziemie do drugiey nie iuż Końcem do pożytecz nego od ich Zadus związywania się, iako raczey z po dłey prywaty szczegulnego y osobistego z cudzey substan cyi zbogacenia się znosił ciężar nadzwyczaynego podat ku z rozpaczą obywatel, dźwigał ze łzami Krwawemi impozycye Lud ogołocony, drogo swoie bespieczeństwo o płacał, y Klasztory, trzymani y wodzeni pod wartą Duchowieństwa przełożeni swiadkiem tey prawdy wy szli nad wszystkie podobieństwa wydawać Zakazane Pakty, Swiadkiem są stawieni w Areszcie Jezuitow Prowincyał y Rektor Kollegium Sandomirskiego, na ostatek związanego Woyska przyiustaszczona Kommęda mimo własną favore JWJMP. Podczaszego Litt. wykonana przysie ga, rozwiązanie na rozne rabunki y excessa ludzi pod swoią władzą mianych, na ostatek z teyże nieobitey an biey powodów ściągniony obóz, odkryty y niezastoniona Kraków swiadkiem są tego rzeczonego miasta bez nadziei sukkursu bronić się niemogącego straty wszystkich nie szczęsliwości ktorych od tamtego doznaiemy czasu. Pierwsze iuż rzeczone przyczyny, ważne to aż nader były pobudki dla ktorychby iuż proskrypcyi y smierci w ten czas kara smierci prawnie ogłoszona bydź mogła. Lecz kiedy nie które przestępstwa bez dostatecznych na ten czas dowodow zdawały się bydź oboiętnemi, kiedy nadzieia postrzeże nia się w zamianę sądowego rygora Klemencyą doradza ła, kontentowały się stany Konff. Rzpltey sprzymie rzone samym upomnieniem y wdanym rewersie od pretensyi Kommendy Marszałkostwa Związkowego wy pełnionym, woli swoiey posłuszeństwa niezastanowi ła się Rada Generalna nad błahemi a przez JMP. Bierzyńskiego prowadzonemi y subordynowanemi

praktykami, niedochodziła źrzodła tego buntu y nieposłuszeństwa w niektorych Officyerach pieszych tak poważnego godni imienia, z ktorzy prywatą zaślepieni, naywyższą z zuchwałości pogardzaiąc władzą, nieszukało winy boiąc się iey znaleść, zwlekała karz, oszczędzaiąc chociaż y złego obywatela, lecz kiedy zuchwale wzgardzona cierpliwość, kiedy nieprawością przebrana miara kiedy dłuższa dyssymulacyia publicznym stałaby się zgorszeniem, kiedy Oyczyzny całey bespieczeństwo nieodwłocznego wołało zapobieżenia kiedy przeięte JMP. Bierzyńskiego listy, a praktykowany przez tegoż JMści w Woyska Bunt z przeswiadczenia dowodzą, kiedy też same listy iawnie dowodzą że JMMP. Bierzyński sam tylekroć krzywoprzysięzca, część Woyska wykonanym solennie iuramentem do wiary y posłuszeństwa sprzymierzoney Rzpltey obligowaną podniecić y zbuntować y pod swoie Ordynansе podciągnąć zdradliwie usiłował, gdy na ostatek względem wzięcia przypadkiem przez kommendę czerską JMMP. Grabowskich do Generalności przyprowadzonych od teyże Generalności wydanym JP. Janikowskiemu Ordynansem ażeby do obozu pod Konieczną oddani tamże do dalszego w tey mierze postanowienia z przyzwoitym ich charakterowi honorem strzeżeni byli było zalecone. JMMP. Bierzyński temerario ausu z tymże JP. Janikowskim caeteris(que) ejusdem Criminis complicibus złączywszy się winne Rzpltey y poprzysiężone posłuszeństwo wzgardziwszy privatâ Authoritate nietylko bez żadnego Generalności ordynansu ale mimo zakazu mimo trwaiącey na tenczas cum Subdelegata Potestate naznaczonych z koła naszego JWWMMPP. Lustratorow powagę, kommendę sobie przywłaszczywszy

JPP. Grabowskich pod straż swoią z pomocą dalszych JchMciów in praejudicium Generalitatis uczynił oświadczenia wierności posłuszeństwo teyże przywłaszczywszy straży pilności y pewności jure jurando przez listy swoie offiarował y zaprzysiągł, z drugiey strony wzaiemne iakoweś z temiż JPP. Grabowskiemi wszedłszy rewersa tym JMciom wyiść dopuścił y dopomogł, przeto krew własnych Braci, krew tylu godnych mężów w okrutney ięczących niewoli których tym sposobem wymiany mogli byśmy się spodziewać zdradziecko y haniebnie zaprzedał. Na ostatek z grzechu brnął w dalsze przestępstwa mimo wyraźnych oddalania się zakazów. Jakoż ku Biały ruszywszy się podatki Skarb. Kor. wszędzie wybierał kray Furażami y Paletami wszędzie obciążał y niszczył, powagę Generalności od którey zasłużoney kary lękać się miał niegodziwemi słowy szył y obrażał. Przeto sprzymierzona Rzplita wspomnionego JW Ruskiego y dalszych JW. Marszałków godnych zacnych y zasłużonych koła naszego kollegów Manifestowi inhaerendo in omnibus punctis clausulis ac Paragraphis non obstante niektórych recessu approbando et manutenendo rzeczonego tylekroć JMP. Józefa Bierzyńskiego iako część zarażoną od ogólności ciała swoiego powszechnego odcina od rady generalney wyrzuca od Marszałkostwa Wdztwa Sieradzkiego quocunque Elekcyi titulo do niego mógłby praetendere odsądza, obywatelstwa nawet y imienia szlacheckiego zaszczytu niegodnym czyni a iako krzywoprzysięzcę według obowiązku w tymże Juramencie zawartego pro perduelli perpetuo Infamiae communi hoste patriae ogłasza y deklaruie hoc ipso incursu nieodwłocznie karę śmierci statuendo osobę Jego pro inveni dicabili Capite podaie ktoby go wziął y do sądu Konff. in ordine executionis stawił takowemu każdemu condi:

gnam mercedem offiaruie dobra jego wszystkie rucho me y nieruchome in usus Konff. et in bonificatio nem damnificatorum konfiskuie, areszta ipso fa cto zakłada, ktoby iakowe deposita w kraiu lub za granicą wydat będąc y obiawił delatori quartam partem przyrzeka, pro residuo łączących się z nim ipso facto za nieprzyiaciół Oyczyzny de klaruie kommendy ieżeliby ktore uporne przysta pić niechciały z naywiększym hazardem tak Kom mendom od Rzpltey dependuiącym iako y wszystkim gorliwym obywatelom znosić nakazuie ktoreby się zaś postrzegły y same dobrowolnie do posłuszeń stwa Rzpltey przystąpiły co nomine pardon appro buie szczegulnie respectu Complicium wyscia Jmmp. Grabowskich promissa plenaria rerum indagatione futurarum Sententiarum zachowuie

Działo się w Obozie pod Konieczną.

Ignacy Bohusz Generalney Konff. Sekretarz

Apologia na Manifest Muszyński 5 Julij 1769 Ao. Uczyniony

Jedność wspolną robotą czyniących stałe nawet siły mocne mi wystawuie niezgoda, nayliczniejsze zgromadzenia nay silnieysze woyska niszczy wywraca y obala wszystkich wiekow doświadczenie uczy, że podzielenie naywiększey mocy na części z niesfornością wiele Państw Krolestw y Rzpltey wywrociło, przeciwnie mała ludzi gar sztka stała się niezwyciężona gdy wszystkich iedne dzieła ieden cel przedsię biorących, ieden był umysł powszechna w uczynności zgoda. Cieszyli się wszyscy cnotliwi tey nieszczęśliwey Oyczyzny obywatele z podziwieniem pełnym approbacyi poczuła Europa że Bog wzbudził Ducha męstwa w iednych tey Oyczyzny

synach do zrucenia iarzma niewoli przymierzących, że ich natchnął duchem iedności, iż siedmiu kilku Woiewodztw, Ziemi Powiatow Marszałkowie dali okazały przykład niewątliwego z sobą znoszenia się, gdy doswiadczonemu męstwem y wiernoscią y statecznoscią mężowi JW. P. Bierzynskiemu powierzyli mocy Wdztwa do swoiey władzy należących popierania Konff. przyspieszenia wypraw zgromadzenia wypraw, przyspieszenia, y prowadzenia onych przeciw Nieprzyiacielowi tak dawno się w wnętrznosciach Oyczyzny rozposcieraiącemu. Ktożby się był niespodziewał, że tak przykładny mądry przezorny postępek postawi wkrotce całą prowincyą Małopolską w stanie wystawienia kilku tysiącowego ludzi zbroynych Korpusu pod tak walecznym wodzem do oparcia się tyrannii grassuiących wszędzie sposobnym? Co za fatalność popycha was /: do was mowię obozu pod Muszynką zasadzonego mężowie do szpetnego odrabiania, coscie z powszechną przyiacioł y Nieprzyiacioł pochwałą zaczęli. Przebog ustrzymaycie się, w pewnych sromotach, otworzcie oczy, dokąd was slepa zapalczywosc zdradą y matactwy na honor sławy wasze y oraz na wspolne obelgi Oyczyzny sprzymierzonych popycha. Zrobiliscie niedawno P. Bierzyńskiego Jeneralnym Swym Reymentarzem, nakazaliscie Swemi Uniwersałami słuchać go, wyprawy do Kommendy Jego nieodwłocznie oddawać, y publiczne podatki odsyłać, poznieyszym Uniwersałem to wszystko znosicie. Uważciez iak niezmierną krzywdę waszey przezornosci, cnocie Walecznego męża, y dobru publicznemu, iakie zgorszenie Kraiowi Sąsiadom y potomnosci czynicie, iaką materyą pociechy, y natrząsania się z waszych obrotow Nieprzyiacielowi daiecie, rozbierzcie to na częsci umysłem z prewencyi zazdrosci prywatney niechęci y płochey podeyrzliwosci wyzutym, a pewny iestem że błąd wasz /: ktoremu wszystkie czynnosci ludzkie są podległe/ uznacie y poprawicie. Amo iak wielką waszym ostatnim Manifestem czynicie waszey przezornosci; alboscie znali dobrze cnotę wiarę podczciwosc P. Bierzyńskiego albo nie, ieżeliscie go dobrze nieznali, a nawzięscie go Regimentarzem waszym obierali, a tey wszystkiey mocy mu powierzyli ktora temu urzędowi przyzwoita, y ktorey opisanie w waszych uniwersałach czytalismy, a możecież się przyznać do tey nieostroznosci, iescie oslep szalonemu y zdraycy miecza powierzyli na wszą y Oyczyzny zgubę. Ieżeliscie go dobrze znali y doswiadczyli y iako doswiadczonemu ufali, czyż możecie bez plamy nieostroznosci, y niewdzięcznosci y niesprawiedliwosci wyzuwać go bez sądu, pozwu, przekonania, wyzuwać go o żadną zdradę nic podeyrzanemu z tego, coscie mu dopiero powierzyli z powszechnym

zadufaniem. Ciekawy iestem niezmiernie, y publicum rownie cieka-
wie wygląda na to waszey odpowiedzi. Cokolwiek ze dwoch odpowiecie
niemożecie, tylko się okryie plamą albo płochosci albo iawney niespra-
wiedliwosci. Uważcie powtore, co za krzywdę czynicie cnocie tego wiel-
kiego męża, w tenczas mu kommendę wydrzec usiłuiecie, iako zdray-
cy powszechnego wiary y wolnosci interessu, gdy on 15 Czerw-
na Polach Białostockich godzin 9 z Nieprzyiacielem się bije
gdy piersi swe na pierwszy ogień wystawia, gdy od początku
aż do konca mężnie walczy y zwycięża z powszechną samychże
Nieprzyiaciol approbacyą, y tenże to, y taki Regimentarz zdradza
was? powierzoney sobie władzy od was na złe zażywa? Ktory
Nieprzyiaciol szuka, bic się, y iako lew zwycięża? Powiedzcie prosze
przeciwko komu kommendy Bierzynskiemu powierzyli, ieżeli
przeciw Moskalom? a takiejże godzien wdzięcznosci y pochwa-
ły Regimentarz? Ktory się z Moskalami bije o mil kilkadzie-
siąt od was, gdy wy tym czasem siedzicie w Jaskiniach, y
niesmiecie się ruszyć, chociaż żadnego nieczuiecie Nieprzyiacie-
la. Nic latwieyszego, iako zdaleka y wspokoynosci ducha, cudze
naypodciwsze sprawy sądzić? czernić? taxować? ale czemużescie
się nieprzypatrzyli zbliska obrotom W. Bierzynskiego zeby-
scie o Jego cnocie Walecznosci lepiey sądzic nauczyli sie
Uważciez potrzecie iaką dobru publicznemu, Oyczyznie nie-
szczęsliwey czynicie krzywdę. Wydawaliscie całą Zimę y całą
Wiosnę, z dziur y iaskiń waszych Uniwersały zagrzewa-
iące do sprzymierzania się, a ktoż was usłuchał? nakazuiące
broń Ammunicye składki, a czy przybyło wam Woyska Mocy? iak
tylko W. Bierzynskiego powszechną zgodą umocniliscie do
tey roboty, aż wszędzie gdzie przechodził nowe związki, aż
wszyscy z Weselem sposobią się do Broni przygotowuią wy-
prawy. Niecierpliwy wszukaniu niesmiertelney chwały Re-
gimentarz w ratunku Oyczyzny, nieczeka tych wypraw z lu-
dem swą walecznoscią y rostropnoscią ocalonym zdobytym po-
większonym, idzie na Nieprzyiaciol, orężem walczy, zwycięża
pełen nadziei że co mu nieuchronny los woyny umnieyszy
to mu nowe officie powiększą z Woiewodztw Swemu Regimen-
tarzowi powierzonych wyprawy. Aliści wy waszym Manifestem
tak waleczne ułożenia wywracaiac całą robotę, y wyprawy iuż

gotowe zatrzymiiecie, z ochoty woiowania zrazacie, każecie ich prowadzić w gory y za granice, A po co? o to żeby treść substancyi y fortun szlacheckich marnie w gnusności z wami trawili, straciwszy dawne nowe wyciskali, o to żeby was pilnowali, otaczali tam gdzie niemasz nieprzyiaciela, tam z kąd niemasz niebezpieczeństwa. A wyż to iestescie Oyczyzną? wy Rzplitą? żeby na obronę Jey wyprawy przyspieszone was tylko samych otaczały? a głosy na wszystko daiących na cios nieprzyiaciołom wystawiali swym w gory oddaleniem, ieżeliście tylko rzeczą nie imieniem Marszałkami, ieżeliście się prawdziwemi obrali Oyczyzny obrońcami wyidzcież na pole, nadstawiaycie głow, piersi waszych, iak ich nadstawiał mężny wasz Regimentarz, a dopiero wierzyć wam będziemy że ią lepiey niż on bronicie y Kochacie, gdy go walecznością dzieł y zwycięstwy przewyższycie. Co dotąd poki w kącie siedzicie a Bierzyński się żwawo z nieprzyiaciołmi ugania, Bog sumienie sprawiedliwość to umacnia zdanie, cała Oyczyzna Narody Potomność y sami nawet Nieprzyiaciele przyznać muszą, że On wybraniu Waszemu honor czyni, sobie Sławę, a Oyczyznie mężnie y wiernie służy. Wy zaś ~~on~~ spiskowanym płonnymi racyami Manifestem, ieżeli go nieodmienicie, sobie, iemu, y Oyczyznie, // tak znacznego Bohatyra czeniąc nieodżałowaną Krzywdę czynicie, a z tąd okropnego y obmierzłego Bogu, obywatelom, Sąsiadom y całey potomności Zgorszenia przykład daiecie. Coż albowiem Swiat o tym waszym postępku rzecze, że wy spokoyni, bespieczni, w ostatnim Oyczyzny kąciku siedzący Obrońcy wiary y Wolności chcecie wydrzeć z rąk walecznych męża ciepłą ieszcze krwią Nieprzyiacioł zbroczonych, że zamiast pochwały Kalumniami go okrywacie, co na to Swiat rzeknie, oto Obywatele poczciwi płakać nadtym postępkiem waszym będą, Przyiaciele y Sąsiedzi dziwować się y złorzeczyć, a Nieprzyiaciele naygrawać się y Korzystać będą, będą mowić Korzystać z waszey Niezgody y rozdzielnych Sercem y umysłem, po Kawałku rozproszą, zetrą y zniszczą. Co ieżeli (Broń Boże) nastąpi, a kto będzie winien tey Klęsce, kto tyle millionow Obywatelskiey straty, ieżeli nie wasze podeyrzenie. Ufam ia że JP. Bierzyński pełen Bohatyrskiego ducha, dla waszey ku niemu Niewdzięczności niebędzie się mścił, za wyrządzoną Krzywdę na swey Oyczyźnie y nieprzestanie za nię woiować, lecz może to być że cała Jego Waleczność, ieżeli wsparta wyprawami WWMM według poprzedzaiącego ułożenia niebędzie, pod licznością Nieprzyiacioł pomnażaiących się

y zawsze ieszcze osobiscie nad nas niezmiernie mocnych, upad nie, lecz niemoże nigdy poledz tylko z chwałą iuż nabytą y waszą niesławą y hanbą, z nieszczęsciem Oyczyzny złączoną, Ufam y temu, że nie Końcem szkodzenia Oyczyznie, dobrowolnie na takie zgorszenie zakroiliscie, ale tylko zbytnią podeyrzliwoscią uwiedzeni, daliscie ucho zdradliwym przeciwko nieskazitelney męża tego cnocie insynuacyom. Przeto zaklinam was miłoscią Boga Wiary Oyczyzny y Wolnosci, na ktory obronę sprzysięgliscie się Przetrząsniycie doskonaley te wszystkie ułożone, o ktore scie się urazili na W. Bierzynskiego występki, a znaydziecie go niewinnym. Spytaycie się samych Nieprzyiaciół, a przyznaią wam, że on klęski Krystyanpolskiey niewinien, sam tam niebył o mil dwie od bitwy znaydował się, to iest w Bełzie, ratować rozproszonych żadną miarą niemógł. Dał dowod od lat dwoch że płocho swey Kommendy słuchaiących niesakryfikował, y na rzez niewydawał. Dał swieży dowod pod Białym Stokiem, że żadnych skrytych z Nieprzyiacielem zmowek, ani zdrady nieknował. Czy możesz albowiem tem być Zdraycą, ktory się od rana do wieczora bie walczy zwycięża? Bog y czas naylepszemi będą swiadkami, kto Klęski Krystyanpolskiey prawdziwym był Autorem, a choćby y W. Bierzynski był tam nieszczęsliwym /: czego mu iednak nikt niezadaie ani dowieść niepotrafi:/ y trzebaż go sądzić Zdraycą. Wszak się Xiążęciu Gallicżynowi pierwey dana pod Chocim nieudała wyprawa a przecie od kommendy nieodsądzony ani za Zdraycę miany. Kto zgruntu zna prawa Rzpltey y iey rząd, iak uznać powinien, niemoże za występek poczytać przeciwko waszey władzy W. Bierzynskiemu że Marszałkiem Związkowym został insza natura iest Konfederacyi insza Związkow Woyskowych insza daleko iest władza partykularnych Marszałkow Wdztw Ziem y Powiatow, Władzy woysko poddawało prawo ktoreby woysku zakazywało obrać tego Marszałka, ktorego walecznosci ufa prawo ktoreby dopuszczało partykularnym kilku Marszałkow ~~[illegible]~~ Uniwersałem kassować iak wy uczyniliscie Marszałka związkowego elekcyą; Krzywdę bysciе czynili Woysku, gdybyscie go posądzali że W. Bierzynski

wymusił na nim Elekcyą na polu Białostockim pod bokiem Hetmanskim, toż wszystko pokazało, iaką ma wswym Marszał ku ufnosć, iak go słucha, a słucha zchęcią y dobrowolnie, gdy go prowadzącego szyki, y wszędzie na czele tegoż woyska przytomnego nieodstąpiło, ale się z nim biło y Nieprzyiaciela pokonało. Po bitwie go rownie nieodstępnie gdy się go y wdalszych ~~...~~ trzyma obrotach nie uciezki ani rozsypki ale męznie y smiało Nieprzyiacielowi w oczy idąc toż samo woysko męznie dotrzymało placu z W. Bierzynskim. Coż tedy WMPanow należy może gniewać się y urażać na W. Bierzynskiego o przywłaszczoną nad woyskiem władzę, kiedy się oto Hetman WK. niegniewał, ani będącemu u siebie w domu przed bitwą Białostocką niewymawiał, ani woyska od posłuszenstwa onemuż pomnyszęzonego nieodwodził, kiedy tenże Hetman bliskiemi Krwie y przyiaźni związany z W. Podczaszym Litt. nie posądzał tegoż W. Bierzynskiego o uczynioną Regimentarstwa pierwsze go Krzywdę, a za coż WMPanowie poczytywać mu macie za występek, y oddzielać się od takiego człowieka, na ktorego cała Polska obraca oczy y czynnosci admiruie. Ktoż WMPPw uczynił tłumaczami mysli y zdania W. Podczaszego Litt y msciciełami Krzywdy Iego mniemaney, ieżeli iako Marszałkowie Konff. pretenduiecie uymować się za honor y Kommendę Regimentarstwa Generalnego, to z tych powodow ieżeli tylko przyzwoitemi mianować się mogą, bardziey by to należało do Marszałka iuż generalnym ogłaszonego W. Krasinskiego, aby się uymował za Regimentarza tak iak y on pierwiastkowego, y Generalnego. Rzecz dziwna y niepoięta że tamci milczą, a WMPanowie z takim zgorszeniem y nasmiewiskiem Nieprzyiaciół gadacie.

Kopia Listu Krola JMci Pruskiego do iednego z Wodzow Konff. Polskiey

Odebrałem list ktorys WMPan do mnie pisał imieniem tych swoich ziomkow, ktorzy się mianuią być Konffederatami. Ieżli do tego był powodem list P. Benoit mego Ministra do nich pisany, upominaiący ich aby uczynili koniec popełnionym rabunkom w moich granicach y przeciwko moim poddanym. Naco odpowiem WMPanu, iż to iest rzecz osobliwa dziwować się temu, że kiedy oni pustoszą wszyst-

kie mieysca, ktorędy przechodzę, iż ia biorę srodki abym moie od ich napasci zasłonił. Jak skoro moie granice respektowaĉ będą, y mnie sami przymuszać zechcą, abym o obronie moich poddanych myslił na ten czas niebędą mieli przyczyny obawiać się tych obrotow do ktorych mię gwałtem pociągaią tym sposobem. Załosna to iest rzecz dla Krolestwa y Rzpltey Polskiey, że tak znakomita część Iey obywatelow tak źle wyrozumiewa swoy y Oyczyzny swey interess. Mowisz mi WMPan o Religiy y przywileiach, że tego należy bronić y utrzymywać, a o tym żadney niebyło kwestyi, aby przeciwko pierwszey kiedy powstawano, a drugie aby naruszano. Oskarżasz WMPan swego własnego Krola, że niedopełnił obowiązkow do ktorych przystąpił. Krola? Ktorego Narod Polski obrał za swego Pana wolnym głosem, y ktory dla tego samego powinien być swiątobliwie poważanym. Ale iak WMPan możesz udać za sprawiedliwe wniesienie takowe, ktore samym skutkiem fałszywe się być pokazuie. Krol Polski zamiast tego aby miał kiedy w czym przestąpić prawa, ktore utrzymywać poprzysiągł, dowiesć można że własnie za Jego Panowania zaięto pracować około tego, aby wykonanie praw iuż zapomnianych znowu było przywrocone, a mianowicie ustanowienie rownosci, praw y Prerogatyw między rozniącemi się członkami Narodu Poll. Te prawa y przywileie wspolne Dyssydentom chociaż im gwarantowane były przez naypoważniey sze potencye, starano się onym de przywrocić. Ale to nie tylko Krol sam ktory dla nich te prawa podźwignął owszem wyrok Seymu Konft. pozwolił im cieszyć się z praw swoich, zaczym to iest dzieło Narodu Poll. ktory czyniąc sprawiedliwość iedney części członkow swoich tak w tey materyi decydował. Poięć tego niemogę dla czego część Katolikow w Polszcze obawiać się smie niebespieczeństwa dla swoiey Religiy. Pytam się w czym ona iest exponowana, azali nieiest zawsze panuiącą, zwłaszcza na fundamencie teyże konstytucyi na ktorą się uskarża Czyliż niema w tey konstytucyi Artykułow ktore za daleko przychylnieysze Katolikom aniżeli Dyssydentom, pozwala ie Katolikami zostawać, zabrania ie

Katolikom pod utratą wszelkich prerogatyw aby swoię wiarę
odmienić mogli. Ztąd iasnie widzieć można że Krol Polski za-
miast naruszenia praw swego narodu, utrzymać ie usiłował
On chciał uciśnionym poddanym swoim, przywrocić pra-
wa z ktorych byli obnażeni. Wczym mu dopomogła JMPe-
ratorowa JMC, pobudzona będąc przez podobne względy słuszności y ludz-
kosci oraz authoryzowaną przez traktaty swoie z Polską, na
utrzymanie Konstytucyi teyże Rzpltey. Ani tu Monarchi-
ni, ani Krol Polski ktorego ona podparła usiłowania Patryo-
tyczne, nigdy tego niepomyslili, aby kiedy mieli iść pod-
stępnie na przeciw prerogatywom Religiy Katolickiey, co się
samym skutkiem okazuie, owszem JMPeratorowa, y Krol
Polski, oraz cała oswiecona Europa wzdryga się nad występ-
kami w ktore niewczesna żarliwość wprawiła, tych z pomię-
dzy Polakow ktorzy ostatnich czasow miecz y ogień do swoiey
wprowadzili Oyczyzny. Religia Chrzescianska brzydzi się ro-
zlaniem krwie, y nienawidzi gwałtownosci, a duch tolerancyi
iest iey żywiołem. Pierwsi Chrzescianie byli ludzie nayspo-
koynieysi na swiecie, ci politowanie mieli nad Heretykami
starali się onych nawracać, ale nie przesladować. Ale Katolicy
Chrzescianie mieli by zaś takim iak sami Chrzescianom, zazdro-
scić wolnego wyznawania Religiy, ktorey artykuły fundamen-
talne są obiema wspolne. Ocoż tedy Polscy Katolicy uskarża-
ią się. Izali się tego obawiaią aby Dyssydenci małe szczupłe
przywileie, ktore im ostatnia Konstytucya ubespieczyła mo-
gli kiedy przeciwko nim głowę podniesć, albo żeby wy ktorzy
przez też same Konstytucye dostąpiliscie tego prawa y powa-
gi że iestescie członkami Religiy Panuiącey, mieliscie się kie-
dy żalić na przesladowanie tych, ktorzy pod waszym ięczą iarz-
mem. Zamknęłoż wam koscioły? Popsułoż wam obrazy? byłże
kiedy ktory z Polakow przymuszony do odmienienia swoiey Re-
ligiy? Przynaymniey ia o żadnym gwałcie tego gatunku nie-
wiem, zaczym wasze narzekania żadnym sposobem uspra-
wiedliwione bydź niemogą, A tak więc Religia wasza iest w
bespieczenstwie. Myslcież teraz o powinnosciach swoich, co do
obywatela y Patryoty należy, a zważcie ieżeli można Waszey
Braci Polskim obywatelom, y wolnym iako y wy zazdrosci

prawa, do starania się o honory, ktore wy sami posiadacie prawem im y wam rownie służącym. Odrzuciwszy tedy roznosć opinij na stronę, zdolnosć do dostąpienia honorow co ma za wspolnosć z wywroceniem y obaleniem Wiary Katolickiey? Anglia Hollandya nie są Państwa Katolickie, ale Katolicy Grecy y sto innych sekt maią tam wolnosć wyznawania swoiey Religiy. Niechciey się WMPan dziwować, że ia sam będąc wielkim przyiacielem Tolerancyi, racye ktore WMPan przywodzisz za intolerancyą poczytuię za niedostateczne. Proszę Boga aby dał zgodę y uspokoienie w Oyczyznie Waszey, a nadewszystko życzę abyscie się sami chcieli postrzedz y nauczyc iak prawdziwych przyiaciol, ktorzy was upominaią do pokoiu y zgody, rozeznawać od tych ktorzy wami łudzą, a wznicaiące zapał buntow y rozruchow wciągaią was w iak naywiększe nieszczęscia. Datt w Berlinie d. 10 9bris 1769.

Kopia Listu P. Benoit Ministra y Rezydenta Pruskiego do Marszałkow Konff. Pruskich. d. 2. 8bris 1769 z Warszawy

Nieiaki Bielinski, czyli Bielecki ktory się udaie za Marszałka y Wodza Konff: snuiącey się w Prusach Polskich po nad graniczu Państw Krola tego miał smiałosć odgrażać się na podsłuch Pruski z 20. Huffarow złożony ktory swoię straz d. 15. 8bris odprawował dla bespieczeństwa granic Pomeraniy. Tenże Bielecki przyiechawszy z dywizyą swoią w 500. ludzi do wioski Renne zwaney gdzie własnie znaydował się Porucznik Pruski nazwiskiem Runtze z Kommendą wyżey wzmiankowaną nakazał temuż Porucznikowi żeby z Polski wyszedł y wiele innych rzeczy nagadał niemniey smiechu iak wzgardy godnych względem mniemaney władzy ktorą tenże Bielecki przyznawał sobie teraz w tym Krolestwie. Z drugiey strony P. Urbanowicz Agent Krola JMci Pruskiego nad włosciami Taurogen y Serrey mięszkaiący w Sagaliskier na Zmudzi na granicy Pruskiey będąc naiechanym

w domu swoim przez trzech Hultaiow, z ktorych ieden zwał się Soroka, a dwoch było deserterami, Ktorzy przyiechali w nocy umyślnie aby go zrabowali, gdy połapani zostali y zaprowadzeni do Krolewca dla otrzymania tamże zasłużoney kary, ten Akt sprawiedliwy niepodobał się wielu JMciom na Zmudzi Konfederatami się zowiącym, Ktorzy nawet dali się słyszeć z pogrozkami zabicia tegoż agenta w domu swoim. iakoż pięciu iuż innych hultaiow, na to było destynowanych y ci przyiechali byli wykonać ten proiekt d. 14 9bris ale szczęściem ludzie tegoż Agenta odpędzili onych, Oprocz tego ieszcze poczynione hałasy niedawno w Miastach Reiswalde y Torpnau, gdzie kupcy Pruscy podczas iarmarku porozkładali swoie towary, gdzie kilku z nich okrutnie skaleczeni zostali, dopełniaią miary nierządow, ktore zaslepienie w Polszcze utrzymuie, y tamie bespieczeństwo iakiego zażywać powinni Poddani Krola JMci Pruskiego na fundamencie traktatow zaszłych między temi dwoma Państwami.

Łatwo tedy WWMPanowie zważyć możecie do czego prowadzą takowe zapędy, y iakiey sprawiedliwie szukać może zemsty Krol Pan moy oraz na iaką zasłużyli Karę od swoiey zwierzchności, ktorzy tę podstępstwa wyrządzaią, a mianowicie JP. Bieleçki, bo ieżeli WMPanow kontentuie ta desolacya rabunki y zniszczenie, ktore cierpi Kray ich, to przynaymniey powinnibyscie mieć te przezorność, żeby niepowiększać waszego nieszczęscia, przez sciągnienie na siebie gniewu Pana moiego postępkami, ktore go urażaią, gdyż nic dla niego łatwiey szego iak zesłać 30. lub 60. tysięcy ludzi na waszą skorę ktorzy was nauczą rozumu. Te przestrogi ktore mam rozkaz uczynić WMPanom, możecie WMPanowie kazać wszędzie publikować, y upewnić, że ci Ktorzy by byli tak zaslepieni y lekkomyslni, żeby z tąd brali okkazyą do rapastowania ieszcze woysk lub poddanych Krola Pana mego, doznaią co to iest sciągnąć na siebie nienawiść tego Monarchy. Pryncypałowie tych związkow wszyscy generalnie w szczegulnosci Zmudźcy będą w odpowiedzi za dalsze występki ktore stać się mogą. Moią iest powinnoscia przestrzedz WMPanow w tym com namienił wyżey, żebyscie temu zabiegli, y zebyscie się niesktadali niewiadomoscią, gdy się co stanie.

Przestroga względem Konff: maiącey nastąpić z Warszawy w Listopadzie 1769. Roku.

Lubo iuż dawniey często powstawał, y upadał odgłos, że tu zamyślaią podnieść nową Konff: przecież niemogąc doscignąć pewności tego proiektu, ani iakieby obiecywali ułożenie, czyli przy Krolu z Barską, czyli przy Krolu, Gwarancyi nowych praw, czyli też z modyfikacyą tychże, etc. zgoła każdy według siebie, y Parcyalności swoiey sądząc, gdy zdania swego niewidział skutku, porzucił troskliwość, y pomięszał powieści te z innymi fałszywymi. Czyli zaś w samey rzeczy było w Proiekcie to o takowym ułożeniu? Wiedzieć niemożna dosyć iak się rzekło, że ta powieść iak powstała tak y upadła, zostawuiąc tylko w obywatelach ostrożność, y pilność, azeby strzedz krokow swoich, y niewpaść w sidło podobne Radomskiemu. Gdy tedy przez czas niemały ustało gadanie o Konff: tuteyszey, aliści w przeszłą niedzielę znowu z większym iak dawniey upewnieniem, gadać powszechnie o niey zaczęto, y że się spisuią na nią u Ponińskiego Kuchmistrza Koronn: Ktory tegoż dnia dawał obiad Postowi Ross: (a) y wielu innym tegoż narodu osobom (b) niemnicy z naszych pierwszych Panow oprocz Familiy (c) ochota przedłużona z balem y Kollacyą. Tegoż Ponińskiego przepowiadaią tey Konff: Marszałkiem, Ktorey ułożenie y powody że dotąd nie są wiadome, przeto wszyscy niewchodząc w robotę nad Koniekturami oney bawią się.

A nayprzod mowią że Moskwa życząc sobie uspokoienia z Polakami dla naprawy interessow swoich dalszych, chce wchodzić wzgodę, ale nie złą Konff: ktorą deklarowała buntowniczą przed Narodem, y te znosiła, y znosi dotąd, lecz z taką ktorą sama wystawi, y zasili okazalszą w sobie bo w stanach Rzpltey zawartą, y powolnieyszą sobie, obiecuie dla zachęcenia pusić z Gwarancyi, y odłożyć prawa dla Dyssydentow nowo postanowione. Marszałek wzywać będzie do złączenia się z tuteyszą na miesce wynalezione insze Konff: po Wdztwach zaszłe, a ktoreby się złączyć niechciały, za Nieprzyiacioł Oyczyzny deklarować będzie.

Może że w pierwszym akcie swoim obiętey władzy, przychyli się do Konff: Barskiey, ale sztuczną rezerwę pochwali gorliwość, a nie Jey czynność. Już na ten koniec miano pisać do Wdy Kiiowskiego, do Generała Wielkopolskiego, y do Podskarbiego Korony, (d) żeby się tu ziechali na tę robotę ktora ma bydź tymże wzorem, ale z inszey sztuki, co y Radomska wykroiona, azeby zbałamuciwszy oszukaniem Narod, podać go na wzgardę Potencyom chcącym go ratować y dopomagać, mowiąc że Woiewoda Kaliski (e) pisać się będzie na tę Konffederacyą, dla zwabienia Generała Wielkopolskiego wynaydą podobnie zaufanych innych dla złapania Wdy Kiiowskiego y Podskarbiego ieżeli strach y groźba nieułatwi im perswazyi.

Drudzy mowią iż Moskwa przez ten czas zamięszania kraiowego.

(a) Postem był wtenczas Xże Wołkoński (b) Generał Weymar Kommendę maiący nad Woyskiem w Polszcze y Bułakow Sekretarz Legacyi (c) Xiąta Czartoryscy, y Poniatowscy skolligowani z Kroy. Stanisławem Augustem (d) Wda Kiiowski Potocki) Gnrł Wielkopol. Mniszech, Podskarbi Wessel (e) Twardowski. Wda Kaliski.

poznawszy w narodzie naszym niechęć do osoby Krolewskiey ułożyła za zyć tey passyi do celu swego, y deklarowac, że pozwala y chce Konff: luteyszey przeciwko krolowi, y gniewem swoim uzbroi ią, biorąc za fundament niechęci Resultatum ostatniego Senatus Consiliy, mia: te mowy tak familiy Krolewskiey, iako y przyiacioł Dworskich da imie tegoż Resultatum wypowiedzenia woyny przeciw JMPera: torowy. Ta Konff: uwolni od winy przez te Senatu Radę włożoney na Xcia Repnina gwałty Kraiowe, a winnym uczyni Krola y Adhe: rentow Dworskich, a z takowey podchlebney myslom Kraiowym rezolucyi, spodziewać się, że iak na lep lgnące ptaszyny, widzieć będzie zgromadzaiących się Polakow, y wzywaiących pomocy JMPe: ratorowy za sobą, y w tey ufności pozwalaiących na wszystkie in: ne podane od niey przepisy y proiekta, wniesie oraz sobie, że po: ciągnowszy do siebie tym sposobem Polakow, na ten czas Turczyn swoie siły dzielić będzie musiał, y odłączy część woyska na Polakow. Kiedy zaś wczasie przyidzie się dokupywać pokoiu z Turkami, to łatwiey y bez szkody własney z Kraiow Pol. kontentować Portę, iak łupem Nieprzyiaciela wiary niedotrzymuiącego, tey Potencyi kto: ra dla iey dobra podniosła woynę.

Trzeci mowią że poniewaz tak rozne Manifesta Konff; iako tez De: klaracya Turecka ę 21 Junii Aº. 1769. łączą się do wypowiedziancy Nieprzyiazni Moskwie, y iey Adherentom Polakom, tak chcąc deter: minować za cel tey Nienawiści Kraiowey, y Turkom widocznych Adherentow z taiemney umowy z Krolem. Taż Moskwa robi Konff: przez swoich affidowanych przyiacioł, ktory azard mnicy Jey Dołęga. Do tey Konff: zaproszona maz być Familia Krolewska, y inni sekret wiedzący, lub ostrzeżeni, ale ci deklarować się niechcą. Nastąpi grożba lub Sąd iednakże referuiąc się ze wszystkim do Posła Ross; wysyłania Kuryerow do Petersburgu, y opoźnione re: zolucye czas przewłuczać będą, sądzenia nieposłusznych, ktory to czas wzięty bydz może od tychże obwinionych do insynuowania się nieskażonym Patryotom (to iest prawdziwym Konffederatom) do obię: cia rządu między niemi y do przyciągnienia ich na swoią stronę. Czwarte zdanie dalszych zaciągaą Koniunktur, przekładaią ci że w gabinecie czyli Ministerium Moskiewskim, dwie są partye skry: cie, ale pilnie z sobą walczące, to iest Pannina, y Orłowa, Xże Re: pnin był pierwszego Kreaturą, terazniey szy zas Poseł Xże Wołkon: ski drugiego (: ale że Panin ma w sobie więcey zdatney mocy w Ministerium od drugiego:) przeto Xżę Wołkoński z ostroznością na tym tu mieysciu (a) sprawować musi, iako daleki do appli: kacyi w potrzebie, y maiący czułych przy sobie stróżów Partyi

(a) Warszawie

pierwszey Weymara, y Bulhakowa, Zezwolił Wołkoński skrycie na uskarżenie się przez ostatnią radę Senatu na Repnina, ktorych roznanie płtał ma wyższe osoby gabinetu Petersbg, ale powierzchownie okazuie zagniewanego na to, grozi że Poseł Polski z skargą niebędzie przyięty, że JMperatorowa iest obrażona, że to resultatum wypowiedzeniem iest tey woyny. Tym czasem Poseł Polski gotuie się wyiechać resultatum y instrukcye postane przez Kuryerow są rostrzęsane od Imperatorowy, ktora to będzie konfrontowała z informacyami, ktore Wołkoński w początkach zaraz posłał w iaki stanie zastał interessa Imperatorowy y iak daley prowadzone były, ieżeli w tym rostrzęsaniu upatrzy winę rzetelną Repnina, stodzie ią będzie w swoim Ministerium, a zatym upadek pierwszego Ministra wnidzie w kombinacyą interessow, a zatym naprawy tych ktore są z Nami, iako też y z innemi Potencyami. Tak tedy intryga tu poczęta ma mieć cel operacyi swoich w Ministerium Petersbg y emulacyą dwoch Faworytow pro obiectu, ktorych odmiana ma być początkiem spokoyności w Europie. O mysłach w szczegulności w tym Konft. po Woiewodztwach, wiedzieć niemożna do tych należy mieć pilną ciekawość, ktorzy w tey robocie rząd pierwszy prowadzą mieć oraz staranie ażeby otrzymali ci w iednomyślności co do pryncypalnych ~~[illegible]~~ dowodow w tey Oyczystey robocie należy, y ażeby przewinieni niepsuli w nich tey cnotliwey myśli czyli to chytrym podeyściem, czyli sromotną korrupcyą. Kończę tę przestrogę przydaiąc ieszcze krotki podział Partyzantow Kraiowych, dla ostrożności tych kto rzy sobie mieysca nieobrali, nieliczę indifferentes, uporczywie cztery partye, w naszey Rzpltey w tych czasach Moskiewską krolewską saską y Konft. albo Patryotyczna Krolewska dzieli się na Krolewsko-Moskiewską, chcąc aby ta Potencya przydawała zawsze mocy Tronowi, z tąd Partya ta diffidencyą czyni zawsze między Krolem a Narodem, utrzymuie ten w boiaźni o swoią wolność, a Krolowi przekładaiące niechęć Narodu ku Niemu y zuchwałość, a to dla własnych zyskow, druga zaś to iest Krolewsko-Patryotyczna, ktora z przywiązaniem do Krola szczery miłość Oyczyzny explikuie fałszywe potrzeby wymysłem fałszywey polityki y zdradliwego

podchlebstwa, podsunięta nieufnosć Krola do Narodu, prze:
kłada sposoby łatwe do uięcia Serca Polakow, y iakieby spo
soby do tego oddalać należało. Saska także dwoista iest
Sasko-Moskiewska ktorey głową czyni się Prymas(a) ta
chce odmiany Tronu, ale przy mocy ustawiczney Mo:
skiewskiey, obiecuie uspokoienie z strony Polskiey wraz
podaie Awantaż z influencyi w interessa Niemieckie
y rozmaitey ligi Dworu Saskiego. Druga Partya Sasko
Polska ktora przezieraiąc trudnosci spokoynego Pano:
wania dla Piasta chce Cudzoziemca, y woli przy słabym
rządzie bydź władniony przez fawory(t)a iak przez fa
milią mocną. Co się tycze Partyi Konff-te opisać iest
pole zbyt obszerne do reflexyi w czym osobno traktować
zechce wystawuiąc postać rzetelną prawdziwego Patryo
ty w okolicznosciach teraźnieyszych, tego zdarzony o:
braz umnieyszy dla mnie pracy w rozciągnieniu się
opisaniem fałszywych, ktorzy łatwo przez opposycye przy
war od każdego rozeznane bydź mogą.

Uniwersał JW Czernego Mar: Konff: Wdztwa Krakows:

Joachim Szwarcemberg etc Czerny Chorąży Xięstwa Oswi:
cimskiego y Zatorskiego Konffederacyi Krak: Marszałek
Narody Krolestwa Poll: w stanach Generalnosci skonffederowane
zabiegaiąc z oszukania upadkowi ~~[illegible]~~ Wiary naszey
Panuiącey Rzymsk Katolicy. y obarczonych swobod wolnego
narodu, ale aby w podeyrzeniach nowych a tym zawilszych
niedać się uwikłać uniwersałem moim publico ogłaszam
Jakie sidła zawisny Nieprzyiaciel zarzuca, iakie tamy
podkopuie do ostatniego zgnębienia wolnego ludu w Ge
neralnosci y ogolnosci donieść ostrzedz y przełożyć nie
zaniedbywam, iż pomiędzy obywatelow snuie się wszę po
stać zdrady chytrosci y omamienia biorący. Rowne wia
ry y wolnosci wydawać będzie ięki czucia uciemiężenia
gwałty wyrzucać będzie tym dokładniey im znaiom
szy ich był w układaniach, zechce się zrobić głową y

(a) Podoski z domu.

zachęcać do siebie, a to wszystko tym końcem, aby zbiegłszy się do blasku Jego zgodło śmierci wpuścił ż w duszę y wolę naszę. Czyliż niechytrze był utożony proiekt Radomy Konff: skutek okazał następuiący ziazdu Warszaw: co prawowierny Wolny Narod uznawszy do powinney obrony walą: cego się Kościoła y praw porwał się, ktory lubo rada Warszawe burzycielami nazwała żali się na Xcia Repnina o gwałty, teraz niedawno łączono broń swoię pod Barem, skarżą na przymus te: goż Posła, a iuż w Pałacu u niego rady swe składali, wyrzucaią popełnione zdzierstwa, a w ich skarbie tey potencyi leżą pienia dze, wypytaią Posła o ewakuacyę Moskwy, a czterech postano za maszaige, biorge za auxyliarne, żądaią uwolnienia więźniow a podali Regestr ktorzy maią być Niewolnikami, po wzięciu Kra kowa, iednych destynowano do kaydan, drugich Komissya Woysko wa zareckyła, Będziesz to przy wierze. Nowo wystawienie zboru w Warszawie na opis prawa y Traktatu Oliwskiego przy wol: nosci spiskow Toruńskiego y Słuckiego. Każ być oszukanemi Nay mędrszym zwykło bywać, będż zaś powtornie nayiwiększey podło ści y prostocie zwykła. To z powinności moiey przełożenie do wiadomości Wam współbracia JW. WW. MM. MM. PP. podawszy, iuż się wymowić na potym niezdołacie przed sprzyięgłą y posił: kuiącą nas Potencyą. Zostawicie Dzieiopisom do spisania czar ności dusz waszych na siebie. Nie dziś to dopiero wałuśną krew swoię łączą prawowierni y wierni Obywatele. Niedziś dopiero Wdztwa Xięstwa Ziemie y Powiaty skonfederowane głos na cą łą Europę gwałtow rozsyłaią, a dziś dopiero ktoś z letargu chce się ocucić, dziś dopiero dobrym katolikiem y Patryotą? chyba chce wskrzesić okropne wspomnienie powstania Rzymu prze ciw Rzymowi. Niech to tkwi doniesienie w duszach waszych gorliwi y mężni Obywatele. Działo się w Białey d. 11 Grudnia 1769.

Kopia interregni Konff: Barskiey

Michał Hieronim na Krasnem Gulowie Tuchowiczu Korwin Krasiński. etc. Wszem w obec y każdemu z osobna komu o tym wie dzieć należy a mianowicie JW. WW. MM. PP. Senatorom, Ministrom, Di gnitarzom, Urzędnikom Wdztw Wielkiey y Małey Polski, tudzież y Prowincyi WX Litt znayduiącym się niemniey woyskowym Naro dowym Utriusq Authoramenti przez Miłość Wiary S. Kat: przez uszanowanie praw y swobod na wiekopomne czasy ustanowio nych a krwią przodkow naszych nabytych niniejszym uniwer: sałem naszym do nieuątpliwey podaiemy wiadomości.

Wolnosć narodu Polskiego z W. X. Litt. od wieków złączonego, Wiara S. R. Katt: na piersiach obywatelów Rzpltey iednym ogniwem spoionych, gruntować się y zmacniać powinna, iako wyrażaią wyroki ustaw y przysięgi Panuiących w Polszcze Krolow y Xiążąt Litt. Kazimierza W., Ludwika, Władysława I, Jagiellona y Brata Iego, Witolda Xiążęcia W. Litt. Władysława II Kazimierza III Jagiellona, Jana, Woyciecha, Alexandra I Zygmunta Augusta, Henryka Walezyusza, Stefana Batorego, Zygmunta III Krola Polskiego y Szwedzkiego, Władysława IV, Jana Kazimierza, Michała, Jana III Augusta II y III. Xiążąt Elektorow Saskich wiekami nieodżałowanych Krolow Polskich, przed ktorego ostatniego smiercią Stanisław Ciotek Poniatowski Stolnik Litt: do tego w mniemaniu swoim przyszedłszy zamiaru, iż za Panowania Elżbiety ieszcze Carowy Moskw. dla zepchnięcia z Tronu Nay: Augusta III y poniżenia domu Saskiego, dla oddalenia Krolewicza Karola od Xięstwa Kurlandzkiego, dla utrzymania przy tymże Xięstwie Kurlandzkim Birona po Xiążęciu Ernescie Kutlerze na też Xięstwo wprowadzonego a potym do Syberyi wysłanego dla utrzymania oraz siebie przy Koronie Polskiey y W. X. Litt. u Carowy Elżbiety w krodce potym zmarłey tenże Ciotek Stanisław Poniatowski niemogł zyskać skutku żądania swoiego, udawszy się potym do N. Katarzyny II po Elżbiecie ad praesens w Moskwie Panuiącey y znalazłszy sposobną poparcia zamysłow swoich porę po spełnioney na niewysławioney pamięci Krola Augusta III smierci wyrokach wprowadził woysko Moskiewskie do Kraiu Polskiego y pełnomocne poselstwo wyiednał na osobę Xcia Mikołaia Repnina, chociaż znaydował się na ten czas w Warszawie Poseł Moskiewski Herman Karol Kieyserling z ktorego pomocą dla Carowy Moskiewskiey wymusił na Rzpltey tytuł Imperatricis totius Russiae, pod bronią zatym Moskiewską gdy się za uniwersałami JOXcia Władysława Łubieńskiego Arcybiskupa Gnieźnieńskiego Prymasa Korony Polskiey y W. X. Litt: Seym Konwokacyi w Warszawie na dniu 7. Maja w R. 1764. stanowił za staraniem Pretendenta Korony y Iego Adherentow za pomocą Moskiewskiey Potencyi y Iey Pełnomocnikow po Wdztwach Ziemiach y Powiatach Seymiki przed Konwokacyonalne zrobił y przyiaciołmi swemi non attentis contradictionibus wszędzie utrzymował, na Seymie oraz Konwokacyinym dogadzaiąc osnowie własnego ułożenia Dyssydentow pominąwszy Zapisania się przy wierze S. Katolickiey, a stosuiąc się siłby

do Konstytucyi Anni 1717. 1737. y 1739. do rownosci Szlacheckiey niegodnych tego imienia przypuscił. Potym starał się o postanowienie, aby Krol przyszły z Rodzicow Katolikow urodzony y szlachectwem zaszczycony na Tronie Polskim stanował przez ktore wynalazki innym pretendentom do Korony drogę zagrodził pacta conventa uchyliwszy Konstytucyę Anni 1733. ktore tylko podczas samey Elekcyi zwykły bydz zażywane. Ad actum sub Electionis determinował Postowborowiczyi Pruskiey nad żądanie onychże wyższaiącyć starał się. Na zepcie powagę gwałtu Hetmanom w Koronie y W.X.Litt. niezliczonemi Konstytucyami obwarowaną między Maiestatem y Rzpltą posrednictwo utrzymuiącą przeczył, konfederacyę w Woiewodztwach Ziemiach y Powiatach y lauda przeciwne przyszłey Elekcyi, dekreta oraz Kapturowe y exekucye onychże dogadzaiąc własnym myslom odrzucił z Ministrami Cudzoziemskiemi (do Seymu Electionis one odłożywszy) przeszkadzał, y onychże niedopuszczał. Konstytucyę Anni 1669. nie o porządku Seymowania in perpetuum stanowioną uchylił. Komissya Skarbu Kor. cum derogatione Ministeriy p. Podskarbich W. et muneris Podskarbich Nadwornych ustanowić starał się. Trybunały Kor. y W.X.Litt. fulcra totius Regni rozdzielił, y innych Praw pod bronią Moskiewską stanowionych nieskąpym był wynalazcą. A gdy nastąpiła Elekcya niepodobna wyrazić z iakim usiłowaniem y natężeniem za pomocą Xiążęcia Repnina. Zasadziwszy grunt myslom swoim pożyteczny na plantach w Moskwie ułożonych, żądania swoie przez niezliczone gwałty y bezprawia do przedsięwziętego zbliżać starał się końca. Niechcąc zas mieć dosyć nie cierpiąca żadnego ograniczenia gwałtowność, godząca na zniszczenie wszystkiego tego w wolnym Narodzie, co przed swiatem niemogła czynić okazałości Ambicyi czego przez okrucieństwa y otwarte gwałty dokazać w Narodzie niespodziewała się podeyscia y oszukania przedsięwzięta sposoby, y na ten kamien JO. Xcia Mci Radziwiłła Woie. Wilenskiego pierwey z tego krzesła niesłusznie zepchniętego w majętnosciach dziedzicznych w Ordynacyach Litt przez Moskwę zrabowanego y za granicami rożnemi przez niemały czas tułaiącego się

Marszałkiem Konf. w Radomiu ustanowionego, podczas funkcyi Konf.
Marszałkostwa sprowadziwszy z Radomia do Warszawy, straż Moskiewską
pod pozorem porady pilnowała.

Nastąpiły obrady nieszczęśliwe y extraordynaryine w War=
szawie w R. 1767. dnia 5. Października złożone z limitą przeciwko
prawu nadzwyczayną mocą, ktorey Wiara S. Kat. przez trakta=
ty z Dyssydentami uczynione, do ostatniego iuż przychodziła
upadku, oparli się takowym podstępnym czynom zacni y
dystyngwowani w Oyczyźnie Obywatele y Senatorowie JW. Xże
Kaietan Sołtyk Biskup Krakś. JW. Załuski Biskup Kiiowski
JW. Wacław Rzewuski Wda Krakś Hetman Polny Kor. y
Syn Jego Starosta Doliński Poseł z Wdztwa Podlaskiego, a
że z Rozkazu Xcia Repnina, a raczey z Namowy solium ap=
petentis z mieysca obradom publicznym poswięconego ci
godni Senatorowie y Poseł, z Pałacow za gwałtownym pod
stąpieniem w Nocy Żołnierza Moskiew. Warszawę całą otacza
iącego w Niewolę są zabrani do Moskwy zaprowadzeni y
dotąd Niewolnemi. Nadto JW. Mł. Czackiego Podczaszego Koron.
w niwecz zruynowawszy dobra w więzieniu pod wartą Mo=
skiewską za zezwoleniem tegoż Intruza dotąd trzymaią.

Stroskana więc Oyczyzna wszych nieszczęśliwych Wierze S.K.R. Wol=
nosci, starożytnym prawom y swobodom traktaty y przymierza
z Sąsiedzkiemi Potencyami zawarte łamiących, Gwarancyi Mo=
skiewskiey na Radzie Warszaw. Anni 1767. akkowaney niemogąc
znosić y cierpieć, widząc oraz że Moskwa w Rzpltey wolney
Krolow ustanowienie swoiey przywłaszcza potędze, Prawa Na=
rodowi Polskiemu gwałtownie przepisuie, wolne na Seymach
y Seymikach Posłow głosy do swego ukazu broni y orężem
przymusza, a sprzeciwiaiących się po nieprzyiacielsku niszczy
y dobra ich pustoszy, zbory Kalwinskie y Luterskie y Schizma=
tyckie pomnaża tychże Dyssydentow do Senatu, do Trybuna=
łu, Ziemstw y Grodow, do Dygnitarstw Stanowi Szlacheckiemu
Wiary S.R.K. szczegulnie przyzwoitych przeciwko prawom y tra=
ktatom przypuszcza mianowicie do Kleynotu Szlachectwa na
przyciśnienie y zruynowanie Domow Szlacheckich Polskich
starodawnych, niezliczoną liczbę nieznanych nigdy w Polszcze
ludzi y bez żadnych czasów Rzpltey prodeiso Skartabellatu
przypuszcza przyznaiąc onym capacitatem ad omnia munia
et officia Regni et M. D. Lithwaniae.

Chłopow na Ukrainie w Woiewództwie Kiiow. Podol. Wołyn. y Bracławe
buntuiąc, iednemi Regimenta Ross. kompletnie, a drugiemi chłopstwu
krew szlachecką iako się w tych latach stało, /: około 40000. ludzi różney
kondycyi wyrznięto. /(a)/ rozlewać wolno pozwala, y tychże chłopow
własnym Panom od winnego oddala posłuszeństwa y inne przy
tym na uciśnienie wolnego Narodu wynayduie sposoby.
Temi więc Rzplta Polska y W.X.Litt. przyciśnione gwał-
townosciami, trzymaiąc się Traktatow Karłowickich z Nay. Por-
tą Ottomańską uroczyście y wieczyście zawartych, nieodstępuiąc
oraz od Traktatow Oliwskich przez ktory Gwarancyią y pomoc
Nayi: Monarchow Francuskich dla Rzpltey Polskiey y W.X.Litt.
iest ubespieczona, y rzucone to dzieło z Wyrokow Boskich spo-
rządzone rozporządzeniem. Kiedy Na Nas iednomyslnoscią
Narodu włożone wraz obywatelstwa własnego powtore świę-
nych obowiązkow urzędu pierwszenstwa Generalnosci poruczo-
ne zawsze czuć dotkliwie Oyczyzny zgubę y upadek obowi-
zuie od tych azardow w ktoresmy się wdali. Miłosć wza-
ey nam była powodem, do szukania zaś u Zagranicznych
Protekcyi ze stratą wszystkiego, z niebespieczenstwem nawet
naymilszego każdemu zdrowia y życia, chęć utrzymania krwią
Przodkow Naszych nabytey wolnosci w kray obcy usłała
drogę, a za cel wszystkich trudow, prac staran' y strat
y azardow Naszych przywrocenie Narodowi spokoynosci
y publicznego Rzpltey dobra załozylismy. Zapatrzywszy
niemniey nie ubiegaiące się w gorliwosci dobra Pospolitego
Przeswietne Wdztwa Kor. do iednego z nami celu zmierzaiące
y nierozdwoionym duchem Miłosci Wiary praw y wol-
nosci Oyczystey tchnące, Nieodrodni tychże Oyczyzny Sy-
nowie Obywatele Kor. y W.X.Litt. z swoich Wdztw. Gdy
podobnie krytycznych doznawszy z doswiadczenia swego
skutkow, iż z myślą y sercem z Konff. na dniu 7. Mie-
siąca Listopada w R. 1769. w Białey uroczyscie akt unii
Prowincyi Kor. y W.X.Litt. spisawszy pod Generalnym
Marszałkiem W.X.Litt. JWMR. Michałem Pacem Star.
Litewskim męzem w Oyczyznie cnoty zasługami zna-
komitym Wiary y Praw Oyczystych gorliwym obron-
cą, ktoremu w nieprzytomnosci Marszałka Generalnego
Konff. Kor. tymże aktem Vicaria w generalnych radach
przyznana dyrekcya. A gdy iuż takie całego Narodu
nastąpiło sił y umysłow ziednoczenie spodziewać się potrzeba

/a/ Zydow Szlachty y xięży. Dzieci na spisy brano y w studnię rzucano. Matki ciężar-
ne rosparano.

iż przy pomocy przyiemnych nam potencyi, a potędze N. Porty Ottomańskiey tak prawa y swobody Rzpltey, iako też Religia, tym gruntowniey umowione będą, im prędzey Oyczyzny Nieprzyiaciel pokonany będzie z ktorego postępkow, że iest nayprawdziwszym postępkiem przez potencyą Moskiewską na Tron Polski wyniesiony, y przeciwko prawom Narodowym wprowadzony Intruz, przeto onegoż iakośmy do żadnych Rzpltey Rządow dobrowolnie niedopuścili, tak ie drzym węzłem y związkiem z WXLitt spoieni praesentibus nie dopuszczamy oddalamy y odłączamy. Actus publicos et privatos in quibusvis judiciis Subselliis seu officiis pod imieniem Stanisława Augusta Subsecutos za nieważne in perpetuum deklaruiemy, y determinuiemy. Interregnum ogłaszamy prześwietnym Wdztwom Ziemiom y Powiatom Kor y WXLitt: y locum tenens dyrekcyi obrad generalnych Kor JWMMP. Pac Starosta Ziołoski Mar: Gen: Konff: WXLitt. wydawszy swoy uniwersał toż bezkrolewie ogłaszaiący po wszystkich Wdztwach Ziemiach y Powiatach Kor y WXLitt: rozesławszy publikować y do każdego Obywatela wiadomości podać aby roskazać raczył. Tegoż JWMMP. Marszałka WXLitt upraszamy wszelkie sądy iurisdykcye obrady ubivis locorum sub nullitate judicatorum y resultatorum tamuiemy, y sędziow takich ktorzyby przeciw tym wyrokom Konff: naszey sądzić odważyli się, y senatorow y sędziow, ktorzyby na rady iakie zezwalali y radzili za nieprzyiaciol Wiary y Oyczyzny uznaiemy. Ażeby iednak sprawiedliwość święta w Krolestwie całym nieustawała, sądy swoie Konff: dokąd Generalna Konff. niezbliży się do swego Kraiu tantisper in solitis quatuor articulis Castrensibus expedyowane będą.

Poselstwa Warszawskie do Narodow Moskwie sprzyiaiących wyprawione z ich instrukcyami Annihiluiemy, y za nieważne in perpetuum mieć chcemy, y Konff naszą dla utrzymania Wiary S. Praw Rzpltey Starodawnych Kontynuować do ostatniey Krwi Kropli będziemy. Do ktorey to Konff: aby Wdztwa Kor zaraz nieodwłocznie z woyskiem komputowym pod komendę, ktora ordynansem JWWMMPana Potockiego Podczaszego Litt: y generalnego Woysk Kor komputowego y Konff: Regimentarza wyznaczona będzie. Ktory to Uniwersał ażeby w Xięgi Ziemskie, Grodzkie, y Mieyskie był wpisany ogłaszamy y żeby z Ambon po Kosciołach Cerkwiach był publikowany mocno zalecamy y aby go imieniem Rzpltey WMarsz: Gener: podpisał pieczęcią Konff: Kor stwierdzić zaraz upraszamy Działo się w Warnie d. 9 Aprilis 1770.

Michał Ch: Krasiński P.R. M. G. Konff Kor
Jacek Antoni Kochański Konff: Kor Konsyliarz
y Jeneralny Sekretarz

AKT ogłoszenia Bezkrolewia Gener: Konfederacyi

My rady Duchowne y Swieckie etc etc

Strata rzeczy iey własny oznacza szacunek przemieniona szczęśliwość poźno jey słodyczy kosztowac pozwala. Upłyniona z ostatnim Augusta III panowaniem pomyślności, dzisiay=szych okropnych czasow przykrość y gorycz nayiaśniey szym sposobem poznawać y czuć daie. Pokoy kilkadziesiąt lat nieprzerwany, w naywiększych sąsiedzkich woien zapale, granice całe wolność we wszystkich swobodach swoich nie zagięłona, prawa zachowane, y pełnione, Religia S. K. R. przykładem Panuiącego okazalsza, wzaiemne przymierza czyli pacta conventa dotrzymane, miłość Krola ku ludowi poświęcona, ludu wierność ku Krolowi, po całym Kraiu bespieczeństwo dostatek handlow y obfitość, te były skutki Panowania Augusta III.

Szczęk broni, rzeź obywatelow, napełniony kray cały obcym a z naszych Maiątkow karmionym y płatnym Zołnierzem, od wszystkich sąsiedzkich granic zatargi, nay solenniejszych traktatow złamanie, wolność u nog Tyranii y iedynowładztwa konaiąca, prawa Kardynalne dawne zdeptane nowe ubespieczenie gwałtem osięgnione: go dostoieństwa y wciągnienie Rzpltey w podłość poten cyi Moskiewskiey Spisane Religia Kat. Rz: zdeptana, Panuiący Tron wszystkich Tyrannow przykładem narodową y obcą bronią strzeżony. Senatorowie y Posel z krzeseł y Mieysca swego świętokradzką ręką wydarci, lud cały w rospaczy Prowincye Rzpltey (czego swiadkiem Ukraina y Kurlandya.) Moskwie podane, po całym Kraiu wszerz y wzdłuż zaięty pożar, słowem płacz, nędza, ubostwo, spustoszenie, zaboystwa, gwałt, Niewola, Kaydany, łancuchy, spisy, noże, laski, y roznego okrucieństwa instrumenta są to właściwe y istotne znaiome Stanisława Poniatowskiego Intruza y Uzurpatora Tronu Polskiego.

Daie Bog w gniewie swoim Krolow na upokorzenie pod mocą Nayewyższey ręki, znosilibyśmy ten bez kary gdybyśmy według pozwoloney nam przez też opatrzność wolności sami sobie Jego wybrali, lecz narzucony przez bron Nieprzyiaźney Bogu y ludziom niewdzięczny wszystkie społeczności y przystoyności stargawszy obowiązki Religiy S. Kat: zdradziwszy, y tey wyparłszy się, świętnie

Pańskie, y w nich mieszkalne Taiemnice, Domy cnoty y bespieczeństwa przez swoich zgwałciwszy y znieważywszy, dopełnił gniewu, y Kary przebrał miarę, sam ieden powszechnego złorzeczeństwa stał się celem.

Widziała Europa wzdarzaiących się Państw odmianach y uzurpatorow szczęśliwych, ale ci bezprawnie naywyższą władzę osiągnowszy prawnie ią y łagodnie na potym sprawowali. Ta wszakże nadzieia szczegulna y nasze opoźniła determinacye, Ważyliśmy się między offiarą części swobod y prerogatyw naszych, a między chęcią oswiadczenia krwią niewinnych. Mniemaliśmy że przyszłe stod szego obeyscia się kroki zatrą y w niepamięć dadzą smutnego przymusu szlady, ale kiedy gwałt zaczął dzieło /: czego swiadkiem pod flintami Moskiewy y nadwornymi Konwokacya y Elekcya :/ kształciła go zdrada y zmowa z Nieprzyiacielem /: swiadkiem Konff: Radomsk: / umowiła y stwierdziła Tyrannią swiadkiem podięty bunt Ukrainy y wszędzie podobny z poddaństwem naszym tentowany postępek, swiadkiem prywatne Delegatom do rożnych Dworow instrukcye, swiadkiem Senatus Consilium naygorliwszych obywatelow y obrońcow Oyczyzny buntownikami zowiące. Swiadkiem komissyi przez siebie rządzoney wydane ordynanse wysłane woyska Rzpltey y nadworne pułki na znoszenie w rożnych mieyscach Konff: swiadkiem nędzny niewolnik raniony, zbity, wpołnagi Kaydanami nagięty w Zamku Warszawy, dla napaszenia okrutnych oczow nie dla sławy, kiedy Traktat Karłowicki złamany przeciwko scisle złączonemu przymierzowi Rzpltey Porcie Ottomańskiey, woyskom Moskiewskim wspolnie oboyga Państw nieprzyiacielskim znaczne taiemnie y otwarcie posiłki dawane, kiedy upamiętania się, y końca krwie przelania, Kraiu spustoszonemu żadney, by nayd[illegible]szey niemożna mieć nadziei, przeto znosić dłużey, dyssymulować daley, wziętych niedopełniać determinacyi byłoby powszechne zawodzić oczekiwania, pozwolić występkom dłużey się cieszyć, tyrannii szerzyć się bezkarnie, zdradzać narody, zdradzać poprzysiężone przez nas cele y obowiązki.

Kto bowiem tego wszystkiego niewidzi oczywiscie, że krol chociażby naysolenniey naywolniey nayuroczysciey y nayprawniey obrany, poprzysiężonych a z natury swoiey w Państwie wolnym kondycyonalnych paktow niedotrzymawszy, od nieprzyiaciela nietylko nie zastawiwszy, ale go ieszcze na karki wolnego ludu sprowadziwszy, czyliż takiemi postępkami nierozwiązałby obowiązkow posłuszeństwa. Nieobrocilżeby na głowę swoię pomsty

y orzja? Coż dopiero? y iak daleko więcey Intruz, Uzurpator, y Ty=
ran? Niewiemyż mimo liczne Kardynalne Narodu Konstytucye
1668. y 1736. ktoremi nietylko wprowadzenia Woysk obcych
ale nawet przez Posłow Cudzoziemskich wszystkie intrygi w
Elekcya Krolow Polskich są zabronione. Niewidzieliżmyż na
Dniu zaczynaiącey się Konwokacyi przy Pałacach Naypier-
wszych Dygnitarzy Obywatelow kozackich, y rożnego woyska
Rossyi rostawionych pikiet? po wszystkich ulicach aż
do Zamku, y sam Zamek zbroynym Żołnierzem, y nad-
wornemi Ułanami osadzony? weyscia do izby powszechney
rady wszystkim wolney, samym tylko Partyzantom za
niesłychanymi dotąd znakami otwartey? Niewidzieliż=
myż Marszałka Starego Laski, y protestuiących się Posłow
życie uniesi ledwie szczęśliwych? Niewidzielismyż Mani
festow w czasie wraz przez 40. Senatorow y 40. Posłow po
Zniey daleko liczniejszych o gwałty zaniesionych?
Jakim czołem Stanisław Poniatowski wymuszone uży
mać może Dyploma, gdzie Konwokacya pod bronią Mo-
skiewską, y głosnym po całey Europy gwałtem swoie
moc przestąpiła, formę rządow wzruszyła, y prawa dawne
pokassowała. Gdzie Elekcya akt szczegulny sprawowa
nia naydelikatnieyszey wolnosci Polskiey pod Konfi: cze
go swiadkiem ustawy tego Seymu w punkcie o Gorach
Olkowskich, odprawiona; gdzie wyrychtowane pod bronią
przy uszykowaney Nieprzyiacielskiey piechocie armaty że
wszęd w koło otaczały obieraiących y groziły. Gdzie Prowin
cya Pruska wprzod Generał przed Konwokacyiny w Grudzią
dzu Moskwy Woyskiem pod komendą JW. Generała Zbier
towskiego oddanym maiąc zepsuty y rozerwany poźniey
o nieprzełamane obywatelstwa od uzurpatora Tyranniy podeyrza:
na mimo wyrażone prawa nietylko przywileiow przystąpienia
Jey do Korony Polskiey iak nayuroczyściey obierania Krolow Pol=
skich ostatnich Dziedzicow wolnosc Elekcyi na przytomnosci
Ziem Pruskich y innych kresach zasadzaiącey y gruntuia
cey niebędąc przez prawne Uniwersały zawołana tey ominie=
maney Elekcyi przytomną niebyła ex libertate Suffragiorum
nie partycypowała, y w osobliwym czasie Manifestem na u=
właczenie prawom swoim nieważnosci teyże Elekcyi dowio
dła y ią wsparła. Gdzie Woiewodztwo Krakowe przez przenie
sioną Koronacyą, z zaszczytow y przywileiow swoich złupione

Upada więc w mocy swoiey rzeczone diploma, ktorego nayistotnieysza iest własność, iżby było wolnym, y dobrowolnym, lub przynaymniey na wolnym Seymie przyiętym, umocnionym y popartym. Niebyło wolnym bo pod bronią Moskiewską pod przewazaiącą ducha Ambicyi mocą pod Armatami, y flintami spisane, niebyło popartym, bo żadnego od Smierci Augusta III niebyło wolnego ani prawnego Seymu na każdym aż do ostatniego Seymu Radomg panował gwałt y wymus, także Repnina z roskazy. Taż uzurpatora chciwość y zdrada, taż zaprzedanych adherentow podłość, też same cnotliwych obywatelow prześladowania ucisk y kaydany.

Damyż imie Seymów, a ieszcze walnym takim ziazdom, gdzie Poseł obcy prawa pisał, w gorzkiey niewoli iarzmo swobodne karki wprzęgał, delegacye z przeniesioną do nich władzą ustanawiał, tym prezydował; gdzie tytuły Rzpltey odięte, gdzie Biskup Grecki przez nominacyą swoię Moskiewską podany, zadnego charakteru w Narodzie niemaiący, wszystkich Narodowych y cudzoziemskich Posłow podsiadał, gdzie Senatorowie, iako się rzekło, z krzeseł wywleczeni; nie Seymy to więc nie Seymy ale bez składu, bez formy straszydła, y nayobrzydliwsze w wolnym Narodzie monstrum, ktoremu podobne wszystkie z niego wypłynione Akta, y Diploma.

A tak reassumuiemy wszystkich Prowincyi, Woiewodztw Ziestw Ziem, y Powiatow lauda, reassumuiemy wszystkie nasze Uniwersały, poprzedzaiącym sposobem ostrzeżenia wydane, explikuiemy intencyą nasze że skargi zażalenia przeciwko Moskwie w nich zawarte obowiązuią Moskwę iako instrument, y exkuzuiących Stanisława Poniatowskiego, y Iego familią y Adherentow iako pierwszą przyczynę, iako radą natchnieniem y pomocą złączonych. Reassumuiemy Instrument Sub Actu 1770. 19 Apr: podobnego interregnum ogłoszenia przez JW Pana Marszałka y Regimentarza Generalney Konff: pod imieniem Konff: Barskiey całemu Narodowi naytnakomitszych. Przychylamy się do Manifestow tak w czasie Konff: przez nayznacznieyszą część Senatu y Posłow, iakoto JP. Małachowskiego Krayszego Kor: Starey laski na ten czas Marszałka poslediemi gwałtami y wymuszonemi recessami niby przyiętych Przychylamy się do Manifestu JOXcia JMci Karola Radziwiła Wdy Wileńskiego przeciwko gwałtom Consequenter contra acta facta Konff: Radz pod datą 1770 d. 3 Martij w Aktach Generalitatis Zaszłego, przychylamy się do Autentycznego przez nas stany pod datą tegoż Roku in Aprili. Przychylamy się do Generalnego Manifestu w oczach całey Europy przyczyny y pobudki nasze przeciwko gwałtom przemocy Moskiewskiey usprawiedliwiaiącego w R 1769 d. 15 Apr: publikowanego, y tych

reassumuiąc treść bezkrólewia od Augusta III trwaiąca ogłaszamy iako raczey ogłoszone przez JO. Xcia JMci Łubieńskiego Prymasa Korony Polskiey y W.X.Litt. wspieramy. Trwaiące od śmierci Augusta III Interregnum całemu Narodowi in ordine Konwokacyi y Elekcyi poźniey sub nomine usurpatora związki ziazdy spiski y same etiam Konfederacye iako pod bronią Moskiewską cum omnibus onych factis kassuiemy y za niebyte deklaruiemy.

Tak więc gdy w sprawiedliwości sprawy naszey zaufani chętnie na obronę Oyczyzny niesiemy y poświęcamy życia wzywamy wspaniałey pomocy y posiłków od Nayiaśnieyszych Gwarantów do zasłony praw swobod wolności, całości niepodległości Rzpltey przez traktaty Oliwski, Karłowicki, Wiedeński y inne obowiązanych którym iako nigdy naymnieyszey infrakcyi nie daliśmy przyczyny, tak przy całości tak przed całą Europą protestuiemy się.

Wzywamy was współbracia przezacni obywatele zaspokuycie nieufność waszę, wierząc zupełnie tym których pierwszeństwa osobliwszym charakterem na czele waszym postanowiliście zrzućcie tę szkodliwą z nieprzewidzianych pobudek baczność waszę, Ocućcie dziedziczną przodków waszych gorliwość, męstwo, y rezolucyą, złączcie wspólny oręż podnieście go y w krwi deklarowanego Nieprzyiaciela, Moskwy, y w krwi deklarowanego Tyranna Stanisława Poniatowskiego zmyicie hanbę y obelgę Narodu. Błagaiącie sławnę popioły sakryfikowanych, a drogę wam pokazuiących y formuiących do chwały mężow. To wam złożony w swoich taiemnicach Bóg każe, tego wzgardzona czeka Religia, wołaią prawa y wolność, y ostatniego upadku spodziewaiąca się Oyczyzna.

Ziazd rad przyszłych skoro tylko od broni Nieprzyiaciel:skiey wolnymi będziemy wyznaczemy na ukaranie zdradliwych Oyczyzny synów Nieprzyiaciela Adherentów Stanisława Poniatowskiego Intruzora Uzurpatora Tyranna y ieżeliby ieszcze utrzymać się, partye iakie zgromadzać, y na rod mięszać ważył się, naznaczaś wszystkim otwartą lub taiemną mocą tegoż y z nim złączonych prześladować qua capita invindicabilia bez żadnego na życie względu żnosić nietylko dozwalamy ale amore publico obliguiemy y zalecamy. Woyskowym zaś wszystkim którzyby go odstąpiwszy z nami nieodwłocznie łączyli się amnestyą y przekreptą względy przyrzekamy. Datt. w Obozie pod Konieczną d. 9 Aug: Anno 1770.

Dalsze opisanie tegoz Uniwersału w Zupełności uczynionego.

My Rady Duchowne y Swieckie, Konsyliarze y Cały Stan Rycerski Koronny y W. X. Litt. Związkiem Generalney Konff. złączeni.

Rozjątrzać na nowo rany, a lekarstwa skuteczne odrzucać sposoby, nie zwalniać, ale tężey przyciskać, więzow nie skracać ale na nowo co raz wymyślać prześladowania sposoby, iest to gwałcić prawa ludzkości rwać związki wzaiemnych umow łamać wszystko to co iest nayświętszym w prawie narodow y w prawie natury roztowarzyszenia się znakiem. Patrzy iuż dawno z zadziwieniem się Europa, y doyrzeć niemoże ktoreby były istotne przyczyny Narod Polski wolny y swobodny od pierwiastkowego ustanowienia swoiego krwią krolow swoich nigdy niezmoczony. Narod pod ostatnim a słodkim dwoch Augustow panowaniem szeseset kilku lat pokoiem kwitnący. Coż ten Narod tak rzędnie rozrywa? tak zuchwale niszcza? tak okrutnie dręczy? Nayenotliwsi Obywatele pod buntownikow pokryci imieniem wyższą silnieyszey ręki nagięci mocą prześladowani, w własney krwie zmyci rozsypani częstokroć, albo w gsiedzkich granicach tułacze, albo od nich biezowani, y kaydanami obciążeni, niewolą przymuszeni, a zatym iesteśmy w oczach Boskich, bo ten iasnie widzi oczywistość intencyi naszych widzi razem nayskrytsze zakryte zuchwale, y bezkarnie dotąd tego prożnie zażywaiących imienia. Ale w oczach całey Europy, w oczach sprzymierzonych Narodow, w oczach Nayiaśnieyszych do straży Gwarancyi bespieczeństwa naszego obowiązanych Potencyi smutney stanu naszego ruinie obraz usuwaiąc zasłony, a fałszywych umkrętwszy kolorow rzecz iaka iest w istocie swoiey publicznemu wystawić światu y iak naypewniey dowieść, że Familia Czartoryskich podłych y przedaynych adherentow gminem zmocniona zuchwałym y nieograniczonym ambicyi Panowania duchem publicznych nieszczęść naszych początkiem była, źrzodłem ktore za czasem w krwawe zebrało strumienie. Teraz ieżeli przez złączenie się nasze wcześnie niezałożemy tamy ostatecznym z łez y krwie naszey obywatelskiey wezbranym rzeki zalaniem.

Mani festuiemy się tedy przed Bogiem ktorego istność y wszechmocność prawowiernie wyznawaiemy, że

nie obce podmowienie, nie zazdrość, nie zemsta przez nas mowią Lecz Bogu Oyczyznie winna wiara, nadto częstym przekonana doswiad czeniem całey Rzpltey. swoim tak długim y nieprzerwanym nieszczęsciem, iż daley obojętnym patrzyć się niemożna okiem na skryte sidła które ustawiczne plątaią trudnosci, nowym a iedno na drugie częstym grożą niebespieczenstwem, schodzi Rzpltey na iawnych y sprawiedliwych przyczynach, czemu w każdym domowego, y cudzoziemnego Nieprzyiaciela swego kroku tak trwożliwą? czemu tak czułą niedawni ostatnich lat roztrząsłmy intrygi, cosmy w naszych umysłach uczuli nacosmy się oczyma własnemi zapatrywali, poprzedzona od czasu ostatniego Interregnum przebiegłymy delegacyą. Inne nader kutych zdrad podkopywaney wolnosci, na obalenie praw y narodowych swobod z użytych sposobow wszędzie znay dziemy szlady.

Kuta iuż dawno obłudna ręka kaydany, daley kopała prze pasc w którey by nieostrożnie wprowadzonych z wiarą wol nością y prawami zagrzebawszy gwałtownego Tronu rzucić można było fundamenta, za życia ieszcze nieod załowaney pamięci Augusta III, Familiy swobodom przy chylne ale Oyczystym Nieprzyiazne sposobom y szkodliwe wynalazłszy początki

JP. Poniatowski Stolnik Litt: JP. Kieyzerlingowi Pełnomocnemu Po słowi Moskiew podał punkta, z których nader iawna rzecz kto Pe tersburskiemu Dworowi płatny, iakim sposobem broń wczesnie do Bykowa może być zwieziona, iako podrzuconymi pretextami Regimenta Moskiew w kray wprowadzone być maią, iak narod zastraszyć, iakiemi krokami y sposobami przez Pio tra Alexiewicza względem Polski zażywanymi iść y po stępować potrzeba. Dystyngwowane Memoryały w tymże czasie przez tegoż JP. Stolnika z wiadomoscią Familiy w Gabinecie Kanclerza Czartoryskiego zdradliwego Oyczyzny swey Ministra, z Ministrow Krolowi y Rzpltey wiernych dopraszaiące się satisfakcyi powlekone pretextem sta sprawiedliwosci. O Kurlandyą dla Birona staranie, iak dawno całey Rzpltey iak okrutną Nayiasnieyszemu Ka rolowi Krolewiczowi Xiążęciu Kurlandzkiemu uczynili krzywdę, którego Prawa, Inwestytura, wszystkim Europey skim Monarchom dosyć iawne.

Komuż mimo tylekroć praktykowanych Trybunałow Kor: Zry
wania, zamięszania y tumulty tegoż JW. Poniatowskiego, w osobie wła
sney familiy, zaś przez rady, y dowodne sposoby tayne było zabiegi zry
wać rozproszyć Trybunał w Wilnie usiłuiących z sprowadzoney z
boyga narodu gromady tumult wzruszony, z konsystencyi swoiey
Komputowy Żołnierz z Nadwornymi swoiemi y Adherentami zmocniony
y spisany pod tytułem predominiy JWXcia Radziwiłła Wdy Wilens na
blankiecie Manifest ktory podpisany kto wie na iak szkodliwy u Dwo
ru Petersburskiego może obrocił koniec? w trącony w cywilne rady Mo
skwę uproszono żeby głęboko w kray w granice Litt: pułki swoie na
rospędzenie Trybunału Wilens posłał, Wchodziła ta Moskwa kilka
krotnie na pomoc Czartoryskim do robienia Konff. Krolowi na ten:
czas miłe panuiącemu przeciwney Oyczyznie szkodliwey. Ani cofnę
To się do swego kraiu toż Woysko pierwey, aż na poruszenie Wszyst
kich Potencyi na śmierć Augusta III zerwała wszystkie tamy pełne am
bicyi Czartoryiskich Proiektow, zwolniła zuchwalstwa cugle ich z sześcia
czyli siedmią Senatorami dawno tym końcem kapitułowanymi z Ta:
czonemi z Familią w czasie zaczynaiącego się interregnum. Pisali do
Moskwy imieniem Narodu, y w opiekę Moskiewską oddali ~~Moskwy~~ Polskę
Seymy przedkonwokacyonalne po naywiększych mieyscach pod bronią
Moskiewską odprawione, w wielu mieyscach krwią gorliwych Obywate:
low zmazane, gdzie moc cnocie ustąpić musiała. Pod pretextem strze
żenia Magazynow Moskiewsk w Prusiech Polskich osadzono Corpus w Gru
dziądzu mieyscu obradom y Generałowi Pruskiemu przyzwoitym y
zwyczaynym, y tubo JP. Kieyserling naysolennieysze dał przyrze
czenie w rece JWXcia Prymasa Łubieńskiego, że ani w Grudziądzu
ani w Warszawie żaden Żołnierz niepostanie, znalazła restrykcyą
Familia Czartoryiskich y naysolennieyszym obowiązkiom bo za
życzeniem się Obywatelow JW. Poniatowski Generał w tych mien
dygnitowany Wołtwach bez naymnieyszego pretextu szczegulnym
końcem wzniecia tumultow y zamięszania w oczach Ziemianskich
tam znayduiące się, według prywatnego danego sobie od Familiy
zlecenia JWu Homentow Generałowi Woysk Ross: dał ordynans opa
sać bramy opatrzyć, niektorym obywatelom warty przydać Generału
niedopuścić. Obywatelow imie y powszechne podeptać prawo. Coż mo
że być zuchwalszego podchlebcy? Obrońcy swobod. y Oyczystey wol
nosci przywłaszczać sobie charakter, a wspołziomkow pod zagranicz
nych oddać ukazy. Coż może być absolutnieyszego? Niost skuteczną
y wspolną wszystkim tym gwałtom pomoc zły obywatel gorszy
Senator JW. Mostowski Pomorski natenczas dziś Mazowiecki Woda
przeciwko ktoremu iako publiczney spokoyności natenczas wzru
szycielowi distinctam agendi viam zostawuiemy. Gorliwa o prawa
swoie Prowincya manifestuie się in tempore o zdradę y tak

złośliwy postępek, ale nie mogąc być natenczas dobrze obiaśnio
ną, kto tego dzieła był Autorem sakryfikowała wspaniale
nadwerężenie praw swoich wynikaiącym z publiczney spo
koyności pożytkom. Szła zatym z całym narodem, lecz
któż proszę wielkość wyrazi zadziwienia, gdyśmy widzieli
że nie tylko taż sama Moskwa, ale nawet od Instant Cor-
pus mimo nayuroczystsze imieniem JMPeratorowy JMci
przez Posła Ross. iako się rzekło przyrzeczenie, że żaden
żołnierz obradom naszym konwokacyinym przeszkadzać
niebędzie, dniem y nocą ku Warszawie maszerowała gdzie
poddana pod ordynanse Familiy Czartoryskich dawno
temu domowi zaprzedana, że wszystkich stron otoczyw
szy Warszawę y iakoby nieprzyiacielską Fortecę ścisle
oblokowawszy, Xże Czartoryski Wdz Ruski P. Poniatowski
Stolnik Litt w Ziemi Warszaw na tenczas ukrywaiący się
głosili publicznie, że dla wewnętrznego pokoiu utrzymania
dla zapobieżenia domowey woynie, nie tylko na kole, ale y
w samey Warszawie Moskwa być musi, y po wszystkich
ulicach aż do samego Zamku warty trzymać będzie. Nie zo
stawiono iuż daley mieysca wątpliwości, kiedy wszyscy nad
worni Ułani Zbiór konnych żołnierzy przez Familię y two
ich Adherentów sprowadzeni, razem z kozakami y Moskala
mi wartę po ulicach zaciągali niesłychanemi dotąd w
narodzie kommendami, bodaj w naypodleysze czasy trwaiącey
infamiy wszędziwemi cechami siebie y Partyzantów swoich
oświadczyła.

Podzielił się na owczas umysł obywatelów na dwie części, iedna
to się iednym ile chytrem zawsze remonstracyami uwiedzionym,
że niechęć między Familiami iakiemsić grożiło wzruszeniem
Drudzy okazałymi mniey zasłonioni pozorami, widzieli iawnie
naygwałtownieyszemi środkami wysłaną do Tronu drogę otoczo
ny Senat, y Izba Poselska zbroynym żołnierzem, rozmaitą bro
nią obywatelskiemu życiu grożącym wszystko to skutecznie
perswadowali krwie niewinney obywatelów oszczędzaiąc przez
łagodne upewnienia wspólnym obywatelom na przyrzeczenie
Posła Monarchini Moskiewz fundującym się y wreszcie do
obrony swoiey przeciwko takim insultom żadnych przedsię
środków niebiorącym, umknienie się y wyiazd z Warszawy
czyliż niedosyć było na tey narodu wewnętrzną nad wszystko
szacującego spokoyność oboiętności? Niedosyć z mieysca rady

wszystkim otwartey natenczas tylko grożącym y samey potomności przy kładem? ognistą bronią zgromadzonych nayznacznieyszych, y nayzasłużnieyszych w Oyczyznie oddalić mężów? prześladować ich iescze okrutnie potrzeba było. Poszła część iedna, pod komendą JP. Poniatowskiego Podkomorzego Kor: y Branickiego, za JW. JMPanem Branickim Kasztelanem Krak: Hetmanem W.Kor: y wielką częścią Senatu y Rycerstwa Polskiego goniąc ich za granicę. Poszła część druga dla niszczenia y rabunku dóbr JOXia JMci Radziwiłła Wdy Wileńs. Nędzny y nader prożny pretext w każdey Rzpltey przeciwko Familiom zasługami y wiernością w Oyczyznie swoiey sławnym, oskarżenie bez fundamentu y dowodu przywłaszczonego albo pretendowanego prædominium: tak wcześnie Oyczyznie swoiey gotować kaydany, zagraniczne sprowadzać woyska, oblec y osadzić Seymową Stolicę, nayzasłużeńszych wygnać z Kraiu, bliskie super æqualitatem, iednym w Xiążęcych tytułach drugim w posągach y monumentach gotować dystynkcye, a kogo innego o prædominium oskarżać. Czyż może bydź co chytrzeyszego? Sami Dworów Wiedeńskiego y Wersalskiego postowie, w tym czasie Konwokacyi gwałtów nayłepszemi mogą bydź świadkami gdy z tey przyczyny od Dworów swoich byli rewokowani. Zastanowmy się teraz w tym mieyscu. Kto dawno z zagranicznemi Posłami osobliwie Keyserlingiem Posłem Moskiewskim na wolność Polską kuł kaydany? Familia Czartoryskich. Kto wewnętrzną Kraiu naszego wzruszał spokoyność? Kto Familie mięszał y kłócił? Kto Trybunały zbroyną ręką zrywał? Kto w Trybunałach przez pieniądze intrygi y codzienne fakcye a z tąd niesprawiedliwość zaszczepił? Familia Czartoryiskich. Kto pod pozornemi pretextami pod miecz obywatelów oddawał? Familia Czartoryiskich. Kto okazałość Kraiu naszego Xięstwo Kurlandzkie hołdowniczy Dworowi Petersburskiemu w osobie Birona uczynił Moskwie? y niejako od ciała Rzpltey oderwał? Familia Czartoryiskich. Kto wczasie zaszłego interregnum kilku do siebie przybrawszy Senatorów imieniem całego Narodu w opiekę Moskiewską oddał Polskę? Familia Czartoryiskich. Kto mimo Kardynalne Prawa Narodu pod naysurowszymi karami zaciągnienia Woysk obcych do Kraiu zakazujące Moskwę sprowadził? mieysce rady y bespieczeństwa zgwałcił? obozom w cudzych y swoich pałacach y ogrodach Moskalom y Kozakom stacyą naznaczył? Familia Czartoryiskich. Kto miły rząd Kraiu pod siebie ogarnął? Kto pod tytułem Marszałka Generalnego Kapturów polniey Konf: Kor: przez prezydencyą Seymowi Konwokacyonalnemu Dyktatorem wolnego Narodu zrobił się? Kto teyże Konwokacyi

moc y naturę przestąpił? bo formę rządów naruszył, prawo iednomyślnością stanowione wiekami y przysięgami stwierdzone skassował, pretextem komissyi pod Króla wówczesnie proiektowanego przywłaszczył. Kto equilibrium wolności przez ten sposob zruynował? Kto Hetmanom, ktorym w czasie interregnum straż granic uchwalona, władzy odebrał? Familia Czartoryiskich. Kto aby dalsze zagraniczne posiłki wzywane były nalegał? Kto na uciśnienie Kraiu cła Generalne zastawił? Kto Trybunały stanowił y głupie podzielił? Kto na prześladowanie y zgubę nayokazalszych y naycnotliwszych z Senatu y Stanu Rycerskiego obywatelow do łączenia się z pułkami Moskiew. Woyska Ordynanse wydawał? Kto pod imieniem JP. Brzostowskiego sobie przyiaźnego a Konff. Litt. Marszałka wszystkie dobra JOXcia Mci Radziwiłła Woy. Wileń. konfiskował y z nich Millionowe intraty wybierał? Zamki y Artyllerya w possessyą obiął? Skarbce porabował y zniszczył? Familia Czartoryiskich. Kto Ordynacyą Ostrowską directum Rzpltey patrimonium w naturę dobr dziedzicznych zamieniwszy omiedzy siebie y swoich adherentow rozerwał? Kto tłumem nowo kreowaney Szlachty narod cały upodlił y zaraził? Kto nowe krzesła w Senacie stworzył y wymyślił. Kto naturę dobr dziedzicznych ante unionem nadanych zainvestyował? Kto postow na rożnych mieyscach gwałtem po czasie y po odprawionych Seymikach otoczywszy mieysca obradom naznaczone Moskalami odmienił? Familia Czartoryiskich.

Opłakiwaliśmy iuż więc nieszczęścia Oyczyzny naszey, o zadziwienie się nad tym wszystkim za buntownikow osądzeni szliśmy tam gdzie nas nasze naganiały wyroki, gdzie potęga Moskiewska moc nachylała, y gdzie okazały dobra publicznego pretext chytrey prywatney ambicyi pochlebne okazywały cele Afekcyi: czas y termin tey fatalney do konca umknął zasłony, wytknięte zuchwałe przeznie przyiaciela oboży uszykowane woyska z daleka groziły pola Elekcyi z zatey szkodliwey zasłony swobodnemu Narodowi wzięty y pokazany Kandydat gwałtem na Tron nasz wrzucony y posadzony. Poniżeni Hetmani złudzone y omamione woysko dały nam czas nierychło poznać. Te wszystkie obietnice y pozory były oczywistą zdradą y zwiedzeniem narodu na pogrzebienie wiary y wolności szczegulnie na podniesienie siebie aż do Maiestatu. Nadziwi się teraz Tron

Polski niedźwigaiąc do tąd tylko albo krew wielkich Monarchow albo walecznych Rycerzow postrzegłszy wstępuiącego nie większemi niezasługami zaleconego. Zrywać albowiem Seymy iak JP. Poniatowski Stolnik Litt. w Roku 1762 uczynił, chcieć zrywać y rozpraszać Trybunały iak w Roku 1768 w Wilnie chciano, wszakże według praw naszych utrumą infamią. Dostrzegliśmy łatwo iak nędzne przyszłego Panowania nadzieie, iak okropne, iak ciężko grożące powierzchowney szczęśliwości przyszły skutki, które sposobem gwałtownie do tego zażytych srodkow mierzyć, y proporcyonalne wnosić można obarczenie. Atoli przez Woyska Moskiewskie przegrażaiące się na dobra Xcia Radziwiłła, Wdy Wileńskiego, Biskupa Krakowskiego, y innych dopełnionemi przykłady zatrwożeni y zalęknieni musieliśmy ieszcze być powolnieyszemi zwykłey y wszelką łagodnością pokryłey zdradzie która nie przestała czerpać w tych odmętach rożnych do omamienia Narodu sposobow. Stawiano nam przed oczyma przez podłych y za pieniądze poprzysiężonych sobie Podchlebcow, miłey przeszłych Piastow szczęśliwie nam Panuiących obraz. Odnowiono w pamięciach naszych te pełne prawdziwego uszczęśliwienia y swobodnych wiekow sławne w Historyach naszych świadectwa. Z drugiey strony straszne rozmyślne tylekroć powtorzone przysięgi o prawdziwym uszczęśliwieniu naszym. iuż to przed Bogiem y Jego SS. Ołtarzami, iuż powtornie wypełnione y powtorzone, ale iak nam pomogły te osobliwe przyrzeczenia, ktore niesłużyły na nic więcey, chyba tylko na powiększenie zdrad liczby, na oczywisty imienia tego, ktorego za swiadka wzywamy kontempt, y żelżywie wydarte zadawnione y liczną konstytucyami approbowane Województwom y Miastom przywileie. Akt koronacyi z Krakowa przeniesiony, insignia ukradkiem przywiezione, Archivum Rzpltey Diplomata, przywileie, pakta, y tym podobne originały wzięte do Warszawy, ażeby tym łatwiey w tenczas kiedy tego będzie potrzeba podłożyć ogień. Podciągnione pod swoią władzą pod wymyslnym komissyi imieniem woysko całe, wyprożnione nam skarby włożono na nas podatki a tym cięższe y okrutnieysze nas prześladowanie sprowadzona woysk Moskiews wielka liczba.

Nieskończoną by rzecz przedsięwziął, ktoby wszystkie te zdrady, wszystkie podeyscia wszystkie zamysły do obarczenia y pogrzebienia Rpltey Polskiey zażyte sztuki

dokładnie z okolicznościami opisać zechciał, które w gabine
cie XX. Czartoryjskich wynalezione na wywrócenie z gruntu Rpltey
wykute, wymuszone, y ustanowione były. Pociągwszy od X. Kan
clerza WLitt y od innych Ministrow. Takaż to Oyczyznie wiara?
Takiesz to quod Nobis Nocivi Severo? solennych przysiąg do
trzymanie? Godziż się tak ludzić y zdradzać Narod? iedne pu
blicznie przestępuiąc, a inne prywatne utwierdzaiąc instru
kcye naysłabszych, y naywinnieyszych zażyto pretextow po
zorne pierwszym obligacyom nadawszy imie. Wysłany do
Porty JP. Alexandrowicz coż miał w publicznych instrukcyach
nad same nowych w Polszcze rządów oznaymienie, a prze
cież Autentyczne listy Machmet Wezyra o niesłychanych
w Narodzie całym pięciu Artykułach niepodeyrzane daie
swiadectwo. 1mo że Rplta niema prawa żadnego stałego
y Kardynalnego, że niemoże odmieniać przepisanych rzą
dow Stąd iest w stanie prawdziwey Monarchij. 2do że for
mam Regiminis koniecznie odmienić potrzeba. 3tio że Rplta
napełniona iest buntownikami, ktorzy obalaią wszystko
cokolwiek dla Jey uszczęśliwienia stanowią Krolowie. 4to
że Moskwa w Kraiu naszym iest woyskiem przyiaciel=
skim, bez ktorego przemoc buntownikow y upokorzyć nie
można dla czego tenże P. Alexandrowicz tak w podanych in
scripto Originałach swoich iako y w osobnych Konferen=
cyach Nayuroczyściey w tym Nayiaśnieyszą Portę upewnił
y tak Porta z mieszkania Woysk Moskiews w Polszcze ża
dney trwożliwości y żadnego podeyrzenia mieć nie powinna
5to Przykazano JP. Alexandrowiczowi przestrzedz iż ktoby
kolwiek mimo tego doniesienia z Polakow lub cudzoziem
cow inną od swoiey rożną uczynił relacyą, azeby mu ia
ko Importunowi wiara niebyła dana. Czyż możeby ia=
wnieysza zdrada. czytać w przytomnosci zgromadzonych
Obywatelow inszą instrukcyą a inną przepisać y zalecić
prywatnie? Czyż może być fałsz szkodliwszy że Rplta nie
ma żadnego Kardynalnego prawa rządu y porządku w
pierwszym punkcie? a w drugim chcieć odmienić formam
Regiminis? Czyż może być kontradykcya więcey y bliżey
na własiem siebie zbiiaiąca? Pod tym buntownikow imie
niem tych czernie mężow ktorzy za dziedzicznych od
sławnych Przodkow swoich formy rządzenia odstępuiąc powagę

Ministrow iako posrednicą między wolnoscią y Tronem utrzymuiąc woi-
ne w radach dawali zdania. Czyż może być rzeczą fałszywszą ze Woy-
sko Moskiewskie iest przyiacielskim, upewniać wtenczas, gdy Narod
cały pod iarzmem ięczy, twierdzić, że żadnego z mieszkania tych
woysk w Polszcze podeyrzenia mieć niemożna, gdy w cale daleko
zmierzały, a blisko do złamania Traktatu Karłowickiego. Czyż
ciemne dowody na Seymie Convocationis traktatu Grzymułtowskie
go nigdy nielegalizowanego cum tanto praejudicio Naroda y Por-
ty ratificatio, gdy z drugiey strony traktatu Działyńskiego za-
milczenie, y opuszczenie w wiernym dotrzymaniu traktatu Kar-
łowickiego, y w nim zawartych obowiązkow Tureckie Ministerium
a razem czułe względem szerzących się ... Moskiewskich nie
zniesłoby w Polszcze mimo swoie Gwarancye Woyska Ross: goto-
wy mieć pretext prywatny wsparty instrukcyą śmiało za
przysięgą JP. Alexandrowicz iż Polska bez prawa, bez rządow,
pr buntownikow pełna, ktorych bez Woyska Moskiew upoko-
rzyć niepodobna, dla czego z ich w Polszcze mieszkania żadnego
podeyrzenia Porta brać niepowinna.

Dwa pewnie z tego za niepostrzeżeniem się Porty wynikneły po-
żytki, zdeptani w Polszcze mocą oręża wierni Oyczyzny obywatele.
pisanoby prawa iedne gwałt przynoszące, drugie łamałyby Tra-
ktaty, a wplątawszy się Polska w niebespieczną woynę, czyli titulo
indemnitatis, czyli titulo offensionis bądź z Rossyiskiey, bądź z
Tureckiey strony czyli zwyciężona przecież nakoniec postrzegła
by się niewolną. To też wczesnie przyszłych przypadkow ogłoszo wypi
ranie niechay się nikomu obojętnym albo zmyslonym niezdaie
Wyprawiono w tym czasie do Dworu Petersburskiego JP. Rzewu-
skiego Pisarza Polnego kor: Delegacya ta rozwiązanie wątpliwosc
oto nowe scisłsze allianse z Monarchinią Ross: zawarte. Tra-
ktaty podane pod Jey gwarancyą czyli raczey dependencya
Rzpltey Polskiey zawsze sobie wolnowładney y niepodległey
wszystkie prawa, na ~~wszystkich~~ przyszłym nawet Seymie sta-
nowić się maiące iak iawnym gwałtem dyktowane a prze-
to koniecznie ad eversionem status zmierzaiące pozwolone Dys-
sidentom liberum exercitium 15000 Woyska Moskiew w Kro-
lestwie Polskim titulo bespieczeństwa gwałtem osiągnionego
dostoieństwa y niby całosci granic Polskich. Umowiona woyna
offensiwe ac defensiwe y w każdym razie broń Polska z Moskiew
ską złączona. Niesąż to iawne odkryte do wplątania w obce Woy-
ny Polski przystusowane sidła.

Niewiedziałoż Ministerium, że wolności Polska y nayznakomitszy charakter wolnym praw sobie według powszechnego umowienia się w każdym czasie stanowienia. Przecież nieszanowało się to prawo, pod naypotężnieyszą wieczystą sąsiedzky poddano gwarancyą. Niewiedzianoż iż Dyssydentom szczegulnie pozwolony pokoy, przecież dyspensowało prawa z pamiętego liberum exercitium. Niewiedzianoż o prawie surowym woyska obcego sprowadzenia zakazuiącym przeciez 16000 zaproszono y utrzymywać go officiarowanością. Niewiedzianoż że absq consensu Rplcz z nikim woyna zaczynała być nie może, przecież defensivi et offensivi zawarto trakttat. Coż może być niebezpieczniejszego?

Wspaniali w koło nas otaczaiący, y poźniey sprawiedliwoscią potomnością sławni, wiarę nieporuszonym traktem dochowuiący Monarchowie, dosyć o całości naszey przez 60 lat y kilka nieprzerwanego pokoiu skutkiem samym wyrażaiący czynili nas bespiecznemi, że wolnosci w zawarciu dawnych y swieżych trakttatów całey Rzpltey potrzeba było całey Europy odmienić sentymenta. Pomiiamy P. Barskiego, y tym podobne legacye Usarzewskiego z lekka tylko rezydencyi we Gdańsku dochodziemy, z daleka od tylu wieków y od myśli Rzpltey było, ktora niedała do tąd Miastom swoim a osobliwie Pruskim do uzalenia się przyczyny. Przecież ten Rezydent z roskazu Pryncypałow swoich niechęci między Gdańskiem y Konfff. zapalił. Broń zapłaconą, iuż wydaną y z Miasta wywiezioną przez rożne intrygi zaprodniał y tamował. Miasto z intencyami Rzpltey zgodne y iednomyślne burzył y podniecał y tym obrażoney Konfff. dla umkniętey sprawiedliwości nadto iawnym iest swiadkiem czyliby go albo obojętnym albo iawnym sądzono Nieprzyiacielem. Z prawa Natury y wrodzonego każdemu swiatła dosyć nauczeni iesteśmy że pierwsi y wszyscy ich następcy Krolowie y przyzwani do pomocy Ministrowie wolney Rzpltey wyrażonym prawem przepisane maiący reguły nie dla prożney tylko okazałości, nie dla inszego imienia, nie dla przywłaszczonego daremnie w licznym narodzie pierwszenstwa swoy maią charakter, ale palcem natury w sercach swoich wyryte czytaią obowiązki; że wiele im winniśmy uszanowania, tyle oni wzaiemnie nam winni o nas starania y bronienia nas. Traktat takowy naychwalebnieyszym iest dziełem y naysolennieyszym między sobą nieprzestannie obcuiących kontraktem tak dalece iż w tym momencie w ktorym zaiemna poczyna się wolności uyma zwalnia się sprężyna wzaiemnie strony utrzymuiąca rozrywaią się ogolnego ciała części y wszystko zatem do pierwszego stanu powracaiąc zamięszanie.

Możesz pojąć przykrość losow naszych Sąsiedzkie Narody? Stawiaycie w
pojęciu waszym zdrady, rabunki zaboystwa pożary, y wszystko to, cokolwiek
ma w sobie co nayokropnieyszego; ale iak niedoskonały ieszcze obraz u:
cisków ktore znieślismy, y znosiemy, y ktore nam ieszcze grożą, a co
nayżałosnieyszego, że prożno czekaiąc zkądkolwiek winney strony y
pomocy, gdy nakoniec własne zgromadzilismy siły, broń nam z
ręku wydarto, ktorą uzbroione nieprzyiacielskie ramie na nasze o:
brociło karki. Czyliż może co sprawiedliwiey nadężonego prawa na:
tury zrywać przymierze na przestąpienie przez delegatow danych
im instrukcyi całą składać winę. Niepodobność przestąpionych
albowiem krokow poźnieysze skutki przeważnieyszym są świa:
dectwem. Formowane z Posłem Moskiewsk y zmowione kłutnie
udawały przed Narodem wzaiemną na pozor tylko zmyśloną dif:
fidencyą, zdradzono przez ten sposob dobrze myślących Obywa:
telow ktorzy z każdym ktokolwiek nieznośnym gwałtom chciał
się zastawić łączyć się byli gotowi, azeby tym sposobem iuż po
wielekroć ~~[illegible]~~ zwiedzionemu Narodowi nadzieię powsta:
nia y dalszey ufności przywrocili.

Niezostawiony pomiiamy Toruński y Słucki Dyssydentow
spisek, tę iawną y publiczną z wysłanych y przyimowanych
Delegacyi satisfakcyą ktory ~~ko~~ tak fatalnie Rzpltey zamie:
szał okoliczności, ktory tak wiele kosztował y nieprzestaie
kosztować krwie zacnych obywatelow. Te chytre w rządzie Rzptey
dotąd nieznaiome myśli o iakimsi judicium mixtum. Pomi:
iamy Konff: Radomą naywystępnieyszy y nayzdradliwszy Poli:
tyki model, iak zwiedziona, iak wplątana, iak w prawach
swoich zdeptana, iak w publicznym bespieczeństwie, wolno:
sciach y Religiy S.R. Katt: zwiedziona Rzplta. Tey okropney
Tragedyi świadkiem Narod cały, że niepotrzeba smutnego te:
go przypadku odnawiać pamięci y publikować. Wzięci w
pośrodku Senatu Biskupi y Senatorowie, wzięty poseł, wię:
zieni obywatele zraz u wzrok rzuconego oka na niesłuszne
Delegacyi dzieła ktorym Moskiewskie flinty powagę s. prawa
~~obiaty~~ y gwałtem wydrzeć chciały.

Mogłaż kiedykolwiek Rzplta o całość swoię tak niespokoynie troskli:
wa szacowny skład Religiy praw y Swobod w ręce kilkudziesiąt
sędzi powierzyć kto proszę z tytułu plenipotentow do traktowania
z Repninem miał moc daną Kiowskiego, Podolskiego, Smoleński:
go Siewierskiego, y Czerniechowskiego Kraiow ustępować. Odezwał
że się z Ministrow ktory? Zapisałże Manifest? ostrzegłże Narod?
takażto Narodowych Ministrow wiara? teżto solennych przysiąg
obowiązki? także to rowne Prymasowska ex munere praw całość
y wierność?

Nakoniec Manifestuiemy się przeciwko tym wszystkim gwałtom wierni Oy:
czyzny Synowie, pierwszą w Barze podniosłszy konf: przez Senatus Consilium
z Adherentow Familii Czartoryskich y z niektorych przygruszonych złożone
za buntownikow poczytani y ogłoszeni, do wezwania Moskwy spisawszy się
z tą sprowadzoną Chorągwie Ułanow, y nadwornych Żołnierzy, y swoich
adherentow złączywszy obfitemu krwi wylaniu otworzono Theatrum. Kto
wyliczy nędznie pobitych Braci przy wierze S. K. przy wolnosci obstawaiących
Zakryły mogiły pola, brodziła w niewinney krwie Zemsta nad samemi
trupami Barbarzyńska Zawziętosć. Bogu y cnocie poswięcone domy zbrodni
y występkow stały się mieyscem. Coż czyni daley zdrada y chytrosć gdy
na szlacheckie Karki nieznosney niewoli wciska iarzma, z karkow pod:
danych naszych ie zdeymuie. Zbuntowano całą ukrainę y w całym
Krolestwie podobnego tentowano występku, broń zuchwałego chłop:
stwa obrocono na własnych ich Panow, nieprzepuszczono płci y wie
kowi Miecz y ogień zrownał wszystko, okropne y w dawnieyszych
Historyach bez przykładu Widowisko. Dzień Humański samym
przypomnieniem y nayokrutnieyszego serca zmiękczyły naturę. O:
braza ludzkosć; cały bez dystynkcyi wycięty kray, płci y kondycyi
roznych krew zmięszana wezbrała w potoki. Małoletni na spisach
zasadzeni dzikiey y okrutney zabawy konaiącym byli igrzyskiem.
Niemowlęta z wnętrznosci Matek z tego to żywego grobu wyprute
niżeli urodziwszy się obaczyły swiatło w krwie swoiey zatopieni w
ciemne przemienieni mieszkania. Nie wstrzymały zuchwalstwa, y za
same Krolestwu Naszemu założone granice pomknięto aż ku Bałtu
y tam gwałtow srożących się nieomylne zostawiono znaki. Łączona
w oblężeniu Chocimskim pod imieniem ochotnika Jurgieltowych swoich
Ktoż niewidzi iż ieżeli by N. Porta w szczerych intencyach prawdziwych Oyczy:
zelow wczesnie, y dostatecznie niebyła uprzedzona że postępek takowy do zerwania
Traktatu Karłowickiego dałby przyczynę, że nas w nową, y niebespieczną z Państwem
Tureckim wplątałaby woynę, że nowych w Krolestwie niezliczone otworzyłby zrzodło
Uczyniłoż iaką precaucyą, iakie ostrzeżenie, iako z prawa powinne było Minister:
um Nasze, owszem naywiększe uwagi, a większa załączonego Krolestwa niech
y ostrożnie wypełnione sposoby przyięty przez ich delegacyiny traktat, w kto
rym Wiara S. K. R. zgubiona, wolnosć zdeptana, tytuł Rzpltey zmnieyszony, sta
rostwa Adherentom za mizerne dziedzictwa poodmieniane, skarb na po:
darunki rozdany, Summy w nim rozproszone, przewyższaiąc expens dochody
28000000 y tey z wyżwyższoney importaty niegdzie indziey tylko w ustą
wiczney w R. 1766 expensie podał z Jedłonemu Narodowi. Lecz iak okrutna
chytrosć y zdrada gdy zamiast pożonie przyrzeczonych dla Rzpltey pożyt:
kow wycisniona na Narodzie Summa na zapłacenie szkod Zaia Vody Wileni
iuż to przez Moskwę poczynione na pensye Targiey na reparacyą rezy:
dencyi Warszawy y na inne potrzebne mniey y marnotrawnie wysypano wy
datki. Skracamy ten smutny regestr krwawych ucisków naszych nie żeby
niestawało nieznosnych udzgard naszych, ale że w ktorzbie gatunku y rodzaiu
byłyby nieskończone. Dosyć albowiem iest do obiasnienia Narodu y N. sąsiedz:
kich przyiaznych nam potencyi okazać nieprzerwany łańcuch zdrady za

zdradą ciągnącey się, skarg naszych y żalow autentycznemi dowodami po
danemi do gabinetu Konstantynopolitańskiego memoryałami przyiętemi
y z niektorych mieysc korrespondencyami dowieść w każdym czasie affe
kuiące się Działo się w Obozie pod Konieczną R. 1770 d. 4ta Aprilis.

Uniwersał Generalney Konff: uwiadomiaiący o ogłoszeniu Bezkrolewia w obozie pod Konieczną.

My stany y Rady Duchowne y Swieckie Marszałkowie y
Konsyliarze y cały Stan Rycerski Koronny y W.X.Litt. związkiem
Generalney Konff: złączeni 1770. d. 22. Octobr.

Rzplita Polska między naypierwszemi stawy swoiey zaszczyty liczy-
ła zawsze niezmazaną wolno obranym Krolom wiarę wiekow da-
wnieyszych pamiącym, iest swiadectwem iż nayslodszy im był
sen na łonie każdego Szlachcica Polskiego. Atoli w tym czasie Na-
rod nasz będąc tarczą dobrych y prawych Krolow swoich. Gdyby zas
ktoren groził Tyrannią zapomniał co winien prawom y wolno-
sciom swoim, z tąd owe Oyczyste przysłowie. Electores sumus Re-
gum detrusores Tyrannorum. do ogłoszenia bezkrolewia przeciwko
Stanisławowi Poniatowskiemu iakie były pobudki. Akt interre-
gni w oczach całey Europy postępek nasz usprawiedliwiaiący
dostatecznie obiasnia okazałość reprezentacyi Sąsiedzkim Poten-
cyom że Religia y prawa swoie gorliwey y nierozerwaney Rzpltey
iest iedną z nayessencyalnieyszych Kondycyą do łączenia się, wzy-
wać do Patryotycznego zapraszać dzieła naszą iest powinnością
spieszyć na pomoc Oyczyzny, iść na wsparcie pro publico prawu-
iących, łączyć moc y sposoby iest nie tylko czystey gorliwosci zna-
kiem, ale wraz scisły każdego obywatela obowiązek. Oczywistym
uznany nieprzyiacielem ipso facto niniejszy Tronu Usurpator
Stanisław Poniatowski. Nie tylko odwoływać ale omnem exten-
dendo rigorem powszechne wszystkich Konff: hasło qui non est
nobiscum contra nos est. Z tąd wszelkiey obojętnosci przecinaiąc
drogę iako wspołbracią do Nieodwłocznych scripto tenus JW
WPanow zapraszamy akcessow iako naywyższa władza y Narodu
zwierzchność to zlecamy y roskazuiemy, y że sam pospiech nie
odwłocznego łączenia się cnotliwych obywatelow od podeyrzanych
dystyngwować będzie solennie upewniamy. Nakoniec wyniknąć
może potrzeba że z całym Narodem albo wspolny znaleść pogrzeb
albo złączonemi siłami wspolną zemstę nad zuchwałym Nie
przyiacielem rosciągnąć y pożar woyny z naszego wygnawszy
Kraiu w Jego dziedziczny przenieść będziemy obligowani. Z tąd
wynika potrzeba, azeby każdy z prawa Imienia Szlachetnego po
winnosci do Generalnego Konff: związku znayduiące się być obo-
wiązanym za pierwszym od tąd przez nas ogłoszeniem w stanie
uzbroionego żołnierza stawać był gotow, y za wydanymi od swoich

Marszałkow universałami z niemi się łączyć zalecamy. Nie zostanie albowiem w tak krytycznym Oyczyzny nieszczęściu tylko sława wspaniałey swego kraiu obrony, albo mężna krwie y życia swego offiara, Niech pozna domowy y Zagraniczny Nieprzyiaciel że pustynie niegdyś kwitnącego Królestwa mogł posiąść, że wytracić y wygładzić mogł obywatelow niemogł iednak z Polskiego obywatela uczynić Niewolnikow ze czczących S.R. Religię mogł w pień wyciąć niemogł ich zaś uczynić odszczepieńcami. Działo się w obozie pod Koniecznę 1770. d. 22. Octobr.

Deklaracya skonff: Rzpltey Stanów d. 2. Xbris 1771 Wydana.

Ponieważ z przyczyn nader publicum interessuiących zdało się Nam stanom skonffederowanym odłożyć iescze do walnego Ziazdu albo do dalszego czasu y woli solenną y szczegulnie ad expressum casum questionis stosowaną deklaracyę względem wszystkich przywileiow favore kogożkolwiek w stanie duchownym y świeckim ~~tak duchownym iako~~ tak cywilnym iak y woyskowym przepisanych przez Stanisława Poniatowskiego gwałtownego Tronu Polskiego uzurpatora od dnia bez prawney Koronacyi, aż do dnia ogłoszonego przez nas stany interregnum licznemi y poważnemi z Senatu y urzędu akcessami wspartych, więc ciż wszyscy za przywileiami od dalszey woli naszym wyrokiem podług charakterow tychże przywileiow, azeby na dowod szczerego obywatelstwa nieodwłocznie albo osobiście z nami łączyli się, albo in spatio /: idq w Prowincyach Kor: 4. Miesięcy a w Prowincyi Litt: 6. Miesięcy akcessa swoie vel coram actis Ziemstw y Grodow vel do rąk Marszałkow swoich in ordine odesłania ich nam Generalnosci secundum terminum przyłączony ręką własną spisane y pieczęcią utwierdzone oddawali mieć chcemy, względem zaś Członkow Ziemiańskich Wdztw Ziem y Powiatow, gdy dla uniknienia zamięszania nic względem tychże Wdztw postanowić niemożemy exinde co do tychże Ziemiańskich Członkow z naywiększych części gwałtownie y pod bronią Moskiewską zaszłych, postanowienie y rezolucyę naszę do przyszłego z Wdztwy zniesienia się zawieszamy. A ieżeli tenże Stanisław Poniatowski gwałtowny Tronu Polskiego uzurpator bez względu na ogłoszenie interregni od daty oneyże ważyłby się iakie wakanse rozdawać, przywileie, prezenty, patenta podpisywać, te wszystkie iako przez prywatną osobę podpisane nie tylko kassuiemy annihiluiemy y za bezprawne

deklaruiemy ale też ażeby każdy stanu Duchownego y Swieckiego tak Cywilnego iako y Woyskowego od daty ogłoszonego Interregnum idąc ab Anno 1771 Miesiąca Augusta 4. dnia favore sui wyiednał prezentę przywiley lub na szarzę woyskową patent każdy z nich in spatio 3. Miesięcy od daty niniejszey od swego przypięcia prezenty y patentu przed Xięgami Autentycznemi Grodu Ziemstwa lub Kancellaryi naszey Generalney do Miasta Biały za Krakowem na Pograniczu leżącego nieodwłocznie odsyłali ~~tak~~ recessu nakazuiemy, ktoryby zaś wspomnionego recessu w czasie wzwyż wyrażonym nie uczynił czyliby onegoż do Kancellaryi naszey nieodesłał, takowego pro incapaci wszelkiego urzędu et sine activitate na Seymach y Seymikach na lat sześć deklaruiemy z zapłaceniem do Kassy woyskowey grzywien quantitate pro arbitrio iudicij statuenda pod surową woyskową exekucyą karać będziemy y ażeby przychodzące provenienciye z tych wszystkich wakansow od daty tegoż interregnum rada Ekonomiczna zniesszy się z Radą woyskową cum adminiculo woysk naszych do Kassy skarbowey w Administracyą odbierała zalecamy. Że atoli sub beneficio sanciti huius criminis notati y za przestępnych Rzpltey deklarowani y zaskarżeni pociągać się niemogą każdego ab hinc do Konff: przystępuiącego in ordine admissibilitatis vel inadmissibilitatis cognitionem nam stanom sprzymierzonym zachowuiemy, et eo nomine na każdego simpliciter deklaracye sądowe względem oddalenia lub przypuszczenia do Konfederacyi wydawać deklaruiemy.

Forma akcessu do Konff: od tychże Stanow skonff: Rzpltey podana.

Rozigtrzone dotąd umysły przewyższaiąca moc oręża ciotyczego, rosięgnione na cnotliwie myślących Obywatelow Zemsty dotąd nayszlachetnieysze pobudki nayczystsze intencye tale, y ukrywać kazały. Lecz gdy spiesząca do powszechnego ratunku Rzplta niecierpliwa gwałtem y sromotą wciśnionego na swobodne karki iarzma iuż to przez ogłoszone Generalności Uniwersały, iuż to przez ścisły narodu Związek w prawney y zupełney stanęła powadze, y naywyższe w sobie reprezentuie wszech władztwo. Jey woli niechcieć być posłusznym, Jey roskazow unikać, byłobyto w synowskiey względem Oyczyzny zdradzać

powinności. Y przeto wszyscy niżey podpisani, do Generalney Konff: ad mentem teyże we wszystkim łączące się, y wypadłym Sancitom ipso facto powinne posłuszeństwo poprzysięgaiące, Unią Narodu, rownie iako wszystkie ustawy Generalitatis approbowane, manutenendo, do Aktu Deklaracyi Interregni iak prawnie przytocznie ac essentialiter potrzebnie publikowanego accedendo nierozwiązanie tey to Konff: pierwey niżeli wszystkie Jey cele będą dopełnionymi nieżelżwolić teyże Konff: gdzie tylko będziemy mogli bydź użytecznemi z wszelką wiernością dopomagać tak nayuroczystszego niniejszego akcessu obowiązuiemy się. Co azeby publiczney nieodwłoczney każdego doszło wiadomości Currentaliter po parafiach publikować roskazuiemy.

List Cyrkularny Krolewski do Senatorow.

Wielce uprzeymie nam miły. Jako wierney rady ten iest przymiot właściwy, wiedzieć o powodzeniu Krola y Oyczyzny, y obmyślać uszczęśliwienie, tak do nikogo niegdziemy przyzwoitszą w teraznieyszych okolicznościach odezwę naszę, iak do tych ktorym prawa Oyczyste wspolnie z nami w Senacie zaradzać y czynić kazały, to co bydź może dla Rzpltey a przeto y dla nierozdzielney Głowy y nay bespieczniejszym, y nayużyteczniejszym. Spełniła na osobie naszey bezbożna zapamiętałych ludzi kupa zbrodnią cały narod hańbiącą, gdy dnia 3. Miesiąca Listopada w małey assystencyi w pośrod stolicy poufale iadącego nas nietylko gwałtownie zatrzymać ważyła się ale strzelbą y żelazem dobiwszy się do osoby naszey nas samych ramili obnażyli y porwali mię dzy konie aż za miasto. Odzień nasza kilką kulami przestrzelona, kilka szwankow poniesionych, a iednak przy życiu utrzymanie osoby naszey dowodem stały się oraz zbrodni, oraz prawdziwie cudowney a wszechmocney nad nami opatrzności ktora iednak wnieżym oczywiściey niepokazała się, iako gdy ieden z Herstow tey szkaradney kupy, czyli przez zmylenie drogi, czyli przez okropność ciemney nadernoey pogubiwszy wszystkich wspolnikow zbrodni swoiey, sam ieden przy nas zostawszy a tknięty straszliwością grzechu, sam pierwszy początkować w sobie, iak mocno zawinił, gdy na Krola y Pana swoiego targnąć odważył się. Ten sam herszt, pod ktorego mieczem zostawaliśmy bezbronni, ranni, znużeni, w pośrod lasu y czarney nocy, od wszelkiego oddaleni ludzkiego ratunku zkąd

dopiero ostrzeżona Gwardya przy boku naszym stanęła. Tu bez żalu y
przerażenia zamilczyć niemożemy, że ten sam Herszt passował się
więcey godziny sam z sobą, czy miał zmazać cnotliwym uczynkiem
zbrodnią, czyli trwać w niey, dla tego że poprzysiągł oney wyko:
nanie. Przyznał nam się że na obrazie Ukrzyżowanego Boga świę
tokradzko obowiązał się nas żywcem, lub trupem przystawić
w ręce Kazimierza Puławskiego, który go z wspólnikami na tę
bezecną wyprawił imprezę. Zadrzy w was zapalone cnotliwe
serca na tę wiadomość, wzdrygnie się widząc, iak złość ludzka
iak zmącone umysły, nayświętsze sposoby do naystraszniey:
szych występków Boskie imie z grzechem spoić śmiały. Przy
znaćie z tąd z użaleniem, w iaką przepaść niektórych osób za
pamiętałość wiedzie ten Naród omamiony, y że tandem czas
iest, aby Polacy obłudę od prawdy, kochaiącego Oyczyznę y
Poddanych Króla od Niegodziwych oszczerców potwarzy wła
sne Swoie dobro od płochych y Niebespiecznych rozeznać
umieli zapędów. Stawaycie więc przy boku Naszym wolwa
ni Senatorowie, do Rady abyście byli razem Świadkami y
uczestnikami zamysłów starań, y da Bóg pomyślnych dla
Oyczyzny ~~starań~~ uczynków Naszych iako ai tu listem Na:
szym wzywamy uprzeymości wasze, abyście nieodwłocznie
przybywali do boku naszego, obaczycie tu y w Poselstwach od
nas do Wiednia y Berlina destynowanych, iako w każdey
mierze wszelkich zażywamy sposobów, do odwracania szkodli=
wości do przychylania pożytków publicznych. Uyrzycie
ugruntowanego na Tronie Króla przez wszechmocność Sa:
mego Boga, który gdy dozwolił aby świętokradzkiego Ciosu
na głowie Naszey ponosiliśmy pamiątkę, chciał oczywisty
nam y światu całemu dać znak, że Życie Nasze iest w Jego
pieczy, że dni nasze chce moc naywyższa ieszcze dla usługi
tey przedłużyć Rzpltey. Gdy tu staniecie obecni, uyrzycie do:
wodnie że nigdy y na ieden moment nieopuściliśmy żadny
ch zachodów do wybawienia Oyczyzny z tey toni, w którey dla
tego ięczy Naybardziey, że bezwstydne kłamstwo Niektórych
obywatelów własne kroki temu Panu przypisować śmiało
którego dostoieństwo iedynym celem prawdliwym było ich
zazdrości y prawdziwych passyi; Czytaliście z zadumieniem
w listach pod datą 9 Aug: Roku przeszłego starownie po ca:
łym Państwie publikowanych ogłoszone interregnum rozka
zane Królobóystwo, ledwieście własnym oczom wierzyć chcieli

aby Polacy zacni y oswieceni Ludzie, mogli się takich dopuscić excessow
wszyscie teraz niepraktykowanym przykładem naydotkliwiey obra
żonego bo wcale niewinnego Krola, Ktory iednak darować przepuscić
nayzaiadliwszym przeciwnikom swoim iest gotow byle się oni wy
stępnych zamysłow swoich wyrzekli, byle wraz z nami nieodmien=
nie wierni y Cnotliwi Oyczyznie Synowie uznali nakoniec że
iedne tylko iest prawdziwie dobrego obywatela hasło co iest należy
Kochać Kochaiącego Oyczyznę Krola, y być z nim wspolnie służyć nie
rozerwanie, y że tym sposobem iedynym istotnie temu iest prawdzi
wie dla Kraiu, Wiary, y trwałey wolnosci potrzebnym. Dobrego przy
tym Uprzeymosci Wasze od P. Boga Życzemy Zdrowia Dan w War
szawie Roku P. 1771. Panowania Naszego VIII Roku.

List JW. Andrzeia Młodzieiowskiego Biskupa Po znańskiego Kanclerza W. Kor: do Senatorow Cyrkularny.

Maiąc honor List Krolewski JWPanu inadpunctę odesłać, nie potrafię
dostatecznie wyrazić ciężkosci y szkaradnosci Kryminatu na Osobie Krola
Pomazańca Boskiego dnia 3 Miesiąca Listopada wypełnionego. W żadnym
prawie bezbożna złość wyszukać niemogła zgodniey z podciwoscią y Su=
mnieniem na nieszczęsliwe przedsięwzięcie rezoluciy, a przecież niewżdy o=
gała się one wykonać. Widzielismy w tych dniach, w wieku tak o=
swieconym w narodzie Ktory szczegulniey dotąd dystyngwował się przy=
wiązaniem do całosci bespieczeństwa Zdrowia y Życia Krolow swoich po=
wstaią straszydła Rodzaiu Ludzkiego targaiące Swiętokradzkie ręce
swoie, na ukoronowaną głowę, y Kuszące się o pozbawienie w odięciu
Krolowi Życia y całego Krolestwa powszechnego Zdrowia. Widzielismy
mowię straszydła wyzute z wszelkiey Ludzkosci, Ktore przytłu
miwszy w sobie głos natury na pozbawienie Życia Oyca Oyczyzny
Ktory czuwa, y stara się, ile z niego być może o zachowanie Życia
wszystkich Obywatelow. W smiertelnych razach Ktore mu zadać
starali się, y po części zadali, godzili na Jego samego Życie y
całego społeczeństwa tey Rzepltey, Ktorey on (: iak Każdy Panuiący
swego Państwa :) iest duszą, y Ktorego całosć nierozdzielna iest od
całosci Ludu swoiego. Za tym iedynym swiętokradzkim Zamachem
wzgardzone, y podeptane to wszystko co Prawo Boskie iuż to na
warunek y bespieczeństwo Każdego człowieka przepisało, zaka
zuiąc aby ieden drugiemu Życia nieodbierał, Ktoremu sam Bog
iest Panem, iuż, aco bardziey, na osobliwsze y nieskażytelne
opatrzenie całosci Zdrowia Pomazańcow swoich, Ktorych, gdyby
też iak Ludzie byli naygorszemi od wszystkich, zasadzek wolny
mi y nietykanymi mieć chciało, y czego pełno iest przykładow

w Pismie S., szczegulnie zaś gdzie o Krolu Saulu mowa, ale niechcę ia w tey mierze rozszerzać się dłuzey, zwłaszcza piszęc do tak oswieconego iak JWWMćPan iesteś Senatora, niechcę nawet wspominać iak w każdym Kraiu przesilaią się administruięcy sprawiedliwość w znaydowaniu naywymyslnieyszych Kar na pokuszaięcych się, lub wypełniaięcych szkaradną zbrodnię Kroloboystwa: iakoż ciężko iest wynaleść większą niecnotę nad podniesienie ręki na tego Ktory przez moc sobie z nieba udzieloną rzędzi w części tym ludem, Ktorego Bog wpowszechnosci iest Krolem. Z obowięzku tylko moiego stawiaiąc przed oczy JWWMćPanu przed oczy nieporownaną, y bez przykładu iesscze w Oyczyznie naszey krzywdę Maiestatowi wyrzędzoną a wraz niewdbitą potrzebę y ukarania iaknayprzykładnieyszego tego Kryminału sprawców, pragnę zebyś miał przytomną Senatorską, ieżeli kiedy, to w tym przypadku scisle obowięzuięcą przysięgę. Należy mi się spodziewać że JWWMćPan przez wysokie swoie Sentymenta przez dokładną strasznosć tey Zbrodni y przywięzanie do Krolującego sprawiedliwie Pana uznasz za słuszne y przyzwoite niniejsze moie przełożenie poznasz nakoniec z pomienionego tu przyłęczonego listu Nayiasnieyszego Pana iak Oycowskie Jego Serce Ku swomu narodowi zniechęconych Ku sobie obywatelow oczywistemi ich przesladowaniami y nastawaniem na drogie swoie Zycie. Nieodraża się od szukania wszystkich podobnych sposobow do skrocenia nieszczęsliwosci Kraiowych y przyspieszenia pożędanego dobra Oyczyzny Ktore wszystkich Jego praw iest celem Ja tym czasem wnadzieię niebawnego JWWMćPana in hac Regia witania. Konczę to pisanie, upewniam że iestem z Zupełnym poważeniem JWWMćMPana.

Deklaracya Dworu Wideńskiego wysłana z Wiednia do Jeneralnosci w Cieszynie będącey.

Cesarz JMć y Cesarzowa Wdowa Krolowa Węgierska będąc informowani przez list Krola JMći Polskiego o strasznym targnieniu się na osobę Jego poswięconą w nocy ze dnia 3. na 4. Miesiąca Listopada, a oraz y o tym że się pokazało z depozycyi herszta tych zbrodniow Ktorzy się na tę akcyą odważyli, że on był nasadzony na to przez niciakiego Puławskiego, Ktory się Kwalifikuie Marszałkiem Konfff: że rzeczony herszt przyobiecał temuż Puławskiemu przez solenną przysięgę przystawić Krola, Zywego lub umarłego. O tymże samym czasie y z teyże okolicznosci prezentowano JchCesarskim MMciom skrypt Francuski z Polskiego przetłumaczony pod tytułem Manifest publikowany w Obozie pod Koniecżną 9 Aug: 1770 Roku

podpisana od Michała Jana Paca Marszałka Konff. Litt. y od Jgnacego Bohusza Sekretarza Konff. Jeneralney [a] Ktory Ku Końcowi zawiera następuiące słowa -- Gdy zaś do Stanisława Poniatowskiego Intruzora uzurpatora y Tyranna, ieżeliby się ieszcze utrzymywać, Partye iakie w Narodzie zgromadzać, lub się w co mięszać ważył, na ow czas wszystkim wolno, owszem do tego obowiązuiemy y rozkazuiemy dla miłości z Oyczyzny y Dobra publicznego, prześladować go otwartą lub taiemną mocą, bez żadnego względu na Jego Życie y Jego Adherentow. Ich Cesarskie Mć z wielkim przerażeniem y przykroscią dowiedzieli się o tey szkaradney akcyi o Kontentach Skryptu tego a osobliwie o zbrodni Puławskiego.

A zatym chcą aby rzeczony Puławski niemiał na zawsze schronienia Ktorego, tak iako y inni obywatele Polscy, zażywał aż dotąd w Kraiu Cesarskim pod karą schwytania, y Aresztu ieżeliby się ważył w nim pokazać.

A iako wżwyż namieniony skrypt pod tytułem Manifest przez expressye Kryminalne Ktore zawiera mogł dać okazyą do tey szkaradney akcyi Ktorą popełnili y od innych na potym podobnych Cesarz y Cesarzowa JMć chcąc ile tylko okoliczności pozwolić im mogą zapobiedz y uprzedzić ile można podobne attentata, upominaią Autorow tegoż Manifestu y wszystkich tych Ktorzy mogli się do niego przyłączyć, ażeby innych napisali y ~~[illegible]~~ publikowali bez żadney zwłoki, a nietylko w nim Artykuł o Kroloboystwie iako nayuroczystszym sposobem rewokowali ale też ażeby w nimże wyrazili wszystkie dowody iak nayuwłasciwsze bydź mogą, że nigdy o podobnym szkaradnym występku myśleć nie będą.

Pod tą Kondycyą osoby Ktorym przypisuią ten skrypt niegodziwy mogą mieć schronienie w Państwach Austryackich Ktore im pozwolone było. przeciwnie zaś ieżeli mimo wszelkiey nadziei niemaiąc względu na żądanie sprawiedliwe JJch Cesarskich Mći zwlekać będą lub niezechcą iak nayprędzey publikować nowego Manifestu według podaney Jm wyżey wyrażoney formy mogą się spodziewać, że tak oni iako y ich Adherenci niebędą Cierpieni w żadnym Kraiu Cesarskim Dany w Wiedniu dnia 30. 9bris Roku 1771.

Xże de Kaunittz Rittberg.

Kopia listu Xcia Kaunittza do JW. Paca z Wiednia 30. 9bris 1771. Pisanego.

Mći Panie.

Obaczysz WMćPan z papieru przyłączonego co przywiedło

[a] akt ten bez Krolewia napisany iest folio 437.

Ich Cesarskie Mći, że mi go zlecili WMPanu odesłać, zechcesz WMćPan donieść Panu Puławskiemu, to co się tego tycze. A iako znam WMPana rostropność, że poznaiesz, co masz w tey okoliczności czynić, przestanę na tym upewnieniu że wielce ukontentowany będę, gdy WMPan to przedsięweźmiesz, co mu bardziey przystanie. Jestem z szacunkiem doskonałym etc.

Uniwersał Generalności rewokuiący punkt o Królobóystwie w Manifeście pod Konieczną 9 Aug. 1770 publikowanym 4ta Xbris 1771 wydany.

My Stany Rady Duchowne y Swieckie etc.

Na odgłos stałego w Warszawie nieiakiegoś nowego rozboiu z 3go na 4ty Novembr. utrzymaliśmy oswiadczenia nasze publico, spłątana albowiem, co do okoliczności przypadku tego relacya przenosiła podobieństwo y wiarę, a tym więcey zdała się niepodobna, im dalsza była od intencyi naszych, niemieliśmy w tym dziele innego uczestnictwa, nad wspólne z całą Europą zadziwienie, kiedy atoli prawda codzień pewniey sza być zaczyna, azeby punkt ostatni ogłoszonego pod Konieczną Aktu bezkrólewia 1770 9 Aug. publikowanego niebył nadciągniony do wspomnionego attentatum, ani opacznie w oczach Monarchów całey Europy z uczernieniem naszym tłomaczony oswiadczamy się przed Bogiem nayskrytszych taiemnic Swiadkiem y Sędzią, że w Akcyi w Warszawie zaszłey, ani przez roskaz, ani przez wiadomość, ani przez konwencyą żadney niemieliśmy ani niemamy części. Oswiadczamy się ieszcze przed Swiatem, że w słowach Aktu publikowanego pod Konieczną
„ [: idąc Stanisława zaś Poniatowskiego Intruzora uzurpatora y tyranna
„ ieżeliby ieszcze utrzymywać się, Partye iakie zgromadzać w Narodzie
„ lub się w co mięszać waży, natenczas wszystkim otwartą lub taie
„ mną mocą Jegoż y z nim złączonych prześladować, qua capita in:
„ vindicabilia, bez żadnego na życie względu znosić nietylko dozwalamy
„ ale amore publico obliguiemy y roskazuiemy.:] nierozwiązaliśmy rąk nocnym rozboiom złoczyńcom y zbrodniom ale do mężnych rezolucyi zagrzewaliśmy obywatelów o własną Religią y własność walczących. Niezalecilismy prześladować zdradą lub taiemną drogą, ale otwartą lub taiemną mocą która w otwartym polu lub nieprzyiaciela podeyściu woiuiącym zawsze iest pozwolona. Niezalecilismy znosić bez żadnego na życie względu, sposobem zdrady mężoboystwa, ale natenczas ieżeliby na czele woyska Nieprzyiacielskiego obrócił przeciwko własney Oyczyźnie broń podniesliby broń na osobę Kraiu. Wszystko więc co tylko od cnoty y sławy iest dalekim y od intencyi naszych. Poświęciliśmy Oyczyźnie życie nasze, więc każda zdrada podły podstęp wsty

dziby wspaniałości celow naszych. Znamy, że Prawem Boskim u-
bespieczone iest każdemu życie, ani wzięte być może, chyba prawem
woyny, albo prawem Sądowey Jurisdykcyi. Prywatna zemsta y
rozpacz, ażeby solennego z Aktu wspomnionego nienadciągała
pretextu, aby wszystkim nadciągnionym de Regicidijs homicidiis
representanym przeciąg omieniane źrodło, aby opaczne Punktu
tego tłumaczenie nikogo z obywatelow w błąd niewprowadzało
za nayskutecznieyszy mamy sposob tenże Punkt ex actu praecum-
sito eliminować, iakoż eliminuiemy, y zapobiegaiąc iako się wy-
żey rzekło opacznemu tłumaczeniu y zgorszeniu tenże tylko punkt
eliminowany przez roskazy nasze wcale odwołuiemy. A dla tym
prędszey publiczney wiadomosci uniwersał niniejszy nieodwłocz-
nie publikować po wszystkich grodach ~~m~~ roskazuiemy. Dan 4
Xbris 1771. Michał Jan Pac Marszałek. Bohusz Sekretarz.

Manifest JW. Puławskiego Marszałka Zi Łomżynskiego
ę 18 Xbris 1771. Uczyniony

Nie czyni mi bynaymniey zadziwienia, że czuwaiąca na upadek
Polskiego narodu zapalczywość nieprzyiacielskich, tam zawsze zmierza gdzie
widzi tamę od swoich nieporuszoną impetow wybor Polskiego Rycerstwa
tey niepochlebne nosi nazwisko, ktorym umysł nayokrutnieyszy nieprzy-
iaciol wstrętu nieuczyni wposlubioney raz Bogu offierze. Między te-
mi y ia będąc zaszczycony kommendą, że pierwszy cios na mnie Nie-
przyiaznych zawsze wsparty, zaliczę się niepowinienem. Ten bowiem
termin był przed oczyma zawsze, im gorliwiey rozważałem stan Rzeczy
a moie ku Ratunkowi troskliwość. Okazywał mnie to przeznacze-
nie Rok 21, w ktorym Młodzieniec zwykł swobodne przepędzać chwi-
le, mnie zaś trudny każdy moment zapalać do Zemsty na Nie-
przyiaciol Oyczyzny. Naylepiey było zaswiadczył Oyciec moy Mar-
szałek Związkowy, ktory iuż w tym dziele dokonał życia swego.
powiedziałby, iże procz własnych chęci miał ze mnie powodow
Rady moie w granicach ~~m~~ Polskich wpryte są znakiem Nie-
wzruszoney stałości, y niezastraszyła mię krew Brata w oczach
moich na placu woiennym wylana, Brata drugiego ięk Nie-
wolniczy, tyle zpokrewnionych tak znaczna liczba, wspołziomkow
smierc y niewola bynaymniey mię nietrwoży y niewstrzymuie
od winnego Oyczyzny Patryotyzmu. Nie inaczey podobno sam
Nieprzyiaciel tłomaczyć może tę skłonność otwartą, iak tylko
że z krwi prawdziwego ~~P~~ pochodzi Polaka. Prywatna złość
fałszywe punkt horroru że we mnie mieysca nieznalazły. okazało

wiele dowodow przez lat cztery iawnie popełnionych. Pierwszy to zarzut Nieprzyiaciela ogłaszaiącey Gazetą publiczną, iakobym był Autorem prywatney w Warszawie Konspiracyi. Zamilczałem tak lekkomyślney pogłoski doświadczaiąc że kogo Nieprzyiaciel orężem prędko pokonać niezdoła temu go piórem uciskać podoba się. Atoli wzorem idąc uniwersału wydanego od Stanow skonfed. czynię te publiczne oświadczenie. Y Lubo bronią dobytą za honor Boga y Narodu wetować swego zwykłem na ten raz piórowi pozwalam protestuiąc się przed Bogiem Rzptą Polską y przed wszystkiemi Europeyskiemi Potencyami, że ia serce moie maiąc zawsze od zbrodni dalekie, nie daley obracam, iak tam, dokąd mnie wiedzie cnota obywatelska. Niebyłem więc nigdy porywczy na powagę Osoby iakimkolwiek bądź sposobem w Kraiu panuiącey y tę prześladować chyba w boiu złączoną wraz z głownym nieprzyiacielem zamyślam. Bog tę szczerość moią zna Naydoskonaley Zapowiadczy w czesie potomność iż samym obywatelstwem tchnięty przy tych dwoch tylko punktach Wiary y Wolności koniec mego życia zakładam.

List Pasterski JW. Imci X. Andrzeia Stanisława Kostki Młodziciowskiego Biskupa Poznanskiego y Warszaw: Kanclerza W. Kor: do Dyecezyi swoiey.

Andrzey Stanisław Kostka Młodziciowski z Bożey, y Stolicy Apostolskiey łaski Biskup Poznański y Warszawski Opat Hebdowski, Kanclerz W. Kor: Kawaler Orderow Orła białego y Sw: Stanisława.

Wszystkim Duchownym Swieckim y Zakonnym ludziom wiernym Chrystusowym całey Dyecezyi naszey Zdrowie y Pasterskie błogosławieństwo.

Odzywamy się do Was Naymilsi! z okoliczności, ktora iuż to wskroś serca wasze przeraziła, iuż nieporownaną radością napełniła, iuż nakoniec pociągnąć do czynienia Panu Bogu nieskonczonych dzięk powinna

Swiętokradzkie na dniu trzecim Miesiąca Octobr: potargnieni ręki na Osobę JKMci P. N. M. y przedziwne wybawienie Zdrowia y Życia Jego (: własnie mocą samego Boga iak świętobliwie

domyślać się można;) z Niebespieczeństwa utraty drogiego Zdrowia y życia; celem iest niniejszego do was listu Pasterskiego.

Niechcemy tu powtarzać co w przeszłą środę rzetelnie całemu Kraiowi oznaymiła tuteysza drukowana gazeta, o zbrodni iedney z nayważnieyszych, na osobie Krolewskiey spełnioney.

Niemożemy także pomyślić, żeby ktożkolwiek zdrowym rozumem y czystą Religią rządzący się, usłyszawszy o tym szkaradnym na Pomazańcu Boskim ukoronowaney Głowie, Oycu Oyczyzny postępku, nie przeląkł się, nieuczuł poruszenia w sobie wszystkich władz duszy, y niebył ściśniony naymocnieyszym żalem, nad nieporownaną krzywdą JKMci P. N. M. uczynioną y nad oczywistym praw Naturalnych Boskich y ludzkich pogwałceniem!

Zamierzenie nasze iest prawowierni Chrześcianie, dobrzy Obywatele tey Rzpltey w Owczarni naszey Zamknięci, aby iako z prawa Boskiego przez przyięty charakter Biskupa staliśmy się tłumaczem y nauczycielem prawdy, y wy Naymilsi obowiązani iesteście słuchać naszego głosu, kiedy wam rzeczy do Religiy y Moralney Nauki przekładamy, z okoliczności tego świętokradzkiego przypadku, nayprzod przełożyli wam wielkość grzechu, determinowaney złości na Zaboystwo Krola, y wielkość łaski P. Boga w cudownym prawie wybawieniu Jego od Śmierci, w ocaleniu powszechnego Zdrowia przez Zachowanie przy życiu głowy całego Narodu, wielkość nakoniec obowiązków naszych do iak nayżywszego dziękczynienia P. Bogu za wybawienie nayłepszego Pana z pośrod oczywistego Niebespieczeństwa Życia. Zaczynaymy iuż od pierwszego.

Niegodzi się nigdy Naymilsi pod żadnym pretextem a tym bardziey Religij podnieść rękę na Krola y zabiiać go, bo się to sprzeciwia prawom Naturalnym, Boskim kościelnym, y prawom powszechnym wszystkich Państw. Tę prawdę abyście tym gruntowniey poznali, czynię wam tu Jey krodki wywod z namienionych praw zostawuiąc sumieniu, y pobożności wszystkich XX Proboszczow Plebanow, kaznodziei, Świeckich y Zakonnych spowiedników, aby kaznodzieie te wywody obszerniey na ambonach, w kazaniach katechizmach y Naukach czynili, Spowiednicy sakrament pokuty administruiąc w przypadkach Penitentow nauczali.

Jeżeli Zaboystwo każde szkaradnym występkiem iest, dla tego że nikt Panem przez samego Twórcy niciest Życia ludzkiego, coż być za bezbożność musi, wznieść rękę na tych, z ktoremi Bog dzieląc na ziemi powagę swoię, stróżami ich Sądu swego y Wodzami postanowił? ktorychże praw nie stają się przestępca który wyzuwszy się z wszelkiey ludzkości dziko, y okrutnie godzi

na Krola swoiego Życie? Prawo Natury zakazuie nam tego wszystkiego cokolwiek się sprzeciwia dobru społeczeństwa ludzkiego, potargnięcie zaś ręki na panuiącego, wyzucie go z Życia, iakże się to niesprzeciwia dobru, kiedy się przez nie gwałt czyni prawom tych, ktory go prawnie wezwali, aby nad niemi panował? panuiący iest da szą społeczeństwa. Jeżeli osoba iego niebędzie w czci nayszczegulnieyszey, y uszanowaniu u poddanych, ieżeli niebędzie pewna bespieczeństwa od wszystkich Zasadzek, pokoy publiczny, sądze y całość Narodu niebędą miały swoiego gruntu: więcey mowić można; Swiat cały w strasznym będzie Zamięszaniu społeczeństwo będzie bez subordynacyi Państwa, y rząd bez prawideł, Krolowie stawać się będą offiarą Zuchwałych y bezbożnych fanatyków. Całość tedy każdego społeczeństwa wyciąga koniecznie aby osoba panuiąca była iak naywięcey ubespieczona. Lud Rzymski przywłaszczyłby prerogatywą takiego nieskazytelnego bespieczeństwa Trybunom swoim aby ci mogli byli czuwać około dobra publicznego bez żadney boiaźni iakowego gwałtu na ich Życie y Zdrowie. Pieczołowitości y dzieła Monarchow są daleko większey wagi, a niżeli Trybunow u Rzymian, byłyby tedy wydane na niebespieczeństwo daleko większe, gdyby całość ich święta niebyła ubespieczona. Niepodobna iest aby nayspráwiedliwszy y naymędrszy Monarcha niemiał przeciw sobie Malkontentow, będzież więc wydany Narod na ustawiczną boiaźń utraty dobrego Pana przez ręce Nienawistnych? Nadto cały narod iest obowiązany czuwać y starać się o Zachowanie Życia tego, ktory zaradza o Zachowaniu wszystkich obywatelow. Y to iest co swiatło samo Natury nam dla naszemu ku Nieskazytelney całości Monarchow podaie. Jeżeli się zaś poradziemy obiawionego prawa Boskiego, znaydziemyż w nim coby sprzyiało świętokradzkiemu Krolobóystwu ah! bynaymniey. Pyta się Dawid. Kto wzniesie rękę na Pomazańca Boskiego a będzie niewinnym? Quis extendet manum suam in Christum Domini et innocens erit? Tenże Dawid żywym przeięty Zalem obwinia się że tylko Koniec Płaszcza Prześladowcy swemu Saulowi Krolowi uciął Percussit cor suum David eo quod abscidisset oram chlamidis Saul. (a) a Zaboyce tegoż Saula lubo mięcz sam dobił kazał śmiercią ukarać Żyrumiaśey.

(a) 1 Reg: 24. V. 6.

wszy go wprzod, że się nielękał potargnąć rękę na Pomazańca Pańskiego? Quare non timuisti mittere manum tuam ut occideres Christum Domini? (a) Jakożkolwiek bezbożni byli Krolowie, pod ktoremi Jzraelczykowie żyli, czyliż przeciw osobom ich rękę podnieśli, w naywiększych prześladowaniach od Faraona, do Boga się tylko udawali samego y pewni z widocznych znakow Jego pomocy, nieuszli nawet z Egiptu tylko za wyrażnym pozwoleniem krolewskim, pod bezbożnemi Achabo y Manassessa rządami aż do zeszromocenia Kościoła Jerozolimskiego przez bałwochwalstwo, czyż bynaymniey co w uszanowaniu tych Krolow ubliżyli; Po wypadłym od Assvera rozkazie śmierci na wszystkich Żydow, do ktoreyże się broni z Mordocheuszem porwali. Czyż kiedy Prorocy Eliasz, y Eliżeusz pod Achabem y Jezabel Krolami złemi Jzaiasz pod wspomnionemi Achabem y Manassesem Jeremiasz pod Joachimem Jechoniaszem y Sedecyaszem pobudzali lud do gwałtownych przeciwko tym Krolom, y osobom ich uczynkow, lub się sami na nich potargnęli, lubo mieli po sobie prawo śmierci na tych ktorzy albo bałwochwalcami byli albo lud do bałwochwalstwa wiedli?

W nowym podobnie prawie daleko od tego, żeby się co znaydowało sprzyiającego Krolobóystwu, wszystko raczey dąży do utrzymania między wiernemi Chrystusowemi czci, uszanowania, y posłuszeństwa ku panującym. Wyraznie Jezus Chrystus roskazuie oddawać Cesarzowi co iest Cesarskiego Bogu co iest Boskiego (b) a to pod Tyberyuszem nietylko niewiernym, ale złośliwym. Święty Paweł tłumacząc obszerniey myśl Nauczyciela swego przykazuie wszystkim Chrześcianom cześć uszanowanie posłuszeństwo wierność Panuiącym (c) Wszelka dusza niechay będzie poddana wyższym zwierzchnościom, albowiem niema zwierzchności tylko od Boga, przeto kto się sprzeciwia zwierzchności sprzeciwia się postanowieniu Boskiemu, a ktorzy mu się sprzeciwiaią ci potępienie na siebie ściągaią. Przeto z powinności bądźcie posłusznemi, nietylko z boiaźni gniewu ale też z obowiązku sumnienia. Dawaycie im podatki, albowiem są ministrami Bożemi zawsze czyniącemi, co iest urzędu ich. Oddawaycie im coście powinni, komu podatek, podatek komu cło, cło, komu boiazń, boiaźń, komu cześć, cześć.

Rownie Piotr S. naucząc Chrześcian iak się maią sprawować względem Panuiących, nic więcey nad to im wgłowę niewbiał iak aby byli poddani wszelkiemu ludzkiemu stworzeniu dla Boga czyli to Krolowi iako panuiącemu, czyli to Xiążętom od niego wyznaczonym ku pomście złoczyńców bo ta iest wola Boża. Czcicie Krola, bądźcie posłusznemi Panom w wszelkiey boiaźni: nietylko dobrym y skromnym, ale y złym. (d)

(a) Reg: 2. C. 1 V 14 (b) Mat: C. 22 V. 21. (c) ad Roman: C: 13 V. 1. 2. 3. 4. 5. 6. (d) Pet: Epis: 1 C. 2. V 17

Trzymali się zawsze tey iednostayney od Apostołow podaney nauki od pierwszych zaraz wiekow Chrześcianie nauczeni przykładem samego Xtusa ktory, lubo był iako Bog Autorem natury, a przeto wyższy nad wszystkie prawa y zwierzchnosci przeciez tym się zawsze poddawał, y aby ich powadze nigdy nieubliżano, nauczał. Trafiały się w następuiącego Koscioła początkach bunty, rokosze swiętokradzkie potargnienia się na Życie Cesarzow Rzymskich. Był sromotnie Kommodus przez naypoufalszych sług swoich Letusa y Elektusa zabity. Zamordował Domicyana zdradliwie Partenius. Godził Plautus na życie Sewera Cesarza, przeciwko ktoremu podniosł rokosz Pescenniusz Niger y Klaudiusz Albinus lecz coż mieli w tych zbrodniach by naymnieyszą chrzescianie częstkę albo przeciwnie niepoczęściali Chrześcianie zawsze tak szkaradnych zaiadłego ludu ku Monarchom swoim bezprawiow. Niewyrzucałże im tego Tertulian na oczy w liście do Skapula? mowiąc. Udaią nas
„ (to iest Chrześcian) iak byśmy byli nieprzyiaciołmi Cesarzow, a prze
„ ciez do tych czas niemożna wynaleść y iednego tak okrutnego Chrze
„ scianina, aby się wmięszał między Nigrow Albinow Kassyuszow
„ sprzymierzeńcami na życie Cesarzow a w swoiey Apologiy za Chrze
„ scianami pyta się pogan: Coż to są za ludzie? są Rzymianie
„ ale nie Chrześcianie. Circa Majestatem Imperatoris infamamur, ta
„ men nunquam Albiniani, vel Nigriani, vel Cassiani inveniri po
„ tuerunt Christiani. Niepodła zaś w tym obowiązku utrzymywała ich bojaźń: bo umieli naysroższe ponosić śmierci za wyznanie Wiary. Nie dla słabych sił swoich utrzymywali się w powinnym ku Monarchom swoim Pogańskim, y przesladowcom Wierności: bo napełniali wszystkie Prowincye y Woyska, ale iedynie w tey się powinności y czci ku panuiącym zachowywali, że im Religia szanowanie Trony za naywiększy obowiązek wkładała. Te były zawsze y są powszechnego Koscioła S. Katolickiego prawidła, ktoremi się od pierwszych swoich początkow rządził. W poznieyszych wiekach że Niewiadomość złość, rozpusta, y ostatnia bezbożnosc wprowadziła między niektoremi chrześcianami szkaradne mniemanie iakoby wolno było Krola Tyranna zabić Swięte Koncilium generalne Konstancyenskie wydało uroczysty przeciw temu wyrok w na
„ stępuiących słowach (a). Zgromadzony Zbor Swięty na wykorze
„ nienie kacerstw tym zapobiegaiąc ostrzega że na niezmierną
„ krzywdę Wiary naszey, dobrych obyczaiow, spokoynosci Narodow,
„ a na zgorszenie powszechne niektorzy nauczaią iakoby nietylko
„ chwalebna była ale owszem zasługuiąca rzecz każdemu z pod
„ danych pozbawić życia Tyranna przez zdradę podeyscie lub
„ iakiżkolwiek inny sposob, mimo iakiegożkolwiek obowiązku
„ lub przysięgi wierności wykonaney, chcąc z gruntu wykorzenie

(a) Sessione 15.

" te bezbozne zdania rzeczy dobrze rozważywszy, uznaie takową naukę
" pełną błędow co do Wiary y obyczaiow, y przeto potępia ią, iako he-
" retycką, gorszącą, y otwieraiącą drogę do Zdrad, buntow y niewier-
" ności, iak rownie y tych potępia, ktorzyby uporczywie tę utrzy-
" mywali naukę, y Kacerzami ich uznaie, a na takich Kary od
" Swiętych Kanonow przepisane rościąga. Jezeli na nauczaiących
tylko tak bezbożnego zdania Kościoł S. tak surowe wkłada Ka-
ry, iakichże kar nie sądzi godnego, ktory świętokradzką rękę na
pomazańca Boskiego targa?

Przesilaią się zawsze y we wszystkich Panstwach sprawiedliwo-
ści sprawcy aby ieżeli się kiedy takie monstrum Natury znay-
dzie nayzwymyślnieyszemi było karane męłkami, y sprawiedliwie
bo być większey zbrodni y niecnoty niemoże iak się targnąć na
tego, ktory przez moc sobie z gory udzieloną zbliża się nayświę-
cey do samego Boga pamiąc w części temu ludowi, ktorego Bog
w powszechności iest Krolem.

Ktoż iest, kto bez uprzedzenia rzeczy bierze, aby niepoznał z tego
cośmy dopiero nadmienili iak szkaradny występek na dniu 3
tego Miesiąca iest dopuszczony przez potargnienie się na JKMci P.N.M.
a wraz Ktoż iest z dobrze myślących, kto niewidzi iak oczywiście
ręka Boska okazała wszechmocność swoią w zachowaniu drogiego
zdrowia y życia Nay. Pana wpośrod tak wielkiego niebezpieczeń-
stwa! Czyiaż to ieżeli nie Boga sprawa? że ten sam, ktory dowodcą
był świętokradzkiego porwania się na Pana naszego ten sam
mowiemy uchronił go y wyrwał z zasadzek nań bezbożnie spo-
rządzonych. Powtarzamy ieszcze, ręka Boska ocaliła nam Zdrowie
Krola Oyca Oyczyzny, Pana nieskończenie lud swoy kochaiącego,
Ręka Boska wyrwała nas z strasznego zawsze ale okropney
szego nigdy iak w okolicznościach teraźnieyszych Oyczyzny na-
szey bezkrolewia! a możemyż się niezdobywać na okazanie
Panu Bogu iak nayżywszego dziękczynienia za tak wielkie
dobrodzieystwo? My co nam sumienie, pobożność, miłość, y przy-
wiązanie ku prawemu Panu y dobru tey Oyczyzny dyktuie,
część iuż uczyniliśmy, część z tey okoliczności do uczynie-
nia ieszcze w Owczarni naszey niżey przepisuiemy, pier-
wey iednak ręce y serce do Pana Zastępow wznosiemy pro-
sząc aby nas bronił żeby nic podobnego nigdy y pod żadnym
ale nayb[ar]dziey Religiy prawowierney katolickiey pretextem
się niestrafiało, bo ta (: iakiesmy dopiero dotknęli :) przepisuie
kochać szczegulnieyszym sposobem, czcić y szanować być po-

wolnym Panuiącym, gdyby y z siebie, iako ludźie byli naygorszemi, Zdro-
wia ~~ich~~ y życia Osob ich iak naytroskliwiey przestrzegać. Broń nas
nayłaskawszy Boże zawsze a zawsze, a tym bardziey ieszcze dziś
kiedy na Tronie mamy Pana iednez znami S. Katolicką Religią wy-
znaiącego. Pana niewystawioney ku Narodowi dobroci, łaskawości, ko-
chaiącego nawet wtenczas swoy lud, gdy od niego iest prześlado-
wany, żeby kto od przepisow prawa w starym y nowym testa-
mencie zawartego od przykładu pierwszych Chrześcian, y przod-
kow naszych względem swiątobliwie y nieskazytelnie zachowywa-
nia bespieczeństwa Zdrowia y Życia ~~swego~~ Osoby Jego zamyślał
nawet kiedy odstąpić. Kapłani Pańscy, ieżeli iest ieszcze między na-
mi takie straszydło rodzaiu ludzkiego, ktore przez błąd rozumu
albo zepsucie woli w bezbożnym iest mniemaniu iakoby wolno było
kiedy porwać się na Krola, y życia go pozbawić, okrzyknijcie
go na fundamencie praw Boskich starego y nowego testamentu
tradycyi Izraelitow, y pierwszych Chrześcian, że niemasz żadney a
żadney przyczyny, pod ktorąby sięgnąć było wolno kiedy rękę na
Krola. Y w tey materyi po wszystkich Kosciołach poznańskich y
Warszawskich Swieckich y Zakonnych przepisuiemy y nakazuiemy
aby były cztery kazania w osobne naybliższe cztery swięta lub
Niedziele. Po Parafiach zaś wszystkich za ~~po~~ Poznaniem y War-
szawą przynaymniey ażeby niniejszy list nasz Pasterski iak
niżey trzy razy powoli y wyraźnie ludowi był czytany XX.
zaś Proboszczowie, Plebani, Wikaryusze, y inni wszyscy Duchowni
żeby wiedzieli, umieli y starali się gdźie okoliczność się poda
wyrażonych wyżey dowodow przeciw świętokradzkiemu potargnię-
niu ręki na ukoronowaną głowę zalecamy.

Jako zaś iuż na dniu onegdayszym poniedziałkowym w Ko-
sciele tuteyszey Kollegiaty w przytomności zgromadzonego Ducho-
wieństwa Swieckiego y Zakonnego, tudzież Państwa tu znayduiącego
się y ludu wiernego uroczyste uczyniliśmy dzięki Panu Bogu za
łaskawie ocaloną wolność y zdrowie Pańskie, przez odprawioną
Biskupim obrządkiem Mszą wotywą y spiewany hymn Te Deum
laudamus. Ktorey to wotywy odprawowanie y spiewanie hy-
mnu wyżey wyrażonego przez trzy dni po wszystkich Koscio-
łach tego Miasta kontynuować się będzie. Opatrzność zaś nay-
wyższego w zachowaniu w pośrod tak wielkiego niebespieczeń-
stwa Życia Panuiącego okazała łaskę, ktora nie na samych
tylko obywatelach tego Miasta się kończy ale owszem rością-
ga się do wszystkich całey Oyczyzny Synow, bo ktoż będzie tak
zapamiętały y niebaczny żeby niewiedział lub wiedzieć niechciał
że w Życiu y Zdrowiu Panuiącego całość zdrowia y życia wszystkich

obywatelow zamyka się zamieszenie więc naszę iest rosiągnąć obowiązek iak nayżywszego dziękczynienia Panu Bogu za nayłaskawszą zastonę y ocalenie zdrowia y życia N. Pana, tak daleko iak powaga urzędu naszego Pasterskiego zasięga. Y dla tego mocą naszą Biskupią, zalecamy przepisuiemy y nakazuiemy, aby zaraz po odebraniu tego processu w pierwsze święto nayprzod w Kościele naszym Katedralnym Poznańskim w przytomności zgromadzonego całego duchowieństwa świeckiego y zakonnego, w drugie zaś nayblizsze święta lub niedziele po innych Kościołach miasta Poznania świeckich y zakonnych oboiey płci; potym zaś po innych całey Dyecezyi naszey Kościołach w każdym po trzy razy przed wystawionym na wielkim Ołtarzu Summum in piside in gratiarum actionem w przytomności wiernych Chrystusowych /: ktorzy dzwonieniem do Kościoła zwołani być maią:/ odprawiały się wotywy, po ktorych za każdą razą zawsze spiewany być ma hymn Te Deum laudamus w Łacińskim lub Polskim ięzyku iak gdzie zwyczay y niniejszy list nasz Pasterski z Ambony powoley y wyraźnie ludowi wiernemu czytany. Nadto dla okazania żywszego podziękowania Nayiwyższemu że prawdziwie ręka Jego ocaliła nam zdrowie y życie Krolewskie naznaczamy czterdziestogodzinne Nabożeństwo w Mieście Poznaniu y Warszawie. w Poznaniu odprawiać się będzie nayprzod w Katedrze naszey potym zaś we dwoch osobnych Kościołach ktore do tego nayzręcznieysze osądzi JMXdz official nasz Generalny Poznański; tu zaś w Warszawie zacznie się od przyszłego poniedziałku za tydzień to iest dnia 18. tego Miesiąca o godzinie 10. z rana w Kościele Farnym S. Krzyża w następuiący zaś poniedziałek to iest dnia 25 tegoż Miesiąca w Kościele Farnym S. Maryi na nowym Mieście w Kollegiacie zaś Krolewskiej oraz Farnym Kościele S. Jana w tenczas iak prędko JKMć PMM. będzie w stanie osobiście znaydować się w świątnicy Boskiey y publicznie dziękować Nayiwyższemu za wyrwanie z siebie z niebespieczeństwa życia y przywrocenie zdrowia toż czterdziesto godzinne Nabożeństwo nakazujemy. Tym wyznaczeniem Kościołow Farnych do rzeczonego Nabożeństwa niemyślemy uszczuplać ochoty zgromadzeniow zakonnych do okazania iak wdzięczne mocy ręki Boskiey nad Krolem y Oyczyzną doświadczoney; owszem do tego końca władzy naszey przychylną gotowość pokażemy. Gdzie zaś to Nabożeństwo przypadać będzie poczynać się ma od mszy Wotywy pro gratiarum actione pod czas ktorey będzie kazanie w materyi że świętokradzki iest rzut, prawom Naturalnym, Boskim y ludzkim sprzeciwiaiący się

ściągnąć rękę na Króla y zabiiać go. W tuteyszey Kollegiacie my sami śpiewać tę Wotywę będziemy, po ktorey Papieskie błogosławieństwo z odpustem zupełnym wszystkim wiernym Chrystusowym: do ktorego dostąpienia trzeba być w stanie łaski mocą nam od dzisiayszego Oyca S. Klemensa XIV. dnia 28 Stycznia Roku teraźnieyszego udzieloną damy. Sposob do odprawienia tego Nabożeństwa zachowany będzie ten sam ktory przepisaliśmy w Processie naszym dnia 10. Października Roku 1769 wydanym, gdyśmy podobne Nabożeństwo naznaczali.

Nim zaś skończemy list nasz niniejszy Pasterski musiemy ieszcze, a musiemy przez wewnętrzne przeświadczenie, przez nayświętsze obowiązki charakteru Biskupiego, musiemy przez miłość dobra Religii, dobra powszechnego, zaklinać was Bracia nasi Kapłani Pańscy Swieccy y Zakonni, Ministrowie Religii prawowiernego Kościoła Katolickiego, Nauczyciele Wiernych Chrystusowych, musiemy zaklinać was przez wnętrzności Pana naszego Jezusa Chrystusa, abyście nietylko żadney a żadney cząstki w nieszczęśliwych Kraiu naszego rozruchach niemieli, umysłow Obywatelow zwłaszcza przeciw Panuiącemu, ani publicznie, ani prywatnie, ani w Kościele, ani w domach a naybardziey: iak tu się wiadomości uwiiaią, na spowiedziach nierozjątrzali; inaczey Bogu Kościołowi y Oyczyznie waszey bylibyście w odpowiedzi; ale owszem wiernych Chrystusowych słodko wyprowadzali z omylnego rozumienia, iakby Panuiący, ktory niczego bardziey iak uszczęśliwienia ludu swego niepragnie, y co tylko w mocy iego iest, czyni na przyspieszenie dobra pokoiu Religii y Narodu swego, był Autorem nieszczęśliwości Kraiowych. Prawda, że iesteśmy zewsząd otoczeni dolegliwościami, ale żeby ich przyczyną był Panuiący, iest to błąd nieznośny, ktory nasz ieszcze wiek y potomność odkryie, bo tu nie iest czas y mieysce iustifikować spraw Krolewskich. Ktoż zaś z ludzi dobrze oświeconych niewie, iak wiele zawsze w każdym kraiu znayduie się obywatelow, ktorzy, albo że nie przenikaią dobrze Polityki przyczyn co trudno nawet y tym przychodzi co całe życie w gabinetach strawili; albo że maią prywatne iakieś zamierzenie, albo nakoniec że sprawy Panuiących nie są podług ich myśli kierowane, czernią ie przeto przed swoiemi rownemi, za bezprawia, y niesprawiedliwości udaią y godzi się do ich przystąpić mniemania z pokrzywdzeniem dobra Religii y Oyczyzny.

Dla lepszey zaś tego wszystkiego wiary niniejszy list nasz Pasterski ręką naszą podpisany pieczęcią stwierdzić przedrukować y po wszystkich Kościołach via Cursoria porozsyłać y w nich po od słowa do słowa publicznie powoli z Ambon po trzy razy w każdym Kościele iak wyżey czytać roskazaliśmy. Dan w Warszawie dnia 9 Listopada Roku 1771

Andrzey Stanisław Biskup.

Paweł Barss sądow zadwornych Biskupich
y Konsystorza Generalnego Warsz: Pisarz.

(25)

Odpis na list Pasterski.

Głos Pasterski o niegodziwym na dniu 3. Listop: w tym wolnym Naro
dzie nigdy niepraktykowanym, a w tych nayokropnieyszych Kraiu Na
szego czasach sromotnie popełnionym występku, dawniey z naydotkliwszym
całego Narodu uczuciem w powszechności niewymownie opłakanym tym
cięższe w nas odnawia żale, im gruntownicy wszystkich upewnia o nie
odmienney tey naypołosnieyszey nowiny prawdzie. Powątpiwaliśmy dotąd
by w stolicy Królestwa bespieczeństwo publiczne pod bronią Zagranicznego woy
ska było zgwałcone, które od kilkuset lat na łonie swoim straż domowa pia
stowała, nienadwerężone y od wszelkiego szwanku zahamowane.

Oskarżamy tę nową praw y swobod mistrzynią, że z miejsca prawodaw-
twa łotrowską sprawiła nam kniey. Ubolewamy z Izaiaszem nad nową y
niesłychaną tey stolicy nieszczęśliwością, Quomodo facta est meretrix Civitas
fidelis plena judicij, justitia habitavit in ea nunc autem homicidæ, poufa
iemy na wielkość występku wszystkich w tę niezbożną radę wchodzących, któ
rych na wytępienie podobnych straszydeł przez naywymyslnieyszą karę zgła
dzy przeswietnych Stanow zostawiemy, a czułemu tym czasem Pasterzo-
wi zalecamy, aby naypierwotnieysza, bo publiczne całego Kraiu bespieczeństwo
obchodzącą, w samey Warszawie pielęgnowaną zuchwałość w tych błędnych
y od publicznego zbłąkanych gościńca owcach zatamował, bez czernienia całego
do tych rad spisków, Machiawelskich podstępow, y potaiemnych płaszczy
kiem wierności powleczonych zasadzek dalekiego Narodu y Dyecezyi swoiey.
Ta bowiem owczarnia owszem ten cały Narod do którego WMM. Tłumaczem
y Nauczycielem z Religią y moralną nauką odzywasz się zawsze nienadwe-
rężoną Apostolską nauką pobożnie dotąd szczycił się, y gotow był każdy obywa-
tel pierwey krew przelać, niż Rzymskiego Kościoła nayswiętszym obrządkom
iakie dopuscić bezprawie.

Niebyła też ta Dyecezya nigdy tak ciemna, by niewiedziała każde zabojstwo
z swoiey istoty być złym, niegodziwym, prawo wszelakie natury, Boskie y
ludzkie gwałcącym, nigdy niewydawała tak obmierzłych Bogu y Swia
tu Swiętokradcow straszydeł, ani w tym krytycznym razie podpadała
pod to podeyrzenie, dopiero listem Pasterza swoiego iest niby za taką
spłodzona. Niezbywało tey też na dobrych cnotliwych y rozumnych Ka
płanach, którzyby nowey edycyi potrzebowali ad resolvendum kazusy
chyba takiego któryby ich polityki miarkowac przepisy, y wspołczesnej
tego swiata Religiy nauczał Artykułów.

Lecz niemasz czemubyśmy się dziwili, że list Pasterski takie w tey
dyecezyi upatruie monstrum, często się to trafia kiedy owce w Polszcze
a Pasterz owcze zaszczepia w Arabiy, gdzie iest wszelkich straszydeł się
dlisko. Niezgrzeszymy iednak kiedy naygorliwszemu o dobro Religiy
Biskupowi, naytroskliwszemu o całość publiczną Senatorowi, naypil-
niey o ubespieczenie praw Kościoła y Kraiowych staraiącemu się
Ministrowi damy sprawę o duchach y rozumieniu naszym.

Nikt w całey dyecezyi owszem w całym Narodzie niepomyślał
nawet by królobóystwo pod iakimkolwiek pozorem godziwe było.

Ktore gwałci prawa grunt y bespieczeństwo człowieka bezprawnie prywatna przemoznoscią popełnionego nayspráwiedliwszemi przyczynami niechcemy mieć wymowionego wiedząc doskonale że Sam Stworca iest Panem Zycia y smierci człowieczey na Niebie, ktorą władzę przez namiestniczą powagę podzielił między Zwierzchności na Ziemi, samą owszem ~~prawo~~ przemożność prawem Bozym potępiamy.

Za swiętokradzki dopiero występek na wszystkie nayokrutnieyszych Katowni y smierci rodzaie odwazaiący się głosiemy potargnienie ręki na Krola, Krola prawnie na Tron wezwanego, Krola w wolnym Narodzie lex wolney z prawa przepisaney Kontradykcyi obranego, prawnie ukoronowanego prawnie bez ~~kadykcyi~~ trawencyi panuiącego, Krola niegwałtowną potęgą y prepotencyą Tron posiadaiącego ale powagę Boską na Krolewską podzieloną z samey nayważszego Krola Zastępow ręki przyimuiącego przez narzędnie praw stopnie sobie zleconą, Krola wezwaniem y panowaniem od bezprawia wszelkiego datkim, Krola wiedzącego, że Namiestniczą Boga nosi powagę, ktorey nikt sobie żadnym podeyściem przywłaszczać niemoże, tylko kogo Bog przez prawo Sukcessyi, lub wolnego iednomyślnego y prawnie niebronionego wybrania zaleca. Non enim qui se ipsum commendat, ille probatus est sed quem Deus commendat. Gdyż to nie iest ezei natura, ktora się wdziera potęgą, lecz ktora zwoli czyniących ią poczyna. Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aron. Sam zbawiciel będąc Bogiem et primogenitus in multis fratribus niewciągnął wewnętrzney lub zewnętrzney mocy do przywłaszczania sobie naywłasciwszego między Braćią pierworzeństwa aż Oyciec Niebieski z tego przed Swiatem ogłosił nierozdzieloną prawem synostwa temu należącą powagę. Sicut et Xtus non semet ipsum clarificavit ut pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum filius meus es tu. y to ieszcze nadprzyrodzonymi znakami w obłoku cudownie się obiawiaiący zgodę swoię względem posłuszeństwa Synowi swemu potwierdził. Ecce vox de nube dicens, hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui ipsum audite. Lecz my nietykaiąc sposobow Panowania dzisiayszego, ani rozstrzygaiąc obie tego Tronu początkow, bynaymniey w sprawę Krolewską niewchodziemy oddalamy uroczyste przez nayswiętsze obowiązki godnych tego Krolestwa Xiążąt Senatorow duchownych y swieckich z Stanu Rycerskiego zacnych obywatelow przeciw gwałtownym Rzpltey od Seymu Convocationis aż dotąd wyrządzonym bezprawiom, iuż po Grodach Autentycznie iuż podniesioną na oświecz niesłychanych gwałtow iure defensionis bronią iuż po Miastach polach krwią szlachecką za wiarę y wolność przelaną iuż w niewoli rożnego stanu ludzi poczynione protestacye. Przyznaiemy ieszcze że mamy Krola nayuroczystszemi praw Bozych obrzędkami do Panowania wezwanego, y iuż że Tytuł Krola ma prawo przyobleć się w postawę pustoszyciela praw Boskich, Koscielnych całey Religii y Oyczyzny? Wolnoż będzie Krolowi burzyć prawa Kościoły y na Narody ie podzielać? wolno Kapłani Xiężeta wziąć? Kray ogniem y mieczem w popiołach obalin pogrześć iże z bezprawiem wolney Rzpltey za duktem idąc absolutney Saffyi. Ale my w panuiącym widzie niechcemy, nad czym wszystkie Stany głęboko pomyśleć powinny. Potępiamy Malkontentow, y ich rady ku powściągnieniu ręki na Krola iakiegoz=

kolwiek, ale przypominamy, że w nayabsolutnieyszym rządzie są na to postano-
wione stany, aby praw panuiącey Religiy y Narodowych przed Maiestatem od wszel-
kiego bronili bezprawia, y w swoiey ie utrzymali nieskazytelności. Zostawił nam
tych Ministeryalnych, Parlamentowych, y wolnych Rzpltey Stanow figurę Sa-
muel imieniem Pańskim Krolowi Saulowi panowanie wypowiadaiący za prze-
stąpienie Prawa Pańskiego. Et pepercit Samuel optimis gregibus ovium et armen-
torum, et vestibus et arietibus, et universis quae pulchra erant nec voluerunt disper-
dere ea, quidquid vero vile fuit et reprobum hoc demoliti sunt. Obrażony Bog Sau-
lową chciwością zbogacenia się z zagranicznych manufaktur y osobliwości, ktore
znał przewiedział że miały być przyczyną y środkiem zepsucia wiernych, zało-
wał iż niewdzięcznego Saula krolewską ozdobił powagą. Penitet me, quod consti-
tuerim Saul Regem. O co gdy się frasuie przyiazny Krolowi Samuel, zgroms-
ny od Boga roskaz odbiera, aby na Krolestwo Saulowe innego uczynił Pomazań-
ca. Usquequo tu luges Saul, cum ego proiecerim eum, ne regnet super Israel
imple cornu tuum oleo, et veni ut mittem ad Isaai providi enim in filiis ejus
Regem. Że zas uderzyło Dawida serce Jego, iż urznął kray płaszcza Saulowego
y że zaboycę Saulowego na śmierć skazał, sprawiedliwie to uczynił, ażeby wstyd
miała ludzka powszystkie wieki zuchwałość, prywatnie w sąd y postąpienie wcho-
dził grzechu Krolewskiego. Ani przeciw nam waleczy zarzut postępku Israeli-
tow względem nayokrutnieyszego Faraona do Boga się tylko udaiących
ani Żydow po wypadłym od Asswera Krola na siebie powszechnym śmier-
ci wyroku z Mardocheuszem błagalnią y postami szczegulnie broniących się
bo ci nie Narodem lecz niewolnikami ~~tych~~ będąc, niemieli prawa sił y sposobow
do złożenia z siebie Tyrańskiego niewolnictwa iarzma, dopieroz Krolewski są-
dzić postępek.

Złośliwe też Achaba, Jezabel, Manassessa, Joachima, Jechoniasza, y Sedecyusza
Krolow w Państwie Absolutnym panowanie, coż ma za podobieństwo y ciężke
z dziś nam panuiącym? chyba samo listem Pasterskim porownanie Pano-
wanie, ale ich lud z narodem naszym niemoże być sporowny, bo te Kraie były
absolutne my wolny Narod, tamci poddani prawu od Krola stanowionemu
bez wymowki, my nieznamy prawa za prawo tylko to, ktore sami na
siebie stanowiemy, a to wszystko z prawa nam właściwego, zgoła iesteśmy
w iedno zgromadzeni prawodawcy, y owszem Krolotworcy. Że więc Eliasz E-
lizeusz, Izaiasz y Jeremiasz Prorocy na Krolow pomienionych ałk bezbożnie
panuiących ludu niepodbudzali do prawem zakazaney zemsty, mądrze
uczynili, inaczey buntowniczego występku krytyki u nas nieuszliby, ow-
szem że to przechodziło granice władzy prorockiey; gdyż Prorocy nienale-
żeli do kompletu Stanow, niebyły statystyczne to iest przeciw prawom
kraiowym, ale z ludzkich słabości pochodzące wystepki. Popełnili oni bałwochwal-
stwo, lecz tego obowiązku na poddanych prawem niewkładali, nie stano-
wili prawa, by kościoły wiernych w bałwochwalstwo się przemieniły
aby bałwochwalskim obrządkiem obrządki prawowiernego kościoła uste-
powały, aby kapłani Pańscy bałwochwalstwo za godziwe stanowali etc.
A przecież iednego z tych Manassessa złość karą obłaną znaleźliśmy
w Piśmie, kiedy następca korony ~~Krolewskiey~~ Oycowskiey Ammon
bałwochwalstwo złośliwie y od śladow Oycowskich nieodstępnie
panuiący od sprzysiężonych sług swoich w domu własnym zabity.
Wszystkich zaś Krolow rzeczonych śmierć o przestępstwa gromili.

pomienieni Prorocy. iak Natan Dawida za zgwałcenie praw Małżeńskich y zaboystwo na Uryaszu popełnione, Eliasz Achaba y Ozyasza, Izaiasz y Jeremiasz y inni. W nowym tez Zakonie Xtus Pan kazał oddawać Cesarzom część im powinną, ale niedopuszczał prawu swemu żadnego czynić bezprawia. Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, et quæ sunt Dei Deo owszem uzbroił małowiernych swoich trzodę przeciw boiazni prześladuiących ie złych Panow. Nolite timere a facie eorum qui vos persequuntur A prawo Kościoła swego y sprawiedliwość w pierwszym mu przykazał względzie Quærite primo Regnum Dei et justitiam ejus. Paweł S. do wolnego Rzymskiey Rzpltey piszęc Narodu, ubliżyłże co Jey prawom należy, boiaźń względem Panow bez absolutnosci oddawano, o czym cały Rozdział 12. do Rzymian. Piotr S. wyraźnie na naszę stronę wszelkiemu urzędowi y władzy prawem stanowioney posłuszeństwo nakazuie, niedopuszczaiąc by stany prawem ustanowionym obwarowane gwałt ponosiły. Są iego następuiące słowa. Bądźcie poddani wszelkiemu ludzkiemu urzędowi, bądź Krolowi, bądź przełożonym albowiem ta iest wola Boża abyście dobrze czyniąc usta zatkali nieumieiętnosci głupich iako wolni, a nie iako ci ktorzy wolnosć zasłoną złosci maią.

W następuiącego Kościoła początkach między nowowiernemi rożne powstaiące rozruchy przeciw Cesarzom y Krolom wyznanie wiernych wiele prześladuiącym uśmierzali Apostołowie y ich Następcy, bo w owczas tey Religiy żadne nieprzyiaźły prawa, przeto w samey krwie Męczeńskiey y statecznym wyznaniu Wiary Kościoła wzrost y pomnożenie sam Bog łaskawie uczynił rozpalaiąc serca wiernych na męzne, a żadnemi pogrozkami nawet y smiercią samą nieprzełamane prawowierney nauki opowiadanie.

Powstały w poźnieyszych wiekach rożne przeciw Kościołowi błędy, ale Bog łaskiemi opatrował Kościoł swoy Biskupami, ktorzy nieszukaiąc własnego z Biskupstwa zysku, lecz pomnożenia wiary z azardem swego dostoieństwa zdrowia y życia smiele przed Krolami wszystkie Kacerstwa gromili y one na S. Konciliach z osobami temiż Kacerstwy zarażonemi od społeczeństwa Kościoła odcinali y potępiali. U nas dway się podobni ziawili, y tych nam złosć Braterska z łona Kościoła y Oyczyzny wydarła. Były te czasy kiedy S.S. o wiarę Prawa Boskie y Kościelne gorliwi Biskupi za przestępstwo tychże publiczne na Krolow wkładali pokuty, od wniscia ich nawet Kościelnego wstrzymuiąc, iako czytamy w życiu S. Ambrożego Medyolańskiego y Stanisława Krakowskiego Biskupow.

Naszego wieku Rossya pod Absolutnemi rządami zostaiąca w zebranych stanach upatrzywszy do Piotra IV. Monarchy swego crimen Status z Tronu go złożyła y umrzeć kazała. Szkaradny w pieszczonym y nayprzychylnieyszym kiu swoim Monarchom Narodzie postępek bez wszelkiego zegoś Narodu społeczeństwa popełniony przypomina nam iak są niedoscigłe P. Boga naszego wyroki y niewyszlakowane drogi Jego. Mogłże kto pomyslyć o tey życia własnego za nie większey odwadze. Przyznać trzeba że ręka Boska okazała wszechmocnosć swoię, ktora wszystkie włosy głowy każdego człowieka policzyła, a żaden z tych bez woli nayważszego zginąć niemoże, kiedy w posrod tak scisłych straży takowe sprawiła niebezpieczeństwo, a obiawiła że w iedneyże postaci y mierze każdemu oddać iest zdolna ku postrzeżeniu, iż wszyscy pod władzą Boga żyiemy a on sam od nikogo niezależne ma nad życiem y smiercią wszystkich stanow panowanie.

Ubolewamy wiele nad tą zniewazonego Majestatu krzywdą, swiadcząc się Niebem y ziemią, że nam nietylko pomysleć, ale też o wypełnieniu tych myśli kilkokrotnym wiadomosciom, uwierzyć niepodobno było. Jesteśmy prawda obarczeni nieznosnemi zewszad dolegliwosciami, do ostatniego upadku nas nachylaiącemi, prawda y to że gwałt nieznosny iuż nas zdesperowanych do powszechney ciągnie obrony, lecz nie przeciw Majestatowi, o ktorym ta nasza perswazya że rownie z nami pod nieznosnym ięczy ukazem, tylko przeciw gwałcicielom wiary, praw y swobod Narodowych, przeciw pustoszycielom granic y maiątkow naszych. Uznaiemy że ta burza na Kościoł y Oyczyznę naszę ile złością iest z woli Boga dopuszczaiącey, ile iest za grzechy Narodu wielkie po wszystkich stanach rozmnożone z woli Boga rozrządzaiącey pochodzi. Poważamy przeto rękę y narzędzie kary wiedząc co Xtus powiedział, iż potrzeba żeby przyszły na Kościoł zgorszenia, lecz się złości opieramy będąc pewni tego co przytącza. Biada iednak człowiekowi onemu przez ktorego zgorszenie pochodzi. Przyidzie ten czas że nas Bog wychłostawszy do siebie przytuli, a narzędzie kary skruszy, y ogniowi rzuci na zniszczenie iako uczynił z Assuerem sąd Boży uiszczaiącym.

Jesteśmy wdzięczni WMPanu że przeciw swiętokradztwu w Warszawie popełnionemu tak żarliwie powstaiesz lecz wdzięcznieyszych doznałbyś gdybyś iako czuły o Oyczyznę pasterz do owczarni swoiey iako troskliwy o przyspieszenie dobru publicznemu pokoiu Senator w kray wyiechać raczył. Przyszło byci zapłakać nad nieszczęśliwszym stanem kraiu naszego z Jeremiaszem Quomodo sedet sola civitas plena populo, facta est quasi vidua Domina gentium. Zadziwiłbyś się odmianie tego Krolestwa Haeccine est urbs perfecti decoris gaudium universae terrae widząc iak zgwałcone stanowiskami iak splądrowane swiątnice vidit gentes ingressas Sanctuarium suum iak naczynia swięte używaniem pospolitym zeszpecone zebrane y naywiększe swiętosci z nich powyrzucane. Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus. Jak kapłani pod despotycznym ukazem y mordерstwy ięczą Sacerdotes ejus gementes. Jak panieństwo y wszelka klauzura zelżona. Virgines ejus squalidae. Jak cała Polska zcisniona gorzkością et ipsa oppressa amaritudine, iak lud wszystek ięczy ostatni kawałek chleba za grz pozbywaiąc, omnis populus ejus gemens et quaerens panem, iak obywatel z wszystkiego się ogołaca aby duszę posilił dederunt pretiosa quaeque ad refocillandum animum, iak dziedzictwo y domy nasze obcy plądruią. Haereditas nostra versa est ad alienos domus nostrae ad extraneos. Jak chleb nasz odkupuiemy własnosći nasze opłacamy. Aquam nostram pecunia bibimus ligna nostra pretio comparavimus, ani iest ktoby się zlitował nad Polską, nec est qui consoletur eam ex omnibus charis ejus. Powstaiesz WMPan przeciw potargnieniu się na Krola iako swiętokradztwu! y słusznie boć iest zaiste. A to nie swiętokradztwo Biskupow od kilku lat niewolą gnieść? Kosciolу plądrować y palić? nie swiętokradztwo Sakrament z Ołtarza wyrzucać! kosciełkami kielichami zdrowie spełniać? na pateniach mięsa kraiać! Ornaty y inne sprzęty na rożne ubiory przerabiać? to nie swiętokradztwo kapłanow w processyi solenney ranić? od Ołtarza

y choru zaganiać? do spiegarstwa przymuszać? do armat przykowywać? na postronkach wodzić? nie swiętokradztwa Panny zakonne zesromacać? obrazy ukrzyżowanego deptać? y inne niezliczone zbrodnie a przecież na to żadnego Kaznodziei niemasz.

Lecz co się iuż stało odżałować dostatecznie trudno y zapobiedz temu pewnie excedit powagę WWPana, przynaymniey go zaklinamy wiedzności Duchowo a zaklinamy przez Senatorskie y Biskupie obowiązki przez powinność dobrego obywatela przez wnętrzności Pana Jezusa Xtusa abyś tak narodu Dyecezyi y Kapłanów nieuczernił przed światem iakoby wierności błędem wolności zabicia Króla zarażeni byli, drudzy błędliwie nauczali y narod rozjątrzali a na spowiedziach zdradliwe dawali rezolucye, boś wielki plaut uczynił przeciwnikom Religiy. Lecz kiedy WMPan o te błędy y fałsze (: iak listem Pasterskim oświadczasz:) wnętrznym doświadczeniem przekonany iesteś, zaklinamy WMPana przez wszystkie taiemnice Kościoła, y straszne sądy Boskie abyś z swemi Niebieskiemi Naukami przyspieszył do nas, a nayzbawiennieyszą Missyą naygorliwszy Apostole z tych wyrwał nas fałszów, bo póty na sumieniach naszych niebędziem zaspokoieni, a bez skrupułu ustawicznego ni słowa Bożego ni spowiedniczych rezolucyi słuchać niebędziem, póki nowo obiawioney nayswiętszemu Biskupowi nauki duchownym pokarmem z rąk Pasterskich nienasyciemy się, czekamy z utęsknieniem.

Kopia listu JMX. Durynnego. Nuncyusza w Polszcze z 30. Januarij 1772. do Kardynała Berrnii Posła Francuskiego w Rzymie.

Miałem honor iednegoż czasu odebrać od Waszey Eminencyi dwa listy pierwszy 26. Grudnia drugi zaś drugiego Stycznia datowany donosisz mi w pierwszym W. Eminencya, iż podług wszelkiego podobieństwa będę musiał czas ieszcze nieiaki zabawić w Polszcze, nieinaczey też ia rozumiałem, żaden bowiem Nuncyusz z Polski wśród zimy rewokowany niebył. Nie tayno mi iest że Dwór tuteyszy Warszawski pilnie zalecił Antyczemu natężyć wszelkiey usilności y starania o rewokowanie moie, y że wspomniony Minister wsparty od Sekretarza Stanu y Kardynała Jana Franciszka Albaniego obydwoch woli tuteyszego Dworu tey Konywaczow wspólnie z niemi ruszył wszystkich sprężyn na otrzymanie onego. Jaka była bycz się na ich nalegania odpowiedź, wiedzieć niemogę, lecz podług okoliczności rzeczy miarkuiąc dochodzę że nie mogła bydź do ich woli; owszem wyperswadowany prawie iestem, że niebyła ich intrygom sprzyiaiąca, że była taka, iaka powinna była być tegoż Papieża, który cudzych oczu do wglądania we wszystko niepotrzebuie, który tak dobrze tego Królestwa, iako innych wszystkich stan y sytuacyą przeniknął, którego maxymy, Duch y zamysły Dworu tuteyszego y tego Ministrów dobrze są wiadome, który nakoniec wie doskonale, że Dwór y Ministerium Warszawskie, niema mocy ani władzy domagać się rewokowania iakiegożkolwiek cudzoziemskiego Ministra, dopiero Nuncyusza Apostolskiego, tytułem Legati a latere y iurisdykcyą sądową od niepamiętnych czasów zaszczyconego. Wie doskonale Oyciec Ś. że tego u Stolicy Apostolskiey trzy tylko na Seym zgromadzone stany

prawnie domagai się mogą. W ten sposob niegdyś zebrana Rzplita domaga
ła się wyiazdy Nuncyusza Santyniego, ktory iednak nie wprzod był pozwolony
aż wysłany był do Polski MMd. Paluci na rostrzygnienie przyczyn nied-
kontentowania. Santyni wkrotce umarł ze zgryzoty, ale ia go w tym naśla
dować niebędę. On bowiem miał całą Rzpltą przeciw sobie, ia mam za sobą
całą Polskę wyiąwszy tylko część Warszawy ktorą Dwor zastępuie y ktorą
ia niemam iak tylko za przedmieście Petersburskie. Prożno Antyceyca
tą swoią fakcyą wzruszy na mnie, prożno mnie tyle uciście po Hollen-
derskich y Włoskich Gazetach mnie za Protektora y konsyliarza konfederacyi
udawaiące, w czym bowiem niesławą moią zakłada, w tym samym mi czy
ni honor przewyższaiący stan y żądanie moie. Protektorem albowiem
konfederatow Polskich iest widocznie Bog sam, ktorego oni sprawy
bronią, Protektorami ich są Potencye Przyiacielskie y sprzymierzone
Polszcze, dla mnie niedostaie, tylko odwadze ich y stateczności żadną
przeciwnością nieprzełamaney dotąd dziwić się. Niech sobie da pokoy
z całą swoią fakcyą Antycey, przez wszystkie swoie podkopy nieprzy-
spieszy upewniam iedną minutą moiego z tąd wyiazdu, ieżeli sam
Oyciec S. rewokować mnie niebędzie: to pewna że iako z lichego czysca u-
walania Nuncyusza swoiego prawdziwie w tym Apostolskiego, że od czte
rech lat zuchwałość tu y przykrość Fakcyi Schizmatyckiey znosi, Nun
cyusza, ktory iako się żadnym teyże Fakcyi pogrożkom ustraszyć nie
dał, tak wszystkiemi Jey gardził obietnicami śmieiąc się z offiarowa
ney sobie Purpury, niechciąc w niczym upodlać y zdradzać sprawo
wania urzędu swoiego, Nuncyusza, ktory w tym kraiu na ustawiczney
osobności żyć musiał, aby się był uchronił towarzystwa, więcey maią-
cego niebespieczeństwa niż przyiemności, y ktory iedyny tu cel zakłada
sobie wszystkich spotkuiących z sobą przez rożnaie zdrady, omamienia
gatunki przez pełne niezbożności propozycye do Partyi Schizmatyckiey
przeciągać. Wyiazd więc moy nie żadną tey wyuzdaney Fakcyi Tryumfu
y chluby okazyą dać może, ale raczey śmiem to mowić sprawiedliwą prac
moich dać może nadgrodę po takim obeyściu się na urzędzie moim, gdy
wyiadę niebardzo się będą mogli chełpić ci, ktorzy uczynili wszystko co tyl
ko mogli, aby zdradzieckę podłością schańbiwszy się na tymże urzędzie
straciwszy honor y poczciwość, ginęli wraz z nimi, ktorzy pałaią się od
złości że uchybili zamierzonego u siebie względem mnie celu, dopomi
naią się teraz lecz iuż bardzo dla swoich interessow nieprędko, inne
go mieć Nuncyusza, ktorego się mieć całe po swoiey woli spodziewaią
Lecz pewny u siebie iestem, że wyższa nad wszystkie inne Oyca S. prze
zorność takiego mi da Sukcessora, ktory Stolicy Apostolskiey y Narodo
wi temu nie Dworowi Warszawskiemu przychylny będzie. W tym wybie
raniu tak rozumiem że Jego Swiątobliwość Fakcyi Warszawskiey y Rzym-
skiey dokładać się niezechce, lecz tylko mądrości swoiey, co mu w teraźniey
szych Polski okolicznościach inspirować będzie. Albowiem Nuncyusz kto
ry tu zechce przypadać do smaku Dworowi, całey Skonfederowaney Na-
cyi nienawiści niewydzie, gdyż ta dobra swoie y krew łoży na obronę

Religiy S. Katolickiey Rzymskiey y wolnosci swoiey, tamten nie przestaie dotąd
na zgładzenie tego oboyga obcey zazywać potęgi, y gruntować w prawowiernym tym
niegdyś Krolestwie Kacerstwo, odszczepienstwo y despotyzm: Niech mi, powie Rzym-
ska Antycego fakcya, ktorey się z tych dwoch stron Nuncyusz w Polszcze powinien
starać przypodobać, czyli tym, ktorzy z hazardem Zycia y fortun bronią wia-
ry y wolnosci swoiey? czyli tym, ktorzy Cudzoziemskiey y Schismatyckiey
Potencyi zazywaią oręza na pognębienie ile w nich iest wiary y wolnosci?
Piękne pytanie (: odpowiada mi tu Antycy:) Nuncyusz powinien być obojętny
Takze prawy Katolik do Nuncyusza interess Wiary S. w Krolestwie przesta-
iącego mowić może? Co innego ia rozumiem: Replikuie ieszcze Antycy. Ja
ponowiss mniemam że Nuncyusz ma bydz rostropny dla tegom też po wszyst-
kich Rzymskich rozniosł Ulicach, żeś WMPan wpadł w podeyrzenie u
mego Dworu, po wiele razy wyiezdżaiące na odwiedzenie Konffederackich
obozow. Fałsz iest żebym kiedy tym koncem wyiezdzał y Wasza Eminen-
cya rzetelnosci we wszystkich innych Kalumniach Antycego sprobuiesz
z tey iedney impostury, ktorą na mnie kładzie przed ludzmi dość maiącem
cierpliwosci aby Jego kłamliwych słuchał potwarzy. Od czterech lat iak ie-
stem w Polszcze dwa razym tylko wyiezdzał z Warszawy, raz przed dwie-
ma laty do Puław szczegulnie dla oglądania tam pięknego Pałacu WXy
Ruskiego. Drugi raz nie dawno do Częstochowy chcąc nawiedzić to osła-
wione cudami mieysce. Tam iadąc pierwszy raz z nieiakiem spotkałem
podiazd Bierzyńskiego ze 40. ludzi złożony, ktory to Bierzyński pod pła-
szczykiem Konffederacyi iuż na tenczas Dworowi się zaprzedał. Ten wieś
Dwor czyli mi za złe mieć będzie widzenie Konfederatow, ktorzy skrycie
Jego byli Adherenci? z ktoremi ia nayrnnieyszey niemiałem rozmowy
Widziałem znowu pod Częstochową oboz JP. Puławskiego. Lecz ten młody Bo-
hatyr sam pierwszy mnie nawiedził, a Galatenszt nieznaiomy obywate-
low Miasteczka Rekonaty uczy oddawać grzecznosć za grzecznosć. Czyliż
się bowiem godziło uchybić wzaiemnosci względem tego Rycerza, ktory Roku prze-
szłego zaszczycony był w Węgrzech od Cesarza Monarchy twoiego nayłaskawsze-
go ze wszystkich Audyencyą. Nuncyusz Stolicy Apostolskiey do całego Naro-
du mogłaś odmowić ludzkosci y przychylnosci sławnemu woiownikowi?
Ktory z nieustraszonym męstwem łączy nayprzykładnieyszą pobożnosć
y ktoregom ia przed S. Ołtarzami powalonego na Ziemię z przedziwną
skromnoscią Mszy słuchaiącego y Komunikuiącego miał osobliwszą
widzieć pociechę. Herszt to iest Buntownikow (: odpowiada tu Antycy:)
y za takich umiałem przeszłemu ieszcze odmalować Papieżowi. Stoy lekko-
myslny zelżywych niesprawiedliwych dawco epitetow. Konfederaci bun-
towniey dla tego pewnie że ty y Dwor twoy tak nazywacie, dla tego
podobno że z narodem swoim niechcą przystać na to, aby byli Moskiew-
skiemu zaprzedani Tyranstwu? Jezeli nazywasz Konffederatow bunto-
wnikami, musisz choć przymuszony wyznać że ci buntowniey godni są
y politowania y poważenia gdy obstawaią przy tym co napis na ich cho-
rągwiach głosi. <u>Pro fide lege et Patria</u> Musisz wyznać iezeli cokolwiek
widzisz że to są Buntownicy tacy ktorych Francya y Austrya respektuie
y posłanych od nich przyimuią ludzi, wprawdzie ci buntownicy pokażą, tak się
spodziewam Antycemu że oni nie są buntownikami, ale on iest Błaznem

niedosyć iżby go mieli za Ministra Rzpltey uznać, iuż oni iak nayuro: czyściey ogłosili: że Seym ten który go Ministrem postanowił, za nic maią wkrótce spodziewam się pokażą, że nie więcey y on waży. Daley WMPan odzywa się ieszcze Antycy, błogosławieństwo woysku Puławskiego. Y cóż z tąd? Puławski y całe woysko iego iednostayny. Głosem prosili mię o niego. Mogłżem im go sprawiedliwie odmówić? Wszystkay iak chcesz tym według ciebie buntownikom. Niezaprzą się tey słabości, że żądnie y z respe: ktem przyięmuią błogosławieństwo Nuncyusza Stolicy Apostolskiey. Szczęśliwa słabość która przy dobrey sprawie co iey bronią tak ich mocne: mi czyni, w tylu bitwach które mężnie na obronę Wiary S. y wolności swey staczaią. Ale to nie nie konwinkuie Antycego. Toć też to iest (mówi on) taż to sama przeklęta benedykcya, która cię podeyrzanym u Dworu u: czyniła, lecz ia Antycego upewniam że nie tak to iako coś więcey, y da: leko coś innego. obrzydziła mię u Dworu tego solenna Protestacya któ: rąm przed 3. laty z roskazu Oyca S. uczynił. Uczynił mię podeyrzanym y niemiłym męzny y niezwyciężony odpor dany y sprzeciwianie się stateczne ile we mnie było Proiektom Dworu, żem niechciał kaznodzieiów Zakony przymuszać do Partyi Dworu y interessów, żem się sprawiedliwie zbraniał Cenzurami Kościelnemi nawet y Klątwą prześladować nie: winnego Metropolitę Lwowskiego którego intryga y fakcya w Rzymie przez sztuki y udania potrafili niewinnie odiąć intraty y rządu Me: tropolii Iego. Otoż to iest co mię w podeyrzenie u Dworu y nienawiść wprawiło. Habes confitentem reum. Ale ia się tey winy y tey nienawiści niewstydzę, szczycę się owszem tą nie łaską z takowych przyczyn zaciągnioną, mam za honor nienawidzonym bydź od Fakcyi Schizmatyckiey. Wstydziłbym się raczey iey podobać. Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem (?) Iey się podobaiąc stałbym się niegodnym nosić na sobie charakter Nun: cyusza Stolicy Apostolskiey, zasłużyłbym, aby mię Dwór móy tego mo: mentu z tąd rewokował, iako zdraycę y kaziciela urzędu mego. Z tym wszystkim iak pragnę, aby zdięto ze mnie ten ciężar, którego bym dłu: żeiie bez osobliwszey Boga pomocy niemógłbym wydołać. Czemuż nieprzyieżdża ten móy Następca, który to (iak się tu spodziewaią) prze: ciwnych mnie maxym trzymać się będzie, y który ieżeli niemi nabe: chtany wsamey rzeczy tu zechce przyieżdżać, boię się bardzo aby na gra: nicy możnieyszego dla siebie niezastał Kordonu, niżeli ten co od powietrza iest rościągniony. Tym czasem gdy się on wprzód wybiera może wy: śmienicie Antycy po Domach Rzymskich, nawet y w kaffehauzie Niemieckim głosić piorunniącą Dworu swego expedycyą, gdzie mu każe nalegać o rewokowanie moie, którego on dotąd wymóc niemógł y które podług wszelkiego podobieństwa spraktykowane teraz tyle mu pomoże, ile Musztarda po obiedzie. Pozwalam mu honor móy szarpać, iak słyszę w pewnym zacnym domu uczynił gdzie ia mam swoich prawdziwych przyiacioł w przytomności nawet Waszey Emi: nencyi Protektora swoiego. Tego mu tylko darować niemogę, że do swoich intryg y fałszów usiłuie mieszać Waszą Eminencyą, gdy w tygodniowey swoiey gazecie w którey rozumi że wszystkie taiemnice

Dworu naszego swoiemu odkrywa, smie to donosić, że cały Rzym gani mo-
ie postępki, iakobyś Wasza Eminencya miał publicznie wyrzec: że Nun-
cyusz Polski iest nadto gorący y rezolutny. Wszych ia Kolorach Kłam-
stwa poznaię obywatela Miasta Rekonaty, y niedziwuię się bo mu
Kłamać poszło we zwyczay. Tak niegdyś zmyślił zelżywy y swoiego
cale niegodny charakteru skrypt na zacnego Prałata X. Bonarelly
teraźnieyszego Nuncyusza w Wenecyi. De una fronte turida et bon-
trio Można się czego innego spodziewać? Ale głosy niepoydą w
Niebiosy, niebędą mogły razić ani Waszey Eminencyi ani Oyca S.
uszow, ia mu na reszcie nic złego nieżyczę, kontent raczey iestem
że taki człowiek źle o mnie gada his displicere, placere est mam
mu tylko za złe że nieborak niemogł dopiąć z całym kredytem u
Dworu swego abym był rewokowany. Nie iestem w prawdzie
bogaty w Kleynoty, y nigdym ich chciwie niezbierał, wzgardziłem
temi Ktoremi mi tu chciano dawać w prezencie, y Ktorych wiele
przysłanych rozdaie w Rzymie Antyey starając się o swięty
iaciol dla mnie. offiaruię mu iednak w cenie nieustępuiącey
iedan tym Ktore on imieniem Kanclerza WK. rozdaie. Poszle
mu go skoro tylko moy wyiazd wyiedna, tym czasem niechay
należą na mego następcy, Ktoremu iednak niemogę przyrzec
wolnego przez pewny kordon przeyscia. Rzeczy moie w podroż
iuż są ułożone. Ekwipaże moie ani ludzi mych niebędą obcią-
żone nabytemi w Polszcze bogactwy. Niewywiezie z Polski
moy Audytor 10000. ✱ iako Jego Antecessor uczynił. Ieśli na
to mieysce podciwość Jego poiedzie za nim iako y za innymi
moiemi ludźmi. Co do mnie samego niewyprowadzę ani Sa-
skich Porcellan, ani Sobolow Moskiewskich ani Wina Sta-
rego Węgierskiego. Moy sukcessor niebędzie mogł mieć tyle po-
spiechu w przyiechaniu ile ia w wyieździe. Niebędę nawet
y tego czekał, aż Portret Krola Polskiego Dyamentami sadzo-
ny na moie pożegnanie skończony będzie. Maiąc bowiem
portret pierwszego w swiecie Krola Ludowika XIV. innego
z nim obok nieposadzę etc etc.

Kopia listu pisanego od Generała Szuwarow do JP. Choisego po odebra-
nym Sukkursie 500 ludzi d. 20. Marty 1772.

Odebrałem swiży sukkurs, y codzień spodziewam się wielkich posiłkow
wraz z rożnych stron; co gdy nastąpi, Komenda moia będzie wynosiła na
10000 Woyska, tym ia z rozkazu Monarchini moiey będę attakował Zamek
y niemaiąc względu by na naywiększą ludzi stratę, dobyć go muszę, Jeżeli
WMPan bronić go zechcesz, upewniam, że za dobyciem onegoż żadney rzą-
dze, y żadney kondycyi pardonować niebędę, ieżeli zaś WMPan poddasz
się, Monarchini moia z szczodrobliwości swoiey offiaruie mu 100000. Ru-
blow y Generalską w Woysku swoim szarzę z dożywotnią 30000 Rubli
pensyą. Czekam Rezolucyi etc etc.

Respons Choisego.

Wiem dobrze, że wielkie są skarby Imper: JMci Ross; ale to lepiey wiem że tych
wszystkich mało iest na skażenie mniey cnoty y wierności. Życzyłbym gdyby offia-
rowaną mi pensyą z largicyą oddała Imper: JMć ktoremu z tych Grllow ktorzy
w teraźnieyszych awanturach zdrowie y życie swe na usługi Jey poświęcili, lub
niech ie offiaruie owym nieszczęśliwym na archipelagu Ładziom, z dami się większą
oni z tey pensyi mieć będą pomoc, niż mnie z tych Oycztw, ktorych Imper: JMć
niemaią ieszcze w swey dzierżawie Panami ich uczyniła. Czym mi WMPan
groził na tom się pierwey poświęcił y odważył niżelim wszedł do Zamku.
Gdybym ia był na tamtym mieyscu a WMPan na moim, upewniam że-
bym we 3. dni Zamku dobył, ale mnie WMPan we 3 lata niezdolasz dobyć.
Gdyby iednak fortuna szczęściem iakim posłużyła mi osłabić Zamek mam
dość sposobow obronienia go y uchronienia się srogości y zemsty, a gdyby
mi się y te nieudały, zażyię siodmego ale umarli z grobu powstaną (a)
Przybyłego y przybywaiącego mu sukkursu [illegible] y attaku czekam niezalękły.

Kopia Manifestu JMPana Mieczyńskiego Marsz: Bełzkiego Sty Łosickiego y 22. Febr: 1772 uczynionego a przez P. Kurczyn-skiego do Grod: Oświecimskiego podanego.

Są charaktery ktorych żaden przymus zmazać niemoże, i ieżeli iest
przenayświętszy charakter cnotliwego y prawdziwego Obywatela, zastanowić
Jego akcye przez dyssymulacyą, pokryć gorliwość y w milczeniu taić wła-
sne sentymenta przymusza często krotkie potrzeba, gwałt pogrożki y niebe-
spieczeństwo, ale wydrzeć to z serca, co Natura z krwią wyssała, co eduka-
cya wydoskonaliła, co Bog przez Religią przykazał, co cnota przez obywa-
telstwo przepisała, co dawnych przodkow naszych zawsze o prawa y
wolność gorliwych wspaniałe przykłady w sercu utwierdziły, co swięty
solenniejsze przysięgi zaręczyły, niemasz nato żadney ziemskiey mocy
y władzy. Tak ia niżey podpisany w batalii pod Lanckoroną niedawno
zdarzaiącym się często losem woiennym w niewolą nieprzyiacielską
dostawszy się, po wielu mieyscach z pilną strażą wożony, rożnie mar-
twiony wielorako do podpisania recessu z zagrożeniem zaprowadzenia
na Syberyą byłem przynaglony. Przyzna mi spodziewam się Oyczyzna
przyznaią [illegible] Rzpltey sprzymierzone stany, że y nayokrutniey-
szą niewola cnotliwego obywatela zależnąć niemogła. Gdy z bronią w
ręku ochoczo wzgardziłem życiem, czegom iuż daley wzgardzić niemiał
niezostało. ale doyrzał rozstrzygnąwszy rzeczy że żadnego Oyczyzna niema
z pożytku z tylu poprzedzonych offiar nayznaczniejszy Narodu Naszego
synow, ktorzy dla stałey w nierecessowaniu się determinacyi w dalekie
za granice zaprowadzeni niewolą, przez rzędnego życia, dalszych oyczyźnie
oświadczyć usług niemaią sposobności. Z tych więc powodow wszystko nie-
ważnym sądząc, cokolwiek gwałt wymusić mogł, rezolwowałem się pod-
pisać papier recessem zwany, ieden rzeczony do Posła Ross: ręk, drugi za
tegoż rozkazem w Grodzie uczyniony, dobrze w umyśle przeświadczony że
recessa z woli obcego Posła, a to ieszcze wymuszone dane niemogły być uwa-
żone za umysł wolny, ale owszem w oczach całey Europy pokażą, iak da-
leko uzurpacya Moskiewska zawsze z staraniem uzurpatora Tronu Polski: zmowne
swoie pomknęła prawa, a wolnego Narodu zniosła independencyą. Jak tyl-
ko więc pierwszy upatrzyłem sposobność, tak zaraz do grona wybranych
Oyczyzny Obrońcow łączę się przeciwko wspomnionym wymuszonym
recessom iak nayuroczyściey Manifestuię się, za gwałtowne ac ipso facto
nieważne deklaruię do poprzysiężonego Stanom Rzpltey posłuszeństwa powracam.

(a) przez powstanie umarłych rozumieią się podsadzone miny ktore y ciała
umarłych ruszyć mogą.

do wszystkich aktow Generalnosci, tak ad actum niewoli moiey, iak y post actum
zaszłych przystępuię, y nieodstępnym do ostatniey krwi kropli Konfederatem
oświadczam się. Jozef Międzyński Marszałek Województwa Bełzkiego.
Correxit Miklewicz.

Uniwersał W. Szuwarow Generała. Woysk Ross.

Wszem wobec y każdemu z osobna, podaie się do wiadomosci iż Pułkownik od Buntownikow nazwany Korycki, y Porucznik Zabawski iuż kilka razy recessowali ale słowa niedotrzymuiąc bywszy wolnymi znowu do buntownikow pokoiu poszli. Teraz złapani, iak ostatniego charakteru szelmy włanicuchy okuci tam są odesłani, gdzie za swoie występki należycie pokutować muszą. Takową nadgrodę maią ci ktorzy prawa Boskie y ludzkie lekko sobie ważą, tylko slepą ze psutą naturę nasladuią, bywszy w nieszczęsciu wszystko dotrzymuią, ale w szczęsciu y naymnieyszey rzeczy niedotrzymuią. Jest ieszcze między innemi y trzecia osoba (a) ktorey dla godnosci familiy niewyraża się, Ten JMć rewersu siebie dał ale będąc wolnym nietylko przeciw honorowi y danemu rewersowi do tychże buntownikow znowu poszedł ale ieszcze bez sumiennie przeciwko charakterowi poczciwego człowieka płaszczem Religiy y wolnosci występek swoy okrywaiąc z niegodziwemi terminami w grodzie oswiecimskim 22 Feb. 1772 manifestował się. Prawdziwa iest tedy konsequencya że w teraznieyszych czasach y naysolenniejszym Juramentem siebie obowiązuiącym osobom, wiary dać nie można, ale niech takowi pewni będą, że gdy złapani będą karę zasłużoną bez klemencyi odbiorą iak y wyżey wyrażeni Korycki y Zabawski. ktobykolwiek do trwałosci od tychże buntownikow pokoiu odstąpił, iak wiary godzien na wszelką protekcyą estymacyą nadgrodę otrzymywać wszelkiego niebespieczenstwa swoiey osoby y fortuny gdziekolwiek siedzieć będzie, aby był pewny teraznieyszym obwieszczeniem ma być assekurowany w Warszawie 2. Maij. Alexander Szuwarow.

List Oyca S. do Krola Polskiego z okazyi przypadku y 3 9bris 1771.

Wasza krolewska Mć wdzięcznosci swoiey Naywyższemu lepiey oswiadczyć nie możesz, iako poswięcaiąc to życie ktore on WKMci zachować raczył, y zmieszaiąc we wszystkich czynnosciach swoich do chwały y honoru Jego. To czyniąc tym samym WKMć pokażesz, iak iest prożne, y bez fundamentu udanie nieprzyiaciół Jego, ktorzy iako WKMci dobrze wiadomo iest, głoszą, że WKMć nie masz serca do obrony praw Narodu swego y utrzymania honoru Religiy Katolickiey. Przyczyny, ktore dały okazyą tak wielkim nierządom y zamieszaniom niemogą być bez nayprzykrzenia się, ale choćby y tak w samey rzeczy było przez ktoreby się lud skonfederowany mogł był tak poruszyć, że WKMć z wszelkiego względem siebie błędu prędko ten lud wyprowadzisz, gdy mu dasz iasny tego dowod, że nikt nad WKMć o Religią y prawa swoiey Oyczyzny większego starania niema, y że to tylko staranie przy wszechmocnego Boga mocy dostoynosć krolewską w ręku WKMci zachowało. Pełni więc szczerey miłosci honoru WKMci y dobra Krolestwa Polskiego obracamy do Boga naygoręcsze nasze żądze aby swoię nad WKMcią opiekę, ktorey mu dał tak iasny dowod przedłużać raczył. Na zadatek zas Błogosławienstwa Boskiego y na znak miłosci WKMci daiemy mu z całego serca naszego Błogosławienstwo nasze Apostolskie.

(a) Międzyński Marszałek Bełzki.

485

PODZIAŁ

Podział	folio
Manifest JO. X. Kaj: Sołtyka B. K: - - 1767 - - -	64
Process Jegoż - - - - - - - - - - - - - -	67.
Manifest JW. JMćP. Karola Littawora Chreptowicza Marszałka Konff. Pisarza Ziemskiego y Posła Powiatu Grodzieng na Seym Extraord: Warszaw: - - -	68
Deklaracya Posła Extraord: y Pełnomocnego Nay: JMP. Całey Rossyi Stanom Skonff. y złączonym Korony Polskiey y W. X. Litt - - - - - - - -	81
Konffederacya Dam Polskich. - - - - - - - -	81
Kopia Konff: niewinnego Żydostwa Skonffederowanego przeciw Dyss: - - - - - - - - - - -	85
Manifest tychże - - - - - - - - - - - -	87
Proiekt Konff. Chłopskiey znaleziony na Rynku w Zarczynie po skończonym Jarmarku - - - - - - - -	90
Akt Konff: Barskiey y 29 Febr 1768 ogłoszoney	98
Punkta essentionalne Konff: Barskiey - - -	105
Poselstwo do Sąsiedzkich Potencyi - - - - - - -	106
Uniwersał JMći P. Krasińskiego Marsz: Gen: Konff	108
Uniwersał 2gi tegoż - - - - - - - - - - -	109
Uniwersał 3ci tegoż - - - - - - - - - -	114
Uniwersał JMći P. Putawskiego Sty Wareckiego Marsz: Związkowego Konff.	115
Punkta czyli Ordynacya obowiązanych przysięgą Kawalerow - - - - - - - - - - - - - - - -	119
List Cirkularny do Starostow expedyowany.	121
Drugi do Sędziow - - - - - - - - - - -	121
Deklaracya JMP. JMći JKMći y Rzeczpltey uczyniona	122
Kopia Listu Konff: do Nay: JMP. JMći Ross	124
Kopia listu Konff. do Nay: Krolewiców Polskich	126
Kopia Responsu od Hana Tatarskiego do Konff.	128
List do wszystkich Wdztw Ziem y Powiatow od dobrego obywatela napisany - - - - - - - -	129
Konff: Dębicka bogobоynych Katolików	133
Akt Konff. Wdztw Wielko Polskich - - - -	134

Podział

488

Podział

Podział.

Listy | Podskar do Xc Krak
tegoż do Krak
Xcia BK do Xd Mto K W K
tegoż do Krola
tegoż do Podskarbiego
respons PodK B: Kra.
respons Krola temuż BK
respons P Kor X ~~[illegible]~~ Czwern Theo
respons Podsk Xcia BK:
respons Xcia BK panu Pod Weslo
list Xcia BK: do Xdza Podk Kor:
Glossa na list Xdza PodK

Mowa X. BK QR 1767 na 16
M Golciow
Mo Rzewus: H PK
M Xcia Bisk K: na sessyi Prowin
Mo Pott dnia ktorego był wzięty
M: Granowskiego na Senatu Consilio

494

M IKM przy odda: Pierz K y L
M Puninskiego w Radomiu
M Krola
M X Lubomir Mło K na Ko Senat

